Radnics (Radnisch, Rathnitsch) Simon Pécs, Buda

Említik 1701—1743-ig. Inas 1701. IV. 25-től 2 évre (Neso Zivanovic). 1713. pécsi polgárjogot kap. *Inasa:* 1718. VI. 19—1721. VIII. 20-ig Blasevich (Elyschowiz) János. †1743. IV. 21.

Művei:

Kehely
1733
M. Nemz. M.

Festőzománcos kehely
Szigetvári r. k. templom

Irodalom:
Bp. Tört. M.; Gesellenbuch 1718. VI. 19.; Somogyi Á.: Pécsi szláv ötvösök a XVII—XVIII. században és céhlevelük. Janus Pannonius Múz. Évk. 1965.; Mihalik hagyaték: 25. p.; Dombi.

Pest-Buda 1977

1

1765
Budai Szt. Anna-templom

Kehely, ar. ezüst
1760—70
Budai Szt. Anna-templom

44

Füstölő, ezüst
1767
Óbuda-újlaki r. k. templom

Kehely, ar. ezüst, zománcképekkel
1769
Óbuda-újlaki r. k. templom

Tömjéntartó, ezüst
1769
Óbuda-újlaki r. k. templom

Főoltár kegykép kerete, ar. ezüst
1770 körül
Krisztinavárosi plébániatemplom

M.D.K.

Radnics Pál, aranyműves

1743-ban lett pécsi polgár. Háza volt. 1752-ben még dolgozott. 1783-ban halt meg 72 éves korában.
A Radnics család még sokáig szerepel a XVIII. sz.-ban

Somogyi Árpád: Pécsi szláv ötvösök a XVII-XVIII. században és céhlevelük. 265. o.

A Janus Pannonius Múz. Évkönyve, 1965. Pécs, 1966

M.D.K.

Radnics Simon, aurifaber és órás

1712-ben a városháza toronyóráját javitja. 1713-ban mikor telket vett, órás és ötvösmesternek irták be. Bácskai születésü, Pécsett tanált. Értette a jour zománo, a beágyazott zománo és a bronzöntés készitést is. 1743-ban, 60 éves korában halt meg Pécsett.

Somogyi Árpád: Pécsi szláv ötvösök a XVII-XVIII. században és céhlevelük. 264.o.

A Janus Pannonius Múz. Évkönyve, 1965. Pécs, 1966

M.D.K.

Radnich Simon ötvösmester

Pécsett működött, ahol az ötvösök céh-szabályzatát illetőleg a budaiakhoz igazodott. A Nemzeti Múzeumban látható Radnich-féle kelyhen az 1733-as évszám és a teljes név látható.

S. Mihalik: Versuch einer Zentralisierung des ungarischen Punzierungswesens im 18. Jahrhundert.
Acta Historiae Artium, 1961. Tom. VII. Fasc. 3-4.
270. old.

Radnich Simon

pečsi čtvrť

1732

1

Hauptkalauz

232. l.

alant nagyításban közöljük.

ogy hatásköre alá tartozó iskolákkal szíveskedjék

a fentidézett rendeletre felhívni.

zíves jóindulatába ajánlva, vagyunk szolgála-

mély tisztelettel

CEN SZABAD KIRÁLYI VÁROS
TÚLI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET
NYVNYOMDA-VÁLLALATA.

ecen. 1939—1286

Radnics Simon

ötvös

1732 Pécs

Budán tanult.

Kapnagyarországi ötvösök 27 l.

Csontstilus, római IX. 179.

Radnich Simon

pécsi ötvös 1732-ben
rézből való aranyozott Kelyhet
ajándékozott a pécsi ferenc-
rendiknek, mely 1905-ben a
Nemzeti Muzeumba Vitt.
A Kelyhet a rajta lévő zo-
mancos virágháló teszi érde-
kessé -

Jelentés a Magyar Nemzeti
Muzeum 1905. évi állapotá-
ról. Bpest, 1906. 39. l.

Radnich Simon

otw.

Kőmagyóty 1616 r.

Radnich Simon

otvös

l. E. G. II. 342 l

:al az "Uránia" szinházban ren-
ásaként február 2.-án délelőtt
felsőmagyarországi bányavárosok
lvidéknek legjelentősebb váro-
s a Lengyelországból Keletmagyar-
tvonalaknak csomópontja volt, s
azdagságára tett szert. Ennek a
Erzsébetről elnevezett főtemp-
szetnek legszebbjei közé tarto-
ozetét szépen kiegészitik a Szt.
Orbán-torony. Kassa egyébként
yk közül kiemelendő a premont-

Radnich Simon

Otvös

U. 672

tört lemezhálón és azt oda szorítja az alapra. Ez a háló rovátkolt sodronykeretbe foglalt két-, három- és négyszirmú száras és szárnélküli virágokból, levelekből és közberakott kör és szívidomú ezüst lemezekből alakúl, a lemezkéket rovátkolt sodronykeret szegélyezi és ebben a keretben, hol májszínű sötét barna, hol világos tenger zöld és sötét zöld színű zománczféle (talán ú. n. hideg zománcz borítja az alapot. A zománcz átlátszatlan. Minden czikkely

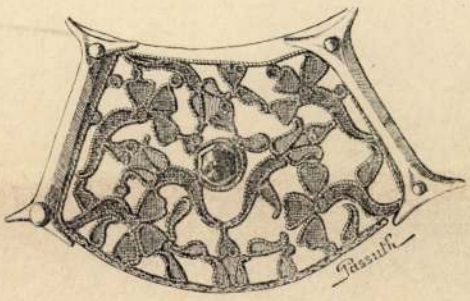

4. ábra.

6. ábra.

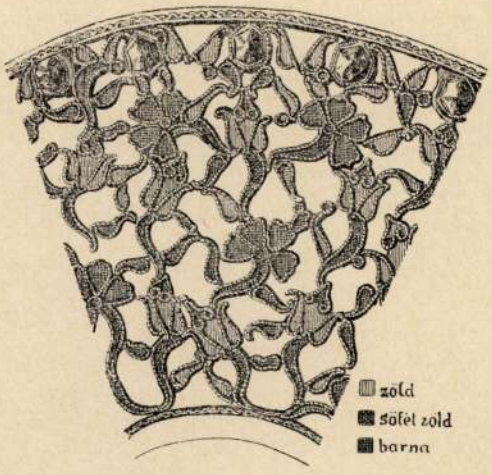

5. ábra.

RÉSZLETEK A PÉCSI SODRONYZOMÁNCZOS DÍSZŰ KELYHEN.

közepén hatszögű lemezes keretbe foglalt vörös üvegkő ül, a) ábránk egy ily hálós czikkely rajzát adja. A szár tövét hasonló zománczozott virágháló borítja (6. ábra) és annak alsó kerete mellett egyforma távolságban hasonlóan foglalt vörös üvegkő ül. A szár a nodus felé rovátkolt dudorokkal tagozott erősen kihajló nyakgyűrűvel végződik. A nodus alúl kisebb, fölül nagyobb dudorból áll, melynek fölületét lapos domborművekkel ékítették; a domborműves díszben van kagyló, vannak palmettlevelek, négy- és több szirmú levelek, meg egymást húrok formába átmetsző szalagok. A kuppa fölületének mintegy háromnegyed részét ismét áttört virághálózat boritja (c. ábra), melynek felső sodro-

nyos karimája mentén egymással váltakozva három-három vörös üvegkő és egy-egy zöld üvegkő sorakozik. A kehely talpa karélyainak az alsó karimájára ezüst lemezkéket erősített a művész, melyeken ponczczal kivert fölirat olvasható: HOCOPUS | DONAVIT · SIMONRADNICH | AURIFABER QVINQVE | ECLESIENSIS ECCLESIE | P · P · F · B · S : PAT : | FRANCISCI · 1 · 7 · 3 · 2. A föliratból kitünik, hogy Radnich pécsi ötvös adta ezt a helyhet 1732-ben ajándékul a ferenczieknek pécsi szerzetének és mivel az alakja és domborműves díszeinek a stílusa a XVIII-ik századra vall, valószinű, hogy Radnich maga készítette, bár erről a föliratban nincs szó. A kehely mint olyan alig méltó figyelmünkre, annál érdekesebb a zománczos virágháló, melylyel rajta három [illegible] az ötvös technikának, mely a régi közép-

vassarlót szereztünk Fehérmegyéből. Talán középkori idom. — Bátmonostorról Baja és Szeremle hármas határában 70 cm. mélységű rigolozásnál előkerült 67 db régiséget szereztünk vétel útján, volt köztük 62 db vastárgy, egy cserépedény és négy bronzedény legtöbbje valószínűleg a török korból való. — Ötvösműveink

3. ábra.

SODRONYZOMÁNCZOS DÍSZŰ KEHELY A XVIII. SZÁZADBÓL.

csoportjában a legérdekesebb szerzemények egyike a pécsi Ferenczieknek kelyhe. (3—6. ábrák.) A kehely rézből való és külseje aranyozott, valamint kuppájának a belseje is aranyozott; magassága 21·7 cm. Lába hat karélyú, minden karélya hólyagszerűen kihajló és a karélyok czikkelyei közti oldalmélyedésekben elszigetelő léczek ülnek, melyek aranyozott rézből valók, fölül alul minden lécz háromszögűre tágúl, melynek két csúcsa rajta fekszik a czikkely fölületét borító át-

6*

szényes József Pilis-Vörösvárról ajándékul küldött követt[illegible] kori sodronyzománczot nandus imp. felírású képet, mely aranyfonal[illegible]

Radnics Simon

ötvös

1721. Pécs

lásd

=

Czeglhe 633. l

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a műhelyfőnök
alá

8. sorsz. Műhelyi minta.

Radnics, Simo

pécsi ötvös 1721

l.

Ráth György 1896.

104. l.

MÁRIA-VALÉRIA U. 8.

Radnics Simon

pécsi ötvös 1721-

Három és kétágu gyértya-
tartók, Maxim Gu-
brilovics püspök tulaj-
donaban, Szecsu, Ju-
goszlavia

Inul

Radnich Simon

aranyműves

Pécs

1713-ban 4 frtot adományoz a felállítandó pécsi Szentháromság szoborra.

A Pécs-Baranyamegyei Múzeum Egyesület Értesítője. 1928. 84. l.

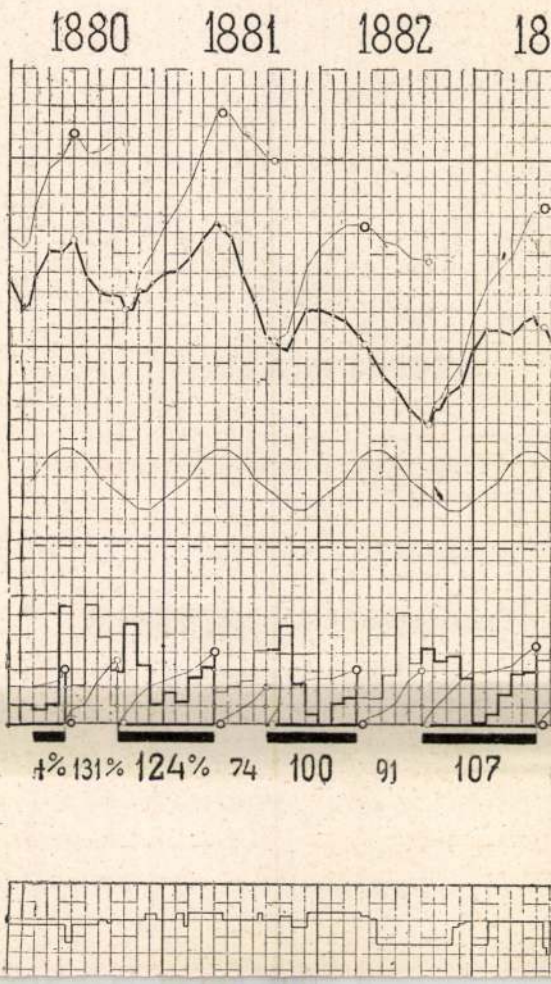
1880
1881
1882
18
4%
131%
124%
74
100
91
107

Radnich Simon

pécsi aranymíves

1713-ban a pécsi szent-
háromság-szoborra
4 frtot adott.
Lőrd

Cserkuti A.: Két-
száz év előtt.

Pécsi Napló

1913. jan. 19.

672. n

Radnics

l.

Lykanemzromantika

161. l.

Radnóti Sándor

Kritika a „nem kritikai" kultúrában [Radnóti Sándor, Andrási Gábor, Margóczy István, Bech András, Kulcselly Endre, Körner Éva, Kalmár Melinda beszélgetése]. = Kritika, 1991. 10. 17-20. p.

A pottery receptacle for
ek fire', the deadly napalm of
nedieval Orient (81)

The first rule of warfare:
ralise the enemy. The heads
ughtered opponents are
ed on lances before a
ed city (80)

RADNÓTI Sándor esztéta

M. Kőtánasági Erdemmend Körépkesentje

1998

munkájának megjelenése, A
ímmel.

Társulat felkéri Szepes megye művészeti

, Hollandiában és Belgiumban.

Országos Főfelügyelőségének megbízott

vi Minisztérium megbízza a Bártfán
tésével és a múzeum megszervezésével

ságának tagja lesz.

Radnics Simon
ötvös Pécs.

Kőmagjötvi

F. sz. *Lf. Nr.*	Mesterjegy *Meisterzeichen*	Mester — tárgy — tulajdonos — irodalom *Meister — Gegenstand — Eigentümer — Literatur*
1616		**Simon Radnich,** e. 1718—1733. Egyike a céh alapítóinak. — *Einer der Begründer der Zunft.* — (Mihalik S. dr. közlése szerint: felszabadult budán 1712-ben s 1718-ban már pécsi lakosként, 5 forinttal mindent kifizetett 1710—1718-ig a budai céhvel szemben, amiből azt következteti, hogy Landmeister volt Budán. Ezt nem látom beigazoltnak. A tartozás tanuló- és legényéveire is vonatkozhatik. — *Nach Dr. Mihalik's Mitteilung wurde er 1712 in Ofen freigesprochen und bezahlte in 1718, schon als Fünfkirchner Einwohner 5 Gulden, womit er alle Schuld für 1710—1718 gegenüber der Ofner Zunft beglichen hat. Daraus folgert Dr. M., daß er Landmeister der Ofner Zunft gewesen sei. Doch das ist noch nicht bewiesen. Die Schuld konnte aus seinen Lehrling- u. Gesellenjahren stammen.* Kehely rézből, sodronyzománccal, talpán alábbi poncolt felirat: — *Kelch aus Messing m. Drahtemail, am Fuß* ~~gestanz~~: „HOC OPUS DONAVITo SIMON RADNICH AVRIFABER QVINQVE ECLESIENSIS ECCLESIE P. P. F. E. S : PAT : FRANCISCI . 1733.“ Mus. Nat. Hung. Arch. Értesítő 1906, 83 (Hampel J.), képekkel — *mit Abbild.*

⊥B

⊥d

Tn Igs-

– más betűfaj

⊢⊣ punziert

1971 MÁR – 1021

RADNICS SIMON

A PÉCSI KÉPZŐ-MŰVÉSZET KISTÜKRE

3

Kehely. A szigetvári gör. keleti templom részére készítette Radnics Simon pécsi ötvös, 1735-ben.

Elmúltak a hadak, már megnémulának
Gyászos harsogási Márs trombitájának,
A halált mennydörgő ágyúk nem ropognak,
A puskák s köszörült karàok nem villognak.
Maga a dühösség, a hadak magzatja,
Fogva van, sok ezer vaslánc szorongatja.
Az arany békesség templomát megnyitja,
Újul szakadozott oltárán kárpitja,
Kötvén homlokára szagos olajágot,
Béfedé szárnyával az egész országot,
. . .
Hogy a muzsák, kik már a vérbe öltözött
Halálos fegyverek csattogási között
Elhallgattak vala, szólani kezdjenek,
Már Márs és Bellona ne járjon ellenek,
És hogy országunkat a boldogság lakja,
Aranyidőt éljünk, ne légyen salakja.

Csokonai Vitéz Mihály: A békesség

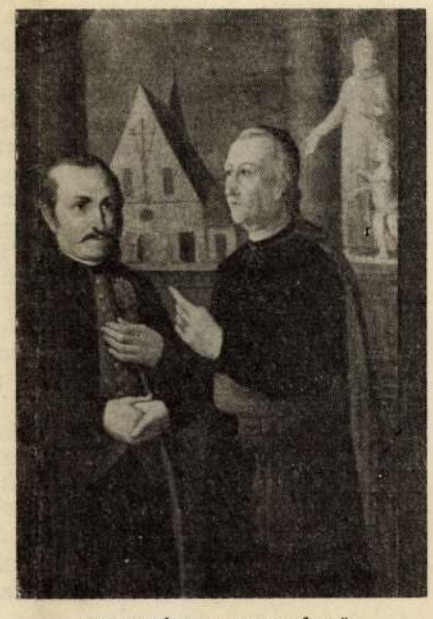

Ismeretlen magyar festő: Krautsack János György pécsi polgár és Viser Ádám kompolti apát 1796-ban.

1686-ban Pécs felszabadult az évszázados török uralom alól. A művészetek egykori városában, a középkori és reneszánsz építészet magyar végvárában ezidőre a befelé forduló, földszintes török házak sora, keleti szokás szerint épült utcarendszere uralta a városképet. A középkori múltat a törökké átépített, vagy romjaiban az enyészetre hagyott kolostorok, templomok maradványai jelezték. Különös módon – a székesegyház építészeti egységében érintetlen maradt, a törökök csupán egy fából készített minaretet emeltek egyik tornyán. – A károkat a románkori és gótikus szobrászati alkotások szenvedték el. A város csak nehezen ébredt zajos, színes keleti álmából. A törökök elvonulását jelző dúlás után még sokáig kísértett a máról-holnapra élés bizonytalansága. 1780-ig, amikoris Mária Terézia szabad királyi rangra emelte a püspöki várost – a művészetek alakulását csaknem teljes egészében az egyház irányította. Csupán az építészetben, ott is a legszükségesebb középületekre korlátozva (megyeháza, gimnázium) juthatott érvényre e korszak polgári művészete. Az egyházi építkezések Pécsett a 18. szd. elején a szerzetesrendek visszatértével kezdődtek. Ezt megelőzően városi közadakozásból készült el a tájba oly szépen illeszkedő havihegyi kápolna, amelynek építőköveit a pestisjárványtól félő városi lakosság – fogadalmához híven – maga hordta fel a hegy meredek lejtőjén. A korszak építészeti, művészeti stílusa a barokk volt: a pompa, a gazdagság, az ünnepélyesség kifejezője. – A török megszállás után eszmélő városunk művészetében, építészetében azonban csak igen leegyszerűsödött változata érvényesülhetett. Pécsett nem alakult ki egységes barokk városkép, vagy városrészlet, ahogy azt Veszprém, Eger vagy Vác példázzák. Amikorra itt – a század végén – a polgári fejlődés megindulhatott, már az újabb stílusok: a klasszicizmus, a romantika, a kora-eklektika divatja szerint építkeztek. A pécsi barokk jelentősebb alkotásait inkább a szobrászatban találjuk. Ezek a plasztikai művek legnagyobbrészt az épületekhez kapcsolódtak: templomhomlokzatok, oltárok, kapuzatok díszei, s azok gazdag tagolását, ünnepélyes pompáját szolgálták. Az önálló szobormű fogadalmi emlék, kegyhely, síremlék számára készült, s ezekre a megbízásokat többnyire a helyi mesterek kapták. Jóllehet Pécsett a 18. szd.-ban országos hírű, vagy külföldről hívott művészek nem – vagy csak igen gyéren – dolgoztak, mégsem szabad alábecsülnünk e század művészi munkájának jelentőségét. Mind az építészetben, mind a képzőművészetben ekkor indult meg a helyi alkotószellem újjáéledése, a szobrászatnak, festészetnek az építészettől független, önálló érvényesülése. S ha ily módon kissé egyszerűbb, provinciális formában alakultak is a város barokk és klasszicista részletei, azok helyi íze, zamata kárpótolhatja a hírneves nagymesterek hiányát.

A pécsi építőművészet és szobrászat e korszakából az írott adatok (többnyire számadások) már több művész és mester nevét megőrizték. Így tudjuk, hogy az eredeti Szentháromság-szobrot 1713-ban Regesz Pál pécsváradi kőfaragó és Anrach Henrik pécsi szobrász készítette. Binck Imre, „szobrász fia Pécsről" 1791-ben, 19 éves korában iratkozott be a bécsi képzőművészeti akadémiára. A század közepén, a székesegyház rokokó stílusú, faragott sekrestyebútorainak és stallumainak figurális díszeit a pécsi Speth Ferenc szobrász készítette, Schwerer József asztalossal együtt. Fennmaradt több kőfaragó és építőmester neve, pécsi volt Petz András, a régi vármegyeháza építője és Krámmer János, aki a püspöki palotát emelte. Jelentős volt azoknak az ún. laikus művészeknek a munkássága, akik a szerzetesrendek, főként a ferences rend kötelékében hoztak létre néha egészen kiemelkedő, művészi értékű alkotásokat. Máig a ferencesek templomának sekrestyéjében áll az a finomművű szekrény, amelyet Jani Lukács 1745–46-ban készített Pécsett. A nagyméretű, két falat elfoglaló sekrestyebútor gazdag intarziás dísze figurális ábrázolásokat rejt. Mária Terézia-stílusban, diófából, ében- és körtefa berakásokkal készült. A felső szekrényrészhez szélesebb, hullámzóan ívelt alsó rész tartozik s a figurális berakások a homorú ajtókon kaptak helyet. Az ábrázolások különösen érdekesek, mert a mindennapi életből vett jelenetek nem csupán az egyházi szertartásokra, a rend szokásaira utalnak, hanem felvonultatják a korabeli polgárságot is, a 18. szd. közepén divatos ruhákban, környezetben. Az egyik ajtó bájosan naiv ábrázolásán például a ruhát varrogató Szent Annát lát-

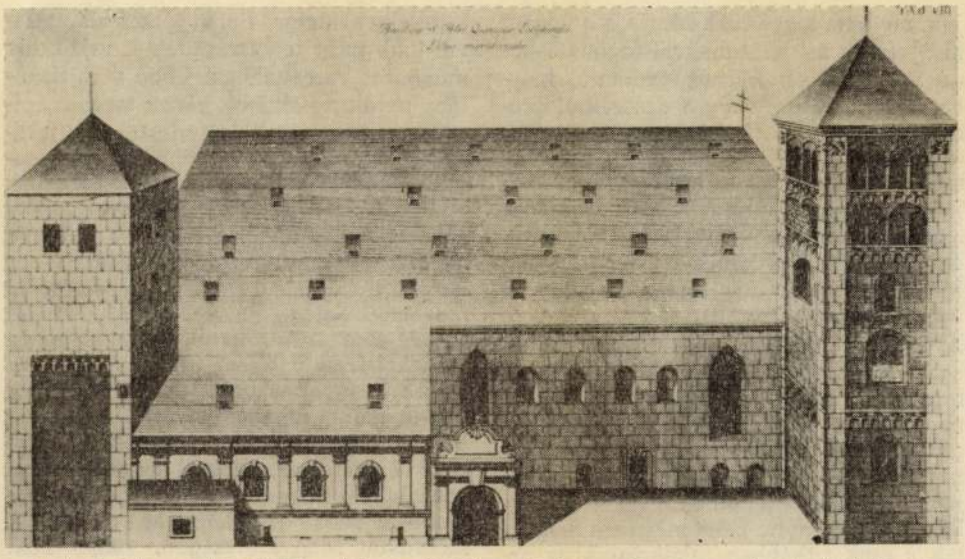

A pécsi székesegyház déli homlokzata (1804). – Weimann M. pozsonyi metsző rézkarca.

Immaculata szobor
a Káptalan u. 2. sz. ház
homlokzatán. Sartori József(?)
műve, 1760 után.

A Kulich Gy. u. 1. sz. ház kapuja
Sartori József(?) Szt Pál
szobrával. 1760 körül.

juk, mellette a gyermek Mária, s a jelenet alsó részén az ácsmunkával foglalatoskodó Szent József. Másutt gyóntató, kelyhet vivő barátok, vagy a szószékről prédikáló szerzetest hallgató nők, férfiak csoportján gyönyörködhetünk. A szekrény megmunkálása, nemes arányai, népi bájjal teljes figurális intarziái révén egyike a legbecsesebb iparművészeti emlékeinknek, és szervesen illeszkedik a magyarországi Mária Terézia korabeli bútorművesség jeles alkotásainak sorába.

A korszak újonnan épült templomainak belső felszerelését is biztosítani kellett. A faragott, szobrokkal díszített oltárokra nagyméretű olajfestmények kerültek, a szertartáshoz szükséges kelyhek, gyertyatartók, miseruhák a korszak művészi szintjén és igényével készültek. Ezeken a munkákon is többnyire helyi mesterek dolgoztak s csak ritkábban találkozunk az országban egyebütt munkálkodó külföldiek neveivel (pl. Dorfmeister). Nagyműveltségű pécsi ötvös volt viszont Radnics Simon, akinek 1735-ös évszámmal is jelzett két gyönyörű kelyhe a pécsi és szigetvári görögkeleti templomok részére készült. A figurális díszű, rekeszzománc technikával ékes kehely az ötvösművészet remeke.

A legnagyobb egyházi építkezés ezidőben a székesegyház barokk átalakítása volt, amely még Nesselrod Ferenc püspök (1703–1732) rendelkezésére indult meg. A török uralom alatt elhanyagolt épület rendbehozása címén ez az építkezés eltüntette a románkori altemplom-lejárókat s a népoltár előtt újat töretett. Megváltozott a templom külső képe is, az újonnan emelt tető óriási, ormótlan méretével sem a középkori, sem a barokk építészet tiszta stílusát nem követte. Az átalakítási munkálatok az egész 18. szd. folyamán tartottak, s ezenközben új fő- és mellékoltárok, sekrestyeberendezések, stallumok készültek. Természetesen, e nagyarányú munkához a helyi mesterek mellett a püspök idegeneket is hívott. Így a székesegyház új főoltárát Krail János Péter pozsonyi kőfaragómester szállította, a két mellékapszis szobrainak elkészítésére Klimó György püspök a bécsi Fischer Márton szobrászt hívta meg, azzal a gondolattal, hogy itt szobrásziskolát szervezzen (1775–77). A szobrásziskola megvalósulásáról nem tudunk, de alig néhány évtizeddel később, a város klasszicista stílusú építkezéseinek idején, Buck József alapításával több mint félévszázadon át rajziskola működött városunkban. Ebbe a rajziskolába jártak a polgárok házait tervező építészek, kőfaragók, díszítő festők, de itt tanulták a tervezést a különböző céhek tanuló legényei is. Amikor a székesegyház mellett a püspöki palota, a székesegyházi ruhatár, a káptalani levéltár s a plébánia egységes, barokk stílű kialakítására is sor került, a káptalani levéltár tervezésével megbízott Sartori József szobrászművész egyidejűleg elkészítette a székesegyház mellékoltáraihoz Szent Sebestyén és Mihály arkangyal szobrait. Sartori e hiteles művei mellett minden bizonnyal még több más szobrot is alkotott városunk barokkosodó épületeihez, ezekről azonban írott adatok nem maradtak fenn. Mégis, a legújabb kutatás (Aggházy M.: A barokk szobrászat Magyarországon. 1959.) neki tulajdonítja a Káptalan u. 2. sz. ház homlokzatán lévő Immaculata szobrot, valamint a Kulich Gy. u. 1. sz. épület kapuzatára emelt Szent Pál-szobrot. Pécs és Pozsony akkori kapcsolatai valószínűsítik, hogy a városunkban működő Sartori a pozsonyi Sartori Józseffel, s nem a korábban vélt trentói Guiseppe Antonio Sartori-val azonos. Mindenesetre, a mi két szobrunk tüzetesebb vizsgálata sok hasonlóságot, rokon kompozíciós megoldásokat mutat. Azonos kéz munkájára vall a gazdag ruharedőzet formálása, az alakok meghajló testtartása, barokkos nyugtalansága.

A polgári építkezések képzőművészeti díszei a kőkeretes kapuzatok szobrászi megmunkálásában, s egy-egy falfülkébe illesztett védőszent-ábrázolásban jelentkeztek. Gazdagon díszített a megyeháza kapuja, amelyen a herma-típusú atlasz-szobrok legkorábbi barokk példáit láthatjuk (1731–32). A kapu két oldalsó pilléréből kiemelkedő, kissé szögletes mozdulatú félalakok díszes, félkörives timpanont tartanak, melynek közepén a vármegye címere, két oldalán egy-egy allegórikus nőalak helyezkedik el. Az 1780 után erőteljesebben polgárosuló városban egymás után épültek a copf, majd a klasszicizmus stílusában fogant lakóházak. Közülük néhány még őrzi eredeti homlokzati díszét, kőkeretes kapuját, régi gazdájának faragott címerét – emlékeztetve az utókor járókelőit a helyi szobrász- és kőfaragóművészet e mestereinek és mecénásainak jelenlétére.

Radnics Simon, ötvös

A nigetvári gör. keleti templom rénére 1735-ben készült kehely.
Radnics Simon pécsi ötvös műve: Repr

— A pécsi képzőművészet kistükre (3)

283.

JELENKOR, Pécs, 1971. Mátrein

XIV/3

Radnics Simon, ötvösművész

Nagyműveltségű pécsi ötvös. Két gyönyörű kelyhe készült a pécsi és a szigetvári gör. keleti templomok részére. Mindkettőt 1735-ben.

√ – : A pécsi képzőművészet kistükre (3)

283 – 286.

JELENKOR, Pécs, 1971. március XIV/3.

Radnich, Simon ötvös Nr. 111

Er ist einer der Gründer der Goldschmiedezunft in Fünfkirchen im Jahr 1712. Er hatte in Buda gelernt und wurde dort freigesprochen. 1718 erscheint er als Bürger der Stadt Fünfkirchen. +17 p. 22. p.

Schäfke 1991

dó előleg: .....Ft

ő: .....Ft

előleg levonásának igazolásául is szolgál.

.....

.....

enti megbizás nem jelent munkaviszony léte-
áltatás igénybevételére nem jogosit.

.....

megbizott

RADNITZKY JÓZSEF, éremművész

Sopron város az Orvosok és Természetvizsgálók 1847. évi Sopronban tartott VIII. nagygyülése emlékére emlékérmet veretett. Radnitzky készitette el a terveket. Terveinek és az éremnek képe. Fekete repr. 57. old.

CSATKAI ENDRE: Adatok a soproni 1847-es tudósgyülés emlékérmének történetéhez 55. old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LVI-LVII. évf. 1957-1958. Akad. Kiadó, Bpest. 1958

Rad

RADNITZKY JÓZSEF, éremművész

Sopron város az Orvosok és Természetvizsgálók 1847. évi Sopronban tartott nagygyülésének emlékére emlékérmet veretett. Radnitzky, bécsi mesterrel készittették el a terveket, melyekt 1847 jun. 2-án a tanács elfogadott. Böhm vésné Aesculápot és Florát az egyik oldalra, Radnitzky a másik oldal koszoru diszét és a feliratot. 57. old.

CSATKAI ENDRE: Adatok a soproni 1847-es tudósgyülés emlékérmének történetéhez 55. old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, XLVI-LVII. évf. 1957-1958. Akad. Nyomda. Bpest. 1958

Radnitzky

l. Medicina Faludi

500, 17

ó 29-én 338. sz. a. tett előterjesz-
ságot, hogy Dudits Andor festőművész
; és az ebben foglalt adatok alapján
tét példányát ide sürgősen mutassa be.
szeptember hó 22.
rendeletéből:

eri tanácsos.

Radnitzky C.

ércmvész

C.

Arch. Közl. 1886.

XIV. K. 100-l.

A/ táblázatának államvasuti rendszerü IX, VIII. és VII. fizetési osztályba tartozó tisztviselőinél,

a posta, távirda és távbeszélő alkalmazottak B/ táblázatába tartozó üzemi kezelési alkalmazottaknál, az államrendőrségi és a határrendőrségi polgári biztosoknál, az állami elemi iskolai tanitóknál, a m.kir. államvasuti tanitóknál és a kincstári elemi iskolai tanitóknál

/200/ kettőszáz korona;

B/. az állami, vármegyei és államvasuti dijnokoknál,

az állami és vármegyei altiszt-

Karl Radnitzky /1808 - 1901/

előbb a bécsi pénzverő vésnéke,
majd a bécsi Képrém. A Zadémia tanára.

Huszár Lajos: Szent György érmek
Bp. Magyar Történeti Múzeum 1940
31. old

Radnitzky Karl

becsi cremvèsö

l

Lyka Körönö

83. l.

SZÉKESEGYHÁZ - 1947 - SZOMBATHELYI

MDK

Radnitzky

ezüst érem

Ernst Fuz. XVII. sukc. 81.1.

RADNITZKY Károly L. Kovásznai Viktória. Fejezetek a magyar építőművészet történetéből. Bp., 1999 Argumentum, M. Nemzeti Bank Tanulmányok

Madarassy Walter 94, 97, 107–110, 112, *120–122*
Mayer Elek 15, 17, 21, *32*, *35*
Merényi Gina 98
Mester Jenő 98
Moiret Ödön 62, 65–67, 75, *78*
Murányi Gyula 42, 47, 50, 61, 63–64, *82–83*

Nagy István János 135, 138

Palotás József 135, 138, 144, *158*
Pátzay Pál 98
Patzó Pál 46, 50
Petrovics Demeter 13

Radnitzky Károly 9–10, 14–15, 17, 19–22, *31*
Reisner József 19, 21–22, 26, *37*
Reményi József 46, 50, 62, 64–65, 67–68, 71–73, 76, *84–85*, 94, 97–99, 107–108, 110
Renner Kálmán 98, 110–112, *123*
Rigele Alajos 98
Róna József 45, 50
Ruff András 48, 51

Scharff Antal 9–10, 15–17, 20, 22–23, *33–34*, 92–93
Schwartz István 15–17, 19, 23, *37–38*, 43
Seidan Wenzel 9–10, 14, 17, *31*
Soltra E. Tamás 144–145, *161*
Solymári Valkó László 98
Stiasny Aladár 96
Stuckhart Ferenc 11, *27*

Szabó Iván 140, 145
Szamosi Soós Vilmos 48, 51, 66
Szárnovszky Ferenc 24–26, *35–36*
Székely Károly 42, 50, 93, *119*
Szentessy Hiesz Géza 98
Szirmai Antal 40–41, 43, 45, 49, *55–57*, 93
Szlávics László, ifj. 98, 144–145
Sződy Szilárd 62, 75, 98
Szöllössy Enikő 132, 137, 140, 143, *152*

Telcs Ede 39, 46–47, 51, 60, 63–65, 69, 73, *79–80*, 97–101
Tornay Endre András 142, 145, *161*
Tóth Gyula 65–66, 68–69, 76, *91*
Tóth Sándor 98

Várnagy Ildikó 144–145
Vastagh György, ifj. 42, 50
Vígh Tamás 133, 136–137, 139–140, 142, 144–145, *151*
Vincze Pál 94, 98

Wirth János, ifj. 12
Wurschbauer Károly 11, 16, *27–28*
Zutt Richard 69, 76, *90*

Radniczky vésnök.

Készitette az Akadémia részére egy emlékérmet.

Akad.Értesitö.1874.166.l..

Rossi

Ötvösség, XIX.sz.II.fele
koronázási emlékérem Radnitzkytól

Pester Lloyd, 1867, XIV.évf.238.sz.
A koronázás szóban és képben, 2.o.
Kelati Gusztáv cikke

16 Paesaggio a Spotorno.
17 Casa colonica.
18 Delma.
19 Annuncio di primavera.
20 Arlecchino.
21 Fiori in un meriggio.
22 Ritratto della Signora V.
(app. al Sig. E. Valverde - Genova).
23 Il cancello.
24 Frutta.
25 Varigotti - La via romana.
26 Stregoneria.

SALA 43. (Bianco e Nero 1-12, Scult. 13-25)

BIANCO E NERO.

Galletti Guido.

Nato a Londra il 22 Marzo 1893. Espose alle Biennali di Venezia dal 1930, alle tre Quadriennali romane, alle due Mostre Nazionali del Sindacato B. A. a Firenze, 1933 e a Napoli nel 1937. Vincitore di medaglia d'oro all'Esposizione Internazionale delle Arti Decorative a Parigi nel 1925. È Professore titolare nella cattedra di scultura - figura al Civico Liceo Artistico « N. Barabino » di Genova.

1-12 Disegni.

SCULTURE.

Galletti Guido.

(v. sopra).

13 Ritratto.
14 Nudo di giovinetta (bronzo).
15 Ritratto d'uomo »
(app. al Sig. F. Garibaldi).
16 Giovanna »
17 Ritratto di giovanetto. »
18 Balilla.
19 Ritratto d'uomo.
20 Ritratto di donna »
21 Il custode del sepolcro »
22 Ritratto di giovinetta (pietra).
23 Uomo che dorme (legno).
24 Gioiella (marmo).
25 Crocifisso (frammento) (legno).

Radnitzky Karl

1818 – 1901

l.

Főv. Rést Érem Kiáll

1949

11.l.

355 - 01
---------szám.
8 - 1930.

Dr. Szőnyi Ottó segélye a
kölni műemléki kongresszuson
való részvételi költségeire.

melléklet száma: 0

A Műemlékek Országos Bizott-
ságának,

B u d a p e s t.-
- - - - - - - - -

Folyó évi junius hó 5-én kelt
390. számu előterjesztésére tudomás

Radnitzky, Carl

l.

Numizm.-Kab.

1929-30. 70. l.

MDK

Radniczky, bécsi ötvös

a magyar éremszükségletet ,mint a többi érem vésö, elégiti ki. /Karl, Lang, Seidan, stb./

Dr.Procopius Béla: A Magyar Emlékérem- és Plakettmüvészet. MI.1934. 125-127.l.

MDK

Radnitzky C.

Mellkép. Medaill.

Revers: Vörösmartyna k Liszthez irt verséből
cítatum.,müvészi jub. alkalmából.
1873. Wien,Kunsthist.Museum.
A.-E.Musica in mummis.Wien 19o7. 174.

Fej. Medaill.

Revers: Wagner arcmása.
Wien,Kunsthist. Museum.

Dr. André Csatkai: Versuch einer Franz Liszt Ikonographie. Sonderabdruck aus d. "Burgenländischen Heimatblättern." Jahrg.1936. Hft.2. S.62.

MDK

Radnitzky

A Magy.Tud.Akadémia emlékérme,1865.

Szent György Cőh 14. aug. 1913.
11 1.

MDK

Rednitzky

Lepold Antal dr.: Az Esztergomi Keresztény Múzeum
kegyszerei és történeti érmei. Esztergom 1930.

59, 72, 74, 83, 84, 86, 87, 89, 93, 99 l.

Radnitzky Karl

éremvésző MDK

Mayer Elek Karl Radnitzky tanitványa volt, akinél szintén megtaláljuk az éremhátlapok sablonos megoldását /pl.Czuczor-Fogarosi érem hátlapja csak felirat, a törökszentmiklósi Gazdasági Kiállitás érméé szintén, a Toldy Ferenc érem hátlapja koszorúba foglalt felirat.../

235.o.

HUSZÁR LAJOS: Mayer Elek éremvésző művei.
Müv. Ért. 1960. IX. évf. 3. sz. 231.-236.o.

Radnitzky Karl MDK

bécsi éremművész

A XIX. sz. második felében néhány alkalmi műve készült Körmöcön.

231.o.

HUSZÁR LAJOS: Mayer Elek éremvésző művei.
Müv.Ért. 1960.Ix. évf. 3. sz. 231-236.o.

Radnitzky Karl

éremművész

A bécsi éremművészet ujabb lendületet nyert a magyarországi származásu Böhm József Dániel vezető tevékenysége révén. Az ő művészete még tiszta klasszicizmus de tanitványainak, főleg Karl Radnitzkynak és Anton Scharffnak munkássága már a romantika idejére esik.

231.o.

Huszár Lajos: Mayer Elek éremvésző [illegible] művei. Művt. Lrt. 1960. IX.évf. 3. sz. 231-236.o.

MDK

Radnitzky Károly

Árverési Csarnok, 113.sz. 1945.

MDK

Radnitzky: Karl

bécsi éremművén

A Pesti Iparegesület nagyobb emlétérmejét készíti. A Zsebb Karl Heinrich műve.

L. Huszár: Heinrich Karl, medailleur

Acta Historiae Artium 1957.

357

MDK

Radnitzky Karl, 1818-1901

Magyarors. művészeti topogr. Esztergom.

Radnitzky Karl M.D.K.

érmész

1.) A magyar Tudományos Akadémia érme. Bronz

2.) " " Hatlap.

3.) Cserest Gergely és Fogarassi János. Ezüst.

Fővárosi képtár kiállításai XLIV.: Magyar érem és plakett-művészet 1800 tól napjainkig. 11 lap, Budapest 1949.

~~Carl~~ Radnitzky, Carl MDK

Nodalom:

F: Dworschak: Carl Radnitzky.
Num. Zeitr. 18. 1925 p III.

560-0

MDK

Radnóti Aladár

a zalavári templomromokat 1946-ban ásta ki

153.o.

Entz Géza - Gerő László: A Balaton környék műemlékei. Bp. 1958.

RADNITZKY KÁROLY, éremművész

Kimutatás a körmöci m.kir.pénzverőben 1872 óta kivert emlékérmekről.

B./ MAGÁN ÉRMEK

7. 1883.-Békésmegyei gazdasági egyesületi érem.
1884 I. 34 mm.arany 36 gr.
1886 II. 45 mm.ezüst 26 gr.
stbi. III. 56 mm.réz 98 gr.
Vésték Radnitzky Károly cs.kir.tanár Bécsben és Gerl Károly.-A réz érmet egyedül Gerl körmöci m.kir. vésnök véste. 60.old.

HUSZÁR LAJOS: Körmöcbányán 1872-1899 években vert emlékérmek mesterei 58.old

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY.LVI-LVII.évf. 1957-1958. Akad.Kiadó,Budapest. 1958

RADNITZKY KÁROLY, vésnök

A Magyar Orvosok és Természetvizsgálók vándorgyűléseik emlékére emlékérmeket és jelvényeket adtak ki.
EMLÉKÉREM: X.-Marosvásárhely.-Vésnök: Radnitzky Károly.-Ezüst, bronz. 330.old.

DR. VARANNAI GYULA: Magyar Orvosok és Természetvizsgálók vándorgyűléseinek numizsmatikai emlékei 329.old.

AZ ÉREM, Közlemények az éremgyűjtés köréből.
------- XXXI. 1986. 35-36.sz. Bp.

RADNITZKY, éremvésnök

Szabadságharc.-18.-I.Ferenc József mellképe balra.Hátlap:Ülő Ausztria:DIE GRUNDFESTE DES FREIEN STAATES stb. bronz,55 mm./Radnitzky/. 28.old.

DR.KARNY REZSŐ: A magyar szabadságharc emlékérmei és kitüntetései 25.old.

AZ ÉREM, VII. évf. 1934. BP. jan-dec

RADNITZKY, éremvésnök

Sszaxa Szabadságharc.-30.- I.Ferenc József mellképe bal ra.-Hátlap:VIRIBUS UNITIS.Ausztria cimere griffmadarak által tartva és térdelő Genius által hordva.-Ezüst,bro bronz,63 mm./Radnitzky/.- 29.old.

DR.KARNY ARZSÓ: A magyar szabadságharc emlékérmei és kitüntetései 25.old

AZ ÉRME, VII. évf. BP. 1954. jan-dec

RADNITZKY-DRENTWETT, éremvésnökök

32.- Gúnyérem az 1848-49. zavaros állapotokra: Pápa, legionárius, kozák, lengyel stb. viaskodó gomolyagban. Hátlap: forditva hulló csillagok. Villámok köztMDCCCXLVIII é MDCCCXLIX. Ezüst és ón, 40 mm. /Radnitzky-Drentwett/. 29.old.

DR. KARNY REZSŐ: A magyar szabadságharc emlékérmei és kitüntetései 25.old.

AZ ÉREM, VII. évf. BP. 1934. jan-dec.

RADNITZKY, éremvésnök

Szabadságharc.-1948.okt.6.-A harmadik bécsi forradalom. 1 l.-Gorgófej.kigyókkal és két fáklya.WIEN 6.OCTOBER 184 1848.Hátlap nem készült el.Befejezetlen emlékérem.Ólom 24 mm. 28.11d.

DR.KÁRNY REZSŐ: A magyar szabadságharc emlékérmei és kitüntetései 25.old

AZ ÉREM, VII. évf. 1934. jan-dec

RADNITZKY KÁROLY, vésnök

A magyar orvosok 1841-ben tartották első vandorgyülésüket. Ezek elékére majdnem minden esetben emlékérmet készittettek.-
1864.-Marosvásárhely.-10.nagygyülés. Az érmet véste: Radnitzky Károly. 237.old.

SZIGETI ISTVÁN: Magyar orvosok vándorgyüléseinek emlékérmei 237.old.

AZ ÉREM, Közlemények az éremgyüjtés köréből.
------ XXI. 1965. 31-32.sz. Bp.

id.RADNITZKY KÁROLY,vésnök-tanár

A bécsi képzőmüv.akadémia vésnök-tanára.Gerl Károly és Reisner József körmöcbányai vésnökök nála tanultak a a bécsi akadémián,a mult sz.második felében. 64.old.

SZIGETI ISTVÁN: Körmöcbányán vert magyar emlékérmek adatai 64.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY,L-LI.évf.1951-1952.Egyetemi Nyomda,Bpest,1952.és/N.K.XLVIII-XLIX,évf.1949-1950./

CARL RADNICZKY, vésnök

A Privilegierte Osterreichische National Bank 1854-ben júl.1-i keltezéssel kibocsátott 10 guldenes bankjegyét Peter Johann Nepomuk Geiger rajza alapján Franz Stöber véste, de a mellképet Carl Radniczky vésnök készitette. 62.old.

DR.KUPA MIHÁLY: Magyar és Osztrák bankjegytervezők 61.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LXIV-LXV, évf. 1965-1966. Akad.Kiadó, Bpest. 1966

CARL RADNITZKY, vésnök, 1818-1901

1856-ban az esztergomi bazilika felszentelésére érmet készitett.-Előlapon plasztikusan a bazilika képe.Az érem művészi értéke messze felette áll a többi alkalmi veret kvalitásának,amit a készitő művész személye érthető módon magyaráz. 83.old

HUSZÁR LAJOS9 Az esztergomi bazilika emlékérmei
81.old

Esztergom Évlapjai,-Annales Strigonienses,1960
Bp. 1960

CARL RADNITZKY, vésnök, 1818-1901

Sok magyar vonatkozásu érme: Liszt Ferenc, Czuczor-Fogarasi, orv. és termv. marosvásárhelyi gyülése, selmeci bányaakadémia, törökszentmiklósi gazd. kiállitás stb. 83 old.

HUSZÁR LAJOS: Az esztergomi bazilika emlékérmei
81. old

Esztergom Évlapjai, -Annales Strigonienses, 1960
Bp. 1960

CARL RADNITZKY, vésnök, 1818-1901

Az esztergomi bazilika felszentelésére veet érmének költ
ségei: 350 forint tiszteletdija verőtövek véséséért.
3 arany, 100 ezüst és 400 bronz.. 5. jegyz. 83. old

HUSZÁR LAJOS: Az esztergomi bazilika emlékérmei
81. old

Esztergom évlapjai, - Annales Strigonienses, 1960
Bp. 1960

CARL RADNITZKY, vésnök, 1818-1901

1856-ban Az esztergomi bazilika emlékérmét készitette Radnitzky költségvetése: Keltezés nélkül, de iktatva 1856. máj.8-án 1924 sz.alatt.

Die Stempel mit der Garantie ihrer Dauer fürden ganzen Bedarf..... 350.Fl.

Ein Stück Silber Medaille 1 1/2 Loth mit einer Schönen Kapsel..... 4. Fl.

Ein Stück Bronze Medaille mit einer schönen Kapsel 1.20 Fl.

83.old. S. Lajos.

HUSZÁR LAJOS: Az esztergomi bazilika emléktmei
81.old

Esztergomi Évlapjai ,-Annales Strigonienses, 1960
Bp. 1960

CARL RADNITZKY, vésnök, 1818-1901

Az esztergomi Bazilika felszentelésére készült érme, 1856.-Előlap: Disz. BASILICA-STRIGONIENSIS. Sugárkörben a bazilika frontális ábrázolása. A szelvényben bíborosi cimer és C.R. 82.old 12-13 kép

HUSZÁR LAJOS: Az esztergomi bazilika emlékérmei
81.old

Esztergom évlapjai, - Annales Strigonienses, 1960
Bp.1960

CARL RADNITZKY, érsnök. 1818-1911

Az esztergomi bazilika felszentelésére készült érme, 1856.-/12-13.kép/.-Hátlapon 13 sorban felirat.- Wien arany 45 mm.Bp.Éremtár ezüst 45 mm. 26.18 gr. bronz 45 mm.- 82.old. 12-13 kép

HUSZÁR LAJOS: Az esztergomi bazilika emlékérmei 81.old

Esztergom évlapjai,-Annales Strigonienses, 1960 Bp.1960

CARL RADNITZKY, vésnök, 1818-1901

Az esztergomi Bazilika felszentelésére készitett érme. Wien, 1856.- Előlapon a Bazilika, Hátlapon 13 soros felirat. Arany. ezüst, bronz. 12-13. képek. Fekete repr. 82. old

HUSZÁR LAJOS: Az esztergomi bazilika emlékérmei
81. old

Esztergom Évlapjai, - Annales Strigonienses, 1960
Bp. 1960

CARL RADNITZKY, vésnök /1818-1901/.

Az Esztergomi Bazilika felszentelésének emlékére a hivatalos emlékérmet Scitovszky János primás Bécsben veretteti /12-13. kép/. C.R. jelzés. A legismertebb bécsi éremművész a bécsi vésnökakadémia tanára volt. A bécsi pénzverdében készitették, verőtöve is ott van. - ~~xxxxx~~ 4. jegyz. 82-83. o

HUSZÁR LAJOS9 Az esztergomi bazilika emlékérmei
81. old

Esztergom Évlapjai, - Annales Strigonienses, 1960
Bp. 1960

KARL RADNITZKY, vésnök

Böhm József volt 1836-tól a bécsi Vésnök Akadémia igaz
gatója. Ő nevelte ki Radnitzkyt Itt teremtették meg a
klasszicista bécsi érmészetet. E művészek készitették
akkor középeurópa legszebbb érmeit. 22 .old

VADÁSZ GYÖRGY: Esztétikai kérdések a modern magyar
pénzekről 19.old

A Magy. Numizmatikai Társulat évkönyve, 1974.
Bp. 1975

KARL RADNITZKY, érem üvész

Középkor.-6.középkori magyar uralkodókra vonatkozó fiktiv érmek.-1300.-1526.-

165.-I.MATYAS.-Elol: MATHIAS REX-HVNGARIAE Mellkép.j. babérkoszoru.-hatul:/ANIMVS/REGIS.REG/NA NOBILI/TAT ET/OBSCURAT./ viragdisz.-Ev nélkul.Öntvény.83 mm.ón, bronz.XV.sz.-i olasz mester müve.45.old. Karl Radnitzky erről kisebbitett masolatot készitett./40 mm.ezüst/19.06 gr. füllel.

HUSZÁR LAJOS: A régi magy.emlékérmek katalógusa a legrégibb időktől 1850-ig.I.Tört.érmek.I.KÖZÉPKOR

Az Éremgyüjtők kiadványsorozata.5.sz.5.csoport.
Bp. 1972

KARL RADNITZKY, éremművész

A nagy mesterek sora Szepesolaszból Bécsbe származott Boehmmel /kezd/ József Dániellel kezdődött. 1794-ben született és 1836-ban lett a bécsi Vésnök Akadémia igazgatója. -Ez az iskola nevelte Karl Radetzkyt, Anton Scharffot, és ter mtette meg a klasszicista bécsi érmészetet. 22.old

VADÁSZ GYÖRGY: Esztétikai kérdések a modern magyar pénzekről 19.old

A Magyar Numizmatikai Társulat Évkönyve, 1972
Bp. 197

RADNITZKY ,éremművész

Magyarországon nincs éremkultusz.Az érmész nem tudhatja hogyan kell érmet vésni,anyagi okokból nincs módja a műfaj gyakorlására.Ahhoz,hogy a bécsi iskola kialakulhasson az érmekre való igény mellett Akadémiára volt szükség,hiszen Radnitzky sem szpohatta a szakmat ujjaból és nem rendezhetett be lakasan kis pénzverdét. 36.old

VADÁSZ GYÖRGY: Esztétikai kérdések a modern magyar pénzekről. 19.old

A Magyar Numizmatikai Tarsulat évkönyve, 1972. Bp. 197 .

RADNITZKY, éremvésnök

Gerl Károly, éremművész/1858-1907/, 1880-ban első magy. vo
ntkozasu érme. a Bpesti. Tud. Egy. 100 éves jubileumára. Rad
nitzky hatas. Erthető, mivel ekkor a magy. vonatkozasu em
lékérmeket Bécsben verték, vagy a bécsi iskola stilusában
Körmöcbányán. 22. old

GOSZTONYI JOZSEF: Külföldi éremművészek magyaror-
szagi munkassaga 22. old

AZ ÉREM, XXXI. évf. 1974. 2. Szam, Bp.

KARL RADNITZKY, éremművész

KÖZÉPKOR, 6.Középkori magyar uralkodókra vonatkozó fiktív érmek.-1500.-1526.-

173.-I.MATYAS.- Elöl:MATHIAS REX-HVNGARIAE.Mellkép j.töl tölgykoszorú..-Hátul:Babérkoszorúban két viragdisz közt:ANNO/REGIS.REG/NA.MOBILI/TAT.ET/OBSCVRAT.- Év nélkül.28 mm.wüst./7.72 gr./,vert.karl radnitzky müve.A 172.szamnak kissebbitett masa. 47.old

HUSZÁR LAJOS: A régi magy.emlékérmek katalógusa a legrégibb időktől 1850-ig.I.Tört.érmek.I.Középkor

Az éremgyüjtők kiadványsorozata 5.sz. 5.csoport, Bp. 1972

KARL RADNITZKY, éremmüvész

KÖZÉPKOR,-6.Középkori magyar uralkodokra vonatkozó fiktiv érmek.-1300.-~~xxx xx~~ 1526.-

172.-I.MÁTYÁS,.Elöl:MATHIAS REX-HVNGARIAE.Mellkép.j. tölgykoszoru.-Hatul:Babérkoszoruban két viragdisz közt ANIMVS/REGIS.REG/NA.NOBILI/TAT.ET/OBSCVRAT.Ev nélkül. 40 mm.ezüst /19.06 gr./,vert.Karl Radnitzky müve.A 165 sz.érem kisebbitett utanzata. 47.old. Füllel.

HUSZÁR LAJOS: A régi magy.emlékérmek katalógusa a leg régibb időktől 1850-ig.I.Tört.érmek.I.Középkor

Az Éremgyüjtők kiadvanysorozata 5.sz. 5.csoport, Bp. 1972

Carl Radnitzky

A Magyar Tudományos Akadémia épületének avatására (előlap, bronz, 51 mm.) Carl Radnitzky műve

1021

G. Flóri Vera: Budapest érmékben

Budapest, 1974. jún.

A halálkor nagy közhelye: az érettségi villantotta fel először azt a sokszor megismétlődő érzést, hogy időről időre „ballagni" kell, ki kell költözni — nemcsak egyszerűen a hurcolkodás értelmében. S a kénytelen-kelletlen költözések során az életnek addig szilárdan létező, kézzel tapintható körülményei egyik napról a másikra áttolódnak az emlékek-álmok imaginárius világába.

„És amikor az utolsó szóbeli után lefelé mentem a gimnázium lépcsőjén, ráébredtem, hogy ezt a régi, kopott épületet, a sivár tantermeket, amelyekhez több szorongás fűzött, mint szeretet, soha többé nem láthatom, legföljebb látogatóban. A lírának egyik nagy témája jelentkezett a tudatomban — később aztán egyre fájdalmasabb erővel tért vissza — az, hogy egy környezet, amelyet életünk elválaszthatatlan részének tudtunk, hirtelen és visszavonhatatlanul eltűnhetik belőle."

Miért *lírai* ez a tapasztalat? Vajon csak azért, mert búcsúzáskor — akár halottat,

Radnitzky, Carl

budapesti vonatkozású érmét közli

G. Héri Vera: Budapest érmeken.
Budapest, 1974. 6.sz. 20-21.l.

1293. FÜSTÖLŐ, aranyozott bronz, cloisonné disszel és fedővel. Mozsáralaku teste három elefántfejidomu lábon áll, két oldalán hajlott, vésett diszü fül emelkedik. Testét türkiszkék alapon szines, stilizált virágos és indás cloisonné-disz boritja. Peremén meander-disz fut körül. Kina, XVIII—XIX. sz.
Mag. 27 cm.

1294. NAGY FÜSTÖLŐ (áldozati edény), sárgaréz, gazdag rekeszzománc (cloisonné) disszel. Régi bronzfüstölő mintájára készült. Négyszöges, négy, csipkézett, ives lábon álló, négyszögü, testén bordák állnak ki; közben türkiszkék alapon kék, zöld, piros, sárga, fehér cloisonnédisz látható, meanderes és lángnyelves rajzzal, mindegyik oldalon egy-egy szempár. A boltozatos és áttört fedőn Fó-kutya ül, golyóval, két oldalt egy-egy felnyuló kengyeles fül emelkedik. Fenekét és a lábakat türkiszkék alapon perzsa-modoru indás rajz disziti. Kina, XVII—XVIII. sz.
Mag. 47 cm.

1295. KÉT DISZTÁL, cloisonné, szines, kék alapon, az egyiken két játszó gyermek kutyával, a másikon hógomolyt hajtó három gyermek van ábrázolva. Japán, XIX. sz.
Átm. 30 cm.

1296. NAGY VÁZA, aranyozott réz, cloisonné disszel. Palackalaku, hajlott nyaka fent hattyufejben végződik. Gömbös testét türkiszkék alapon élénk szinü, perzsajellegü palmettás és indás szövetmustra boritja. Kina, XVIII. sz.
M. 44 cm.

1297. GANIMED ÉS DIANA, öntött bronzszobrocska, fekete patinával, négyzetes fehér márványtalpon. Empire.

1298. BRONZ ÉREM, öntött, egyik oldalán férfi mellkép, körirattal, másik oldalán négylábu állat, hátán korona, körirattal. Olasz.

1299. FÜRDŐ NŐ, öntött bronzszobor. J. Houdon munkája. Francia, XIX. sz.
M. 84 cm.

1300. A HONTALANOK, szoborcsoport, bronzirozott cinkötvény. Jelezve BELEN. Magyar, modern.

1301. HAJLÉKTALANOK, öntött bronzszobor. Mintázta Gárdos Aladár. Magyar, modern.

1302. FESZÜLET, tölgyfakereszten öntött bronz corpus. Német, XIX. sz.

1303. RÉZMETSZET LAPJA, vörösréz, férfi és nő alakjával. Német, 1795.

1304. DOMBORMŰ, öntött bronz, szüz Mária fejét profilban ábrázolja. Jelezve HOLLO. Magyar, XIX. sz.

1305. DOMBORMŰ, öntött bronz, Krisztus fejét ábrázolja. A 1304. sz. párja. Jelezve HOLLO. Magyar, XIX. sz.

1306. „MEGY A JUHÁSZ SZAMÁRON", öntött bronz szobrocska, zöldes patinával. Négyszögü tagozott talapzaton. Jelezve Holló B. 1893. Magyar, 1893.

1307. LEVÉLNYOMÓ, fehér márványlap, rajta sárgaréz kard, puska és csákó. Osztrák, XIX. sz.

1308. ÉREM, öntött bronz, négyzetes fakeretben. Térdelő férfit ábrázol, keze és lába megkötözve, lángok felett. Észak Olasz, 1500 körül.

1268. KÉT TALPAS SÓTARTÓ, ezüst, ovális. Empire.
190 gr.

1269. KÉT KIS GYERTYATARTÓ, ezüst, zömök alak. Osztrák, 1820.
180 gr.

1270. CUKORTARTÓ és kanálállvány, triposzalaku állványon, 12 kávéskanállal. Bécs, 1821.
700 gr.

1271. KÉT GYERTYATARTÓ, ezüst, barok tagozással. Német, XVIII. sz.

1272. KUPA FEDŐVEL, ezüst, oldalán trébelt domboru virágok. Osztrák, 1845.
550 gr.

1273. POHÁR, ezüst, kupos alak, oldalan ovális keretben későbbi trébelt mitológiai jelenet. Augsburg, XVII—XVIII. sz.

1274. KÉT GYERTYATARTÓ, ezüst, kerek talppal, Szatirfejü herma-alaku szárral. Magyar, 1800 k.

1275. ZSEBÓRA ÉS CHATLAINE, arany, á trois couleur, gazdag barok diszitéssel, gyöngyház-elefántcsont- és lapis lazuli berakással: középen Neptun, oldalt puttó alakja. A belső tok áttört, barok diszitésü. Rubinokkal berakott. Hozzá arany csüngőlánc, Louis XIV. diszitéssel, ékkövekkel, gyöngyházberakással. Jelezve: *Mar London*. Angol, 1720 k. Illusztr. XXIII. táblán.

1276. GYŰRŰ, arany, piros-zöld zománcdiszitéssel, ovális bordás fejében gyémánt. Magyar, késő renaissance XVII. sz.

1277. GYŰRŰTARTÓ TÁLKA, trébelt ezüst, ovális gyöngyfüzéres és rozettás disszel. Pozsony(?). 1807.

1280. ASZTALDISZ, ezüst, neobarok talpastál alaku, domboru virágdiszitéssel. Bécs, 1847.
3000 gr.

1281. EZÜST ÉREM vert, egyik oldalán Mária Terézia, másik oldalán ülő Hungária feléje sietö alakokkal: „A déli részek anyaországba kebelezésének évszázados emlékére." Jelezve: C. RADNITZKY. Magyar, 1879.

1282. KÉT FÜLBEVALÓ, préselt arany, türkizzel. Biedermejer.

1283. TOILETTE-KÉSZLET, ezüst, empire. Egy négyszögü tükör, két gyertyatartó, egy kézitükör, négy kerek, két hosszukás doboz és három üveg flakon tartozik hozzá. Bécs, 1804—1830.

1284. KÉT GYERTYATARTÓ, ezüst, empire diszitéssel. Bécs, 1806.

VI. FÉMTÁRGYAK.

1291—1360.

1291. LOVAS SZOBROCSKA, öntött bronz, sötétzöld patinával, márványlapon. Antik szobor mása.

1292. NAGY TÁL (áldozati edény), öntött bronz. Négyzetes teste, négy oroszlánfejes, hajlott lábon áll. Oldala részben felhős rajzu, áttört diszitésü. Mindegyik oldalra egy karélyos, palmettaidomu rekeszzománcos lap borul, türkiszkék alapon, szines palmettás és leveles rajzzal. Kina, XVI—XVII. sz.
Mag. 25 cm. Átm. 37 cm.

Radnitzki C.

61. **A selmeczbányai bányász-akadémia jubiláris érme.** Bronz. Mellső lapján Mária Terézia balra néző domború mellképe babér és pálmaág között s körirat: A. Maria Theresia Hung. Reg. Metallicorum Academia. Hátlapján az Alma Mater trónuson ülő alakja kezében könyvvel és bányászmécscsel s a háttérben a város képével. Alján Selmeczbánya czimere két bányászmanó között. Körirata: Schemnitzii Condita 1770. Primum Saeculum celebrat 1870. Jelzése: C. Radnitzky. Átmérője 68 mm.

Divald Akad. palotája

115. l.

Minden pénteken délután bútor-, minden szerdán és szombaton délután ékszerárverés.

Minden hónap első keddjén és a rákövetkező szerdán délután **szőnyeg-, szőrme-, alpakkatárgy-, kerékpár-, írógép-, varrógépárverés.**

Az árverésre kerülő anyagot tartalmazó Árverési Közlöny a helyszínen 10 fillérért kapható.

Radnitzki C

BÖLCSÉSZETI KAR

17. **Délmagyarországi emlékérem.** Ezüst. Mellső lapján Mária Terézia balra forduló domború mellképe arczélben és felirat: Mária Terézia Magyarország királya MDCCLXXXIX—MDCCCLXXXIX. Alján hét délvidéki vármegye kis czímere. Hátlapján dombormű: Hungaria tárt karokkal fogadja az ifjak képében ábrázolt megyéket. Felirata: A déli részek anyaországba kebelezésének évszázados emlékére. Jelzése: C. Radnitzki. Átmérője 52. mm.

BÖLCSÉSZETI KAR

Divald Akad. palotája

107. l.

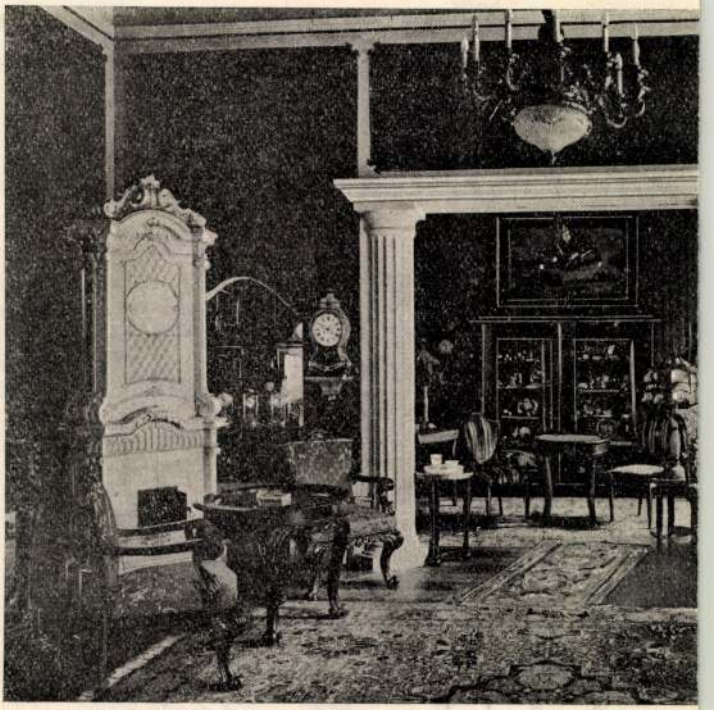

BECZÁSSY ANDOR éksze
Kossu

Radnitzki C

éremvéső

4. **Az Akadémia szótári érme.** Aranyozott bronz. Mellső lapján Czuczor Gergely és Fogarasi

János, az Akadémia kiadásában megjelent Magyar Nyelv Szótára szerzői fejének jobbra néző kettős dombormüve, köriratán nevükkel, alján C. Radnitzki jelzéssel. A hátlapon: A magyar nyelv szótára befejezésének emlékeül a Magyar Tudományos akadémia MDCCCLXXIV. Átmérője 42 mm. Az 1874. évi nagygyűlés határozata alapján Radnitzki bécsi éremvéső mintája alapján verette az Akadémia 4 arany-, 10 ezüst- és 200 bronzpéldányban. (L. Akad. Ért. 8. k. 136. és 166. l.)

Divald Akad. palotája.

104. l.

Tartalomban és kiállításban páratlan mű!

TECHNIKAI FEJLŐDÉSÜNK TÖRTÉNETE

Fennállásának 60 éves évfordulója alkalmából szerkeszti és kiadja:

A MAGYAR MÉRNÖK- ÉS ÉPÍTESZ-EGYLET

A könyv a következő fejezeteket öleli fel:

Útépítés, Vasútépítés, Hídépítés, Alagutak, Vasbetonszerkezetek, Anyagvizsgálat, Épületszerkezetek, Építőművészet, Iparművészet, Elektrotechnika, Gőzkazánok, Dugattyús gőzgépek, Gőzturbinák, Lokomotivok, Automobilok, Hydrogépek, Emelőgépek, Repülőgépek, Mezőgazdasági gépek, Szövés-fonás, Geodézia, Hydrographia, Vízszabályozás, Alagcsövezés, Lecsapolás, Öntözés, Kikötőépítés, Bányászat, Kohászat, Vegyészet.

Szakember, közgazdász, és a haladás iránt fogékony laikus érdeklődésére egyaránt számot tart a **TECHNIKAI FEJLŐDÉSÜNK TÖRTÉNETE,** mely famentes papiron, 1000 oldal terjedelemmel, 800 képpel, díszes művészi kötésben, nagy lexikonalakban jelent meg,

ára 45 pengő

Havi 4 pengős részletfizetési kedvezmény!

FŐBIZOMÁNYOS:

A STÁDIUM SAJTÓVÁLLALAT RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG

könyvosztálya, Budapest, VI. kerület, Rózsa-utca 111. szám

Radnitzky C.

Divald Akad. palotája

103. l.

3. **Az Akadémia palotájának emlékérme.** Bronz. Mellső lapján a palota domború képe C. Radnitzky jelzéssel s XI. Dec. MDCCCLXV felirattal. Hátlapján: Háza megnyitásának emlékéül a Magyar Tudományos Akadémia. Átmérője 50 mm. Verette az Akadémia negyvenéves jubileuma alkalmából Toldy Ferencz javaslatára. (L. Csengery 3. k. 94. l.)

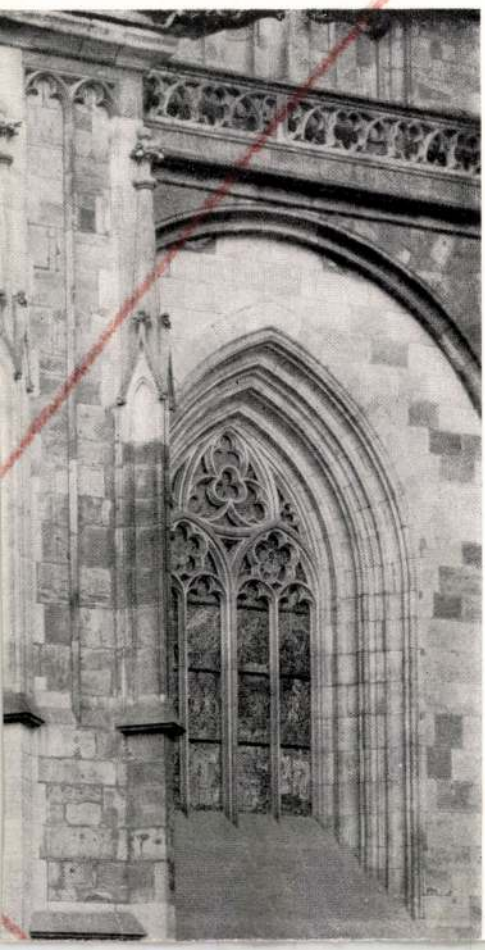

Radnótfája
kastélyai

Kelemen Lajos:
Radnótfája története. Erdélyi Múzeum. 1942 4981

Radvóttfájai ref. templom

Klenodiumok leírása és
rajzai.

Biblia
Harang és más feliratok.
Fejfák.

Debreczeni László 1932

27-29. l.

RADNITZKY, Karl

1846 Komáromy Ödön

Huszár : Szemléfi emlek.
Bp. 1999. 65. Nr. 266.

ét (1777-1780) is, de tud-
ígű oromzatot tervezett.
helm Brenner azzal ma-
papi szeminárium határ-

oan felépített, bizonyára
nél – természetesen sok-
meg a pozsonyi prímá-
ervváltozatokon a kápol-
ves záródással, illetve ro-
tésére a legújabb kutatá-
akkor, amikor Hefele el-
tt újból a már ismert és

l *(16. kép)* kialakított, el-
gi épület bizonyára nem
datokkal megbízott épí-
Képzőművészeti Akadé-
ő szombathelyi püspöki
i vonatkozásban sem le-

k az irányadók, aki egé-
t nevelt árvák otthonát,
konvertita-ház szellemi
eltséggel szorosan össze-
megyéjében a művelt és
őszegi árvaház fő művei-

		Kikiáltási ár pengőben
983.	NEUBERGER, R., Liszt Ferenc emlékplakettje. 1911-ből. Bronz	2.50
984.	—, I. Ferenc József emlékérme. 1914. Bronz .	1.—
985.	NEUDECK, A bécsi Ringtheater leégése emlékére vert érem. Ón. — MERIGNAC RÓBERT, Vendeende. Bronz. — BORELL, A., Horgászversenydíj. Bronz. 3 darab	3.—
986.	NÉMET MŰVÉSZ. Jos. Haydn. Bronz . . .	5.—
987.	NÉMET MŰVÉSZ, Richard Wagner. Egyoldalú bronzplakett	2.—
988.	N. L. (MAGYAR MŰVÉSZ), Női tanulmányfej. Bronzöntvény	8.—
989.	OSZTRÁK MŰVÉSZ, I. Ferenc József uralkodási jubileumi érme, az oberhollabruni kerület emléke. Bronz	1.—
990.	PALLETT, CH., Le tireur. Bronzplakett . .	2.—
991.	PATEY, A., A párizsi „Conservatoire National des Arts & metiers" 100 éves jubileumára vert emlékplakett. 1898. Bronz	4.—
992.	PAWLIK, X., Wildalpen — Glück auf! Göstlingstollen. 1906. Bronzplakett	3.—
993.	—, Libapásztor leány. Nagy egyoldalú bronzplakett	4.—
994.	PENDL, E., Táncoló puttók. 1906. Bronzplakett	4.—
995.	PERL, KARL, Heldentod. Egyoldalú bronzplakett	3.—
996.	PETER, V., Vadászkutya. Egyoldalú bronzplakett	2.—
997.	—, Vizsla. Egyoldalú bronzplakett	2.—
998.	PICHL, Umeni Vitézi emlékérme. 1892. Bronz .	1.—
999.	PILLET, CH., Méhészet. Bronz	2.—
1000.	PRINZ, JOS., St. Hubertus. Bronzplakett . .	3.—
1001.	RADNITZKY, CARL, I. Ferenc József és Erzsébet királyné emlékérme az 1857. évi országos körútjuk jász-kún emlékérme. Bronz . .	3.—
1002.	—, A Magyar Tudományos Akadémia 1865-iki megnyitásának alkalmára vert emlékérem. Bronz	2.—
1003.	—, Czuczor Gergely és Fogarassi János emlékérme a magyar nyelv szótárának elkészítése alkalmából, 1874-ből. Bronz	3.50
1004.	—, A déli részek Magyarországhoz való visszacsatolása centenáriuma alkalmából. 1879. Bronz	3.—
1005.	—, I. Ferenc József és Erzsébet koronázására vert emlékérem. 1867. Ón	2.—
1006.	REMÉNYI, Budapesti Torna Egylet. BBTE. 1923. Ezüstözött egyoldalú bronzplakett . . .	2.—

Árverési Közlöny 1937. okt. vk. 77

		Kikiáltási ár pengőben
951.	LOISEAU, Les sports. Bronzplakett . . .	1.—
952.	LOOS, GOTTFRIED (1774—1843), I. Ferenc ausztriai császár halálára vert emlékérem. Aranyozott bronz	2.50
953.	LOUANYN, J., Napoleon I. konzul emlékérme 1898-ból Egyiptom meghódítása alkalmából. Ón	1.—
954.	LÖWENTHAL, A., Fürdés után. Nagy bronzplakett	8.—
955.	MANFREDINI, LUIGI D. AE. (1771—1840), I. Ferdinánd ausztriai császár emlékérme longobárd királlyá való megkoronázására. 1838. Bronz	3.—
956.	MAREY, CH., Pensé. Bronz	2.—
957.	MARSCHALL, Mária Terézia és I. Ferenc József emlékérme a bécsi egyetem átszervezése alkalmából. 1904. Bronz	1.50
958.	—, Paul Heyse 70. életévében. Bronzplakett .	6.—
959.	MARTEAU, Stosch Fülöp báró emlékérme. Bronz. (1727.)	4.—
960.	MASQUILLE, A., La beuté. Bronz	3.—
961.	MASSOULE, A., A béke. Bronzplakett . .	2.—
962.	MERCZIE, I. Napoleon és Mária Lujza házasságára vert emlékérem 1810-ből. Bronz . . .	3.—
963.	M. W. ST., Luiza királynő (1776—1810) bronz emlékplakettja	2.—
964.	MAYER, P., Mozart. Ezüstözött bronzplakett .	3.—
965.	—, Joh. Strauss. (1825—1899). Egyoldalú bronzplakett	4.—
966.	—, Johann Strauss. Bronz	3.—
967.	MAYER & HOFER, Schiller. Bronz . . .	3.—
968.	MAYER & WILHELM, Sudermann. Egyoldalú bronzplakett	2.—
969.	—, Goethe. Bronz	3.—
970.	—, Franz Grillparzer. Egyoldalú bronzplakett .	2.—
971.	—, Gerh. Hauptmann. Egyoldalú bronzplakett	2.—
972.	—, Schopenhauer. Egyoldalú bronzplakett . .	2.—
973.	—, Max Gorki. Egyoldalú bronzplakett . .	2.—
974.	—, Tolstoi. Egyoldalú bronzplakett	2.—
975.	—, Shakespeare. Egyoldalú bronzplakett . .	2.—
976.	—, Dante. Egyoldalú bronzplakett	2.—
977.	MERIGNAC, La leçon d'arms. Bronzplakett .	2.—
978.	MONTAGNY, F., Aviation. Bronz	1.—
979.	MORTON, „Aux arms". Bronz	2.—
980.	MURÁNYI, Sebesült harcos. Hadifémplakett. (Az „Éremkedvelők" sorozatból.)	3.50
981.	—, Budapesti II. kirakatverseny. 1911. Bronzplakett	2.—

Radniczky Károly

* **Mátyás király és Beatrix** ama hű arcképeit, melyeket az ambrasi gyüjtemény dombormivei ábrázolnak, sikerült másolatban szerezheti meg minden tanintézet s a történeti kegyelet minden barátja. Radniczky Károly bécsi művésnök ugyanis alabastromgypszben készité el, s abból egy példányt a nemzeti muzeumnak ajándékozott. Römer Flóris értesülvén arról, hogy ez érdekes műveket többen is szeretnék megszerezni, ez ügyben irt Radniczkynek, hogy készitsen több másolatot. Küldött is nemsokára hatot, melyek közül egy az egyetemi muzeumé lesz, másikat Sziládi Áron vette meg a halasi muzeumnak s a többinek is van már gazdája. Mert igen olcsók. Egy darab eredeti nagyságban négy forint, mind a kettő együtt nyolc a csomagolási költségen kivül, mely legfölebb két forint lehet. A ki meg akarja rendelni Romer Flórishoz forduljon. Az elszállitásról is ő gondoskodik.

Fővárosi Lapok
1875. 8. l.

Radniczki C.

medailleur

6. Czuczor G. és Fogarassy J. *A.:* CZUCZOR GERGELY FOGARASI JÁNOS egybefoglalt balra fordult mellképe. C. RADNICZKI. — *R.:* A MAGYAR NYELV | SZÓTÁRA | BEFEJEZÉSÉNEK | EMLÉKÜL | A MAGYAR TUDOMÁNYOS | AKADEMIA | MDCCCLXXIV. Arany, 15 #; átm. 43 mm.

158 l

20. Nagykárolyi gróf Károlyi István. *A.:* NAGYKÁROLYI GRÓF KÁROLYI ISTVÁN; a mezőben jobbra fordult mellképe; alul: C. RADNITZKY. — *R.:* SZÜLETÉSE LXXX-IK ÉVNAPJÁRA MDCCCLXXVI. NOV. XVIII.; az érem körirata, a mezőben: A | HAZA ÉS EGYHÁZ | RENDITHETLEN HIVÉNEK | HÓDOLATÚL· | NAGYÉRDEMŰ ELNÖKÉNEK | HÁLA-EMLÉKÜL | A | SZENT-ISTVÁN- | TÁRSULAT. | Ezüst; átm. 45 mm. (II. t. 4. sz.)

159 l

38. *A.:* LISZT FERENCZ ÖTVEN ÉVES MÜVÉSZI MÜKÖDÉSÉNEK EMLÉKÉRE 1873 ✠ Jobbra fordult mellképe, hosszú hajjal, alul a válla alatt: C. RADNITZKY. — *R.:* A mezőben tízsoros felirat: ZENGJ | NEKÜNK DALT, | HOGY MÉLY SIRJAIKBAN | ŐSEINK IS MEG MOZDULJANAK | ÉS AZ UNOKÁKBA HALHATATLAN | LELKEIKEL VISSZASZÁLJANAK | HOZVA ÁLDÁST | A MAGYAR HAZÁRA, | SZÉGYENT ÁTKOT ÁRULÓ FIÁRA. Két babérágon lant, mely fölött egy csillag ragyog; ez alatt félkörben: VÖRÖSMARTI LISZT FERENCZHEZ. Arany, ezüst és bronz; átm. 50 mm. (I. t. 1. sz.)

161 lap

42. Ormós Zsigmond, temesmegyei főispán. *A.:* ORMÓS ZSIGMOND FŐISPÁN. Balra fordult mellképe; alul: C. R. (adnitzky). — *R.:* Alul összekötött koszorúban: 1883. FEBRUÁR 20. | 70. SZÜLETÉS NAPJÁN | BARÁTJAI ÉS TISZTELŐI | TEMESVÁROTT. Arany, ezüst és bronz; átm. 40 mm. (I. t. 11. sz.)

161 lap

Dr. Tergina Emla. Kitünőtérfiak emlékérmekben. Pulszky Album. Bpest 1884.

11.

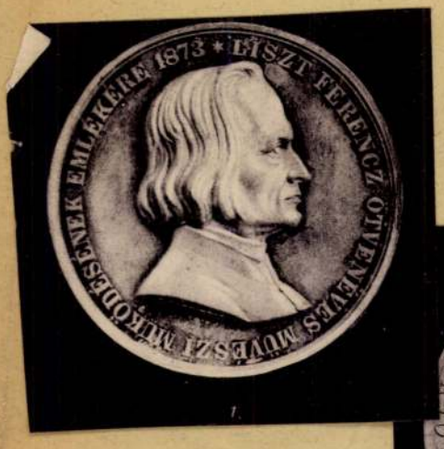

1.

4.

Radnitzky Károly

Stempelschneider

Több magyar vonatkozás.

Lásd:

Wurzbach. Biogr.
Lex. Wien 1872. XXIV.
k. 205. l.

OKv. telh.

Radnitzky Karl

lásd

v

Gohl Bujabb 91 l

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása

Engedély

.....

a műhelyfőnök vag
aláírás

Radnitzky, Karl

Graveuradjunkt im Hauptmünzamt, später Professor an der Akademie der bildende Künste, geboren in Wien am 17. November 1818, gestorben 10. Jänner 1901. Schüler des J. D. Böhm.

Magyar vonatk. münzei: Medaille auf die Rückkehr des Kaisers von Ungarn von 1852, Medaille zur Inthronisation des Erzbischofs Haulik, Medaille auf die Vollendung des Grazer Domes, Medaille auf die Secundiz des Cardinals Szitovszky, Medaille auf den Bau der Akademie der Wissenschaften in Pest, Medaille auf die Jubiläumsfeier der Schemnitzer Bergakademie

Katmünzen IV. 1315.1.

Ezüstserleg IV. 64, 65.

Radnitzky

Laid

Numismat. Közl

1912. 116: 1

..... nevü munkás igazolta

a művezető aláírása.

élyezem:

vagy helyettesének
áírása.

— Endrényi Imre, Szeged.

Radnitzky Károly

Lajd 1818 – 1879

Cs-érem 58. l.

sok puvé felsorolva

u. a. 79. – 80. l.

Ifj. Radnitzky Károly

Ormós Zsigmond főispán
ezüme 1883

Cs-szén 80. l.

97 (3)

Libri (?) Girolamo: Madonna (29

(625). —

ifj. Radnitzky Károly

Ernovics

Erenkiäll. Kat.

1924. 80. l

Brouzkarék ~~VI. 244.~~

Radnitzky Károly

Ercsivesö

Ercsiviläk. Est

1924. 79. l.

~~Brzozkarék VII. 243.~~

Radnitzky Karl

laid

=

A Gyuptó 1912

3-4 27

187 l.

C935 sb.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a műhelyfőnök va
aláír

8. sorsz. Műhelyi minta. —

Radnitzki C

érmés

lásd

Numizmat. Közl

1911. 8. l. 87. l.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása

Engedé

.....

a műhelyfőnök
alá

8. sorsz. Műhelyi minta.

Radnitzky C

Lásd

Numizmat. Közl.

1911. 90. l.

91. l.

..... *mühely.*

lyfőnökség!

év ..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

ztam.

.. évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Radnitzky

Ermelső

1873.

Lásd

Numizmatikai közlöny

1908. 127.

..... *műhely.*

őnökség!

..... hó..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számú .....

..... hó.....

.....

sajátkezű aláírás és munkásszám.

Radnitzky C

lásd

Numizmat. közl

1909. 93. l.

.....*műhely.*

őnökség!

.....hó.....n történő kifize-

.....indokából személyesen meg nem

.....számu .....

.

i ..... hó.....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Radnitzky C

cremvero

lásd

Numizmat. Közl.

1910. 10. l.

Magyar királyi államvasutak.

T. Mühel

Miután keresményemnek 191... (

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbiz

Kelt ....., 191...

.....

tanu.

.....

tanu.

Radetzky Karl

1818 – 1901.

Laid

Skizze 50 M.

..... *műhely.*

őnökség!

..... hó..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

..... hó.....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Radnitzky K.

[illegible]

lásd

Numizmat. Közl.

1911. 130 l.

Magyar királyi államvasutak.

T. Mühely

Miután keresményemnek 191..... é

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbizt

Kelt ....., 191.....

.....

tanu.

.....

Radnitzky K

Laid

Numismat. Köln

1911. 108. 1.

Magyar királyi államvasutak.

T. Mühely

Miután keresményemnek 191..... é

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbiz

Kelt ....., 191.....

.....

tanu.

.....

Radnitzky Kárl

Lárd

Numizmat. Közl.

1911. 99. l.

..... *műhely.*

főnökség!

v..... hó..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... szamu .....

ım.

évi ..... hó.....

.....

sajátkezü aláírás és munkásszám.

Radnitzky

lásd
cz

Görik 105. l.

..... *műhely.*

őnökség!

..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

.

i ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Radnitzky Karl

* 1818

Stáb I. 25

Tv. 152

Radnitzky

ércmvész:

rád

Lósy-Schmidt Ede dr.

A Magyar Mérnök-és Építész-Egylet megalakulásának előzményei. 1866-67. Bpest, 1927.

24. l.

Radnitzky C.

Jászkun Kerület emlékérme, Ferenc József Király látogatására. 1857. Ernst.

Árverési Csarnok aukció

Kat. 32. 7. 1926. ápr.

894. tétel.

$w - \frac{l_{x+\infty}}{l_x}$ $d_x - l_x - l_{x+1}$

$d_x = l_x - l_{x+1}$ $\frac{d_{40}}{l_{40}}$ =

$\frac{d_{40}}{l_{40}}$

$w = \frac{l_x \cdot l_{x+\infty}}{l_x}$

$w - \frac{l_{x+\infty}}{e_x}$

$w = \frac{l_x \cdot l_{a+\infty}}{l_x}$ $\frac{w - l_{x+\infty}}{l_x}$

$w = \frac{l_a - l_{a+\infty}}{l_x}$!

$\frac{d_x}{l_x}$

$\frac{d_{x6}}{l_{45}}$ $\frac{d_{40}}{l_{40}}$

RADNITZKY, *Karl*, osztrák éremvésző. * Bécs 1818, † u. o. 1901. Böhm József Dániel tanítványa volt s a bécsi pénzverdében dolgozott. Utóbb tanára lett a bécsi képzőművészeti akadémiának. Neoklasszikus stílusban készült művei nagy népszerűséget szereztek neki. Számos magyar tárgyú emlékérmet is készített (Czuczor-Fogarassy-érem, Liszt Ferenc ötvenéves művészi működésének emlékérme, Ormós Zsigmond, gróf Károlyi István emlékérmei, a M. Tud. Akadémia palotájának építése alkalmából készült érem stb.).

E. G. II 342 l

Radnitzky

l.

LykaMagyműI900-50

20. l.

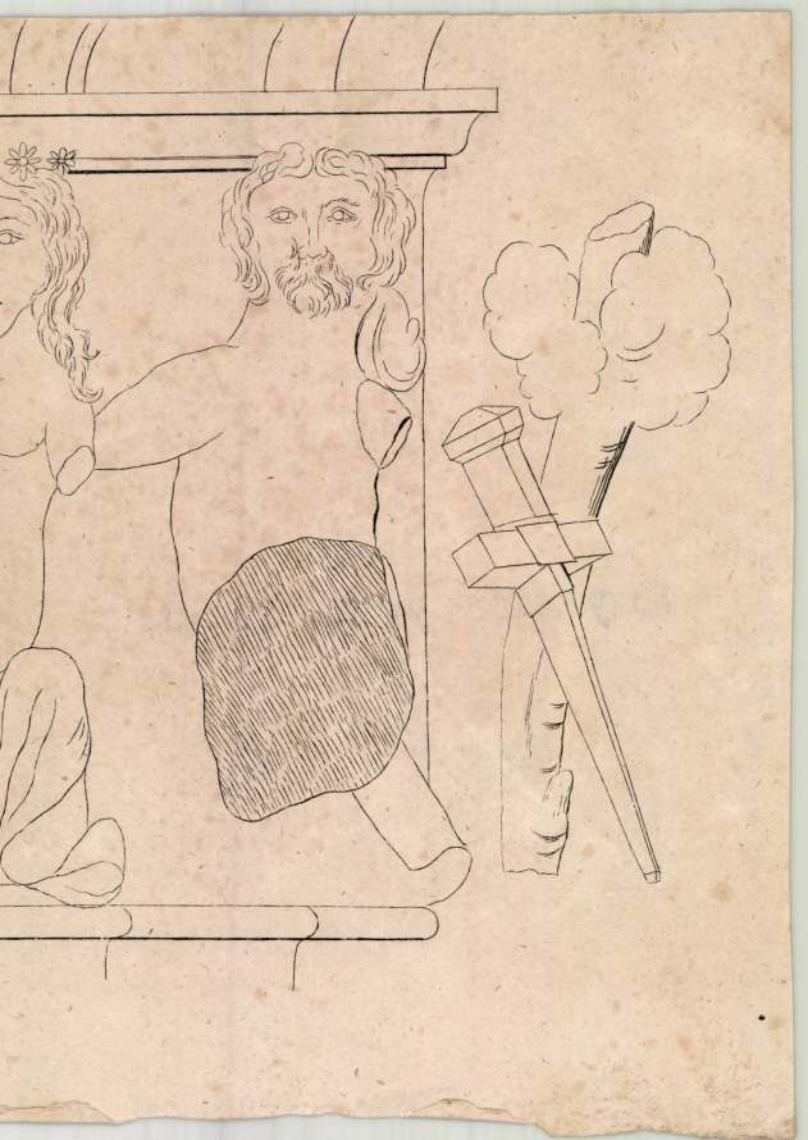

Radnitzky

l.

Lykanemzromantika
67. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36. IV. 1.

Radnitzky

l. Csatkai Liszt

214, 214 a 27

Radnitzky Karl

wod

Hevesi Oest

157, 1841.

Soproni kath. temetősirkövei VIII.176

Radnitzky Carl

Arverési Csarnok aukciós kat.

32. sz. 1926. ápr.
36 sz. 1927 febr.
37. sz. 1927 márc.
40 sz. 1927 dec.
41. sz. 1928. febr.

ban.

lőtti emelvényen lévő urak egyike a téren
körött három lovas is van, beszédet tart.
is bele számítva, heten vannak s hátul még
ból figyeli a beszélőt. Az előtérben három
s (közülül) a középső, ki jobbját társának vállára
é mutat. A háttérben a környékbeli épüle-
ta a kép alatt balra:

nuary 1707. is Koning Carel III. van Spangen
N voor haar Heer van det Hertogdom
"

III agnoverunt Mediolanensis 13. Jan.
1707"

„P. Schenk exc. Amst. C.P."

, méretei a vonalkeretnek 13.8 : 18.1 cm.

9249.

140/95 N° 154.

Radnitzky, Carl

Hobrák

l. Arv. Csarn. 97. ankció

kat.

" " 105. " "

" 107. ankc. kat.

1420-ra.

1250

1250. Jacopo Robu

Sz. Veneziában 1518 szeptember
1594 máju

Farizeus.

A mellig, balra fordultan,
zsidó férfi, jobb kezét mellére
Szemöldöke, bajusza és hossz
palástjának bélése világos-vörö
ingének kézelője kissé kilátszik
ható. Az égbolt felhős.

Vászon, méretei 59·7 : 48·3
Vétetett 1895 julius 19-én L. Res
— Elszámoltatott 1895 augusztus
molásra nézve lásd az 54347–9
61 501 sz. min. előadmányi ivet.
az 1900 november 28-iki 4561 (
26-iki 373 eln. sz. leirat (464–
Jegyzet. L. az 1896-iki l
Nº 25. — Preisliste Nº 25.

III : 6

Vet. 1895

Radnitzky, Carl

Scitovszky János
(1849–1866) primás
ezüst érme fentitől
az esztergomi főszéres-
egyházi kincstárában-

l. Magytopograf

VIII.

SZŐNYEGEK, TAKARÓK, FÜGGÖNYÖK

Radnóti ref.

templom

alaprajza, gótikus

Hunzések. Műrészletek, gotikus

Kendy címer 1523-ból -

Harang Kertsch János

segesvári harangöntő-

töl 1701-ből -

A harangot eredetileg

céd. 1594-ben ön-

tötték -

Ezüst, ón és majolika

egyházi edények -

Reneszánsz műrész-

letek a XVII. századból

Debreczeni László 1933

173, 174, 175, 176, 177, 178,

179, 180, 181. 182. l -

XVII. századbeli sírkövek feliratai

latin feliratokkal

Radnóti kastély

Radnót Marosvásárhely közelében.

Kővári Erdélyromi.

225, 226. l.

talra, tojásdad medaillonban. Jobb kezében
lyán pihenteti. Rövid hajat, bajuszt és fa-
lba van öltözve s a nyakába vetett szala-
rata a kereten:
Rex Hongar. Transilvaniae. Valachiae.
* Pro Christo Et Patria * An: M. DCXX"
orban:
rs vultus pro tempore
us, at tu Sub iuga Mau-
cum miseris aure-
esto."
jegye van.

éretei a réilapnak 15.4: 11.4 Gm.

l 777.

Radnóti Pósa-nobor

(Gömör vm)

wód
z

Forum. 1934. 221. l.

(A radnóti Pósa-nobor.)

Rossz gicces-nek
mondja, magyar
nobrászát név-
leg nem is
említi

Ruzitska Lajos: Vasbetonaljak a MÁV. vonalain és közgazdasági jelentőségük 126
Sámy Sándor: A modernizált makadámokról 33
Thoma Albert: Szerkezeti anyagok minőségi kérdései az amszterdami és a berlini kongresszusokon 93
Dr. Vuk Mihály és *Spanyár Pál:* A lisztek javításáról.. 61

2. Szakirodalom.

Könyvismertetések, bírálatok.

Rovatvezető: *Dr. Lósy-Schmidt Ede* egyleti könyvtárnok.

Dr. Bierbauer Virgil: Moderne Schweizer Wohnhäuser. Írta: Peter Meyer 32

Királyi Magyar Egyetemi Nyomda. 1928. Buda

Radnóti Kastély

Dőre T. természet után
készült rajza

Repr.

Szád Békés Gy.

56-l. után

265/1946

Tisztelettel kérem
emlékek Országos Bizottsága el

Radnóti kastély

l.

Balogh Erdélyi ven

I. 166. l.

KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA

30 nap **JÚNIUS** 27. hét

29 Vasárnap	Péter és Pál *Péter és Pál*
30 Hétfő	Pál emlék. *Pál*
1 Kedd	Jézus sz. v. *Tibold* **JÚLIUS**
2 Szerda	Sarlós B. A. *Ottokár*
3 Csütörtök	Minden sz. p. *Kornél*
4 Péntek	Ulrik *Ulrik*
5 Szombat	Zakkari Ant. *Enese*

Radnóti várkastély

kepe repr.

Márki Sándor dr

II. Rákóczi Ferenc

I. k. 1676 – 1707.

Bp. 1907. 615. l.

FELVETTE	LEMEZSZÁM
Szentiványi, I 1939	

Radnitzky

bécsi vésnök

wód

z

Lósy

101. l.

MMÉEKözl

Radniczky Károly

éremvéső Bécs

ívód

Tört. és Rég. Értesítő

(Temesvár.) 1879. 202. l.

(Délmagyarország ház
érés bekebelezésének
emlékére vert érmek.)

arany, ezüst és bronz
példányok
az érmeket fenti vérte
acélba.

			1		
e			1	✓	
hmiter			3	✓	
maire			8	✓	

Radnitz, Carl (?)

"erenvers"

l.

Bek Temerinei 1908

117-l. köppel

MOB kat. 4052-l.

Radnitzky Karl

l.

Husz Sz Gy

46. l.

19.828.06 19.828.06 19.828.06

1.933.50 18.012.48 131.828.06

152.260.62 4. ~~300~~ 268.394.02

19.828.06 19.828.06

132.432.56 248.565.96

435.810.02

19.828.06

41.598.196

576.100 548.243.02

19.828.06 19.828.06

595.928.06 528.414.96

Radnitzky Karl

1818-1901.

cremvéső

vrád

Husz Szigy

3 i. l.

Magyar Nemzeti Muzeum
Müemlékek Országos Bizottsága
Alkalmazottak száma:10.
Családi pótlékra jogosultak száma:

ÖSSZESÍ

Sor-szám	Fizetési oszt.	Az egyes fizetési osztályban járó fizetés forintban
1.	IV.	180
2.	VI.	108.75
3.	VII.	90
4.	VIII	75
5.	IX.	64.50
6	XI.	50.25

Családipótlék 7 személy után: á 4.

azaz:Kilencszázharmincnyolc f

Budapest,1946 augusz

Radnitzky Károly
éremvéső
ród

Falúdi Gézáchr:
Adatok a Magyar
Orvosok és Természet-
vizsgálók Vándor-
gyűlései érmeinek
történetéhez.
Numizmatikai
Közlöny
1943. 65. l.

RADNÓTI FERENC

Romváry F : Memento mori

Pécs , 1999

Pécsvárad

225.0.

Radnóti cyklori

Rákóczi-vár

XVI–XVII. z

kepe repr.

Gerhard XXII. tábla

DUNÁNTULI SZEMLE
I—VI. ÉVF. VASI SZEMLE
SZOMBATHELY
Szent Imre-u. 5.

—

NYOMTATVÁNY — IMPRIMÉ

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos
An die Redaktion

6

Radnót vára

Varjú: Magyar várak

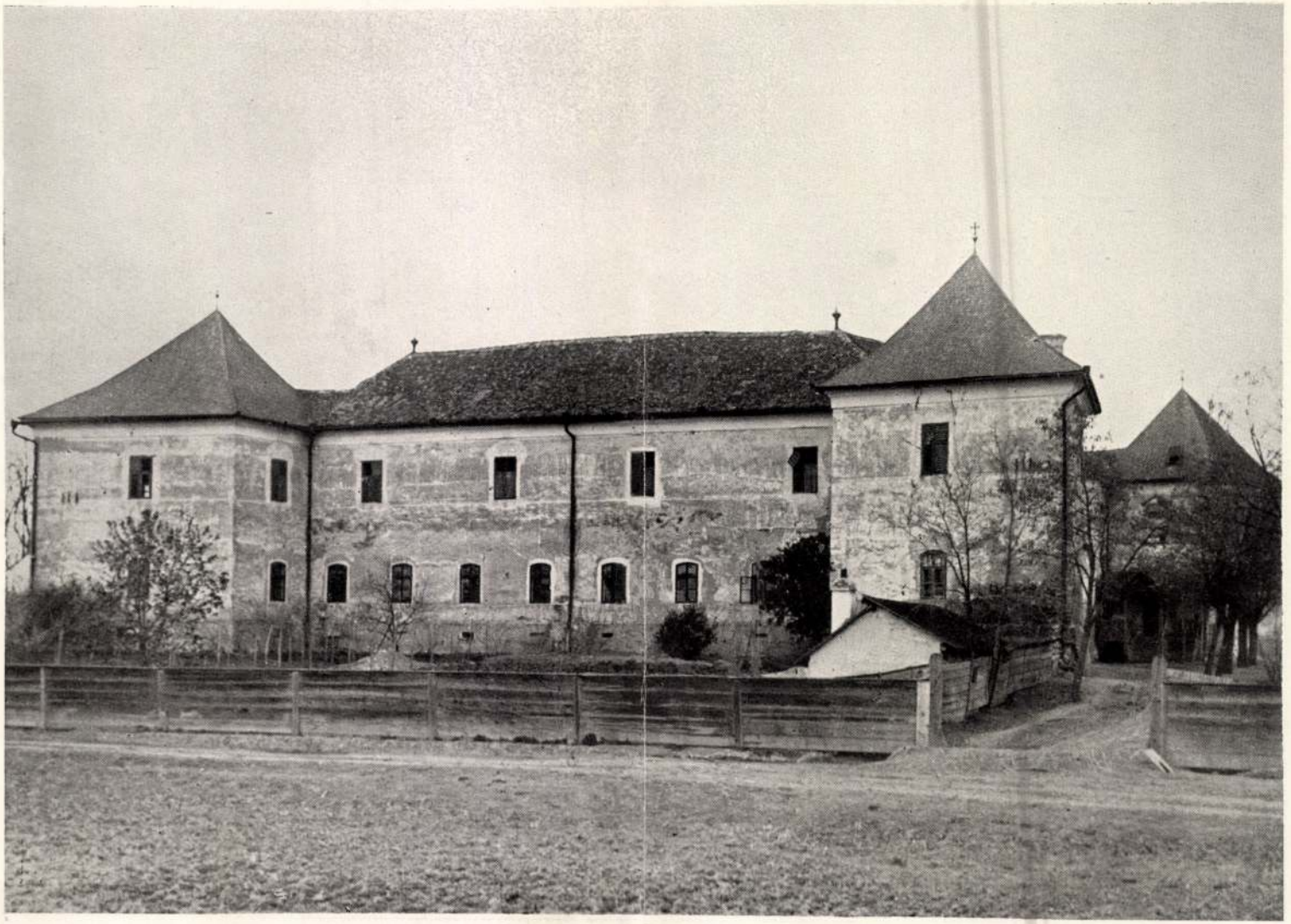

Radnót

RADNÓT.

Vas. Ujs. 1888. 396. l.

Radnóti várkastély

Radnáthy várkastély

Aranyosszék

l. Gaali II. 60. l.

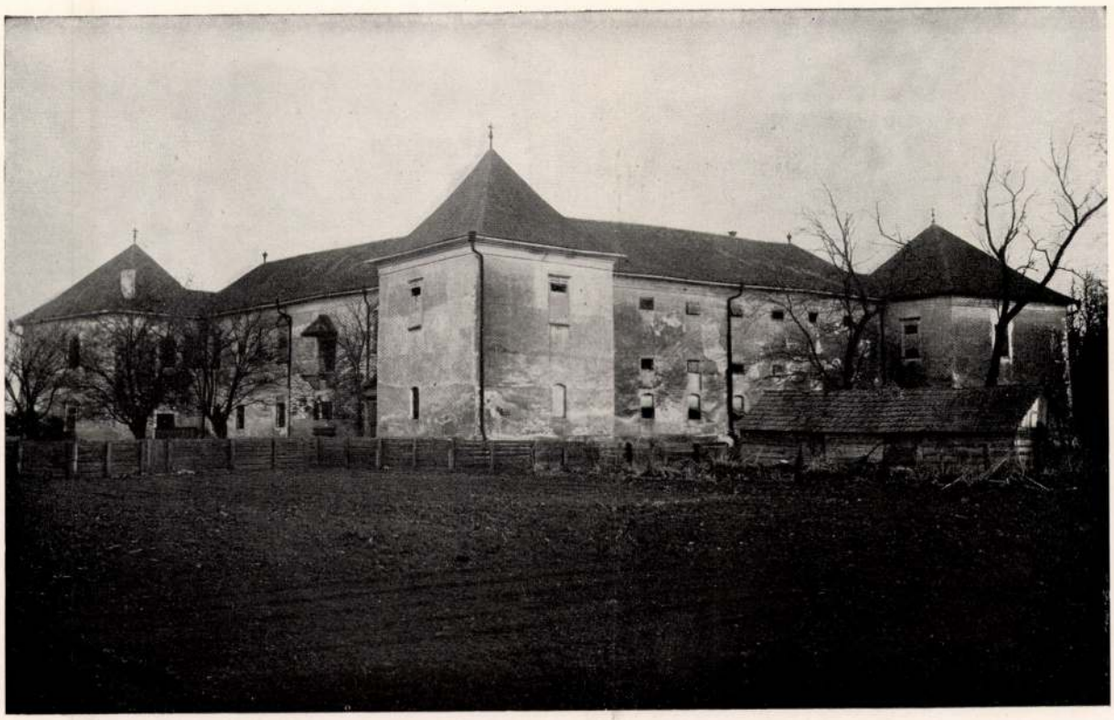

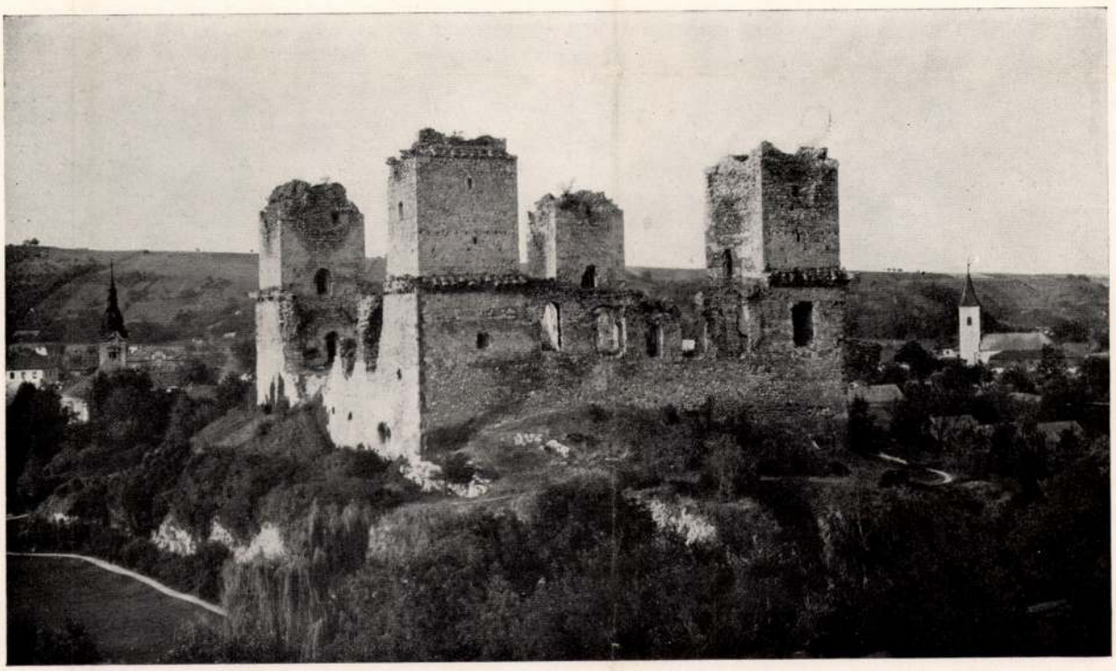

FENT: A RADNÓTI EGYKORI RÁKÓCZI-VÁR, XVI—XVII. SZ.
LENT: A DIÓSGYŐRI VÁR ROMJAI. XIV. SZ.

Gerevich

Radnóti Rákóczi-vás

ma több kényelemmel lehet mosdani, fésülködni, öltözködni, a reggelit elkölteni, mely ma talán kávéból vagy legalább tejből fog állani új sütetü kenyérrel vagy zsemlyével, ma részt vehetünk jobb, szebb öltözetbe burkolva a délelőtti s délutáni istentiszteletben, jobb ebédben, rokonok látogatásában, kisétálhatunk a mezőre, vagy az erdőre is, este pedig társas játékok várnak ránk.

A laibachi vár csupasz falai közt nem volt kü-

juttathatott volna belőle. Felső ruhánk sem javult a poros utakon, s a szánandó ökrös szekerek, meg stájer gabonaszállító kocsik szalmakötegein, vagy ide-oda csúszó gyalulatlan deszkáin.

No de hoztak mindjárt reggel csebrekben mosdani való vizet és már ezt is, a mult napok tapasztalataihoz mérve, kiváló jótéteménynyszámba vettük. Kényünkre fürösztöttük fejünket, arczainkat és utoljára még a lábnak is

elköltésével s az el nem maradható dohányzással s a hol annyian együtt vannak, egész önként előálló tarkánál-tarkább társalgással öltük a délelőtti órákat. Kimennünk nem lévén megengedve, legalább szétnéztünk és igyekeztünk magunkat az ismeretlen vidék részleteire nézve tájékozni. Láttunk valamit a város magasabb épületeiből is, egyes tornyot, egy-egy kéményt, egy-egy nyaralófélét a domboldalak egyikének vagy másikának a csucsán. Hallottunk harangszót is, alkalmasint

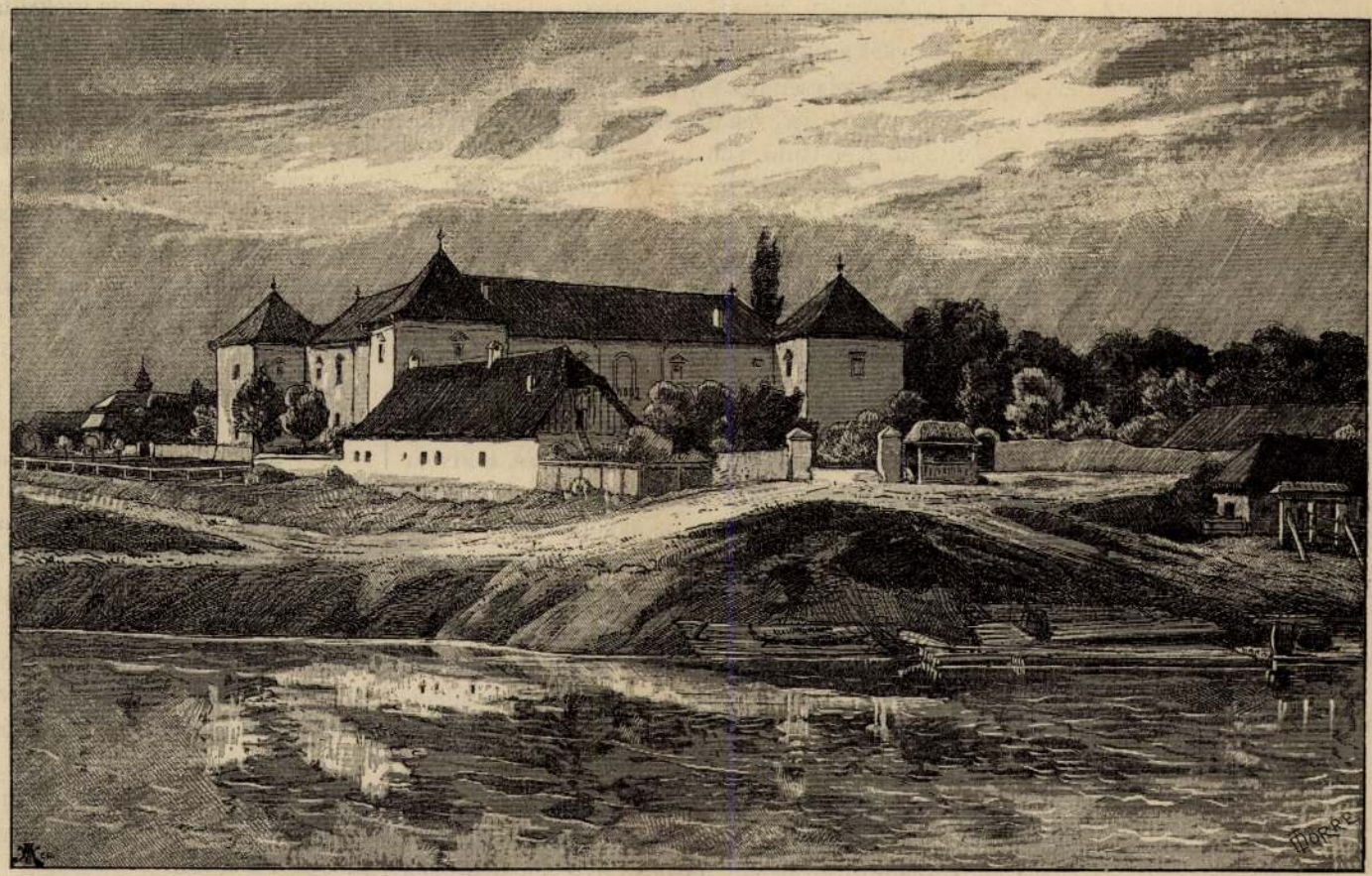

A RADNÓTHI KASTÉLY. Dörre Tivadar rajza.

Mihez fogék esze-veszetten . . ?
Ez az igazi kárhozat!
Immár a mennyet elvesztettem
És a pokol be nem fogad.

II.

Szállj le, szállj le esti harmat,
Hütsd meg izzó agyvelőm;
Nedvesítsd meg tikkadt nyelvem,
Segíts rajtam résztvevőn.

Hadd kínlódjam — ha már így van —
Át az örök életet;
Belenyugszom, elhiszem, hogy
Ez máskép nem lehetett.

Csak ne zengne a magasban
Bűbájosan az a dal –
S a mélységben láncz zörgése
Ijeszt mormolásival.

Valaha még megenyhül-e
Perczre ez a fájdalom?
És valaha jut számomra
Egy parányi irgalom?

Pásztói.

UTAZÁS ISMERETLEN ÁLLOMÁS FELÉ.

II. Közlemény

Régen volt, hogy olvasóink e czím alatt az 1849-ik év első felében megesett utazás, helyesebben «utaztatás» részletei felől vehettek tudomást.

Mivel az utaztatottak közt oly kiváló személyek is voltak, mint Magyarország első felelős miniszteriumának elnöke, gr. Batthyány Lajos, a felejthetetlen gr. Károlyi István és a lovagias gr. Zselinszky László, olvasóink között bizonyosan vannak, kiket az utaztatottak további sorsa is érdekelni fog.

lóra törökök módjára, de szőnyeget sem a gazda nem terített, sem mink nem hoztunk. No de felöltője, olyan a milyen, mindegyikünknek volt. Ennek kelle a szőnyeget pótolnia, s miután minden ablakon külön megtettük a kémszemlét, majd az udvarra, majd a szabadba, a falak mentiben lekuporodtunk várva, mint lesz, hogy lesz tovább, s találgatva, hogyan s mily alapon osztanak majd szét a két teremben.

Nem soká kelle várnunk s a jó Schmotzer készen hozta az elosztás névsorát. — Ugy látszik, a polgári állásra való tekintettel helyezték el a honorácziórok kisebb csoportját a kisebbik, a többieket a nagyobb teremben, de szabadságot adtak helyet cserélni, s a közlekedést a két terem közt csak is éjjel rekesztették el. Egyelőre mindnyájan szerettünk volna a szabadba nyiló teremben maradni s ilyen szellemben megindult az alkudozás köztünk. «Nekem mindegy» — mondának többen — «csak ugy fogság ez, mint amaz, nappal szétnézhetünk, a hol tetszik, s éjjel a csillagos eget, mikor felhők nem borítják, csak úgy láthatjuk az egyik terem ablakaiból mint a másikéiból.»

Volt köztünk egy jól megtermett, értelmes arczú szőke fiatal férfiú. Pesti születés, a ki már Amerikában is töltött volt nem tudom mennyi időt, s hazajövet Pesten az akkori három-, most nagy-korona-utczában rendezett be nyomdát, melyre azután 1848-nak tavaszán, a sajtó felszabadulásánál fogva, sok munka hárult. A fiatal nyomda hamar hirre kapott, s tulajdonosát leginkább a kezdő irók keresték fel, kik a szabadság minél harsányabb hangoztatásával véltek jó szolgálatot tenni a közügynek, s mivel mint Amerika-látott fiatal ember maga sem érezte magát hivatva a benyujtott kéziratok felett czenzorkodni, megjelent bizony nyomdájában sok mindenféle, a mi azután 1849-nek elején kiválólag e nyomda felé vonta a hatalom kémjeinek

kájut, de a kémények csak nem füstölögtek. Hollók, varjuk repdestek a vár kápolnájának tornyocskája körül, de eledelt inkább ők is keresni látszának, mint valakinek vinni. Végre azután egyszer női hangok is megcsendültek. Már most hamar ment. Az asztalterítés és a tálalás a kosarakban hozott ételes fazekakból pár percz műve volt. Hallgatagon megoszlottunk két teremben s jól esett, hogy Devecsertől fogva ma ehettünk megint először tisztességes készlettel tartalmas és jóizü ebédet, melynek az a biztatás volt a legjobb fűszere, hogy míg itt maradunk, ugyanez a konyha fogja szolgáltatni, még pedig ezentul a déli órákban, élelmünket.

Mindjárt megérkezésünk első perczeiben szétnéztünk, hol és mi módon lehetne megmosdani. Legjobban szerettünk volna megfürdeni. Egy szép márcziusi napon lekocsiztattak volt bennünket a budai várból a Császárfürdőbe, természetesen jól őrködve fölöttünk; ezt most szerettük volna ismételni, de az első órákban erről szó sem lehete, s így beértük volna egy dézsa tiszta vizzel is, mert törülközője mindenkinek volt. Hanem hát a porkolábnak annyi lótni-futni valója volt, hogy nem igen állhatott velünk szóba. Ebéd alatt azonban annál erősebben kezdtük sürgetni a szükséges vizet, lett is annyi eredménye, hogy mihelyt az asztalterítéket leszedték, az asztalok ott maradván, egész kényelemmel végezhettük a mosdást csoportosan egymásután. Bécs-Ujhelytől fogva most jutottunk mosdó vízhez először. — A horvát katonák szorgalmasan hordták ki a már felhasznált és be a még szükséges vizet. Ezzel rendben lévén, arról kezdtünk tanakodni, hogy az éjjel hol és min fogunk nyujtózkodni, mert, mint már említém, a szobák négy fala közt, midőn beléptünk, nem találtunk teljességgel semmit.

Kár volt azonban csak egy perczig is aggódnunk. Alig, hogy az ételes kosarakat s a mosdó

Radnóti György iparmüvész

A müvelődési otthonok és az ifjusági klubok berendezésének megtervezésére hirdettek pályázatot a KISZ Központi Bizottsága, a Népmüvélési Intézet és más vállalkozások közremüködésével.
A Salgótarjáni Müvelődési Központban mutatták be a pályamüveket. A müvész beküldött munkájával első dijat nyert.
/vadas/ sign.-val "Club design" cimmel ir a lap Képzőmüvészet c. rovatában.

Élet és Irodalom, Bp. 1972. dec. 9.
XVI. évf. 5o. sz. 12. lap.

Radnóti György
ipanmüvész

Radnóti György és pályázó társai
készítettek az első sem pályázatot
„0763" jeligével.

Fekete György: Klubberendezések - problémákkal.
MŰVÉSZET, 1973. február - 37. oldal

Radnóti György

Részt vett a kiállításon

Jubileumi Iparművészeti Kiállítás, 1975.
Műcsarnok, jún – júl.

Radnóti György

ip. formatervező, részt vesz a kiállításon

Jubileumi iparművészeti kiállítás Miskolcról, 1975. jún - júl.

Radnóti György
formatervező

Fabulon flakon
(repro)

—: Spazi forma
Művészet, 1975. május - 16 oldal.

Radnóti György

Fabulon flakonok.

(repr.)

Nagy alexandra – Radnóti György.

6. téma: Ipari forma.

Művészet, 1975. 5. 16. old.

Radnóti György

"Fény nélkül nincs élet"- igy kezdi Vadas József: "Dicstelen fények" c. beszámolóját, mely az évek folyamán kialakult világitótestek megformálásáról, tervezőiről ad képet. A fényszobrászat müvelőivel kezdi, Moholy Nagy, Kepes György, Schöffer Miklós nevét emlitve, majd Kozma Lajos és Kaesz Gyula szereplésével folytatja, akik már a tizes-huszas években uj megoldást találnak a lámpa megtervezése terén. Utána évtizedek mulnak el, mig a fiatalon elhunyt Borz Kováts Sándor ismét uj formával jelentkezik, s ~~ma~~ megtervezi tiztagu fém lámpacsaládját. Kiemeli az ugyancsak fiatalon meghalt Kanyák Zsófia üveglámpa terveit, melyeket külföldön ma is árusitanak. Élet és Irodalom, Bp. 1976. szept 18. XX. évf. 38. sz.12. lap.

Radnóti György

Kismühelyi munkára kényszerül Nádai Tibor és Házi Tibor iparmüvész is, mivel az ipar nem foglalkoztat lámpatervezőmüvészeket. Viszont a kereslet fennáll. Ennek következményeként hirdet pályázatot berendezési tárgyakra a KISZ Központi Bizottsága, az Iparmüvészeti vállalat és a Müvészeti Alap. A pályázaton dijat nyer az Opteam iparmüvészcsoport. Tagjai: Bárkányi Attila, Bánáti János, Radnóti György és Kovács Erika. Ugyanez a csoport egy másik pályázaton már évekkel előbb is dijat nyert Ferenczi ISTván közremüködésével. Az ipar még nindig nem érdeklődik, igy kisipari munkával készül a kivitelezés.
Vadas József cikkét lásd: Kozma Lajos nevénél.

Élet és Irodalom, Bp. 1976. szept. 18.XX.évf. 38. sz. 12. lap.

Radnóti György, [ifj. arnűvész]

L: Dienes Gábor

–: Pályázati ... Borító 3.

Mozgó Világ, Bp. 1978 Kiellőnnám IV/VII.

Radnóti György, iparkűvén

L. Házi Tibor

Forday Aliz: Reflektorfényben a lámpa 2.

Esti Hirlap, Br. 1980. jún. 12.

Radnóti György, ipari formatervező.

a Fényes Adolf teremben „Lámpakiállítás" látható márc. 19.-ápr. 18.-ig. Ez a kiállítás OPTEAM tervező csoport – Bánáti János belsőépítész, Bárkány Attila ipari formatervező, Kovács Erika belsőépítész és Radnóti György ipari formatervező – lámpacsalád-bemutatója.

Műcsarnok és Kamaraterme, 1982. március.

Radnóti György ipari fom. tervező
(RADNÓTI)

Ip. Vall. tervezője

→ Gyurza Géza ip-
MŰVÉSZET 1985/10/8

Radnóti György, iperi formatervező

Visszatérő panaszunk a következő: miért nehéz hozzájutni ízléses, iparműzések által tervezett lakberendezési tárgyakhoz. – Radnóti György, lámpatervező is hozzászólt a témához.

Szombat délelőtt.

1983. VI. 11. Petőfi 10.00 (Kerekes).

RADNÓTI GYÖRGY

mint az OPTEAM-csoport tagja

P. Szabó Ernő: Műpelkiállítás. Fényes Adolf Terem

UJ TÜKÖR 1962. XIX. évf. 16. sz. 3. o.

SZERZŐDÉS

irányuló egyéb jogviszony létesitéséhez

MTA Müvészettörténeti Kutató Csoport (Bp. I. Uri

feltételekkel:

észletesen:

Ft.

munkaköri besorolás

Radnóti István

Készítette a Matematikai kisen-
ciklopédia borkoló és kötéstervét.
Díjalott /„Kép magyar könyv 68"/

Magyar Grafika 1968. nell.

Radnóti István

Lemmatette a Biometriai értelmező szótár kötéstervét. Repr.

Díjazott / Lép magyar könyv 66 /.

Magyar grafika 1967.

Radnóti Kovács

Árpád

festő Szombathely

Szabad Művészet

1947. 48. l.

Fogadja a Tekintetes Elnökség kiváló tiszteletem őszinte nyilvánitását.

Budapest, 1913. Szeptember hó 9-én.

Radisics Jenő

az Orsz. Magy. Iparművészeti Muzeum

igazgatója.

Radnóti Kováts Árpad

Hanlerős 138. l.

TORMAY CECIL
Radnóti Kováts Árpád festménye

kortemenyelbe a házafi, az ember minden érzése és minden

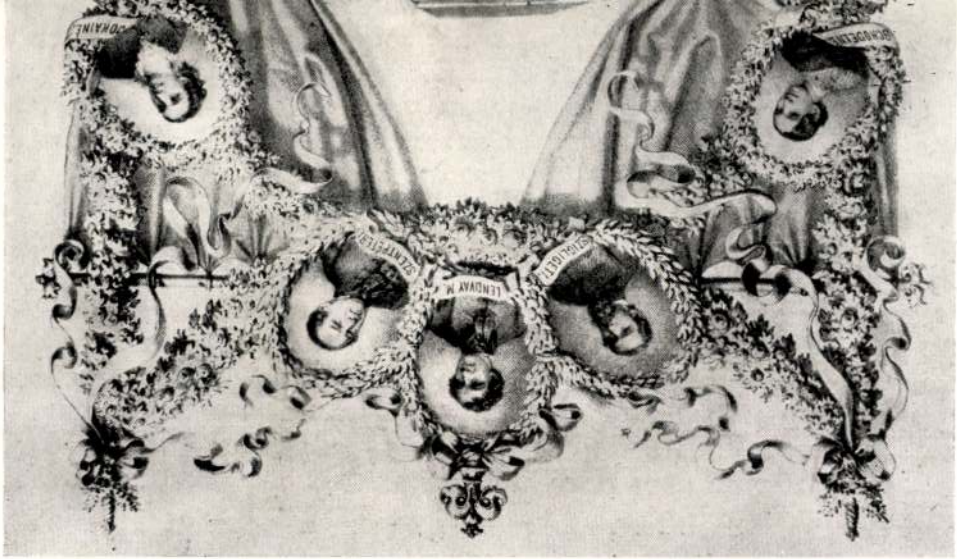
LENDAVA M.

Radnóti Kovács Árpád

Szombathely

Szabad Művészet

1952. I. n. 30-i.

A MAGYAR KIR. VALLÁS- ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI

Radnóti Kovács Árpád

Szabad Művészet

1952. 2. sz. 96. l.

N Y

Egyszáztizenhárom

mely összeget a Bpest I. verb

épitésére vonatkozó müszaki felülvi

kek Orsz.Bizottságától, annak 1937.

lete alapján felvettem.

Budapest,1937. okt

Radnóthi Kovács
Árpád

Szabad Művészet
1952. 5. sz. 234. l.

Le pavillon de la Hongrie

a l'exposition internacionale de Paris 1937.

Deutsche Ausgabe.

(Budapest, 1937) Pallas.

8-r, 24 sztln l, színes képpel.

Füzet

I. 4. p. h.

-.50

(Radnóti Kovács Árpád)

cikke

( ) Szombathely a nyugati végek mű-
vészeti központja:
Smidt gyűjtemény.
Szepesházi Róbert:
Szombathely - Savaria
multja, jelene jövője
Szombathely, 1947.

		4571200	5172500
decz 31 Kor.	575000	PENGŐ 46	

AKAREKPENZTAR EGYESÜLET
STÉRI FIÓKPÉNZTÁR

Radnóti Kovács
Árpád
festő
Szombathely
lásd.

Szabad Művészet
1952. 11. sz. 556 l.

Kmetti György:

Mellig, hatnyolczad
bajusza s szakála barna.
s aranyzsinórzású.

Olajfestés, vászonra, m
másolat Broky Károl
Az 1848-diki erekly

Radnóthy Kovács

Árpád

festő

lakása feltüntetve

nincs

lásd

2

Győrdunántúli tárl.

1944.

30

Radnóti Kovács Árpád

festő, Szombathely

Dr Keresztes Ernőné
arcképe, olaj.

Boldogasszony, várlat,
olaj.

Szent Márton Céh Szom-
bathelyi tav. kiáll. Esz.
1973.

MAGYAR MŰVÉSZET

Öt évvel ezelőtt, pár nappal Szinyei Merse Pál halála után, alakult meg a Szinyei-Társaság, hogy ápolja a magyar művészi kultúrát. Ezt a célt akarja szolgálni azzal is, mikor a magyar művészet híveihez fordul azzal a kéréssel: tömörüljenek köréje, hogy lehetővé tegyük egy magas színvonalon álló *művészeti folyóirat* megalapítását, mely közvetítőül szolgáljon a művészek törekvései és a művészetet szerető nagyközönség azonos céljai között. A Szinyei-Társaság kéri a közönséget, lépjen vele eszmei közösségbe és csatlakozzék a

Radnóti Kovács Árpád

festő

lásd

Szt. Márton cék

1943. tav. kiáll.

kat

Minden jog fenntartva.

Szegedi r

Dr. Némedy G

Hallgató (: Rubato :)

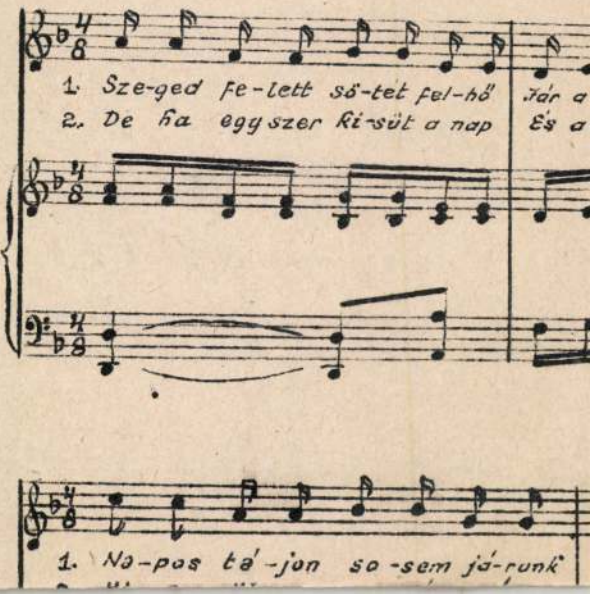

Radnóti László

ip. formatervező, részt vesz a kiállításon

Jubileumi iparművészeti kiállítás Miskolcon, 1975. jún - júl.

Radnóti László

Részt vesz a kiállításon

Jubileumi Iparművészeti Kiállítás
1979. jún – júl.

Radványi László

Formatervező, részt vesz a Kiállítás-
táson

Jubileumi Iparművészeti Kiállítás
Miskolcon, 1975. jún - júl.

Radnóti Tamás, gyermekrajzoló

14 éves. Díjat nyert a VIT-en.

Szabó Ferenc:

– : Tizenhárom fesztiváldíj – 3.

Népszabadság, Bp 1973. aug. 7.

Radnóti Kovács

festőművész

Téli kiállítás - Műcsarnokban - képével szerepel.

Az Est.
1935.VI.17.

Radnóti Kovács Árpád

Az Uj holon-ban (Kossuth l. u. 12) rendezett aktkiállításon vem részt. Aranymaskás bronzérmet nyert.

P. H. 934. XII. 11.

B. H. 934. XI. 25

Radnóti Kovács Árpád festő

M.N.K.

1947,dec. 26. levél a VKM-hez a Zsennyei Müvésztelep állandó segélyezése ügyében.

Képzőművészeti élet a felszabadulás után 425.1.
A MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOK. KÖZPONT. PUBLIKÁCIÁI VÁLOGATÁSAI II
Bp. 1965.

M.D.K.

Radnóty Kovács Árpád

Képzőművészeti szabadiskolai vezető

Szombathely

Kpzőművészeti életünk a felszabadulás után 32.l.
A MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOK; KÜZPONT FORRÁSKIADVÁNYAI II
Bp. 1961.

Radnoti Kováts Árpád

MDK

Erdőrészlet, olf.

Micsarnok 1935 téli és Székely [illegible] emlékkiáll.

Radnóti Kovács Árpád

Kiállít

PH. 1942. IV. 22

T. Cim!

A Művészettörténeti Dokumentációs I
ráskiadvány-sorozatát. A sorozat els

"Magyar Tanácsköztársaság K
cimü levéltári publikáció jelent meg,
Művészeti Osztályának iratanyagát és
iratanyagának a képzőművészetre von

Értesitjük, hogy ezenkivül intézetünk

"Müvészettörténeti Tanulmány
cimü kötete, mely a Dokumentációs K

Továbbá kapható

"Müvészettörténeti Tanulmány
cimü kötete. Ára: 45.- Ft.

A felsorolt kiadványok megvásárolhat

Radnóti Kovács Árpád

Kiállít

Új Ir. 1942. IV. ip.

T. Cim!

A Müvészettörténeti Dokumentációs Köz
ráskiadvány-sorozatát. A sorozat első k

"Magyar Tanácsköztársaság Kép
cimü levéltári publikáció jelent meg, a
Müvészeti Osztályának iratanyagát és a
iratanyagának a képzőmüvészetre vonatk

Értesitjük, hogy ezenkivül intézetünk ki

"Müvészettörténeti Tanulmányok
cimü kötete, mely a Dokumentációs Köz

Továbbá kapható

"Müvészettörténeti Tanulmányok
cimü kötete. Ára: 45.- Ft.

A felsorolt kiadványok megvásárolhatók

Radnóti Kovács Árpád, [ ] 1924

Gyűjteményes kiállítása
nyílik meg Szombathelyen.

— : Hírek 8

NÉPSZABADSÁG, bp. 1967. márc. 24.

Radnóti Kovách Árpád

Erdőrészlet

Radnóti Kováts Árpád

festőművész

Téli Tárlat - Műcsarnokban - képével szerepel.

Magyarság
1935.VI.13.

Radnóti Kováts Árpád MDK

Külvárosi tájkép, olf.

Mücsarnok 1935 Téli és Székely Bertalan emlékkiáll.

MDK.

Rádnóti Kovács Árpád

Kiállitási kritika

Vas Népe 1966 ápr.17.

MDK.

Radnóti Kovács Árpád

Heckenast János cikkét emliti a Vasi Szemlében
a müvészről

Vas Népe 1966 márc.19.

Radnóti Kovács Árpád

MDK

Angyali üdvözlet

Műcsarnok 1939 Téli tárlat

1971 MAR 21

1021

Radnóti Kovács Árpád

Napbanézők otth

Léckerítéses, pattanásos arcú ház. A csöppnyi kertben duzzadt orgonabokrokat fésül a szél, udvar felől már virágzik a som. Az öreg kapu nagyritkán nyikordul. Néha hazalátogatnak a gyerekek a gyerekkor ittfelejtett, aprócska szigetére, ahol látszólag semmi nem mozdul. Az emeletre keskeny lépcső kacskaringózik. A falakon képek, a szobákban is, mindenütt képek. Olyan érzése támad a látogatónak, mintha minden szobában, minden kis szögletben sütne a nap.

Művészház ez. Valaha az ősök vették. A finom vonalakkal hites-elevenséget teremtő *Biczó Ilona*, s a könnyed, játékos ritmikájú mester: *Fábián Gyula*. Ebben a házban a Mama és a Papa. A mama, aki az országban elsőnek kapott rajztanári diplomát 1911-ben, s a papa, aki festett, rajzolt, kerámiát készített, kitűnően zenélt, s könyveket írt az ifjúságról az ifjúságnak. Hagyatékuk

mas mappákban nyugsz
várja a feltámadást. (U
hírlik, készül is valami,
lán rövidesen kiállításon l
hatjuk majd Biczó Ilona
Fábián Gyula produkció

A művészpár leánya M
rika. A soklombú fa művé
ága-boga. Márikát is m
érintette az alkotásvágy.
rajztanításnak adta élet
közben művészi produkció
ban megörökítette a mú
éveket. Emlékképek ezek
a boldog ifjúság, az ér
évek napsütéseit, derűjét
zik az utókornak, a ké
időnek.

Ki jöhetett volna eb
a házba Márika pá
jának, ha nem az örök-if
maga is művész-tanár if
Radnóti Kovács Árpád! Al
hogy elvégezte a főiskol
alighogy kinevezték kősz
tanárnak; jött a nagy tal
kozás. S azóta élnek együ
örökébe lépve a szép mú
ősöknek, gyermekeket ind
va az igéretes jövőnek.
mindenen, mindenen
vannak azóta. Ez a művé
portré féle majdnem e

Radnóti Kovács Árpád MDK

~~Kxxxxkx~~ Elnyomás-szolgasors, olf.

Műcsarnok 1953 IV. Magy. Képzőm. Kiáll.

Radnóti Kovács Árpád festőművén

Derkovits Gyulával rézsitett (1948)
rézmajzat a Szombathelyi Savaria
Múzeumnak ajándékozta

-Napló-

Magyar Nemzet 1970 május 8
4. old.

MDK.

Radnóti Kovács Árpád

Kiállitási kritika

Vas Népe 1966 dec.11.

Radnóti Kovács Árpád

MDK

Patakpart, olf.

Mücsarnok 1952 Tavaszi Tárlat

Radnóti Kovács Árpád.

A Vas megyei képzőművészek Szövetsége rendezett kiállításán „Családi körben" és „Kisfiam" c. képeivel szerepelt. (említve)
A művész a képzőművészeti tanfolyam vezetője.

Vasmegye, Szombathely, 1952. Jan. 24.

Radnóti Kovács Árpád M.D.K.

Résztvett a kiállitáson

Uttörő leányka

/gábor/: Ra zpeda ógusok kiállitása

Magyar Nemzet 1963. február 27. 4.l.

Radnóti Kovács Árpád NDK

Angyali üdvözlet

Mücsarnok 1939. téli tárlat

MDK

Radnóti Kovács Árpád

"Laudate pueri..."c.kép repr.

KMTárs.1942.tav.tárl.kat.

MDK

Radnóti Kovács Árpád

"Laudate pueri...", repr.

KMTárs 1942. tav. tárl. kat.

Radnóti Kováts Árpád
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
Elővehető 1965. 2.
1021

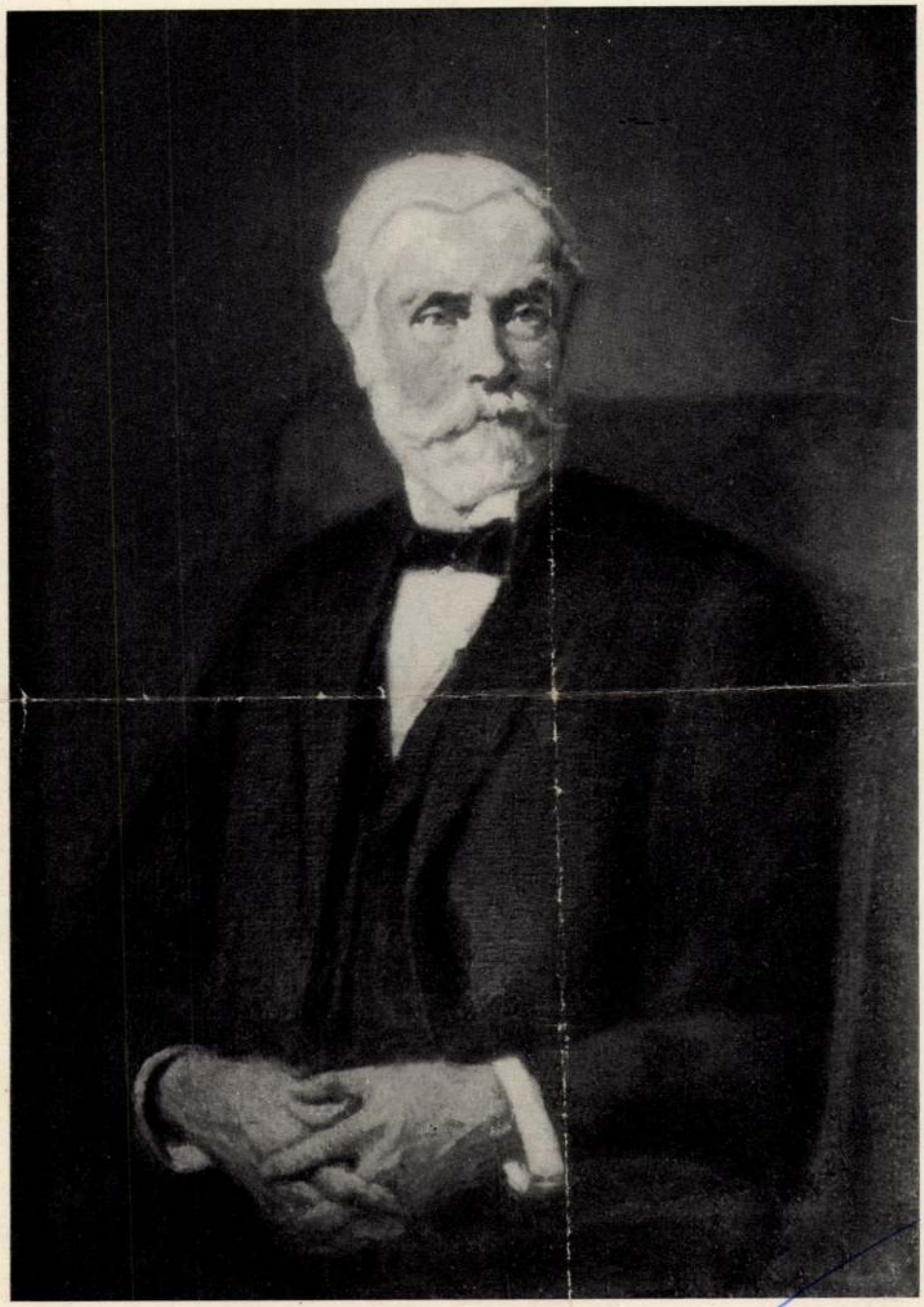

MARKUSOVSZKY LAJOS

(Radnóti Kováts Árpád festőművész alkotása)

Ára: 6,— Ft

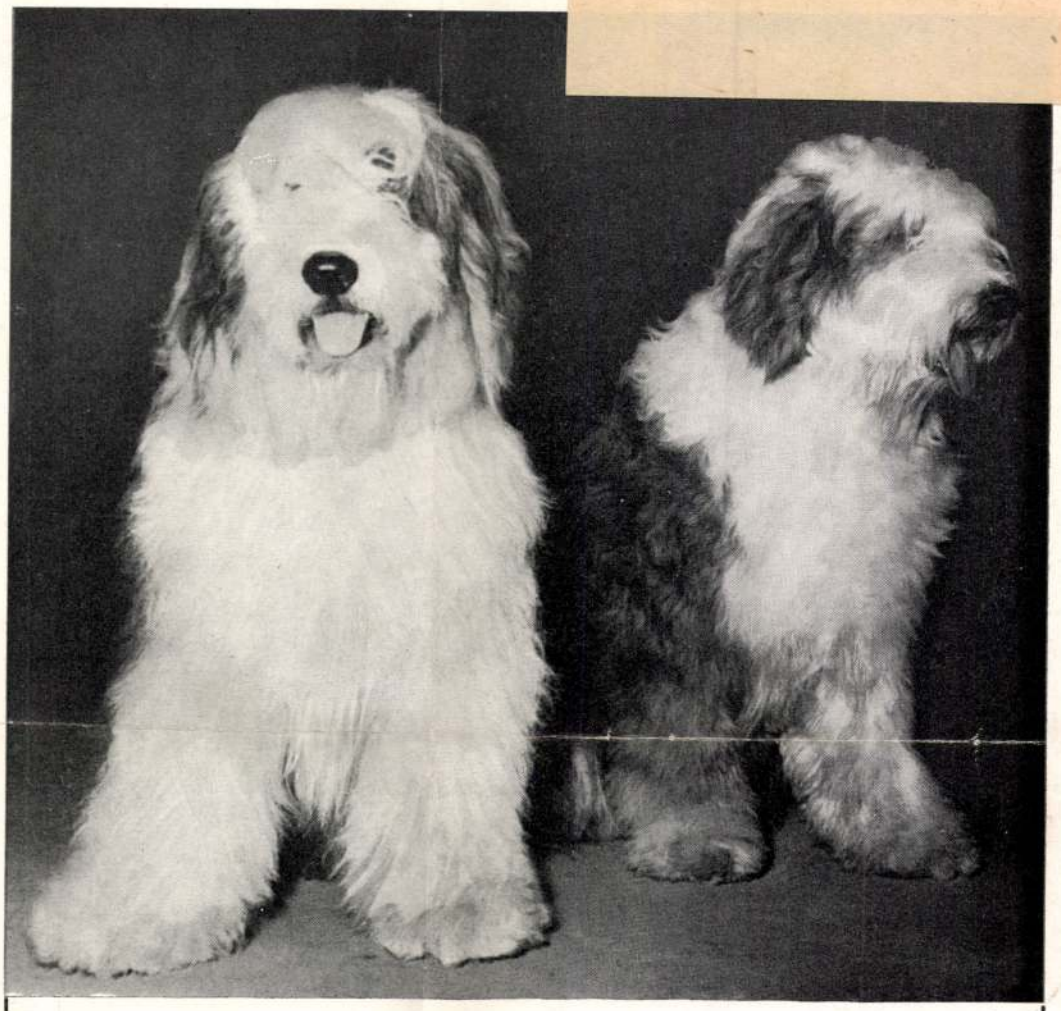

LENGYEL PULI

A MAGYAR EBTENYÉSZTŐK ORSZÁGOS EGYESÜLETE
képgyűjteménye számára készítette

RYSZARD RZEPECKI

Indexszám 25246

Radnóti Kovátsné Árpád festő
és
Radnóti-Kovátsné Árpádné
szül. Fábián Mária
festő
életrajzi adatai -

* Fábián Gyula és
Bíró Ilona
leánya

Mélyen tisztelt, kedves Gyula Barátom !

Ne vedd rossz néven, hogy kérésednek nm tettem azonnal eléget, de néhány nap óta igen sok póstamunkám van és ráadásul gyengélkedem is. Nem tudom, mi lehet a bajom, de nagy erőmbe kerül minden munka, és ez az oka késésemnek is. Szives elnézésedet ismételten kérem.

Az alábbiakban közlöm Márika és saját adataimat:

Radnóti Kovátsné Fábián Mária* szül. Sárvár, 1912. ref., festőművész, gimnáziumi tanár. Mint művész 1934 óta szerepel Szombathelyen a "Szt. Mártom Céh" az "Uj Szalon" és a Mücsarnok tárlatain, és több vidéki város képzőművészeti kiállitásán. A Magyar Képző művészek Szabadszervezete szombathelyi csoportjának tagja. Akvarellben és olajban dolgozik, főképen virágcsendéleteket fest impresszionista szemléletben. Müvészetirodalmi munkái: Dorfmeister müvészi munkássága a szombathelyi egyházmegyében/ Vasi Szemle/, A kőszegi palástos Madonna / Buvár/.
Az Orsz. Képzőművészeti Főiskolát 1935-ben végezte, Mesterei: Bosznay István, Glatz Oszkár és Edvi Illés Aladár.

- x -

Radnóti Kováts Árpád szül. Mezőcsát, 1902. r. kat. festőművész, áll. polg. isk. tanár. Az orsz. Képzőművészeti Főiskolát 1931-ben végezte. Mesterei: Glatz Oszkár, Dudits Andor és Baránsky E. László. - Glatz Oszkár alk rajzi osztályán tanársegéd 1927-1930-ig. Mint művész 1934 óta szerepel a budapesti és vidéki képzőművészeti kiállitásokon. Balló Ede 1000 pengős figurális diját 1931-ben, a szombathelyi Szt. Márton Céh nagy-bronzérmét 1937-ben, a Soproni Képzőművészek ezüstérmét 1940-ben nyerte el. A Magyar Képzőművészek Egyesülete-nek, és a Benczur Társaság meghivott művésztagja. Jelenleg a Magyar Képzőművészek Szabadszervezete szombathelyi csoportjának felkért ve-

./.

zetője.A festészet minden ágát müveli.Főleg figurális kompozicióinak tárgyát az egyházi vonatkozásu dolgokból meriti.Fest arcképeket és falfestményeket is.Főbb müvei:"Angyali üdvözlet"és"Laudáte pueri.."cimü gyermekkórust ábrázoló kompoziciója.Falfestményei közül a vashosszufalu-i r.kat templom Szt.Vendel témáju sokalakos alszekkója.-

Azt hiszem tul sokat is mondottam,főleg magamról. Remélem,hogy ennek ellenére sem voltam ildomtalan.

Szombathely,1947.okt.24.

Tisztelő hived:

Radnóti Károly

Radnóti Kovács Árpád

festő.

Miskolcon született, Glatz Oszkár tanítványa volt. Szombathelyen a polg. fiú iskola tanára.

Fábián Mária festőnő férje. A művészcsalád ~~[illegible]~~ életrajzainak beküldését megígérte Géfin Gyula dr 1947. okt. 3.

Fenti Zircen festett egyházi képeket. Az ő műve Császár József pápai prelátus, seminarium igazgató archépe (1940) és Grősz József kalocsai érsek archépe (1942) a szombathelyi papnevelő intézet tulajdonában. Krisztus és szent Tamás c. képe dr Géfin Gyula tulajdona.

Radnóti Kovács
Árpád festő

Romek Árpád: Ötvösmunkák a XVI. századból

Radnóti Kovács Árpád: „Laudate pueri...“

KMTárs 1942. Sav. tárl.
Kat.

Radnóti Kovács Árpád

Született Mezőcsáton Borsod m.1902.dec.3-án.
Tanitói oklavél megszerzése után a Képzőmüvészeti Főiskola ~~növendéke lesz~~,1926-ban, ~~ahol~~ Glatz Osztkár növendéke,majd tanársegédje lesz.
Már Főiskolás korában elsősorban a figurális képeket fest,-V. éves korában akt tanulmányára Balló dijat kap.1934 óta a Mücsarnokban szinte megszakitás nélkül szerepel .Vidéki Kiállitásokon állandóan kiállit.több elismerő oklevék,kitüntetés tulajdonaoa Mint rajztanár müködik Szombathelyen és emellett a Népmüvelési ~~Minisztérium~~ Intézet megbizásából vezeti a Képzőmüvészeti kört. ~~Munkája elismeréseül a Szociál kiszta Kmxx~~.

Nádmódi Kovács Árpád

Született Mezőcsáton Borsod m.1902.dec.3-án.
Tanítói oklevél megszerzése után a Képzőművészeti
Főiskola mövendéke lesz,1926-ban,ahol Glatz Oszkár
mövendéke,majd tanársegédje lesz.
Már Főiskolás korában elsősorban a figurális kép-
ket fest,-V. éves korában akt tanulmányra Balló
díjat kap.1934 ótta a Mücsarnokban szinte megszakitás
nélkül szerepel .Vidéki kiállitásokon állandóan
kiállit.több eliamerő oklevék kitüntetés tulajdonos
Mint rajztanár müködik Szombathelyen és emellett
a Képzőművészeti Miniszterium megbizásából vezeti a
Képzőművészeti Kört. XXXX

osaló Ferenc 31. l.
Tokácsli Lajos 31. l.
Tomory (?) 35. l.
Vágfalvi Otto 31. l.
Vinkler László 35. l
Weintrager Adolf 35. l

...tner T.: Vidéki mü-
...ek kiállítása, SzM.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

VAS NÉPE

1968 ÁPR — J

Radnóti Kovács Árpád

— VIGYÁZAT, MÁZOLVA!
Radnóti Kovács Árpád festőművész előadása vezeti be azt a filmestet, amelyet április 5-én a szombathelyi Ady művelődési otthonban rendeznek.

10 Ft

Felborult a szekér

Radnóti Kovács Árpád M.D.H.
festő

„Elnyomás" c. képe a IV. képzőművészeti kiállításon.

Redő F.: IV. Magyar képzőművészeti kiállítás. Művelődés. Évf. 1954 10. 162.

Radnóti Kovács Árpád, festö MDK

vászna komoly tudásu munka. Egy másik képe plein airbe helyezett, jól megoldott akt.

Ybl Ervin: Kép- és szoborkiállitások.
B.H. 1934 nov.25. 2o.1.

MDK

Radnóti Kováts Árpád

Külvárosi tájkép, of.

Téli Kiállitás. 1935. nov.-dec. 7.l.
Mücs.

MOA

MDK

Radnóti Kováts Árpád

Erdőrészlet, of.

Téli Kiállitás. Műcs. 1935. nov. 24.l.

Rendezi Kovács Árpád

Medárestalet, ot.

MDK.

Radnóti Kovács Árpád festő,

Szombathely,

"Kombajn a zsennyei T.Sz. udvarán" /olaj/
"Zsennyei csendélet" "
"Szekér a fák alatt" "
"Akxxxxácos a zsennyei domhon" "
"A zsennyei parkban" "

Vidéken élő képzőművészek kiállítása
Nemzeti Szalon, 1955. 16.1.

MDK

Radnóti Kovács Árpád, Szombathely

Primulák, of.

Szénagyüjtés Zsennyén, of.

Vasi buzatenger, of.

Vidéken élő képzőm. kiáll. Ernst Múz, 1934.nov. 10 l.

Radnóti Kovács Árpád

MDK

részt vett a Pedagogus Szakszervezet VIII. kongresszusa tiszteletére rendezett kiállításon.

Péter Imre: Pedagógus művészek kongresszusi seregszemléje.
Köznevelés. 1963. márc. 8.

Rodnáti Kovács Árpád

Derkovitsnál készített szénrajzát a Savoria Múzeumnak ajándékozta

Napló

Magyar Nemzet, Bp. 1970. máj. 8.

MAGYAR HÍRDETŐ SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Radnóti Kovács Árpád

PESTMEGYEI HÍRLAP
Budapest

1970 MÁJ 8

Derkovits-fej

Radnóti Kovács Árpád festőművész, a szombathelyi Savaria Múzeumnak ajándékozta *Derkovits-fej* című szénrajzát. Az 1948-ban készült hatvanszor hatvanöt centiméteres alkotást a múzeum helytörténeti osztálya a város nagy szülöttének, *Derkovits Gyulának* emlékmúzeumába helyezi el.

mint a közel ugyanannyi em-
berrel dolgoztató szobi ce-
mentrészlegük és pomázi mo-
zaiküzemük révén a ktsz al-
kalmazottainak többsége me-
gyénkben tevékenykedik. Más-
részt, mivel ez a szentendrei
részleg egy öreg, rozoga ház-

MDK

Radnóti Kovács Arpád, festőm.

Meghatóan szép és egyszerü angyali üdvözlete, lelkies és lirai hangu.. Ihletett egyházmüvészre vall.

Pipics Zoltán : Téli Tárlat.
Mücsarnok. - Uj Magyarság. 1939. jan. 29.

MDK

Radnóti Kováts, festőm.

érdekes munkával szerepel.

Szomory Dezsö: A Mücsarnokban. Székely Bertalan és Téli kiállitás. -Az Est. 1935.nov.17. 13.l.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
1964 JUL 7.
VAS NÉPE

Radnóti kortárs

1021

Emlékplaketteket adtak át Szombathelyen

Tegnap délután 3 órakor a megyei Markusovszky kórház igazgatósági tanácstermében Vas megye Tanácsa Végrehajtó Bizottsága, Egészségügyi Állandó Bizottsága és a kórház igazgatósága a véradómozgalom első országos konferenciájának megrendezése alkalmából emlékplakettet adományozott azoknak a társadalmi munkásoknak, állami és társadalmi szerveknek, akik a kőszegi konferencia előkészítésében és lebonyolításában, illetve a 15 éves Vas megyei véradómozgalomban kimagasló munkájukkal közreműködtek.

Az ünnepségen megjelent *Lénárt Lajos*, a megyei tanács vb elnökhelyettese, *dr. Kneffel Pál*, az Egészségügyi Állandó Bizottság elnöke és *dr. Cselkó László*, a megyei kórház igazgató-főorvosa.

Az ünnepség részvevőit dr. Cselkó László köszöntötte. Beszédében megállapította, hogy a társadalmi szervek komoly feladatuknak tekintették a konferencia megszervezését, és kérte, hogy munkájukkal továbbra is segítsék a véradómozgalmat.

Lénárt Lajos, a megyei tanács vb elnökhelyettese meleg szavakkal emlékezett meg az egy hete lezajlott konferenciáról, mely jelentős állomása volt a véradómozgalomnak. Kérte a jelenlevőket, hogy az eddigiekhez hasonlóan továbbra is odaadóan dolgozzanak, s az eredmény nem fog elmaradni. Bizonyította ezt a konferencia sikere is. A továbbiakban méltatta a társadalmi összefogás jelentőségét, és a tanács nevében ígéretet tett a véradómozgalom további támogatására, majd Vas megye Tanácsa Végrehajtó Bizottsága, Egészségügyi Állandó Bizottsága és a megyei Markusovszky kórház igazgatósága nevében átnyújtotta a megjelenteknek az emlékplaketteket.

A Radnóti Kovács Árpád festőművész tervezte plakettet, amely az önmaga vérét adó pelikánt ábrázolja, 39-en kapták meg.

(zentai)

Megyei mezőgazdasági o
tanácskozása
a Földművelésügyi Minis

A következő hetekben teljes erőbevetésre lesz szükség, hogy július végére az aratással, augusztus 31-ig pedig a cséplléssel is végezhessenek.

Ezekről az országos nagy gondokról tanácskoztak a napokban a Földművelésügyi Minisztériumban a megyei tanácsok mezőgazdasági osztályvezetői az érdekelt minisztériumok irányító szakembereivel. A tanácskozást *Losonczi Pál* földművelésügyi miniszter nyitotta meg, majd *Keserű János* miniszterhelyettes ismertette az aratás eddigi eredményeit, tanulságait, egyben vázolta a gabonabetakarítás most következő szakaszának legfontosabb tennivalóit. Elmondotta többek között, hogy bár a korai gabonaérés az idén lehetőséget adott a betakarítási időszak megnyújtására, s egyes vidékeken a szokottnál korábban kezdték vágni az őszi árpát, rozsot, az hiszen a kézi aratócsapatok teljesítménye viszonylag kicsi és országosan legfeljebb 800—900 ezer hold termését tudják betakarítani. Lehetőleg mindenütt a megfelelő kalászemelővel ellátott hazai gyártmányú kombájnokat irányítsák a dőlt gabonára. De jó szolgálatot tehetnek ezeken a táblákon a fűkaszák is. Ilyen esetben a levágott termést a gépek után kössék kévébe. A kaszásbrigádokat lehetőleg csak dőlt gabonára vezényeljék és a fokozott nehézségekhez képest emeljék a premizálás, illetve a természetbeni részesedés mértékét is a „lábasabb" gabonákban dolgozókéhoz képest.

Néhány vidéken — helytelenül az álló gabonákba állították a kéziaratót csapatokat, viszont a dűlt kaszára váró gabonát a gépeknek hagyták. Ezekben a gazdaságokban óhatatlanul

1024

Derkovits-portré ajándékba

Radnóti Kovács Árpád festőművész a szombathelyi Savaria Múzeumnak ajándékozta **Derkovits-fej című** szénrajzát. Az 1943-ban készült 60x85 cm-es méretű képet a múzeum helytörténeti osztálya a szombathelyi **Derkovits Emlékmúzeumban** helyezi el.

AP

INGATLAN

Magyarszecsődön 3 lakásos ház, — melyből egy lakás üres — 400 négyszögöles portával eladó. Fő utvonal mentén, Körmendtől 4 km-re, autóbusz megállótól 1 percre. Cim: Kol-

Egy szoba e
fülkés zalaeger
lakásomat elc
ném hasonló S
bathelyivel. E
lódni: Szomba
Kiskar utcai 1
Virágosboltban

Nagyméretű
konyhás mell
lyiséges lakás
elcserélném
szobásra vagy
gyobbra. Ajá
„Lakáscsere"

RADNÓTI KOVÁTS Árpád

Magyar Lászlóról,1937-ben készült
rajza

Földrajzi Muzeumi Tanulmányok, 10.1991. 24.p.

afin de supprimer les entraves à la libre circulation des artistes de grande valeur.

6° Nous parlons toujours d'artistes véritablement révolutionnaires dont l'activité artistique est inséparable de l'activité humaine. A cet égard, il convient d'être de bonne foi, c'est-à-dire de considérer les artistes comme tels et d'admettre que l'art constitue leur mode de vie essentiel. Ils chercheront donc toujours à produire le maximum. Il est impossible de leur fixer des obligations quant à la quantité ou à la qualité de leur production, d'autant que les produits artistiques, en tant que valeur sociale, ne se mesurent par aucun étalon. Seul, leur contenu révolutionnaire et humain permet d'en fixer la valeur. A cet égard, nous ne pourrons parler que de circonstances favorables ou défavorables à la vie des créateurs. Parmi ces facteurs, il faut mentionner la situation économique et les possibilités culturelles. L'artiste nouveau n'est plus l'artiste romantique : c'est un homme qui a ses peines et ses joies. Il est certain que

Radnóti Kovács Árpád

"Laudate pueri..."

Műcsarnok 1942 Tavaszi kiállítás

Radnóti Kovács Árpád MDK

"Laudate pueri...", repr.

Műcsarnok 1942 Tavaszi kiállitás

MDK

Radnóti Kováts Arpád

Női portréja, a Műcsarnok 1943/44.évi téli tárlatán.

Pipics Zoltán : Téli tarlat a Műcsarnokban.

Uj Magyarság, 1943.nov.21. 14.1.

MDK.

Radnóti Kovács Árpád

Fénykép kiállitásnyitásról

Vas Népe 1967 márc. 25~~x~~ 25

MDK

Radnóti Kovács Árpád
festő

Gyűjteményes kiállítása
volt a Szombathelyi Sa-
varia Múzeumban.

–: Kiállítások
Művészet, 1967. április – 47 lap

Radnóti Kovács Árpád

Radnóti Kovács Árpád és Artner Ferenc festőművészek kiállítása. Szombathely, Savaria Muzeum. - Ism:/Zentai/: Vas Népe, 1967.márc.19. - Zentai Pál, Vas Népe, 1967. márc.26.

Az 1967. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört.Írt. 197o.1.sz. 68-1o7. l./

93. l.

Radnóti Kovács Árpád

Artner Ferenc festőművész és Radnóti Kovács Árpád festőművész kiállitása. Szombathely, Savaria Múzeum. - Ism.: /zentai/, Vas Népe, 1967. márc.19. - Zentai Pál. ~~1967~~ Vas Népe, 1967.márc.26.

Az 1967. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája / Művtört.Irt. 1970. 1.sz. 68-107. l./

68. l.

MDK

Radnóti Kovács Árpád

Erdőrészlet.Olajf.

Az 1935.évi téli kiállitás.Műcsarnok.Kat.24.l.

MDK

Radnóti Kovács Árpád, festő.

Szánt a szovjet traktor. Of.

„Magy. Szovj. Barátsó" – 1952 – Képzőm. kiáll. kat. 5. l.

MDK

Radnóti Kovács Árpád

Napozó lány, of.

Női akt, of.

Akt tanulmány, kréta

Tanulmányok, "

Akt kiáll. Uj Szal. 1934. nov. 4 l.

MDK

Radnóti Kovács Árpád, festő.

Patakpart. Cf.

Műcs. - Tav. tárl. 1952 máj. 10 - jún. 4. - Jegyz. 9. l.

Radnóti Kovács Árpád MDK

Magyar szentek, üvegfestményterv

Mücsarnok 1938 Szent István kiállitás

MTK

RADNÓTI-KOVÁCS Árpád festőm.

Péter J: Kisértetűrés a szennyei kastélyban

Művelt Nép, 1955 VI évf 28 sz. julius 10, 4 l.

Radnóti Kováts Árpád

88 Napozó lány, olaj

Uj Szalon, Őszi Kiállitása, 1934. szeptember
katalogusa
, Budapest

Dura Kiállitás kata logusa, Nemzeti Szalon
1933. január hó lap

Radnóti Kovács Árpád

MNK

Szerepelt a kiállításon

"Nádas a Balaton szélén"

—: A dunántuli képzőművészek első közös kiállításáról.

FEJÉRMEGYEI HIRLAP. 1958. szept. 24.

MDK

Radnóti Kovács Árpád, Szombathely

Akácos a zsennyei dombon, of.

A zsennyei parkban. of.

Vidéken élő képzőművészek kiáll.II. H.Szal.
1955. 16. I.

Radnóti Kovács Árpád MDK

"Közös munkában " c. művével

A vasmegyei tanács végrehajtó bizottságának figurális kompozicióra és jellegzetes vasi tájakra kiírt pályázatán

A figurális kompoziciók II. díját és a vele járó 3500 forintot nyerte el.

--: Odaitéltek a vasi képzőművészeti pályázat dijait.

VAS MEGYE 1962 máj. 30.

MDK

Radnóti Kovács Árpád, Szombathely

Kombájn a zsennyei T.Sz.udvarán, of.

Zsennyei csendélet, of.

Szekér a fák alatt, of.

Vidéken élő képzőművészek kiáll.II. H.Szal.
1955. 16. 1.

MDK

Radnóti Kovács Árpád, festő

Elnyomás-szolgasors . Olf.

Mücs.-IV.M.Kgpzs.Kiáll. 1954.jan.-febr. Kat. 9.l.

MDK

Radnóti Kovács Árpád

Szánt a szovjet traktor. Olaj.

"Magyar-Szovjet Barátság" Képzőművészeti kiállitás katalogusa.1952. 5.l.

MDK

Radnóti Kovács Arpad, Szombathely, Vas m.

Primulák	olaj
Szénagyűjtés Zsennyén	"
Vasi búzatenger	"

A vidéken élő képzőművészek kiállitása.
1954.nov.20. - dec.4-ig. Ernst Múzeum. 10.1.

RADNÓTI KOVÁCS / Árpád / Szombathely

1. Honatérés a Nagyberekből tus 20 x 25
2. Nádas a Balaton szélén tus 20,5 x 28

Dunántuli Képzőművészek Kiállitása 1958.
Kat. bev. Cseh Miklós
/Székesfehérvár, István Király Múzeum
körleményez Dsor 14 /

RADNÓTI KOVÁCS / Árpádné / Szombathely

Virágok pohárban olaj 24 X 24

Dunántuli Képzőművészek Kiállitása 1958. Kat. b. Cseh Miklós
/Szekesfehérvár, Istvan Kovály Múzeum
Kat. bev. Cseh Miklós
körleményei Dsor 14./

RADNÓTI KOVÁCS ÁRPÁD /

Szombathelyi festő

1.) Kombájn a zsennyei T.Sz. udvarán olaj | 40 x 50
2.) Zsennyei csendélet -"- 65 x 75
3.) Fekéi a fák alatt -"- 45 x 60
4.) Akácos a zsennyei dombon olaj | 70 x 86
5.) A zsennyei parkban olaj | 60 x 62

Vidéken élő képzőművészek kiállitása 2. Bp., 1955. /Kat./

RADNÓTI KOVÁCS ÁRPÁD /

1. Elmyomás, szolgásoos olaj 120X180
2. —"— —"— , várlat —"— 60X38
3. Műteremsarok —"— 40X50
4. Drága vasi föld —"— 70X80

Zsennyei művészetelep kiállitása. Szombathely, 1956.

Radnóti Kovács Árpád
/Szombathely/

Rajzaival részt vett a Pedagógusok Szakszervezete VII. kongresszusa alkalmából az Egressy klubban rendezett tárlaton.

Péter Imre: Pedagógusok országos kiállitása

Rajztanitás 1963. II-III. 63.l.

Radnóti Kovács Árpád

MDK

Szerepelt a Vas-Zala Megyei Képzőművészek Munkacsoportjának 1958 őszi kiállításán.

balatoni képei.

Horváth Ferenc: Uj szinek, uj foltok.
Vas Népe, 1958. dec. 25. 8. l.

Radnóti Kovács Árpád MDK

Szerepelt a Vas-Zala Megyei Képzőművészek Munkacsoportja 1958 őszi kiállitásán.

"Pihenő aratók"
"Gyermekek az árnyékban"

Horváth Ferenc: Uj szinek, uj foltok.
VAS NÉPE, 1958 dec. 25. 8.1.

Radnóti Kovács Árpád

„Interieur" olaj 61x81 cm

„Saját virágok" olaj 70,5x56 cm

Vas megyei képzőművészek kiállítása.
Savaria Muzeum Szombathely 1977.I.28- III.6

Radnóti Kovács Árpád, Aestő

A vasi műhely él és növekszik. Ják az adottságai. Szerencsés körülmény, hogy biztosított a művészi folyamat. Ezt a vonulatot az idősebbek részéről Radnóti Kovács Árpád, Majthényi Károly és Bartha László képviseli. – A művész és Lelkes István tettek sokat a gyerekekben szunyadó értékek kibontakozásáért. – A művész csendéletekben melyült el.

Losonci Miklós: A vasi műhely

Vasi Szemle, 1976. 4. 546. old. – 556. o.

RADNÓTI KOVÁCS ÁRPÁD, festő

Akttanulmány/Ceruza és kréta,1931.30+22 cm. /
Fekete repr. 139.old.

HECKENAST JÁNOS: Radnóti Kovács Árpád 138.old

VASI SZEMLE, Helyismereti évkönyv, XX.évf. 1966
1.szám. Szombathely, 1966

RADNÓTI KOVÁCS [illegible] árpád

RADNÓTI KOVÁCS ÁRPÁD, festő

1948-ban a szombathelyi Centenáris Kiállitás, majdaz Orvostörténeti Kiállitás és a Vas megyei Kórháztör-téneti Kiállitás illusztrációs grafikáját készíti. 1951-ben részt vesz a székesfehérvári István Király Múzeum majd a szombathelyi Savária Múzeum kiállitásának rendezésében és grafikai munkáiban. 138.old

HEGEDÜS JÁNOS: Radnóti Kovács Árpád 138.old

VASI SZEMLE, Helytörténeti évkönyv, XX.évf. 1966
1.szám Szombathely, 1966

RADNÓTI KOVÁCS ÁRPÁD, festő

1902-ben született Mezőcsáton, tisztviselő családból. Iskoláit Miskolcon, majd Budapesten az Orsz. Képzőművészeti Főiskolán végezte, ahol 1931-ben rajztanári oklevelet szerzett. A főiskolán Glatz Oszkár tanársegédje volt majd, mint továbbképzős növendék freskófestést és grafikai technikát tanult. /Dudich A. Varga Nándor/. 138.old

HECKENAST JÁNOS: Radnóti Kovács Árpád 138.old

VASI SZEMLE, Helyismereti Évkönyv, XX.évf. 1966
1.szám Szombathely, 1966

RADNÓTI KOVÁCS ÁRPÁD, festő

Képzőművészeti és művészetkulturális tevékenységének elismeréséül 1953.nov.7-én a Szocialist Kulturáért című kitüntetést nyerte el. Mint rajztanári [illegible] szakfelügyelői minőségben fejezi be pedagógiai működését. és az Oktatásügy Kiváló Dolgozója kitüntetéssel lép nyugdijba 1963.szept.1.én, hogy ezt követően csak a festészetnek éljen. 138.old.

HECKENAST JÁNOS: Radnóti Kovács Árpád 138.old

VASI SZEMLE, Helyismereti Évkönyv, XX.évf. 1966
1.szám Szombathely, 1966

RADNÓTI KOVÁCS ÁRPÁD, festő

A felszabadulás után megszervezte a Vas megyei Képzőművészek Csoportját és 1945.decemberben megrendezte a csoport első kiállítását. 1946-ban Derkovits Gyulaszombathelyi emlékkiállításának és emléktábla avatásának megrendezésében működött közre. majd megszervezte a Derkovits képzőművészeti Szabadiskolát, melynek 10 évén át vezetője volt.

xxxxx volt. 138.old.

HECKENAST JÁNOS: Radnóti Kovács Árpád 138.old

VASI SZEMLE, Helyismereti Évkönyv, XX.évf. 1966
1.szám Szombathely, 1966

RADNÓTI KOVÁCS ÁRPÁD, festő

1931-ben Balló Ede 1000 pengős akttanulmányi díjat,1937 ben a "Szombathelyi Képzőművészet" kiállitásán nagy bronz érmet,1940-ben Sopronban ezüst érmet nyert.1954 óta rendszeresen szerepel müveivel a legkülönbözőbb képzőmüvészeti kiállitásokon. 138.old.

HECKENAST JÁNOS: Radnóti Kovács Árpád 138.old

VASI SZEMLE, Helyismereti Évkönyv, XX.évf. 1966
1.szám Szombathely, 1966

RADNÓTI KOVÁCS ÁRPÁD, festő

1947-ben néhány lelkes művésztársa közreműködésével és a kultuszminisztérium anyagi támogatásával művésztelepet létesit Zsennyén, melynek vezetője, amig a telep a Képzőművészeti Alap hatáskörébe nem kerül. 138.old.

HECKENAST JÁNOS: Radnóti Kovács Árpád 138.old

VASI SZEMLE, Helyismereti Évkönyv, XX.évf. 1966
1.szám Szombathely, 1966

RADNÓTI KOVÁCS ÁRPÁD, festő

Leginkább figurális képeket fest, de müveli a festészet minden ágát és müfaját. Noha grafikái is sokrétüek, mind téma, mind megoldási technika tekintetében elsődlegesen festészeti tevékenységét szolgálják. Sok müve van köztulajdonban. 138.old.

HECKENAST JÁNOS: Radnóti Kovács Árpád 138.old

VASI SZEMLE, Helyismereti Évkönyv, XX.évf. 1966
1.szám Szombathely, 1966

RADNÓTI-KOVÁCS ÁRPÁD, festő

Sok műve van köztulajdonban: "Elnyomás, szolgasors" című kompozícióját a IV. Országos Képzőművészeti Kiállításon megvásárolta a Népművelési Minisztérium. 138.old

HECKENAST JÁNOS: Radnóti Kovács Árpád 138.old

VASI SZEMLE, Helyismereti Évkönyv, XX.évf. 1966
1.szám Szombathely, 1966

RADNÓTI KOVÁCS ÁRPÁD, festő

Felelnek a lányok/Tollrajz tussal,1962.-21+25 cm./
Fekete repr. 139.old

HECKENAST JÁNOS: Radnóti Kovács Árpád 138.old

VASI SZEMLE, Helyismereti Évkönyv, XX.évf. 1966
1.szám Szombathely, 1966

RADNÓTI KOVÁCS ÁRPÁD, festő

Sok műve van köztulajdonban:.-"Balatoni Táj" és " Angyali üdvözlet" című festményei a székesfőváros tulajdonában vannak. 128.old.

HECKENAST JÁNOS: Radnóti Kovács Árpád 138.old

VASI SZEMLE, Helyismereti Évkönyv, XX.évf. 1966
1.szám Szombathely, 1966

RADNÓTI KOVÁCS ÁRPÁD, festő

Meseillusztráció egy vasi meséskönyvhöz.-
Tussrajz tollal, eredeti nagyság. 139.old-Fekete
rep.

HRECKENAST JANOS: Radnóti Kovács Árpád, 1138.old

VASI SZEMLE, Helyismereti Évkönyv, XX.évf. 1966.
1.szám. Szombathely, 1966

RADNÓTI KOVÁCS ÁRPÁD, festő

Pihenés, vázlat/Tusrajz fapálcával, 1963. 17+7 cm./
Fekete repr.

VASI SZEMLE, Helyismereti Évkönyv. XX.évf. 1966.
1.szám. --Szombathely, 1966

RADNÓTI KOVACS ÁRPÁD, festő

Fodrásznál./Tusrajz fapálcával,1962.-25+ 15 cm./
Fekete repr. 111-old

VÁCI SZEMLE, Helyismereti Évkönyv, XX.évf. 1966.
1.szám. - Szombathely, 1966.

RADNÓTI KOVÁCS ÁRPÁD, festő

Mozdulatvázlatok.-/Golyóstoll,1964.-~~18x5x~~ 18.5+14 cm./
Fekete repr. 90.old.

VASI SZEMLE, Helyismereti Évkönyv.-XX.évf. 1966.
1.szám. --Szombathely, 1966

RADNÓTI KOVÁCS ÁRPÁD, festő

Burány Nándor a felszabadulás után Radnótival együtt inditottak el uj utjaira a szombathelyi képzőművészeti ti életet, a Derkovits-kultuszt, majd a Derkovits Gyula Képzőművészeti Kört, amelynek sokáig lelkes tanára volt. 300.old

HEKKENAST JÁNOS: Vasi művészportrék, Burány Nándor 1893-1966 298.old

VASI [illegible], [illegible] évkönyv, [illegible].évf. 1966
2.szám Szombathely, 1966

RADNÓTI KOVÁCS ÁRPÁD, festő

Burány Nándor, festő, mint természetbarát bukkant rá az 1945 óta gazdátlanul álló zsennyei kastélyra, ahol 1947-ben Radnótival művésztelepet szerveztek a vasi képzőművészek számára az Oktatásügyi Miniszterium anyagi támogatásával. 300.old. 5.jegyz.

HEGEDÜS JÁNOS: Vasi művészportrék, Burány Nándor 1893-1966 298.old

VASI SZEMLE, negyedéves folyóirat, XX.évf. 1966 2.szám Szombathely, 1966

RADNÓTI KOVÁCS ÁRPÁD, festő

G.Szigeti Magdának első munkáit bíráló Radnótinak egy megjegyzése:Nem lehet ott kezdeni,ahol más abbahagyta" serkentik Szigetit arra,hogy [illegible] formanyelvet keressen egyre inkább kialakuló mondanivalóihoz.
447.old.

HEGEDÜS JÁNOS: Vasi művészportré, G.Szigeti Magda
445.old.

VASI SZEMLE, Helytörténeti Évkönyv, XXI.évf. 1967.
3.szám. Szombathely, 1967

RADNÓTI KOVÁTS ÁRPÁD, festő

1964-ben rendezte meg Vas Megye Tanácsa Végrehajtó Bizottsága Egészségügyi Állandó Bizottsága és a megyei Markusovszky kórház igazgatósága Kőszegen a véradómozgalom első orsz. konferenciáját. - Plakett készült. Szabálytalan elipszis, Bzonz. 41a 54 50.6 mm. Három kis pélikan anyja feltépett melléből táplálkozik. A plakett 64 9 cm fa alapon. - Tervező Radnóti. Kivitelező All. Pénzverde. 109.old. Kép.

SMIDT LAJOS: Véradómozgalom emlékplakettje 109.old

VASI SZEMLE, Helyismereti Évkönyv, XIX.évf. 1965. I.szám. --Szombathely, 1965

RADNÓTI KOVÁTS ÁRPÁD, festő

A véradómozgalom első konferenciájára Kőszegen, emlékpl kett készült 1964.ben. -Szabálytalan elipszis, bronz. 41.5+50.6.mm. Három kis pelikán anyaja feltépett mellébőI táplalkozik. A plakett 6+9 cm. fa alapon. Tervező Radnóti. Kivitelező: Áll. Pénzverede. 109/ old. Fekete repr.

SMIDT LAJOS: Véradómozgalom emlékplakettje 109.old

VASI SZEMLE, Helyismereti Évkönyv, XIX. évf. 1965. I.szám. --Szombathely, 1965

Radnóti Kovács Árpád

Az 1971. évi vasi tavaszi tárlaton szerepeltek művei. Olajtechnikát kedveli. „Gendélet sárga virágakkal" c. kép (említve)

Bertalan Lajos: Tavaszi tárlat '71

Vasi Szemle, 1971. 4. 529. old.

RADNÓTI KOVÁCS ÁRPÁD, festő

Szent Tamás kórháza ma is meglévő épülete/Köztársaság tér 5.szám./-Radnóti Kovács Árpád akvarellje.-
Fekete repr. 533.old

BENCZE JÓZSEF: Vas megye kórházainak 700 éves története 551.old

VASI SZEMLE, Helytörténeti Évkönyv.-XVIII.évf. 1964. IV.szám.- Szombathely, 1964

RADNÓTI KOVÁCS ÁRPÁD, festő

Az Emberbarátok kórháza Thököly Imre utcai épületének udvarán lévő "ragályház". - Radnóti Kovács Árpád akvarellje. - Fekete repr. 540. old

BENCZE JÓZSEF: Vas megye kórházainak 700 éves története 561. old

VASI SZEMLE, Helytörténeti Évkönyv. - XVIII. évf. 1964. IV. szám. - Szombathely, 1964

RADNÓTI KOVÁCS ÁRPÁD, festő

A Kisfaludy és Tolbuchin utca közt lévő városi kórház
Radnóti Kovács Árpád akvarellje.
Fekete repr. 537.old

BENCZE JÓZSEF: Vas megye kórházainak 700 éves története 551.old

VASI SZEMLE, Helytörténeti Évkönyv.-XVIII.évf. 1964.
IV.szám.- Szombathely, 1964

RADNÓTI KOVÁCS ÁRPÁD, festő

Sobri Márton által ajándékozott kórház./Ma Köztársaság tér 26.szám./.-Radnóti Kovács Árpád akvarellje.
Fekete repr. 534.old

BENCZE JÓZSEF: Vas megye kórházainak 700 éves története 551.old

VASI SZEMLE, Helyismereti Évkönyv.-XVIII.évf. 1964. IV.szám.- Szombathely, 1964

RADNÓTI KOVÁCS ÁRPÁD, festő

A Szent Márton utcai ragálykórház.-Radnóti Kovács Árpád akvarellje.- Fekete repr. 542.old

BENCZE JÓZSEF: Vas megye kórházainak 700 éves története. 531.old

RADNÓTI KOVÁCS ÁRPÁD, festő

A volt Domonkos rendház, amelyet a francia sebesültek részére átalakitottak **kórházzá.-Radnóti Kovács Árpád** akvarellje.-Fekete repr. 545.old

BENCZE JÓZSEF: Vas megye kórházainak 700 éves története. 551.old

RADNÓTI KOVÁCS ÁRPÁD, festő

A kőszegi öreg Betegház.-Radnóti Kovács Árpád akvarellje.-Fekete repr. 546.old

BENCZE JÓZSEF: Vas megye kórházainak 700 éves története. 561.old

RADNÓTI KOVÁCS ÁRPÁD, festő

Szombathelyen, Fábián Gyula, rajztanár otthonában egyéni izlését örökitette át a fiatalabb nemzedéknek, Radnóti-nak, Kovácsné Fábián Máriának. 567.old.

KISS GYULA: Fábián Gyula 1884-1955 565.old

VASI SZEMLE, Helytörténeti évkönyv, XIX.évf. 1965. 4.szám. --- Szombathely, 1965

RADNÓTI KOVÁCS ÁRPÁD, festő

1960. nov. 26. A Képzőmüv. Szöv. Vasmegyei Csoportja kiállitása. A tájkép festők közül ismert tehetségével ujból kitünik R. Kovács "Felhős táj" c. képe, mélyértékü kulturált munka. Képei a mai müvészeti problémáktól, belső erőtől feszülőés robbanó kérdésekről nem szólnak. 111. old

SZENTLÉLEKY TIHAMÉR: A Magyar Képzőművészek Szövetsége Vasmegyei Munkacsoportjának 1960. évi kiállitása 107. old

VASI SZEMLE, Helyismereti Évkönyv, 1961. I. köt. Szombathely, 1961

RADNÓTI KOVÁCS ÁRPÁD, festő

Berány Nándor és, Radnóti Kovács Árpád festőművészek vol voltak a vezetői a szombathelyi Derkovits Gyula Képző-művészeti Körnek. 67.old.

---- A szombathelyi Derkovits -emlékkiallitas 66.old

VASI SZEMLE, Helyismereti Evkonyv, 1959. 1. köt.
Szombathely, 1959

RADNÓTI KOVÁCS ÁRPÁD, festő

Dr. Markusovszky Lajos portréja.-Radnóti Kovács Árpád olajfestménye.-Fekete repr. 103.old

BENCZE JÓZSEF: Markusovszky Lajos 102.old

VASI SZEMLE, Helyismereti Évkönyv. 1958.I.
Szombathely, 1958

RADNÓTI KOVACS ÁRPÁD, festő

Vértesi Péter első mesterei sorában, akik indulásában segítették Burany Nándor és Radnóti Kovács Árpád mellett olyan név is feltűnik, mint Mészáros Józseré, aki kortársaival együtt, túl az ifjúság első pergőtüzén, higgadtabb, érett alkotónk. 228.old

CSIKÓS JÓZSEF: Vasi művészportrék, Vértesi Péter 228.old

VASI SZEMLE, XXV.évf. 1971. 2.szám, Szombathely

RADNÓTI KOVACS ARPAD, festő

Szombathelyen, 1971-ben a tarlatok művei.
"CSENDÉLET SARGA VIRAGOKKAL", cimü müve.- Bár a kiallitas törzsanyagát a tajképek képezik, azért néhany szép csendélet természetesen most is előfordul. Elsősorban S. Hábetler Márta olajképeire és Radnóti Kovács Arpad Csendélet Sarga viragokkal cimü képére gondolunk.
532.old

BERTALAN LAJOS: Tavaszi Tarlat 7/ 528.old

VASI SZEMLE, XXV. évf. 1971. 4. szám, Szombathely

RADNÓTI KOVACS ÁRPÁD, festo

Szombathelyen 1971-ben tárlat. A müvek többsége festmény akvarell, rajz. Az olajfestményé az elsőség/33 mü/. a Több ség kedveli az olajtechnikát Bartha Lászlótól kezdve, aki főleg olajtemperát készit, a fiatal Kalóczi Juditig, Brankovics évatól Mészáros Józsefig, a fiatal Szokolszky Miklóstól Radnóti Kovacs Árpádig. 529.old

BERTALAN LAJOS: Tavaszi tárlat 71 528.old

VASI SZEMLE, XXV.évf. 1971. 4.szám, Szombathely

RADNÓTI KOVACS ÁRPÁD, festő

Szombathelyena tömegek lelkeeedése,aktivitása tevékenysségre ösztönözte a megyében élő alkotó művészeket.Ekkor jött létre Radnóti Kovács Árpád és Burany Sándor képzőmüv.szabadiskolája,s ekkor foglalták el maguknak az elhagyatott zsennyei kastélyt. 371.old. 37.jegyz

RÁCZ JÁNOS: Kultúrális életünk 25 évéről 367.old

VASI SZEMLE, XXIV. évf. 1970. 2.szám. Szombathely

RADNÓTI KOVACS ÁRPÁD, festő

1967-ben Szombathelyen kiállítása volt Artner Ferenccel együtt. A tárlatnak 3718 látogatója volt.
274.old

BERTALAN LAJOS: Kiállítási napló 1967. 274.old

VASI SZEMLE. XXIV.évf. 2.szám, 1968. Szombathely

RADNÓTI KOVÁCS ÁRPÁD, festő

1967-ben idős barátjával együtt gyüjteményes kiállitásuk volt Szombathelyen. 286.old

BERTALAN LAJOS: Kiallitási napló 1967. 274.old

VASI SZEMLE, XXII.évf. 2.szám.,1968, Szombathely

RADNÓTI KOVÁCS ÁRPÁD, festő

1967. Szombathelyen kiállitása volt.-Főleg szineivel, mélytónusu olajképeivel, ezek komorabb, dramaibb hangulat távai út el stilusában oly közelálló Artner Ferenctől. melegség, emberszeretet, bensőséges hangulat árad akvarell mjeiből, biztonságos vonalvezetés rajzairól. 278.old

BERTALAN LAJOS: Kiállitási napló, 1967 274.old

VASI SZEMLE, XXII.évf. 2.szám, 1968. Szombathely

RADNÓTI KOVÁCS ÁRPÁD, festő

BANDIKA, c. festménye.- Melegség, emberszertet, bensőséges hangulat árad akvarelljeiből. Így a Bandikából is.-Főleg szineivel, mélytónusu olajfestményeivel, ezek drámaibb, hangulatával ut el a stilusaban hozza oly közelálló Artner Ferenctől. 278.old

BERTALAN LAJOS: Kiállitási napló, 1967 274.old

VASI SZEMLE, XXII.évf. 2.szám, 1968. Szombathely

RADNÓTI KOVÁCS ÁRPÁD, festő

OLVASÓ NŐ c festménye.-Melegség,emberszeretet,bensőséges hangulat árad akvarelljeiből.-Így az Olvasó nő c.akvarelljéről is. 278.old 1967-ben Szombathelyen kiállitása volt.

BERTALAN LAJOS: Kiállitási napló,1967 274.old

VASI SZEMLE, XXII.évf. 2.szám, 1968. Szombathely

RADNÓTI KOVÁCS ÁRPÁD, festő

NÁDAS A VIHARBAN, c. tusrajza.-Főleg szineivel, mélytónusu sz olajfestményeivel ut el Artner Ferenctol.-Melegség, emberszeretet, bensoséges hangulatáfad akvarelljeiből.- es biztonsagos vonalvezetés rajzaiból. Igy a Nadas a viharban c. tusrajzáról is. x 1967-ben Szombathelyen kiallitasa volt. 278.old.

BERTALAN LAJOS: Kiallitási napló, 1967 274.old

VASI SZEMLE, XXI.évf. 2.szám, 1968. Szombathely

RADNÓTI KOVÁCS ÁRPÁD, festő

PORTRÉ, c képe.- Főleg szineivel, mélytónusu olajfestményeivel, ezek drámaibb hangulatával üt el Artner Ferenc től.-Melegség, emberszeretet, bensőséges hangulat árad akvarelljeiből.-És biztonságos vonalvezetés rajzaiból.-Igy a portréból is. -1967-ben Szombathelyen kiállítása volt. 278.old.

BERTALAN LAJOS: Kiállitási napló, 1967 274.old

VASI SZEMLE, XXI.évf. 2.szám, 1968. Szombathely

RADNÓTI KOVÁCS ÁRPÁD, festő

A zsennyei művésztelep megalapozóinak egyike., kitünő rajzaival évtizedekkel ezelőtt nevet és elismerést szerzett.1967-ben Szombathelyen kiállitása.Remeke,az Akt-tanulmány dijnyertes lett. 278.old

BERTALAN VILMOS: Kiallitasi napló, 1967 274.old

VASI SZEMLE, XXII.évf. 2.szám, 1968. Szombathely

RADNOTI KOVACS ARPAD, festő

Rajzpedagógiai és képzőművészet-szervezői munkásságát az önálló alkotások, rokonszenves vonásai, harmóniakedvelő művészegyéniségének jegyei teszik teljessé.- 1967-ben Szombathelyen kiállítása volt. 278.old.

BERTALAN LAJOS: Kiállítási napló, 1967 274.old

VASI SZEMLE, XXII.évf. 2.szám, 1968. Szombathely

RADNÓTI KOVÁCS ÁRPÁD, festő

Pannon táj-pannon ember kiállitás Muraszombaton 1967. VII.16.-IX.10.-A vasi képzőművészetet Horváth János, Artner Ferenc, Jaksa István, R.Kovács Árpád, Majthényi Károly, Mészáros József és V.Tóth László müvei képviseltek a tárlaton. A szombathelyiek előtt már ismert müveket mutattak be. 283.old

[illegible] LAJOS: Kiállitási napló, 1967 274.old

[illegible], XXII.évf. 2.szám, 1968. Szombathely

RADNÓTI KOVÁCS ÁRPÁD, festő

MUNKA A KÖZÖSBEN, képe.-Foleg meleg szineivel, mélytónu-olajfestményeivel, ezek komorabb, drámaibb hangulatával ut el, a stilusban hozzá oly kozelálló ARTNER FERNCTÓL. Különösen portréi és a Munka a közösben c.képe tanuskodik erről. -1967-ben Szombathelyen kiallitasa volt.
278.old

BERTALAN LAJOS: Kiallitási napló, 1967 274.old

VAS MEGYEI, XXII.évf. 2.szám, 1968. Szombathely

RADNÓTI KOVÁCS ÁRPÁD, festő

SOPRONI UDVAR, c.képe.-Jellegzetes,szemlélődő,nyugalmas,leíró jellegű festészet ez.amelyben a tájlíra bensősége uralkodik.-Szemlélete: lehetőleg valósághű xxxxxxxx másat xxxx vagy felismerhető utánzatát adni annak,amit a szem lát,az érzék magába fogad. 275.old. 1967. Szombathely,-Vasi Képzőmüv. Kiállítás.

BERTALAN LÁSZLÓ: Kiállítási napló, 1967 274.old

VASI SZEMLE, XXX..évf. 2.szám, 1968. Szombathely

Radnóti Kovács Árpád festő

Megnyílt a szombathelyi MÁV Jármű-
javító üzem képzőművészeti szakkö-
rének kiállítása, — négy éve a vasi
festőművészek ~~a~~ nesztora vezeti a kört

Zentai Pál: Képzőművészeti kiállítás a
Járműjavítóban.
Vas Népe, 1974. Júl. 14.

RADNÓTI KOVACS ÁRPÁD, festő

1973.marc.15. a vasi művészek tarlata Győrött.
Bemutatták a régebbi iskola képviseloit is,akik a megye
ifjabb képzoművész-nemzedékének nevelése és a képzőmű-
vészeti nevelés ügyében sokat fáradoztak.Nélkülük sem
lenne hiteles a kép.Radnóti Kovacs Árpád két portréval
és egy csendélettel szerepelt a győri Műcsarnokban.
229.old

BERTALAN LAJOS: Vasi művészek a győri Műcsarnokban
227.old

VASI SZEMLE, XXVII.évf. 1973. 2.sz. Szombathely

RADNÓTI KOVACS ARPAD, festő

"Pannonia 71." kiallitas Muraszombaton.
Pandur,Polak,Polajnko képei mennyire azonos ihletésüek Mészaros,Unger,K.Kovacs,Artner,Vasmegyei müvészek munkaival.Nemcsak a tajkép müfaji jellege,de a szemlélet, a stilus,sőt néha még a latószög azonossaga miatt is. 234.old

BERTALAN LAJOS: Magyar-szlovén kozös tárlatok
232.old

VASI SZEMLE, XXVI.évf. 1972. 2.szám, Szombathely

Radnóti Kovács Árpád

Vámos Valéria mestere

Vámos Valéria és Simon Iván
Szombathely 1973. V.4 - V.18.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Radnóti Kovács Árpád
VAS MEGYE

1962 DEC 6
1021

KÉPEK

a vasi képzőművészek tárlatáról

Radnóti Kovács Árpád: Közös munkában.

TUDOMÁNY — TEC

Világűr és űrbio'óg

Az űrbiológia kutatásai nélkül nem kerülhetett volna sor az ember űrutazására. E fiatal, ám rendkívül fontos tudományág érdekes kérdéseiről és eredményeiről volt szó a Szovjet Tudományos Akadémia biológiai tagozatának ülésszakán.

Szóba került az az izgalmas kérdés például, hogy az élet milyen formáival találkozhatunk a világmindenségben. E kérdés tanulmányozása mindeddig megmaradt az elképzelések körében. Most azonban, hogy az emberiség átlépte a kozmikus utazások küszöbét, fel kell készülnünk arra, hogy a gyakorlatban, tapasztalati úton is tanulmányozzuk a Földünkön kívüli életet — mondotta az ülésszakon Alekszandr Oparin akadémikus. — A különböző égitesteken az élet legkülönbözőbb formái létezhetnek. Mi pillanatnyilag úgy képzeljük el az anyag fejlődését a világmindenségben, hogy az leginkább egy több ágra szakadó úthoz hasonlít, amelynek egyes ágai különböző bonyolult és tökéletes létezési formákhoz vezetnek. E formák közül Alexandr Imsenyeckij akadémikus beszélt ennek a fertőtlenítési feladatnak a különböző módszereiről: a hőkezelésről, a besugárzásról, a különböző vegyi anyagok alkalmazásáról. Máris elérték, hogy az űrhajót még a földi atmoszféra elhagyása előtt ilyen értelemben sterilizálják.

Az ember eljövendő huzamo-

Holnap is

Verne Gyula világánál tökéletesebbet alkotott az ember, s amit tegnap csak fantáziának és utópiának véltünk, az ma kézzelfogható valóság. Az egykori utópisták szívesen helyezték seholsincs országaikat a Holdra, a Marsra vagy más, szerintük elérhetetlen helyekre.

Az első 80 kilogrammos szputnyik 1286 nap alatt készült el, Gagarin négy és fél tonnás űrhajója már sokkal rövidebb idő alatt hagyta el a műhelyt... Egy évtizeddel előbb még ez is utópiának tűnt volna a szakemberek szemében, de ma már? Marx

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

VAS NÉPE

Radnóti Kovács Árpád

1967 JUL 2

1021

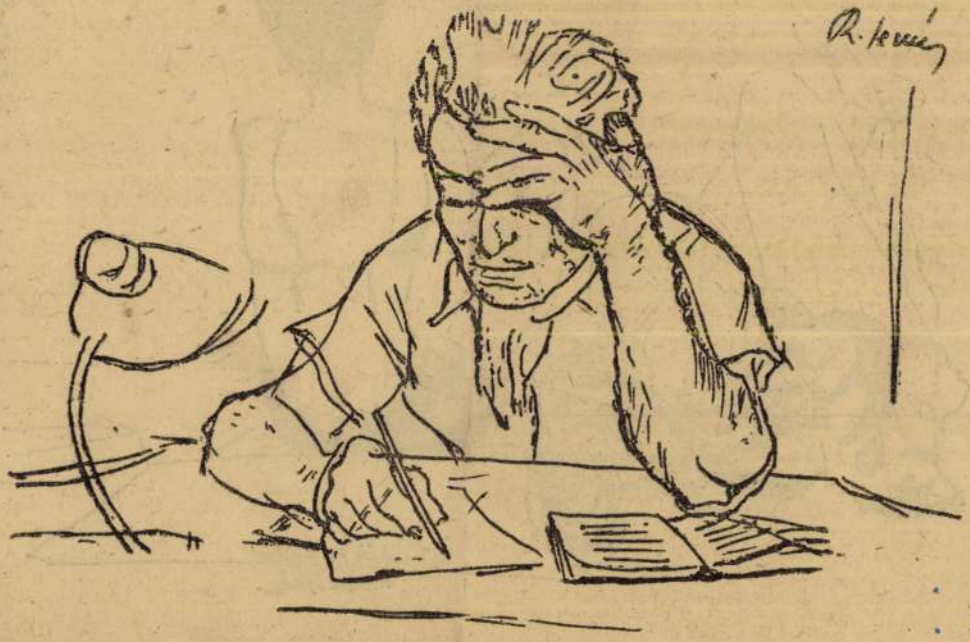

Radnóti Kovács Árpád: Tanulmány.

Vízrenézők.

(Zentai Pál rajza)

Radnóti-Kovács
LAPKIADÓ VÁLLALAT
SAJTÓFIGYELŐ SZOLGÁLAT
Budapest VII., Lenin körút 9—11.
Telefon: 227-651, 221-285
1956 MAJ 18
Vas megye, Szombathely
K
610

A zsennyei művésztelep első szombathelyi kiállítása

A szombathelyi Nagyszálló télikertjében vasárnap megnyílt országos jellegű képzőművészeti kiállítást dolgozóink nagy örömmel üdvözöltek. A színvonalas tárlat öt Kossuth-díjas és 12 Munkácsy-díjas képzőművész alkotásai mellett az ország szinte minden vidékéről származó művészek, valamint az előttünk már közismert helyi művészek műveit mutatja be.

A haladó hagyományok útján az új mondanivalók szellemében művészeink lelkesen kutatták már a telep megindulásánál a tartalmi célok méltó formai megoldását. Az első időt a türelmetlenség, a szubjektiv nézetek és a formalista művészettől való leválás, másfelől a naturalizmus szűk kerete jellemezte. A formalisták és a naturalisták mellett jelentkeztek az akadémizmus utánzói, epigonjai. Egy-egy időszakban a telepen alkotó művészek lelkesedését átfütötte az a fennkölt cél, hogy újat, maradandót alkossanak a szocialista realizmus útján. A különböző nézetek tisztázódása az alkotás menetében termékenyen hatott művészeinkre. Ez a termékeny légkör, amely utat a polgári szemléleten keresztül és a különböző képességű, tehetségű, szemléletű művészek vitájában a haladó művészet és az elvont felfogás ellentétében egy magasabb színvonalu művészet megteremtéséért küzdött, megadta az előfeltételeket új értékek születéséhez. Három év alkotásaiból mutat be ez a kiállítás, és ez a rövid idő még nem lehet alkalmas a művészettörténet igényével való felmérésre és megállapítások megtételére, mert a művészettörténet sem mér egyes évjáratokkal, termékenyebb, kiemelkedőbb időszakokban is legalább emberöltőkkel.

Szeretettel fogadtuk Csók István Kossuth-díjas, érdemes művészünknek a zsennyei művészek között való szereplését. A Margit-híd ködben című festményével tisztelte meg kiállításunkat. Csók Istvánnak ez az alkotása ugyan zsennyei tartózkodása előtt készült, azonban a téma monumentalitása a nagy alkotó művész számtalan műalkotását idézi fel a látogatók emlékében.

Domanovszky Endre Csendéletét szemlélve a nagy alkotók erejével és hangjával húzza meg azt a vonalat, ahol az ecset munkája végződik és átveszi szerepét a gondolattá fogalmazott érzelem. A Szépművészeti Múzeum gyűjteményéből került kiállításunkra a Csapolás előtt című képe, amely hatalmas erővel sugározza a kohászok és a festő munkájának diadalát. E két kép hangja szinte uralkodik a tárlaton, gondolatokat, érzelmeket ébreszt, nyugtalanít és előremutat. Egy magasabbrendű művészet, a szocialista-realista művészet tör előre alkotó erejével a jövőbe mutat. Minél többet szemléljük ezeket az alkotásokat, annál mélyebben értjük, élvezzük őket.

Kerényi Jenő Kossuth-díjas szobrászművészünk Táncoló lány elnevezésü kisméretű figurája tele érzékeny belső és külső izgalommal, a gondolatnak egységes erejét a szobrászat nyelvén, a tőle megszokott plasztikussággal adja elő.

Pátzay Pál Kossuth-díjas szobrászművészünk Kenyérszelő című szobrában a bőség gondolatát eleveníti meg az alakból sugárzó erővel. A mű formai megmunkálásának biztonsága a művész kiváló emberábrázoló készségéről tanúskodik.

Szentgyörgyi Kornél Kossuth-díjas festőművészünk Zsennyei park című képe a líra hangján szól szín- és formatartalmával. Ez a hangulatos kép az érzelemnek és szeretetnek bensőségét sugározza, amely a művészt a művésztelephez fűzi.

Egymás után találkozik ismert nevekkel a látogató, nemzeti tárlataink állandó szereplőivel. Bán Béla, Breznay József, Boros Géza, Burghardt Rezső, Dobroszlav Lajos, Edma (Gordon Györgyné), Erdei Dezső, Martsa István, Szervánszky Jenő, Scholtz Erik, Szobotka Imre, Tarr István, a Munkácsy-díj különböző fokozatainak közismert viselői. Munkácsy-díjasaink is bensőséges kapcsolatot építettek ki a tájjal és a benne élő emberrel. Így születtek meg a zsennyei természet szépségéről beszélő őszinte vallomások, az élethű, szép munkaábrázolások: Téli napsütés Zsennyén, Pihenő aratók, Cséplés éjjel stb. A zsennyei Szabad Föld TSZ közelsége, a közvetlen együttélés élménye, a cséplés, mint a hősi munka monumentalitásának megtestesítése, szinte valamennyi művészünket megihlette és tárlatunk számos alkotásának szolgált témájául. Azonban mindegyik más és más, mint ahogyan a munka minden pillanata más és amint e sokrétű változatos valóságnak végtelen mozzanatai közül a művész egyéniségét melyik ragadta meg. Mindmegannyi jól megfigyelt dolgozó embertípust ábrázol. A mozdulatok természetessége a művészek alkotó elmélyedését mutatja. Szegvári Károly és Dunay Tibor téli és őszi tájképeikkel meleg közvetlenséggel érzékeltetik a szántóföldek levegőjét, amire csak olyan művész képes, aki szereti a földet, a hazai tájat. Meleg, zöldesbarnás színeikkel, ragyogó hócsillogással, a kép méreteitől függetlenül alkottak nagyszerűt.

Szobrászaink kisplasztikával foglalkoznak Zsennyén, mert jelenleg ehhez vannak meg az adottságok. Érdemes tanulmányozni őket; kiválóan példázzák a jó kompozíció, a tömör kifejezés, a meggyőző hang erejét.

A celldömölki származású fiatal Derkovits-díjas festőművészünk: Móritz Sándor két képével a munka- és emberábrázolás póz nélküli, fiatal szocialista embertípusát mutatja be a munkapad mellett.

Elismerésre méltó anyaggal jelentkeznek grafikusaink. A témaválasztás igen széles skálája, a művek tartalmas, sőt gazdag átélése köti le a nézőt. Szépségükkel kiemelkednek Kerti Károly, Luzsicza Lajos, Artner Ferenc, Pállay József, Edma munkái.

Nem utolsósorban említjük a Vas megyei művészeket, akik megteremtették ezt a kulturális lehetőséget. Így létrejöhetett az a bensőséges kapcsolat, amely most már évek óta összeforrasztja Zsennyén a főváros és a vidék művészeit. Szólnunk kell itt elsősorban Radnóti—Kovács Árpád kiemelkedő munkásságáról, mindenekelőtt pedig, a már a Népművelési Minisztérium tulajdonában lévő Elnyomás, szolgasors című képéről, melyet örömmel üdvözölnek viszont a szombathelyi dolgozók. Mint két évvel ezelőtt, a helyi tárlaton, most is vita alakul ki a mű értékelésében. Országos tükörben láthattuk most, hogy Burány Sándor, Varga Károly, Alföldy János, Lődör Jenő, Benkő László, R. Kovácsné Fábián Mária, Székely Károly méltán képviselik megyénk fejlődő művészetét.

A zsennyei művésztelep alkotásai joggal foglalják el helyüket a magyar képzőművészet jelenlegi fejlődésében. Méltán érdemelnek megbecsülést dolgozóinktól. Az a szellemi összefogás, amely egy ország képzőművészetét pártunk, kormányunk, tanácsaink anyagi és erkölcsi támogatásával Zsennyén juttatta zászlóbontáshoz, minden bizonnyal komoly ígéret a jövőre. Ehhez a munkához szükséges a nyugalom, a béke, az eszmei biztonság és dolgozó népünk megértő szeretete.

Majthényi Károly

toknál a szakorvosok napi munkaóráinak számát 49-ről 74.5 órára emeljük. Kőszegen ezideig csak tüdőgyógyászati rendelés volt. Az ötéves terv keretében ugyanitt egy tbc-gondozóintézet létesül. Ugyancsak emelkedik a szombathelyi, a celldömölki nemibeteg-gondozó, valamint a sárvári és szentgotthárdi járási tüdőgondozó intézetek munkaóráinak száma. Szombathelyen a megyei gondozóintézetben két új szakorvost állítanak be.

Államunk hatalmas összegeket fordít a második ötéves terv időszakában a körzeti orvosi rendelők bővítésére. Ikerváron és Szarvaskenden még ebben az évben megkezdik az orvosi rendelő építését. A továbbiakban Rábahidvégen, Nyőgéren, Csörötneken és Órimagyarósdon építenek körzeti orvosi rendelőt. Állami hitelből 1 millió 200 ezer forintot fordítanak erre. Ehhez az összeghez felhasználják a helyszínen található anyagokat, a lakosság társadalmi munkáját és a község fejlesztési alapból ugyancsak je-

A nyugati határmentén, ahol elszórtabb a település, azt mondják, nehezebb összefogni az embereket. Azért, mert nem minden ház van közvetlen szomszédságban a másikkal, s a szomszédok földjei sem egymás mellett, hanem ellentétes irányban vannak. Így aztán különösen van a találkozás nyáron, amikor mindenki a saját munkáját végzi. Télen azonban már többször összejönnek beszélgetésre, szórakozásra.

A fentebbi állítás ma már nem illik a határszéli községek mindegyikére. Vegyük csak példának az alsószölnöki dolgozó parasztokat. Alsószölnökön már évekkel ezelőtt érett a szövetkezés gondolata. Ez minden dolgozó parasztcsaládot megmozgatott. Voltak, akik belátták — újságból, rádióból olvasva vagy hallva, akár személyes tapasztalatok alapján — hogy a szövetkezet adja a legbiztosabb jövőt a dolgozó paraszt számára. Így alakult meg Alsószölnökön is 14 taggal, 78 hold földdel a Rába Termelőszövetkezet. Két lóval és hat szarvasmarhával, minden gazdasági felszerelés nélkül. S hogy mire volt képes, milyen hőstettet vitt végbe ez a maroknyi ember, mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy az akkori taglétszám éppen a duplájára emelkedett. 324 holdon gazdálkodnak — ebből 107 hold szántó — 32 darab szarvasmarhájuk van, 15-öt számlál a lóállományuk. Hatvan darab sertés röfög az ólakban, s a szükséges mezőgazdasági felszereléseken kívül villanymeghajtásos szecskavágóval, olajütő gépi felszereléssel rendelkezik a tsz tagsága.

Gyönyörű 25 holdas gyümölcsöse is van a tsz-nek. A jelenlegi időszakban ez a legmegkapóbb, mert most virágzanak a batul, a jonathán és az aranyrenett almafák. Tömve vannak szépséges virággal, s ahogy itt mondják: „Jó termést, majdnem a dupláját ígéri a gyümölcsös a tavalyinál". A 25 holdas gyümölcsösből mindössze 1 hold a szilva és az egyéb gyümölcsfajta, a többi: az itteni éghajlatnak, természeti adottságoknak leginkább megfelelő gyümölcskülönlegesség. Tavaly két vagon almát értékesített a szövetkezet. Jobb termés is lehetett volna, de most már sajnálkozva állapítják meg a tagok: nem adták meg a gyümölcsfáknak a szükséges permetezést, gondozást. Az idén kora tavasszal elvégezték a kéregkaparást és az egyéb szükséges ápolást a gyümölcsösben. Egyszer permetezték a fákat a pajzstetű, másodszor a bimbólukasztó féreg ellen. Az idén nagyobb mennyiségben akarnak exportálni almát. Tavaly 22.000 forint bevétele volt a tsznek a gyümölcsösből, s mivel az idén bővebb termést várnak, a tavalyinál nagyobb lesz a bevétel.

Szépen fejlődött a tsz állatállománya is. A szarvasmarhák jó kondicióban vannak, sok tejet fejnek a tehenektől és a jobb fajtákból állandóan fejlesztik az állományt.

A szövetkezet növénytermesztő dolgozói is jó munkát végeznek. Időben földbe tették a tavasziakat, egyszer megsarabolták a répát, a fogatosok silókukoricát vetnek. A kertészet tavaly 19.000 forint jövedelmet adott. Az idén több bevételre számítanak. A három holdas kertészetben sok szép palántát neveltek fel és adnak el. Mindezen kívül van még a tsz-nek egy jól jövedelmező forrása: a tökmagolajütő. Segéd- és feldolgozó üzem ez, amely tavaly még alig hozott hasznot a szövetkezetnek, az idén teljesen kihasználják a lehetőségeiket és mintegy 10.000 forintos bevételre számítanak.

Így élnek, örökké tervezve, a szebb, jobb életet formáló határszéli szövetkezeti parasztok. Igaz ugyan, hogy a községben még az egyénileg gazdálkodó dolgozó parasztok szántóterülete jóval nagyobb a szövetkezeténél. De a szövetkezetiek elhatározták. hogy bebizonyítják Alsószölnökön is a nagyüzemi gazdálkodás fölényét és meggyőzik a kívülállókat a szövetkezés magasabbrendűségéről. Nem lesz nehéz ez, ha a továbbiakban is szorgalmasan dolgoznak a közös vagyon erősítésén.

D. Somlai Magda

A tavalyinál kedvezőbb feltételek mellett lehet szerződést kötni a lucerna- és vörösheremagfogásra

Az idén a lucerna és a vöröshere szerződéses magfogásával kapcsolatban a feltételek a tavalyiaknál lényegesen kedvezőbbek. A magfogásra szerződött termelőszövetkezetek vagy egyéni termelők egy mázsa nyers lucernamagért háromezerötszáz forintot, vörösheremagért kétezer forintot kapnak. A szerződő termelőszövetkezetek minden száz kg. lucerna és vöröshere után háromszáz kg, a termelőszövetkezeti csoportok és egyéni termelők százötven kg árpa- vagy kukorica-abraktakarmányt is kapnak szabadfelvásárlási áron, minden termelő kap továbbá húsz kg. fémzárolt vetőmagot, visszatérítésként nyersmag áron. Ha ez utóbbit természetben nem veszik igénybe, akkor értékét készpénzben vehetik át. A rovarkártevők elleni védekezést a magfogó területeken a növényvédő állomások vagy gépállomások díjmentesen tartoznak elvégezni. A szerződő termelőszövetkezetek minden központi készletbe adott tizenöt mázsa lucernamag után egy motorkerékpárra és minden negyvenöt mázsa mag után egy új teherautóra vagy három motorkerékpárra kaphatnak vásárlási utalványt.

— erősítgeti Nagy Sándor. — Az emberek, a traktorosok is megértik a gépi művelés jelentőségét.

A gépállomás valamennyi dolgozójának az a véleménye, hogy a növényápolásban, a kapálásban is kielégítik az igényeket, Lelkesíti őket a munka, a kommunisták példamutatása.

Takács Ferenc

Holnap estére befejezik a nyári gépjavítást

Nemcsak a mezőn, de a műhelyekben is szorgalmasan dolgoznak a Büki Gépállomás traktorosai, szerelői. Különösen az elmúlt hetekben gyorsult meg náluk a munka. Elvégezték 34 cséplőgép, 13 aratógép, 5 kombájn, 30 kazalozó kijavítását. Az idén sokkal jobban, tökéletesebben végzik a javításokat, hogy a termés betakarításakor minél kisebbre csökkentsék a szemveszteséget. A gépállomás igazgatójának véleménye szerint holnap estére teljesen végeznek a nyári gépjavítással.

Radványi Kovács Árpád

Varsai Valéria a szombathelyi Derkovits képzőművészeti körben tanult festészet-et Burány Nándor, Radványi Kovács Árpád, majd Mészáros József vezetésével.

-----:Vasi festők és szobrászok.
Művészet, 1976. augusztus - 13. oldal.

Radnóti Kovács Árpád

Radnóti Kovács Árpád 1934-óta kiállító művész. 1967-ben volt egyéni kiállítása Szombathelyen.

----:Vasi festők és szobrászok.
Művészet, 1976. augusztus - 13.oldal.

Radványi Kovács Árpád

Radványi Kovács Árpád az Oktatás-
ügy Kiváló Dolgozója kitüntetésben
részesült. Alapításától 10 éven át tani-
totta a szombathelyi Dekorációs képző-
művészeti szabadiskola növendékeit.

-----: Vasi festők és szobrászok.
Művészet, 1976. augusztus - 13. oldal.

Radnóti Kovács Árpád

1931-ben tanítói oklevelet szerzett Radnóti Kovács Árpád. Művészetoktatói munkásságát elismerésként megkapta a Szocialista Kultúráért érdemérmet.

-----: Vasi festők és szobrászok.
Művészet, 1976. augusztus - 13. oldal.

Radnóti Kovács Árpád

Radnóti Kovács Árpád 1902.-ben
született Mezőcsáton. Tanulmányait
a Képzőművészeti Főiskolán végezte,
majd Glatz Oszkár alkotói osztályán
tanársegéd lett.

-----:Vasi festők és szobrászok.
Művészet, 1976. augusztus - 13. oldal.

Radnóti Kovács Árpád
Burányi Nándor

tanítványul volt Benkő László

Benkő László Kiállítása szombathelyi Derkovits Terem
– 1976. április 15 - 29. –
Katalógus

Radnóti Kovács Árpád, festőművész

A körmendi színház előcsarnokában rendezték meg Káldy Lajos és Klimáj György közös kiállítását. — Káldy Lajos harmincöt éve fest. Mesterei közt tartja számon Jaksa Istvánt, Burányi Nándort, Radnóti Kovács Árpádot.

Gibinger János; Két festő közös kiállítása Körmenden. Vas Néke, 1983. febr. 2.

Radnóti Kovács Árpád

~~Ilyés, Miáli, tól~~
Pipics 57. l.

Radnóti Kovács Árpád

„Laudate pueri..."
c. képe repr.

KMTárs tav. tárl. kat.
1942. apr. máj.

63

beosztott szerző igyekezett helyrehozni — de a cseh árulással szemben, amely Kolcsak admirálist, a fehérpárti Szibéria ideiglenes államfőjét, a vörös hóhéroknak kiszolgáltatta, persze nagyobb erők, maguk az ántánthatalmak is tehetetlennek bizonyultak. Így ma, húsz évvel a fejünk fölött elviharzott világégés után eggyel több bizonyítékunk van Sakharow szenzációs könyvében arranézve, hogy hazánk katasztrófája egy általános világkataklizma egy láncszemét képezi, amelyet tengernyi balszerencse között, de mégis csak nemzeti létünk megmaradásával szenvedtünk végig. A kemény tábornok könyvének minden lapján érződő ellágyuló orosz honszeretet

téig. Ezen, az olvasmánynak is rendkívül érdekes és változatos, bizonyos fokig kisebbségtörténetnek is beillő anyagon azonban vezérlő elv gyanánt a nemzeti szocialista jogrendszer szemszögéből való beállítás és értékelés vonul végig, mivel a munka kétségtelenül újszerűségre tarthat igényt. Hogy ezt a különleges feladatot teljes sikerrel oldotta-e meg, azt csak akkor lehetne majd megállapítani, amikor a nemzeti szocialista jogrendszer szemlélete már teljesen kialakult, ami ezidőszerint — a német jogászok nyilatkozatai szerint is — még nem következett be és ilyen, aránylag rövid idő alatt még nem is következhetett be, hanem az új jogásznemzedéknek, amelyhez a szerző is tartozik, a feladata lesz.

Szende Zoltán.

Szerkesztésért és kiadásért felelős: **Dessewffy Gyula gróf**

Radnóti Kováts

Árpád

Jestő

Báró Miske Kálmán

arcképe,

repr.

Vasi Hemle

1937. 305. l.

< Radnóti Kovács
Árpád >
cikke

< > Tóth János
fametszetei. Vasi
Szemle 1937. 278. l.

Radnóti Kovács
Árpád
festő
Báró Miske Kálmán
arckepe, fenti olajf.
a Kőszegi Muzeumban
Repr.

Dunántuli Szemle
1941. 87. l

Vegger

f. 63

1 Röt. 8°

Arneth,

Josephus

Synopsis numorum romanorum,

qui in Museo Caesareo Vindobonensi
asservantur

Radnóti Kovács
Árpád festő
Szombathely
Lipp Vilmos u. 1.

MKSz. 1947

Radnóti Kovács Árpád

festő Szombathelyen
és rajztanár

Laudate puer c.
képével tűnt fel a
Műcsarnokban

Glatz Oszkár tanítvá-
nya a képzőm. főszkalán,
meget 1931-ban végzett,
sőt tanársegédje volt.
Később Ondits Andorral
tanult.
Rádió közvetítés szom-
bathelyi műtermiből
1944. okt. 4-én. Bpest I.
hullámhosszán. Budinsz-
ky Sándor vezette a közve-
títést. 1934 óta szepel
kiállításokon. Felesége
Fábián Mária festő és
rajztanár Szombathelyen.

Due volumi all'anno, al prezzo di pengő 2·50 (Italia, lire 7·50) il volume. Gratis ai soci della Società «Mattia Corvino». I soci ordinari della società pagano una quota di pengő 10 all'anno; quelli fondatori, una volta, una quota di pengő 100.

Per adesioni alla Società «Mattia Corvino», abbonamenti e per tutto ciò che si riferisce alla redazione e all'amministrazione della rivista «Corvina», rivolgersi alla segreteria della Società: Budapest, XI., Horthy Miklós-út 49 (presso il Prof. Luigi Zambra).

RADNÓTI Kovács Árpád festő

Szentes Repér. 1965, 67, 74

Szombathely, Szt. Kvirin-templom

Szent Márton egyházmegyéje. Szerk. Szamos Rudolf. Szombathely : Pannon Műhely, 1991

46.

RADNÓTI KOVACS ÁRPÁD

1903-1977

1913-ben végzete el a képzőművészeti főiskolát, Glatz Oszkár tanársegédje volt. Egyike a zsennyei művésztelep alapitóinak. Tanitott a szombathelyi járműjavitó képzőművészeti szakkörében.

A szombathelyi egyházmegye egyházművészeti bizottságának tekintélyes tagja. A három utolsó püspök arcképét festette. A Szt. Quirin templom hármas oltárképét festette. A háboruban megrongált szombathelyi székesegyházi és püspökvári képeket rastaurálta.

Radnóti Kovács Árpád

(Radnóti Kovács
Árpádné
Fábián Mária)
címke

( ) Beszámoló a
nombathelyi egy-
házművészeti ruha-
kiállításról.
Vasi Szemle
1939. 167-173.
Képekkel

eméljük, hogy ezidén is elnyerjük a
lyét. A kirándulások minden szerdán,
s 3.-án,10.-én, 17.-én és 24.-én
kérjük tehát az engedély kiállitását

ntézését ismételten kérve,maradunk a

mély tisztelettel

SZOCIÁLIS
VÉDŐ
ZET

ügyv.elnök

ágos Bizottsága
égének

Budapest

Radnóti Kovács

Árpádné mint

Fábián Mária

festő

Lárd

Fábián Mária

alatt is –

Burdscher, Christian s. Bürscher, Ch.

RADNÓTI Kovács Árpád

Kőszeg, vásárhely, Patrona Hungariae
fallen 1943-44

Barinka 1995 39

MURÁDIN Jenő: Székely Bertalan szülőföldközelből. = Művészet, 27, 1986, 7. 50-51. ill.

1180. Szerelmey Miklós

VISEGRÁD album. Magyarázat Joseph Vincenz Häufler, rajz és kiadás Szerelmey Miklós. Hasonmás kiadás Bp., Állami Könyvterjesztő Vállalat, 1986 16 p., 10 t. ill. (Reprint) **ism.** HRENKÓ Pál: Egy régi kiadvány üzenetei. = Dunakanyar, 22, 1986, 3. 32-33. ill.

1181. Szinyei Merse Pál

HOLLÓSI, Éva: Pál Szinyei Merse (1845-1920). Der Maler des "Frühstück im Freien". = Budapester Runschau, 1986. október 13. 7.

SZILÁGYI István: Szinyei Merse Pál. = Nyelvünk és Kultúránk, No 64, 1986 70-75., ill.

VÉGVÁRI Lajos: Szinyei Merse Pál, 1845-1920. Bp., Képzőművészeti, 1986 147 p., ill. **ism.** L.M. [LOSONCI Miklós]: Szinyei Merse-album. = Vasárnapi Hírek, 1986. november 30. 7. TASNÁDI Attila: Szinyei Merse Pál - mai szemmel. Gondolatok Végvári Lajos könyvéről. = Népszava, 1986. október 28. 6.

1182. Szkalnitzky Antal

SISA József: Szkalnitzky Antal. Születésének 150. évfordulója alkalmából. = Magyar Építőművészet, 1986, 3. 46-49. ill.

1183. Tatlin, Vlagyimir

Tatlin. Szerk. Larisza Alekszejevna Zsadova. Bp., Corvina, 1984 > 1984. 1405., 1985, 1590. **rec.** RUZSA György = Művészettörténeti Értesítő, 35, 1986, 1-2. 85-88. ill.

1184. Tevan Andor

Gaál Endre: A Tevan nyomda betűmintái. Békéscsaba, Kner Nyomda, 1985 > 1985. 1591. **ism.** N. PATAKI Márta = Magyar Grafika, 30, 1986, 2. 62-64.

100 levél. Tevan Andor és Kner Imre levelezése, 1915-1944. Összegyűjtötte és a jegyzeteket írta Voit Krisztina.

Radnóti Kovács

Árpádné

l. Fábián Mária

alatt -

RADNÓTI Tamás belsőépitész

Magyar Nemzet, 1990.dec.1. 11.p.

Szombat, 1990. december 1.

Ösztöndíjas iparművészek

Táskaóriás, gobelinek, üvegek

A napokban bírálták el a fiatal iparművészek *Kozma Lajos ösztöndíjasainak* idei munkáit, amelyekből kiállítás nyílt meg az *Iparművészeti Múzeumban.* A díjat *három éve* alapította a Művelődési Minisztérium a kézműves fiatalok számára, ösztöndíjrendszerét kiterjesztve a művészeti ágra is. A fiatal festők és szobrászok *Derkovits-ösztöndíja* ugyanis már jó ideje megvan. A fiatal írók *Móricz-ösztöndíja* még korábbi. Az 1980-as évek közepén hozták létre a *Kodály-ösztöndíjat,* és ezután: 1987-ben a Kozma-díjat. A fiatal ipari formatervezők ösztöndíját 1988-ban alapították meg *Moholy-Nagy* nevéhez kapcsolva. A minisztérium azt tervezi, hogy a következő években ösztöndíjrendszerével a fiatal fotográfusokat is, majd pedig a műkritikusokat is támogatja — átfogja valamennyi művészeti ágat.

Az ösztöndíj célja, hogy *három évre* mentesítse a mindennapi gondoktól a legtehetségesebb fiatalokat, hogy a terhek alól fölszabadulva, alkotó fantáziájukat *ne megrendelésre vagy eladásra* készített munkákkal töltsék ki, hanem szabadon kísérletezhessenek, olyan művészi vagy technikai utakat is kipróbálhassanak, amelyet különben nem volna alkalmuk. Nagyon sok fiatalra a főiskolai, egyetemi évek után hirtelen rászakad az elhelyezkedés, a megélhetésük gondja, sőt erre az időre esik a családalapítás is, s általában harmincöt év alatti korban várható az első, második gyerek megszületése. Mindezek nehézzé tennék — ha nem lehetetlenné —, hogy a főiskolán tanultakat a művészet játékosabb területén kamatoztassák.

Az iparművészeti ösztöndíjnál figyelembe vették, hogy gazdasági helyzetünk miatt olyan szakterületek, mint például a *gobelinszövés,* megrendelés nélkül maradhat. Ezek a fiatalok tehát nem tudnák — és az ösztöndíjasok kivételével rendszerint nem is tudják — gyakorolni, amit a főiskolán tanultak. Az évi bemutatók igazolják, hogy a fiatalok lelkiismeretesen kihasználják a rendelkezésükre álló időt. Becsületesen *készülnek* a beszámolókra, ahol meg is kell indokolniuk, mit, miért csináltak, és elvárják tőlük, hogy tovább lépjenek az előző eredményeikhez mérten.

Ezen az idei beszámolón is jólesően állapítható meg, hogy *a tíz fiatal kézműves* — nagy igyekezettel haladt előre. Még a legtöbb vitát kiváltó belsőépítész, *Radnóti Tamás* is. A vita akörül folyt, hogy a kiállított tárgyak ugyan funkcionálisak — a lámpa megvilágítja a tablót, az előtte álló szék pedig szemlélődésre csábít —, de anyagaik nagyon különbözőek, a „kölcsönvett" autóülés, a bárdolatlan deszkalapok, a különböző karakterű csövek halmaza végül is önmagában mind-mind más utat jelképez, keszekuszaságukat a tervező nem is tudta, nem is tudhatta összekapcsolni, egységes világba vezetni. Funkciót kifejező tárgyként rosszul elégíti ki a hasznosság követelményét, esztétikusnak nem mondható — és nem elég játékos.

Játékosan használta föl viszont az anyagot, a bőrt *Ábraházi* Katalin, amikor elkészítette „óriás táskáját". A montázsszerűen fölragasztott bőrdarabok egyszerre hordozzák az anyag és a gondolat értékeit, így munkája egyszerre anyagszerű és mégis kompozícióba foglalt. A keramikusok közül *Nagy* Márta furcsa-finom tárgyai kiemelkedően szépek. Ezek a mármár szerves anyaggá, finom indákká és törékeny lemezekké gyúrt, hajlított kerámiák a tűzben sem veszítették el formájukat, mutatva, hogy tervezőjük meg is tudja valósítani sajátos látásmódját technikai tudásával. A két gobelines közül *S. Farkas* Éva inkább a hagyományos utat követte, a virágok lágy folthatásait kedveli, míg *Lencsés* Ida a mértani formákat szőtte az anyagba. A keramikus *Nagy* Mártához mérő az üvegtervezők közül *Smetana* Ágnes, aki — mesterének, *Horváth* Mártonnak tudását ellesve — az eozinszínben tündöklő üveg fortélyával, a szecesszió világát idézve hozott létre szép üvegkelyheket és -vázákat.

(fekete)

KA

— Megbízólevél-átadások. Dr. Kopányi Vilmos, Magyarország új mexikóvárosi nagykövete november 28-án átadta megbízólevelét Carlos Salinas de Gortari köztársasági elnöknek. — Dr. Kulcsár Kálmán, a Magyar Köztársaság Ottawában akkreditált nagykövete, ugyanazon a napon átadta megbízólevelét Ramon John Hnatyshynnak, Kanada főkormányzójának.

— Az idei Csajkovszkij-év — a zeneszerző születésének százötvenedik évfordulója — tiszteletére mutatta be a Vasasok Szimfonikus Zenekara és Énekkara a Hópelyhecske című operát. A művet a fiatal Csajkovszkij Osztrovszkij meséjéből írta. A magyarországi előadás, amelyet Vass Lajos vezényelt, azokat a részleteket ragadta ki a Hópelyhecskéből, amelyek népzenei anyagokat dolgoznak fel. A nagysikerű előadás szólistája Somorjay Paula, narrátora Szalóky Dániel volt.

— A Sportfogadási és Lottóigazgatóság közlése szerint a 48. játékheti lottónyeremények a nyereményilleték levonása után a következők: a három öttalálatosra egyenként 4 397 317 forintot; a 4 találatosokra 97 787 forintot; a 3 találatosokra 1498 forintot; a 2 találatosokra 49 forintot fizetnek. A közölt adatok nem véglegesek, a nyeremények ellenőrzése még tart.

— A boglárlellei üdülőtulajdonosokat és állandó lakosokat értesíti a boglárlellei önkormányzat képviselő testülete, hogy lakossági kezdeményezésre 1990. december 9-én (vasárnap) reggel 6 órától este 18 óráig helyi népszavazás lesz a lellei városrész kiválásáról, Boglárlelle városból. A helyi népszavazás a pakátokon feltüntetett helyeken történik. A szavazáshoz személyi igazolvány bemutatása szükséges. Külön értesítést a szavazásra jogosultak nem kapnak. Városi Önkormányzat Képviselő Testülete, Boglárlelle.

— **HALÁLOZÁS:** Lányai, Baba és Gréti szomorú szívvel tudatjuk mindazokkal, akik ismerték és szerették, hogy édesapánk, **dr. Drippey Miklós** ez év november 6-án váratlanul elhunyt. Temetése 1990. december 5-én de. fél 11-kor lesz a Farkasréti temetőben. Minden külön értesítés helyett. X

— Fájdalommal tudatjuk, hogy **dr. Drippey Miklós** ny. jogtanácsos 1990. nov. 6-án 77 éves korában váratlanul elhunyt. Hamvasztás utáni búcsúztatása 1990. dec. 5-én 10.30-kor a római katolikus egyház szertartása szerint lesz a Farkasréti temető Németvölgy úti ravatalozójában. A szentmiseáldozatot ugyanaznap délután 16.30-kor a Tabáni plébániatemplomban mutatjuk be. A gyászoló család. Minden külön értesítés helyett. X

— Fájdalommal tudatjuk mindazokkal, akik szerették és becsülték, hogy **Szabó Pál** sátoraljaújhelyi töltőtolljavító kisiparos 71 éves korában, rövid szenvedés után elhunyt. Drága halottunkat 1990. november 21-én csendben eltemettük. A gyászoló család. Sátoraljaújhely, Bolyai u. 1 X

— Isten akaratában megnyugodva fájdalommal tudatjuk, hogy **dr. Kenéz Ferencné** dr. Kiss Turay Teréz gyermekszakorvos 1990. november 9-én Londonban hirtelen és váratlanul elhunyt. Temetése 1990. dec. 4-én, kedden fél 12-kor lesz a Farkasréti temetőben. Nagyon szerettük őt, ahogyan ő is minket. Kérjük, hogy részvétnyilvánítással ne szaggassák fel a fájó sebeket. A gyászoló család. X

— Fájdalommal tudatjuk, hogy **dr. szentkirályszabadjai Szőke Béláné** szül. Seemayer Irma életének 97. évében, hosszú szenvedés után örök nyugovóra tért. Az engesztelő szentmiseáldozatot december 14-én, pénteken 17.30 órakor mutatjuk be a Városmajori plébániatemplomban. Gyászolja leánya, dr. Liptay-Wagner Gyuláné, fia, Szőke István és családjaik. Minden külön értesítés helyett. X

— **Mikler Gusztáv** nyugalmazott evangélikus lelkész 1990. november 23-án, életének 83. évében elhunyt. Temetése december 7-én lesz az Óbudai temetőben. X

— **Dán Sándorné,** a Magyar Rádió volt dolgozója, életének 76., házasságának 45. évében, hosszú betegség után, 1990. november 25-én megpihent. Gyászolják: férje, leánya, testvérei, rokonai, akiket szeretett és akik szerették. Hamvasztás után — 1990. december 14-én 9.30 órakor — a Farkasréti temetőben búcsúzunk tőle. X

— **Köszönetnyilvánítás:** Köszönete mondunk mindazoknak, akik Király Sándort utolsó útjára elkísérték, vagy részvétüket bármilyen módon kifejezték. Gyászoló család. X

— Hálás szívvel köszönöm a barátoknak, kollégáknak és ismerősöknek drága feleségem elhunytával kapcsolatban kifejezett távirati, levélbeli és sok szép virággal búcsúztató együttérzésüket. mérhetetlen bánatomban Jámbor László operaénekes. X

— **Szauter Tibor** ny. MÁV műszaki

RADNÓTI Sándor

90 2. 57,58,59,60

91 7. 62-65

Új Művészet

RADNÓTI SÁNDOR

Művészetelméleti író, kritikus.
1946-ban született, az ELTE Esztétika Tanszékének tanára. A *Holmi* társszerkesztője.
Kiadta magyarul Max Dvorák, Walter Benjamin, Aby Warburg, Wilhelm Worringer, George Kubler műveit. Pór Péterrel 1990-ben a stílus problémájáról antológiát adott ki németül.
Művei: *A szenvedő misztikus (Misztika és líra összefüggése)* 1981; *Mi az, hogy beszélgetés?* 1988; *Tisztelt közönség, kulcsot te találj!* 1990; *Recrudescunt vulnera* 1991.

X. FOTÓSZALONJA

veszprémi

megnyitójára.

A kiállitást megnyitja: dr. de JONGE JÁNOSNÉ igazgató
Veszprém Megyei Jogu Város
Polgármesteri Hivatala Müvelődési
és Sportigazgatósága

A kiállitás nyitva 1993. október 17-ig, naponta 10 - 18 óráig.

Radnóti Sándor

FEHÉR Ferenc: A lukácsi esztétika dekonstrukciója :
Radnóti Sándor: „Tisztelt közönség,kulcsot te találj.."
Bp.:Gondolat, 1990 /rec./ = Buksz. 3.évf.3.sz. 1991
278-285.p.

a XVIII-XIX.században a Lavra
melyek az itt alkotó mesterek
nak.
zül elsősorban az ezüst kegysze-
esztek, foglalatok, stb./ érdemel-
tárgy a cárok, kozákkapitányok,
lostorba.
ával készültek /dombornyomás,
/. Az aranyozás ünnepélyes külsőt
án ezüstművesek munkáira a formák
ága jellemző. A tárgyak diszitésé-
lombornyomást, amelynél kitünően
épülő gazdag barokk kompoziciók

Radnóti Sándor

KOVÁCS ANDRÁS Bálint: Művészet és tömegkultúra: fogalom és realitás : Radnóti Sándor: „Tisztelt közönség, kulcsot te találj..." Bp. : Gondolat, 1990 /rec./. = Buksz, 3.évf.3.sz. 1991 286 - 294.p.

ő kijevi nyomdát, a XVIII.század
festőiskola.
ékszerész dolgozott a Kijevi
e. Az általuk létrehozott művek
ját. A múzeum jelenleg gazdag
nyvgyűjteménnyel rendelkezik.
kultúra fénykora - a XVII-XVIII.
elve. A gyűjtemény jelentős ré-
kotó orosz mesterek műveiből áll.
mit az ukrán művészetben az ikon-
tó - ukrán mesterek által alko-
tő eme művészeti irányzat fej-
ől, ahol még eléggé erősen ér-
., egészen a barokk stilusban
ást sem nélkülöző - ikonokig,
ági jelleg. A barokk elemek és
se egyedülálló jelleget kölcsö-

-1370 Budapest, Postafiók 364 Telefon: [illegible]

Radnóti Sándor

Bohár András: Radnóti Sándor: „Tisztelt közönség lukasat te találj" [rec.] = Kritika, 1991. 4. 38. p.

rytina. Mestská galéria, Bratislava. Foto F. Hideg

lenfrost, Anton Jozef, sochár a rezbár „Moravo-Brunensis"

Radnóti Sándor

Bán Zoltán András: A teória csábítása [beszélgetés]. = Beszélő 1993 máre 13 38-42. ll

Radnóti Sándor

KISBALI László: Kulcs a Lábtörlő Alatt : Radnóti Sándor tanulmánykötetéről. = beszélő, I.évf. 24. sz. 1990 junius 23. 28 - 29.p.

Tisztelt közönség, kulcsot Te találj" c. kötetéről rec.

Kedves Bar

Az MSZT Művészetszociológiai szakosztálya l

14.30 órakor kezdődik.

Az összejövetel helye a szekció tagjának Tok

CÍME: Dr. Tokaji András
1081. Bp. Kenyérmező u. 6. (A k

Telefonja: 114-3389

ELŐADÓK: SZITÁNYI GYÖRGY
TIBORI TIMEA

Üdvözle

S. Nagy Katalin sk.
szakosztály-elnök

RADNÓTI Sándor: „Tisztelt közönség, kulcsot te találj..." cimü doktori értekezésének vitája [Németh Lajos, Marosi Ernő, Vajda Mihály opponensi véleménye, Radnóti Sándor válasza]. = Müvészettörténeti Értesitő, 40,1991, 1-2. 119 - 129. p

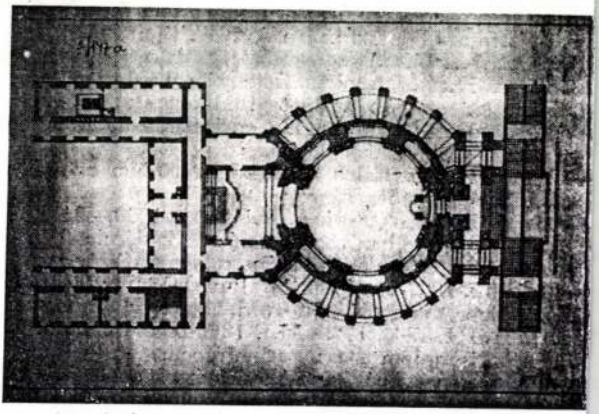

360. Schaufler József egri pallér terve a minorit templomhoz

SANDRE, Martino és Giorgio olasz kőművessegédek - Valtelina mester mellett 1553-tól dolgoznak az eg várban. (Détshy, Munkások I. 177. old.)

SANTINA, Felice olasz ónöntő. Felsőtárkányban Fuorcontrasti kastély szökőkútját készíti 1758—5 ben → S. névbetűs ónöntő mester. (EÁL ÉrsGazd szdm. 1759. no. 404.)

SARTORY, Antonio Giuseppe olasz szobrász és ép tész, akinél Eszterházy Károly 1781-ben megre deli a pápai főoltár terveit (Smrecsányi, 205. old. amelyek azonban → Pellegrini terve alapján készü nek el. → Sartory József egri mérnök.

SARTORY (SARTORI) József egri uradalmi ingenie és megyei mérnök 1787-ben rajzolja Eger város térk pét. (EÁL ÉrsGazd L tkp. IV. 59. IV 60.) 1788-ban e készíti a nagytállyai fácános kert 3 db alaprajzá (EÁL ÉrsGazd L 166/a, b.) Fennmaradt tőle 179

RADNÓTI-KOVÁCS ÁRPÁD festő
Mezőcsát, 1902

1931-ben szerzett diplomát Glatz Oszkár növendékeként a Főiskolán, majd ugyanitt ösztöndíjas tanársegéd. Az ötvenes évektől komoly munkásságot fejtett ki Vas megye képzőművészeti kulturája érdekében, alapítója a zsenyei művésztelepnek és a szombathelyi Derkovits Szabadiskolának. 1934 óta kiállító művész, gyűjteményes anyagát 1967-ben mutatta be a Savaria Muzeumban. Több kiállítási díj, elismerés tulajdonosa. - Természetelvű, a látottakat karakteres forma- és színérzékkel tolmácsoló festő. Erőssége a figurális ábrázolás, szívesen foglalkozik történelmi témákkal.

Művészéletrajzok 1975

Radnóti Kovács Ány

olaj, vászon, 51x63 cm. 1963

Művészet, 1976. 8. 13. old.

RADNÓTI SÁNDOR

Katalin 1995/12

Az unalmon túl, avagy a magaskultúra demokratizmusa

KÉRDEZ: GYARMATI LÁSZLÓ

Gy. L.: *A nyolcvanas években ön kritikusként és esztétaként komoly elismerésre és tekintélyre tett szert főleg a fiatalabb nemzedékhez tartozó írók és irodalmárok körében. Immár öt éve egyetemen is tanít. Hogy érzi magát ez utóbbi szerepében?*

R. S.: Ami azt illeti, nem vagyok meggyőződve arról, hogy a tanári pálya minden tekintetben ideális és testre szabott volna. Sohasem sikerült magamban felfedeznem a klasszikus pedagógiai érzület erotikával rokon érzését, melynek eredményeképpen az eszmék és gondolatok valamiféle szellemi kisülésekként a tanítás folyamatában, mintegy menet közben pattannának ki a fejemből. Nem érzek továbbá semmiféle késztetést a hallgatók „elcsábítására" sem. A tanári szerepet én nem a szellemi leszólítás, udvarlás és hódítás lehetőségeként élem meg, pláne nem annak valamiféle, mégoly pozitív kényszereként. Ebből az is következik, hogy alaposan fel kell készülnöm, és lehetőleg nagyjából-egészében minden eshetőséget előre végig kell gondolnom, amennyiben viszonylag jó órákat akarok tartani.

Ez nem jelenti azt, hogy a tanításról mondjuk le akarnék mondani, sőt éppen ellenkezőleg, már csak praktikus okokból sem áll szándékomban ilyesmi. Például azért nem, mert az oktatói munka rákényszerít, hogy olyan dolgokat is elolvassak, amelyeket máskülönben nemigen olvasnék el, vagy hogy bizonyos dolgokat újraolvassak. Másrészt ez az életforma bizonyos rendszerező kényszert is jelent, ami egyenesen a hasznomra válik. Harmadrészt pedig értékesnek tartom azt a — nem a normatív pedagógia értelmében vett — tanár-diák kapcsolatot, ami a hallgatókhoz fűz. A tőlük jövő kérdések, a velük folytatott alkalmi eszmecserék és viták néha határozottan inspiratívak.

Gy. L.: *És miként vélekedik a lélektanilag ezzel analóg, de a szó hagyományos értelmében mégis valamelyest emelkedettebb és intimebb mester—tanítvány viszonyról?*

R. S.: Önmagam tekintélyként való értelmezésétől, de még ennek lehetőségétől is viszolygok, s nevetségesnek is tartanám. Semmilyen ambícióm nincs arra, hogy valakinek a mestere legyek. Egyfajta ironikus distancia is elválaszt ettől, hiszen rendkívüli módon zavar a tanár—diák viszony helyzetből adódó aszimmetria. Vannak persze hallgatóim, akikkel évről évre bizonyos szellemi közelségbe kerülök, s akikkel folyamatos beszélgető viszonyban vagyok, de a velük való kapcsolatom a mester—tanítvány fogalompárossal nem írható le.

Nagyjából ez volt a viszonyom egykor saját tanáraimmal is. Akik hatással voltak gondolkodásomra, azok is inkább szellemi értelemben vett atyai jó barátaim vagy még inkább bátyáim voltak. Az igazi mestereim főként a könyvekben lakoztak, s persze számosan voltak és vannak.

Ha most valakit feltétlenül meg kellene neveznem, akkor nyilván Lukács György volna az, akit idősebb korában jó néhány alkalommal felkerestem híres délelőtti fogadóóráin. Mindazonáltal tőle mint személytől nem kaptam soha valamiféle általános érvényű útmutatást, tehát

a szó hagyományos értelmében őt sem tekintem vagy tekinthetem mesteremnek. Úgy vélem, ekkor már maga Lukács is teljességgel alkalmatlan volt erre a szerepre, még ha a vele folytatott beszélgetések izgalmasak, intellektuálisan termékenyek és termékenyítőek voltak is. Fontos azonban itt megkülönböztetnünk Lukács személyét és a műveit. Ugyanis életem egyik legnagyobb szellemi kalandját épp Lukács életművének megismerése, méghozzá fordított időrendben való feldolgozása jelentette. Öregkori műveitől haladva a fiatalkori művekig — már ha Lukács egyáltalán volt valaha is fiatal — jártam be rendkívüli szellemi odisszeiáját.

A Lukács-tanítványokkal való ismeretségem, máig tartó barátságaim szintén rendkívül fontosak. Borongva nézem a tavaly meghalt Fehér Ferenc emigrációja előtti irodalombírálói és irodalomtudósi munkásságának (például Dosztojevszkij-könyvének) tetszhalálát, azt, hogy az irodalomtudomány intézményének informális kánona milyen szűkkeblűen iktatja ki jelentős munkásságát. Kötelességemnek is érzem, hogy tanulmánnyal, illetve e tárgyú művei új kiadásával megpróbáljak változtatni ezen. Ifjúkori atyai jó barátaim közül pedig Donáth Ferencet és Hegedüs Gézát említeném, akiknek ha nem is szorosan szakmailag, de szellemi karakterben mindenképpen szintén rendkívül sokat köszönhetek.

Gy. L.: *Manapság sok szó esik az igazi, megint csak a szó békebeli értelmében vett szellemi műhelyek hiányáról. Ezzel kapcsolatban érdekes volna tudni, hogy léteznek-e még műhelyek a mind rosszabb állapotba kerülő egyetemeken, vagy leszűkítve a kérdést: műhelyként működik-e például az önök tanszéke?*

R. S.: Az ELTE Bölcsészettudományi Karának Esztétika Tanszéke, ahol dolgozom, olyan, mint egy furcsa rezervátum vagy mint egy különös sziget. Sok kitűnő ember dolgozik itt, bár a tanszékről mint műhelyről nem beszélhetünk. Legalábbis abban az értelemben semmiképpen sem, hogy kölcsönös együttműködés, közös gondolkodás kialakult volna e kitűnő emberek között az évek folyamán.

Van azonban valami más, ami legalább olyan fontos dolog, mint a műhely kérdése. Nevezetesen: olyan típusú szolidaritás alakult ki itt közöttünk, ami más tanszékeken csak elvétve tapasztalható. Az itt dolgozó sokféle nézet- és értékrendszert képviselő oktatók egymáshoz való viszonyát a kölcsönös szakmai tisztelet és megbecsülés jellemzi. E szolidáris békés egymás mellett élés mögött persze nyilván számos kritikai vélemény ki nem mondása is meghúzódik.

Gy. L.: *Nekem, félig-meddig laikusnak mégis úgy tűnik, hogy a műhelyek hiánya vagy a még létező műhelyek szétbullása válságtünet az egyetemeken. Miként válságtünet az is, ha az elvonások sújtotta felsőoktatásban olyan állapotok uralkodnak, hogy a hallgatók mondjuk elegendő mennyiségű szék és asztal híján állva kénytelenek jegyzetelni akár az ön szemináriumán is. Arról már nem is beszélve, hogy a minőségi és szellemi megújulás ösztönzésére nem épp a legmegfelelőbb módszer a fiskális restrikció...*

R. S.: Az egyetem vagy általában a felsőoktatás helyzete valóban rendkívül siralmas, és minden elemében megérett arra a reformra, amely az újabb keletű pénzügyi kényszerek hatására nézetem szerint immár nem is odázható el. Ez persze személyi kérdéseket is felvet, s önmagában a pénzügyi kényszer kontraszelekciós folyamatokat is beindíthat. De — megfordítva a kérdést — mi lehet alkalmas eszköz, ha ez sem az? A „szerkezetváltás" ugyanis az egyetemi szférában sem várathat sokáig magára. Igaz, a reformok kimenetele bizonytalan és kétes, mégis, szerintem csak bizonyos kényszerintézkedésektől remélhető, hogy egyáltalán valamiféle folyamatok beinduljanak, hogy ne maradjon fenn — a fiatal Lukács szép kifejezésével élve — „a pusztán létező terméketlen hatalma".

Az is igaz persze, hogy a felsőoktatásban dolgozók egzisztenciálisan hihetetlenül távolra

kerültek nyugat-európai kollégáiktól, akik megélnek az oktatói fizetésből, míg Magyarországon ez az arcpirítóan alacsony bérszínvonal miatt képtelenség. Mégis, amit a magyar oktatók elvesztenek a vámon, abból valamit megnyernek a réven. Hiszen egyrészt terhelésük elmarad nyugati kollégáikétól, másrészt a tanárok zöme nem az egyetemi jövedelméből él, hanem másod-, harmad- vagy sokadállásban szerkesztőségekben, kutatóintézetekben, illetve egyéb kulturális és tudományos műhelyekben dolgozik.

Gy. L.: *Ön például az egyik rangos, indulása óta igen nagy tekintélyt kivívott hazai irodalmi lap, a Holmi bírálatrovatát gondozza. Ha az előbbiek szerint a tanszék nem jelent műhelyt — önmagát kínálja a kérdés —, jelenti-e a szerkesztőség a műhelymunka lehetőségét, vagy ez is inkább a szellemi önmegvalósítás része?*

R. S.: A Holmi szerkesztősége mindmáig hétről hétre valódi szellemi műhelyként működik, amit azért nagyon fontos hangsúlyozni, mert a szerkesztői munka is könnyen válhat rutinszerű vagy robotjellegű tevékenységgé. Az is igaz azonban, hogyha ezt a kérdést mondjuk két évvel korábban tette volna fel, akkor a válaszom egy kissé lelkesebb lett volna. A Holmi 89-ben indult, és nagyjából négy éven keresztül folyamatosan sikerült fenntartani a nem szűnő feszültségű és érdeklődésű együttműködést, ami már önmagában is kisebbfajta csoda. Mára kétségtelenül kicsit, talán csak átmenetileg, fáradtabbá vált mindez. Mindenesetre ha összevetnénk, hogy a 89-től 93-ig tartó időszakban és manapság a folyóiratot jegyző szerkesztők közül hányan publikálnak is a lapban, akkor bizony ennek a fáradtságnak érdekes mutatóját kapnánk. Persze ez is viszonyítás és nézőpont kérdése, s nem volna helyénvaló ezt az időleges hangulatot eltúloznom.

Gy. L.: *A lap szellemi és esztétikai értékgazdagsága mit sem változott, s ha valami egyáltalán, akkor legfeljebb a Holmi képviselte mértékadóan magas színvonal újdonságereje kopott meg az évek során. De azért engedje meg, hogy most mégis az ön által említett fáradtság okairól kérdezzem...*

R. S.: Lapot alapítani — mint tudjuk — fiatalon kell. Az egyik ok nyilván az, hogy ezt a lapot nem fiatal emberek alapították. De nem akarom ezzel elütni a dolgot.

Azt hiszem, a viszonylagos lassúság némiképp a lap karakteréből is következik. A Holmi ugyanis nem lehetett sem irányzatos, sem fiatalokat röptető, sem olyan típusú lap, amely mintegy fogadásokat köt bizonyos szerzőkre, és amely kiáll értük akkor is, amikor nem épp a legjobb formájukat hozzák.

Mi vállaltan, szinte könyörtelenül csakis a legjobb minőséget fogadjuk be mindenünnen. Vannak kiváló szerzők, akiket ez riaszt vagy taszít, ők általában nem is lesznek munkatársai a lapnak, és vannak, akik elfogadják ezt, sőt olyanok is, akik egyenesen elvárják tőlünk ezt a fajta kritikai szigort. Az idők során persze komoly veszteségeket is el kellett szenvednünk, hiszen voltak, akik elhagyták a folyóiratot. Ahogy lassan — szándékaink nem szándékolt eredőjeként — kialakult a lap karaktere, kiváló emberek hagyták el a szerkesztőséget is, mert az ő elképzelésük egy folyóiratról nem érvényesült. Például Kenedi János és Eörsi István.

Gy. L.: *Mindenesetre a Holmiban publikálni megalakulásától fogva rangot jelent...*

R. S.: Ami persze nem jelenti azt, hogy a mi értékszemléletünk vagy értékítéletünk feltétlenül tükrözné, illetve pontosan leképezné a kortárs magyar irodalom általános értékviszonyait.

A folyóirat egyenletessége szempontjából azonban a szerkesztőtársak közötti érzelmek mindenkor eleven lüktetése döntő fontosságú, ami egyúttal komoly fenntartó erőt jelent a számunkra. Ugyanis ha erősen tudunk gyűlölni és erősen tudunk szeretni egy szerkesztőségi

ülésen, az jót tesz a lapnak. Ha pedig kicsit fásultan ülünk, netán unottan legyintünk, hogy „ismerjük már", az nem tesz jót a lapnak. Egyszóval a szerkesztőségben működő különböző lelki és szellemi motívumok belső dinamikája megfelelő alapot teremt a nagyon erős minőségérzékű és minőségkultúrájú műhelymunkához.

Gy. L.: *Sokan, ha nem is túl gyakran és nem is túl hangosan, de felvetik a kérdést, hogy ugyan nem anakronisztikus világ-e a Holmié a jövő letéteményeseiként kikiáltott irányzatos lapok korában.*

R. S.: Inkább fogalmazzunk úgy, hogy van ebben a részünkről megnyilvánuló magatartásban valami arisztokratikus hidegség. Ami lapunk azonban furcsább is, bonyolultabb is ennél a képletnél. Ugyanis az irányzatos és nem irányzatos jelleg egyaránt megtalálható benne. Tehát míg irodalmi szempontból szigorúan művészet- és minőségközpontú, addig az értekező prózában és kritikában már inkább irányzatosnak nevezném. A Holmi még akkor sem szívesen fogad be az általa elfogadottakkal ellenkező égtájakról jövő esszéket vagy bírálatokat, ha azok minősége esetleg nagyon jó. Ez nem jelenti persze azt, hogy olykor nem kellett letennünk a fegyvert, illetve nem kellett megemelnünk a kalapunkat néhány rendkívüli — tőlünk idegen szellemiségű — intellektuális teljesítmény előtt...

Gy. L.: *Miként jellemezné a Holmi kritikai irányzatosságát?*

R. S.: Ez valamiféle modernségtradicionalizmus. Fenntartjuk a felvilágosodás aktualitását, az irracionalizmussal szemben gyanúperrel élünk, az úgynevezett „Európa-fáradtság" megnyilvánulásainak ellent kívánunk állni, tehát az európai tradíciót elevennek és továbbra is kiaknázhatónak tartjuk. Ismétlem azonban, hogy ez a fajta kritikai megközelítés csak az értekező prózára jellemző.

Gy. L.: *Számos kritikai vélemény fogalmazódik meg manapság az irodalmi folyóiratok mennyiségét és minőségét illetően. Azonban az egyes lapok egymással szembeni toleranciája, sőt figyelme is — finoman szólva — olykor meglehetősen alacsony szintű. Az értékelvű vagy értékkonzervatív lapokkal szemben például a leggyakrabban megfogalmazott vádak az avittság, porosság és unalom szoktak lenni...*

R. S.: Úgy vélem, elég tágas a kultúra tere ahhoz, hogy megférjünk egymás mellett. A magyar kultúra, mint az 1989 után bebizonyosodott, valójában folyóiratkultúra. Ezt nem is a folyóiratok burjánzása mutatja elsősorban, hanem az, hogy az igazán lényeges dolgok folyóiratokban történnek meg. Például az, hogy jelentős regények is előbb jelennek meg folyóiratokban, mint könyv alakban, nálunk egyáltalán nem megy ritkaságszámba. Ennek nem kellene szükségszerűen így lennie, sok helyütt nem is erre van berendezkedve a kulturális élet.

Vannak folyóiratok, amelyek egy művészeti irányzat vagy akár egy nemzedék köré szerveződnek, és abból a szerkesztési elvből indulnak ki, hogy az egy bokorból való termést kell kontúrosan és karakteresen bemutatni, mert így válnak igazán láthatóvá, jól felismerhetővé a kulturális vagy szubkulturális stílusjegyek, a nagyobb összefüggések, illetve ezáltal lesznek jól mérhetőek a művészi teljesítmények is. És persze vannak más lapok, ezek közé tartozik a Holmi is, amelyek a maguk értékorientált kiválasztási metódusai alapján a termés legjavát, mintegy a termő bokrok legszebb virágait igyekeznek csokorba gyűjteni.

A Holminál maradva azonban még ez sem ilyen egyszerű. Hiszen abban, hogy végül is milyen művészi szövegeket választunk ki, szintén közrejátszik épp az a kritikai szemlélet, amelyet viszont a minőségérzék érvényre juttatása révén zárójelbe kívánunk tenni. Ráadásul ez az úgynevezett minőségérzék is — ami az ízléskonszenzust váltotta fel valamikor a XVIII. században — meglehetősen problematikus fogalom. Hiszen épp azt mutatja a maga bizonyos

mértékig nem racionalizálható felhangjával, hogy az ízlésben megnyilvánuló viszonylagos homogenitás már nem képes a befogadót biztonsággal eligazítani az új művészeti jelenségek között. Mindez persze távolról sem jelenti azt, hogy a nem elsődlegesen értékelvű szerkesztési eljárással készülő kulturális lapok értéktelen irodalmat közölnének.

Gy. L.: *Tehát az irányzatos és a — mondjuk így — minőségérzékű lapok elsősorban funkcionálisan különböznek egymástól, és nem az avittság vagy korszerűség paradigmái szerint...*

R. S.: Például a Holmival kapcsolatban is meg szokták jegyezni, hogy diszkrét unalom lengi be. És ez így is van, tagadhatatlan. Csakhogy nem másról van itt szó, mint a vállalt szerkesztési elvek egyik következményéről, aminek valóban az unalom lehet egyik olvasata. Kis Pintér Imre viszont a Holmiról írt kritikájában ugyanennek a jelenségnek egy másik lehetséges olvasatát adta. Ő arról írt, hogy folyóiratunk bizonyos értelemben ravasz szerkesztési eljárással készül, ugyanis mindig van benne egy-két titkos ász, amit azonban a szerkesztők nem emelnek ki túlzottan, nem hívják fel rá a figyelmet például a címlapon. Tehát a lap belső szerkesztési súlypontját vagy súlypontjait az olvasónak kell felfedeznie, megtalálnia, amihez persze előbb át kell rágnia magát egy viszonylag masszív kásahegyen. Mindezzel kapcsolatban most Pilinszky János szavai szavai jutnak az eszembe, aki a XIX. századi regényekről mondta, hogy azokat az „unalmon túli nagyság" jellemzi. S habár itt most nagyságról beszélnem saját lapunkkal összefüggésben nem volna ildomos, de úgy vélem, az unalmon *túli* jelesség vagy az unalmon túli színvonal talán a Holmiról is elmondható.

Gy. L.: *A kortárs magyar irodalom egyik legnagyobb problémájaként — nem mindig méltányosan — a nagy, korszakalkotó művek hiányát szokás emlegetni. A Holmiban megjelent művek és alkotók közül ön kiket tartana fontosnak kiemelni?*

R. S.: Talán szerénytelenség nélkül állítható, hogy a Holmiban az elmúlt hat esztendőben számos fontos mű jelent meg. Ezek közül Bodor Ádám *Sinistra körzet* című könyvének egyik darabja volt számomra a legemlékezetesebb. Bodor műve a Holmi által meghirdetett novellapályázatra érkezett. Ez az elbeszélés — egyéb kitűnő kvalitásaitól eltekintve — azért vált oly emlékezetessé, mert tudomásom szerint a kiváló szerzőnek, aki már régóta dolgozott említett könyvén. Pályázatunk végül is egy poétikai probléma megoldásában jelentett segítséget, ugyanis Bodor ekkortól nem regénynek, hanem elbeszélésfüzérnek tekintette művét, s ez segítette befejezéséhez. A véletlenek ilyen összjátéka vagy szerencsés egybeesése kivételes pillanat egy folyóirat életében.

A kimagasló teljesítmények sorában még Kertész Imre néhány, nálunk megjelent művét, köztük az *Angol lobogót*, valamint Kornis Mihály *Napkönyvét* emelném ki. A lírikusok közül pedig két, számunkra nagyon fontos és kedves költőt, Rakovszky Zsuzsát és Petri Györgyöt. Bámulatosnak tartom azt a költői kiteljesedést is, ami Kántor Péter jórészt nálunk megjelent verseiben követhető nyomon. Baka, Kukorelly, Nádasdy... Nádas Péter Holmi-beli kritikai munkáit is rendkívül nagyra értékelem. S ez a felsorolás persze folytatható lenne tovább.

Gy. L.: *Vannak tehát jelentős művek és jelentős alkotók. De hogy a szellemi élet gondkazlánál maradjunk, nem állhatom meg, hogy ne kérdezzem meg öntől, miként vélekedik a kultúrát s ezen belül a folyóiratkultúrát is lassanként eluraló párbeszédképtelenségről?*

R. S.: A Holmi a maga eszközeivel olykor megpróbál ez ellen hatni is, tenni is. Folyóiratszemlékkel, más lapokban megjelent publikációkra való hivatkozásokkal, az e tárgykörbe tartozó, nálunk megjelenő méltatásokkal és bírálatokkal. Mégsem tudnék igazán ellentmondani.

Jellemző azonban, hogy amikor Bodor Ádám említett *Sinistra körzet* című művének

recepciója a kissé lassú járású, mindig három-négy hónapra előre gondolkodó Holmiban sorra került, akkorra az a társlapokban már nagyjából lezárult, s mi lábjegyzet formájában számot adtunk olvasóinknak a könyvről az Alföldben, a Jelenkorban, a Kritikában, a Kortársban és más lapokban megjelent kiváló kritikákról, azt a szakma nagy megelégedéssel, rokonszenvet kiváltó kollegiális gesztusként nyugtázta.

Az ilyen jellegű, mégoly természetes párbeszédnek azonban praktikus akadályai is vannak. Például az, hogy a meglehetősen szűk kulturális piacon megjelenő viszonylag sok folyóirat bizonyos túlkínálatot teremt, aminek következtében a fennmaradásukért küzdő lapok egymásban gyakran nem partnert, hanem konkurenst látnak. Hiszen ezek a lapok nemcsak többé-kevésbé egyazon olvasóközönséghez szólnak, hanem gyakorlatilag ugyanazokhoz a szponzorokhoz is járulnak térden csúszva, a létükhöz nélkülözhetetlen támogatásért. Ha az egyik lap mondjuk rossz hírbe keveredik, attól a másik nemritkán többlettámogatást remél... És ez az, ami zavarba hozza az embert, ha erről kell beszélnie. Én magam is egyik laptársunktól rendkívül szigorú kritikát kaptam azután, hogy egy nyilvános fórumon egyszer teoretikus megközelítésben felvetettem, hogy vajon nincs-e túl sok folyóirat ma Magyarországon. Ezzel tudniillik olyan neuralgikus pontot érintettem, hogy mindjárt a folyóiratkultúrába való diktatórikus beavatkozás szándékával vádoltak meg. Tehát ha bírálólag beszél erről a kérdésről az ember, jó tudnia, hogy lesznek, akik esetleg más lapok megfúrásával gyanúsítják majd emiatt.

Gy. L.: *Mindez azonban — áttételes hatásait tekintve — a kritikai érzék ellapályosodásához vezethet, miként a sokféle kulturális szín is — párbeszéd híján — félő, hogy hosszabb távon egymáshoz szürkül. A mai kulturális életből ráadásul nemcsak az eszmecserék, hanem még a konfliktusos dialógushelyzetek is egyre inkább hiányoznak, vagy ha nem, akkor azonmód átpolitizálódnak...*

R. S.: Ez részben igaz, sajnos. Azonban arról sem szabad megfeledkeznünk, hogy valamiféle életökonómia is megnyilvánul mindebben, már ami a dolog valóban kulturális vetületét illeti. Hiszen nem lehet mindig mindenre odafigyelni, még akkor sem, ha az embernek nem eleve szelektív a hallása. Megengedem, ez az életökonómia vagy természetes szelektivitás többnyire óriási hibaszázalékkal dolgozik. Ennek következtében megesik, hogy még a jelentős dolgok sem kerülnek vagy kerülhetnek az érdeklődés középpontjába, miként előfordulhat ennek ellenkezője is: hogy az aktuális divat hatására mondjuk olyasmit magasztalnak fel, ami valójában semmit érő.

A kritikának pedig épp ebben, a természetes szelekció és dialógushelyzet lehetőségének megteremtésében volna jelentős szerepe. Ezért magam — a kritika minden posztmodern kritikájával szemben — fenntartom a műbírálat hagyományos funkciójának jelentőségét. A kritika felelőssége és egyszersmind lehetősége valójában az, hogy ajánlásokkal éljen az olvasóknak, hogy felhívja mindarra a figyelmet, ami esetleg épp az említett életökonómiai okokból elkerüli a dolgok iránt pusztán érdeklődő vagy még az úgynevezett hivatásos olvasók figyelmét is. Ennek illusztrálása végett akár saját példámat is felhozhatnám, hiszen Kertész Imre *Sorstalanság* című nagyszerű könyvére — amely már második kiadását is megérte, mikor a kezembe került — Spiró György az Élet és Irodalomban megjelent kritikája hívta fel a figyelmemet. Nézetem szerint ez a kritika valódi értelme, ebben nyilvánul meg funkciójának jelentősége.

Gy. L.: *Egypár szó erejéig még a műhelyek közötti dialógus, illetve dialógushiány témájánál maradva, engedje meg, hogy megosszak önnel egy történetet. Az egyik vezető kulturális folyóirat szerkesztője egy, a kulturális lapok helyzetéről folytatott beszélgetés során kerek perec kijelentette, hogy ő márpedig ezeket meg ezeket az (egyébiránt nem kevésbé tekintélyes) folyóiratokat egyszerűen nem olvassa, függetlenül attól, hogy mi jelenik meg bennük. Az ilyen típusú megnyilvánulásokból én azt vélem kiolvasni, hogy a mai magyar kulturális*

életet immár nemcsak a pénzszűke, az átpolitizáltság, hanem egyfajta militáns ízléssovinizmus is veszélyezteti.

R. S.: A baj nem feltétlenül azzal van, hogy ez így van. A baj akkor következik be, ha ez manifeszt módon meg is fogalmazódik. Magam sem olvasok el például mindig mindent, hiszen ez lehetetlen is volna. Vannak tehát lapok, amelyeket általában elolvasok, s olyanok is persze, amelyeket nem. Csakhogy ezt nem tartom szükségesnek kinyilvánítani. Ugyanis ha modellként értelmezem ezt a jelenséget, akkor azzal, hogy valaki kimondja, hogy tudatosan nem olvassa ezt vagy azt a lapot, gyakorlatilag azt állítja, hogy nem is érdemes elolvasni. Ezzel szemben én ezt elhallgatom. Ily módon legalább annyit elérek, hogy zárójelbe teszem a saját véleményemet, ami valójában nincs. Ezáltal viszont esélyt is adok magamnak a saját zárójelem bármikori feloldására. Ugyanis mivel nem *elhatározásszerűen* nem olvasok valamit, bármikor beülhetek egy könyvtárba, hogy alkalmi jelleggel vagy szisztematikusan tallózzak az adott folyóiratban, akár évfolyamokra visszamenően elolvasva azt.

De van itt a dolgok hátterében más is. És itt ismét visszatérünk a műbírálat problémaköréhez. Hiszen nehezen tagadható tény, hogy a kritika ma nem számít jelentős, mértékadó pozíciónak. A kritikaírás tekintélye csökkent, ami nagyrészt annak köszönhető, hogy a művelt olvasónak a jóval és rosszal, az értékessel és értéktelennel kapcsolatos dilemmája részben kiterjed, részben egyre inkább kiterjesztik azt a műbírálattal foglalkozókra is. Ennek következtében kritikusnak lenni ma nem vonzó foglalkozás. Nem tolonganak tehát a fiatal tehetségek, hogy kritikákat írjanak, miként általában az írók és költők sem ambicionálják, hogy ezzel a műfajjal kezdjék a pályájukat. Azaz míg egyfelől jogos a panasz, hogy a kiritika nem hívja fel a figyelmet az igazán lényeges dolgokra, addig másfelől — tekintélyvesztése miatt — maga a kritika is mind alkalmatlanabbá válik erre a szerepre.

A kulturális élet s ezen belül az irodalomkritika és könyvkiadás másik problémája, hogy a kritikus többnyire arra tudja felhívni a publikum figyelmét, amire valami módon az ő figyelmét is felhívták. Ez többféle úton-módon történhet, és ezek közül az, hogy a szerző maga küldi el a könyvét kifejezetten recenzeálás végett, nem feltétlenül jóízű dolog. Pedig lehetne ennek egy személytelenebb, intézményes formája is, például, ha a kiadóknak volna legalább egy tízhúsz könyvből álló listája, amit megküldenének a kritikai folyóiratoknak, s ekképpen hívnák fel a megjelent művekre a figyelmet. Ha ez működne, akkor a mai lapok a régebbi magyar irodalmi folyóiratok mintájára nyithatnának mondjuk egy „beküldött könyvek" rovatot, ahol viszonozva a kiadók figyelmességét, taxatíve, minden minősítés nélkül felsorolnák a hozzájuk figyelemfelkeltés céljából érkezett friss kötetek listáját. És ezenkívül e könyvekből persze válogathatnának is a szerkesztőségek, hogy miről íratnak és miről nem íratnak esetleg méltatást, bírálatot vagy ismertetést.

Gy. L.: *Tehát a kiadók manapság nem tekintik feladatuknak, hogy elküldjék legjobbnak ítélt könyveiket a folyóiratokhoz?*

R. S.: Igen is, meg nem is, de mindenképpen egyre csökkenő mértékben. Persze ha az ember nyakába veszi a várost, és elmegy a kiadókhoz, akkor megkapja ezeket a könyveket. De az, hogy rendszeresen és intézményesen helybe jöjjön a könyv, egyre hiábavalóbb kívánságnak tűnik a szerkesztőségek részéről.

Gy. L.: *Amit korábban a kritika tekintélyvesztéséről mondott, az részben abból is adódik, hogy a mai igazán nagy formátumú és népszerű alkotók közül, Nádast és néhány más írót leszámítva, szinte senki sem műveli ezt a műfajt. Pedig Bessenyei, Arany, Ady, Krúdy, Kosztolányi, Babits etc. etc. kritikusként is igen tekintélyes életművet hagytak az utókorra...*

R. S.: Úgy fest, mintha a mai befutott alkotóknak kissé zsenáns volna egymás műveiről

írni, s legfeljebb csak akkor lépnek ki írói szerepükből, ha olyan poétikai, esztétika vagy filozófiai, netán egyéb társadalomtudományok körébe tartozó gondolataik támadnak, amelyeket nem tudnak vagy nem akarnak szépprózába, drámába vagy versbe ölteni. Van tehát egy nagy műfaji zsák, úgy hívják, hogy esszé. Ma számosan ebbe az — egyébként egyre formátlanabb — zsákba próbálnak belegyömöszölni sok mindent, a kritika azonban, sajnos, e körben is a legkevésbé ambicionált műfajok közé tartozik.

A másik probléma az, hogy a kritikai rovatok vezetői mára szinte kizárólag szakmabeliekkel kénytelenek együttműködni, hiszen kiveszőben van az úgynevezett literary gentleman típusa. Pedig a múlt században, a századfordulón, de még a két világháború között sem ment ritkaságszámba, ha egy nagy műveltségű, széles látókörű filozófus, jogász, orvos, kutató vagy akár mérnök recenzeált egy-egy szépirodalmi művet. Ma alig-alig van ilyesmire példa. Ha például megjelenik Tasso *A megszabadított Jeruzsálem* című könyve, ami kétségkívül jelentős eseménye a hazai szellemi életnek, akkor jó volna nem azon gondolkodni mindjárt, hogy van-e ma Magyarországon Tasso-specialista, aki vagy van, vagy nincs. Ha van, akkor csak egy van. Ha egy van, akkor még mindig kérdéses, hogy kitűnő-e, és ha valóban kitűnő, akkor még mindig nem biztos, hogy tud-e a nem szakemberek számára is érthetően fogalmazni. De bármiképp is válaszoljunk ezekre a kérdésekre, egy biztos: kritikai rovatvezetőként nem jut eszembe olyan írni tudó és gondolatgazdag *amatőr*, akiről esetleg még az is elképzelhető, hogy olvasta eredetiben Tassót. Ha van ilyen, jelentkezzék!

Gy. L.: *Szinte divattá és kötelezővé vált mára a Gutenberg-galaxis végéről mint az európai kultúrát globálisan érintő megatrendről beszélni. Ennek árnyékában is kérdezem, hogy milyennek látja a mai magyar irodalomban zajló folyamatokat.*

R. S.: Amint azt Tyinyanov *Az irodalmi tény* című munkájában is megírta, a mindenkori új gyakran a perifériákon születik. A Holmi viszont nem a periférián mozog, hanem a *mainstream*ben igyekszik maradni. Ebből az is következik, hogy kieshetnek a lap érdeklődési köréből a későbbiekben esetlegesen meghatározóvá válható tények. A változások dinamikáját egy, a miénkhez hasonló folyóirat csak egy-egy cikk erejéig tudja követni. Persze az is lehetséges, hogy maga a magaskultúra úgynevezett *mainstream*je (ez fordult magyarra remek forrásból, Arany Jánosból, de baljós kontextusban egykor *fősodorrá*) kerül a perifériára, mint a múlthoz tartozó kacat, régi *holmi*, és akkor — a Tyinyanov-elvnek megfelelően — esetleg éppen innen várható megújulás. *Modernségtradicionalista* megújulás, hogy még egyszer használjam e kifejezést. Mindenesetre bizonyos, hogy a *radikális futurizmus* nem egyeztethető össze a Holmi fölöttébb különböző világszemléletű urainak (és hölgyeinek) értékszemléletével.

Ami engem illet, karácsonykor megjelenő művészetfilozófiai tárgyú könyvem utolsó fejezetében próbáltam meg számot vetni ezzel a kérdéssel. Én egyfajta kettős álláspontot alakítottam ki, mely szembeszegül a radikális futurizmussal csakúgy, mint a radikális tradícionizmussal.

A kort, melyben élünk, inkább látom a hermeneutikán alapulónak, mint utópisztikusnak; az utóbbi a század nagy részét jellemezte. Ma az ember legfőbb kulturális tevékenysége a múlt olvasása. A múlt megértendő szöveget jelent, amit „el akar olvasni" és meg akar érteni az ember.

Gy. L.: *A történelem tehát nem ért véget, csak bizonyos értelemben a jövő volna üres?*

R. S.: Itt valóban „üres" a jövő, ami persze szabadot is jelent, szemben a futurista szemlélettel, amely letörli a tábláról a múltat, „végképp eltörli", a jelent pedig egy picike pontként hagyja csupán meg, míg a jövőt gigantikus kolosszussá növeszti. Igen, az üres jövő kétségtelenül szemben áll az utópisztikus álmok jövőjével. Meg kellene változtatni ezt a képet. Talán egy

hatalmas múltat kellene inkább látnunk egy elégségesen nagy és kellően gömbölyű jelennel, s ilyenformán le kellene mondanunk a jövőt illető utópiákról.

Gy. L.: *Mindennek ma Magyarországon, Füst Milán szavaival élve, „sajátságos akusztikája" van. Literátus, olvasó nemzet vagyunk — tanultuk jó diákként a nem túl jó iskolákban — nemzetfelfogásunk minden szintjén. Ugyanakkor — talán az említett és kritika alá vett elméletek miatt is — az irodalom mint valóságformáló, valóságbordozó és valóságteremtő tény mára igencsak a perifériára szorult.*

R. S.: Az „olvasó" valóban a magyar nemzet egyik legszimpatikusabb jelzője volt egészen mostanáig. A magaskultúrából való részesedés mára igencsak megcsappant, ahogyan a magaskultúra és tömegkultúra közötti határ is elmosódni látszik. Nekem úgy tetszik, hogy ebben az összefüggésben is szerényebben és némileg szkeptikusabban kell tekintenünk a jelenre és a jövőre is, melyben ez a folyamat minden bizonnyal egy szintig még folytatódik. A magaskultúrát mindazonáltal többek között az különbözteti meg a tömegkultúrától, hogy demokratizmusa nem abban keresendő, hogy mindenki egyenlően részesedik benne, hanem abban, hogy mindenki egyaránt részesévé válhat.

Gy. L.: *Összefüggésbe hozhatók ezekkel a fejleményekkel akár az egyes irodalmi műnemek, például a próza mostanság sokat emlegetett krízise, vagy akár az úgynevezett paradigmaváltás is?*

R. S.: A mai magyar prózával kapcsolatos agresszív leértékeléseket sosem vallottam magaménak. S azokban a véleményekben sem osztoztam, amelyek a próza közelmúltjának legvirágzóbb időszakában a lírai termésről vélekedtek hasonlóképp. Ezt az általam hamisnak vélt beállítást az az optikai csalódás válthatta ki, melyet a hatvanas évek rendkívüli prózai ínsége utáni felzárkózás csalt meg. Szerintem a líra a magyar kultúra biztonsági tényezője. Állandó erősségünk a maga egyenletesen magas színvonalával.

A magyar próza azonban ma tényleg bajban van. Az 1988—90-es esztendők, amelyekben egy szabad társadalomba léptünk át, mindannyiunknak nagy horderejű időszakot jelentettek. Ebből azonban a legkevésbé sem következhetett a kultúra azonnali felvirágzása. Nem is történt ilyesmi. Az történt, hogy '89 után azok a szerzők jelentek meg az irodalomban, akik addig valamiképp a periférián voltak. Például a már említett Bodor Ádám és Kertész Imre szépprózájára gondolok. Általánosságban mégis azt mondhatjuk, hogy a békés, kiegyensúlyozott, szabad társadalmak kulturálisan bizony unalmasak is tudnak lenni. Köztudottan nem ez a mai magyar helyzet. A magyar kultúra meglehetősen izgalmas, de nem a szépprózá virágzik. Illúzió volt az asztalfiókokat illető várakozás is, ha volt egyáltalán ilyen.

A rendszerváltás ténye komoly poétikai és stilisztikai problémákat is felvetett. Változtatni kellett a tiltásokkal és tabukkal szembeszegülő beszédmódon. Ki kellett lépni a nyelvi cselek iróniájának világából, amelyből mint tárgyból egész regényt lehetett írni, mint ezt Spiró tette *Az Ikszek*ben, vagy ami egy olyan szuverén alkotói világot jellemzett, mint Esterházyé. Van Nemes Nagy Ágnesnek egy verse, *Hasonlat* a címe, amely természetesen nem erről a problémáról íródott, mégis erről is szól: „Aki evezett kezdődő viharban, / képtelenül feszítve kvadricepszét / a lábtámasz szikláját tolva el, / s akinek akkor súlytalan maradt / váratlanul a jobbkeze, mivel / repedt nyélről a lapát hátracsuklott, / és aki akkor megbiccent egész / testében — / az tudja, amit én."

Ez történt. Váratlanul súlytalan maradt a jobb kezünk. Voltak tabuink, amiknek neki kellett feszülni, vagy meg kellett kerülni. Gondoljunk csak Nádas könyvének arra a fantasztikus keringésére a *forradalom* szó körül... Azok a jó írók voltak '89 előtt periférián s kerültek előtérbe mostanság, akiknek mindez valamilyen oknál fogva nem volt problémájuk, azaz nem

ez jelentett számukra problémát. Ők kontinuusan tudták saját hagyományukat folytatni, míg más jelentős szépíróink műfajt váltottak. Esterházy tevékenységének súlypontja a publicisztikára tevődött át, Nádas Péter esszéistává vált, olvasóik pedig izgalommal várják, hogy ezek a rendkívüli tehetségű szerzők miként állnak majd elő újabb jelentékeny szépprózával.

A dolog másik oldala a generációs váltás. Az újabb szerzőkkel szemben — nem szívesen mondok ilyen öreges baromságokat, de mégis — egyelőre várakozó álláspontra kell helyezkedni. Vannak köztük érdekes, színes figurák, elementáris alkotóerőnek azonban most még nem látni jeleit.

Gy. L.: *A szépprózánál maradva más műfaji szinten például Milan Kundera egyenesen azt mondja* Cervantes alábecsült öröksége *című írásában, hogy „a regény halála már meg is történt". S hogy „ezen senki sem háborodik fel." A magyar regényt illetően mintha hasonló várakozás jellemezné az irodalmat...*

R. S.: Kundera itt provokál. Az ő művészete csak a regény mostani állapotával szegül szembe. Az általa választott attitűd a regény egy más régebbi forrásától, a XVIII. századig tartó hagyománytól eredezteti magát, ahol a regény egyik legjellemzőbb vonása a dialogicitás elbeszélő és szereplő közt és az ebből a helyzetből adódó kontingencia.

Én Kunderához csatlakozva várom az új magyar regényeket is. Egy kritikus persze nem mondhatja meg, milyenek legyenek ezek az új regények. Legyen „világuk", én ennyit mondanék. Nagyon hiányoznak az irodalomból például az olyan regények, amelyek, hogy úgy mondjam, történelemleckét adnak az embernek. Pedig ez oly kézenfekvő lenne ebben az országban...

Nekem úgy tűnik, fiatal kritikusokat hallgatva és olvasva, hogy általában véve is keletkezett némi igény a történetek iránt, szemben a szövegszerűség és a leírás preferálásával. Egy ilyen folyamatnak is nagy barátja lennék.

E számunk szerzői

BABUS ANTAL (1960) Budapest
BÉRCZES LÁSZLÓ (1951) Budapest
BRASNYÓ ISTVÁN (1943) Újvidék
CZIGÁNY GYÖRGY (1931) Budapest
CSŰRÖS MIKLÓS (1944) Budapest
FODOR ANDRÁS (1929) Budapest
GERGELY ÁGNES (1933) Budapest
GRÓH GÁSPÁR (1953) Budapest
GYARMATI LÁSZLÓ (1962) Budapest
HATÁR GYŐZŐ (1914) London
KOLLÁR JÓZSEF (1961) Budapest
KOVÁCS ISTVÁN (1945) Budapest
LUKÁCSY SÁNDOR (1923) Budapest
MARSALL LÁSZLÓ (1933) Budapest
MÁRKUS BÉLA (1945) Debrecen
NAGY GÁSPÁR (1949) Budakeszi
ORBÁN OTTÓ (1936) Budapest
PÁKOLITZ ISTVÁN (1919) Pécs
POMOGÁTS BÉLA (1934) Budapest
RADNÓTI SÁNDOR (1946) Budapest
ROTT JÓZSEF (1964) Juta
SZAKOLCZAY LAJOS (1941) Budapest
TORNAI JÓZSEF (1927) Budapest
VERESS MIKLÓS (1942) Budapest
VÉSSEY GÁBOR (1948) Budapest
VILCSEK BÉLA (1956) Budapest

Radnóti Tamás, építész – belsőépítész

Ferencz István: Óbudai alkotóközösség – a bútorokról.

1. Vadászház belsőépítészeti terve, Senyő (Zemplén megye). Építész: Ferencz István, Máté János, Radnóti Tamás és Kokas László. (repr.)

2. „Pepita" bisztró (Miskolc, Hunyadi út) belsőépítészeti terve, metszete és alaprajza. Építész: Máté János. (repr.)

Magyar Építőművészet, 1988., 6., 47-old.

Radnóti Tamás, építész

Ferenczi István: Oktatási tapasztalatok.

7–12. A „Múzsák" kiadó helyszínen összeszerelhető pavilonja. Tervezte és kivitelezte: Kokas László, Radnóti Tamás és Máté János

Magyar Építőművészet, 1988., 6., 46-old.

Radnóti Tamás, belsőépítész.

R.M.: Tanácsház, Bővítés, Felsőzsolca. Építész: Rudolf Mihály (Ezaktero).

Belsőépítész tervezők: Ferencz István, Máté János, Kokas László Radnóti Tamás.

Kerámiamunkák:

belső kerámia fal és homlokzati ünver: Vincze Ildikó.

Magyar Építőművészet, 1988., 6., 33-old.

Radnóti Tamás

Bemutatkoznak a Miskolci Építész Műhely tagjai.

Óbudai alkotóközösség

Tagjai: Ferencz István, Kokas László, Máté János, Radnóti Tamás, – 1986-ban alakult, helye: Budapest. Fontosabb munkák: Múzsák Könyvárusító pavilon; Házasságkötő Terem, Felsőzsolca – Belsőépítészet; „Kő-Ház", Miskolc – Belsőépítészet; Vadászház, Semjő; Chemolimpex Vendégház, Verseg – Belsőépítészet; Nehézipari Műszaki Egyetem, Miskolc – Díszudvar és Kút.

Magyar Építőművészet, 1988., 6., 11-obd.

RADNÓTI Tamás

RADNÓTI TAMÁS

1188 Budapest, Kölcsey u. 104.

1959-ben született Budapesten. **1984**-ben szerzett diplomát a Magyar Iparművészeti Főiskolán, belsőépítész szakon. **1986** óta az Óbudai Alkotóközösség tagja.

AZ ALKOTÓKÖZÖSSÉGBEN VÉGZETT FONTOSABB MUNKÁK: Miskolc, „Kós ház" – bútortervezés; Felsőzsolca, Házasságkötő terem – belsőépítészeti terv. Verseg, Chemolimpex vendégház – bútortervezés. Budapest, „kondor" étterem – belsőépítészeti terv. „Tárgyalókamion" – belsőépítészeti terv. Az óbudai Alkotóközösség műtermének építése.

ABAHÁZI KATALIN

1056 Budapest, Havas u. 2.

1953-ban született Budapesten. **1976**-ban kapott diplomát a Magyar Iparművészeti Főiskolán, mesterei: Szilvitzky Margit és Jankovics Zsuzsa. **1977–1987** között a Képző- és Iparművészeti Szakközépiskolában tanított.

ÖNÁLLÓ KIÁLLÍTÁSOK: **1984.** Lágymányosi Galéria, Budapest. **1987.** Idea, Budavári Galéria, Budapest. **1988.** Idea, Balatonfüredi Galéria. **1989.** Magyar Intézet, Helsinki. JELENTŐSEBB CSOPORTOS KIÁLLÍTÁSOK: **1985.** „Ékszerek régen és ma", Kőszeg–Linz, Idea kiállítás, Vigadó Galéria, Budapest. **1986.** Magyar Iparművészek, Dijon. **1987–88–89.** „Handverkmesse", München. **1987.** „Ünnep", Vigadó Galéria, Budapest. **1988.** „Művészet – Bőr", Milleau–Párizs. **1989.** „Angyalföldi tárlat", Thermál Hotel, Budapest. **1990.** „Divat és Látvány", Ernst Múzeum, Budapest. DÍJAK: **1985.** XIII. kerületi Képzőművészeti Tárlat II. díj. **1987.** „Ünnep" Fiatal Iparművészek Stúdiójának kiállítása, az Idea és a Magyar Divat Intézet díja. MUNKÁK KÖZTULAJDONBAN: **1987.** Művelődési Minisztérium. **1988.** Iparművészeti Múzeum.

1990. NOVEMBER 16-TÓL
DECEMBER 16-IG

KOZMA LAJOS ÖSZTÖNDÍJASOK

FIATAL KÉZMŰVES IPARMŰVÉSZEK BEMUTATÓJA

A BEMUTATÓ A MŰVELŐDÉSI ÉS KÖZOKTATÁSI MINISZTÉRIUM TÁMOGATÁSÁVAL JÖTT LÉTRE AZ IPARMŰVÉSZETI MÚZEUMBAN BUDAPESTEN.

II. ÉVFOLYAM

III. ÉVFOLYAM

A Kozma Lajos ösztöndíjat a Művelődési és Közoktatási Minisztérium azzal a céllal hozta létre, hogy támogassa a tehetséges, már önálló művészi tevékenységet folytató fiatal iparművészeket, akik számára így három éven át lehetőség nyílik a folyamatos, elmélyült alkotó munkára.

You can find the equivalent decimal character using the table displayed when you press **Ctrl-F3** to display the Screen menu, and then press **3** (see Topic 36).

TUTORIAL

Line Drawing

This tutorial describes how to use WordPerfect to practice its line drawing features. Load the program and clear the screen.

NOTE

To print the results of this tutorial your printer must support the IBM extended character set. If you are unsuccessful when printing, ask your instructor if changing fonts will help. If so, ask for instructions on how to change them.

Step 1. Draw Lines. You can draw straight lines or closed boxes with line draw characters. When you draw a box and turn a corner, the corner is automatically added. Here you see how to draw boxes and how to use the **Esc** key to repeat Line Draw commands.

To draw a box with a single line

Press	**Ctrl-F3** to display the Screen menu.
Press	**2** for *Line Draw* to display a menu of line draw characters.
Press	**1** for |.
Press	→ 20 times until the status line reads *Pos 30*.
Press	**Esc** and the prompt reads *n* = 8.
Press	↓ to draw a line down 8 lines.
Press	**Esc** and the prompt reads *n* = 8.
Type	**20** and then press ←.
Press	**Esc** and the prompt reads *n* = 8.
Press	↑ to close the box.
Press	**F7** to remove the menu.

To draw a box with a double line

Press	**Home, Home,** ↓ to move the cursor to the end of the document.
Press	**Return** twice to enter blank lines.
Press	**Ctrl-F3** to display the Screen menu.
Press	**2** for *Line Draw* to display a menu of line draw characters.
Press	**2** for ||.
Press	**Esc** and the prompt reads *n* = 8.
Type	**20** and then press → (status line reads *Pos 30*).
Press	**Esc** and the prompt reads *n* = 8.
Press	↓ to draw a line down 8 lines.
Press	**Esc** and the prompt reads *n* = 8.
Type	**20** and then press ←.
Press	**Esc** and the prompt reads *n* = 8.

A Művelődési és Közoktatási Minisztérium és
az Iparművészeti Múzeum
tisztelettel meghívja Önt

a Kozma Lajos ösztöndíjat elnyert
kézműves iparművészek:

Balogh Edit
gobelintervező

Benedek Olga
keramikus

Nagy Márta
keramikus

Pápai Lívia
gobelintervező

Radnóti Tamás
belsőépítész

bemutatójára.

Megtekinthető egy hónapig,

1991. november 15.
és december 15. között.

Iparművészeti Múzeum
Budapest IX., Üllői út 33-37.

RADNÓTI Tamás belsőépítész

RADNÓTI Tamás

CÉH
AMERIKAI
MAGYAR KFT

1139 BUDAPEST
VÁCI ÚT 81-85

TEL:2702315
FAX:1208638

EGYEDI
BELSÔÉPÍTÉSZETI
KIVITELEZÉS
IRODAI ÉS
SZÁLLODAI
BÚTORRENDSZEREK

RADNÓTI
TAMÁS

1188 BUDAPEST
KÖLCSEY U. 104.

TEL/FAX:
2950226

BELSÔÉPÍTÉSZETI
ÉS
BÚTORTERVEZÉS

TAKÁCS
SÁNDOR

1146 BUDAPEST
THÖKÖLY ÚT 62.

TEL:
1216872

BELSÔÉPÍTÉSZETI
ÉS
BÚTORTERVEZÉS

SINKOVITS PÉTER
ÚJ MŰVÉSZET

1054 BUDAPEST
BÁTHORI U. 10.

BUDAPEST AL-I/25 18. 10. 93 4

MAGYARORSZÁG FORINT 009

Cėh

AMERIKAI MAGYAR
BELSÔÉPÍTÉSZETI KFT

RADNÓTI TAMÁS

BELSÔÉPÍTÉSZ

TAKÁCS SÁNDOR

BELSÔÉPÍTÉSZ

BEMUTATJA
EGYEDI BÚTORAIT
A BÚTOR SZAKVÁSÁRON
1995 OKTÓBER 24-29
A BNV TERÜLETÉN "F 245"

Radnóti K-né Fábián Mária

MDK

Magyar szentek, üvegfestményterv

Műcsarnok 1938 Szent István kiállítás

Radó

rendőrművén

l

Szabad Művészet

1950.272.l

ék szerint a kőműves munkásoknak kifi-
s nem az elszámolt 111. kor. 20 fil-
ban kitüntetett kiadási végösszeg
61087 kor. 09 fillér hanem 61087 kor.

ig egyfelől a kiadások végösszegét
ik addig másfelől az 1901 évi 1-ső
adványt ugyanily összeggel vagyis 1461

llítási munka költségeire a m.kir. bpes
idejüleg intézett rendeletemmel ujabb
y megjegyzéssel, hogy ez összegen tul
engedélyezett 242000 kor. s nem mint
./.

s bizottságának.

Radó.

irod

Rosner, Charles:

Ungarische Gebrauchsgraphik

Különlenyomat a

Gebrauchsgraphik

1936. 8. számából

is.m.

MAGYAR MUVESZET

1936: 350-357 l.

Redo

Radó

Tonulótársa Vasarely Victornak a bp-i „Műhely"-ben

Gaston Diehl: Vasarely. Budapest-Lugano. 1972. 961

81

MDK

Radó

Modern magyar reklámkulturát! Magyar Grafika 1929. 3-4. sz. 49-52.l.

MDK

Radó

Könyvcímlap. Repr.

Reklámélet, 1930. 4.sz. 13.1.

M.D.K.

Radó - Fáry

Faragó Baba: "Japán szabás" c. divatcikkéhez rajzok a cikk illusztrálására.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1940. aug. 2-8.
III. évf. 31. sz. 22. lap.

M.D.K.

Radó - Fáry

"A NŐ" c. rovatban hozza divatrajzaikat a lap.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1940. aug. 23-29. 34. sz. III. évf. 25. lap

M.D.K.

Radó

Graves: "Én Claudius" c. müvének cimlapját készitette.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1942. nov. 6-12
V. évf. 45. sz. hátsó boritólapján.

M. D. K.

RADÓ Keramikus

N. verőcze

Csányi 1954. 60., 106., 117. l.

Rádió,plakát-terv. MDK

Boldog uj évet kiván -rádió -lendvay ucca 23.

Repr.

Kolozváry-Rádió-Macskássy rajzai.

Tervez,kivitelez Löbl D. és Fia könyvnyomda.

Reklámélet,1935. 1.sz.

MDK

Radó

reklámgrafikai munkák.

Rosner K: A milanói Triennale. Magy.Iparművésze
1933. 94 l.

MDK

Radó-Lányi

A magyar nyomdaművészet, könyv-és reklámművészet prágai kiáll. Magyar Iparmüvészet 1938. 53,54.l.

MBK

Radó és Rácz mérnök-építőmester

S.J: Bérház a budai Várhegyen. Tér és Forma, 1932. 10.sz. 324-325 l.

MDK

Radó és Rácz

építési vállalkozók

S.J: Bérház a budai Várhegyen. Tér és Forma 1932, V. évf. 324-25 l.

Radnóticné Fábián

Mária

Szabad Művészet

1952. 2 n. 96. l.

Ellenő

...2.77.Pengő.....fillér, azaz...

.....fillérről, mely összeget a Bud

utca, tér.3-5..szám alatt fekvő....

tulajdonát képező és müemléki jellegű

tok után a m.kir.pénzügyminiszter urn

lete, valamint a Müemlékek Országos B

szám alatt kiadott engedélyirata alap

illető 1/2 %-os járulék fejében a Mü

ba befizettem.

Budapest, 1934.....

Radnótiné, Fábián Márta MDK

Szerepelt a Vas-Zala Megyei Képzőművészek Munkacsoportjának 1958 őszi kiállításán.

"Virágok"

"

balatoni képei...

Horváth Ferenc: Uj szinek, uj foltok.
Vas Népe, 1958. dec. 25. 8.1.

Radnótiné Fábián Mária.

A Vas megyei képzőművészek Sárvárott rendezett kiállításán virágcsendélettel szerepelt. (említve.)

Vasmegye, Szombathely, 1952. Jan. 27.

Radó Aladár üvegfestö.

Pesti Hirlap. 1882. jun. 17. 3. l.

Radó Aladár

szül. Szilasbalháson 1864
jun. 1. Ref. 3 réal –
Művész akar lenni –
1881/82 I. előkészítő osztály

Horgosi leletek VII. 242

Radó Aladár

1881/82 I.

Ferkèpzomfoiskèvk

125. l.

Radó Antal

Jestő

1910

Élmiska 1930. 87. l.

Radó Dezső

felvételei illusztrálják

a Budapest c. folyóirat 1971. 4. számát
42-43.l.

M. D. K.

Radó Antal

„Modern interieurök" cimmel három fényképfelvétel két különböző lakónoba és egy bár terorról, amelyeket a művész hézitett.

Szinházi Élet, Bp. 1937. juni 13-19.
XXVII. évf. 25. sz. 74. lap.

Radó Antal M.D.K.

Nagyváradon született 1894-ben. Müvészeti oktatását Budapesten az Iparmüvészeti Iskolában kapta, Münchenben pedig az Akadémián Franz Stück tanitványa volt. Bécsben mint belső épitész folytatott hosszu és sikeres müködést. 1937-ben Londonban telepedett le, mint festő és illusztrátor müködött és az Omar Khayam RUBAIAT sorozatával nagy sikere volt. 1952 óta New Yorkban él.

Magyar album. Szerk. Incze Sándor. Elmhurst 1956, American Hungarian Studies Foundation. 71.p.

M.D.K.

Ifj. Radó Antal

"New-York express-kábel!" cimmel közlemény számol be arról, hogy a Corvin müteremben fényképezik a legujabb filmet, amelynek szerzője, rendezője és diszleteinek tervezője ifj. Radó Antal, aki együtt dolgozik Garas Mártonnal.
/Arról külön nem számol be a cikk, hogy Garas a munka vezetésén kivül a tervezést is irányitja-e./

Szinházi Élet. Bp. 1921. febr. 13-19. X. évf. 7. sz. 16. lap.

Bécs. IV. Radó u.

Pesti Hírlap. 1932. aug. 12. 7

Magyar építőművész siker
Bécsben

M.D.K.

RADÓ Arthurné festő

1914.-ben Nagybányán a Szabadiskolában dolgozott

Réti: Nagybánya... Bp., 1954. 331.l.

Radó Attila

tervei szerint állították helyre a bajai Béke téri lakóházakat.

Deresényi Dezső, Entz Géza, Gerő László

stb.: Magyar Műemlékvédelem I. (1949–1959) Budapest, 1960.

741

dr. Radó Dezső, író, kertésmérnök, a Brest Városszépítő Egyesület alelnöke.

4.) Folytatás (vége).

Bokrok, fák, virágok

Budapest folyóirat, 1988., 7., 31-old.

dr. Radó Dezső, író, kertészmérnok, a Bpesti Városszépítő Egyesület alelnöke

Bokrok, fák, virágok. 3.) Folytatás.

A szigeti főút jobb oldalán, az Árpád-híd felé haladva egymást követik a nagy virágoskertek. Tulipánágyások nyitják a sort, majd a júniustól késő őszig egynyári virágok tarka, színvilága kápráztat el, melynek mintegy koronája a Tost Károly kertművészetét hirdető Rózsakert.

A Sziget élővilágába beletartozik az állatállomány is. Valamikor gazdag aprávadállomány volt itt. A XIII. sz.-ban épült domonkos- és ferences kolostor lakóit is eltartották a vad- és halállományból és a gyümölcsösökből-veteményeskertekből. Ezt a múltat ma csupán a kis vadaskert őrzi őzeivel, kaisáival, páváival, stb. A szabad madárvilág néhány faja megtalálható a Szigeten, de a hazánkban létező 324 madárfajból 32-vel többet eddig nem leltek fel az ornitológusok. A Sziget szárnyas lakói közül legtöbbször galamb-fekete rigó-cinke és hüséges verebeinkkel találkozhatunk szigeti sétáinkon.

Budapest folyóirat, 1988., 7., 31-old.

dr. Radó Dezső, író, kertészmérnök, a Bpesti Városszépítő Egyesület alelnöke

Bokrok, fák, virágok 2.) Folytatás

a Rózsakert mellett hatalmas tulipánfa is található. A kocsányos tölgyek közül nevezetes „Arany János tölgyei". A költő egykor kedvelt pihenőhelyén ma tizenegy tölgyfa áll. A japán akác legidősebb és legvastagabb törzsű (430 cm. körméretű) példánya a ferences rendi templomnál látható. A szent Mihály kápolnánál egy szép habitusú páfrányfenyőt is találunk. 1954 óta két kínai mamutfenyő magasodik a sziklakertben. 1896-ban Hanusz~~[illegible]~~ megemlékezett a szigeti fekete fenyőkről, az állomány tekintélyes részét 1946-ban azonban kivágták. Helyükre 1949-50-ben újakat telepítettek, melyek szépen fejlődnek. Található a szigeten több tiszafa is, a legidősebbek 100 év körülek, a szökőkút és a ferences rendi templom mellett díszlenek. — Több őshonos növény található a szigeten.

* István

Budapest folyóirat, 1988., 7., 31-old.

dr. Radó Dezső, író, kertészmérnök, a Bpesti Városszépítő Egyesület alelnöke. 1.) Folytatás.

Bokrok, virágok, fák.

A Margitsziget a főváros legszebb nagyparkja, területének kétharmada, 66 hektár növényekkel, fákkal, bokrokkal, cserjékkel, virágokkal-borított. Növényvilágának legnagyobb értéke a ritkaságokkal ékes faállomány, a 10024 fa, amely gyönyörköttet, egyszersmind lombtömegével felüdülést és a környezet ártalmai ellen védelmet nyújt a látogatóknak. A faállományra elsősorban a platánok a jellemzők, ezt a fafajt az 1838-as árvíz után József nádor és utódai is előszeretettel ültették. Vadgesztenyefák sorakoznak a főúton, a Víztoronyfelé. Egy háromtörzsű, kb. 80-100 éves ébenfa látható, Arany János szobra előtt. A szárnyas dió érdekessége, hogy a gyökerekből kinövő fák szárak révén terjed. Több szépen fejlett, magas köris él a századforduló előtti telepítésekből. A fekete diónak 100-120 éves példányai vannak, a Nagyszálló és a Ferences rendi templom mellettiek a legnagyobbak.

Budapest folyóirat, 1988., 7., 31-old.

dr. Radó Dezső, kertészmérnök, a Budapesti Városszépítő Egyesület alelnöke.

3. Folytatás (vége)

Oszlay István: A Sziget.

A Margitsziget közterület — e jelszóval tiltakozunk minden olyan létesítmény ellen, ami nem a legszélesebb közösséget szolgálja. Volt jó néhány, és épült újabban is egy-két zártkörű klubház, vendégház. Akinek joga van építkezni, annak joga lesz gépkocsijával behajtani is. Indokolatlanul nagyok az elkerített területek, esztétikailag bántó s egyben sértően zavaró a sok kerítés — a közparkban. Itt a honvédségnek sem lehetnének előjogai, az ilyesmi visszatetszést kelthet, és visszahat magára az intézményre is. A Sziget területének negyedét intézmények foglalják el, a maradékot meg kellene hagyni a lakosságnak. Tiltakozunk újabb zártkörű létesítmények ellen, mert ki tudja — kinek lesz erkölcsi joga? — megállítani ezt a folyamatot, ha már egyszer rossz példa teremtődött. Szükség volna arra is, hogy a nem ide való bérlők kitessékelésére erélyes határozat szülessék; a felszabaduló épületeket pedig a szigeti ellátásszolgáltatás terén kellene hasznosítani.

Budapest folyóirat, 1988., 7., 27-old.

dr. Radó Dezső kertészmérnök, a Budapesti Városépítő Egyesület
Orlay István: a Sziget. elnöke. 2) Folytatás.

— A kapott információk alapján milyen kép alakult ki önben a rendezési tervről?

— Az előadók hangsúlyozták, a terv fő célkitűzése, hogy a Sziget legyen közterület. Ezzel mi fenntartás nélkül egyetértünk. Megvalósítása azonban nem is olyan egyszerű, a Szigeten sokféle érdek van jelen, s a tervjavaslat túlságosan is elfogadja a kialakult helyzetet. Számos esetben megegyezést javasol, noha éppen nagyobb erélyre és világosabb megfogalmazásra volna szükség.

— A mi álláspontunk végtelenül egyszerű, nem igényel pénzt, sőt, azt tekintjük kedvezőnek, ha a beruházóknak nincs sok pénzük, mert akkor legalább megmenekülnek a zöldterületek a beépítéstől. A főváros lakosságának érdekét ugyanis előbbrevalónak tartjuk az idegenforgalmi ábrándoknál. Mert vannak, akik úgy képzelik, hogy megmentik a népgazdaságot, ha szállodát — szállodákat! — építenek a Szigetre. A Főkert igazgatójaként végig kellett szenvednem, hogy a Thermal-szálló építésekor tizenhét gyönyörű, életerős fát kivágtak. Akkor 27 illetékes szerv nyilatkozott az ügyben, 26 egyetértett vele s a szálloda telepítésével.

Három évvel ezelőtt kezembe került egy újabb „merényletterv": szálloda az úttörőtábor helyére. Ha az felépülne, kialakulhatna ott egy idegenforgalmi rezervátum, mely — egy kicsiny réteget kivéve — nem tiltó táblákkal, hanem áraival tartaná távol a főváros lakosságát a Sziget egyik szép zugától.

Budapest folyóirat, 1988, 7., 27-old.

dr. Radó Dezső, kertézmérnök, a Bpesti Városszépítő Egyesület alelnöke

Oszlay István: a Sziget. 1.) Folytatás

Húsz egynéhány esztendeig hivatásos környezetvédő volt: igazgatóként ő irányította a Fővi Kertészeti Váll.-t. Nyugdíjba vonulása ezen csak annyit változtatott, hogy immár önkéntenként szolgálja a fővárosi parkok, ligetek ügyét. A Margitsziget rendezési tervét megvitató fórumon kritikus hangvételű elsőadást tartott. Tavaly nyáron is feltűnt nekünk, hogy zsibárúsok lepik el a szigetet, továbbá, hogy tilalom ellenére házával hajtanak be gépkocsik. A Fővi Tanács Közlekedési Főigazgatóságával közöltük aggályainkat. Ezen a megbeszélésen tudtuk meg, hogy készülőben van a Sziget rendezési terve. Az egyesületben nagy mozgolódás támadt, mert a Sziget valamilyen formában nálunk mindig napirenden van. Fórumot szerveztünk, amelyre meghívtuk Schömer Andrást, a Városrendezési és Építészeti Főosztály helyettes vezetőjét, aki ismertette a Fővi Tanács elképzeléseit. Mi is elmondtuk észrevételeinket. A rendezési tervjavaslatot nem ismertük részletesen, ezért nem lehettünk egyenrangú vitapartnerek."

Budapest folyóirat, 1988., 7., 26-27-old.

Extrakönnyű visszaélés

Kik vásároltak a Hungaronafta „gyanúsan ol

Több üzemanyag-forgalmazó vállalkozás névtelenül nyilatkozó illetékese szerint a szakma több „olajcéget" ismer, amelyek fantomcégek, és hamis papírokkal, munkanélküliek nevében bejegyzett vállalkozások közreműködésével üzemanyagként, adózatlanul értékesítik az úgynevezett extrakönnyű fűtőolajat. A költségvetést napjainkban is milliárdos kár éri a legújabb olajügyek miatt.

A vámőrség egy újabb milliárdos olajügyben nyomoz – adta hírül lapunk szerdán. A gyanúsítás szerint a Komárom-Esztergom megyei Tokodon működő Hungaronafta Kft. jelentős mennyiségű extrakönnyű fűtőolajat vásárolt a Mol Rt.-től, amit azonnal közvetítőszállítmányozó cégeknek értékesített. A vevők is rövid időn belül továbbadták az olajat. A hatályos jogszabályok szerint az extrakönnyű fűtőolaj árát nem terheli adó, ha azt úgynevezett „adómentes végfelhasználói engedéllyel" rendelkező vállalat vagy intézmény használja fel. A Hungaronafta 64 vevője közül azonban a vámőrség eddigi nyomozati adatai szerint egyik sem rendelkezett ilyen engedéllyel.

A VPOP-től kapott tájékoztatás szerint az elmúlt években több millió liter adózatlan extrakönnyű fűtőolajat használtak fel üzemanyagként traktorokban, haszongépjárművekben. Az ügy pikantériája, hogy a csütörtökön megjelent HVG szerint a Hungaronafta Kft. az egyik alapítója volt az Autóklub által életre hívott Klubpetrol Kft.-nek, amely kiépülőben lévő országos hálózatában lényegesen kedvezőbb áron árusítja az üzemanyagot, mint bármelyik másik forgalmazó. Üzemanyag-forgalmazói körökben úgy tudják, a Hungaronafta nemcsak résztulajdonosa, hanem részben beszállítója is a Klubpetrolnak. Hivatalos források ezt az értesülést nem erősítették meg, a vámőrség még vizsgálja a
kísérli
Két
nek si
folyt tö
tőolaj ú
sás has
nem ke
ugyanis
vizsgáló
án rend
rendőrsé
zösen –
nyomoz
ügyőrsé
ki az AF
nek kell
Fővárosi
rendőrs
zel szem
mozásra.
táztak, se
kat, és a b

Radó Dezső
(1922–2001)

Súlyos veszteség érte a környezetvédelem ügyét: 78 éves korában elhunyt dr. Radó Dezső kertészmérnök-közgazdász, c. egyetemi docens, aki 22 évig volt a Fővárosi Kertészeti Vállalat igazgatója, s 1984-től, nyugdíjba menetele után környezetvédelmi szakértőként a Budapesti Városvédő Egyesületben és a Levegő Munkacsoportban tevékenykedett, ahol a szakértői testület elnökévé választották. Kutatási témája harminc éven át a zöldfelületek környezeti és közgazdasági értékelése volt. A munkatársaival közösen kidolgozott módszereit országszerte alkalmazzák. Sok cikke, tanulmánya jelent meg a szaklapokban és a napi sajtóban, a Népszabadságnak is megbecsült, rendszeres szerzője volt. Sokszor szerepelt a rádióban és televízióban is. Az idén látott napvilágot tizedik könyve „A növényzet szerepe a környezetvédelemben", amely megragadóan írja le a növények által mindannyiunknak nyújtott „szolgáltatásokat". Haláláig dolgozott: szinte élete utolsó órájában fejezte be a fák védelméről szóló kormányrendelet megszigorítására tett javaslatának kidolgozását. A főváros levegője, fái, növényei, tájai elvesztették talán leggondosabb, legharcosabb védelmezőjüket, aki alighanem mindenkinél jobban ismerte őket.

Nyugdíjazták a m
alezredest

GYŐRI TUDÓSÍTÓNKTÓL

Megszüntették a kényszervallatással vádolt és bűnpártolással gyanúsított volt kapuvári rendőrkapitány, *Kovács Géza* alezredes szolgálati jogviszonyát.

Mint arról lapunkban korábban beszámoltunk, a Győr-Moson-Sopron Megyei Főügyészség kényszervallatás bűntettében vádat emelt több beledi rendőr, valamint a volt kapuvári kapitány, Kovács Géza alezredes ellen. A vádirat szerint ugyanis a kapitányság vezetője és társai fenyegetéssel, veréssel vettek rá egy gyermek- és több fiatalkorú gyanúsítottat, hogy ismerjék el a szomszéd faluban történt betöréseket.

Később kiderült, hogy a diákokat ráadásul ártatlanul ütötték, hiszen nemsokára előkerültek a valódi tettesek. A vád-
indítványt k
gyei főkapi
nyelte a kap
A bírósá
lás időpontj
is büntetőel
ellen a me
hivatala. Ért
esetben bű
rendőrtisztet
Az újabb
kor Kovácso
megyei főka
keveredett a
csonyabb be
Szabadfi Árp
Géza szolgál
tetését. *Orb*
tány szeptem
megvádolt re

Ki kinek tarto
Újra a politológusé lesz a keszi

MISKOLCI TUDÓSÍTÓNKTÓL

Értesülésünk szerint a kesznyéteni vízerőmű visszakerül *dr. Nagy Béla* nyugdíjas politológus tulajdonába: az ezzel kapcsolatos eljárás folyamatban van a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Cégbíróságon.

A volt egyetemi tanár 1997-ben egy magánszemélytől kapott
a vevő nevé
Béla adóssá
Zsolthoz ke
rendőrségi
tisztázására
letartóztatta
helyezték.
dotta.) A né

2001

EPTEMBER 28., PÉNTEK

Ez igen, öregem!

NBA: Jordan újra, Stockton még mindig

KOSÁRLABDA

MUNKATÁRSUNKTÓL

Két igazi veterán – egy továbbszolgáló és egy visszatérő – tartja izgalomban az észak-amerikai profi bajnokság csupán az Egyesült Államokban több tízmilliósra becsült szurkolótáborát. A továbbszolgáló bizonyos *John Stockton,* a visszatérő még a utahi legendánál is nagyobb név: *Michael Jordan.* A fontossági sorrendet tartva – nem kevesek szerint ugyanis a Levegő Ura minden idők legjelesebb NBA-játékosa –, utóbbiról a legfontosabb és legfrissebb információ: két és fél évvel második végleges visszavonulása után bejelentette, hogy harmadszor is nekiveselkedik. Nem akármilyen elhatározás, lássuk be: már a második újrakezdést is fenntartásokkal fogadta a szakma – az más kérdés, hogy MJ harminckét évesen is varázsolt –, hát még a mostanit, hiszen kosárkirályok fölött sem szoktak észrevétlenül tovalibbenni az esztendők. Jordan a jövő februárban már harminckilenc éves lesz, s bár kicsivel később ebből az írásból is kiderül, hogy közel a negyvenhez is lehet valaki főszereplő a világ legrangosabb kosárlabda-bajnokságában, azért állapítsuk meg, hogy nem mindennapi bátorság kell egy ilyen döntés meghozatalához.

Az a sportoló ugyanis, aki 28,7 pontos átlaggal dicsekedhet; aki kétszeres olimpiai és hatszoros NBA-bajnok; aki, hátvéd létére, tízszeres „gólkirály"; aki ötször volt az alapszakasz és hatszor a rájátszás legjobb játékosa; aki tizenkétszer játszhatott az NBA All Star-csapatában és akit ugyanezen alkalmak során háromszor választottak a gála legjobb játékosának, nos, annak ezzel az igazán dicső múlttal is meg kell birkóznia.

Már csak az a kérdés, miért jutott arra az elhatározásra, hogy a Washington Wizards nem éppen világverő csapatából kell a trónfoglalást ismételten megkísérelnie? Nos, az ok prózai: második visszavonulása után Jordan ennél az együttesnél lett társtulajdonos és szakmai elnök, nálánál jobban elvben senki sem ismerheti a játékoskeretet. Megjegyzendő, hogy profi pályafutása során MJ csupán egy gárdában, a Chicago Bullsban kosarazott, összesen tizenhárom idényt. Első visszavonulása és második újrakezdése között a baseballal próbálkozott – utóbb kiderült, nem kellett volna –, aztán, amikor másodszor is visszavonultatták a legendás 23-as mezt, ember nem akadt, aki arra gondolt volna, látja még a pályán a valaha élt legnagyobbat. (A legekre oly fogékony Amerika amúgy éppen Jordan legjével óvatos: hivatalosan csak az NBA-történet ötven legjobb játékosának egyike, dacára annak, hogy az ESPN sportcsatorna szavazásán az évszázad

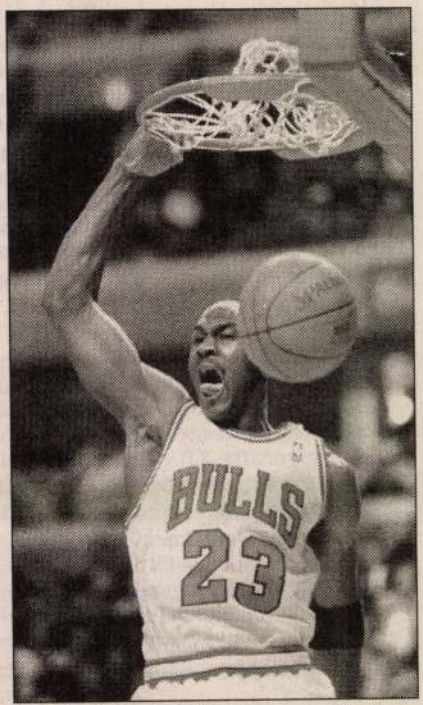

Jordan Washingtonban is erős lesz, mint a bika? FOTÓ: REUTERS – SUE OGROCKI

sportolójának választották...) Noha nyolc éve azzal az indokkal hagyta (először) abba a kosarazást, hogy nincs már számára motiváció, most, karnyújtásnyira a harminckilenctől közvetve maga ismeri be: annak idején kicsit hebrencsen viselkedett. Visszatérésének okát csak találgatják; annyi bizonyos csupán, hogy nem az anyagiak hiánya csalogatta vissza a pályára. A kétéves szerződés első idényére egymillió dollárt kap, de ezt az összeget is felajánlotta a terrortámadásban elhunytak családjainak.

Jordan rekordjait meg sem közelítik John Stocktonéi, ettől függetlenül immár az NBA élő legendája a Utah Jazz irányítója, aki jövő év március 26-án negyven(!) éves lesz, ám a jelek szerint még aktív játékos. Most írt alá újabb egyéves szerződést potom tizenegymillió dollárért; de kit becsüljön meg a klub, ha nem leghűségesebb kosarasát?! Stockton tizennyolcadik (!) NBA-idényét kezdi, s – Jordanhez hasonlóan – ő is játszott a Dream Team I-ben, továbbá ő is kapott szerepet All Star-gálán. Az új évad első mérkőzése a 1341. lesz a sorban. (Jordan „csak" 930-szor lépett pályára.) Pontátlaga ugyan jelentősen elmarad az egykori főbikáé mögött (13,2), de, ahogy mondani szokás, a zseniális irányítót nem a ponterőssége miatt szeretik. Annál inkább ördögi passzai és triplái okán, de azokért nagyon.

Jordan újra, Stockton még mindig. A legfrissebb hírek szerint jegyvásárlási láz tört ki azokban a városokban, amelyekben NBA-csapat szerepel. Ki érti ezt?

Gellei választott

A névsor: *Király, Babos, Szűcs* (kapu-

Radó György

wód

Rosner Ung Plak

Szeppel -

Cekk

ményből.
—ó: Az esztergomi Hercegprímási képtár. Magyar Korona, III., 1879., 21. szám. — Maszlaghy II., 157—158. szám.

HOLLAND FESTŐ, XVII. század

Templom belseje

Vászon, olaj, 110×140 cm.
Restaurálta Nikássy Lajos, 1934.

HOLLAND FESTŐ, XVIII. század

Zenészek

Fa, olaj, 46×35 cm.

JANSSENS, ABRAHAM (flamand festő, 1575 körül —1632)

Ceresz

Vászon, olaj, 106×100 cm.
Lepold—Homor 97. l. — Lepold—Lippay 56. l.

A Szent Család pihenése

Vászon, olaj, 68×50 cm.
Z.: Az esztergomi érseki képtár. Új Magyar Sion, XVI., 1885., 850. l. — Maszlaghy II., 201. szám.—Lepold—Homor 97. l. — Gerevich PA, 244. l. (Abraham Janssens.) — Lepold—Lippay 56. l.

Plakát. Tervezte: Radó György

A COMBINAISON DE LUXE
~~Fr. 8.517,50~~
Fr. **7.480**
ou Fr. **525** par mois

LA COMBINAISON STANDARD
~~Fr. 4.467,50~~
Fr. **3.430**
ou Fr. **277** par mois

Demandez le nouveau tarif des prix en baisse

Radó Gyuri

Magyar könyvhét
plakátja (1930)

Magyar Grafika
1932. 7–8. sz.

88 l.

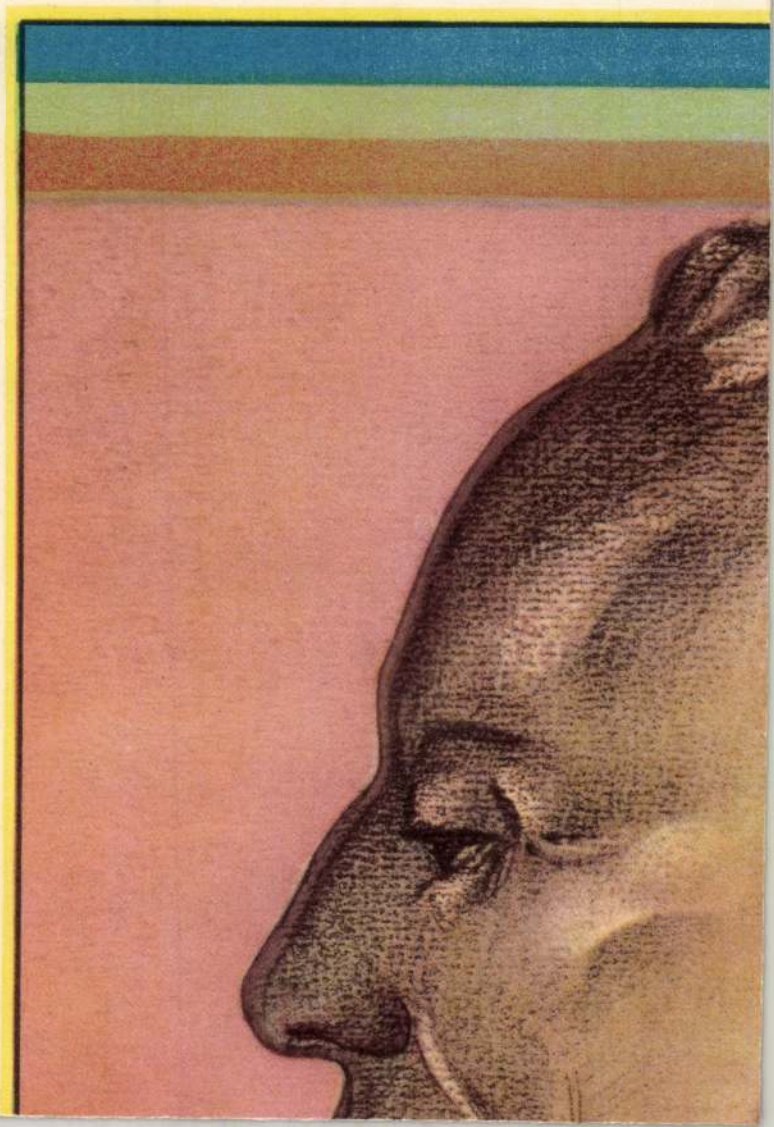

Radó Gy

grafikus

iród

Plakát

1933. 1. 27 –

Radó György

Tisza István és Esterházy
aláírása (1931)
repr.

Magyar Grafika
1932. XIII. 1–2 n
s. l.

a befizetett többletet visszafizetjük.

ásóinkat, hogy a szakmafejlesztés érdekében vívott munkánkban

a mai nehéz időkben is támogatni szíveskedjenek.

A MAGYAR GRAFIKA

Radó Ignác

rajzai a Tükör

1937. évf. - ban.

Radó György

grafikus

mód

A Telierszeiny

1934 jan. 20.

Pázmányniklós:

Mellig látható
haja, szenöldök
beretrált. Atillá
mentéje violaszi
Deo Pa
Caesa

s a kép körül:

Nic: Pazma
ticzicz E: A
Praes: Weszp

Vászon, méretei
Gr. Csáky Lápl

Radó György

Plakátterv, repr.

Magyar Iparművészet

1929. 124. l.

megszerzéséig csak épen
hogy vergődött. Schmid
már 1833-ban megsze-
rezte a privilégiumot,
~~amire~~ Trentsensky is
is folyamodott és ez
év novembe~~réb~~ 19-én
~~kapta meg~~. [Isoz: i. m.
Fellendülése azonban
csak akkor következ-
ik be, amikor Walzel
Frigyes Ágost veszi át
a veretését. ~~Trentsensky~~
~~szerette volna a privi-~~
~~légiumban öt~~ Hogy a
privilégium megszerzé-
se után nem nyílt
meg azonnal, mi sem
bizonyítja jobban,
mint az, hogy a
Vereinigte Ofen-Pester
Zeitung 1836. március

Radó György

Grafikus

wód
2

Rosner Ung. Buchh

269. l.
297. l. képekkel
könyvbarítók tervek
305. l. képpel
334, 335. l.
képekkel
336. l. képekkel

Delhaes I.

behajtott ujakkal, ⌊ fölül jobbra,

noi balkezet, ⌊ ~~egy~~ lelogó férfi jobbkéz-
olatot szorito ~~jobbot~~ szemlélhetünk. Jel-
bal kezet

m.
ól (465-901)
~~[illegible]~~ (340-902-23.).

Radó György

MAGYAR IPARMŰVESZET

1934. 119. o.

Reklámgrafika
Győri Kálmán emlékkiállítás

Radó György

grafikus

Az alábbi mű fedél-
rajza fentről

Rosner plakát

senek mondája Giletus fraknói hercegről, a mai tó helyén egykor létezett Leányvölgy faluban élt világszép asszony szerelméről, a szerelmeseket megbosszuló kegyetlen hercegasszonyról s a megfogant átokról, mely a föld mélyében rejtőző vizeket a felszínre hozta, elöntötte a vidéket, rombadöntötte a falvakat s hatalmas tófenékké változtatta az addig áldott termékenységü síkot, mely minden századik évben rövid időre kiemelkedik: a vízből, hogy aztán újra alásülyedjen.

A római uralom idejében Lacus Pelso néven ismerték. A Kr. u. IV. században, Galerius császár alatt merült föl először a tó kiszárításának terve, hogy azonban ez csak terv maradt, azt a későbbi századok följegyzései igazolják. A honfoglalás befejezése után Zsolt nagyvajda, a németek betörései ellen határőrvidéket alakított itt és a vidék védelmére a harcias besenyőket telepítette le.

A későbbi századokban többször esik említés a tóról. Egy XIII. századbeli följegyzés szerint, IV. Béla korában úgy meg volt dagadva, hogy Ottokár 1270-ik évi betörése alkalmával, portyázó csapatainak egy része a vízbe fúlt. A XIV. századból már egészen ellenkező hírünk van. Ekkor ugyanis annyira leapadt, hogy a rusztiak csaknem szárazlábbal jutottak át a tó keleti partján fekvő Ilmicbe. A XVI. században özv. Nádasdy Tamásné, a Fertőbe ömlő Rábca elvezetésével igyekezett a tó medrét

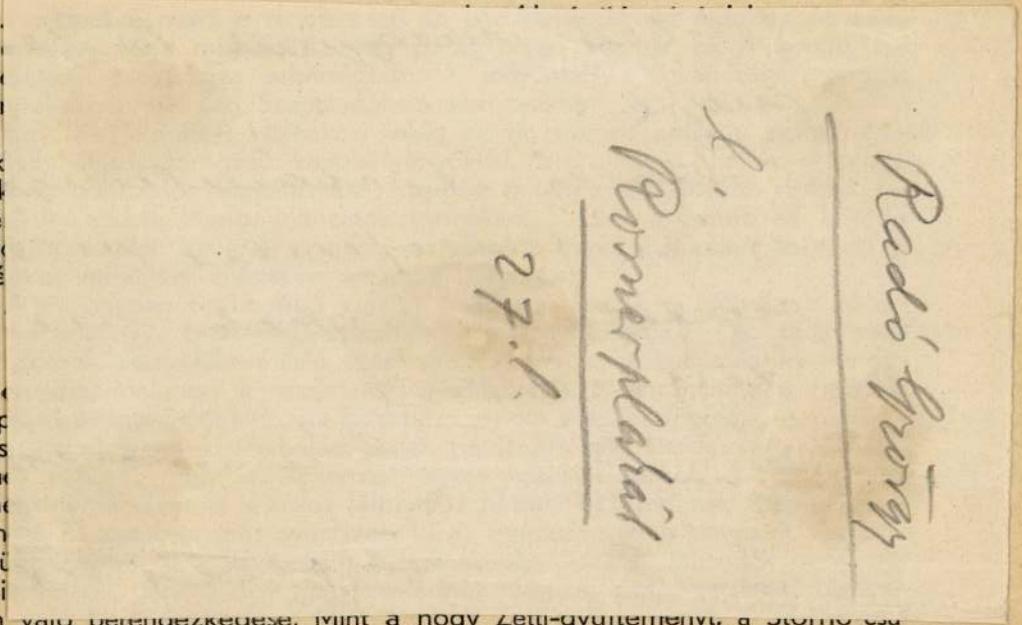

XVII.
kes
ledh
műe

letek
ajtók
szíté
sürg
közé

roni
is a
lati
temp
tetős
nem
lenn
ségn
szefü
zeáli
latra való berendezkedése. Mint a hogy Zetti-gyűjteményt, a Storno csa-
lád bírnoves múzeumát, de bármelyik kisebb gyűjtő hajlékát is az teszi

Radó György
l.
Rosnerplakát
27.1.

lékekben gazdag templomait. A történettudós kimerithetetlen anyagot talál hatalmas levéltárában. A régészetkedvelő a történelemelőtti és népvándorlási korok pazarbőségű kincseiben gyönyörködhetik. A bibliografust zavarba ejti hatalmas könyvtárának ritkaszép gyüjteménye. A néprajz iránt érdeklődő előtt felvonul az egész környék néprajzi érdekessége. Akit pedig nem szakszerü elkülönülésben, hanem egyetemlegesen érdekel a Múlt, az a város nagyszerü múzeumának termeiben akár napokig is elmerülhet a látnivalókban, mert itt az emberi kultúra legkezdetlegesebb darabjaitól, az újkor művészetének legtökéletesebb alkotásáig, mindent megtalál.

És a természetkedvelő is megtalálja benne és körülötte a szépet. Jól gondozott, tájékoztató jelekkel ellátott útakon fölkapaszkodhatik a várost környező magaslatokra: a Vashegyre, Daloshegyre, Károlymagaslatra, a Várhegy, Hubertus és Muck kilátókhoz. Fölkeresheti a Soproni-hegyvidék gesztenye erdőit, zúgó fenyveseit, haragos tölgyeseit. Megállhat a csobogó patakok partján, vadvirágos réteken, illatos kaszálókon. Gyönyörködhetik a Kecskepatak ciklámen szőnyegében. Leszállhat a Brennberg titokzatos aknáiba, vagy kimehet a közeli Fertő partjára, hogy innen lesse meg a pillanatot, mikor a Nap kibujik vízi ágyából, mikor jókedvében rózsapirosra festi a tó csendes, gyürűzetlen felületét és megaranyozza a fölötte úszó fellegek széleit.

Radolfzell

von

Rosner moderne Plakat

Keppel

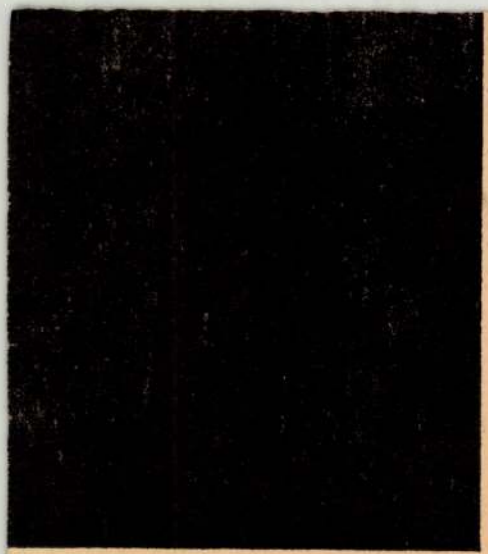

Szent Jeromos.

Radó György

l.

Magy. Iparm.

1938. 203. l.

102. kép. *Panetti, Domenico:*
A halott Krisztus.

Delhaes gyűjteményből.

olasz; 1720—1778): Egy
arc. Hind 16/1.
lyosó holdvilággal. Dísz-
ry: Wladimir von No-
l és tussal lavírozott toll-
gyűjteményből. Lt. sz.

lseje. Színezett tusrajz.
ményből. Lt. sz. 2804.
ége: Szökőkutas barlang.
mm. Delhaes gyűjte-

vége: Égő oszlopos csar-
530 mm. Delhaes gyűj-

műhelye: Palota lépcső-
3 × 355 mm. Esterházy

ből. Lt. sz. 2592.

97. **Bibiena, Giuseppe Galli da:** Palota udvara az oszlopcsarnok felől. Lavírozott tusrajz. 211 × 310 mm. Esterházy gyűjteményből. Lt. sz. 2587.

98. **Sacchetti, Lorenzo:** Színpadtervek vázlatkönyvéből. No. 66. 1793. Tollrajz és tus. 292 × 197 mm. Delhaes gyűjteményből. Lt. sz. 2711.

98/a. Színpadterv fényképe az első vázlatkönyv 16. lapjáról.

b. Színpadterv fényképe az első vázlatkönyv 36. lapjáról.

c. Színpadterv fényképe az első vázlatkönyv 34. lapjáról.

d. Színpadterv fényképe az első vázlatkönyv 50. lapjáról.

e. Színpadterv fényképe az első vázlatkönyv 4. lapjáról.

99. **Sacchetti, Lorenzo:** Kulisszaterv vázlatkönyvéből. No. 14. 1800. Vízfestmény. 349 × 245 mm. Delhaes gyűjteményből. Lt. sz. 2712.

Bár ma, a modern kor eleven élete [illegible]

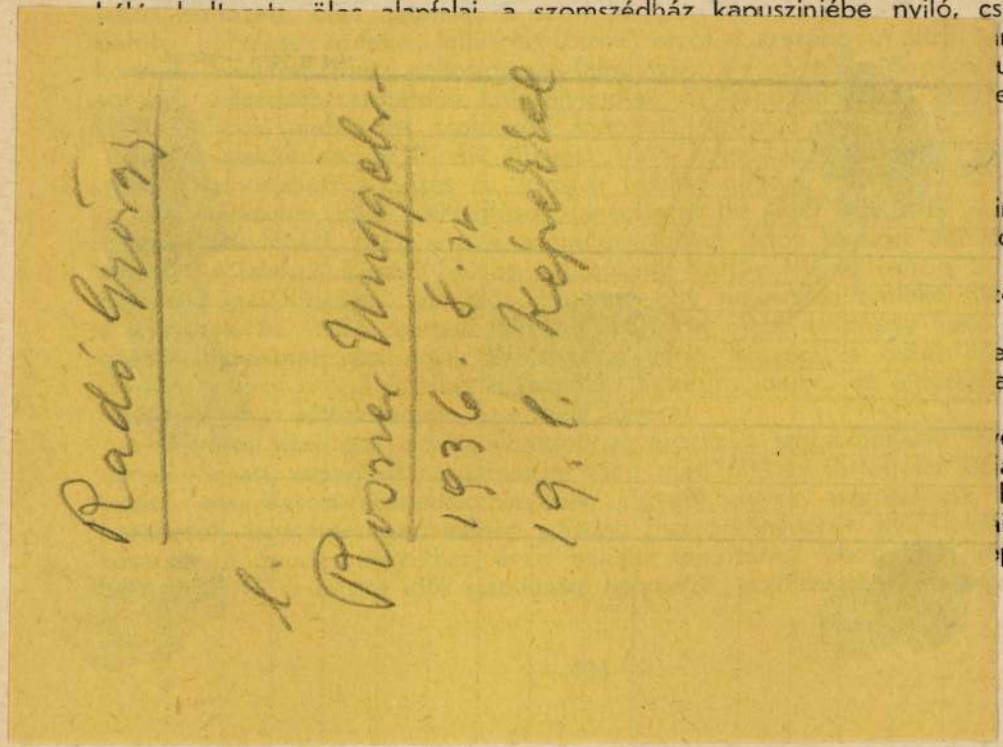

[illegible] alapfalai a szomszédház kapusziniébe nyiló, csúcs-
nús-
usok
eres,
ma-
intha
ó itt
Fer-
ődik
ma-
ersits
alom
véltá-
iák a
had-
ii fe-
pek-
har-

A Dunántúl **nyugati határsávja.**

vidéken lakó kelták áldozóhelye volt.

Mikor a keltákat a Kr. u. években a római légiók leszoritották a történelem színpadáról, azok nyomban fölismerték az Óház kiváló hadászati jelentőségét és a régi pogány áldozó oltárok helyén erős castrumot épitettek, mely aztán századokon keresztül szinte elpusztíthatatlanul állta a népvándorlás egymásra torlódó hullámveréseit.

Az avar birodalom bukása után megmaradt avar töredékek, — mint Nagy Károly hűbéresei — birták a területet és Óvár, vagyis az egykorú okmányokban emlegetett Castellum Guntiónis-, a keresztény hitre tért ava-

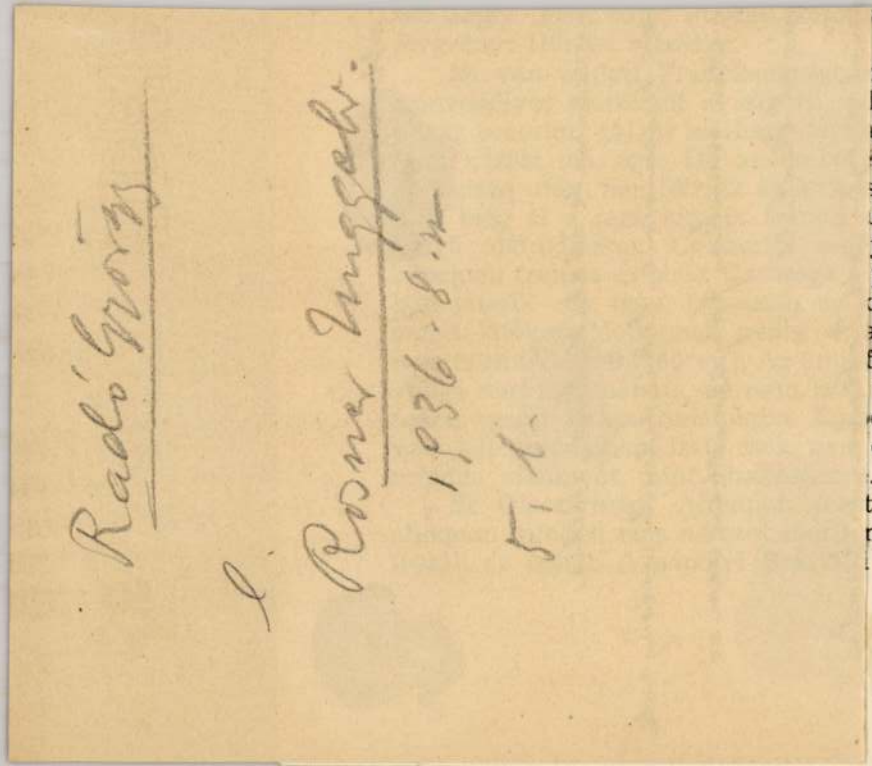

ve az utat az idegen

n? Racine alakjainak
llási erkölcs, meg az
a az illem szoros kor-
ek már vágyódnak a
s hősi erőfeszítéseket.
udvari opera, de tört
je mellett Watteau
park fáinak árnyéká-
ték parfömös világba
a komédiaválság már
francia ész, a „raison"
hanem józan polgári
ereiben a kicsúfolni-
egész életüket, annak

t minden kiindul és
még egyszer? Szintén
operáiban (Teodora,

mutatójakor. Ez az első buffa, amiben önállóan is bevonul az operaszínpadra a commedia dell'arte műfaja. Ádáz harc, heves és nagy port felkavaró társadalmi esemény kerekedik ebből. A buffonistáknak távozniok kell Párizsból, de a nagyopera győzelme már csak látszólagos és hiába ír még Voltaire is klasszikus tragédiákat. (63. és 83. sz.) Lassanként Bécs veszi át a vezetőszerepet, ő gyüjti magához az idegeneket. Először Glucknál lesz tudatos a szakítás: Orfeuszának első megfogalmazásában a címszerepet még kasztrált énekes alakította, de a párizsi előadás számára már tenorhangra írta át. Alkestis és a két Ifigenia dalmű már, nem is opera, hanem zenés színpadi cselekmény, zenedráma. Velencében Goldoni pedig már annyira megy ,hogy a commedia dell'arte ellen is harcot indít. Nem elégszik meg a sémákkal, darabjaiban a teljes életet akarja adni. Ennek északi visszhangja Lessing: Minna von Barnhelmje. A színpadon is jelentkezik az élet valamennyi színtere teljes valószerűségében. Sacchetti egyik színpadképe stanza rustica-t, parasztszobát ad, annak minden felszerelésével, az élethez szükséges tartozékával.

Radó György

wied
z

Rovó Aladár

A könyv -
Bp-é. n. 68. l.
Képpel

ó 24-én 459. szám alatt kelt fölterjesz-
Országos Bizottságot, hogy a honvédelmi
deczember hó 14-én 334.686/4. szám alatt
r kebelbeli számellenőr, bizottsági tit-
olgálat alól bizonytalan időre fölmen-

deczember hó 29.
deletéből:

ló, minden
1291-ben é
Sokat
a tékozló, z
rolta azt. Ig
tetése céljá
leteit el kell
rendel s a
fogja. 1436
gár özvegy
kényesen 2(
De ne
1441-ben A
gyesnek zá
László nagy
1463-ba
nézve terhe
óta nála le
met, ha pe
magyar tró
forintot tart

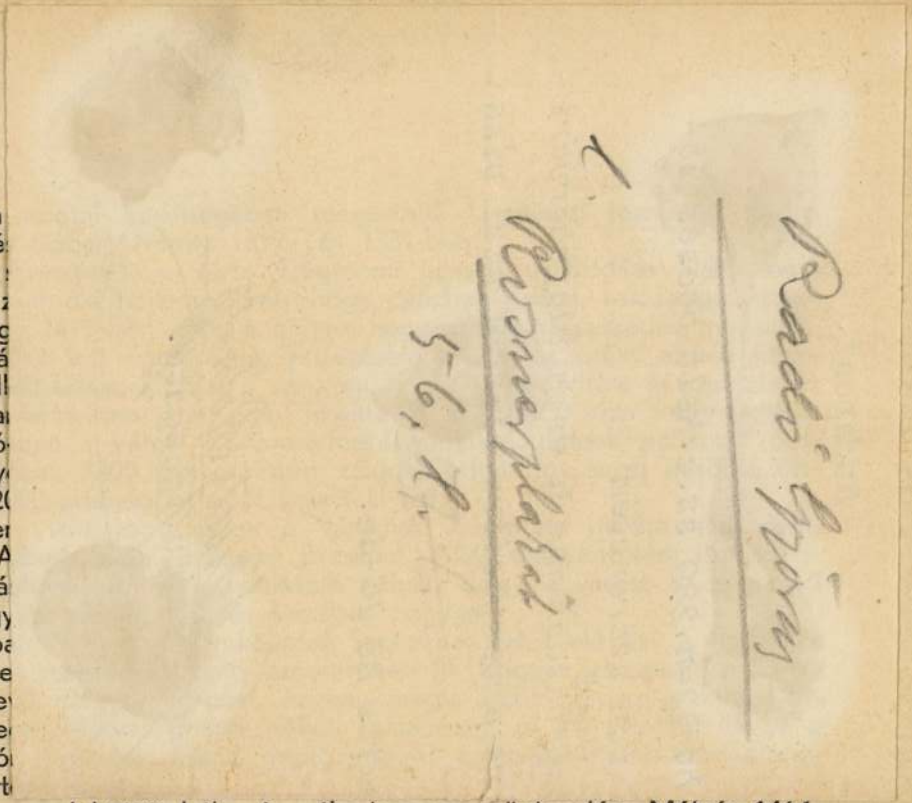

A Frigyessel kötött béke és zálogjog megszünte után Mátyás 1464-

ros evangélikus lelkészét elfogatta, mikor pedig az érdemes magisztrátus e miatt panaszra ment Bécsbe, Rudolf király parancsára azokat is börtönbe vetették.

1622-ben itt koronáztatta meg II. Ferdinánd második feleségét Eleonórát, Vince mantuai herceg leányát, 1625-ben pedig elsőszülött fiát, a későbbi III. Ferdinándot. Mindkét alkalommal országgyűlést is tartott. Az utóbbi gyűlésen választották nádorrá gróf Esterházy Miklóst.

Ferdinánd idején még két országgyűlést tartottak. Sopronban, úgymint 1630-ban és 1634-ben, ezek azonban a rendek felhozott sérelmeiből nem orvosoltak semmit. Sokkal fontosabb volt ezeknél az 1681. évi országgyűlés. Ezt I. Lipót Thököly sikeresen vezetett hadjáratának ellensúlyozására hívta egybe. A mit a rendek az alkotmányt ért sérelem dolgában már régen szorgalmaztak, azt Lipót ezen a gyűlésen teljesítette és visszaadta a nemzetnek 1673-ban elkobzott alkotmányát. Ősi fénynyel ugyanekkor ment végbe Lipót harmadik nejének Eleonórának, Vilmos pfalzi herceg leányának koronázása is.

Azt lehetett volna hinni, hogy ilyen zajos, változatos múlt után, most már az egyházi és nemzeti-társadalmi béke napjai következnek. Nem. Még elég messze volt ez az idő. Két évvel az alkotmánybiztosító gyűlés után, 1683-ban Thököly hadai lettek urrá a városban. Ezzel ismét a protestánsok kerekedtek fölül. Thököly biztosai a Szt. Mihály és Szt. György templomokat elvették a katholikusoktól, a jezsuitákat pedig kiűzték a

MDK

Radó Gyula és Bányai Viktor

készitették a Lakatos Béla által tervezett női fogadó-szobát, repr.

Magyar Iparmüvészet 1907. 135.l.

Nagy Gyula és Nagyné Viktor

Készítettek a Lakatos Béla által ter-
vezett női Torgadó-szobát, tepr.

135.1.

MDK

Radó Gyula és Jenő litografia

Bptávb. 194o szept.

Radó György

Bortnyik Sándor Damjanich u.-i Mü-
helyében tanult öt évig, mialatt egy
könyvkereskedésben dolgozott. Mintán kilé-
pett állásából, 1931-ben reklámgrafi-
kus lett. Ujsághirdetési megjelentek az Est-
lapokban, majd könyvcímlapok és néhány
plakát. (emlitve)

Radó György (Brazília): Emléksorok Bortnyik
Sándorról.

Magyar Hírek, 1977. jún. 4.

Radó Gyula

Az 1911-es KÉVE kiállitáson a Nemzeti Szalonban Kozma Lajos interieurje látható a VII.teremben.Az asztalosmunkákat Sipos Henrik,a kárpitozást Radó Gyula és fiai,a márványmunkákat Nordio Nazareno,a vörösrézmunkákat Schwarz Henrik készitette, a szőnyegek Mihály Reszö tervei nyomán a Gödöllői Szövőtelep munkái.

Koós Judith:Kozma Lajos munkássága Bp.Akadémiai 1975. 87.old.

Radó György

Bortnyik tanítványa.

Borbély László: ~~B. f.~~ Bortnyik S. 17.
Corvina 1971.

Raab György (Sao Paolo)

Bortnyik Sándor alkalmazott grafikai és festészeti szabadiskolájában tanult.

(Szántó Tibor:) Bortnyik S. 75 éves; Magyar Grafika, 1968. 5. sz. 15. l.

MDK

Radó György, graf.

a grafikai anyag bemutatója müveivel gazdagodik.

Az Iparmüvészeti Társulatnak az Iparm. Muzeumban rendezett 50 éves jub. kiállításának résztvevői.
Magyar Iparmüvészet. 1935. 265.l.

M.D.K

Radó György
grafikus

Bortnyik Sándormál tanult Radó
György is.

Oplinacher Anna: Bortnyik Sándor helyen éves
Művészet, 1963. december — 5 lap.

MDK

Radó György

Radó György versillusztrációja,Rovó Aladár:"A könyv" c. művében.

-y.: A könyv.

Magyar Iparművészet, 1934. 161.l.

Radó György

Bortnyik Sándor szabadiskolájában tanult.
Jelentős sor Paolában él.

Szabó Tibor: Bortnyik S. 75 éves; Magyar Grafika, 1968. 6. sz. 15. l.

M D K

Radó György

"Magyar könyvhét" plakát

Hevesy Iván: A Magyar Könyv-és Reklámművészek első kiáll. Reklámélet 1930. 4.sz. lo. 1.

radó [Radó György ?], grafikus MDK

Karikatúra

Repr

– : Az abesszíniai hálóni a könyvkereskedések kirakatailon 3

A Könyv, Bp. 1935. szeptember 1 II/9

Radó György, [grafikus :] MDK

Két könyv-borítója:

Norden : Ez Abessinia !

és Graves : Én, Claudius

– : Könyvborítékok Karácsonyi kiállítása 6.

A Könyv, Bp. 1935. nov.-dec. | II/11-2

Kadó György, grafikus

Bortnyik Sándor "Mühely"nevü magániskolájának egyik legtehetségesebb tanitványa. Plakátmüvész. 42.o.

Kiss Sándor: Magyar plakátmüvészet a két világháború között. 18.o.

Legújabbkori Történeti Múz. Évkönyve. II. 1960. Bpest. 1961. Franklin Nyomda. Bp.

Radó György,grafikus

Bortnyik tanitványa.Fotografikus ábrázolás,fotomontázs Betüiró képesség.Ecsettel rajzolt,un."autografikus"betütipus."Fegyverünk a könyv"c.plakátján/1927/,a betük rajzának plaszticitása. 44.o.

Kiss Sándor: Magyar plakátmüvészet a két világháború között. 18.o.

Legújabbkori Történeti Múz.Evkönyve.II.1960.Bpest. 1961.Franklin Nyomda.Bp.

Radó György, grafikus

"A rádiók Stradivariusa..." c. lapjának összetettebb kompocíciójában, s a hegedü elmosódott formájában már az új festői törekvések is helyt kapnak./ 1934/ . 49.o.

Kiss Sándor: Magyar plakátművészet a két világháború között. 18.o.

Legújabbkori Történeti Múz. Évkönyve. II. 1960. Bpest. 1961. Franklin Nyomda. Bp.

Nemes György - Radó György, grafikusok

"Gróf Tisza István kertváros"c. plakátjuk/1930/, példázza higy az igazán konstruktiv művész még a festői lehetőséget kináló idegenforgalmi témánál sem tagadja meg önmagát. 49.o.

Kiss Sándor: Magyar plakátművészet a két világháború között. 18.o.

Legújabbkori Történeti Múz. Évkönyve. II. 1960. Bpest. 1961. Franklin Nyomda. Bp.

Radó György-Lányi Imre, grafikusok

"Uj gyár, régi minőség, Modiano" c. közös plakátjuk./1931/. Középen modern gyár, wlőtte nagy, fehér cigaretta, lent szép világos betüsor. Egyszerü kompozició, kép, szöveg teljes egysége, semmi felesjeges a jellemzője. 49.o.

Kiss Sándor: Magyar plakátmüvészet a két világháború között. 18.o.

xxxxxxxx Legújabbkori Történeti Múz. Evkönyve. II. 1960. Bpest. 1961. Franklin Nyomda. Bp.

Radó György,grafikus

A Berény-Bottnyik körhöz tartozó plakátművész.A konstruktivizmus útján halad.Szükszavuság,egyszerüség,objektivitás jellemzi.Sokszor dolgozik együtt Bányival,Nemessel ugyanezen körből. 48.o.

Kiss Sándor: Magyar plakátművészet a két világháború között. 18.o.

Legújabbkori Történeti Múz.Évkönyve.II.1960.Budapest. 1961.Franklin Nyomda.Bp.

MDK

Radó György

dr.Mihályfi E: Modern plakát - művészi ujsághirdetés.
Magy.Iparmüv. 1929. 93-95 l.

MDK

Radó György, graf.-ip.m.

a reklámgrafikában jelentös szerepet játszó reklámfotó szép példáját adja.

Rosner Károly: Reklámgrafika. MIP.1934. 94-96.l.
Az pm.Társ. kiáll.-a.

MD

Radó György, fotóm.

művészi értékű fotográfiákkal szerepel.

Rosner Károly: Reklámgrafika.-Magy.Iparműv. 1934. 94-96.l.
Az Iparműv. Társ. kiállítás.

MDK

Radó György

A Mühely Bortnyik iskola kiállitása
Andrássy ut 69. 1931?

MDK

Radó György

Rosner K.: A plakát kézikönyve. Magyar Iparművészet 1936.44.l.

MDK

Radó György

Magyar Grafika 1931. 5-6. sz. 1o8.l.

MDK

Radó György

A magyar nyomdaművészet, könyv-és reklámművészet prágai kiáll. Magyar Iparművészet 1938.
53,54.l.

Radó György

ezen a kiállításon jól szerepel.
(Képzőm. Főiskola helyiségeiben. Bortnyik iskola.)

A magyar iparművészet két kiállítása.
Est, 931. X. 10.

Radó György
a legerősebbek közé tartozik a Bortnyik
iskola növendékei közül.

(e.a.)
Grafikai növendékkiállítás az Iparműv.
Társulatban. (Andrássy út 69.)
Ujság. 931. X. 11.

Radó György

Alkotása, az Iparműv.Társ.tav.kiáll.-án.

M.H.934.V.18.

Radó György

Alkotása az Iparmüv.Muzeum kiállitásán a grafikai anyagban szerepel.

M.934.V.19.

Radó György

Grafikai munkái az Iparművv.Társ.kiáll.-án.

Ujság,934.V.18.

Radó György

Jelenleg Sao Paolóban él.
Bortnyik Sándor alkalmazott grafikai és festészeti szabadiskolájába járt.

Szántó Tibor: Bortnyik Sándor...
Magyar Grafika 1968. 5. n. 15.

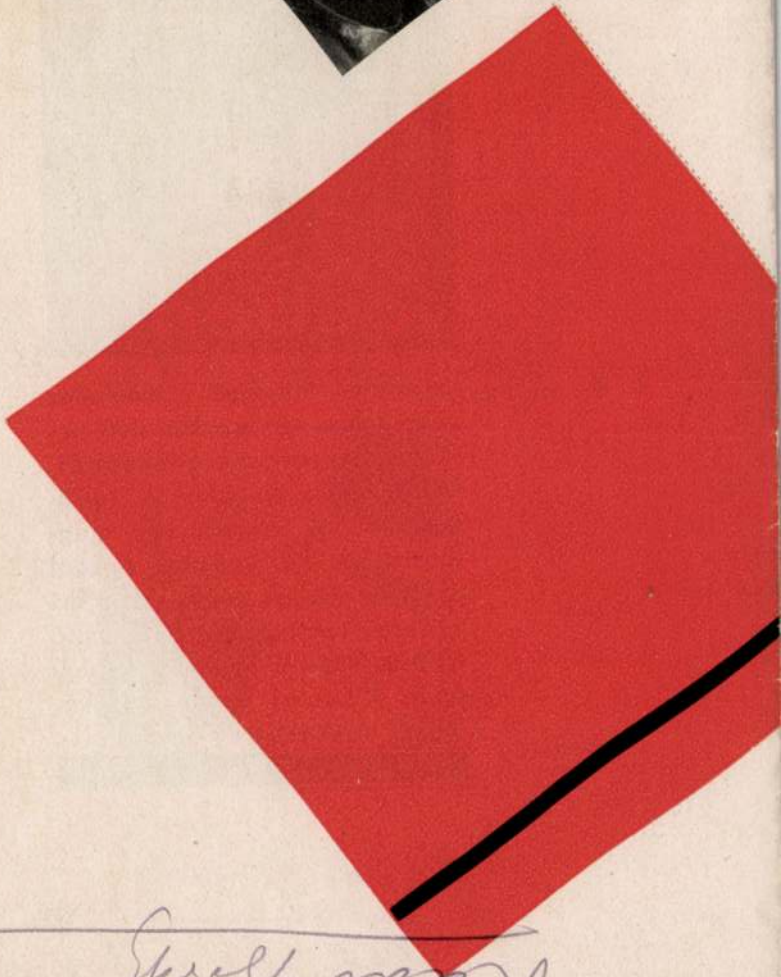

Tervezünk, fog
rajzolunk, Ön h
Takarékoskodjék drága i
vel: készíttesse reklámnyom
tatványait szakembereinkkel.

Löbl Dávid és Fia könyvnyomda
Budapest, VI. Nagymező ucca 26.

Fent: Radó György—F. Szanto — Árjegyzékfedél.
Lent: Nemes György — Prospektus két belső oldala.
Szedte: Román Imre. — Nyomta: Kovács József.

MDK

Nemes György, Radó György, graf. -k

Uj gyár-régi minőség. Modiano.
Plakát. /1931/ Repr.

Magyar Grafika. 1932. XIII. 1-2.sz.

Radó György

Bortnyik Sándor „Műhely" nevű magániskolájában tanult.

M. Kiss Pál: Hazai kiállítások
Látóhatár, 1969 VII – VIII 738.

Radó György, grafikus

MDK

Két terve:

Norden: Ez Abeszinia!

Graves: Én, Claudius

Repr.

–: Könyvtárítékok karácsonyi kiállítása

A Könyv, bp. 1935. nov.-dec. II/11-12. 6.

Radó [György], karikaturista MDG

Rajz.

Repr.

—: Az abessiniai kálvária 3

A Könyv, Gy. 1935. szept. II/9.

MDK

Radó György

"Fegyverünk a könyv" 1927.

KISS SÁNDOR: MAGYAR PLAKÁTMŰVÉSZET A KÉT VILÁGHÁBORU KÖZÖTT. LEGUJABBKORI TÖRTÉNETI MUZEUM ÉVKÖNYVE.II.Bp.1961.18-66.1.

43-44.1.

Radó /György/ MDK

Radó-Lányi:

"Uj gyár, régi minőség, Modiano" 1931.

KISS SÁNDOR: MAGYAR PLAKÁTMŰVÉSZET A KÉT VILÁGHÁBORU KÖZÖTT
LEGUJABBKORI TÖRTÉNETI MUZEUM ÉVKÖNYVE II. Bp. 1961. 18-66.l.
49.l.

Radó /György/ MDK

Radó-Nemes:

"Gróf Tisza István kerváros" 194// 1930.

KISS SÁNDOR: MAGYAR PLAKÁTMŰVÉSZET A KÉT VILÁGHÁBORÚ KÖZÖTT
IEGUJABBKORI TÖRTÉNETI MUZEUM ÉVKÖNYVE II. Bp.1961. 18-66.1.

49.1.

Radó /György/

"A rádiók Stradiváriusa..."1934.

KISS SÁNDOR: MAGYAR PLAKÁTMŰVÉSZET A KÉT VILÁGHÁBORÚ KÖZÖTT
IEGUJABBKORI TÖRTÉNETI MUZEUM ÉVKÖNYVE II. Bp.1961. 18-66.l.
49.l.

MDK

Radó György

Bortnyik, saját közlése szerint, legjobb tanitványainak Radó Györgyöt /plakát/, Csillag Verát/ könyvcimlap/ és Kádár Györgyöt /festő/ tartja.

KISS SÁNDOR: MAGYAR PLAKÁTMÜVÉSZET A KÉT VILÁGHÁBORU KÖZÖTT. LEGUJABBKORI TÖRTÉNETI MUZEUM ÉVKÖNYVE.II.Bp.1961. 18-66.l.

42.l.

az Erdélyi Múzeumban őriztetik. Egy csonka példány, amelyből négy levél (nyolc oldal) hiányzik, a Tudományos Akadémia birtokában van.

Haraszti József

Rubens szerepe a nyomdászatban

Pieter Pawel Rubenst (1577—1640), a halhatatlan belga festőgéniuszt fiatal korától haláláig őszinte és benső barátság szálai fűzték a nálánál három évvel fiatalabb Balthasar Moretus antverpeni könyvnyomtatóhoz, akinek Platin Kristóf volt a nagybátyja, a neves nyomda megalapítója. Az akkori nyomdaipar primitív és fejletlen irányzata mellett feltűnő fejlettséget és nívót mutat a Moretus-nyomda, amely ajtót nyit mindenféle művészi törekvésnek és munkáinak nemes előkelőségével is döntően befolyt Amsterdam nyomdászatára azzal, hogy meghódította magának Itáliát és Rómát is.

A nyomda fellendülését hathatósan elősegítette a művészek bevonulása, akikkel szoros kapcsolatot igyekezett teremteni és ennek a révén nem egy művész lett meghitt barátjává.

A nyomda virágzásának fénykorát Rubens megjelenésével érte el, aki viruló fejlettségének, művészi tudásának gazdag kincsesházát nyujtotta a különböző rajzokkal, címlapmegoldásokkal, vignettákkal, portrékkal, amelyek rézmetszetek útján sokszorosíttattak.

A munkatervek megoldásához Rubensnek sok időre volt szüksége és nem egyszer előfordult, hogy heteket, sőt hónapokat is kötött ki magának egy-egy címlap vagy könyvboríték elkészítésére. Kényelemszeretete ellenére feláldozza ünnep- és vasárnapjait, hogy mélyreható tanulmányozással és virtuóz felkészültséggel oldhassa meg vallási áhítattal átszőtt, bonyolultabb kompozícióit, amelyeknek ragyogó hatásai a kiváltságos művész képességeit mutatják.

1613-ban egy breviáriumhoz készült két gyönyörű melléklettel mutatkozik be a mester. Az egyik kompozíciója Mária fogantatását ábrázolja megkapó erővel; a másik a keresztutat ábrázolja, mely a bibliai témáktól átfűtött lelkének tükörképét mutatja, mély és meggyőző kifejezéssel. Ezeket a mellékleteket fametszetek útján sokszorosították. Miután Rubens a kifejezés akkora erejével rendelkezett, amilyennel kortársai közül egyik sem, ezért a könyvillusztrá-

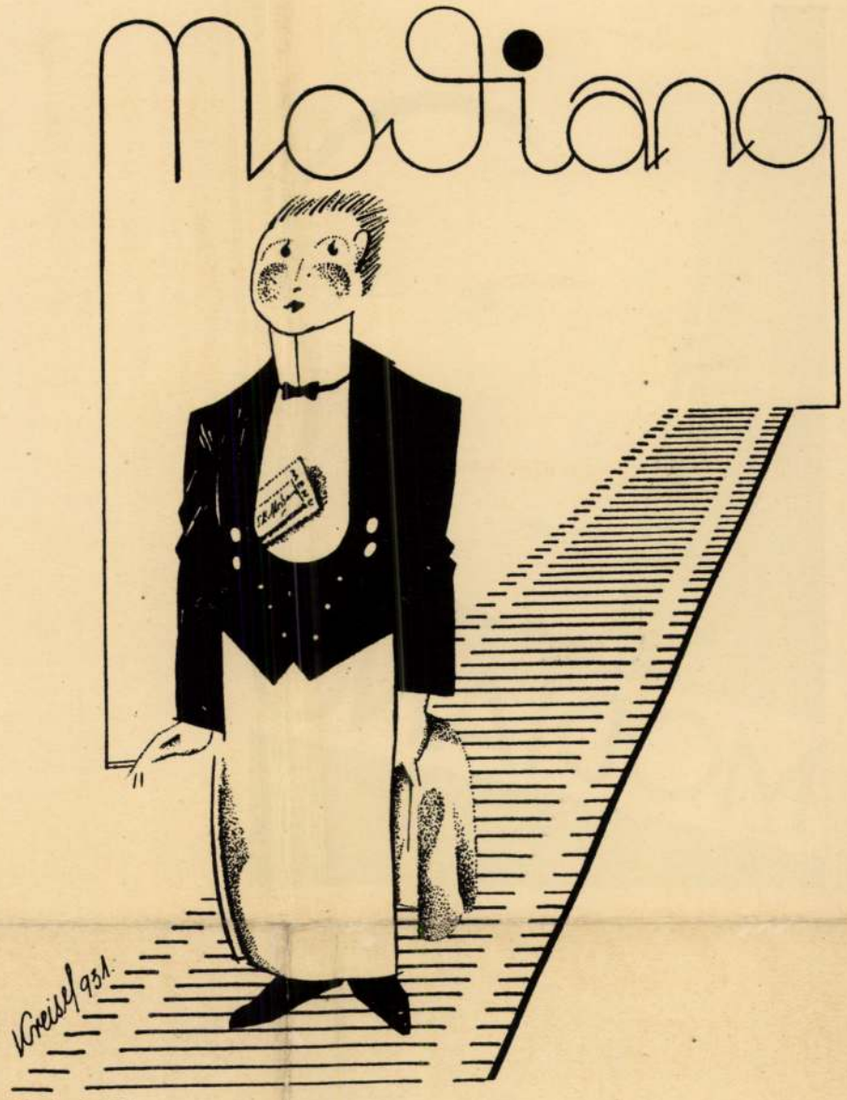

Kreisel Béla

Amerikában egy traktor hirdetése előtt kivonulnak az illetékesek egy jó mozifelvevőgéppel a traktor működési színhelyére. Megindítják a gépet, a munkás megszokott mozdulatait végzi, a gép működik, a filmtekercs buzgón szívja magába a képet. A laboratóriumban összeülnek és kivágják a legjobb filmkockát, azt, amelyik legelőnyösebben mutatja be a gépet a munkás könnyed és természetes irányítása mellett. Ez kerül a hirdetésbe. (A felvételeknél sohasem alkalmaznak a munkás helyére színészt, mint Európában, mert a személy érdekessége elvonná a tárgyról a figyelmet, azonkívül sohasem sikerülne a géppel való együttműködésnek olyan tökéletes utánzatát produkálni színésszel, mint a gyakorlott munkással.) A kész fényképhez a szükségnek megfelelően több-kevesebb szöveget fűznek: ez lehet egyszerűen csak néhány magyarázó szó vagy európai visszahatásképpen pár eredeti, ritmikus, lehetőleg alliteráló sor. A kép beállítása és a szöveg megválasztása mindig függ a népek lélektanától, a vásárlóréteg intelligenciájától, pillanatnyi konjunktúrális tényezőktől, a verseny erősségétől és a kereskedelmi élet ezer apró árnyalatától, amelyeket hely, idő és alkalom szab meg.

A jó hirdetésnek három szempontot nem szabad szem elől téveszteni: a Blickfangot, a vásárlókedv felkeltését és a meggyőzést. A legfontosabb momentumot, a hirdetések erdejében unottan kóválygó tekintet megtorpantását, a grafikus leleményére kell bízni. A vásárlókedvet a hirdetésen már megpihent

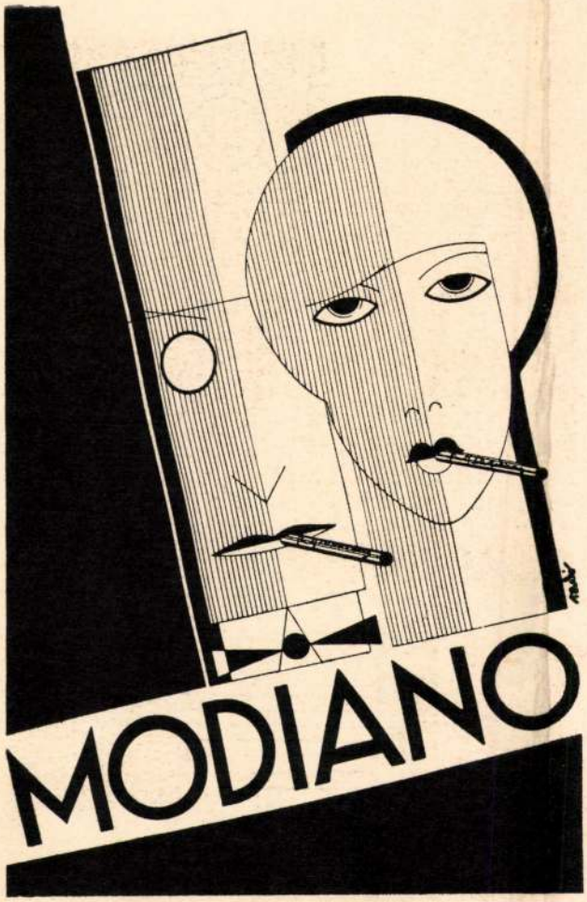

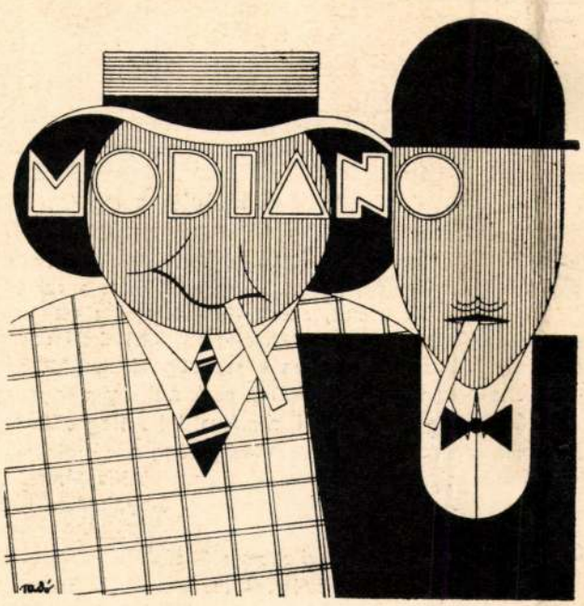

Radó György

cióra döntő befolyást gyakorolt. Később a negyed- és nyolcadrétre kisebbített és önállóan megjelent metszetein is a legközvetlenebbül tudta jellemezni ragyogó művészetének mondanivalóit.

A munkák kivitelénél Rubens csak a kompozíció megteremtője volt, a többit elvégezték a fa- vagy rézmetszők és a könyvnyomtató, de felügyeleti tevékenységet gyakorolt a fa- és rézmetszők felett is, kik utasításait híven betartották.

Az 1613. évben még egy tudományos mű lát napvilágot a jezsuita François d'Aguillon tollából. A címlap előadási módja közvetlenül szemlélteti a ruganyosan lendülő vonalak szépségének felépítését, amelynek címsorát erőteljesen tartják a tudomány jobbra és balra helyet foglaló szimbolikus elemei, mint a Merkur, a Minerva és a százfejű Argos, mindezt a telivér művészet kifejező szemléletével adva elő. A szöveget ezenkívül hat kisebb rézmetszet díszíti, amelyeknek cselekményeit a lírai ábrázolás finom hangján mondja el.

Azonban Rubens viszonya a könyvnyomtatáshoz nem volt minden humor nélkül való. Erre vonatkozólag érdekes esetet jegyez fel a krónikás. Történt ugyanis 1628-ban, hogy a jezsuita páter, Balthasar Corderius kiadta az „Igazság alakja" című könyvet, amelyhez Rubens a mellékleteken kívül a könyv borítékját is rajzolta. Talán a művész játékos kedvének tudható be vagy egyéb körülmények inspirálták őt a boríték megtervezésénél, hogy Lukács evangélista eszményi alakját ökörbőrbe bujtatta, amelynek hátsó lábait oroszlán lábak, mellső lábait pedig sas körmökkel végződő lábak helyettesítették, az egész kompozíciót Márkus és János evangélisták tartották tömör egységbe foglalva. Az ökörbőrbe öltözött Szent Lukács pedig a ködszerűen megrajzolt mennyboltból tekint le egy varázslatosan szép istennő ritustól megszentelt alakjára. Jobbról és balról különböző szentek csoportjai töltik meg ünnepélyes áhítattal a képsíkot. A szenttárgyú boríték ilyen furcsa, mondhatnók szatirikus megoldása ellen a jámbor jezsuita páter felháborodott és loholva kereste fel Moretus könyvnyomtatót, hogy orvoslást keressen a sérelemért. Méltatlankodása végén kijelentette, hogy: „Az igazságnak ez a formája — meztelen". A könyvnyomtató ekkor kijelentette, hogy szívesen segítene a bajon, azonban már a példányszámnak több mint a fele ki van nyomva. Amikor később Rubens értesült a páter ki-

109
Magyar Grafika
1931. 5–6 sz.

Radó György

REKLÁMÉLET

HA SIFELSZERELÉSÉT

MUNDY SPORT

SIFELSZERELÉSI SZAKÜZLETBEN SZERZI BE.

BUDAPEST, V., ERZSÉBET TÉR 14
ALATT AZ UDVARBAN,
AZ ERZSÉBET TÉR VILMOS CSÁSZÁR ÚT FELÉ ESŐ OLDALÁN,
A GYOPÁR ÉS KERAK TURISTA-EGYESÜLET SZÉKHÁZÁBAN.

CÉGTULAJDONOSOK
SMOLIK Z. RAYMUND
ÉS PÁLMAI KÁROLY

SZAKSZERŰ FELVILÁGOSÍTÁS MINDENNEMŰ SI-ÜGYEKBEN TELJESEN DÍJMENTESEN.

SI-OKTATÁS, KÜLFÖLDI ÉS BELFÖLDI TURÁK RENDEZÉSE.

KÜLFÖLDI ÉS BELFÖLDI KŐRIS ÉS HICKORY, TANULÓ, TURA ÉS VERSENY-LÉCEK, BOTOK, STB.

SI-CIPŐK, HARISNYÁK, PULLOVEREK, KESZTYŰK ÉS SI-RUHÁK A LEGUJABB KÜLFÖLDI MODELLEK SZERINT A LEGNAGYOBB VÁLASZTÉKBAN, MÉRTÉK SZERINT.

SPECIÁLIS SI-KÖTÉSEK. A RUGÓS-STRAMMER ÉS DIAGONÁLCUGOS-KÁBELKÖTÉSEK VEZÉRKÉPVISELETE.

SI-KANTNIZÁS EREDETI KOMBINÁLT RAX ÉS ÉGHETETLEN-CELLON KANTNIKKAL.

SPECIÁLIS SIKARBANTARTÁS ÉS JAVÍTÁS.

JAVÍTANI VALÓ LÉCEIÉRT ELKÜLDÜNK ÉS AZOKAT MEGJAVÍTVA HAZASZÁLLÍTJUK.

Löbl Dávid és Fia nyomása.

tervez, kivitelez: **Löbl D. és Fia** Könyvnyomda

REKLÁMÉLET

1934. 11. 12

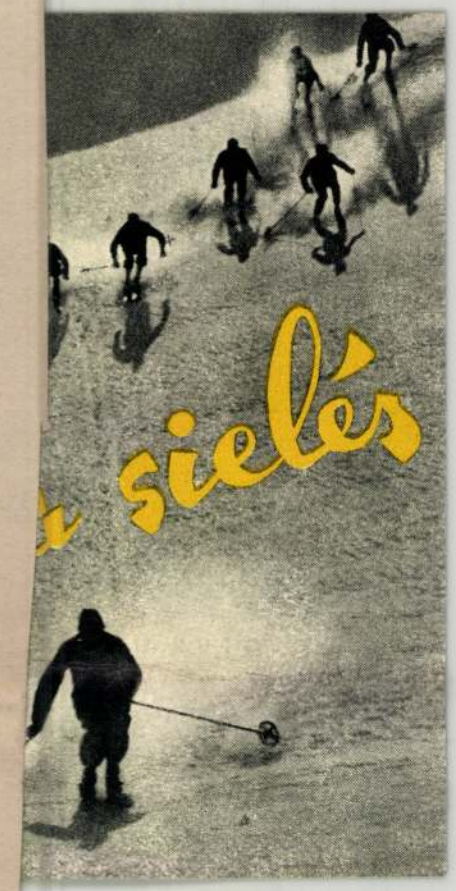

Szilárd Béla cég reklámnyomtatványa.
Tervezte Radó György. Löbl Dávid és Fia nyomása.

tervez, kivitelez: Löbl D. és Fia Könyvnyomd.a

Radó György, grafikusművész

P. Szabó Ernő: Szín, erő, dinamika. (El-) rejtett kincsek.

Radó György – Lányi Imre:

„Tungsram," 1938. |repr.|

Budapest folyóirat, 1988., 6., 25-old.

RADÓ GYÖRGY

Lapzárta

Fotók, szobrok

Új Kelet-információ

Kettős kiállítás látható Mátészalkán a Szatmári Múzeumban. *Murvai György* és *Ervin*, apa és fiú fotókiállítása különleges élményt ígér az érdeklődőknek. Az apa Nagykárolyban él, fotói bejárták a világot, számos egyéni és csoportos kiállításon vettek részt. A fiú a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem hallgatója, családi örökségként viszi tovább a fotóművészet iránti szenvedélyt.

Szintén erdélyi származású *Radó György* szobrász, aki 1941-ben Marosvásárhelyen született, majd hatévesen települt át szüleivel Magyarországra. A fegyveres testületeknél töltött 37 évet, ebből tízet a határőrségnél, a többit a rendőrségnél szolgálta. Nyugdíjazása után áldozhatott időt és energiát erdélyi örökségének, a művészetek iránti szenvedélyének kibontakoztatására.

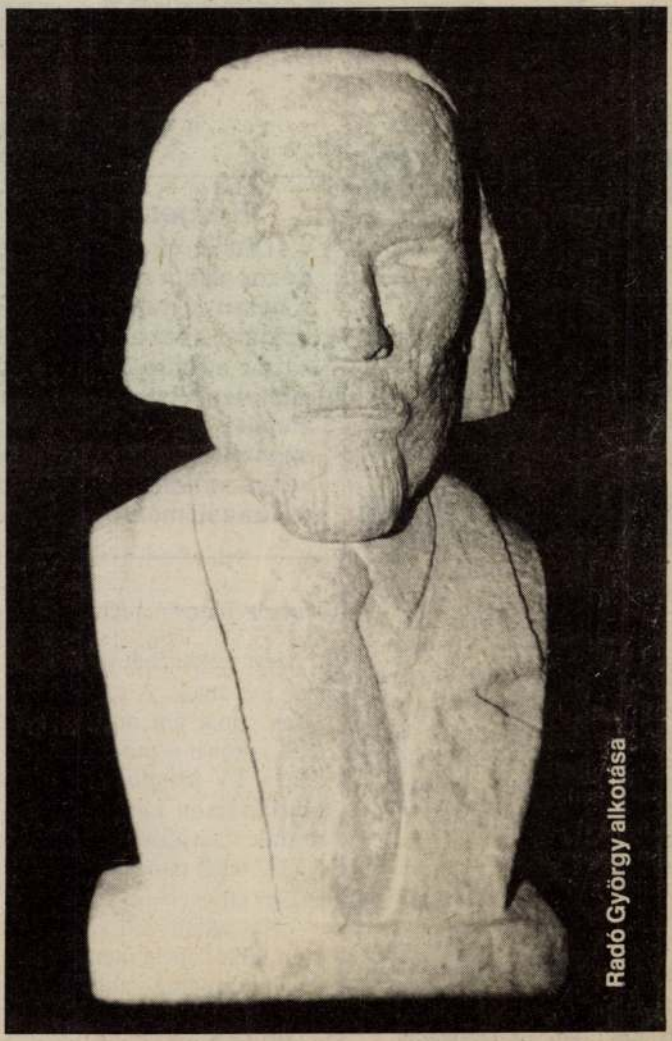

Radó György alkotása

UJ KELET 1997 okt. 4.

yírbátor

orduló

afüred FC-City Gas

Tiszafüred (8.), h. g. : Csillag 4.
Hiányzó: nincs.

Boda Mihály edző: – Ismerem tavalyról a Nyírbátort, nem hiszem, hogy azóta sokat változtak volna. Mi hazai pályán betliztünk legutóbb Kazincbarcika ellen, és szeretnénk most ezt kijavítani. Egy pontra szerintem jók leszünk a Nyírbátor ellen.

Rákospalotai EAC

REAC (6.), h. g.: *Béltelki* 3.
Hiányzó: *Veress, Siteri* (sérült).

Tavasz Barna ügyvezető elnök: – Nem láttuk az éllovas egyik meccsét sem, úgyhogy az eredményein kívül szinte semmit nem tudunk a Demecserről. Ennek ellenére jó mérkőzést és biztos helytállást várunk. Hogy ez mit jelent? Idegenben egy döntetlen felér egy győzelemmel.

Kiskőrös, SZEAC–Hatvan,
cbarcika–Soroksár.

e a kaput?

Felvillanyozódva éjs az Őze-csapa

Szeged-Dorozsma–Nyíregyházi FC

V.: Lettrich (Székely, Tumó).
Kezdési idő: szombat 19.00.

A héten új módi járta a Sóstói úton. Amikor a békés polgárok már elköltötték a vacsorát, akkor látott munkához a Nyíregyházi FC. Sötétedéskor öltöztek be a játékosok, hogy aztán a bevilágított pályára masírozzanak – edzeni. Na igen, a csapat a villanyfényhez szoktatta magát. Eme „tortúrát" a Szeged-Dorozsma kényszerítette ki. Merthogy a csongrádiak beleszerettek az esti mérkőzésekbe.

***Koncz Tibor** (Új Kelet)*

Ezért voltak hát az „éjszakai" tréningek. A piros-kékek „éles" (már amennyire lehetett...) próbát is tartottak: szerdán a TV-híradó perceiben Máriapócson meccseltek. S rúgtak tizenkilenc gólt. Az NYFC tehát mindent bedobott a siker érdekében.

– Két okból volt szükséges ezen felkészülési menetrend – érvelt a programváltozás mellett *Őze Tibor* edző. – Egyfelől a játékosok szervezete átállt a

ballisták, főként a középpályássor „acélos". Amennyiben itt meg tudjuk őket „fogni", úgy lehet keresnivalónk. Nekem valami azt súgja, hogy nem jövünk le vesztesen a pályáról.

És még valami... A Vágó-társulat tizenegyesekre specializálódott: az idei őszön hatszor rúghatott „tizit". Erről Tiszavasváriban is tudnának mesélni, más tészta, hogy *Szabó* kapus kétszer is kibabrált a szegediekkel.

Vágónál bevágód

Radó Ilona

1888. Páris.
1. Kivaricsiség. Alapt.
300 ft.

II. Ōszi Ejállitás II. 1888.

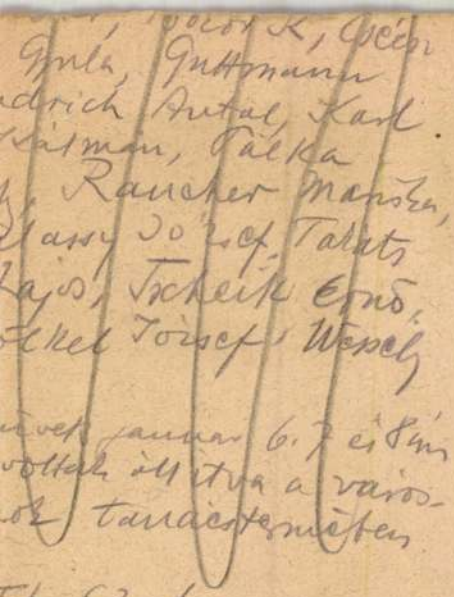

[illegible], Isidor K., Csécsi
Gyula, Guttmann
[illegible]drich Antal, Karl
[illegible]ltman, Pálka
[illegible], Raucher Manška,
[illegible]lassy József, Takats
[illegible]ajos, Tscheik Ernő,
[illegible]lkel József, Wessely

[illegible]ivek januar 6. 7 és 8 ám
[illegible]voltak ill. itva a város-
[illegible]ok tanácstermében

[illegible]f. 62. [illegible]

Radó Ilona Páris

A Képzőművészeti Társulat kiállításain a következő műveivel vett részt:

1887. őszi kiáll.: Az özvegy siralma, olajf., 500 ft. – A sebesült katona, olajf., 150 ft.

1888. őszi kiáll.: Kíváncsiság, olajf., 300 frs. – A menyasszony, olajf., 500 ft.

Rado Hona

irod

Magyarfestok a párisi
Salonban. Vasnyo
1891. 309 l

RADÓ I. *Ilona*, festő. Párizsban tanult, ahol a Salon kiállításán is résztvett. A bpesti Műcsarnokban 1887—88. genreképeket (Az özvegy siralma, A sebesült katona, Kíváncsiság, A menyasszony) állított ki.

E. G II 342 l

... von Rudolfo (I.) ... biss auf Carolum (V.) ...

— metszőnincs.

Augspurg

Gedruckt bey Johann Schultes.

Im Jahr Christi

M. DC. XXI.

17. drb.

Tipicus fametszetekkel. nem XVI-ik századi duczok?

dr. Radó Dezső: a Budapesti Városrendezési Egyesület alelnöke, stb.
dr. Berényi Zsuzsanna Agnes: Tiszteletbeli tag a Népligetben.

dr. Radó Dezső „Budapesti parkok és terek" c. könyvében írja hogy a főváros gondozott rendezett nagy parkjai mellett a 112 hektáros Népliget szegény rokonnak tűnik.

Budapest folyóirat,

Radó Éva, II. dij, ruhaterv

Magyar Iparmüvészet 1934. 208 l.
A magyar öltözködési mozgalom orsz. bizottságának ruhatervpályázatának eredménye.

MIK.

Radó Éva

A magyaros öltözködési mozgalom országos bizottságának ruhatervpályázatán a h / ruhacsoportnál(sportruha) a II. dijat nyerte tervével.

Cikk: Pályázatok.

Magyar Iparművészet, 1934. 207.l.

Radó Ferenc

A Szinyei Társaság Tavaszi Szalon kiállitásán kitüntető elismerés.

Magyar Művészet

1936. 191. l.

FR

MDK

Radó Ferenc

kitüntető elismerés

N.Szal. Tavaszi szalon 1937.

Radó Ferenc festő

Dunai tájakkal szerepel a Szinyei Társaság „Tavaszi Szalon" c. kiállításán az Ernst Múzeumban

Magyar Hírlap 1938 IV. 10

MDK.

Radó Ferenc

Kiállitási kritika

Kisalföld 1966 dec.18.

MDK

Radó Ferenc

kitüntető elismerésben részesült.

XII. Tavaszi Szal. N. Szal. 1937. máj. 4 l.

Radó Ferenc, asztalosmester

A Pécsett müködött legjelentősebb kisiparosok adattára. 1886-ban szül. Püspökszenterzsébeten. 4 évig Pesten, München és más nagy városokban dolgozott. 1893-ban önálló 2-3 segédet tartott. 162.old

B. Horváth Csilla: Mozaikok apécsi Kisipar történetéből az 1930-as években 149.old

-

A Jan. Pann. Múz-Évk. XIX. 1974. Pécs

Radio Gedeon

élete.

I.

Hadtört. Közl.

1941. 168-l.

XIX

Radó Ilona MDK

A menyasszony, olf.

Műcsarnok 1888. őszi tárlat.
I. sorozat

Radó Ilona MDK

Kíváncsiság, olf.

Műcsarnok 1888.őszi kiáll.
I.sorozat

Radó Ilona MDK

Kivánesiság, olf.

Mücsarnok 1888. őszi kiáll.
II. sorozat

Radó Ilona MDK

Az özvegy siralma, olf.

Mücsarnok 1887. őszi kiáll.
I. sorozat

Radó Ilona MDK

A sebesült katona, olf.

Műcsarnok 1887. őszi kiáll.
I. sorozat

Radó Ilona MDK

A sebesült katona, olf.

Mücsarnok 1887. őszi kiáll.
II. sorozat

MDK

Radó Ilona

Magyar festők a párisi Salonban. VU. 1891. 309 l.

MDK.

Radó Ilona fertő

„Az özvegy sirakma"

„A sebesült katona" c képei

KT-tárlaton 1887.

MDK-A-1-1/2049

MDK.

Radó Ilona festő

Két tanulmányfőt jelent be a münchenii kiállítása
1888.

MDK-A-I-1/2202.

Radó István
grafikus

— **Öngyilkosságok.** A Mária Valéria-ujtelepen *hipermangánnal* megmérgezte magát betegsége miatt *Horváth* József kertész. A Rókus-kórházba vitték a mentők. — *Radó* István 23 éves grafikus a Napszinház-utca 24. szám alatt a konyhakályhában mindkét karján felvágta az ereit. Őt is a Rókus-kórházba vitték. — Szombaton éjjel a Dunaparton, a Carlton-szállóval szemben, közvetlenül a viz mellett a köveken *egy eszméletlen férfit talált az őrszemes rendőr*. Kiderült róla ,hogy *Kohn* László kazánfütő és valószinüleg *öngyilkossági szándékkal akart a vizbeugrani, de az alacsony vizállás miatt a kövekre zuhant. Koponyaalapi törést és egyéb töréseket szenvedett.* A mentők *életveszélyes állapotban* a Rókus-kórházba vitték. — *Csepelen*, az Erzsébet királyné-ut 125. szám alatti lakásán *Bodó* Károly napszámos *nagymennyiségü mérget vett be*. A csepeli mentők a Weisz Manfréd-kórházba szállitották

Hétfői Reggel 1943
márc. 29.

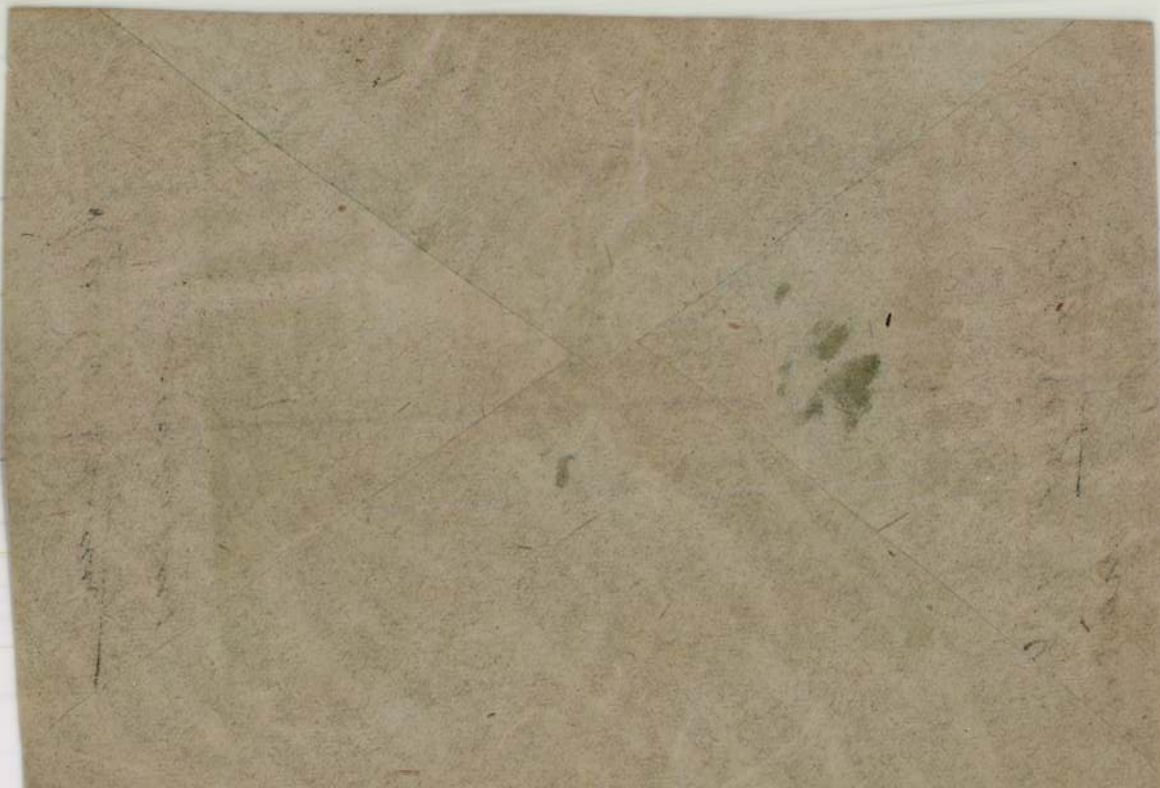

MDK

Radó István és Rácz Ernő mérnökök, épitési vállalk.

Bptávb. 194o szept.

Radó István K

Radó István és Rácz Ernő
mérnökök építési vállalk., V. Kresz
Géza-u. 24. 291-684

Bptávb 1940 szept.

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

BUDAPEST
934 OKT 25

HALLO ITT RÁDIÓ
NAPI 8 FILLÉRÉRT
KELLEMESEN
SZÓRAKOZHATIK

KÉSZPÉ
ZEL
BÉRME
TESITV

Müemlékek Országos Bizottsága ..... *úrnak*

tek. Elhökségének

BUDAPEST

VI.,Állatkerti-ut 1.

MDK

Radó Jenő és Gyula litografia

Bptávb. 1940 szept.

1

Radó Izabella

1903/4 - 1905/6

Ferkèpzomfoiskèvk

925. l.

rozokkal szeretett elénkíteni, anélkül, hogy bátyját megközelíthette volna. Művészetének példája a bpesti Szépművészeti Múzeumban levő tájkép.

W., 2. *Philips*, festő, W. 1. bátyja. Haarlem 1619. † u. o. 1668. Jan Wijnants tájképfestőnek volt tanítványa, képeinek gazdag és jellemző staffageára azonban Pieter de Laer gyakorolt befolyást. Vallásos tárgyú képekkel indult el (Híradás a pásztoroknak, Ker. Szt. János prédikál a pusztában, mindkettő Szentpétervár,

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
1979 DEC 2

SZOLNOK MEGYEI NÉPLAP

Radó Kálmán
szobrászművész

1021

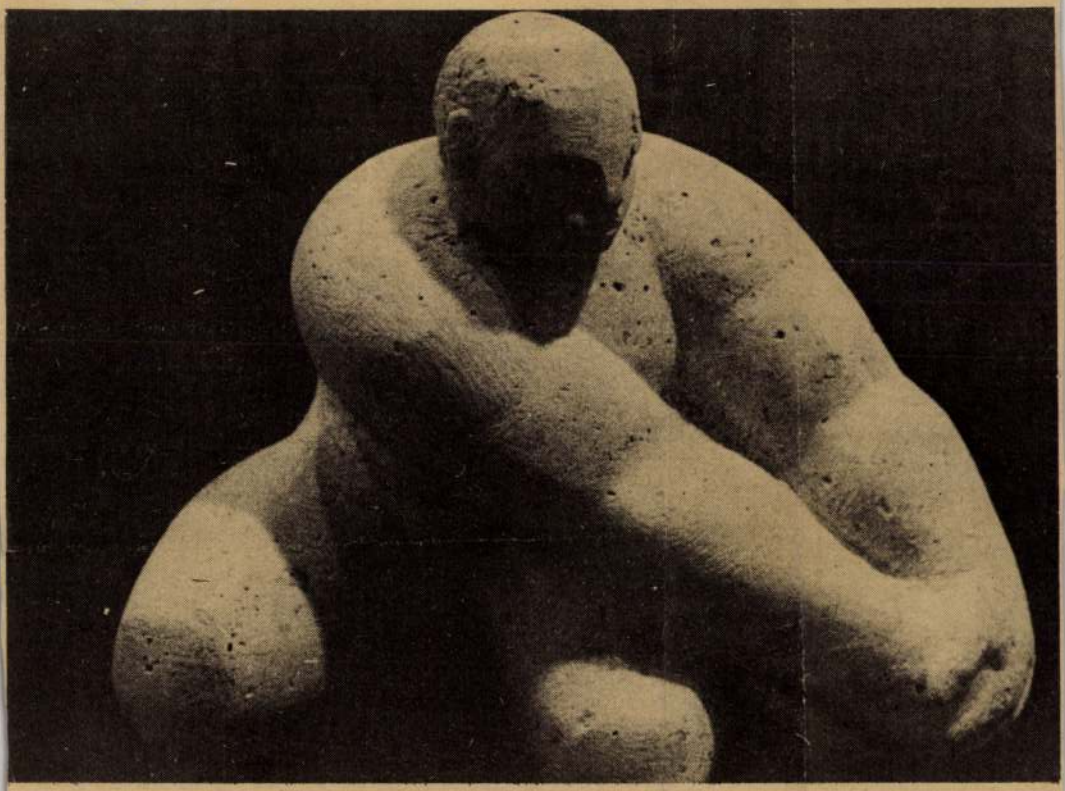

Radó Kálmán: Kompozíció

A TANÁCSOKÉ A SZÓ...

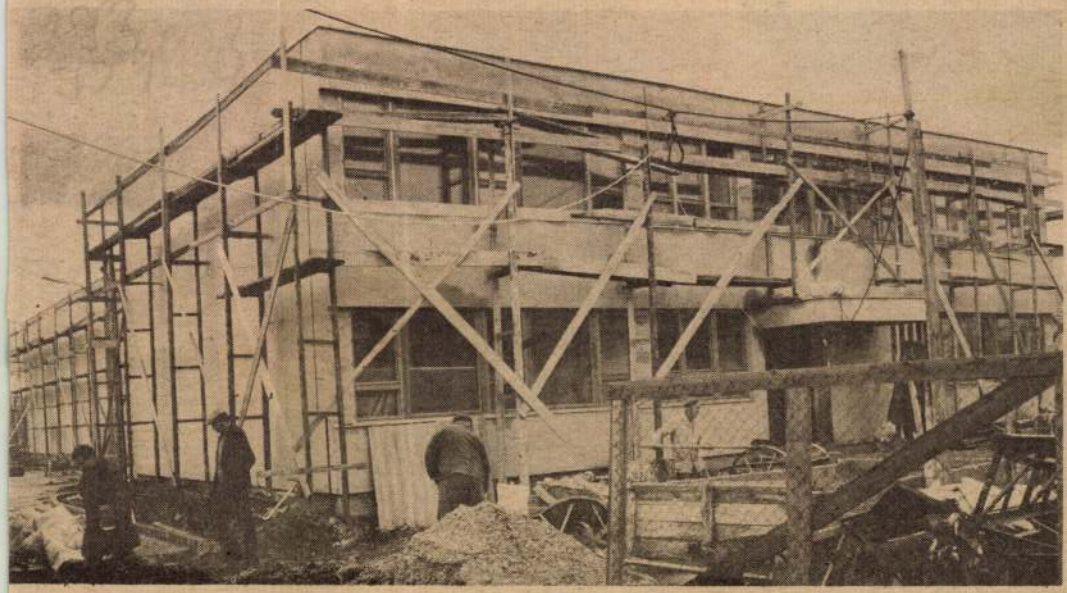

Az épülő levéltár Szolnokon

Fotó: NZS

Radó Jenő

1916. ajr. kiáll. N. Halom

Gödi részlet, litografia 50.—

Erdei út, " " 50.—

Triptolemos - Nobortípus III. 203.

Radó Jenő és Gyula

K

Radó Jenő és Gyula litografia,
V. Szemere-u. 25. 129-548

Bptávb 1940 szept.

caine (Parizs, 1912). Th. W. *Danzel*—E. *Fuhrmann*, Mexiko (Hagen und Darmstadt, 1922—23). H. *Kühn*, Die Kunst der Primitiven (München, 1923). *Barát.*

MEYER, 1. *Gusztav* (1816—1877), tájkertész és kertművész. Az 1860. megjelent Lehrbuch der schönen Gartenkunst-tal nagy befolyást gyakorolt a tájképes kertművészet fejlődésére.

M. 2. *Hans Heinrich*, német festő és művészeti író, * Zürich 1760, † Róma 1832. 1788-ban ismerkedett meg Goethevel, akire művészeti ismeretei és nézetei nagy befolyást gyakoroltak. A weimari festészeti akadémia tanára, majd igazgatója volt. Főműve: Geschichte der bildenden Künste bei den Griechen und Römern (Dresden, 1824—1836).

M. 3. *Jeremiach (tkp. Jeremiás Meier)*, német születésű angol miniatűrfestő, * Tübingen 1735, † 1789. Ziucke tanítványa, majd III. György király és családja udvari festője, az újonnan alapított londoni művészakadémia első tanárjának egyike, akinek művei rendkívül megbecsülésnek örvendtek. Leginkább angol magángyűjteményben találhatók.

MEYERHEIM, 1. *Friedrich Eduard*, német festő, * Danzig 1808, † Berlin 1879. A berlini akadémián Schadow és Niedlich tanítványa. Eleinte építészeti festészettel foglalkozott, majd Berlinben a genrefestés legkiválóbb képviselője lett. Képei, amelyek egész sora a berlini Nationalgalerieben láthatók, a festés módjának fokozatos fejlődése, finomodása mellett érzelmesen ideálizálják a párasztokat.

M., 2. *Paul*, festő, M. 1. fia, * Berlin 1842, † 1915, apjának tanítványa. Eleinte finom tájképeket, utóbb főleg színes, hatásos anekdotikus jellegű állatképeket (állatseregletek) festett

MDK

Radó Jenő

Gödi részlet, litogr.

Erdei ut, "

N.Szal. tavaszi kiáll. 1916. ápr. 18. l.

1021

Radó Ferenc
Kitüntetés

1979. december 14. Televizió 19,3o Vgné

TV-Hiradó

- Ma délelőtt a Fészek Klubban kiosztották a Magyar Népköztársaság Müvészeti Alapjának dijait, amellyel immár hatodszor a kiemelkedő irodalmi, képzőmüvészeti és zenemüvészeti alkotó tevékenységet ismerik el. A kitüntetetteket Vészics Ferenc, az Alap igazgatója üdvözölte. Irodalmi munkásságának elismeréseként Hubai Miklós népzenekutató munkájáért, Domokos Pál Péter kapott Emlék Plakettet, de azt személyesen nem tudták átvenni. Több évtizedes alkotói és közéleti tevékenységéért Emlék Plakettel tüntették ki Redő Ferenc festőmüvészt. Ezután a szakosztályi jutalmak kiosztására került sor. Dijat kaptak többek között:

- Alkotóvá teszi a müvek értelmezésében és a kulturák felfedezését. Irodalom-kritikusi jutalomban részesült iróportréiért, évtizedes kritikusi , szerkesztői ésirodalomszervezői munkásságáért Illés Lajos kritikus. Irodalom-publicisztikai jutalomban részesült, fontos közéleti kérdéseket feltáró és elemző irásaiért, interjuiért, Mezei András költő.

- A Zenei Szakosztály Szabolcsi Bence emlékére alapitott jutalmában részesült Bónis Ferenc zeneesztéta. Az idén először kiosztott Kiállitási Nivó-dijak közül az egyiket Dienes Gábor kapta, a Csoók Galéria-beli kiállitásáért.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Radó Kálmán, szobrászművész

NÉPÚJSÁG
Szekszárd
1980 JAN 6

/1021

Álló akt

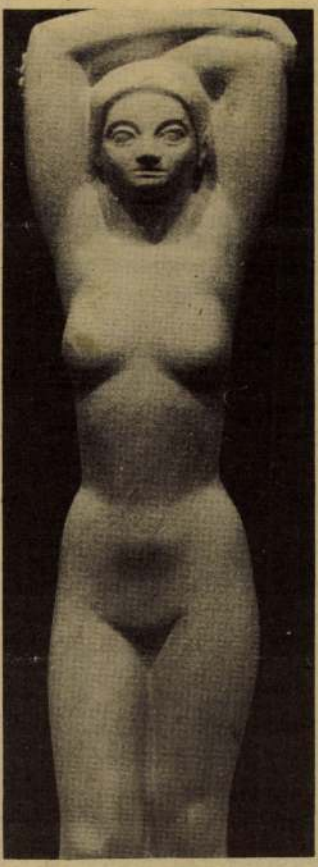

Radó Kálmán szobra

.ó személyzet sajátos szak-
ıi kvalifikációjától. A saját
ımelő bázis megteremtése
gyorsító technikában biz-
ıítja a szocialista országok
átását a szükséges meny-
iségű, típus szerint szabvá-
osított, különböző beren-
zésekkel. A szabványosítás
ıetővé teszi a berendezések
ergiaszükségleteinek csök-
ntését, a kapacitás, a meg-
zhatóság növelését, az irá-
ítás automatizálását.

Ezeknek az időszerű fel-
atoknak a megoldása biz-
ıítja a gyorsító technika
›dernizálását, s ez óriási
talékot jelent a testvéri
ıszágok intenzív tudomá-
os-technikai és ipari fej-
lésében.

SZERGEJ KULINYICS
APN—KS

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1979 DEC 9 1

KISALFÖLD
Győr

Radó Kálmán,
szobrászművész

1021

Radó Kálmán: Kompozíció

a tartalomból

- A szebb napok árnyékában
- Érmek, élmények
- Mindenből nyolcat, tizenhatot
- Életre keltik a köveket

KRITIKA

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

CSONGRÁD MEGYEI HÍRLAP

Radó Kálmán,
szobrászművész

1979 NOV 25

1021

Böröczki Mihály:

Kezek

ahogy szerszámok
nyeléhez tapadsz
ahogy ledobsz
fölemelsz
megragadsz
az első érintésben
ott dobog
ahogy majd folytatod
nyarak
telek
napfény és viharok
tüzében formált
inas karok
gyűrt markok és
erős
szikkadt-szép tenyerek
kezek
kezek
kezek
fürtökben lóg az ősz
értő türelmetek
szelíd-nyugalmú titkotok
göcsörtös ág-bogán
parancsotok nyomán
duzzadnak az erek
izmok rándulnak szótalan
és lélegezni kezd
az üzenet
kezek
kezek
kezek
évezredes tapasztalat
tiz ágú rejtjelét
faggatják a szavak
s a vallatásra csak
egy évekkel tömött
pillanat leng
a mozdulat fölött

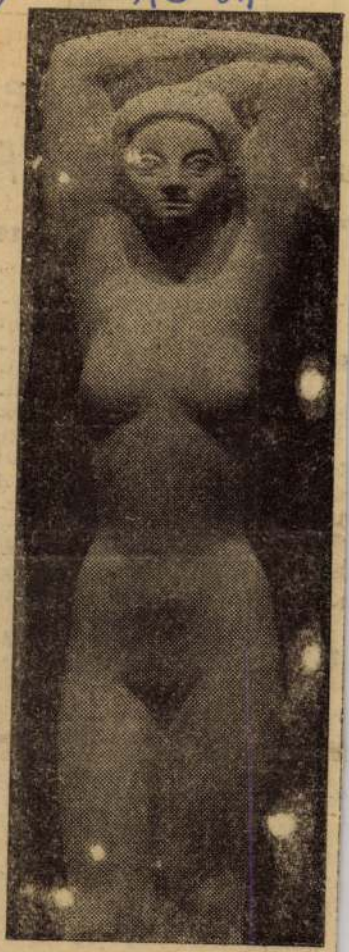

RADÓ KALMAN SZOBRA

Miért n... fizetést Pathó Pál?

Ismerte-e Petőfi, híres verse főszereplőjét?

„Ej, ráérünk arra még!" Ki ne ismerné ezt, a szállóigévé lett verssorát Petőfi Sándornak, amelyben a patópálos restséget, nemtörődömséget, tunyaságot állította pellengérre? Azt azonban kevesen tudják, hogy valószínűleg nem kitalált alakról szól a költemény. A Pathó-család ugyanis létezett, bár a verstől eltérően egy h betű is volt a nevében. Ezt dokumentálja egy irat az esztergomi levéltárban nyílt kiállításon.

A Szőgyénben élt Pathó-család 1718-ban kapott nemesi levelet. Az ősi Pathó Pál Esztergomot képviselte a pozsonyi kamaránál. S hogy mire volt rest és mire nem, arról ékesen beszél a most bemutatott levél, amelyet a „Méltóságos Királi Biztos Úrhoz" címzett és 1849. október 19-én keltezett.

„Alulírott folyamodom avégett: én folyó év március hónap 12-én Ő Méltósága Andrási József akkori Királi Biztos úr által Párssemet, a cassában pénz soha nem volt, amit adószedő urak megbizonyíthatnak, hogy semmit fizetésemből ki nem kaptam: minél fogva nagy alázattal kérem méltóságát, méltóztasson eránt am kegyességgel viseltetni, s járandó tiszti fizetésemet a megye cassájából ki adatni...

Alázatos könyörgéseim után magamat kegyes pártfogásába ajánlott mély tisztelettel vagyok méltóságodnak alázatos szolgája — Pathó Pál mp. Szőgyén."

És hogy miért nem kapott fizetést Pathó Pál? Erre is feleletet kapunk azzal az akta hátára írt, három nappal később keltezett válasszal, amely így szólt: „Minthogy szokásba soha sem volt, hogy a tisztviselők fizetését hajdúik nyugtassák, ki nem fizettem." Azaz Pathó Pál arra nem volt rest, hogy hosszú levélben kérvényezze fizetésének kiutalását, de arra már igen, hogy el is menjen érte.

A levéltárnak olyan do-

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ

1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 349-726

Radó Kálmán,

DOLGOZÓK LAPJA

1979 NOV 25

1021 DOLGOZ

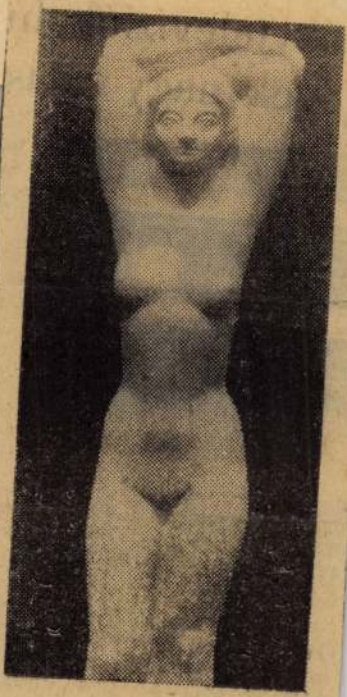

Radó Kálmán: Álló akt.

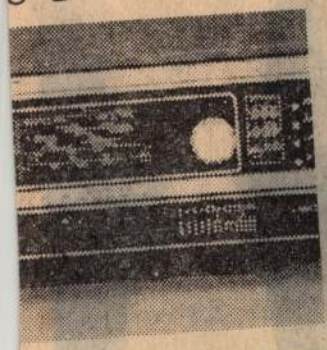

diója. Programozható állomás-nghatás, teljesen tranzisztori-ozata a „disco star". Mindkét larab jó minőségű hangdoboz sa szükséges

Visszatérve a rádiókra: Örömet szerezhet gépkocsi-tulajdonos családtagjának, ha AUTÓRÁDIÓVAL lepi meg. Skoda és Wartburg, valamint Lada típusú személygépkocsi-hoz való készülékek állnak rendelkezésre.

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR MAGYARORSZÁG
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Radó Kálmán
szobrászművész

ÉSZAK-MAGYARORSZÁG

1979 NOV 29

1021

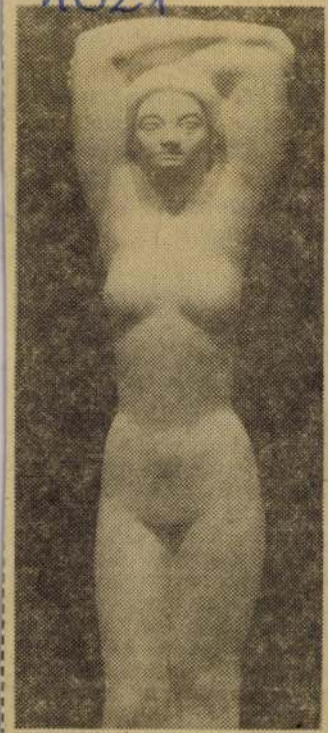

Álló akt Radó Kálmán szobra

ván.

Az év elején kicsi volt az igény, így nehézkesen indult a cementszállítás. Később azonban erőteljesen kellett növelniük a tempót. Ennek eredménye, hogy 10 hónap alatt 400 ezer tonna cementet — a tervezettől 35 ezer tonnával többet — vittek az építkezések színhelyére. Ebben, mint említettük, része van a Ferihegyi szállításnak is. Az igazgató elmondja, hogy november végére teljesítik egész évi cementszállítási tervüket. Ez azért is értékes, mert — mivel a bélapátfalvi üzem „kiesett", így — egyetlen, a Hejőcsabai Cementgyár látta el őket anyaggal.

A munkához igyekeztek biztosítani a jó technikai

SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR MAGYAR HÍRLAP
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Radó Kálmán
szobrászművész

SOMOGYI NÉPLAP
1980 FEB 17

nem riportot készíteni jöttem, hanem csak egy nyavalyás kérdőívet. Hazalok, tett neki ez az ember, hogy hagyja magát elvenni általa.

Kompozíció. Radó Kalmán szobra.

...járás- és vízállásjelentés. 14.
...klámparádé. 14.03: Híres e
...ók albuma. 14.30: Hírek. 14.
...skarádió. 15.30: Jelenidőbe
...8: Slágerek mindenkine
...0: A vasárnap sportja. 18.
...sti házak titkai. 18.30: Híre
...3: Új lemezeinkből. 19.
...ellemi térképolvasás. 19.
...nés játékokból. 20.20: Vers
...ondja: Illyés Gyula. 20.
...ek. 20.33: Sporthírek. tot
...8: Sokféle. 21.38: Újdonság
...ból. 22.10: Kellemes pihenés
...0: Hírek, időjárás. 0.10: Id
...i nyelvű vízjelzőszolgálat.

3. MŰSOR

...7.00: A pécsi stúdió szerb-hor
...t nyelvű műsora. 7.30: A pé
...stúdió német nyelvű műsora.
...0: Hírek, időjárás. 8.05: Mű
...rismertetés. 8.08: A végzet ha
...ma. 9.04: A kamarazene ked
...lőinek. 10.10: Új zenei újság.
...00: Hírek, időjárás. 11.03: Szte
...o beállítóhang. 11.06: Rádió
...nház. 12.08: Hi-fi variété. 13.00:
...rek, időjárás. 13.03: Műsoris
...rtetés. 13.05: Kis magyar nép
...z. 13.10: Händel: Messiás. 15.35:
...hémélet. 16.30: Romantikus
...esterek műveiből. 17.41: Így
...am Kodályt. 18.05: Horváth
...szló hangversenye. 19.43: Mo
...t-művek. 20.53: A dzsessz tör
...etéből. 21.38: Stúdiónk vendé
...Vass Agnes. 22.21: „Örökzöld
...fekete rózsák . . .” 22.45: „A
...ici Olasz Rádió énekkarának

...donkázik, Carlo Zecchi zongorázik. 14.59: Boulez: Rétegről rétegre. 16.00: Arcok, művek, korok. 16.30: Húszonöt perc beat. 16.55: Az ezred lánya. 18.00: Láttuk, hallottuk. 18.25: Egészségünkért! 18.30: A hét zeneműve. 19.00: Hírek, időjárás. 19.05: Mindenki iskolája. 19.35: A Magyar Állami Hangversenyzenekar Csajkovszkij-hangversenye. Kb. 21.20: Operarészek. 21.48: Legszebb stúdiófelvételeinkből. 22.30—22.33: Hírek, időjárás.

PÉCSI RÁDIÓ

17.00: Hírek. 17.05: Hang-adó. 18.00: Dél-dunántúli híradó. 18.15: Zenés percek. 18.30: Szerb-horvát nyelvű műsor. 19.15: Német nyelvű műsor. 20.00: Műsorzárás.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

Radó Kálmán, szobrászművész

VAS NÉPE
Szombathely
1979 DEC 2

1021

panel-világ ablakhierarchiája:
tízemeletes burleszk.

Radó Kálmán: Kompozíció.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Radó Kálmán,
szobrászművész

ÉSZAK-MAGYARORSZÁG
1979 DEC 9

1021

1979. decembe

Női fej

Radó Kálmán

9., vasárnap

zottsá

A gazdasági fejlődés fontos feltétele, hogy az árrendszer célszerű gazdasági döntésekre és ésszerű fogyasztásra késztessen. A termelői árak fejezzék ki jobban a világpiac árváltozásait, ösztönözzenek a hatékonyság növelésére, a műszaki fejlesztésre, a minőség javítására és a takarékosságra. Az alapvető fogyasztási cikkek és szolgáltatások árát — életszínvonal-politikánknak megfelelően — továbbra is központilag kell szabályozni. Az állami és a társadalmi ellenőrzés javításával meg kell akadályozni az indokolatlan áremeléseket és fogyasztók megkárosítását.

Gazdasági helyzetünk meg-
veteli, hogy a munka ter-
ékenysége gyorsan növe-
ék. Nagy tartalék rejlik
em- és munkaszervezés,
peráció javításában, a
léses fegyelem erősíté-
a munkaidő teljesebb
lásában, a fegyelme-
munkában.

V

Ideológia, műv szocialista

A szocialista építés előrehaladásával, a nemzetközi ideológiai harc kiterjedésével és bonyolultabbá válásával fokozódott a párt ideológiai tevékenységének szerepe. A figyelmet a társadalom fejlődésének szempontjából legfontosabb eszmei és erkölcsi kérdésekre kell összpontosítani: a közérdek tiszteletben tartására és szolgálatára, a munka becsületének növelésére, a kötelezettségek teljesítésére, a közösségi szellem erősítésére. Határozottan fel kell lépni a kispolgári életmód, a közömbösség ellen.

Tanulmányozni és általánosítani kell a gyakorlati munka tapasztalatait, erősíteni kell az elmélet és a gyakorlat kapcsolatát. Egész nevelő munkákkal mélyítsük el a szocialista hazafiságot, annak tudatát, hogy a nemzeti érdek helyes szolgálata ugyanúgy elválaszthatatlan az internacionalizmustól, mint a haladás nemzetközi ügyének előmozdítása hazánk, népünk érdekeinek szolgálatától. Küzdjünk hatá-

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-1748, 340-726

Radó Kálmán,

1980 ÁPR 19

KISALFÖLD

Szobrászművész

1021

□ Radó Kálmán: Női fej

ıep

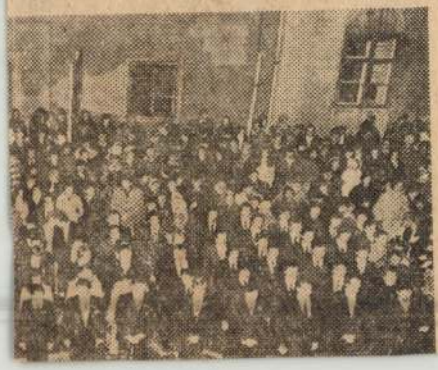

Radó Kálmán, szobrászművész

Dunántúli Napló, 1979. dec. 2.

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

1980 MÁJ 25
CSONGRÁD MEGYEI HÍRLAP
Radó Kálmán
szobrászművész
1021

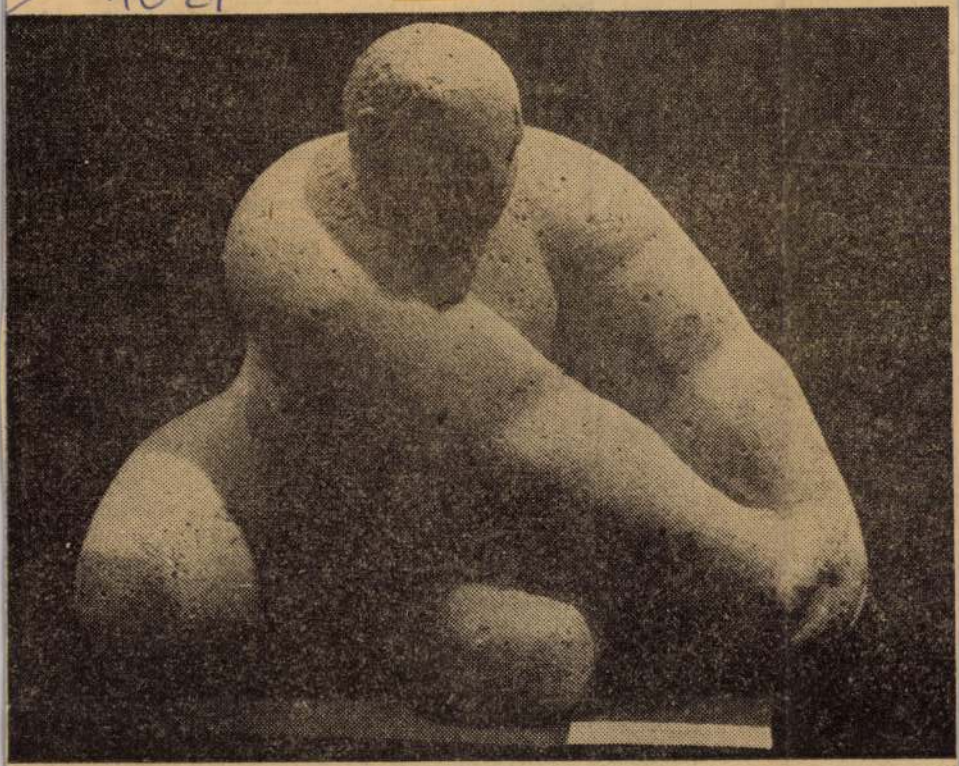

RADÓ KÁLMÁN: KOMPOZÍCIÓ

fog az állom
falu pártsej
Pokuszajev e
gazdasági ki
tották. Ên
rem, éppen
mint volt p
vetkezőre:
fogaton men
ra; maga tet
zi nepman (
hez egyébké
a külseje) és
tolja ki, hogyan gondolkozik az elvtárs. Szedje ki belőle, mi a véleménye a komszomolról, mennyire mély a kommunista meggyőződése... Próbálja rávenni, hogy színt valljon, aztán írjon az állomásról!

— Hogy úgy mondjam, afféle kis politikai vizsga. — Mondta Tyutyikov, és hájas tarkóját megbiccentve elmosolyodott.

— És írjon, hogy szerencsésen megérkeztek-e! — kiáltott utána a tornácról a titkár, miután kikísérte.

Esteledik, országút, sár...

Pokuszajev, hosszú lábait szétvetve, hátával a baknak dőlve a kocsin bóbiskolt; szeplős arcán átsuhantak az utolsó, kósza árnyékok, a szekér kitartóan nyikorgott.

— Micsoda marhaság.

Pokuszajev nem válaszolt, csak a lába rándult meg.

— Olyasmit csinálnak, ami fölösleges. Nézzük csak mindjárt ezt a Komszomolt. Hisz csavargó ez mind. Rég le kellett volna csukni őket.

— Ne jártasd a szád! Kapsz a pápaszemedre, ha nem hagyod abba!

— Ha én lennék hatalmon, megtanítanám őket kesztyűbe dudálni. Eligazítanám én ezeket a pimasz komszomolistákat. Micsoda istentelen csirkefogók.

Feltűntek az állomás távoli, hunyorgó fényei. Tyutyikov, aki úgy teleette magát, hogy levegőt is alig kapott, tovább csepülte azokat az „istentelen komszomolistákat".

Radó Károly

Jerkő

l.

Szabad Művészet

1948. 268. l.

M. KIR. VALLÁS ÉS
KÖZOKTATÁSÜGYI MINISTERIUM

13.521/1935.szám.

III.

„Folyó évi októb
terjesztésére Schulek János
tember hó 1.-én Budapestről
utazása alkalmával felmerült
tott és 13 P 60 f.azaz Tizen
utiszámláját csatoltan megkü
költségeire nevezett részére
számolandó el."

MDK

Radó Károly

Golyózó fiu, br.

Guggoló fiu, gipsz

IX. Magyar Képzőm. Kiáll. Mics. 1962. 29.1.

Radó Károly

„Flóra"

(rep.)

Művészet, 1941. júl.

Radó Károly MDK

A Debreceni Városi Tanács megrendelésére készitett három méteres szobrát a Kossuth Lajos Tudományegyetem előtti szökőkutak mellé állitották fel.

--: Hat uj szobrot kap ott Debrecen.
NÉPSZABADSÁG 1964 aug. 23.

Radó Károly
grafikán

„Flóra" (rézmetszet)

Losonci Miklós: Képzőművészetünk időszerű kérdései.
Művészet, 1971. július - 32.oldal

Radó Károly MDK

Ülő leány, gipsz

Vetköző fiu, bronz

Mücsarnok 1959 VII. Magy. Képzőm. Kiáll.

MDK

Radó Károly

Sarlás lány, g.

Téli Tárlat 1964. Székesfehérvár

Müvészeti Lexikon

186o. okt. 28. -- Bp., 1935/: épitész.
ől Bp.-en számos bérházat, üzletbá-
. 5. sz., Váci ut 87. sz. fővárosi
ai Testvérek Üllői uti üzletháza/.
lló Sebestyén Arturral és Hegedüs

MDK.

Radó Károly

Kiállitási kritika

Müvészet 1966 okt.

MDK.

Radó Károly

Kiállitási kritika

Müvészet 1966 okt.

M. D. K.

RADÓ Károly szobrász

A grafikai és kisplasztikai kiállítás

son szerepel

Magyar Nemzet 1960. (XVI.) 147. 3. 4. l.

(d. m.) Grafikai és kisplasztikai kiállítás

Radó Károly
szobrász

MDK

"Guggoló fiú" c. műve.

Művészeti életünk.
Művészet, 1961. április – 40 l.

Radó Károly
szobrász

M.D.K.

A debreceni fedett uszoda
előcsarnokában helyezték el
női bronzfiguráját.

Művészeti életünk
Művészet, 1961. április - 240.

HDK

Radó Károly (szobrász)

Bronz akt-szobrát 1960 őszén állították fel a nagyerdei (Debrecen) fürdő csarnokában.

Bögel József: Új szobrok Debrecenben. Alföld, Debrecen 1961. 4. sz. 63. l.

Radó Károly
szobrász

M.D.K.

„Vethőző fiú" c. kisplasztikája

Arthur Trivadar: Fiatal szobrászok a Műcsarnokban II.
Magyar Ifjúság, 1959. ápr. 18

Radó Károly

M.D.V.

Női alak ábrázolásával
vesz részt a kiállításon.

Tavaszi üdvözlet
Magyarország, 1960. ápr. 30

MDK.

Radó Károly

Dombóvárott kiállitása nyilt

Tolnamegyei Népujság 1965 márc.3o.lap -

Radó Károly

Zolnai

László

Szabad Művészet
1955. 448. l

Radó Károly

Ülő lány c. nobra a debreceni egyetem előtt van

Alföld, 1965, 6 sz, 78 o.

MDK

Radó Károly, szobrász

Engels-portréja Kossuth a Tanácsházára kerül.

– : Új szobrokat állítanak fel Budéken 10. l

NÉPSZABADSÁG, hn. 1962. okt. 16. [Budéki]

Radó Károly szobrász M.D.K.

A Klement Gottwald Gyár Kiliám György szocialista brigádjának müvészeti érdeklődésének irányitója.

Debrecenbe készit szobrot.

Molnár Antal: "Brigádtagunk a szobrász"

Magyar Nemzet 1963. április 20. 5 .l.

M.D.K.

Radó Károly
szobrász

M.D.V.

Engels szobra a komló i
Tanácsháza tanácstermé-
ben van elhelyezve.

Lehőcz Mária: Komló képrőművészetéről
Művészet, 1963. január - 31 lap

MDK

Radó Károly

Fiu teknősbékával

A diszkut és szoborpályázat eredm. Népszava, 1959. nov. 29.

MDK

Radó Károly, szobrász

Kossuth. Bronzérem.

Mücsarnok.-Tavaszi Tárlat. 1957. Kat. 19.1.

MDK

Radó Károly, szobrász

Kapáló. Gipsz.

Mücs.-IV.M.Képzm.Kiáll. 1954.jan.-febr. Kat. 21.l.

MDK.

Radó Károly

Kiállitási kritika

Tlonamegyei Népujság 1965 ápr.9.lap -

Radó Károly szobrász M.D.K.

Lenti község gimnáziuma számára szoborfigurát készitett, melyet lemezben kviteleznek

Napló

Magyar Nemzet 1965. augusztus 3. 4.1.

Radó Károly
szobán

M.D.K.

„Le anyka ugrókötéllel."
(repro)

Művészet, 1965. december – 38 kep.

MDK

Radó Károly

Vetkőző fiu, br.

Képzőművészetünk a felszabadulás után. MNG 1960.
39 l.

Radó Károly
szobrász

M.D.K

A kiállításon szerepel hagyo-
mányos stílusu ugrókötelés
leánykája vézlemezekbe.

Tibely Gábor: A $\overline{X}$. kiállítás szobrai.
Művészet, 1966. február – 18 kap.

MDK

Radó Károly

Törülköző lány, bronz

Pihenő lány, bronz

M. Képzőművészek grafikai és kisplasttikai kiáll.
1960. jun. Csók Gal.

MDK

Radó Károly

Semmelweiss, gipsz

Pihenő lány, br.

Törülköző leány, br.

VIII. M. Képzőművv. Kiáll. Műcs. 1960. ápr.

Radó Károly

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

1965 AUG 3.

MAGYAR NEMZET

Radó Károly szobrászművész Lenti község gimnáziuma számára szoborfigurát készített, melyet lemezben kiviteleznek.

Radó Károly

Felszólaló ifjumunkás, gipsz

III.M.Képzőművészeti Kiállitás 1952.dec. 1953. március katalógusa, 19 lap

RADÓ Károly Szobrász

NN: Festőállványok között a népnyelő Sztálinvárosban

Művelt Nép 1955 nyár 33 n. aug. 14. 3. l.

MDK

Radó Károly szobrászművész

Művei: „Agitátor" (évekkel azelőtt szerepelt egy kiállításon); kisplasztikák (ágaskodó paripa, kompozíciók, aktok); Kossuth-plakett (a Tavaszi Tárlaton szerepelt); „Marokszedő lány" (plasztilin; repr.)

Artner Tivadar: Kiállításra készülnek. Magyar Ifjúság, Bp. 195x. 20. sz. [4. l.]

MDK

Radó Károly Derkovits-ösztöndíjas szobrászművész

(szerepel a Magyar Ifjúsághoz írott levél aláírói között.)

Támogatását várunk!

Magyar Ifjúság, Bp. ~~1956~~ 1957. 46. sz. [6. l.]

M.D.K.

Radó Károly
nobrász

A fővárosi tanács díszkút és nobor pályá
zatán a harmadik díjat kapta.

Magyar Nemzet, 1959. nov. 29.
A fővárosi tanács díszkút és . . . 4 l

M.D.M

M. D. K.

Radó Károly
szobrász

Szobrait publikációk.

Magyar Nemzet, 1959 aug 19.
Mesőgondaság a képzőművészetben. 4 l.

Radó Károly, szobrász MDK

A bronzszabrok egyikét
Készítette.

–: Hat új szobrot kapott
Debrecen 9.1.

Bp. 1964. aug. 23.

Radó Kásoly szobrász

Szöveg ben említett mű: Ugrókötelés lányka a F. Margit Kapronnivészeti Kiállítás anyagából

1966. feb. Művészet

Radó Károly
grafikus

M.D.K

A kiállításon grafikái szerepel.

Kovács Gyula: Mai magyar képzőművészet ...
Művészet, 1966. október – 41 lap

Radó Károly
szobrász

M.D.V.

„Ülő lány" c. műve
„szeregel a tárlatos. —
„Ülő lány" (repro)

Kovács Gyula: Bernhárási munkák a XI. Magyar..
Művészet, 1968. május – 20 lap

Radó Károly

Gyermek pektré nobra (Ehl.)

Szerepel az angyal földi képző-
művészek II. kiállításán

Nyvári Béla: Az angyal földi képző-
művének II. kiáll.

Magyar Ifjúság 1966 V. 28

MDK

Radó Károly

Kvassay Jenő szobráról

Magyar Nemzet 1968 jan 29.

Radó Károly

1960. Nagyerdőben a Tüdő csarnokban áll akt szobra /bronz/

A képzőművészetek Debrecenben/szerk.Bőgel József/
1961.Debrecen 104 Képjegyzék

Radó Károly

Kossuth, bronzérem

Műcsarnok 1957 Tavaszi tárlat

MDK

Radó Károly
nobrári

„Gyenvekfej" portréja hiszakte-
nisztikus.

Szelesi Zoltán: A VIII Szegedi Nyári Tárlat.
Művészet, 1967. november – 42 lap.

Radó Károly

„Ülő nő", 300 cm, (fig. mér.) bronz,

Hajdu-Bihar megye, Debrecen,

Kossuth Lajos Tudományegyetem,

előtt - medence szobor.

Tájékoztató 64/65 Képző és Iparmüvészeti Lektorátum 14 l.

Radó Károly MDK

Semmelweiss, gipsz

Pihenő leány, bronz

Törülköző leány, bronz

Műcsarnok 1960. VIII. Magy. Képzőm. Kiáll.

Radó Károly MDK

Golyózó fiu, bronz

Guggoló fiu, gipsz

Mücsarnok 1962. IX. Magy. Képzőm. Kiáll.

Radó Károly MDK

Leányka ugrókötéllel, rézlemez

Puttonyos leány, bronz

Guggoló fiu, bronz

Gáborka portré, bronz

Mücsarnok 1965. X. Magy. Képzőm. Kiáll.

MDK

Radó Károly

Gyermekfej, repr.

Szegedi nyári tárlat, Móra F.Muz. 1967.jul.

MDK

Radó Károly

Gyermekfej, br.

Női fej, kő

Szegedi nyári tárlat, Móra F.Muz.1967.jul.

Radó Károly (nül. 1925)

Palántaültelő.

gipsz, 40 cm. A művész tul.

Mezőgazdaság a képzőművészetben. A Kat. bev. Matolcsi János. Bp. 1959

33.

MDK

Radó Károly

Kiállitási hir

Müvészet 1968 máj.p.18.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

MAGYAR NEMZET

Radó Károly
1968 JUL 25
Szobor

Bihari János portrészobrán dolgozik Radó Károly szobrászművész. A szobrot a margitszigeti Művész sétányon állítják fel. — Tarcsányi Árpád szobrászművész díszkutat tervezett a gödöllői Agrártudományi Egyetem számára.

1004

nán, az ivóvízkivételi műnél.
Ezt követően felkutatjuk, meg-

MDK

Radó Károly

szobor:

Leányfej, mészkő

4. Balatoni nyári tárlat. Keszthely.
Balatoni Mus. 1968.

Radó Károly szobrás

Két portréval (cml.)

szerepel az alábbi tárlaton

h. gy.: Az angyalföldi képzőművészek
ünnepi kiállítása

Magyar Nemzet 1969 IV. 4

MDK

Radó Károly

Leányfej, mészkő

9. szegedi nyári tárlat. Móra F. Muz.

1968. aug.

Radó Károly

Kossuth, bronzérem, 14 cm

Budapest Műcsarnok kiállítása,
1957. kat. szerk. Kisdéjiné,
Kirimi Jén.

19

Radó Károly

szobrászművész a hódmezővásárhelyi gimnázium számára megmintázta Kiss Lajos néprajztudós portréját.

Magyar Hírlap, 1967, VIII. 6. 11. o.

H.D.K.

Radó Károly
nobrán

Az Egyetem téren nyert műve
elhelyezést.

Dr. Szűcs Ernő: A felszabadulás utáni . .
Hajdú-Bihar Napló, 1969. szept. 28. .

Radó Károly

Szobrászművész Bihari János portrészobrán dolgozik.

Magyar Nemzet 1968. júl. 25. 4o.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Radó Károly

kiállított műve:

Kossuth, bronzérem, 14 cm.

Tavaszi tárlat. A Műcsarnok kiállítása 1957. Kat. szerk.: Kisdiginé Kirimi Irén. Bp. 1957. 19 l.

19. l.

Radó Károly, szobrai

MDK

A verhunkos mesterének, Bihari Jánosnak készült szobrát a margitszigeti műkertészetben állítják fel.

— : Hi :— 8.

ESTI HIRLAP, Bp. 1908. jún. 29.

M.D.K.

Radó Károly, szobrász

készítette, a Magyar Népkörtársaság címerének domborművét melyet 1966-ban a, váci Városi Tanacs disztermében helyezter el (körölve).

Monumentális Müvészet Pest megyében.
Szerk.: Ladányi István. Bev. Végvári Lajos.

Bp. 1966. 80 l. illusztr. 61 old.
+ 22.-

Radó Károly MDK

Felszólaló ifjumunkás, gipsz

Műcsarnok 1952/53 III. Magy. Képzőm. Kiáll.

Radó Károly MDK

Kapáló, gipsz

Mücsarnok 1953-54 IV. Magy. Képzőm. Kiáll.

Radó Károly, Debrecen

MOL

A debreceni egyetem előtt felállítására kerülő hat allegorikus bronzszobor egyikét készíti.

— : Röviden

6.

NÉPSZABADSÁG, Bp.: 1964. júl. 25.

Fénykép

Milgné:

Képzőművészeti Főiskola: 311 ltsz.

Radó Károly: Ifjú munkás az emelvényen.

Diploma munka: 1951/52

Szokos.

Negatívnincs.

Radó Károly

Akt nobor (1960) a debreceni nagyérdei fürdő előcsarnokában (emlitve)

A képzőművészeti Debrecen ben 1961

10 oldal

Radó Károly szobrász

Részt vett a XI. Magyar Képzőművészeti Kiállitáson a Műcsarnokban 1968-ban.

Kortárs 1968/10 1673. old.

Radó Károly szobrászművész

a Műcsarnokban július 22.-ig
lesz nyitva tárlata.

Bezáró kiállítások.

Népszava, 1973. júl. 1.

Radó Károly szobrász

A nógrádgárdonyi szanatórium bejáratánál áll nőfigurája. Rövidesen felállításra kerül Korányi-portréja (ennélfve).

Nógrád, 1973. aug. 29.

Radó Károly

Salgótarjánban a szabadtéri szoborkiállításon szerepelt.

Magyar Hirlap 1981/8/24/8/

Radó Károly

Puttonyos lány

Ország Világ 1965/41 17 old.

Radó Károly szobrászmüvész

Fischer Ernő festőmüvésszel közösen rendezett kiállitásukat junius 28.-án nyitják meg a Mücsarnokban, -közli a lap kulturális eseményeket ismertető rovata.

Élet és Irodalom, Bp. 1973. juni. 23.
XVII. évf. 25. sz. 2. lap.

Radó Károly, szobrász

Kiállítása nyílik a Műszaszoh ban jún. 30-án.

– : □ Radó Károly 2.

ESTI HIRLAP, Bn 1973. jun. 28.

Radó Károly, szobrász

A Műcsarnokban nyílt meg kiállítása.

– : □ Radó Károly ... 2.

ESTI HIRLAP, Bp 1973. jun. 30.

Radó Károly, szobrász

Kiállít a Műcsarnokban.

—: A két végi kulturális programból

9.

Népszabadság, Bp 1973. jun. 30.

Radó Károly szobrászművész.

A nógrádgárdonyi TBC-intézet a következő évben a művész alkotását kapja: „Álló nő" nevét viseli. (emlétve).

Nógrád, 1968. dec. 9.

Radó Károly

Neve megemlítve.

Gaston Diehl : Vasarely — Bp. 1973. 12p.

Radó Károly

Bemutatott művei: „Ülő lány", ko, 130 cm; „Diss Lajos portréja", mészkő, 73 cm; „Mórika", bronz, 32 cm.

Zala Tibor: XI. magyar képzőművészeti kiállítás, Budapest, 1968.

144

Radó Károly szobrász

- Kiállításai voltak a Műcsarnokban
- Portréi találhatók

Dévényi Iván ismertetése a

Vigília 73/10 705 old.

Radó Károly

„Bihari János" szobra a margitszigeti művészsétányon.

Mezza László, Mernát György, Erdei Ferenc

szb.: Budapest Lexikon, Budapest 1973.

13351

815p

Radó Károly

1. Mandolinszedő fehér márvány 60 cm

2. Ülő lány bronz 20 cm

Radó Károly szobrászművész kiállítása
Bp. Műcsarnok 1973.

Radó Károly

19. Nyár fehér márvány 95 cm

Radó Károly szobrászművész kiállítása
Bp. Műcsarnok 1973.

Radó Károly

17 Leány akt fehér mészkő 95 cm

18. Figurális kompozíció (küzdelem)
gipsz 65 cm

Radó Károly szobrászművész kiállítása
Bp. Műcsarnok 1973.

Radó Károly

15. József Attila gipsz 60 cm

16. Leányfej mészkő 40 cm

Radó Károly szobrászművész kiállítása
Bp. Műcsarnok 1973.

Radó Károly

13. Kötélugrós leányka v. rézdombozítás
180 cm

14. Leányfej mészkő 42 cm

Radó Károly szobászművész kiállítása
Bp. Műcsarnok 1973.

Radó Károly

11. Mártika, fej bronz 52 cm

12. Bihari János gipsz 60 cm

Radó Károly szobrászművész kiállítása
Bp. Műcsarnok 1973.

Radó Károly

9. Gúgoló fiú bronz 24 cm

10. Gáborka, fej —"— 35 cm

Radó Károly szobrászművész kiállítása
Bp. Műcsarnok 1973.

Radó Károly

7 Gyalyozó fiú bronz 30 cm

8. Sarlós lány 4– 30 cm

Radó Károly szobraszművész kiállítása
Bp. Műcsarnok 1973.

Radó Károly

5. Játszó fiú gipsz 130 cm

6. Ülő leány bronz 32 cm

Radó Károly szobraiból kiállítás
Bp. Műcsarnok 1973.

Radó Károly

3. Puttonyos leány bronz 35 cm

4. Vethörő fiú -"- 30 cm

Radó Károly szobrászművész kiállítása
Bp. Műcsarnok 1973.

Radó Károly

Puttonyos lány rajz.

Radó Károly szolvászművész kiállítása
Bp. Műcsarnok 1973.

Radó Károly

Guggoló nagy.

Radó Károly szobrászművész kiállítása
Bp. Műcsarnok 1973.

Radó Károly

József Attila sírja.

Radó Károly szobrászművész kiállítása
Bp. Műcsarnok 1973.

Radó Károly

Tilő kány repr.

Radó Károly szobrászművész kiállítása
Bp. Műcsarnok 1973.

Radó Károly

Bihari János rejz.

Radó Károly szobrászművész kiállítása
Bp. Műcsarnok 1973.

Radó Károly

Karolcsedő repr.

Radó Károly szobrászművész kiállítása
Bp. Műcsarnok 1973.

Radó Károly

Radó Károly szobrászművész kiállítása
Bp. Műcsarnok 1973.

Radó Károly

Gáborka, fej rézk.

Radó Károly szobrászművész kiállítása
Bp. Műcsarnok 1973.

Radó Károly

Ülő bány

Radó Károly szobrászművész

Radó Károly

Bihari János

Radó Károly nobrászművész

Radó Károly

Marokszedő, repr.

Radó Károly szobrászművész

Radó Károly

Puttonyos lány

Radó Károly szotrászművész

Radó Károly

Kötelező olvasmány

Radó Károly portréja

Paul Klee

Paul Klee: Meisterwerke

Radó Károly

Leánykori, repr.

Radó Károly szobrászművész

Radó Károly

Szegfaló, repr.

Radó Károly szobrászművész

Radó Károly

Gáborka, repr. (dúlapon)

Radó Károly szobrászművész

Radó Károly

Nyárd, 1973. fekete-fehér, 95 cm

Radó Károly szobrászművész

Radó Károly

17, Leány alt, 1972. fek. mány, 95 cm
18, Figurális kompozíció, (Kürtelem)
1973. gyjm, 65 cm.

Radó Károly szobrászművész

Radó Károly

15, József Attila, 1971. gipsz, 60cm
16, Lányfej, 1972. mészkő, 40cm

Radó Károly szobrászművész

Radó Károly

13. Kötélugrós leányka, 1968. vér, 180 cm
14. Leányka, 1969. mészkő, 42 cm

Radó Károly szobrászművész

Radó Kárdy

11, Mártika, fej, 1968. br. 32 cm
12, Bihari János, 1968., g. 60 cm

Radó Kárdy szobrászművész

Radó Kárdy

9, Gyggoló fiúk, 1966. br. 24 cm

10, Gábortó, fej, 1966. br. 35 cm

Radó Kárdy szobrászművész

Radó Kálmán

7.) Gólyázó fiú, 1960. br. 30 cm
8.) Sarlós leány, 1965. br. 30 cm

Radó Kálmán szobrászművész

Radó Károly

5, Játszó fiú, 1960. gipsz, 130 cm

6, Ülő leány, 1960. br. 32 cm

Radó Károly szobrászművész

Radó Károly

3.) Puttonyos leány, 1957, br. 35 cm
4.) Vetřező fiú, 1957. br. 30 cm

Radó Károly szobrászművész

Radó Károly

1, Marokszeszlő, 1955. f. mósv. 60 cm
2, Ülő leány, 1956, br. 20 cm

Radó Károly szobrászművész

Radó Károly szobrászművész.

A Műcsarnokban jún. 30.-án Fischer Ernő festőművésszel közösen nyílik meg kiállítása.

Meghívó.

1973. jún. 30.

Radó Károly, szobrászművész

Megnyílt a tizenegyedik salgótarjáni szabadtéri szoborkiállítás. — Szerepelnek a művész alkotásai: „Női fej" c. (repr.) — „Anyám" c. és a „Csillagnéző" c. (említve) E művek nemes egyszerűségükben, klasszikus iskolázottságot hordozó arányaikban nagy hagyományok folytatói. Elvontabb formanyelve jelképes értelemmel is gazdagítja műveit, portréjában benne van a lélek, amint a megfaragott kőben a mozdulat.

Tóth Elemér: A szabadtéri szoborkiállításról.
Nógrád, 1981. aug. 30.

Radó Károly szobrászművész

Művei a Műcsarnokban

rendezett Szállításon szerepelnek

Magyar Nemzet 1973 június 27

4. old.

Rádó Kávaly szobrára

a Műcsarnokban nyílt meg Fischer Ernővel közösen rendezett kiállítása a gyűjteményes anyaggal első ízben jelentkezik a művész, melyen kisplasztikái szerepelnek.

Láttuk, hallottuk.

1943. jún. 24. Petőfi, 20.41 | 11/M.

Reédi Károly
munkái

1954-től rendszeres kiállítója volt az Országos Képzőművészeti Kiállításoknak. Főiskolai korában figuratív műveket készített

Horváth Béla: Kiállítási naptár.
Művészet, 1973. július 46. oldal

Radó Károly
szobrász

Radó Károly művészetében a realista látásmód mindig jelentősége maradt. Ezen belül azonban nagy változatossággal mutatnak művei.

Horváth Béla: Kiállítási naptár.
Művészet, 1973. július 46. oldal

Radó Károly

szobrász

Radó Károly 1925-ben született Szabadban az Iparművészeti Főiskolán Erdey Dersó, a Képzőművészeti Főiskolán Pátray Pál volt a mestere.

Horváth Béla: Kiállitási naptár.

Művészet, 1973. julius 46. oldal

Radó Károly
szobrász

Radó Károly első írben mutat-
hozik be a közönségnek (gyűjtemenyes anyaggal) szerem
teremben, 18 részben köztéren el
helyezett szobra, illetve köztulaj-
donban levő kerül bemutatásra.

Horváth Béla: Kiállitási naptár.
Müvészet, 1973. julius 46. oldal

Radó Károly
szobrai

Fischer Ernő festő és Radó Károly
szobrai kiállítása a Műcsarnokban
július 28 – július 15 ig látható.

Horváth Béla: Kiállitási naptár.
Művészet, 1973. julius 46. oldal

Radó Vilmos
szobrai

Méltatás

Horváth Béla: Kiállítási naptár.
Művészet, 1973. július 46. oldal

Radó Károly
szobrász

1957-ben készült a „Vetkőző fiú" ciminű műve, nemrégiben az „Ázaló lány". A „Nőt fej"-e a belső világ csendjét fejezi ki.

Horváth Béla: Kiállitási naptár.
Művészet, 1973. julius 46. oldal

Radó Károly, Moszkva

Tárlata a Műcsarnokban
látható.

—: A hét végi kulturális programokból
9.

Népszabadság, Bp. 1973. júl. 7.

Radó Károly, szobrai

Kiállít a Műcsarnokban.

– : A hét végi kulturális programokból

9.

Népszabadság, Bp. 1973. júl. 14.

Radó Károly, szobrász M Dh

Antik ihletésűek fiúszobrai.

Artner Tivadar: Műcsarnoki impressziók 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1962. ápr. 28.

RADÓ KÁROLY

Felszólaló ifjumunkás. Gipsz 145 cm.

III.Magyar Képzőművészeti kiáll.kat.Műcsarnok 1952.dec-1953.márc.

Radó Károly szobrászművész

A megjéből elszármazott művészek szekszárdi kiállítása után a Dombovár, környéki napok alkalmával az onnan elkerült művészek kiállítását rendezték meg s mindkettőt jellemzi, hogy többen meg sem hallottak a hazahívó szót. — Szemenyei Ferenc 86 évesen úgy festi naturalista tájait, mintha az elmúlt száz évben az egvilágon semmi nem történt itthon és az európai művészetben. — Radó Károly Medgyessyre emlékeztető tömör egységbe fogott formái mindig a lényegesre irányulnak. „Felhőnéző" a címe művének. /repr./

Csányi László: Kiállítás Dombóváron.
Népújság /Tolna/, 1980. máj. 25

Radó Károly, szobrász

"uvészek, tervezők, akik az Orsz.M.Kir.Iparművészeti Fo
kola beiratkozott növendékei voltak 1920 és 1944 közt

Radó Károly, szobrásza t, diszitőszobrászat szakon
54.old

Mezei Ottó: Az Orsz.M.Kir.Iparművészeti Iskola/1880-1944/
oktatási rendszere és forrásai 37.old

Műv.Tört.Ért. 1975. XXIV. 1.sz. Mp

Radó grafikusművészet

Szántó Tibor 14 éves volt, amikor Bortnyik Sándor „műhelyiskolájába" került. A Nagymező utcai műhelyben találta Csillag Vera, – akkor már Bálint György menyasszonya – egy Radó nevű grafikus, aki ma Brazíliában az első grafikusok egyike.

Németh S. Katalin: Beszélgetés Szántó Tiborral.
Kortárs, 1979. 9. 1421–28 old. – ig.

Radó Károly
szobrai

A tatai szobortervi pályázaton
részt vett Radó Károly is.

-----:Pályázatok és megbizások.
Művészet,1975.április - 45.oldal

Radó Károly szobrász

József Attila – műve szigorú, lényegre törő gipszszobor. (emlékül)

Tandi Lajos: A költő arcai.
Kincskereső, 1945. ápr. 4.

Radó Károly, szobrászművész

A KIÁLLÍTÁSI INTÉZMÉNYEK

MEGHÍVJA ÖNT

RADÓ KÁROLY

SZOBRÁSZMŰVÉSZ

KIÁLLÍTÁSÁRA

1979. OKTÓBER 25-ÉN, CSÜTÖRTÖKÖN DÉLUTÁN 5 ÓRAKOR

MEGNYITJA:

DR. POGÁNY Ö. GÁBOR
A MAGYAR NEMZETI GALÉRIA FŐIGAZGATÓJA

FÉNYES ADOLF TEREM

BUDAPEST, VII., RÁKÓCZI ÚT 30.

7955 FNYV 1.

RADÓ KÁROLY szobrász
Szabadi, 1925

1945-től Erdey Dezső vezetésével az Iparmüvészeti Iskolában tanul, majd 1947-52-ben Pátzay Pál növendéke a Képzőmüvészeti Főiskolán. 1957 óta kiállító müvész; gyüjteményes tárlatát 1973-ban mutatta be a Mücsarnokban. 1957-60-ban Derkovits-ösztöndijban részesült. - Klasszikus iskolázottságu, a szobrászi formálás realista utjához ragaszkodó müvész, főként az ember pszichikai és fizikai megjelenitése érdekli. Korábbi, részletező előadásmódját ujabban tömörebb, egyszerübb formanyelv váltotta fel, amely a kifejezés áttételesebb, jelképesebb lehetőségeivel gazdagitotta oeuvre-jét. Erőssége a portré és a zsánerábrázolás. Több köztéri szobra áll Veszprémben, Debrecenben, Szekszárdon és másutt.

Müvés zéletrajzok 1975

Radó Károly szobrára

1946. nov. 4-én avatták Hajdúnánást főterén „Szovjet katona" c. másfélszeresnél nagyobb életnagyságú bronzszobrát. (emlékre)

Sz. Kürti Katalin: Felszabadulási emlékmű.

Hajdú-Bihari Napló, 1976. ápr. 4.

Radó Károly

a Nemzeti Szalériában vendezték meg a volt mégei kollégista képzőművészek kiállítása, melyen szerepelnek a művész munkái.

Chikán Bálint: Fényes szelek nemzedéke.
Közgazdász, 1976. dec. 16.

Radó Károly

Fischer Ernő és Radó Károly közös kiállitáson szerepelt a Mücsarnokban.

Magyar Hirlap 1973/182/6

Havas Kiállitásról kiállitásra

Radó Károly

mücsarnokbeli tárlatán kisbronzok szerepeltek,
igy pl. Vetköző fiu,Ülő lány

Magyar Hirlap 1973/182/6
Havas:Kiállitásról kiállitásra

Radó Károly

A sopronkeresztúr-domb i dőjelző állomás on Gensel János Ádám portrédombormüve Radó Károly alkotása.

-----:Köztéri munkák.

Müvészet, 1976. május - 48.oldal.

Radó Sándor, épitész

Müvészet, II., 1903. 280.

Kitüntetések

Radó Sándor, épitész

Művészet, II., 1903. 357.

Művészeti irodalom

Radó Sándor
épitész

l. Dor Fellner
20 l.

dr. Szentiványi Gyuláné
részére

Budapest

VI. Lágymányosi-u. 16.

II. 1.

Radó Sándor

Fábián Gáspár terve szerint épitette a balaton-füredi uj plébániatemplomot 1927-ben.

Mihályi faluegyhm.

21. l.

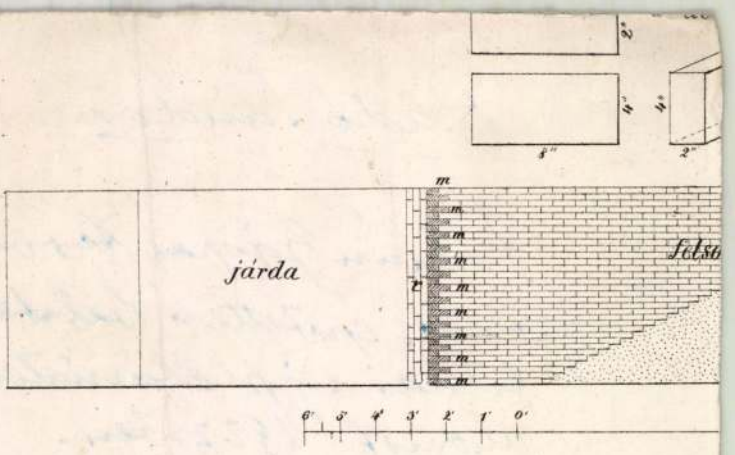

Nyomt. Rohn Pesten 1860.

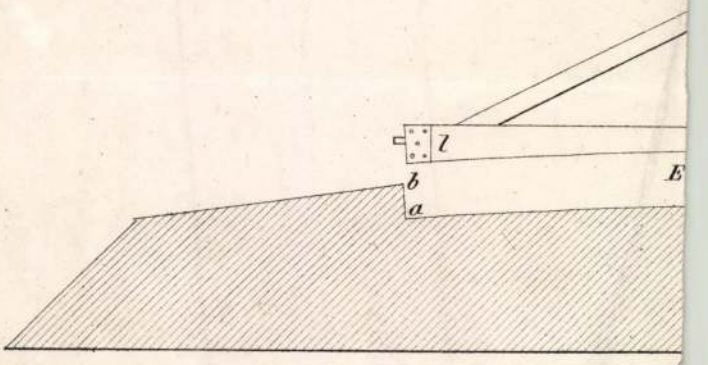

RADÓ Klára
Marosvásárhely, 1946. augusztus 20.
IA Képz. Főisk. Kvár, szobrász, bútortervező

Banner Erdély

Rado Klára

Fülfej c. művével részt vett az 1971-es Marosmagyari tárlaton.

A Hét, 1971. dec. 17. 2. erf. 51 m. 9 p.

Radó László

MAGYAR MUVESZET
1930.121.

Postcard

PENSEVLIM HAYGAM

Radó L.

G 3 RADO
N-VERÖCZE

Keramikus jegye

P. Breslyánszky Ilona,
Ismerd meg a Zsámiát, Bp. 1966, 282 l.

MDK

Radó Lajos, festő
a Társaság ügyvezetője.

Szentendrei Művészek Társ. – Magy. Művész. 1930. 121. l.

MDK

~~Nemz. Szal. Szinyei Társ. kiáll. Uj Idők. XXVIII. 48. n.~~

~~371. l. Lyka K.~~

Radó Margit

Textil 1922–1923

Élmunk 1930. 87. l.

MDK.

Radó Olga

Müveinek kritikája a The Jeruzsalem Post 1965 ápr. 12-i számában. lap -

Radó Katalin

1901/2 - 1902/3

Ferképzőmfoiskolák

125. l.

Rudó Károly szobrász

Táblája a Műcsarnokban látható.

– : A hét végi kulturális programból 9.

Népszabadság, Bp. 1973. júl. 21.

MEGHÍVÓ

RADÓ KÁROLY

szobrászmművész

kiállításának megnyitójára
1983. november 7-én 18 órakor.

A megnyitóbeszédet M o r a v á n s z k y Ákos
építész mondja el.

A kiállítás november 27-ig tekinthető meg.

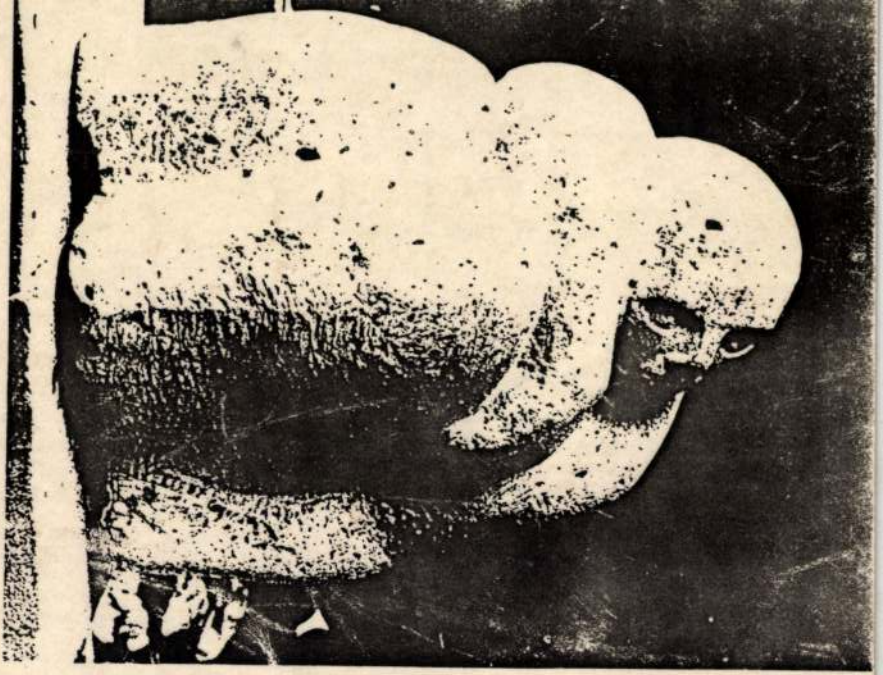

ÚJPESTI
Mini
GALÉRIA
Bp. IV. Árpád út 37.

Nyitvatartási ideje:
hétfő, szerda, péntek 14-19 óráig
szombat, vasárnap 11-19 óráig.

F. k.: Bálint Judit igazgató

MDK

Radó Sándor épitész

Aranydiplomát kaptak 1955-ben.

MDK

Radó Sándor épitész

Épitő Ipar Épitő Müvészet 1927. nov. 15.
43-44. sz.

MDK

Radó Sándor épitész

MÉ 1913. 7. sz. 14,15.l.

MDK

Radó Sándor

Uj elnököt és alelnököt választottak az épitőmesterek. Az Est 1938. nov. 27.

MDK

Radó Sándor, sz.1879. épitész

Hird.tagfelvételről. MMÉEKözl 1927, 11-12.sz. 74 1

Radó Sándor épitészmérnök
Uj tag
A Budapesti Mérnöki Kamara közleményei
MMÉEK/LXI 15-16 szám

1927

z. bekintetes
...ának

Bpesten.

kérveri, hogy Czobor B.nak
r volt mint előadónak,
ha ezt elfogadhatónak
állás még ekkoráig
esetleg reflektálnék

.

...dni, hogy kiknek
...elent, valamint kézi-
...rténeti dolgozatajmat

Radó Sándor

építén a Tanácsköztársaság alatt részt vett a fővárosi műemlékek felvételében.

Dr. Bacsa Géza: Műemlékvédelem a Magyar Tanácsköztársaság idején, Bp. 1964.

452.

Radó Sándor

épitén. A Tanácsköztársaság idején részt vett a fővárosi műemlékek felmérésében.

Barcza Géza: Műemlékvédelem a Magyar Tanácsköztársaság idején. Bp. 1964. 443-465. l. /Klny. Épités és Közlekedéstudományi közl./

452. l.

MDK

Radó Sándor, építész mérnök.
aranydiplomában részesült.

Szabad Nép, 1955 Júl. 4. - Gyémánt- és aranydiplomások ünnepélye az Építőipari Műszaki Egyetemen. -

Radó Sándor, egyetem. [illegible]
[illegible]

Kalocsa Nép. 1955 Jul 4 - Egyémint - és [illegible]
diplomások ünneplése az Egyetemre [illegible]
[illegible] Egyetemen. -

M.D.K.

Radó Sándor, épitész

Wigand Edével közös tervre harmadik dijat nyert a marosvásárhelyi kereskedelmi- és iparkamara palotájára.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1909. XXX.évf.
jún. 16. sz. 14. old.

MDK

Radó Sándor

A bajai kölcsönös segélyző egylet intézeti házának tervpályázata

II.dij

Művészet 1905. 56.l.

Radó Sándor, Opesti épitész M.D.K.

második díjat nyert a Bajai Kölcsönös Segélyző Egylet intézeti székházának pályázatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1904. XXV. évf.

dec. 21. sz. 8. old.

mdk.

Radó Sándor építész

tervezte az első budapesti Társaslázat
XI. Bercsényi n. 15. sz.

kép

Holek Sámuel: A Szentimreváros Bölcsőjénél
Bp. 1936. 9. l

Radó Sándor, építész

A magyar századforduló építészet emlékei, I. rész

5. Marosvásárhely (Tirgu Mureş) a volt Jakab-ház, Pţa. Eroilor Sovietici 34. [Radó Sándor, 1912.] [repr.]

5. Marosvásárhely (Tirgu Mureş), a volt Jakab-ház, Pţa. Eroilor Sovietici 34 (Radó Sándor, 1912)

Magyar Építőművészet, 1986. 2. 53-54 old.

K

Radó Sándor és

nincs
lét

itj Schömer Ferenc

építészek

lásd

MÉ. 1913. 7. 4

14, 15. l.

könyvtáramban

Tungsram

„D" Lámpa

Nagy ellenállóképesség!
Kitünö fényhatás!
Biztos árammegtakaritás!

Modern fürdőszoba berendezéseket, kastélyok részére önálló vizvezetéket szakszerü kivitelben készitenek

Pallos és Markó,

okl. gépészmérnökök.

Telefon 650.

ÖTVENEGYEDIK ÉVFOLYAM 43—44. SZÁM. 1927 NOVEMBER 15.

Radó Sándor

ÉPITŐ IPAR ÉPITŐ MŰVÉSZET

A budapesti építőipari szakmák ipartestületei, az Építőmesteri Képzettség megvizsgálására szervezett bizottságának hivatalos lapja

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 12 pengő, félévre 6 pengő. Egyes szám ára 0.80 P — Postacsekkszám 49197. Hirdetési dij: %-kint 0.20 pengő

FELELŐS SZERKESZTŐ: DR. FÁBIÁN GÁSPÁR

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: BUDAPEST, I., MÉNESI-ÚT 7/c. TELEFONSZÁM: JÓZSEF 432—95.

Budapest műszaki vezetése.

Irta: *Szalay Lajos*, nyug. műsz. főtanácsos.

Most van tárgyalás alatt a különféle bizottságokban Budapest székesfővárosunk jövő évi költségvetésének ügye és ezen alkalommal, nagyon természetesen, szóba került a pénzügyi bizottságban az idei fő-

Az épülő budai Ciszterci ta gimnázium látképe.

Tervezi: **Wälder Gyula** műépítész, műegyetemi tanár. Építi: **Radó Sándor** építész.

városi építkezéseknél fölmerült *túlkiadások* dolga is, ami oly sok port vert föl nemrégiben.

Mi műszaki emberek, akik ismertük régidők óta a főváros műszaki közigazgatását, mindnyájan nagyon jól tudtuk, hogy azok a csendes, avagy nyilt formában felvetett vádak, mintha az egyes építkezéseknél bárminemű panama dolgok fordultak volna elő — a mesék, feltalálások és rosszmájúságok országába tartoznak, de beleszólni a dolgokba nem akartunk az ügyek lefolyása alatt, nehogy kartársi elfogultsággal vádoljanak bennünket — de most mikor az ezen ügyek megvizsgálására kiküldött bizottság teljes tárgyilagosan megállapította, hogy a főváros építkezéseinek túlkiadásainál egyálalán semminemű panamákról még csak szó sem lehet — kötelességünknek véljük, hogy a főváros közönségét felvilágosítsuk, honnét keletkezhettek ezek a főváros műszaki embereit annyira sértő hírek s mikkel lehet elejét venni a jövőben hasonló dolgoknak.

A „Városi Mérnökök Országos Szövetségében" — melynek e sorok írója megalapítója és két évtizeden át ügyvezető-elnöke volt, a háború utáni újjászervezés alkalmával sok szó esett arról, hogy az egyes városokban, de különösen a fővárosban a vá-

lasztások alkalmával az uralomra törekvő főtisztviselők vagy az ezen állásokat elfoglalni akaró jelöltek, mindenáron ki akarták mutatni az ő nélkülözhetetlenségüket s ennélfogva a választások előtt, mindenféle nagyarányú tervekkel jöttek elő, amik az egyes városok s különösen a főváros felvirágoztatását célozták.

Nagyon jól tudjuk mindnyájan, hogy ilyen tervek csakis műszaki dolgok lehetnek — és pedig városrendezési dolgok, csatornázási, vízvezetéki, kórház, fürdő, útépítkezési, villanyvilágítási stb., stb. építkezések, amik mind pénzbe, sőt sok pénzbe kerülnek, de valamennyi hasznothajtó s magát kifizető építkezések — de egyszersmind alapos előmunkálatokat, részletes terveket és költségelőirányzatokat igényelnek.

A vidéki városokban a városi mérnöki hivatalok vezetői, mint a városi Tanácsnak és városi Közgyűlésnek felelős műszaki emberei valahogyan csak ellen tudtak állni a vezető-aspiránsok azon kívánságainak, hogy egyik napról a másikra csináljanak hozzávetőleges terveket és költségvetéseket az ilyen hirtelen felvetett eszmékről — a székesfővárosnál azonban a különféle osztályokban, ahol csupa műszaki emberek fölött jogász ember uralkodott mint vezetőember alpolgármesteri, vagy tanácsnoki minőségben — kénytelenek voltak a műszaki emberek néha egy-két nap alatt közönséges ceruzarajzokkal készített vázlatrajzok alapján hozzávetőleges költségvetéseket elkészíteni — amikkel azután az alpolgármesterek és tanácsnokok az előkészítő bizottságok és közgyűlések elé léptek, mint korszakalkotó s a város fejlődését előmozdító tervezésekkel.

Minthogy pedig a háború alatt s a háború utáni években egészen a mai napig az anyagárak és munkabérek állandóan emelkedtek, azonkívül a részletes tervek kidolgozása alkalmával az egyes építési felügyelőbizottságok a célszerűség s szépség szempontjából mindig a legjobb s legújabb dolgok alkalmazását kívánták — természetesen az eredeti költségelőirányzatoknak legalább is a kétszeresébe került mindenféle munka.

A vidéki városok mérnöki hivatalainak főnökei az ilyen hirtelenében való tervezgetésekbe nem igen mentek bele — ellenben a fővárosnál a háború alatt és után úgyszólván rendszerré vált az ilyen vázlatrajz és hozzávetőleges költségvetések alapján a munkálatok kiírása és kiadása, — mert nem volt s ma sincs a fővárosnál egységes műszaki vezetés és irányítás a volt építészi igazgató állás megszűnése óta, nincs egy az összes műszaki ügyek vezetéséért felelős műszaki ember, aki az ilyen lehetetlen kívánságoknak, egyéniségének, tudásának és felelősségének teljes súlyával ellen tudna állni.

A középítési igazgatói állás megszüntével a főváros néhány műszaki osztályt szervezett mérnök és tanácsnokok vezetése alatt, de több olyan osztály élére, ahol csupa mérnökember van, jogász tanácsnokot állított s ahelyett, hogy a megszünt mérnök középítési igazgatói állás helyett, mely az összes műszaki ügyek vezetője volt, egy mérnök alpolgármesteri állást szervezett volna a főváros, az összes műszaki ügyeket beosztotta a jogász alpolgármesterek hatáskörébe.

Tisztelet s becsület személyileg az összes székesfővárosi alpolgármestereknek és tanácsnokoknak, akik alatt a műszaki emberek dolgoznak, de az egész dolog igazán fából vaskarika, s ellene szól minden józan észnek, hogy műszaki dolgokban olyan emberek legyenek a vezetők és irányadók, akik azt nem tanulták és semmiféle szakképzettségük nincs a dologhoz. Végre is be kell látnia Budapest székesfőváros Tanácsának és Közgyűlésének is azt, hogy műszaki dolgokat csakis olyan emberek vezetésére és irányítására lehet és kell bízni, akik a megfelelő szakképzettséggel bírnak és nem lehet jogászokat vagy orvosokat állítani a műszaki ügyosztályok élére s nem lehet egy főváros egész műszaki közigazgatása egy képzett mérnök-alpolgármester vezetése nélkül.

A külföldön manapság már több nagyobb városban a vezető polgármesterek is mérnökök, mert hiszen a mai városi élet fejlesztése majdnem kizárólag műszaki irányú, Budapest fejlődése megköveteli, hogy legalábbis egy mérnök-alpolgármestere legyen, aki műszaki tudással vezesse és irányítsa a székesfőváros fejlődését.

Az anyagvizsgálók nemzetközi kongresszusa.

Csöndben, elvonulva a világ zajától, folyt le f. évi szeptember hó 12—17-ig az Anyagvizsgálók nemzetközi Kongresszusa, Amsterdamban. Bennünket, magyar technikusokat már csak azért is közelebbről érdekel ez a tudományos gyülekezet, mert csonka hazánkban is számos kiváló művelője van ennek a tudományágnak Rejtő és Czakó professzorokkal az élen, de azonkívül számos kartársunk vett ez alkalommal részt a konferencián, akik nemcsak részt vettek, hanem élénken közre is működtek a tudományos munkálkodásban.

Magyar részről három feltűnést keltő előadás hangzott el, amelyek közül az elsőt dr. Gálik István ny. h. államtitkár tartotta „Nagyszilárdságú építőacél" címmel. Dr. Kerékgyártó min. o. tanácsos a csavaró szilárdság elméletéről értekezett. Az előadásokat vita követte, amelyben magyar részről Bartel János udvari tanácsos, Czakó professzor és Thoma Albert máv. felügyelő is részt vettek.

A második nap magyar szereplője Marschalko Béla, a m. kir. posta fiatal műszaki tanácsosa volt, aki „Uj eljárások az olajok gyakorlati elbírálása és értékelése" címmel tartotta meg éretkezését. Az ajánlott eljárás a mult gyakorlatához képest oly meglepő egyszerűsítéseket tartalmaz, hogy a kongresszus elnökének a plenáris ülésen tett kijelentése szerint tudományos szempontból az a legnagyobb jelentőségű.

A negyedik napon Thoma Albert máv. felügyelő adta elő tanulmányát, amely a salakot tartalmazó anyag magaviseletével foglalkozik. De nemcsak az itt felsorolt előadók, hanem a felszólalók is, mint Bartel udvari tanácsos, Czakó professzor, kik több ízben részt vettek a vitában, öregbítették a magyar technikusok hírnevét a külföld előtt. Az anyagvizsgálók nemzetközi állandó bizottságába magyar részről Czakó Adolf egyetemi tanárt és Szikszay Gerő miniszteri tanácsost választották be.

Nevezetesebb és bennünket, építészeket közelebbről érdeklő és megvitatott tárgyak voltak a következők:

A vasbeton problémája Prof. Dr. Ing. E. Probst-tól, Karlsruhe. Erről a kérdésről előadó a következőket mondotta: Amilyen nagy a vasbeton térhódítása az utóbbi évtizedben, épp oly kevés a megoldott kérdések száma. Indokolatlanul hanyagoljuk el a beton húzási szilárdságát, nagy nyomási szilárdsága mellett. Utóbbit t. i. a nyomási szilárdságot alig használjuk ki teljesen, de a fellépő csekély húzási szilárdság mellett csökken a szakadás elleni biztonság.

A beton- és a vasbetonszerkezetek hőokozta térfogat változása bizonyos fokig tisztázódott. Azonban a szerkezet változásait még további kísérletek alapján kell vizsgálnunk, hogy a változás mértéke kellőkép legyen figyelembe vehető. A beton vízálló voltának kérdése is előbbre jutott. Itt csak természetes módok állanak rendelkezésre éspedig szükséges:

1. a beton megfelelő összetétele;

Radó Sándor

K

Uniós cód

— **Új elnököt és alelnököt választottak az építőmesterek.** A Budapesti Építőmesterek Ipartestülete a lemondott *Báthory* István elnök helyett rendkívüli közgyűlésen választotta meg az új elnököt *Radó* Sándor személyében. Az új elnök székfoglalójában legfőbb programpontjául a kari béke és a keresztény megértő szellemben való munkálkodást tűzte ki. A megüresedett alelnöki állásra a közgyűlés *Wohl* József okl. mérnök, építőmestert választotta meg.

Az Est 1938
nov. 27.

Radó Károly

Radó Károly kiállítása a Városház Galérián

A festő-szobrász

A kerülethez hosszú évtizedek óta kötődő képzőművész kiállítása nyílt meg október 28-án a polgármesteri hivatalban található Városház Galérián.

Radó Károly 1952-ben végzett a Képzőművészeti Főiskolán. Pátzay Pál és Ferenczy Béni növendéke volt. Derkovits-ösztöndíjas, a Fővárosi Díszkutak és az Országos Kisplasztikai Díj birtokosa. Klasszikus iskolázottságú, a szobrászi formálás realista útjaihoz ragaszkodó művész, akit főként az ember pszichikai és fizikai megjelenítése érdekel. Azok közé a szobrászok közé tartozik, aki sokféle anyagban dolgozva sajátos stíluskísérleteket folytatott, aki soha nem volt híve a konvencionális ábrázolásnak. Ősi szobrászi gyökerekhez fordult, ebből dolgozta ki személyes, korszerű, igényes látásmódját. Az 1960-as évek eleje óta készít köztéri szobrokat, ma már mintegy félszáz alkotása áll országszerte.

A képzőművész Radó Károly ezúttal új arcával jelentkezik a nagyközönség előtt. A festő mutatkozik be. *Dr. Feledy Balázs* művészettörténész kiállítást nyitó beszédében kiemelte: az első évtizedek lendületes szobrászi alkotói útja az utóbbi több mint tíz évben lassú átmenettel festészetté vált.

A kiállításon látható kétdimenziós művek azonban nem szakadnak el a háromdimenziós plasztikáktól. A művész a festményekben is kiemelt jelentőséget tulajdonít a térnek, most is térben gondolkozik és alkot. Nem érzelmes, nosztalgikus műveket készít, hanem mindig olyanokat, melyek művészi problémák sokaságát vetik fel.

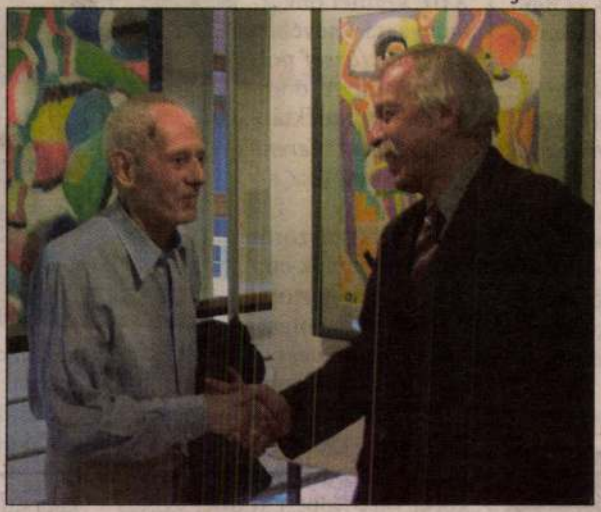

Radó Károly és dr. Feledy Balázs

Mindehhez különleges technikát használ. A finomkodó pasztellfestészet segítségével, puha tónusok és finom árnyalatok technikájával viszonyul egy lassan száz évvel ezelőtti avantgárd szemlélethez. Alkotásait rendkívül erős színekben való gondolkozás, tömör figuralizmus, kemény formakarakterek jellemzik. Ahogy a művészettörténész említi, munkáit látva az ember eszébe juthat a múlt század orfizmusnak nevezett szemlélete (orfikus kubizmusnak is nevezték), mely ugyan rövid életű, ám annál nagyobb hatású művészeti mozgalom volt, s melynek lényege abban állt, hogy színgazdag, élénk, egymás mellé helyezett alakokkal dolgozik, formálása közel áll a kubizmushoz, de attól valamelyest líraibb megközelítést használ.

Radó munkái fénnyel teliek, szinte sosem nyugalmasak, még akkor sem, ha megszokott tematikájúak. Képes az izgalom, a feszültség folyamatos ébrentartására, amire kevés alkotó van felkészülve. A festő Radó „vibráló" alkotásai december közepéig láthatóak a Városház Galérián.

Sz.T.

erekek

– Ádám, belőled akár sportdiplomata is válhatna, arra most úgyis nagy szükségünk van.

– Érdekel is a dolog, akárcsak a sportmenedzselés. Ki tudja, mit hoz a jövő…

– És számodra, Barna?

– Én sem véletlenül végzem a jogi egyetemet. Érdekel az ügyvédi szakma, szeretek kiállni az emberek igazáért.

– Azt már a vízben is láthattuk. Nem is oly régen az öcsédre szálltak rá a medencében, aminek véres következménye lett. Ezt persze már te sem nézted tétlenül. Az élet minden területén kiálltok egymásért?

– Persze, jó testvérektől ez el is várható. Egy csapatban, egymásért játszunk, és ez így van rendjén.

Szabados Tamás

Emléktábla Papp László tiszteletére ifjúkorának lakhelyén

Papp László (1926–2003) ökölvívóra, háromszoros olimpiai bajnokra, Budapest és a XIII. kerület díszpolgárára emlékezve, halálának egyéves évfordulóján ifjúkorának lakhelyén 2004. november 4-én emléktáblát avatott a főváros és a XIII. kerület önkormányzata nevében *dr. Tóth József* polgármester. A domborműves emléktábla *Gyurcsek Ferenc* szobrászművész alkotása.

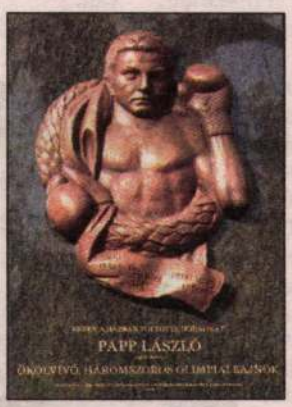

A háromszoros olimpiai bajnok emberi és sportolói nagyságára a polgármester és *Szepesi György* újságíró, sportriporter emlékezett.

Papp László a Fóti (ma Kassák Lajos) út 48. számú házban, a Klapka utca, a Váci út, a Hungária körút (ma Róbert Károly körút) közötti területen töltötte ifjúkorát. A Huba utcában, később a Lehel utca és Dózsa György út sarkán lévő elemi iskolában, majd a Pannónia utcai polgári iskolában tanult.

Papp László, az ökölvívás kiemelkedő egyénisége 1926. március 25-én született Budapesten. 1945–1948 között a BVSC, 1949–1950 […] Ötkarikás aranyérmeit 1948-ban Londonban (középsúlyban), 1952-ben Helsinkiben és 1956-ban Melbourne-ben (egyaránt nagyváltósúlyban) nyerte. Ő volt az első ökölvívó, aki az újkori olimpiákon három elsőséget szerzett. Kétszeres Európa- és hétszeres magyar bajnok.

Profi pályafutása 1957-ben kezdődött, a hivatásosok között hét éven át maradt veretlen, s 1962-ben, 1963-ban, majd 1964-ben Európa-bajnok lett. Sokszor hangoztatott nagy bánatára a profi világbajnoki címért nem mérkőzhetett.

Visszavonulását követően szaktanácsadóként tevékenykedett, majd 1969-ben szövetségi kapitánynak nevezték ki. 1992-ig volt az ökölvívó-válogatott szakvezetője, illetve vezetőedzője. 1970-ben mesteredzői címet kapott, 1982-ben NOB Érdemérmmel tüntették ki. 1989-ben a Boksz Világtanács neki ítélte *A világ legjobb amatőr és hivatásos középsúlyú ökölvívójának járó övet*. 1991-ben beválasztották a […]

RADÓ KÁROLY

erekek

– Ádám, belőled akár sportdiplomata is válhatna, arra most úgyis nagy szükségünk van.

– Érdekel is a dolog, akárcsak a sportmenedzselés. Ki tudja, mit hoz a jövő…

– És számodra, Barna?

– Én sem véletlenül végzem a jogi egyetemet. Érdekel az ügyvédi szakma, szeretek kiállni az emberek igazáért.

– Azt már a vízben is láthattuk. Nem is oly régen az öcsédre szálltak rá a medencében, aminek véres következménye lett. Ezt persze már te sem nézted tétlenül. Az élet minden területén kiálltok egymásért?

– Persze, jó testvérektől ez el is várható. Egy csapatban, egymásért játszunk, és ez így van rendjén.

Szabados Tamás

Emléktábla Papp László tiszteletére ifjúkorának lakhelyén

Papp László (1926–2003) ökölvívóra, háromszoros olimpiai bajnokra, Budapest és a XIII. kerület díszpolgárára emlékezve, halálának egyéves évfordulóján ifjúkorának lakhelyén 2004. november 4-én emléktáblát avatott a főváros és a XIII. kerület önkormányzata nevében *dr. Tóth József* polgármester. A domborműves emléktábla *Gyurcsek Ferenc* szobrászművész alkotása.

A háromszoros olimpiai bajnok emberi és sportolói nagyságára a polgármester és *Szepesi György* újságíró, sportriporter emlékezett.

Papp László a Fóti (ma Kassák Lajos) út 48. számú házban, a Klapka utca, a Váci út, a Hungária körút (ma Róbert Károly körút) közötti területen töltötte ifjúkorát. A Huba utcában, később a Lehel utca és Dózsa György út sarkán lévő elemi iskolában, majd a Pannónia utcai polgári iskolában tanult.

Papp László, az ökölvívás kiemelkedő egyénisége 1926. március 25-én született Budapesten. 1945–1948 között a BVSC, Ötkarikás aranyérmeit 1948-ban Londonban (középsúlyban), 1952-ben Helsinkiben és 1956-ban Melbourne-ben (egyaránt nagyváltósúlyban) nyerte. Ő volt az első ökölvívó, aki az újkori olimpiákon három elsőséget szerzett. Kétszeres Európa- és hétszeres magyar bajnok.

Profi pályafutása 1957-ben kezdődött, a hivatásosok között hét éven át maradt veretlen, s 1962-ben, 1963-ban, majd 1964-ben Európa-bajnok lett. Sokszor hangoztatott nagy bánatára a profi világbajnoki címért nem mérkőzhetett.

Visszavonulását követően szaktanácsadóként tevékenykedett, majd 1969-ben szövetségi kapitánynak nevezték ki. 1992-ig volt az ökölvívó-válogatott szakvezetője, illetve vezetőedzője. 1970-ben mesteredzői címet kapott, 1982-ben NOB Érdeméremmel tüntették ki. 1989-ben a Boksz Világtanács neki ítélte *A világ legjobb amatőr és hivatásos középsúlyú ökölvívójának járó övet*. 1991-ben beválasztották a

Radó Károly kiállítása a Városház Galérián

A festő-szobrász

A kerülethez hosszú évtizedek óta kötődő képzőművész kiállítása nyílt meg október 28-án a polgármesteri hivatalban található Városház Galérián.

Radó Károly 1952-ben végzett a Képzőművészeti Főiskolán. Pátzay Pál és Ferenczy Béni növendéke volt. Derkovits-ösztöndíjas, a Fővárosi Díszkutak és az Országos Kisplasztikai Díj birtokosa. Klasszikus iskolázottságú, a szobrászi formálás realista útjaihoz ragaszkodó művész, akit főként az ember pszichikai és fizikai megjelenítése érdekel. Azok közé a szobrászok közé tartozik, aki sokféle anyagban dolgozva sajátos stíluskísérleteket folytatott, aki soha nem volt híve a konvencionális ábrázolásnak. Ősi szobrászi gyökerekhez fordult, ebből dolgozta ki személyes, korszerű, igényes látásmódját. Az 1960-as évek eleje óta készít köztéri szobrokat, ma már mintegy félszáz alkotása áll országszerte.

A képzőművész Radó Károly ezúttal új arcával jelentkezik a nagyközönség előtt. A festő mutatkozik be. *Dr. Feledy Balázs* művészettörténész kiállítást nyitó beszédében kiemelte: az első évtizedek lendületes szobrászi alkotói útja az utóbbi több mint tíz évben lassú átmenettel festészetté vált.

A kiállításon látható kétdimenziós művek azonban nem szakadnak el a háromdimenziós plasztikáktól. A művész a festményekben is kiemelt jelentőséget tulajdonít a térnek, most is térben gondolkozik és alkot. Nem érzelmes, nosztalgikus műveket készít, hanem mindig olyanokat, melyek művészi problémák sokaságát vetik fel.

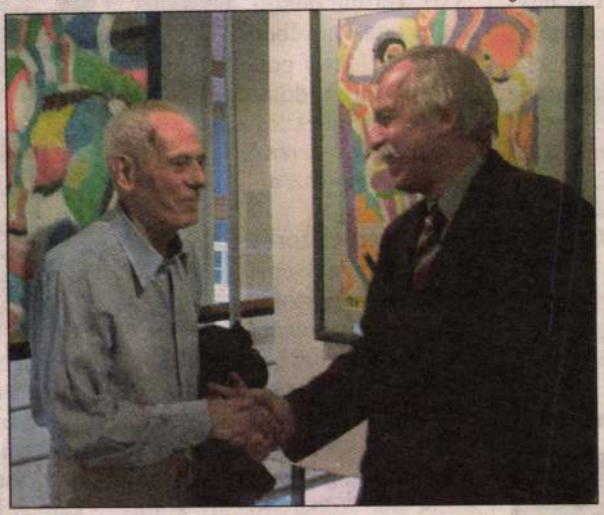

Radó Károly és dr. Feledy Balázs

Mindehhez különleges technikát használ. A finomkodó pasztellfestészet segítségével, puha tónusok és finom árnyalatok technikájával viszonyul egy lassan száz évvel ezelőtti avantgárd szemlélethez. Alkotásait rendkívül erős színekben való gondolkozás, tömör figuralizmus, kemény formakarakterek jellemzik. Ahogy a művészettörténész említi, munkáit látva az ember eszébe juthat a múlt század orfizmusnak nevezett szemlélete (orfikus kubizmusnak is nevezték), mely ugyan rövid életű, ám annál nagyobb hatású művészeti mozgalom volt, s melynek lényege abban állt, hogy színgazdag, élénk, egymás mellé helyezett alakokkal dolgozik, formálása közel áll a kubizmushoz, de attól valamelyest líraibb megközelítést használ.

Radó munkái fénnyel teliek, szinte sosem nyugalmasak, még akkor sem, ha megszokott tematikájúak. Képes az izgalom, a feszültség folyamatos ébrentartására, amire kevés alkotó van felkészülve. A festő Radó „vibráló" alkotásai december közepéig láthatóak a Városház Galérián.

Sz.T.

Radó Sándor

Thieme Becker

XXVII. 557. l.

Lyka

Radó Sándor

építész

1946-ban Budapesten

van, lakása

V. Markó u. 7. III/4.

Lechner Jenő és

műtársa

Siteni:

Kösönettel és szives üdvözlettel

hived

Bpest, 1927 nov. 10.

A Réder Vivadar

Radó Sándor

építés

Lech Mart 40

3-l.

Nagyságos

Dr. Szentiványi Gyula

festőművésznek

Budapest VI

Aréna út 41. sz.

Néprajzi Múzeum

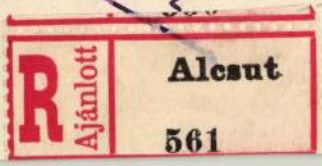

Radó Sándor

építészmérnök

Marosvásárhely 7. kir.

város nyugalmazott

főmérnöke és alpolgár-

mestere -

MOB iratai

634/1943. sz.:

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Radó Sándor

épitész

Életr.-arck.

Váljubal

347. l.

Nap.

dr. Szentiványi Gyula úrnak

Budapest.
Rákos u 10.

Radó Sándor

építész.

Szül. Mohács 1880.

Oklevelet nyert 1903.

Néjegyzem műegyetem 16. 1.

9458

egy tiszt vezetése alatt,
sorban és huszonnégy képben
nnyian teljes felszerelést
pnak
nterie
lról: JRE monogramm
bbról: 815-18

21.2:33.6 cm.

-912
69
644.

0.62

Rado Sándor

építész

Szül. 1880 ápr. 2. Mohács

Lásd.

Osvát Kálmán dr.

Erdélyi Lexikon.

Nagyvárad, 1928. 241. l.

Felső nemzeti

4149. *Ifj. szt. Jakab v*

Az előtérben van ábrázol
dön fekvő apostol is látható, kine
és a kinek dicsfénytől körülvett
zegeinek egyike bárddal készül
híve, a ki a szószéken helyezke
a vértanúnak elesését megaka
kesergő asszony és ugyananny
a halálos ítélet végrehajtását. J
peznek csoportot. Közűlök a
kezeivel megilletődését kifejező
hegyes vidék parkkal, tóval, kas

Fa, méretei 87 : 74 cm. —
1912 április 17-iki intézkedés (
20-iki értesítés (862–912) alapján
(916–912). — Kifizettetett 1912 r
számoltatott 1912 június 8-án (
nézve lásd a 31835–912 szvsz.

Vét.
1912

Radó Sándor

Művészet 1903. 280, 357

– 1905. 56.

– 1909. 398

Platzer János György: Antonius
Cleopatra 418 (645), 3907 (548).

Radó Sándor

ép. Bpest

irod

Magyar Tájékoztató

1903. 7 sz. 22-23

24-25

..... nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

élyezem:

.....

vagy helyettesének
áírása.

— Endrényi Imre, Szeged.

Radó Sándor

építész

l. Dornyay Béla dr.

Fellenthali Fellner

Jakab tartai épitő-

mintészről - Bp.

1930. 20. l.

Mezőtarja, tpl

2

Radó Sándor
épitész

l. bő élet.

Karczagmagyállam
808, 809. h.

áll és kissé jobbrafordult.
lyet fekete szalaggal kötött
zeme pedig barna. Sötét-
szükek. Derekát csokorra
· hegyes vidék. Jelzése a

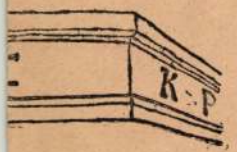

. — Lelt. sz. 1144. — Vétetett
4000 lirán (3588 K). — El-
(279-94). — Az elszámolásra
12620 és az 1895 majus 10-iki
– Az elszámolást elfogadta az
–900) és az 1901 augusztus
01).
datok a Szépművészeti Múzeum-
ssa: Hárfázó angyal. — 1906,
Ange jouant de la harpe.
. 6. l. — Verzeichniss N°. 49. —

stván.

II.
44 (1144).
606 (109).

II : 44

Radó Sándor

Radó Sándor építész, építőmester
és építési vállalkozó irodája. XI. Szent
Imre hg-útja 4. 269-102
Lakása. XI. Lágymányosi-u. 17/b.
259-410

Bptávb 1940 szept.

nap hó

19

Jött

Követel

Ment

bor.				à		ÖSSZEG	
do	tokaj			P	f	P	f
				0	50		
				2	60	39	50 –
				0	50		
				2	60	6 X	25 –

2 sz. Árukönyv 20510 DEB

Radó Sándor †

építész

† febr. 13-án

— **Halál az utcán.** Csütörtökön éjjel a Váci-utcában, a Tiszti-kaszinó bejárata előtt összeesett egy jólöltözött férfi. A mentők már holtan találták. Megállapitották, hogy a halott Radó Sándor 61 éves vállalkozó, épitészmérnök, aki a Lágymányosi-utca 17. sz. házban lakott.

Pesti Hirlap
1941. febr. 14.

Radó Sándor

Radó Sándor, a keresztény építőmesterek vezére lett az Ipartestület uj elnöke

Nemzeti Újság 1938 nov. 17.

honnan Trianon után sem távozott, sőt egy ideig alpolgármester is volt. 1930-33ig a magyar párt bizalmiából újból alpolgármesterré választották. Utóbb politikai okokból elvesztette állását és reá lenne utalva a magán praxisra de magyar oklevelének működési engedéljét nem tudta biztosítani.

1937. márc. 17. pecsételt levele Riedl Béla építésszhez (Lechner fenő drnál)

1938 óta Budapesten élt. 1940-ben visszatért Marosvásárhelyre s ugyra elfoglalta műszaki tanácsosi állását.

Lechner Jenőhöz intézett levele

Radó Sándor

okl. építésznérnök, ny. műszaki tanácsos, helyettes polgármester Târgu-Mureş-Maros-Vásárhelyen. A középiskolákat Budapesten végezte. A műegyetem után Marosvásárhely város szolgálatába lépett 1918-ig városi műszaki tanácsos lett. 1910-ben tervezte és építette a volt városi kereskedelmi iskolát (utóbb Unirea leánygimnázium), 1913-ban a volt közigazgatási tanfolyam épületet (utóbb elemi fiú iskola), 1913/14-ben a volt városi felsőbb leányiskolát (utóbb Liceul Papiu Ilarian). 1914-18-ig rezt vett a világháborúban s azután hazatért Vásárhelyre,

fordits

RADÓ Sándor építész

Apolló-épület (1820-22) átépítése
1923.

Kerekes Gyula: Marosvásárhely
régi épületei. Mvh, 1998 77.

veretes fekete

ad.

ezüstözött réz,

nyozott ezüst,

d.

-ból.

pal.

bőrrel bevonva,

alatt felsorolt

RADÓ SÁNDOR építőmester

kortársa Budapesten az építészmérnöknek
névrokona

HADIK András: Radó Sándor (1880-1960) : Egy elfelejtett marosvásárhelyi építészről. = Magyar Építőművészet, LXXXI.évf.5.sz. 1990 59.p.

M E (

az MTA Művészettörténe
ber 19-én /hétfőn/ 15

Az ülés helye az MTA M
terme /Budapest, Uri u

Az ülés témája: OTKA p
A pályázatok megtekint
termében.

Budapest, 1990. novemb

RADÓ SÁNDOR épitész (Mohács, 1880.IV.2.-Bp.,1960.V.2.)

GERLE János - KOVÁCS Attila - MAKOVECZ Imre: A századforduló magyar építészete. Bp. : Szépirodalmi, 1990 160-161.p. és ill.

HADIK András: Radó Sándor (1880-1960) : Egy elfelejtett marosvásárhelyi építészről. = Magyar Építőművészet, LXXXI.évf.5.sz. 1990

M E

az MTA Müvészettörténe
ber 19-én /hétfőn/ 15

Az ülés helye az MTA
terme /Budapest, Uri

Az ülés témája: OTKA
A pályázatok megtekint
termében.

Budapest, 1990. novemb

RADÓ SÁNDOR (1880—1960)

EGY ELFELEJTETT MAROSVÁSÁRHELYI ÉPÍTÉSZRŐL

ANDRÁS HADIK: SÁNDOR RADÓ (1880—1960)
A FORGOTTEN ARCHITECT FROM MAROSVÁSÁRHELY

The 20th century history of architecture in the Carpathian Basin is full of uncharted areas and just a few art historians are engaged in collecting data about this period. The archives that had been taken over by the successor states after the first world war are hardly accessible and a great percent of their records were destroyed by the world wars and the chauvinistic communist regimes. This is the main reason why there is no museum exhibiting the works of modern Hungarian architecture.

The old photos, coloured and uncoloured drawings we have got from the estate of the late Sándor Radó, *architect from Marosvásárhely, provide illustrations about an important period. They represent the life-work of a not too easy career. Radó's buildings were important elements of Marosvásárhely, once the "capital" of the Székely land (Eastern Transylvania). The famous buildings of the town: the Castle Church, the Teleki Library, the Bodor Fountain, the Town Hall and the Cultural Palace are well known to the average architect but the works of the "small masters", such as Radó was, are unknown to most of us.*

Apart from this article, Radó has not been written about since 1955, when he had been awarded for being an architect of fifty years standing, but even then no buildings of his were mentioned. So let's try to put together the jig-saw puzzle of his career, though we have lost many of the pieces during our "historic plays".

Sándor Radó was born in 1880, at Mohács, into a landowner family. He studied at the Technical University in Budapest and won an award with two of his designs as a fourth-year student. Having got his degree he started to work in Marosvásárhely as an architect of the town. He had spent almost forty years in the service of the town, it became his chosen home, like Kalotaszeg for Károly Kós. The period before the first world war was the boom of his architecture, from 1905 to 1914 at least fourteen of his designs were realized.

Between the two world wars only one important public building of his was built: the three-storied High School for Girls. From the period of the second world war only some deisgns have remained. In 1944 he moved to Budapest. We don't know any of his later designs. In his last years he worked at BUVÁTI. In 1955 he was awarded a golden diploma for his fifty years standing as an architect.

2 1

A Kárpát-medence 20. századi építészettörténetének fehér foltjai megszámlálhatatlanok. Viszonylag kevesen foglalkoznak a korszakra vonatkozó adatgyűjtéssel, az utódállamok kezelésébe került levéltárak pedig alig hozzáférhetőek, — nem beszélve a két világégés és a kommunista-soviniszta diktatúrák állományukban végzett pusztításáról. (Például egy Torontál megyei kisváros, Nagykikinda levéltárának 18 tonnányi anyagát a laktanya fűtésére használták 1944—45-ben.) Az elmúlt 70 év pusztító történelme hatásosan „radírozott" ezen a történeti tájon, — s a halandónak sokszor csodálatosnak tűnik, hogy találhat még valamit, ami dokumentálja az itt végzett építészeti tevékenységet. Ami — minden „építésügyi" híresztelés ellenére — esetleg a művészet kategóriájába tartozna. (Ezért nem jött létre eleddig a magyar építészet folyamatát áttekintő és időszaki kiállításokkal egy-egy pályát, egy-egy részproblémát és a kortárs építészet kérdéseit feszegető — saját épülettel és kiállítóhelyiséggel rendelkező múzeuma.)

Többek között ezért is volt nagy öröm számomra, amikor Radó Sándor építész nagyrészt szép archív fotókból és néhány terv színezett és színezetlen fénymásolatából álló hagyatéka a P. Szabó Ernő által egy ízben „fantommúzeumnak" titulált Magyar Építészeti Múzeumba került. Egy sors, egy vállalkozás,

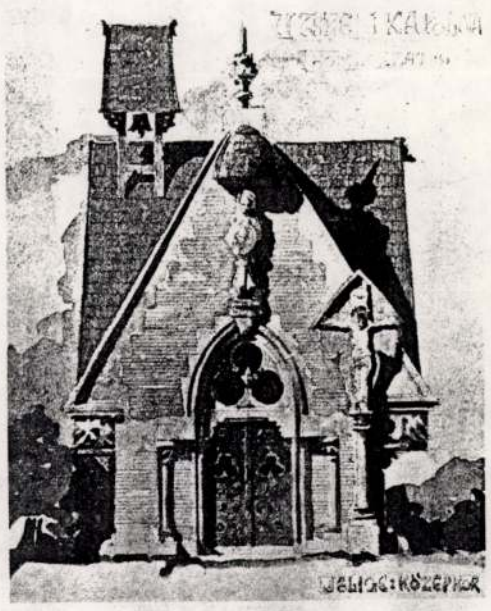

3

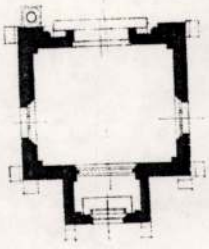

1. Radó Sándor arcképe
2. Hallgatói terve: útszéli kápolna
3. Nyárádselyei református templom terve, 1924

1. Portrait of Sándor Radó
2. Study plan: roadside chapel
3. Nyárádselye, plan of the Reformed church, 1924

6

5 4

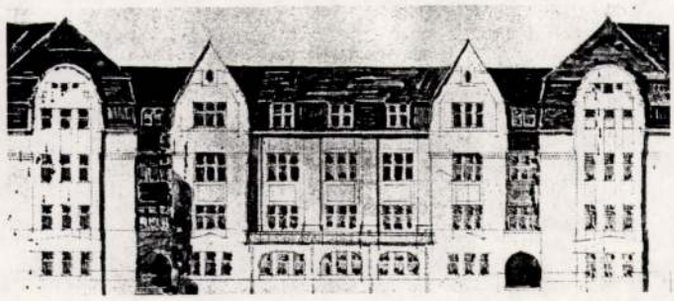

8 7

4—15. Marosvásárhelyi (Tîrgu Mureş) épületei:
4. Teniszpavilon az Erzsébet-ligetben, 1905
5. Városi nyugdíjintézet bérháza, 1909
6. „Csatorna-ház", 1910
7. Rendőrlaktanya homlokzati terve, 1910
8. Radó Sándor bérvillája, 1912

4—15. Buildings in Tîrgu Mureş designed by Sándor Radó
4. Tennis-pavilion in the Elisabeth grove, 1905
5. Block of flats of the town pension fund, 1909
6. „Canal-house", 1910
7. Elevation plan of the police barracks, 1910
8. Villa of Sándor Radó, 1912

egy nem könnyű pálya mozaikdarabkái. Egy város építészeti arculatának meghatározó épületei. Az egykori „székely főváros" fontos alkotásai, még álló, vagy már elpusztult épületei annak a Marosvásárhelynek, melyet az átlag szakember a vártemplomhoz, a Teleki Tékához, a Bodor-kúthoz, Bernády György polgármesterhez, a Komor Marcell és Jakab Dezső által tervezett Városházához és Kultúrpalotához és Thoroczkai munkásságához társítja, de a Radóhoz hasonló — ún. „kismestereket" nem ismeri. Egyedül Gerle János sorolja fel néhány művét A magyar századforduló építészeti emlékei — című, alapkutatásait közreadó cikksorozatának első részében. (Magyar Építőművészet 1986/2. Izgalommal várjuk a szerző több mint egy évtizede vajúdó kötetének megjelenését.)

Radóról ezt megelőzően utoljára 1955-ben írtak, amikor is aranydiplomát kapott a műegyetemen, de arról természetesen egy szót sem, hogy hol és mikor épített. Lássuk tehát pályájának mozaikdarabjait, rakjuk ki egy életmű puzzlejét, amelynek jónéhány darabját a „történelmi játékok" során elveszítettük. (Ha valaki néhány darabot megtalálna, jelentkezzen!)

Radó Sándor 1880-ban született Mohácson, földbirtokos család gyermekeként. Az érettségi után a Műegyetem Építészkarán folytatta tanulmányait. Negyedéves, amikor két tervváltozata a Magyar Építőművészek Szövetségének 1903-as, — a műegyetemisták részére Wellisch Alfréd által alapított pályázatán dicséretben részesül. A feladat egy útmenti, falusi kápolna tervezése. (Az első díjat évfolyamtársa, Jónás Zsigmond nyeri.) A „Harangszó" jeligejű terv érdekesen egyesíti a gótizáló belsőt a népies tető- és toronyformával, és a Lechner hatását is tükröző téglakeretes homlokzattal. A „Középkor" jeligéjű homlokzatában, ablakformáiban és részleteiben is gótizáló, de a tető itt is népi ihletésű. (A zsűri tagjai Hauszmann Alajos elnök, Lechner Ödön és Wellisch Alfréd voltak.)

A Műegyetem elvégzése után Marosvásárhelyen vállal állást mint városi mérnök. Ettől kezdve négy évtizedet tölt el a település szolgálatában, időnkénti kényszerszünetekkel. Mint Kós Károlynak Kalo-

taszeg — neki Marosvásárhely lesz a választott hazája. Az első világháborúig tartó időszak építészeti tevékenységének virágkora. 1905-től 1914-ig tudomásunk szerint legalább tizennégy, kisebb-nagyobb épülete valósul meg.

Első munkája egy kis teniszpavilon az Erzsébet-ligetben, 1905-ben készül. Az erdélyi népi építészetre utalnak bizonyos elemek, (meredek kontyolt tető, valószínűleg zsindely) — ezen a faszerkezetes kis épületen. Már nagyobb léptékű a városi lövölde, mely 1909-ben épült. Érdekes az épület tetőszerkezete — mely mansardtetőre, de az erdélyi kúriákra is utal — és az oromzatok előreugratott tetőmegoldásai. Szépek a sűrűn osztott ablakok. Ugyanebben az évben épült fel a városi Nyugdíjintézet kétemeletes bérháza — gazdag vakolatdíszeivel, plasztikus erkélyeivel és meghökkentő saroktornyaival.

1910. március 7-i keltezésű az a színezett fénymásolatban fennmaradt Rendőrlaktanya-terv, mely mintha Hikisch Rezső Szentendrei úti iskoláját idézné, — s a volt Ferenc József és Erzsébet királyné út között tervezték megépítését. Ugyanebben az évben épültek meg a Vízműtelep házai, amelyekből hármat ismerünk. Ezek szép példái a magyar századforduló családiház-építkezéseinek. Radónak 1910-ben még egy középülete is megvalósul, a gróf Széchenyi István Felsőkereskedelmi Iskola épül fel a tervei szerint. Ez konzervatívabb formálású, kétemeletes épület, amely mintha az Alpár-iroda munkáit idézné.

A következő esztendőben egy bérháza készül el, Hofbauer Aurél háromemeletes háza, melynek utolsó szintje a tervező által oly kedvelt mansardszerű tetőterében található. Az első, második emelet szintjén klinkertégla sávok váltakoznak díszes vakolatfelületekkel.

Radó anyagi gyarapodását jelzi, hogy 1912-ben háromemeletes bérvillát épít magának. A festői tömegű villán felfedezhetjük a tervező kedvelt formajegyeit, — a fachwerk-szerű fadíszítéstől a saroktorony-megoldásig, s a változatos ablaknyílásokig.

Ebben az évben épül meg a Fiatalok hatását tükröző bérháza, a Jakab-ház, melynek oromzatai talán Mende Valér világát sejtetik. Mindez még inkább áll az 1913-ban megépült Albina Bank székházára. Ez Radó Sándor egyik legszebb középülete. A Közigazgatási Tanfolyam Székháza már nem enynyire érdekes épület, szokásos szimmetrikus, három rizalitos, kétemeletes mű, melynek csak bizonyos részletkiképzései sejtetik a tervező egyéni ízlését (tető, tetőablakok, klinkertégla sávok stb.).

Annál izgalmasabb a 2. világháború végén a németek által felrobbantott vízierőmű turbinaháza. Ipari építészetünk egyik kiemelkedő példája lehetne festői tömegével.

Tudomásunk szerint a 2. világháborúig már csak egy, igaz, nagyobb szabású, középülete készült, a Felső Leányiskola háromemeletes tömbje, amely néhány részletformától eltekintve még inkább közelit az Alpár-iroda-bank vagy iskola-típusaihoz. Később ez lett az Ilarian Papiu Gimnázium, de ezt megelőzően, a világháború alatt a 302-es számú hadikórház kapott benne helyet. Ebből az időből maradt fenn két felvétel, amely a díszes előcsarnokot és az ágyakkal telerakott dísztermet ábrázolja.

A világháborúval egy másik korszak kezdődik Radó életében is. Mérnökkari tisztként számos kitüntetést szerez a frontokon, négy fivérével együtt. Egy szomorú alkalomból készült fotó mutatja együtt az öt Radó-fivért egyenruhában, édesapjuk temetésére jöttek együtt szabadságra. A háború vége felé visszakerül Marosvásárhelyre, hogy a közellátást, mint városi tisztviselő, biztosítsa. Az impériumváltozás őt is eltávolítja állásából egy időre, de később, a helyhatósági választások révén visszakerül a városházára, és mint a Magyar Párt tagja, többször betölti az alpol-

9

11 10

9. A Gróf Széchenyi István Felső Kereskedelmi Iskola, 1910
10. A közigazgatási tanfolyam épülete, 1913
11. Az Albina-bank székháza, 1913

9. The Gróf Széchenyi István High school of commerce, 1910
10. Building of the administrative course, 1913
11. Office building of the Albine Bank, 1913

12

gármesteri posztot. Inkább a hivatala adhat neki kenyeret, hiszen a város gazdasági fejlődése megtorpan s csak gyér számú magánmegrendelőkre számíthat. A húszas években két bérházat épít (pl. 1924 körül egy Réti nevű bútorkereskedő bérházát), és a Sennenseib család villáját (1923). 1925-ben készül el az új Radó-villa. Ezt megelőzően a másikat eladták. Ez a villa klasszicizáló elemeivel német hatást sejtet. 1924-ből maradt fenn tudomásunk szerint egyetlen szakrális funkciójú épületének terve — (bár nem tudjuk, hogy felépült-e) nyárádselyei református templom perspektívája — színezett fénymásolaton. Itt Kós Károly hatását észlelhetjük, ill. a kalotaszegi és székelyföldi templomok formakincsének adaptálását. A funkcionalizmus is megérinti, a Molnár testvérek üzletháza tanúság erre, amelyet évszám hiányában a 30-as évek közepére datálhatunk.

A második világháború idejéről csak tervei maradtak fenn, ezek valószínűleg nem valósultak meg, idő hiányában. Ilyen 1943-ból a borszéki Remény Szálló átépítési terve, mely a népi irányzat reneszánszának terméke, és az olasz hatású almásfüzitői gyárigazgatói lakás lapjai. Készít tervet a román nemzeti stílusban tervezett és be nem fejezett marosvásárhelyi megyeháza átépítésére, de végül ezt nem fogadja el az adminisztráció. Ez utóbbi érdekes példája egyfajta népies újeklektikának, ahol Lechner Ödön és a Fiatalok stílushatását mutathatjuk ki az adott, megépült, tömb „felöltöztetésében".

1944-ben Radó Budapestre költözik. A háború utáni korszakból nem ismerünk tervet tőle. Életének utolsó éveiben a BUVÁTI-nál dolgozik. 1955-ben még nagy megtiszteltetés éri, aranydiplomát kap a Műegyetemen. Fennmaradt

13

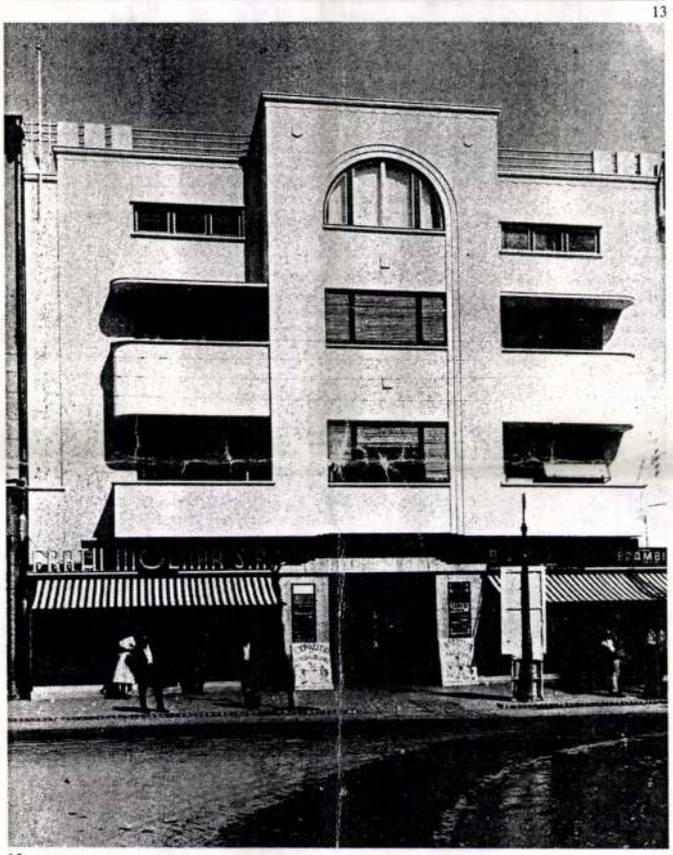

15 14

MAROS-TORDA VÁRMEGYE SZÉKHÁZA · ÁTALAKÍTÁSI TERV · TÁVLATI KÉP

egy kép az ünnepelt építészek csoportjáról, amely számunkra a magyar építészet sokszínűségét reprezentálja. Itt van a képen a kiváló, műemlékes Lux Kálmán mellett a Lechner-követők közé sorolható Jámbor Lajos, az Alpár-iroda oszlopos tagja, Somló Emil, de a CIAM-csoport fő szellemi vezetője, Ligeti Béla is.

Az 1960-ban elhunyt, s azóta méltánytalanul elfeledett Radó Sándorral kapcsolatban el kell mondani, hogy volt egy Radó Sándor nevű, építőmesteri képzettségű, de az építészmérnöki címet használó budapesti kortársa, aki Hauszmann, majd annak veje, Hültl Dezső irodájában dolgozott, azután önállósítva magát építési vállalkozóként jelentős munkákat vállalt (pl. Wälder Gyula Villányi úti ciszterci gimnáziumát ő kivitelezte).

Radó Sándor okleveles építészmérnök jónéhány ízes, érdekes művet felmutató életművének felvillantásával még inkább tudatosulhat bennünk (építészeti) múltunkkal szembeni adósságaink nagysága.

Hadik András

12. Városi felsőbb leányiskola, 1914. Később Ilarian Papiu Gimnázium.
13. A városi felsőbb leányiskola előcsarnoka, 1914
14. Molnár testvérek üzletháza, 1930-as évek
15. Maros-Torda vármegye székháza, átalakítási terv. 1940-es évek

12. Higher Girl school of the town, 1914. Later Ilarian Papiu secondary school
13. The vestibule of the Higher Girl school
14. House of commerce of the Molnár brothers, after 1930
15. County house of Maros-Torda county, reconstructional plan, after 1940

Radóné Hirsch
Nelli

b.

Steinhofer
II. 80. f

Radóné (Rothfeldné)
Hirsch Nelly
festő
l.

Kreinszeplit
93-l

1385. Néme

A XV. sz. v

Szent Sebestyén.

Egész alak, oszlopnál áll
vannak kötve. Göndör haja hossz
Testét kendő veszi körül.

Faszobor, magassága 128 c
tett 1896 november 27-iki 6349
Miethkétől 300 K-án. — Elszámolt
896). — Az elszámolást jóváhagy
13050 sz. határozat (123–897).

III 3

Vet. 1896.

Radóné Hirsch Nelly

Radóné-Hirsch Nelly: *Illusztráczió Berczik „Himfy dalai"-hoz.*

Nemzeti Szalon
1900. tav. Kiáll

Radóné Hirsch Nelli

Árverési Csarnok aukciókat.

32. sz. 1926. ápr.
33. sz. 1926. jún.
34. sz. 1926. okt.
29. sz. 1927. szept.

Coibos moschatus X. 46.

Radóné Hirsch Nelly

Illusztráciok Berczik:
Himfy dalai c. kiu mu-
veher. I - IV.

Nemzeti Szalon
1900. tav. kiáll.

M.D.K.

Radó Zsuzsi

A "Szinház Divatja" bemutatja a müvész három ruhatervét.

Szinház, Bp. 1948. febr. 4-lo. IV. évf. 6. sz.

M.D.K.

Radó Zsuzsa

A lap bemutatja a művész négy ruhatervét a "Szinház Divatja" c. rovatban.

Szinház, Bp. 1947. okt. 28.-nov. 3.
III. évf. 44. sz.

Radó Zsuzsi

textil (ipar) művész

Nemrég test haza a
becsi iparművészeti
főiskoláról, 1929-
ben textil műveikol
koll. kiállítást rende-
zett Kolozsvárt a
KAC klubhelyiségi-
ben.

Művészeti Szalon
(Kolozsvár) 1929. IV.
évf. 4 sz. 17. l.

M.D.K.

Radó Zsuzsi

Tervezte Karády Katalin szinmüvésznő ruháit a Sybill" előadására, amelyeket Molnár Éva rajzolt le a lap divatrovata számára.

Szinház, Bp. 1946. január 1-8. II. évf. 1.sz. 26. lap.

M.D.K.

Radó Zsuzsa

Tervezte-a "Napsugárkisasszonyok" c. szindarab előadásához- Csikós Rózsi, Gombaszögi Ella és Berky Lili szinművészek ruháit.

Szinház, Bp. 1945. szept. 5-11. I. évf. 4. sz. 29. lap.

M.D.K.

Sch. Radó Zsuzsa divattervező

Télikabát és magyaros délutáni ruhatervét mutatja be a lap a "Budapest Divatváros c. rovatban.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1940. juli 26.-aug. 1. III. évf. 30. sz. 24-25. lap.

M.D.K.

Radó Zsuzsi

Hat raját bemutatja a lap a "Szinház" Divatja c. rovatban.

Szinház. Bp. 1946. juni. 26. -juli. 2.
II. évf. 24. sz. 28-29. lap

M.D.K.

Radó Zsuzsa

Négy divatrajzát bemutatja a lap, amelyeket Kálmán Jenő: "Őszi Divatlevél" c. verséhez készitett.

Szinház, Bp. 1946. szept. 11-17. II. évf. 35. sz. 28. lap

M.D.K.

Sch.Radó Zsuzsa

"A NŐ" c. rovat részére készitett divatterveket.
Öt rajz

Film Szinház Irodalom, Bp. 1940. nov. 1-7.
III. évf. 44. sz. 27. lap

Radó Zsuzsi textiltervező

Pásztortűz, 1929. 11 sz.

262. l.

L: Enteriőr kiállítás Kolozsváron.

Ybl:

Ikonográfia XIX sz.

Kossuth apotheozisa a Kossuth-albumban Gyulai Lajostól

Budapesti Hirlap 1882.VII.26
204.sz. Melléklet 2.o.

Radó Zsuzsi textiltervező?

Pásztortűz, 1929. 11 sz.
262. l.

L.: Enteriör kiállítás Ko[illegible]ion

Radó Zsuzsa

Gyermekrajzai különösen nagy feltünést keltettek.
Az Atelier müvészeti tervező és műhelyiskola 1935. junius 22. én rendezte meg negyedik kiállitását, Illés László kerámikus tanár növendékeinek munkáiból.
A grafikusokon kivül a lap felsorolja a női divattervezők nevét, s méltatja munkáikat „Az Atelier kiállitása" c. beszámolójában: Fischer Márta, Fleiner Mici, Sándor Márta, Grün Mici, Radó Zsuzsa, Bilitzky Tiborné, Grün Erna.

A HÉT, Bp. 1935. junius 30.
45. évf. 13-14. sz. 4. lap.

MDK

Radóné Hirsch Nelly

Férfi arckép, of.

Képzőművv. Társ. 1899-1900. téli kiáll. 34 l.

nézőtéren, a hol mindég sikerült a szinművészeti előkelőségek köszöntését alázatos, de előkelő illemtudással elfognia. Unt premierek, zajos jutalomjátékok szakították meg a heti műsorok rendes folyását, a művésznők egész este czukrot ettek a szinész-páholyban, a zenekarból minden este felnyúlt egy-két virágkosár, csokor, a férfiak felé jókedvü, italos meczénások vacsorái integettek a budai kis kocsmákból, a potya-jegyekkel szűken bánt az igazgató, csak a szomorú, rideg mejdling maradt a régi egy forint.

VI.

A szinházi élet furcsasága naponkint óráról-órára változó csoportokba verte a kis társulatot, mint szeszélyes forgószél az út szemetét. Egy-egy délelőtti próba-sorozaton a félvilág, a forrongva alakuló magyar proletár jelen, franczia kultura alig értett problémái, szokatlan humoru német kispolgárság, angol Erzsébet véres, rémlátó, érzéki kora lelki viharainak dagályosan zengő tenger-tükre, a bánatos dallal veszendő magyar puszta, váraikért ordítva kaszaboló lovagok, tőrt villogtató királyasszonyi dölyf, apja rideg útjába sodort törvénytelen fiú szenvedélye, a soha el nem képzelt párizsi vásárcsarnok chansonos kedve, az olimpusi mezbe öltöztetett földi istenek offenbachi, pattogó zenéjü bakugrásai, mesébe fulladt mult, valósággá növekedő közel jövő dalolt, suttogott, kiabált, kavargott a sötét nézőtér s a lámpást hordó rendezői asztalka előtt. Esténként aztán hirtelen lázas fény borul a szótól, mozdulattól folytonosan vibráló boszorkány-konyha egy-egy szakaszára, az izmok megfeszülnek, a szem megcsillan, taps dühít a fura bajvivásra, nemes mozdulattal omlik kardjába Brutus, görnyedve semmisül meg a frakkos gonosztevő, ölelkező párokká verődnek az üldözött szerelmesek, lakodalmi csárdás veri föl a deszkák porát, a függöny leszalad, a munkások szétspreiczolják a fegyvercsarnokot, öreg diófát, kunyhót, az erdő, a végtelen puszta rúdjára göngyölödik, mastixot, festéket puha zsír, csobogó víz törül le az izgalomban égő arczokról, a büszke királynő félretaposott czipőben rohan haza gyorsforralón vacsorát melegíteni, a polgári ruhába bujt trikós istennőt fiakkeren ragadja Pestre lovagja, Julius Caesar komoran turkál a borju-pörkölt levében, Jago vacsora nélkül bandukol a domb lábánál guggoló sárga viskó felé, a kényes márki már monoklitlanul billiárdozik borbély barátjával... így újul, foszlik szakadatlanul e tarka szövet.

Boldog, ki a változó szerencse e mímelő játékát zökkenés nélkül viszi át saját kis életébe, ki könnyelmüen csinálja az adósságot, mint a tönkrejutott lord, lefölözi a mások sorsát, mint Zátonyi Bencze, erőszakoskodik, mint a középkori lovag és semmivel sem törődve bolondozik, mint a halhatatlan Szellemfi. Boldog, ki helyet ad nyomoruságos életében a becsület és törvénybe nem ütköző kis becstelenség, a szivemelő lendület és harapós garasoskodás, komoly szerelem és futó kaland, nyomor és tékozló jólét minden eshetőségének, az észre sem veszi vagy franczia alakjaitól tanult finom «Bah!»-hal legyint rá, hogy saját véres verejtéke öntözte héjjakon jár tojástánczot. De a ki alkalomról-alkalomra úgy lép át a maga polgári csöndes életéből a minden lehetőségek kongó deszkáira, szerepei sugalmától rontott az álma s játéka nem egyszer bicsaklik meg polgári sorsa feltolakvó gondjaitól. Lányi Arabella pedig otthon jó leány és jó testvér, a szinpadon nagy művész akart lenni: a polgári élet kis gondu, szabályosan peshedő nyugalmát így nem élvezhette s a művészlélek korlátlanságra lebbenő szárnyait megnyesegette a bizonytalan holnaptól való félelem.

Féléves szerződése lejáróban volt s az igazgatóné gyönyörű, szabályos görög arczának hideg mosolya, Szamosi szokatlanul hizelgő modora semmi jót sem jelentett. Egy-egy epésebb, szivtelen kolléga megjegyzést hullatott el új naiva szerződtetéséről, a hősnő megkérdezte, hova szerződött el, a titkár csak nem akarta behívni az irodába s anyja estéről-estére idegesebben hajtogatta:

— No, Arabella, nem szóltak?

Volt nap, mikor rettenve állt meg s nézett körül hidon, az öltöző egyetlen nagy tükre

RADÓNÉ HIRSCH NELLI, A MOST ELHUNYT FESTŐMŰVÉSZNŐ.

előtt, kopogó gangon: mi ez? Nincs tehetsége, csúf vagy utálatos, hogy nem akarják újra szerződtetni? A polgári élet, művészet belsejében dulakodó harcza fájdalmas összefacsarodásba békülve esengett az ismeretlen égi Magassághoz, a kinek léte csak bajban sejlett föl derengve szivében:

— Édes Uram, csak ne a nyomort, a beteg, piszkos nyomort!

Béla ránczolt homlokkal, tehetetlen töprengésben czigarettázott a sors új fenyegetése elé, az özvegy fekete képekben turkálva ijesztgette magát, gyermekeit; Arabella nappal, egyedül, belegörnyedt az ijedelembe, de a szinpadon a rokon vagy ellentétes kedélyállapotba egész lényét beledobva menekült rideg gyámja, a zord Élet elől s így találta meg az igazi művészet óriási palotája első ajtajának kulcsát.

Egy kellemetlen hétfői este gyér közönség előtt, tompán pergő eső alatt Szigligeti Mamáját játszották. Lányi Arabella a kis árvának, Esztinek öltözve borzongott, dörzsölgette kezét az öltözőben, a mikor függönyhúzás után kevéssel berohan a szende Czilit személyesítő hősnő, Fekete Juczi s kezében tartott szerepét úgy odavágja tükre elé, hogy a puderes pamacs felhőzve ugrik egyet az elhanyatló gyertyatartó zörrenésén át:

— A fene egye meg a dolgát... Ilyen ronda statiszta szerepet kell az embernek játszani...

Az anyaszinésznő, ki Mogorinét alakította, csodálkozó méltósággal kelt föl óriási tournurejében, széles csipkével szegett fekete selyem rövid mantillájában, homlokába húzott egész picziny, csésze-alj szerű kalapocskájában, a melynek lapos felszinét előre hajló síkká nyomta a jól feltűzött konty, a hatvanas évekbe esett fénykorának eme hű maradványaival:

— No!... no!! Kérem!... Egyébként mi az?

— Vagy talán azt hiszi, — folytatta Juczi a belsejében vitázó párbeszédet, mig dühösen puderozta magát — hogy Szamosi nem tudta, hogy Karczag...

— A pécsi direktor? — élénkült fel Mogoriné.

— ... ma fogja megnézni az előadást szerződtetés végett? S mégis ezt a komisz darabot kell eljátszanunk...

— Bocsánat, kedvesem! — szólt a néni — Karczag épen anyaszinésznőt keres...

— Mogoriné, Czili, Eszti, kérem, a jelenésük! — dugta be orrát a megnyitott ajtón a kis selyem sapkában, czeruzával, nyűtt könyvével, pápaszemesen sürgő ügyelő.

A hölgyek izgalmukat a ránczokba simították s néma suhogással osontak ki az ajtón; Arabella szive torkában dobogott, de a mikor a nehéz fát jelentő vászon-ajtó beteg lengéssel nyilt ki a három nő előtt, minden elfogódástól menten rezzent meg a más kettő mögött még a küszöbön:

— Ah, ez ő, egykori tánczosom!

A jobb szélső páholyban lassan emelkedett föl egy kukker s a mig csak jelenése tartott, lépésről-lépésre követte.

A felvonásvégi tapsban, mialatt egy dekorátor a függöny lebbenyét húzta hátra, Arabella megállt egy pillanatra, hátha őt is magukkal hívják a közönség elé hajuldozni kézenfogva vonulók. A résen át láthatóvá vált a zenekar, földszint, páholysor egy szögbe futó szeletje, pár arcz, tapsot csapkodó tenyér. Hirtelen elfordult, nehogy dicsőségre való tolakvásnak vegyék pillanatnyi megállását s megindult, mikor az ügyelővel találta magát szemközt.

— Bellus kisasszony, egy szóra kérem!

Döbbenve ment utána, mit akar?

Az ügyelő átvezette a férfi öltözők oldalára, a hol egy kevéssé látogatott kulisszaközben egy nagy, magas ember beszélgetett a bonvivánnal. Közeledtére hirtelen kezet nyújtott az elvonuló szinésznek s a lány elé lépett:

— Karczag Lajos vagyok, a pécsi szinház igazgatója. Még ma éjjel okvetlen el kell utaznom s nagysádkámmal beszédem lenne. Nem lenne szives előadás után, ha letörülközött, a szemben lévő vendéglőben megtisztelni?

— Igen, igazgató úr, a mamámmal...

Karczag elmosolyodott:

— Igen, igen, de a kedves mamát egy másik asztalhoz ültetjük... Nagyon bájosan játszik, szerény és finom... Tehát a viszontlátásra!

(Folytatása következik.)

VÉGÍTÉLET.

Ez a végítélet!
Ez az utolsó számadás,
A törvénylátó, sírbontó idő,
Melyről szent könyvek s próféták szaván
Régesrégóta járt a hír,
Hogy egykor eljövend!

Ez a végítélet!
Tűzbe borult két sarkig a világ,
Nyögnek, ropognak eresztékei
És jajgatás és sírás mindenütt!
Füstös, porfelhős összevisszaság
Gomolyg a régi, földi rend helyén,
Hol rettentők a véres nappalok
És rettentők a véres éjszakák!
A gyászos égbolt mezőségein
Napok szakán nem víg pacsirta szálldos,
S éjjel nem hulló csillag fénye fut,
Hanem üvöltő ágyúk méhinek
Szörnyű szülötti száguldnak tova,
Mint ketreczükből bosszusan kitört,
Prédára szomjas, bús fenevadak!

Ez a végítélet!
Harczok vihara ássa fel a földet
És bontja, nyitja a sok néma sírt,
S harsányan zengő trombiták szava
Álmos lakóit mindnek fölveri,
Hogy keljenek, mert eljött az idő!
És mozdulnak a szunnyadó porok,
Kinizsi, Toldi felkeltek megint,
S mint hajdanában, most is éppen úgy
Állják a dúló vész forgatagát,
Rendíthetetlen kőszálak gyanánt!

Ez a végítélet!
Ez az utolsó számadás,
Mikor mérlegre megy jó és gonosz,
S igaz jutalmát mindenki elveszi.
Csak rajta! rajta! Zúgjanak tovább
A végítélet borzadalmai:
Nekünk rettegni nincs mitől!
Ti rettegjetek, rablók, gyilkosok,
Ti kúfár lelkek, szennyes banditák,
Ti rettegjetek a törvény előtt!
Nézzétek, vége sincs még a viharnak,
Még el sem ültek a bősz elemek,
S véres tagokkal, büszke homlokával
Már is tündöklő fényben ott ragyog,
Vitéz, babéros daliáival,
Az Úristennek jobbján a — magyar!

Jakab Ödön.

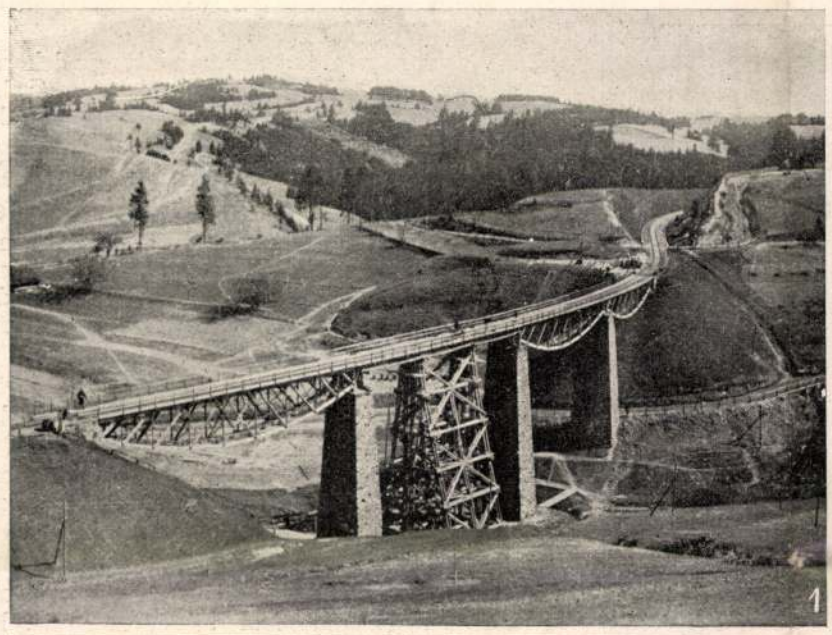

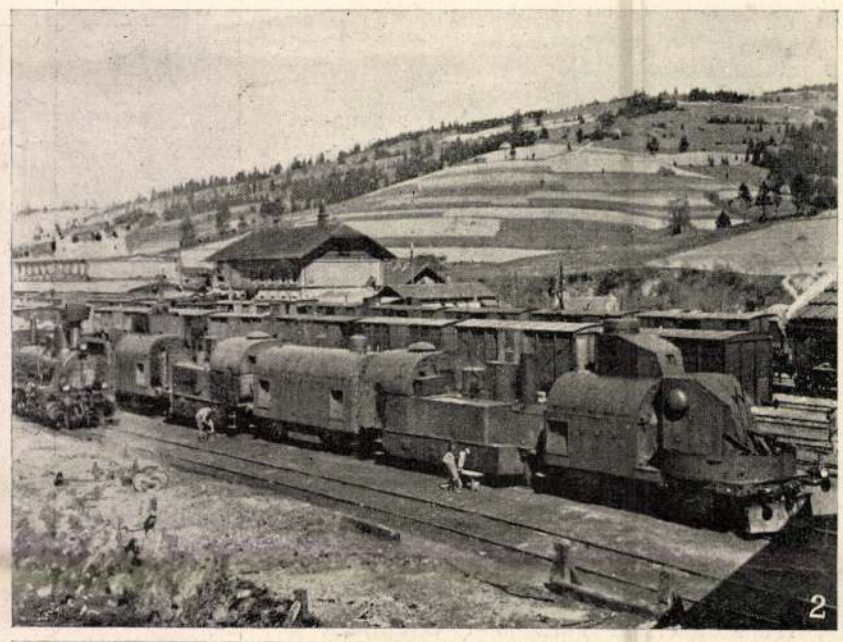

1. Az oroszok által felrobbantott kárpáti viadukt az ideiglenes helyreállítás után. — 2. Pánczélvonat Galiczíában. — 3. Vasútat épitő rutének. — 4. Lengyel zsidó mezei munkát végez Galiczíában. — 5. Katonai segítség a mezei munkánál a Kárpátokban. — 6. A pucholkai templom.

AZ ÉSZAKI HARCZTÉRRŐL. — Bencze János fölvételei.

Radóné Hirsch

Nelli

Cast

Müvészi Ipar

1906. 109. l.

Radóné Hirsch Nelly

cród

Sárosi Bella:
Gaulois-kiállítás.
Művészi Ipar
1906. 91. l.

GYAR
LM
ZIEGYESÜLETI SZAKLAP
I ÁRA: 60 FILLÉR II. ÉVFOLYAM 52. SZÁM.

ülönlegességünk
kerrel indult
ierfilmszínházában

NELSON

Radóné Hirsch
Nelli

Iróa

Buea 49. l.
arch

..... nevü munkás igazolta

.....

a művezető aláírása.

yezem:

.....

y helyettesének
sa.

Endrényi Imre, Szeged.

Radírné Hirsch Nelli

Művészet 1915. 334

Szeges hegedü VIII. 242.

Radóné Hirsch

Nelly

vrod

Tábori Kornél: Magyar művésznők. Pesti Napló 1912 dec. 25. (Önarcképpel.)

14-18 évs kiráig Liszely Bertalan tanítványa, azután férjhez ment, könyveket illusztrált és lefestette gyermekeit és ismerőseit.

Pesten született 1871-ben.

Kicsit szélhámosnak érzem magam, ha komoly művésznek néznek.

U. 12.

Radóné Hirsch – Nelly

Műcsarnok
1899 – 1900. téli tárlat.
1902 – 3. téli tárlat – 606, 607

Fejsze, kontoplaláskori harczi

VI. 176

Radóné Hirsch Nelly

11. 12.

9. SZ. 1903. (50. ÉVFOLYAM.) | SZERKESZTŐ NAGY MIKLÓS. | FŐMUNKATÁRS MIKSZÁTH KÁLMÁN. | BUDAPEST, MÁRCZIUS 1.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkrónikával) együtt { egész évre **24** korona, félévre **12** ; Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG { egész évre **16** korona, félévre **8** ; A POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkrónikával) { egész évre **10** korona, félévre **5** ; Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldíj is csatolandó.

Radóné Hirsch Nelli rajza.

JÓZSEF FŐHERCZEG. KLOTILD FŐHERCZEGNŐ.

Fénykép után.

JÓZSEF FŐHERCZEG SZÜLŐHÁZA POZSONYBAN.

JÓZSEF FŐHERCZEG HETVENEDIK SZÜLETÉSNAPJA.

Egy nagyszivű, mély érzésű jó ember hetvenedik születésnapját ünnepli a magyar nemzet, a ki ehhez még főherczeg is, tehát a királyi család tagja, de a kinek nagysága, hasznossága, a vele született fényes név nélkül még tán szembetűnőbben látszanék, mert a fény a fényben nem oly frappáns, mint az egyszerű szürkeségben.

Nem is kellene megnevezni, még az abéczés gyerek is tudja, hogy csak József főherczegről lehet szó, a mi magyar főherczegünkről, «Palatinus József»-ről. Mind együtt van érzésben ilyenkor a magyar, apraja-nagyja s a szivének legőszintébb dobbanásaival kiván neki e napon friss erőt, egészséget és verőfényes, hosszú öregkort.

Márczius 2-ikán lesz hetven éves a főherczeg. Hetven év! Csekélység ahhoz képest, a mit csinált. Szinte úgy tűnik fel nekünk, mintha mindig élt volna; benne van az alakja legendáinkban, adomáinkban, mint a Mátyásé. Látjuk nyomait a honvédségtől kezdve, melyet ő alkotott meg, a köztevékenység minden mezején. Látjuk végezni olyan főbenjáró feladatokat jól, a melyekhez a nagyok is kicsinyek, és olyan jelentéktelenebb dolgokat nagy kötelességtudással, a melyeket a kicsinyek is kicsinyelnek. Ő előtte nem kicsi semmi. Épen olyan gonddal nevel az országnak hadsereget, mint a milyen kedvteléssel szervez Alcsuthon tüzoltóságot. Tündérkertet teremt a Margit-szigetből. Kényszeríti a természetet a Karsztokban, hogy buja növényeket hozzon. Menhelyet alapít a gyermekeknek Czirkveniczában, pártját fogja a kóbor czigányoknak. Még a könyvpolczainkon is ott díszeleg egy könyve, a czigány nyelvtan.

Élete összeforrt a nemzetével; sőt már összefolynak elménkben, lelkünkben a korok, nevek és egy ugyanazon személynek kezd látszani azzal, a ki Palatinus Pista volt, és azzal, a kit József nádornak neveztek, úgy hogy szinte csodálkozunk kell, hogy József főherczeg most csak hetvenéves . . .

*

Az a benső érzelmi kapcsolat, mely József főherczeg családja s a magyar nemzet közt fennáll, ma már több mint száz éves. 1796-ban választotta meg az országgyülés egyhangú lelkesedéssel II. Lipót király hetedik fiát, *József* Antal János főherczeget nádorrá. Az akkor még ifjú nádor ritka államférfiúi érzékkel fogta fel az akkori viszonyok közt rendkívül nehéz feladatát s csakhamar annyira beleélte magát a hazai állapotokba, oly jól megismerte nemzetünk jellemét, sajátságait, szükségleteit s oly készséggel alkalmazkodott ezekhez nemcsak nyilvános szereplésében, hanem magánéletében is, hogy nádori működése történelmi jelentőségűvé lett s személye oly kedveltségre tett szert széles e hazában, a milyenre kevés példa van újabbkori történetünk évlapjain. Ő vetette meg alapját annak a kölcsönös ragaszkodásnak, mely családja és a nemzet közt ma is zavartalanúl él. Megtanította gyermekeit, hogy magyaroknak érezzék magukat s hozzászoktatta a nemzetet ahhoz, hogy magyaroknak tekintse őket. A nádor halálával ez a benső viszony nem szűnt meg; az apa hagyományaihoz hiven ápolta a fiu: József főherczeg.

Magyar földön született s élete legnagyobb részét itt élte át *József* főherczeg. 1833 márczius 2-dika óta, a mikor először meglátta a napvilágot Pozsonyban, a hol szülei az országgyűlés tárgyalásai miatt tartózkodtak, csak az ötvenes évek közepétől 1866-ig való időt töltötte a haza határain kivül, de mint magyar földbirtokos, ez idő alatt sem szakadt el a magyar hazától. Gyermekkora legnagyobb része Budán és Alcsuthon folyt le, magyar környezetben, magyar játszótársak között s katonai pályája is a hazában kezdődött meg.

Még csak tizenkét éves volt, mikor mint hadapród belépett az atyjáról elnevezett nádor-huszárezredbe, a hol elsajátította a katonai ismeretek elemeit. A magyar harczi vitézséget és dicsőséget megtestesitő fegyvernemnél, tiszta magyar jászkunok közt szolgált évekig, a mig át nem helyezték a 3. számú dragonyos ezredhez, mint őrnagyot. A legmagyarabb vidéken, Félegyházán és Kecskeméten volt e minőségében is állomáson s a környéken talán ma is vannak még öreg emberek, a kik emlékeznek a nyájas, délczeg dragonyos őrnagyra. Az ötvenes évek elején volt ez s nemzetünk e szomorú időszakában bizonyára nem egy hazafi hallotta örömmel a főherczeg jóizű magyaros beszédét.

Az a fényes katonai pálya, mely József főherczegre várt, szükségessé tette, hogy képzettsége ne szorítkozzék csupán a lovassági szolgálatra, hanem a gyalogsági csapatok vezetésében is kellő gyakorlatot szerezzen. Ezért 1854-ben áthelyeztetett a 60-dik számú Váza gyalog ezredhez, szintén őrnagyi ranggal s csakhamar kivált itt is katonai tehetségével, a szolgálatban szigorú kötelességteljesítésével, alantasai iránti igazságosságával és méltányosságával. Még az 1854-iki évben alezredesi, egy év mulva pedig ezredesi rangra emelkedett s egyuttal a 37. gyalogezred tulajdonosa lett, mely ma is az ő nevét viseli. 1860-ban vezérőrnagygyá lett s dandárparancsnokká neveztetett ki s igy mind tágabb hatáskör nyilván előtte, egyre több alkalma nyilt hivatottságát és katonai iránti emberséges érzelmeit érvényesiteni.

Az 1866-iki év őt is harctérre szólitotta dandárával. A csehországi hadszinteren több alkalommal vezette ütközetbe dandárát s mindig nagy bátorsággal és hidegvérrel tette intézkedéseit, a golyók zápora közben osztogatta parancsait s buzditotta vitézeit. A Schweinschädelnél vivott ütközetben személyesen is részt vett a harczban. A königgrätzi ütközetben a sulyos sebet kapott Festetich gróf altábornagy helyett József főherczeg, bár maga is megsebesült a kezén, vezette a hadosztályt a harczba: négy lovat lőttek ki alóla, de, mint szemtanuk mondják, rendithetetlen nyugalommal és veszélyt megvető bátorsággal harczolt csapatai élén. Fényes példájának volt tulajdonitandó, hogy a negyedik hadtest kitünően megállotta helyét. Vitéz magatartásáért a háború lezajlása után a katonai érdemkereszttel tüntette ki a király és még ugyanabban az évben altábornagygyá nevezte ki s a Linzben állomásozó gyalog hadosztály élére állította. A hadseregben ezután beállott gyökeres változás, a védrendszernek az általános hadkötelezettségen alapuló újjászervezése munkájában is részt vett József főherczeg, csakhamar azonban, a kiegyezés megkötése után, új s a magyar nemzetre nézve nagy jelentőségű fordulatot vett pályája.

A magyar honvédség megalakulásakor keresve se lehetett volna az új intézmény élére alkalmasabb, a siker biztositékait inkább magában viselő vezetőt állitani, mint József főherczeget. Katonai tapasztalatai, hadvezéri hírneve ép oly hivatottnak mutatták erre, mint magyar érzelmei s a nemzet részéről feléje forduló bizalom. Kinevezését, mely 1868 deczember 5-ikén történt, hazaszerte általános megelégedéssel és lelkesedéssel fogadták.

József főherczeg akkor ifjúi ereje teljességében állott: 35 éves volt. Egész becsvágyával és kötelességtudásával állott a számára kijelölt czél szolgálatába. A honvédség akkor még csak a törvényben volt meg, neki kellett a valóságban is megteremteni. Feladata elé igen nagy nehézségek tornyosultak: meg kellett találni azt az irányt, a mely felé a honvédség fejlődését vezetni kell, a csapatokat megfelelő tisztekkel kellett ellátni, gondoskodni ezek szolgálati viszonyainak szabályozásáról, megteremteni

nézőtéren, a hol mindég sikerült a szinművészeti előkelőségek köszöntését alázatos, de előkelő illemtudással elfognia. Unt premierek, zajos jutalomjátékok szakították meg a heti műsorok rendes folyását, a művésznők egész este czukrot ettek a színész-páholyban, a zenekarból minden este felnyúlt egy-két virágkosár, csokor, a férfiak felé jókedvü, italos meczénások vacsorái integettek a budai kis kocsmákból, a potya-jegyekkel szűken bánt az igazgató, csak a szomorú, rideg mejdling maradt a régi egy forint.

VI.

A szinházi élet furcsasága naponkint óráról-órára változó csoportokba verte a kis társulatot, mint szeszélyes forgószél az út szemetét. Egy-egy délelőtti próba-sorozaton a félvilág, a forrongva alakuló magyar proletár jelen, franczia kultura alig értett problémái, szokatlan humoru német kispolgárság, angol Erzsébet véres, rémlátó, érzéki kora lelki viharainak dagályosan zengő tenger-tükre, a bánatos dallal veszendő magyar puszta, váraikért ordítva kaszaboló lovagok, tört villogtató királyasszonyi dölyf, apja rideg útjába sodort törvénytelen fiú szenvedélye, a soha el nem képzelt párizsi vásárcsarnok chansonos kedve, az olimpusi mezbe öltöztetett földi istenek offenbachi, pattogó zenéjü bakugrásai, mesébe fulladt mult, valósággá növekedő közel jövő dalolt, suttogott, kiabált, kavargott a sötét nézőtér s a lámpást hordó rendezői asztalka előtt. Esténként aztán hirtelen lázas fény borul a szótól, mozdulattól folytonosan vibráló boszorkány-konyha egy-egy szakaszára, az izmok megfeszülnek, a szem megcsillan, taps dühít a fura bajvivásra, nemes mozdulattal omlik kardjába Brutus, görnyedve semmisül meg a frakkos gonosztevő, ölelkező párokká verődnek az üldözött szerelmesek, lakodalmi csárdás veri föl a deszkák porát, a függöny leszalad, a munkások szétspreiczolják a fegyvercsarnokot, öreg diófát, kunyhót, az erdő, a végtelen puszta rúdjára göngyölödik, mastixot, festéket puha zsír, csobogó víz törül le az izgalomban égő arczokról, a büszke királynő félretaposott czipőben rohan haza gyorsforralón vacsorát melegíteni, a polgári ruhába bujt trikós istennőt fiakkeren ragadja Pestre lovagja, Julius Caesar komoran turkál a borju-pörkölt levében, Jago vacsora nélkül bandukol a domb lábánál guggoló sárga viskó felé, a kényes márki már monoklitlanul billiárdozik borbély barátjával... így újul, oszlik szakadatlanul e tarka szövet.

Boldog, ki a változó szerencse e mímelő játékát zökkenés nélkül viszi át saját kis életébe, ki könnyelmüen csinálja az adósságot, mint a tönkrejutott lord, lefölözi a mások sorsát, mint Zátonyi Bencze, erőszakoskodik, mint a középkori lovag és semmivel sem törődve bolondozik, mint a halhatatlan Szellemfi. Boldog, ki helyet ad nyomoruságos életében a becsület és törvénybe nem ütköző kis becstelenség, a szivemelő lendület és harapós garasoskodás, komoly szerelem és futó kaland, nyomor és tékozló jólét minden eshetőségének, az észre sem veszi vagy franczia alakjaitól tanult finom «Bah!»-hal legyint rá, hogy saját véres verejtéke öntözte héjjakon jár tojástánczot. De a ki alkalomról-alkalomra úgy lép át a maga polgári csöndes életéből a minden lehetőségek kongó deszkáira, szerepei sugalmától rontott az álma s játéka nem egyszer bicsaklik meg polgári sorsa feltolakvó gondjaitól. Lányi Arabella pedig otthon jó leány és jó testvér, a szinpadon nagy művész akart lenni: a polgári élet kis gondu, szabályosan peshedő nyugalmát így nem élvezhette s a művészlélek korlátlanságra lebbenő szárnyait megnyesegette a bizonytalan holnaptól való félelem.

Féléves szerződése lejáróban volt s az igazgatóné gyönyörű, szabályos görög arczának hideg mosolya, Szamosi szokatlanul hizelgő modora semmi jót sem jelentett. Egy-egy epésebb, szivtelen kolléga megjegyzést hullatott el új naiva szerződtetéséről, a hősnő megkérdezte, hova szerződött el, a titkár csak nem akarta behívni az irodába s anyja estéről-estére idegesebben hajtogatta:

— No, Arabella, nem szóltak?

Volt nap, mikor rettenve állt meg s nézett körül hidon, az öltöző egyetlen nagy tükre

RADÓNÉ HIRSCH NELLI, A MOST ELHUNYT FESTŐMŰVÉSZNŐ.

előtt, kopogó gangon: mi ez? Nincs tehetsége, csúf vagy utálatos, hogy nem akarják újra szerződtetni? A polgári élet, művészet belsejében dulakodó harcza fájdalmas összefacsarodásba békülve esengett az ismeretlen égi Magassághoz, a kinek léte csak bajban sejlett föl derengve szivében:

— Édes Uram, csak ne a nyomort, a beteg, piszkos nyomort!

Béla ránczolt homlokkal, tehetetlen töprengésben czigarettázott a sors új fenyegetése elé, az özvegy fekete képekben turkálva ijesztgette magát, gyermekeit; Arabella nappal, egyedül, belegörnyedt az ijedelembe, de a szinpadon a rokon vagy ellentétes kedélyállapotba egész lényét beledobva menekült rideg gyámja, a zord Élet elől s így találta meg az igazi művészet óriási palotája első ajtajának kulcsát.

Egy kellemetlen hétfői este gyér közönség előtt, tompán pergő eső alatt Szigligeti Mamáját játszották. Lányi Arabella a kis árvának, Esztinek öltözve borzongott, dörzsölgette kezét az öltözőben, a mikor függönyhúzás után kevéssel berohan a szende Czilit személyesítő hősnő, Fekete Juczi s kezében tartott szerepét úgy odavágja tükre elé, hogy a puderes pamacs felhőzve ugrik egyet az elhanyatló gyertyatartó zörrenésén át:

— A fene egye meg a dolgát... Ilyen ronda statiszta szerepet kell az embernek játszani...

Az anyaszinésznő, ki Mogorinét alakította, csodálkozó méltósággal kelt föl óriási tournurejében, széles csipkével szegett fekete selyem rövid mantillájában, homlokába húzott egész picziny, csésze-alj szerű kalapocskájában, a melynek lapos felszinét előre hajló síkká nyomta a jól feltűzött konty, a hatvanas évekbe esett fénykorának eme hű maradványaival:

— No!... no!! Kérem!... Egyébként mi az?

— Vagy talán azt hiszi, — folytatta Juczi a belsejében vitázó párbeszédet, mig dühösen puderozta magát — hogy Szamosi nem tudta, hogy Karczag...

— A pécsi direktor? — élénkült fel Mogoriné.

— ... ma fogja megnézni az előadást szerződtetés végett? S mégis ezt a komisz darabot kell eljátszanunk...

— Bocsánat, kedvesem! — szólt a néni — Karczag épen anyaszinésznőt keres...

— Mogoriné, Czili, Eszti, kérem, a jelenésük! — dugta be orrát a megnyitott ajtón a kis selyem sapkában, czeruzával, nyűtt könyvével, pápaszemesen sürgő ügyelő.

A hölgyek izgalmukat a ránczokba simították s néma suhogással osontak ki az ajtón; Arabella szive torkában dobogott, de a mikor a nehéz fát jelentő vászon-ajtó beteg lengéssel nyilt ki a három nő előtt, minden elfogódástól menten rezzent meg a más kettő mögött még a küszöbön:

— Ah, ez ő, egykori tánczosom!

A jobb szélső páholyban lassan emelkedett föl egy kukker s a mig csak jelenése tartott, lépésről-lépésre követte.

A felvonásvégi tapsban, mialatt egy dekorátor a függöny lebbenyét húzta hátra, Arabella megállt egy pillanatra, hátha őt is magukkal hívják a közönség elé hajuldozni kézenfogva vonulók. A résen át láthatóvá vált a zenekar, földszint, páholysor egy szögbe futó szeletje, pár arcz, tapsot csapkodó tenyér. Hirtelen elfordult, nehogy dicsőségre való tolakvásnak vegyék pillanatnyi megállását s megindult, mikor az ügyelővel találta magát szemközt.

— Bellus kisasszony, egy szóra kérem!

Döbbenve ment utána, mit akar?

Az ügyelő átvezette a férfi öltözők oldalára, a hol egy kevéssé látogatott kulisszaközben egy nagy, magas ember beszélgetett a bonvivánnal. Közeledtére hirtelen kezet nyújtott az elvonuló színésznek s a lány elé lépett:

— Karczag Lajos vagyok, a pécsi szinház igazgatója. Még ma éjjel okvetlen el kell utaznom s nagysádkámmal beszédem lenne. Nem lenne szives előadás után, ha letörülközött, a szemben lévő vendéglőben megtisztelni?

— Igen, igazgató úr, a mamámmal...

Karczag elmosolyodott:

— Igen, igen, de a kedves mamát egy másik asztalhoz ültetjük... Nagyon bájosan játszik, szerény és finom... Tehát a viszontlátásra!

(Folytatása következik.)

VÉGÍTÉLET.

Ez a végítélet!
Ez az utolsó számadás,
A törvénylátó, sírbontó idő,
Melyről szent könyvek s próféták szaván
Régesrégóta járt a hír,
Hogy egykor eljövend!

Ez a végítélet!
Tűzbe borult két sarkig a világ,
Nyögnek, ropognak eresztékei
És jajgatás és sírás mindenütt!
Füstös, porfelhős összevisszaság
Gomolyg a régi, földi rend helyén,
Hol rettentők a véres nappalok
És rettentők a véres éjszakák!
A gyászos égbolt mezőségein
Napok szakán nem víg pacsirta szálldos,
S éjjel nem hulló csillag fénye fut,
Hanem üvöltő ágyúk méhinek
Szörnyű szülötti száguldnak tova,
Mint ketreczükből bosszusan kitört,
Prédára szomjas, bús fenevadak!

Ez a végítélet!
Harczok vihara ássa fel a földet
És bontja, nyitja a sok néma sírt,
S harsányan zengő trombiták szava
Álmos lakóit mindnek fölveri,
Hogy keljenek, mert eljött az idő!
És mozdulnak a szunnyadó porok,
Kinizsi, Toldi felkeltek megint,
S mint hajdanában, most is éppen úgy
Állják a dúló vész forgatagát,
Rendíthetetlen kőszálak gyanánt!

Ez a végítélet!
Ez az utolsó számadás,
Mikor mérlegre megy jó és gonosz,
S igaz jutalmát mindenki elveszi.
Csak rajta! rajta! Zúgjanak tovább
A végítélet borzadalmai:
Nekünk rettegni nincs mitől!
Ti rettegjetek, rablók, gyilkosok,
Ti kúfár lelkek, szennyes banditák,
Ti rettegjetek a törvény előtt!
Nézzétek, vége sincs még a viharnak,
Még el sem ültek a bősz elemek,
S véres tagokkal, büszke homlokával
Már is tündöklő fényben ott ragyog,
Vitéz, babéros daliáival,
Az Úristennek jobbján a — magyar!

Jakab Ödön.

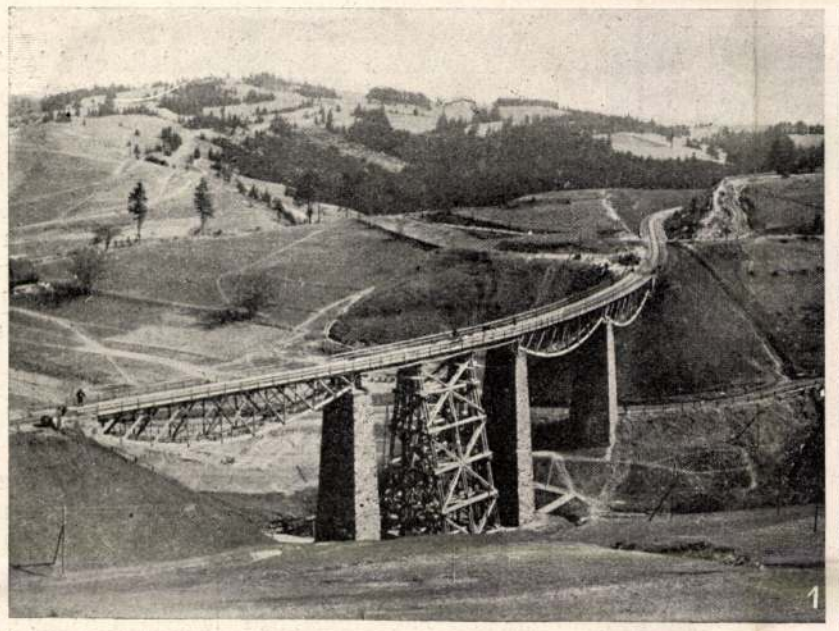

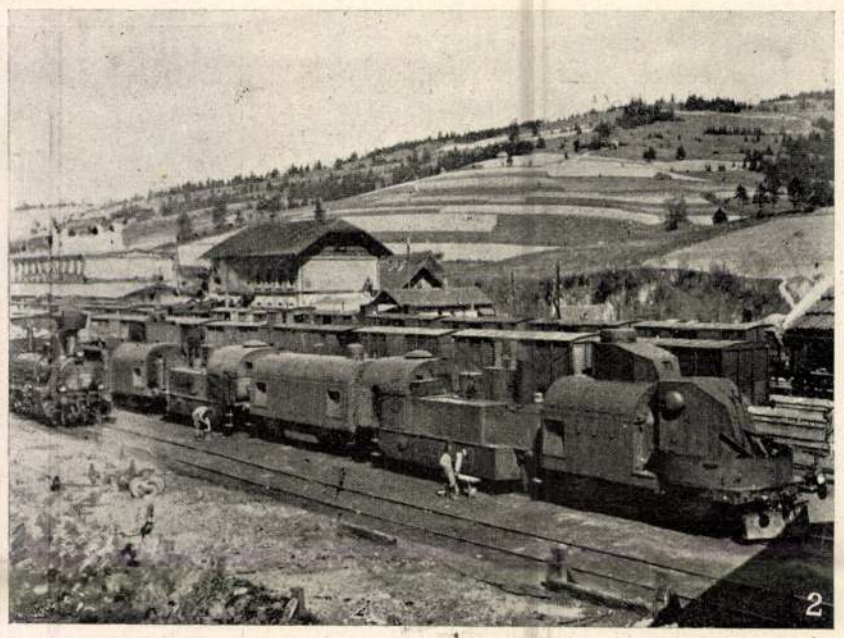

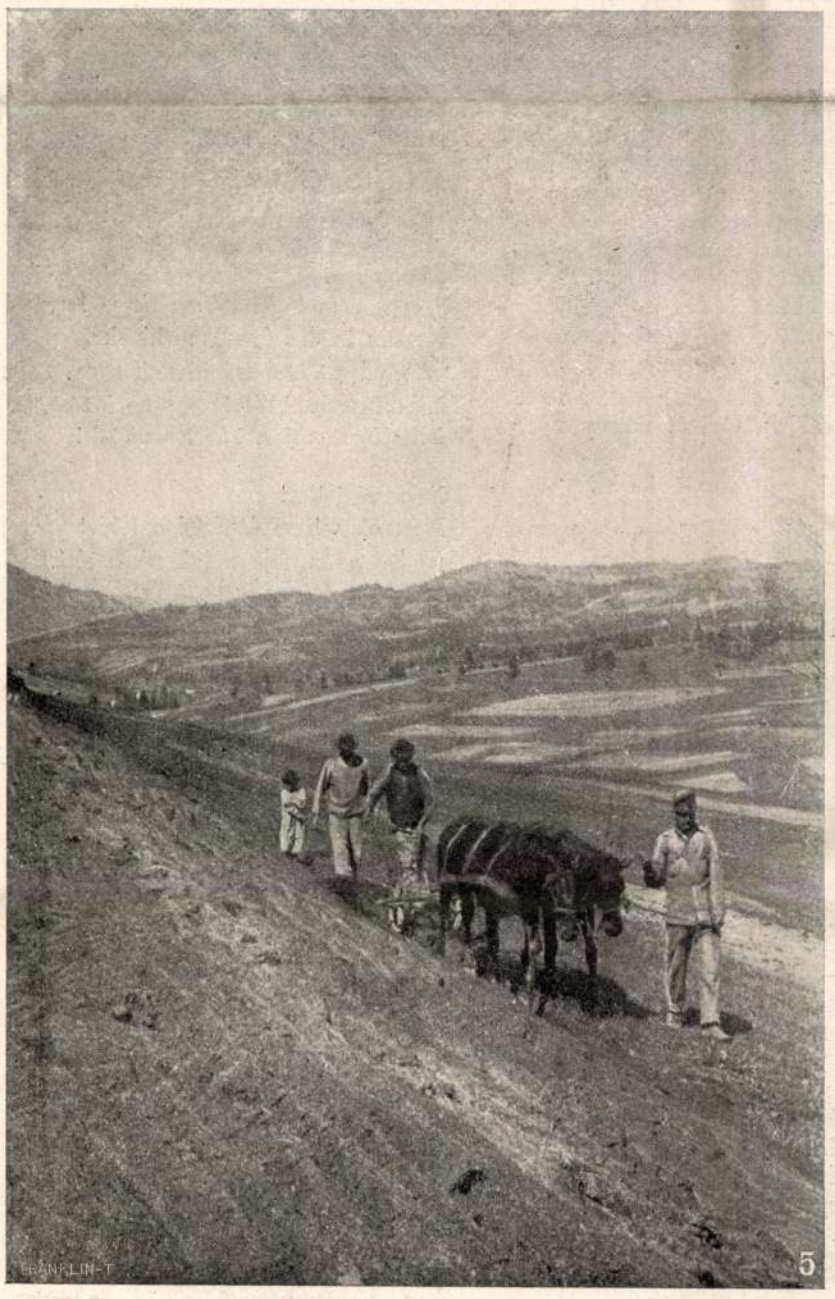

1. Az oroszok által felrobbantott kárpáti viadukt az ideiglenes helyreállítás után. — 2. Pánczélvonat Galiczíában. — 3. Vasútat építő rutének. — 4. Lengyel zsidó mezei munkát végez Galiczíában. — 5. Katonai segítség a mezei munkánál a Kárpátokban. — 6. A pucholkai templom.

AZ ÉSZAKI HARCZTÉRRŐL. — Bencze János fölvételei.

. Ivangorodtól nyugatra erdélyi ezredeink yal elragadták az ellenségnek nyolcz lép- n alkotott betonozott támaszpontját, kö- gyet a nagyobbára románokból álló 50. ed. Ivangorod körül a félkör jelentéke- kebbre szorult. A novo-alexandriai vasuti és a közelében levő néhány állást dosztályunk rohammal elfoglalta. Német Kurovnál, miután tegnap két ellenséges elfoglaltak, egy harmadikba behatoltak. keletre a Vieprzig az ellenség még tartja A Vieprz és a Bug közt folytatjuk az Sokal és Krylov között a Bugon át- pataink Vladimir-Wolynszkij irányában ak előre. A németek küzdelem után k Mitaut. Ponievieztől keletre rájuk harcz fejlődött. Suvalkitól északkeletre tól délkeletre rohammal elfoglalták a agaslatot. Lomzától északnyugatra meg- szívós orosz ellenállást és elérték a Narev nyugati harcztéren az Argonneok nyugati öbb ellenséges árkot elfoglaltak. A Vogé- visszaverték a francziák támadásait a aennle—Barrenkof vonal ellen. Az olasz n a tiroli arczvonalon a Ledro-völgyben cától nyugatra rajtaütöttünk egy ellensé- gon és visszavetettük. Egyebütt csak ki- k nézve sikeres ütközetek voltak.

tus 3. A Visztula és Bug között a har- csökkenő hevességgel tovább folytak és errel jártak. Az ellenség arczvonalát és Cholmtól északnyugatra újból át- ire majdnem mindenütt észak felé hát- ataink üldözik. Lecznát elfoglaltuk. Az kik Ivangorodtól nyugatra befészkelték augusztus 1-én kivívott győzelmünk tt vonalaik legnagyobb részét vissza- árövezet felé. Ivangorodtól északnyugatra sikeres harczok között a Visztula előtti őövezeten áthatoltak. A németek elől öl keletre elvonult keleti irányban. csapatok elérték a vobolinki—suboczi oroszt elfogtak. A nyugati harcztéren neban aknarobbantások, az Argonne- Four de Paristól északra a németek el- néhány árkot, 601 foglyot ejtettek. ben a Schratzmaennlenél elvesztettek krészt. Az olasz harcztéren a polazzói t nagy olasz erők újból megtámadták, tek rohamot gyalogságunk ellen, min- ertük őket. Az előretörés megismét- ló ujabb olasz erősítéseket tüzérségünk meglepetésszerüen lőtte és szétugrasztotta. A karintiai határon az ellenség a sűrű köd védelme alatt rohamot kisérelt meg a Cellenkofel ellen, a mely teljesen meghiusult.

Augusztus 4. A Visztula és a Bug között a lépésről-lépésre hátráló oroszok különböző pontokon a szokott módon ismét ellenállást fejtettek ki. Dubienkától és Cholmtól északra, a Swinka mentén és a Leczna-Novoalexandria vonalon kemény harczokra került a sor. Az ellenség az arczvonal egyes részein rövid ellentámadásokba kezdett, hogy utánanyomulásunkat fékezze. De nem tudott helyt állani, visszavertük és éjfélkor folytatta visszavonulását észak felé. Ivangorodnak a Visztula balpartján fekvő nyugati része kezünkben van. A Radomka torkolatával szemben a Visztula keleti partján álló német erők ismét előrehaladtak. Wladimir-Wolynskij és Sokal között csapataink szétszórtak egy kozákezredet. Wladimir Wolynskijtól délnyugatra nagy tűzvészek látszanak. Keleten a hátráló ellenséget üldöző német csapatok tegnap Poniewiecztől keletre elérték Kupischki vidékét. Lomzától északra az oroszokat a vár előretolt védőállásába szorították vissza. Ostrolenkánál igen heves ellentámadás után elfoglalták a tábori erődítésekkel még védett Narew-átjárókat. Több ezer oroszt elfogtak, tizenhét géppuskát zsákmányoltak. Az üldözést itt is megkezdték. Varsó előtt az oroszokat a Blonie-állásból a külső erődök vonalába vetették vissza. Lipót bajor királyi herczeg hadserege támadja a várat. A nyugati harcztérről a németek nem jelentenek ujabb eseményt. — Az olasz harcztéren a görzi grófságban a fensík szélén az augusztus harmadikára virradó éjjel ismét visszautasítottunk több elszigetelt olasz támadást; így Sdraussinától délre és Polazzótól keletre, a hol az ellenséges gyalogság kétszer szuronynyal támadott, de mind a kétszer súlyos veszteségei mellett visszavertük. Az olaszok augusztus harmadikán délután esőben és ködben heves tüzérségi előkészítés után megkisérelték, hogy a Monte dei sei Busin levő állásaink ellen ismét előnyomuljanak. Ezt a támadást is visszavertük. A karintiai és a tiroli határterületen egyes szakaszokban élénk tüzérségi tevékenységre került a sor. A Cellon-hegykúp ellen harczba vetett olasz gyalogság a magaslat nyugati lejtőjére vonult vissza, mert saját tüzérségének tüzébe került. Két ellenséges század támadását a a Schluderbachtól délre levő határhíd ellen, valamint a Col di Lana (Buchenstein) ellen intézett erősebb olasz támadásokat visszautasítottuk.

A «Jó Pajtás», *Sebők* Zsigmond és *Benedek* Elek képes gyermeklapja legujabb, augusztus 8-iki számába *Lévay* József és *Fövenyessy* János irtak verset, *Benedek* Elek mesét, *Sebők* Zsigmond folytatja *Tamássy Irénke* czimü regényét, *Gyula* bácsi az álomról ir érdekes dolgokat, a «*Jó Pajtás*» egy pedagógus munkatársa elmondja, hogyan látott egy sebesült 15 éves szakaszvezető kezében egy «*Jó Pajtás*-t», *Sebők* Gyula természetrajzi érdekességeket közöl, *Zsiga* bácsi mulatságos mókát mond, *Faragó* Jenő folytatja *Mihályka* czimü regényét. A rejtvények, szerkesztői izenetek egészitik ki a szám gazdag tartalmát. A «*Jó Pajtás*»-t a Franklin-Társulat adja ki, előfizetési ára negyed évre 2 korona 50 fillér, félévre 5 korona, egész évre 10 korona, egyes szám ára 20 fillér. Mutatványszámot kivánatra küld a kiadóhivatal. (IV. ker. Egyetem-utcza 4.)

HALÁLOZÁSOK.

Hősi halált haltak: Linienstreiti Pacher Rudolf, az 51-ik gyalogezred századosa 37 éves korában, a harcztéren szerzett betegségében Apatinban. — Asztalos Béla, a 12-ik huszárezred főhadnagya, az északi harcztéren. — Dr. Oblatt Samu, járásbiró, a soproni 18-ik honvédezred főhadnagya, 32 éves korában, az északi harcztéren. — Vida István, Székesfehérvár város főszámvevője, tartalékos honvédfőhadnagy, Vida Pál királyi számtanácsos fia, az olasz harcztéren, a doberdói fensikon vivott ütközetben. — Hórai Horánszky Vilmos, a gróf Hadik nevét viselő 3. számu huszárezred főhadnagya. 22 éves korában, a Cermin melletti ütközetben. — Dr. Vajda János, pestvidéki törvényszéki jegyző, ügyészségi megbizott, a 82. gyalogezred tartalékos hadnagya, az északi harcztéren szerzett súlyos sebesülése következtében. — Csikszentmártoni Szabó Elek, a budapesti 1. honvédhuszárezred hadnagya, 20 éves korában, az északi harcztéren, Dobronoutz mellett. — Ifjabb Orcsik József, műépitő, a 10-ik honvédezred hadnagya, az északi harcztéren. — Dr. Rőtzer Aladár, a zalaegerszegi 6-ik honvédhuszárezred hadnagya, a Pesti Magyar kereskedelmi Bank titkárságának tisztviselője, az északi harcztéren szerzett betegségében, Máramarossziget-en. — Brájjer Lajos zászlós, Brájjer Lajos

STERHÁZY FERENC
lalmi pezsgőgyára, Tata.
ODALMAS édes (demi sec)
OMAS . . . savanykás (sec)
IKOM . . . száraz(Extra dry)
NATURE = igen száraz =
ezérképviselet és raktár:
dapest, V. ker., Rudolf-rakpart 8. sz
Telefon 14—38.

királyné Sósfürdő
rendü Budapest, I., Kelenföld.
Eltünő
nforttal berendezett szobák, árnyas, 38
ene, villanyvilágitás, fürdők és szoba-
rtamára tetemes kedvezmény. — Fel-
az igazgatóság. Telefon 40—84.

Kinek van szeplője?
Vagy bármely más folt, bőrtisztátlanság az arczán?
Az használja teljes bizalommal
Rozsnyay Szeráj arczkenőcsét,
mely egyedüli szer az arcz tisztátlanságai, szeplők, mitesserek, pattanások eltávolitására. Használatára az arcz pár nap alatt bársonypuhára és hófehérre változik. Egy kis tégely ára 70 fill., nagy tégely 1·40 K. Hozzávaló szappan ára 70 fill. Nappali Szeráj créme ára 1 K. Szerén poudre, az arczporok gyöngye, 1 doboz 1·20 K, fehér, rózsa, sárgás és testszinben.
Készíti: Rozsnyai M. gyógyszertára, Arad, Szabadság-tér 8.

YAR KÖNYVTÁR UJ FÜZETEI
IMRE
nber
diája
FILL.
KOZMA ANDOR
A KATONA A MAGYAR KÖLTÉSZETBEN
ÁRA 30 FILL.

Pénzét

visszafizetem, ha bőrkeményedéseit a tyukszem-szemölcs «Riabalzsam» 3 nap alatt fájdalom nélkül, gyökerestül ki nem irtja. Ezrekre menő hála- és köszönőiratok.
Ára tégelyenként 1·— korona
3 tégely 2·50 «
Riamüvek, Kassa I. Postafiok 12/30.

WÁGNER
„Hangszer-Király" ujdonsága!

E gyönyörü kiállitásu hatalmas hangu, rendkivül erős szerkezetü, játékközben felhuzható
tölcsérnélküli beszélőgép csak 25 kor.
Nem tetszés esetén kicserélhető!
Kizárólag csakis
WÁGNER
«Hangszer-Király»-tál kapható. A világhirü «Columbia» beszélőgép és hanglemezgyár főraktárában
Budapest, VIII., József-körut 15. sz. Telefon.
Kirakatainkban látható! Beszélőgépek egész 500 kor.-ig. Hanglemez ujdonságok! Minden uj hanglemez vételnél 200 drb tü ingyen! Árjegyzék ingyen! Figyeljen a «Wágner» névre, hogy ne tévedjen.

fiumei lapszerkesztő fia, a Lemberg melletti ütközetben. — Dr. SERÉNYI JENŐ, budapesti ügyvéd, az 1. honvédgyalogezred zászlósa, 31 éves korában, a görczvidéki harczokban. — Dr. ILLÉS IMRE, hadapród, a pozsonyi egyetem titkára, a közgazdaságtan és statisztikai irodalom lelkes művelője, az északi harcztéren. — SZTANKÓ LAJOS zászlós, egyévi önkéntes arnótfalvi tanító, a ki a munkácsi honvédezrednél szolgált, a galicziai harcztéren, 21 éves korában. — HUM JÓZSEF, a paksi polgári iskola tanára, a 3-ik honvédgyalogezred önkéntes tizedese, 35 éves korában, a karintiai harcztéren szerzett súlyos betegsége következtében, Székesfehérvárott. — HÁVEL JÓZSEF, hadapród, 21 éves korában, az északi harcztéren.

Elhunytak még a közelebbi napokban: Idősb. PATROVITS JÓZSEF, nyug. máv. főmérnök, 73 éves korában, Marosvásárhelyen. — Mogyoróskai BÖSZÖRMÉNYI KÁLMÁN, nyug. posta és táviró-felügyelő, a «Posta Közlöny» sok éven át volt szerkesztője, 72 éves korában, Budapesten. — Kisbaconi BENEDEK JÓZSEF, nyug. járásbirósági jegyző, az óbudai református egyház presbitere, 71 éves korában, Budapesten. — HUZSIK JAKAB, a fehértemplomi főgimnázium nyug. tanára, 70 éves korában, Bécsben. — BARLA KÁLMÁN, a jászberényi főgimnázium tanára, 59 éves korában. — SZÉKELY ÖDÖN, a nagyenyedi Bethlen-kollégium főgimnáziumának tanára, 46 éves korában, Kolozsvárott. — TASZLER JÓZSEF, belügyminiszteri számvizsgáló, Budapesten. — Cserkói PAPP KÁROLY, a «Temesvári Hirlap» munkatársa Lugoson, a hova mint honvédönkéntes vonult be, 25 éves korában. — RUESZ ANTAL, kórházi hivatalnok, Nagykanizsán. — Kolozsvári PÉCHY ZALÁN, a református főgimnázium VII. osztályu tanulója, 16 éves korában, Kolozsváron.

RADÓNÉ HIRSCH NELLY, az ismert nevü jeles festőművésznő 43 éves korában, Bécsben. Egyike volt legjelesebb illusztrátorainknak, számos munkája a legszebb magyar diszművek közé tartozik. Ő illusztrálta Gyulai Pál költeményeit, Berczik Árpád «Himfy dalai» czímű vigjátékát s számos más irodalmi művet. Lapunkba is sokat dolgozott. Műkiállításokon is nagy sikerrel szerepelt, több díjat nyert. Az elhunyt művésznő leánya volt Hirsch Lipótnak, a Franklin-Társulat nyomdai igazgatójának s neje Radó Sámuel szerkesztőnek, kiváló publiczistának. — Özv. lipovnoki LIPOVNICZKY KÁLMÁNNÉ szül. ontopai Petheő Ilona, 69 éves korában, Budapesten. — SCHMIDT GUSZTÁVNÉ szül. Uhlarik Gizella 69 éves korában, Zomborban. — HEINRICH ERNŐNÉ, szül. Grünn Irma, néhai Heinrich Ernő zólyommegyei tisztiorvos özvegye, Budapesten. — PERIGNÁC INNOCENCIA, a Rókus-kórháznak Paulai Szent Vincze-rendhez tartozó főnökasszonya, 64 éves korában. — SZENTKUTHY GÉZÁNÉ, szül. Holly Irma, Budapesten. — MAGYAR ELEKNÉ szül. fojkürthi és kolthai Kürthy Bertha 30 éves korában, Budapesten.

SAKKJÁTÉK.

2964. számú feladvány Dehler Ottótól, Blankenberghe.

Világos indul és a negyedik lépésre mattot ad.

EGYVELEG.

* **Vadon termő rizs.** Minnesota és Wiskonsin északamerikai államokban, valamint Kanada déli részeiben némely helyen, főleg mocsaras vidékeken a rizs vadon terem és ennek aratása nehány indián törzset kiváltság gyanánt illet meg, már a legrégibb idő óta. A vad rizs (rizania aquatica) a termesztett rizstől teljesen különböző növény. Kalásza is, magja is sötétbarna, majdnem fekete és ezért fekete rizsnek is nevezik. Az angol nyelvben ezenkivül még egy csomó neve van és így legtudósabb ismertetője, dr. Yenks helyesen mondja róla, hogy «a vad rizsről Amerikában sokkal több emberlakta helyet neveztek el, mint a többi gabonáról együttvéve». A vad rizs rendkivül tápláló és kellemes izü eledel, de rendszeres termesztésére eddig minden kisérlet meghiusult, nem terem meg a megművelt földben, csak a mocsarak közt, mint a nád. Érdekes a vad rizs aratása. Az idiánok rekeszekbe osztott csónakokban a kalászok közé hatolnak és ezeket botokkal mindjárt ki úgy hogy a mag a csónakokba hull. Ha nak tele van, a partra eveznek és a tokjá magot kiöntik a földre száradni. Mikor radt, az asszonyok rostákon tűz fölé t hol a tok megrepedezik, mire aztán a pel ellenében kiszórva eltávolítják. A chicago a vad rizs háromszorta drágább, mint a ges rizs.

Évek hosszu sora óta hanglemez o sikert nem aratott, mint a «Mikor az est mesé és a «Jaj Zsuzsikám» czimü, mely Király E pás előadásában, a művész fényképével ellá oldalu hanglemezen felvéve Wágner a «H Király»-nál kapható, a világhirü Columbia gép- és hanglemezgyár főraktárában, (Budape József-körut 15.) Fényképes hangszer- és da lemezárjegyzéket a Wágner czég kivánatra ing

Szerkesztői üzenetek.

Őszi alkonyban. Ősz. Teljesen középszerü do mondanak semmit, a mit érdemes volna versbe

Hősök az égben. Nagy szándék és kis erő: ságokat mond el retorizáló nagy hangon, hol szen köznapi prózába téved.

A vetés. A tárgy beállítása és egy-két részl gondolat, a meleg hang, melyet néha meg figyelemre méltó, de mint egész, a vers ninc fogva, sokszor ellanyhul s végül is szétesik

KÉPTALÁNY.

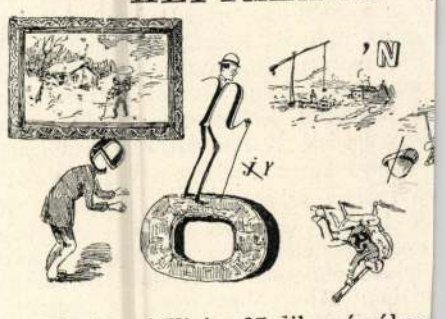

A «Vasárnapi Ujság» 27-dik számában képtalány megfejtése: *Kétszer nyilik virága.*

Felelős szerkesztő: Hoitsy Pál
Szerkesztőségi iroda: **Budapest, IV.. Vármez**
Lapkiadó tulajdonos Franklin-Társulat IV.. Egye

LOHR MÁRIA
A főváros első és legrégibb csipketisztitó, vegytisztitó és kelmefestő gyári intézete.
(KRONFUSZ)
GYÁR és FŐÜZLET:
VIII., Baross-u. 85.
Telefon: József 2–37.
Fiókok: II. Fő-u. 27. IV. Eskü-ut 6, Kecskeméti-u. 14. V. Harmincad-u. 4. VI. Teréz-körut 39 Andrássy-ut 16. VIII. József-krt 2.

Női A Pozsonyi Kereskedelmi és Iparkamarától fentartott nyilvános, három évfolyamu **FELSŐ KERESKEDELMI ISKOLA POZSONYBAN.**
Érettségi vizsgálat. Állásközvetités. Internátus. Értesitőt kivánatra küld az Igazgatóság.

* RENDELÉSNÉL SZIVESKEDJÉK LAPUNKRA HIVATKOZNI.

Margit-Créme

a főrangu hölgyek kedvencz szépitő szere, az egész világon el van terjedve. Páratlan hatása szerencsés összeállitásában rejlik, a bőr azonnal felveszi és kiváló hatása már pár óra lefolyása alatt észlelhető. Mivel a Margit-crémet utánozzák és hamisitják, tessék eredeti védjegygyel ellátott dobozt elfogadni, mert csak ilyen készitményért vállal a készitő mindennemü felelősséget. A Margit-créme ártalmatlan, zsirtalan vegytiszta készitmény, amely a külföldön nagy feltünést keltett. Ára 1 korona.
Margit-szappan 70 fill. Margit-pouder 1 K 20 fill.
Gyártja Földes Kelemen laboratoriuma Aradon.
Kapható minden gyógytárban, illatszer- s drogua-üzletben

Költözködéskor nélkülözhetetlen a lakásbérleti szabályok ismerete!

LAKÁSBÉRLETI SZABÁLYOK

Összegyüjtötte és magyarázta
Dr. PONGRÁCZ JENŐ
budapesti ügyvéd.

Tartalmazza Budapest-székesfőváros lakásbérleti szabályrendeletének hiteles szövegét és magyarázatát. Illeték szabályokat. A kapuzárási, viz- és gázszabályokat. Teljes joggyakorlatot stb., stb.

Harmadik teljesen átdolgozott kiadás.

Mindenütt kapható. **Ára kötve 3 K 20 fillér.**

Megjelent a Magyar Törvények, Franklin-Társulat zsebkiadásának gyüjteményében.

Kapható:
LAMPEL R. könyvkereskedése
(Wodianer F. és Fiai) R.-T.-nál,
Budapest, VI. ker., Andrássy-út 21. szám
és minden könyvkereskedésben.

Csillagok

is ragyogóbb lesz szépsége,

Dian

szapp

bőrápoló szépitőt használ.
héritése, finomitása, az arcz
tartása a Diana-szappan n
használata által érhető el
és pattanás egyedüli biztos

Egy darab való

Diana-sza

50 fillér.

Főelárusitóhely
Diana Kereskedelmi
Budapest, Nádor-

Mindenütt k

GYULAI PÁLNÉ.

R. Hirsch Nelli rajza Gyulai költeményeinek díszkiadásában.

E fájdalom talán a legerősebb érzés, mely valaha hangot keresett ajkán, de egyéniségének megfelelően ez sem válik egekig csapkodó kétségbeeséssé, szelid lemondás, a szép emlékeken való elborongás mérsékli kitöréseit. Lelke még legkínosabb vergődéseiben is megőriz valamit öntudatos nyugalmából, erőteljes fegyelmezettségéből. Újabb családi csapások újabb bánatba döntik, szép fiatal leányának elvesztése egy sor mélyen meginditó dalt csal ki húrjaiból. A természetnek leginkább őszi képei szövődnek bele érzéseinek hullámzásába, ezek illenek legjobban hangulataihoz. A sárguló falevél, a ködbe borult erdő, a felhőktől koszorúzott bércz, a letarolt mező a legkedvesebb képei, kifejezik lelke állapotát s keretet adnak mélázásához. Hazafias érzése egész melegségével fordul a szabadságharcz felé, a honvéd-dicsőséget senki sem ünnepelte nálánál megkapóbban. Apró költői képei s a «Romhányi» a szabadságharczra vonatkozó költészetünk legbecsesebb és legmaradandóbb hatású termékei közűl valók; fellengzéstől, szónoki nagyhangúságtól menten, a maga egyszerű fenségében jelenitik meg a honvéd hősiességét és Világos utáni bánatát. Polemizáló kedve költői formában nyilvánul szatiráiban, melyek tartalmát a szókimondás bátorsága, formáját pedig a nyelv egyszerű művészete emeli a legjobb magyar szatirák sorába. Egy-két rövidebb költői elbeszélése ép úgy a szerkezet gondosságával, a jellemrajz finomságaival s a tárgyszerű előadással hat, mint prózai beszélyei. S nem méltányolta még eléggé a kritika naiv, népies verses meséit, pedig nagy művelődéstörténeti fontosságuk van, mint a gyermek-költészet első művészi színvonalon álló termékeinek irodalmunkban.

Gyulai nem népies költő. Petőfi hatása alól ő sem tudta kivonni magát, mégis a maga hangján énekel mindig, önállóságát megőrzi e nagy szellem varázsával szemben is. Vannak költeményeiben népies elemek s a népköltészet nyelve és formakincse megtermékenyitette az ő költői stiljét is, de költészetét népiesnek mondani oly értelemben, mint a Petőfiét, nem lehet. Nem a nép fiának életét, világfelfogását rajzolja, hanem a magáét, a művelt magyar emberét s nem a népre számit mint közönségre, hanem a művelt emberekre. A mit néha népiességnek neveznek nála, az inkább nemzetiesség, a magyar nép képzeletének kincsei az öntudatos művészet eszközeivel tűnnek elő költészetéből. Ez adja meg neki az ötvenes és hatvanas évek költészetében a maga önálló helyét Arany Jánosnak és Tompa Mihálynak a népieshez sokkal közelebb álló stiljével és felfogásával szemben. S hogy e nagyokkal együttesen, egy vonalban, Petőfi hatásának teljes elevensége mellett meghallgattatást tudott szerezni a maga számára, ő, a ki a tömegek szeszélyeinek sohasem hízelgett, sőt ha kellett, bátran szembeszállt velük, ez adja meg költői munkásságának legbiztosabb mértékét.

Gyulai munkássága a maga egészében a forradalom utáni irodalom legnagyobb szabású és legjelentékenyebb hatású jelenségei közé tartozik. Erkölcsi tartalmában pedig nagy és fölemelő tanulságokat rejt magában. Mert az ő tolla mindig az igazságnak volt fegyvere, minden vonását jóhiszemű meggyőződés vezette. Ebben szinte a puritán merevségig megy; kimondja a szót, ha úgy érzi, hogy ki kell mondania, hallgatással sem vét az igazság ellen, de soha oly szót ki nem mond, mely nem meggyőződéséből fakad. Ezért állott be az irodalomhoz és a nagyközönséghez való viszonyában az a különös jelenség, hogy a ki egész férfikorában harczolt a népszerű túlzások ellen, a ki kiméletlen ellenőrzője volt minden léhaságnak, felületességnek, olcsó hatásvadászatnak, a ki annyiakat sebzett meg becsvágyukban, hiuságukban, érdekeikben, a kit annyian s oly hévvel

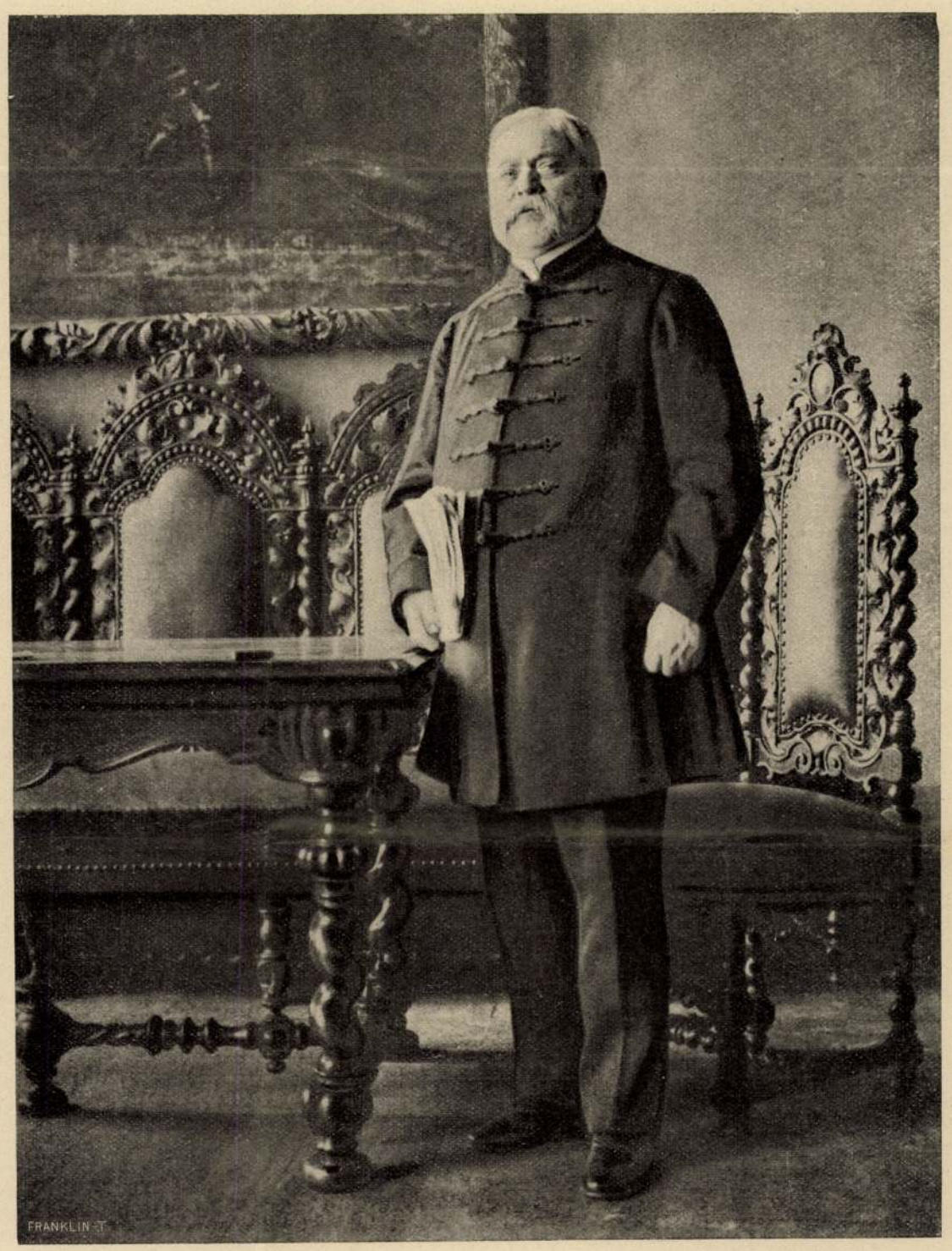

GYULAI PÁL AZ AKADÉMIA TANÁCSTERMÉBEN. — Balogh Rezső fényképe 1905-ből.

igyekeztek lebecsülni, népszerűtlenné tenni, hitelétől megfosztani, — diadalmasan kiállott minden ostromot s öregkorára megszerezte régi tekintélye mellé a népszerűség friss koszorúját is. A fiatal Gyulaira sokan haragudhattak, az öreg Gyulai a legkedvesebb, legtöbb rokonszenvet megnyerő alakja irodalmi életünknek. S népszerűsége éveivel nő, pedig a tolla tud még sebeket ejteni most is. Tudjuk róla mindannyian, hogy nem vezeti őt semmi más tekintet, csak az irodalom érdeke; irói tolla tiszta, mentes minden gyanutól, ezért bizvást elfogadjuk őt az irodalmi erkölcs őréül. Ha a főváros utczáin látjuk kedves ősz alakját, megszokott foglalatosságaihoz vezető útjain, ha leányfalusi kertjének lombjai közt mereng el emlékein, ha a tudomány és irodalom ünnepein elfoglalja helyét legjobbjaink sorában, — melegséggel, szeretettel dobban meg szivünk iránta, akár fűznek hozzá személyi kapcsok, akár nem. S ugyanez a melegség és szeretet áramlik köréje mindenfelől nyolczvanadik éve betöltésekor. Mert nemcsak a fényes pályájú irót és költőt üdvözöljük és ünnepeljük benne, hanem a nemeslelkű embert is, közéletünk legtöbb tiszteletre méltó alakjai közt is az elsők egyikét.

S. A.

GYULAI PÁL ÉS A «VASÁRNAPI UJSÁG.»

Hosszú pályája alatt a «Vasárnapi Ujság» hasábjain megfordult majd minden nevezetesebb magyar iró neve, de azok között, a kik lapunk megindulásakor ott állottak bölcsőjénél mint belmunkatársak Pákh Albert oldalán, ma már csak Gyulai van életben. Ötvenket év előtt ő volt Jókaival az első belmunkatárs s bár csakhamar elhagyta ezt az állását, a szivélyes benső viszony sohasem szakadt meg közte és a lap között. 1879-ben, a «Vasárnapi Ujság» huszonöt éves jubileumakor ő irta meg a lap alapításának körülményeit egy a szerkesztőhöz intézett szép levél alakjában. Ebből a visszaemlékezésből közöljük ezt a részletet, mely érdekesen jellemzi Gyulai részét lapunk alapításában :

Egy nap 1854. elején Pákh Albert elmondotta nekem, hogy ujra szerkesztő lesz: Heckenast már fölterjesztette a kormányhoz. Egy olcsó képes lapot fog szerkeszteni, a Vasárnapi Ujságot, mely hetenként egyszer jelen meg. A lap ára egy egész évre három forint; minden számában egy kép lesz, a melyet Heckenast külföldi képes lapoktól hozat, de hébe-korba egy-egy eredetit is készíttet itthon. Hogy mi lesz a lapból, nem tudja; az volna legjobb, ha magyar Illustrirte Zeitunggá lehetne átalakítani, de ide több pénz, több kép, több dolgozótárs és nagyobb közönség kellene. Kért, hogy vegyek részt én is a szerkesztésben, ezzel talán nem bukunk meg.

Február vége felé egy este Jókai nagy tűzzel rohant be hozzánk. Elmondotta, hogy az engedély megjött, a lapnak márczius 5-én meg kell indulni s minden ember fogjon tollat. Ő az első számba egy elbeszélést ir, «Utolsó czigányország» czímüt és apróságokat, Pákh a képhez igért magyarázatot s egy levelet Pest társadalmi életéből. Tőlem is kérdezte Pákh, nincs-e valami kész munkám? Nekem csak egy szerelmi költeményem volt kiadatlan, de az nem oda való. Irjak én is valami beszélyfélét — mondák — ha nem fér be az első számba, jó lesz a másodikba, e mellett üssek össze hirtelen egy pár könyvismertetést, s egy-két másnemü apróságot. Reggel mindnyájan hozzá fogtunk a munkához. Én «Az első magyar komikus» czímű humoros rajzomnak irtam meg harmadrészét, aztán két könyvismertetést s egy pár apróságot fordítottam külföldi lapokból. De csak az utóbbiak jelentek meg az első számban, a humoros rajz a második számra maradt s a negyedikben végződött be. Midőn a revisiót elhozta a nyomdainas, kiváncsian bontottuk ki. Legjobban tetszett nekünk a czím fametszete: egyfelől a gólyafészkes fedelü házban egy földmives, a mint pipázva bor mellett hirlapot olvas, tulfelől a galambdúczos fedelüben pedig egy öreges táblabiró, a mint a kávé mellett szintén hirlapot vesz kezébe. «Ez olyan mint Szentpétery, amaz meg mint Réthy a Szigligeti Csikósában» — mondá Pákh. A lap tulajdonképi disze, Omer pasa arczképe, a mint lóháton ül és szolgája szintén lóháton csibukot visz utána, már kevésbbé nyerte meg tetszésünket. Épen nem volt sikerült fametszet s az egész lap igen szegényesnek tünt fel előttünk. «Olcsó husnak hig a leve — jegyzé meg Pákh — csak belseje lenne jobb, de idővel talán megjavul.» A hatodik számban már Pesten készült fametszetet is adtunk, a gróf Teleki József arczképét, a melyhez én irtam a szöveget. A könyvismertetések és apróságok irását is folytattam, sőt a midőn a hivatalos lap megtámadta szerény lapunkat, a szerkesztőség nevében én állottam ki védelmére «Egy kis szóváltás» czímü czikkben. A három első számot kizáróan mi hárman irtuk tele, a negyedik számba már bevontuk Szabó Károly barátunkat is, a ki minden délben meg szokott bennünket látogatni. Ő épen akkor fordítván Thierry művét Attiláról, megkértük, hogy irja meg nekünk Attila életét, a mit egy hosszabb czikksorozatban teljesített is. Később már másoktól is kaptunk czikket, a fővárosból és vidékről egyaránt, a soknál is többet.

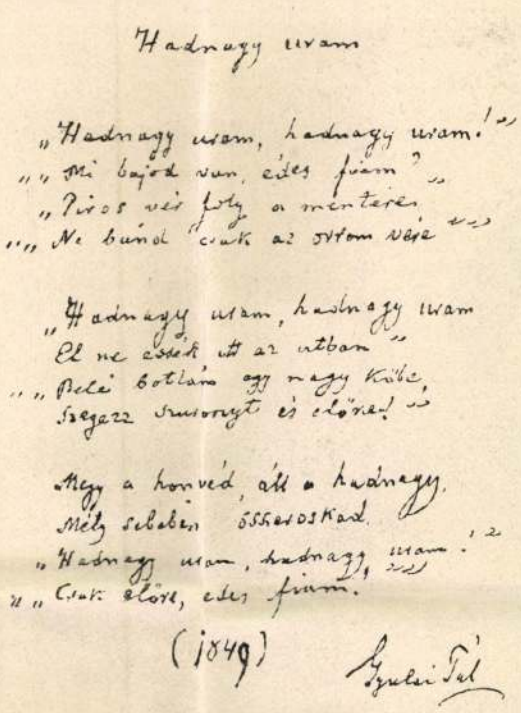

GYULAI PÁL KÉZIRATA.

A lapot nagy részvéttel fogadta a közönség, nagyobbal, mint a hogy a szerkesztő és kiadó remélték. Az első számokat második és harmadik kiadásban kellett ujra nyomatni s az előfizetők száma már az első években meghaladta a 6—7000-et. A lap olcsósága, az eddigi néplapoktól elütő tartalma és szelleme megnyerték a közönség tetszését. Ide járult még a fametszetek ujdonsága, a melyek napról-napra javultak. Pákhnak nagy kedve jött a szerkesztéshez. Nem egyszer mondá, hogy ő ebből jó lapot tudna teremteni, s épen azt irná belé, a mit mások meg nem irnak, csak ne volna beteges. Valóban aránylag keveset irt a lapba, leginkább javította vagy épen átdolgozta a beküldött czikkeket. Senki sem értett ahhoz jobban, hogyan kell a hosszu czikket röviddé, a formátlant élvezhetővé tenni. A kezdet nehézségeit így legyőzve, a lap igen szép jövőnek nézett elébe. De én két hónap mulva mégis kiléptem a szerkesztőségből. Összezördültünk. Ha jól emlékszem, egyik revisió alkalmával megbotránkoztam egy beküldött kis czikkecskén, mely szertelen dicsért egy nem igen jeles könyvet. A czikk kidobását javasoltam vagy legalább módosítását. Meglehet hevesebben és gunyosabban keltem ki ellene, mintsem kellett volna. Pákh talán azért, hogy szoktasson egy kis türelemhez, csak azért is benne hagyta. Én tüstént beadtam lemondásomat; ő mosolygott s azt válaszolta, hogy kegyelmesen elfogadja.

Duzzogó Achillesként bevonultam szobámba. Hanem azért jó barátok maradtunk, csak a szerkesztésben nem vettem többé semmi részt. De vasárnap reggelenként, midőn a lap megjelent, mindig hiven bementem hozzá, hogy megbiráljam az elolvasott számot. Rendesen ezzel köszöntöttem be :

Jó napot,

Jobb lapot!

Birálataimat Pákh elmés ötletekkel verte vissza, vagy ha valaminek nagyon is érezte igazságát, csak azt jegyezte meg: «Ön még fiatal ember (sokáig önöztük egymást s csak később tegeződtünk), csak abból itéli meg a lapot, a mit kiadok s nem egyszersmind abból, a mit nem adok ki. Olvassa el e kézirathalmazt s enyhébben itél.» E szava később sokszor eszembe jutott, a midőn magam is szerkesztettem s azt hiszem, hogy nem mondott valótlant. Egyébiránt más módon is le tudott fegyverezni. Nem is felelt ellenvéteseimre, hauem előszedte az előfizetőktől és iróktól kapott leveleit. «Ez mulatságosabb, mint az ön beszéde, hallgasson ide» — mondá s kezdett belőlök olvasni.

Mindamellett, hogy semmi közöm nem volt a laphoz, néha mégis segítettem Pákhnak a kéziratok olvasásában. Ő nem kérte ezt, hanem követelte tőlem. «Én fizetem az ön adóját, ezt valamivel csak meg kell szolgálnia» — mondá, ha sok dolga volt s nem ért reá a kéziratok olvasására. S valóban joga is volt tőlem némi szolgálatot követelni, mert csakugyan ő fizette adómat. Ez furcsa história volt. Egyszer, midőn nem voltam otthon, betoppan hozzánk az adóösszeiró. Németül beszélt, úgy látszik, nem tudott magyarul. Kikérdezte Pákhot, beirta adóját, aztán kérdé, hogy ki lakik a másik szobában. «Gyulai Pál» — felelt egyszerűen Pákh. «Julie Paul — kiáltott fel a német — bizonyosan az ön gazdaasszonya?» «Az» — volt a válasz s kirótta az én csekély összegű adómat is. Pákh évekig fizette helyettem a csekély adót s nagy öröme telt benne.

Igy lettem én gazdasszonya s azt hittem, hogy most már több jogom van nyelveskedni és birálni. A lapnak két rovata részesült különös tetszésben: Jókai Kakas Mártona s a szerkesztői mondanivalók. Ez utóbbit a legtöbbször Pákh irta; beküldött kéziratairól értesítette benne az irókat, gúnynyal és szellemes ötletekkel fűszerezve. Sokat nevettek rajta az olvasók a kigúnyolt irók rovására. Én kétségbe hoztam a szerkesztőnek azt a jogát, hogy a kiadásra hozzá beküldött kéziratokat, bármily roszak legyenek is azok, nyilvánosan kigúnyolja, s iróikat pellengérre állítsa, mert a nevek kezdőbetűiből s a város vagy helység nevéről a közel ismerősök könnyen kitalálják a kézirat szerzőjét. Azt állítottam, hogy a szerkesztőnek nincs más joga, mint egyszerűen értesíteni az irókat, hogy ily meg ily czímű kéziratok nem fogadtattak el a kiadásra, s csak a kinyomott munkák irányában van jogunk a nyilvános birálatra. Pákh szememre vetette, hogy nekem minden ellen kifogásom van, a mi a közönségnek tetszik; a legtöbb iró maga kéri ki a szerkesztő nyilt véleményét, a kinek nem tetszik e mód, ne küldjön neki munkát. «Higyje meg — végzé be polemiáját — sokkal szivesebben veszik az irók az én megjegyzéseimet kézirati munkáikról, mint az ön birálatait a kinyomottakról»!

Ily ellenségeskedés és barátság között éltek együtt Pákh és Gyulai az uri-utczában, egész 1855 őszéig, mikor Gyulai külföldre utazott. Hazatérve is folytatta mind nagyobb beteggé váló barátjával a régi szives összeköttetést s koronként irt is lapjába. Pákh halála után is munkatársa maradt s alig van lapunknak évfolyama, melyben legalább egy-két vers vagy más közlemény ne akadna fényes tollából. Ezért a «Vasárnapi Ujság» kétszeres örömmel üdvözli az ősz irót 80-ik születése napján, mint legrégibb, még élő munkatársát.

HALOTTAS-ÁGYNÁL.

Ki vélünk átellen lakott,
A vén kisasszony ablakot
Mosolygva nem nyitott ma reggel,
Habár jött-ment inas, cseléd
S az udvar régen megtelék
Hangos gyerekseregggel,
Ő többet nem törődik már vele:
Szemének tiszta ablakát örökre
Lezárta a halál keze.

Mint a ki alszik, úgy pihen.
Félelmes nincs rajt semmi sem,
Csak szomorúság egy parányi . . .
Kalitja drótját verdesi
S értetlenül pityeg neki
Ébresztőt a kanári.
S mintha az éji asztal szegletén
Keskeny, fehér kezére várna
Egy felnyilott Marlitt-regény.

Ébresztés, várás hasztalan;
A titkos könyv már csukva van,
Mit Isten újja írt felőle, —
A melylyel véget ére ma,
Szelid keservvel nézem a
Zárószakaszt belőle.
Valami tompa bánat száll reám,
Hogy ime nászágyadba látlak,
Halál mátkája, vén leány!

A vén leány! Ez volt neved.
Pedig durvább, kegyetlenebb
Név nincsen ennél a világon:
Bimbó, mely bimbóul vesz el,
Ér, mely pusztában sorvad el,
Megálmodatlan álom,
Gyémánt, mely napvilágra sohse jut,
Rím, a mely párja nélkül cseng el —
Ó, van-e ennél szomorúbb?

Pedig volt ő is fiatal
S volt kedves néki is a dal,
A melyet hozzá irtak is tán:
Szerelem édes harmata
Az ő lelkét is valaha
Bepermetezte tisztán.
Érezte ő is, mint akárki más,
Hogy üdvözíthet egy tekintet,
Egy titkos szó, egy kézfogás.

Volt ifju ő is, volt, igen,
És volt tavasz, hogy sziviben
Ábrándok óczeánja ringott —
Miért, nem tudja senki se,
Imakönyvében őrize

RADÓNÉ HIRSCH NELLI. Művésznőink gárdájának egyik szorgalmas és kiterjedt munkásságú tagját, Radóné Hirsch Nellit életének delén ragadta el a halál. A művésznő Székely Bertalannak volt tanítványa, sok ideig résztvett a Műcsarnok kiállításain, neve azonban főképpen illusztrációi révén vált ismertté a közönség szélesebb köreiben is. Számos arcképet rajzolt a Vasárnapi Ujság számára és illusztrálta Kemény Zsigmond «Rajongók», Berczik Árpád «Himfy dalai» című műveit, azonkívül Gyulai Pál költeményeit. Ez utóbbi illusztrációk eredetijeit a Magyar Tudományos Akadémia vette meg s Gyulai hetvenedik születésnapján kedveskedett velük a költőnek. Legutolsó művei a jótékonyságot szolgálták: két képét a háborúban megvakult katonák javára adományozta, egy harmadik műve, a Vörös Kereszt apoteózisa, a Hadi jótékonysági kiállításon volt látható.

Dr. Radó Sámuelné Hirsch Nelli született Budapesten, 1871-ben s ugyanitt végezte tanulmányait a Mintarajziskolában, hat éven át, amelyeknek befejezte után rendes kiállítója lett a Műcsarnoknak. Tagja lett egyúttal a Műbarátok Köre igazgatóságának is. Meghalt ez év július 30-án Bécsben.

Művészet 1915. 334.

GYULAI PÁL.

GYULAI PÁLNÉ.

A hatvanas évekből való fényképek után.

emlékbeszédeiben. De ez csak egy része ez irányú munkásságának terjedelemre talán kisebb, bár szélesebb körre terjedő hatású része. Számításba kell venni egyetemi előadásainak a magyar irodalom egész területére kiterjedő sorozatát is. Ezek az élő szó erejével előadva s kőnyomatos füzetekben is terjedve, irányt adtak a magyar irodalommal szakszerűen foglalkozók újabb nemzedékének.

Azok közül az íróink közül, a kik magyar irodalomtörténettel foglalkoznak, talán egy sincs, a ki ki tudná magát vonni az ő szellemének hatása alól; a kik látszólag ellentétben állnak vele, alapjában véve azok is ő belőle indulnak ki, a kik pedig az ő nyomdokain haladnak tovább, azok bővíthetik, részletesebben kifejthetik az ő itéleteit, egyben-másban talán módosítják is, a mérték azonban, a melyet ő állapított meg, náluk is mérték marad. Az ő itéletei, az ő felfogása aztán az általa nevelt irodalom-tanárok útján elfoglalták az iskolát s így el lehet mondani, hogy a mai mívelt magyar nemzedék lényegében a Gyulai érték-megállapításai alapján ismeri irodalmunk múltját. Erről vélekedhetik kiki a maga izlése és gondolkodás-módja szerint, de a tényt letagadni nem lehet s ebben látjuk mi Gyulai kritikája tartalmának rendkívüli súlyát.

S talán még jobban az irodalom fejlődésének mélyére hatol e kritika formája. Gyulai prózai stiljét értjük, a maga stiltörténeti jelentőségében. A mint hogy Petőfi fejlesztette ki a magyar lira nyelvét, Arany az epikáét, Jókai az elbeszélő prózáét, — ép úgy Gyulainak köszönhetjük a magyar értekező próza nyelvét. Csak rá kell pillantani a negyvennyolcz előtti s közvetlenül negyvennyolcz utáni magyar prózára, megfigyelni a legjobb akkori prózairók stilusát s utána a Gyulaiét: azonnal szemléletessé válik a nagy haladás. Gyulai törte le az utolsó bilincseket a magyar prózáról, az ő iróasztaláról röppent fel először a maga nemes, méltóságos, szabad szárnyalásában a magyarázó, fejtegető magyar szó. Az utána jövőknek könnyü volt a dolguk, mert az ő nyomán indulhattak tovább, ő megnyitotta ajkukat. A kik azóta mint a magyar stilus jelesei kiváltak, mind többé-kevésbbé függenek tőle, szorosabban simulnak hozzá vagy eltávolodnak tőle, de művészetük alapelemeit tőle kapták. Irodalomtörténeti szempontból ez Gyulai pályájának fő-jelentősége, ebben emelkedik legközelebb legnagyobbjainkhoz, ebben jelent munkássága korszakos reformot.

Éles tolla sokakat megbánthatott, meggyőződésének szilárdsága s a kiméletlenségig bátor hangoztatása sokszor felébresztette az ellenvélemény zajos tiltakozását, polemikus heve talán jogos vagy jogosnak vélt becsvágyakat is megsebezett, túlzásokra is ragadta. Ellenfeleinek száma ezért mindig nagy volt. De a ki magyar prózát ir, annak nem volna szabad az elismerés és köszönet elfogódása nélkül nézni ősz alakjára. Fölülmulni e téren nem tudta senki, még melléje sem értek az utána következő nemzedék legjobb prózairói sem. A természetes fejlődés fényesebbre csiszolta, könnyedebbé, a változott irodalmi viszonyok czéljaira alkalmasabbá tette prózánk eszközeit, de sohasem szabad felednünk, hogy az eszközök használatának helyes módjára ő tanított meg bennünket s ezzel meg nem becsülhető gazdagodás útját nyitotta meg a magyar szellemnek.

Gyulai prózai művei igen gyakran felismertetik a költőt is. A maga helyén szavának melegségével, lelkesedésének lendületével, gyászának fájdalmas szineivel költői hatást tud kelteni, még ha nem szedi is mértékre, nem csendíti össze rimbe sorait. A költői becsvágy nem is hagyta el soha; mint költő lépett fel az irodalomban s legutóbb is, alig néhány héttel nyolczvanadik születése napja előtt, költeményben fejezte ki nemzetünk mai állapota miatti elkeseredését. S e két dátum közé nevezetes költői alkotások sora esik. Költészete ma sincs még teljes értékében méltatva; volt idő, mikor a személyi ellenszenv, a sértett hiuság mindent megtett, hogy megtépje költői babérjait, de a fáradság hiába való volt, mert igazi érték van Gyulai verseiben, melynek fényét nem homályosítja el semmiféle leszólás. A lirában van fő-ereje, itt érvényesül teljes gazdagságában szivének melegsége, képzeletének fogékonysága, gondolkodásának kristálytisztasága. Harmonikus lélek, melyet mélyen megsebezhetnek az élet keserűségei, fájdalmas csapásai, de egyensulyából kivetni nem tudják. A mindent felforgató szenvedély drámai kitörései idegenek tőle, az ő eleme a férfias, mély érzés, a bánatos borongás, a komoly eszmélkedés. Szerelmi költészete egy nemes, tartalmas férfiúi lélek nyilvánulása: merengő vágy, mélázó ábránd, majd a boldogság csengő ujjongása, a mely csakhamar a szerető nő elvesztése miatti fájdalomba megy át.

GYULAI MARGIT. — R. Hirsch Nelli rajza Gyulai költeményeinek díszkiadásában.

Fodor Dánielné Gyulai Aranka.

Gyulai Kálmán († 1899).

Markos Györgyné Gyulai Margit († 1885).

GYULAI PÁL GYERMEKEI.

a legerősebb fog marad meg utolsónak és annak kell aztán mindent megrágnia a harminczkettő helyett. Ez a két dolog volt a Gyulai szemében évekig vörös posztó, csak érinteni kellett, a kis csupor hamar fölforr, — szerette volna lejebb rángatni az egyiket és följebb emelni a másikat. Igy követelte nagy, lángoló igazságszeretete és nem pihenne, ha még száz évig élne, addig mozgatná, feszegetné, rángatná a két alakot, mig végre ott állna mind a kettő azon a helyen, a hol állaniok kell az ő külön igazságai szerint, nem gondolván meg, hogy a nemzetek igazságai az ő érzéseik — és nincsen appeláta.

Ha egészen filozóf volna, látná ő ezt és belenyugodnék, de filozof egészen nem lehet, mert poéta is. S igy jó neki. Hiszen ha nem győzött is, de le sem győzetett. Ki sem lehet mondani, mily épületes látvány most nekünk e kemény legény, ki még a régi nagyoknak egy itt hagyott példánya, mily épületes és mily méltóságteljes egyszersmind, mert már jó idők óta, mint a hogy hányja le lombjait a télnek induló öreg fa, ejtegeti le a hivatalait, tisztségeit. Először a Kisfaludy-Társaságbeli elnöki székét hagyta ott, aztán az egyetemi kathedráját, most végre az Akadémiánál elfoglalt osztálytitkárságról mondott le. Maga megy apránként férfiasan az elkerülhetetlen végzet elé, mintha daczosan mondaná: «Nem te jösz, hanem én megyek.»

Mi haszna tagadnók, az alkony ez, bár enyhe, szelid és semmikép sem szomorú. Sőt gyönyörködtető egy ép aggastyán annyi elgyengült férfierő közt. Egy aggastyán, a ki akkor is erős, mikor kifáradt és azzal szemben is bátor, a ki kérlelhetlenül le fogja győzni. Szép fehér haja alól megelégedve tekinthet vissza a befutott útra, melynek mentén sok jó nyoma maradt. Ellenségeskedve ellenségeket keresett és a harcz végén, a nyolczvanadik évfordulón csak tisztelőket lát, — megtelik velök a szoba. (De ott künn egy egész országra való van.)

És mégis egy bús akkord zavarta meg az ünnep reggelét január 15-én, midőn az Akadémia küldöttsége megjelent előtte s örömét fejezte ki, hogy friss egészségben érhette meg a nyolczvanadik születésnapot.

Az öreg úr fürgén szorongatta kezeiket s köszönte nehány szóval a megtiszteltetést, midőn tekintete az imént elolvasott lapokra tévedt s eléje látszott lépni azokból mint rém egy *negyedik,* egy mostani Magyarország. Hangja megcsuklott, megreszketett:

— Nem tudom egyébiránt, nem jobb lett volna-e már sírba szállnom, — folytatá egyszerre kiesve a jó hangulatból, — mint megérnem ezt a mostani állapotot, midőn minden veszni látszik . . .

A tekintetes Akadémia küldöttei összenéztek, mindnyájuknak nedves volt a szemük. Csak a nap nevetett be az ablakon, daczára hogy tél van odakünn. De a «nagy disputáló» arcza mind jobban-jobban elborult, daczára, hogy a nap nevetett.

S ez mind oly harmonikus volt, hozzá illő. Mert volt ebben költői mélabú, de volt benne egy kis polémia is. *Mikszáth Kálmán.*

*

Lévay József után néhány héttel most, ime, átlépett a nyolczvanadik év határán Gyulai Pál is. Elérte a pátriárkák korát, de nem az aggság ernyedt tehetetlenségében, hanem karddal a kezében, figyelve a harczra hívó kürtszóra. A ki egész életén hadakozott, öregkorában sem kívánja a petyhüdt, terméketlen békét; tolla még éles, ha fölemeli kritikai harczra, szava még meleg és érczes, ha nagyjaink dicsőítésére kerül a sor, lantja még tisztán peng, ha megszállja a költészet ihlete.

Nyolczvan évéből több mint hatvan esik az irodalom javára s e hat évtized alatt mindig ugyanazt a Gyulait találtuk a munkatéren, a fejlődés különböző állomásain, de mindig egyformának maradva. Élete egyetlen nagy munka, egy hatalmas programm fokonkénti megvalósítása. Szeme előtt egy nagy czél: nemzeti szellemű magyar irodalom európai színvonalon, lelkében a komoly meggyőződés ereje, szivében az irói toll szentségébe, az irodalom magasztos feladataiba vetett mélységes hit, — igy indult el pályáján egykor a tüzes vérmérsékletű erdélyi ifjú s igy látjuk ma is íróasztala előtt vagy az irodalom és tudomány ünnepein az őszbe borult aggastyánt. Hatvan év óta teljesen megváltozott a világ s különösen a magyar világ. Egy véres nemzeti válság, utána az elnyomatás szenvedései, majd egy soha előre nem látott föllendülés egészen megváltoztatták a régi Magyarország képét. Az emberi mivelődés haladása, mely mind több és több csatornán ömlött be hozzánk, összetört sok régi dolgot, szült sok újat az állam, a társadalom életében. Új egyének, új társadalmi osztályok kértek részt maguknak a magyar élet minden ágazatában, új eszmék küzdöttek több-kevesebb sikerrel a régiek ellen, új világnézetek érvényesültek az új nemzedékek lelkében. Gyulai egyénisége magába szívta az egyetemes és a magyar kultura mindez új kincseit, de nem változott meg, a magva ugyanaz maradt. Épen mert egyéniség volt, a legerősebbek egyike, a kiket élve látnia adatott a mai nemzedéknek.

A nagy átalakulásban, a mely az egész életben s vele az irodalomban végbement, mindenütt meglátjuk ennek az erőteljes, minden ízében eredeti egyéniségnek a nyomát. A nagy nemzeti harcz kezdetén ott látjuk őt, az ifjút, azok közt, a kik dallal élesztik a hazafi-érzést, a nagy nemzeti bukás után az elsők egyike lett azok közt, a kik aczél-izommal fognak a romok eltakarításához s egy új élet alapvetéséhez. Felhasznál a közös nagy czél érdekében minden eszközt. a mit természet és tanulmány a kezébe adott. Lantján megzendülnek a szabadságharcz szomorú és lelkesítő emlékei, kritikai pengéje merészen közébe vág a Parnasszus ünnepi hangulatát elrontó hivatlanok sivalkodó hadának. történetíró tolla alatt megelevenednek a közelmult fényes alakjai. A harcz czélja adta meg a harcz módját: abban a korban, a mikor hivatott és hivatlan egyaránt ajkán viselte a hazafiság és nemzetiség jelszavait, a mikor a tudatlanság, izléstelenség és tehetetlenség nemzetiszínű köpönyege révén követelt elismertetést: Gyulai az európai színvonalra vetette a súlyt. Elmélyedve a világirodalom remekeibe s a magyar irodalmi múlt gazdagságába, ezek mértékét mutatta fel irányadónak. Később, mikor a külföld mind erősebb hatása elnemzetietlenedéssel fenyegette az irodalmat. ő is megváltoztatta hadállását s a nemzeti szempont hangoztatásával igyekezett gátat vetni a veszedelemnek. De ez nem volt nála irányváltoztatás, hanem a harcztér viszonyainak magától értetődő következménye. A két szempont, az európai és a nemzeti, mindig egyforma erős két sarka maradt kritikai felfogásának, a melyikre ép nagyobb volt a szükség, arra esett a nagyobb suly.

Gyulai kritikai működésének azonban nem azok a harczok adják meg a fő-fontosságát, melyeket mint az aktuális irodalom legélesebb tollú ellenőrzője vívott. Ezek nagy zajt támasztottak, roppant becses tanulságokat tártak fel, de csak az irodalom akkori állapotára voltak közvetlen hatással. Mélyebb s maradandóbb hatású náluk az a munka, melyet Gyulai irodalmunk multjának eszthetikai és irodalomtörténeti értékelésében végzett. Irodalomtörténetünk anyagát főrészeiben Toldy Ferencznek köszönhetjük; a mit az utódok az ő nyomdokaiban tettek, az alig több pótlásnál, kiegészítésnél. A Toldy gyűjtötte anyagot Gyulai Pál dolgozta fel kritikailag, ő jelölte meg hosszú időkre érvényesen az egyes íróknak s az egyes munkáknak helyét az egész fejlődésében s ő állapította meg értéküket. Petőfinek ő küzdötte ki megillető helyét, a Petőfi-kritika ma is az ő ifjabbkori fejtegetéseiből táplálkozik. Arany Jánost ő mutatta meg nekünk, mint Petőfi egyenrangú osztályosát a magyar költészet legmagasabb csúcsán, Vörösmartyról ő festett olyan képet, a mely költői és emberi minőségében egyaránt teljes hűséggel adja vissza a «Szózat» költőjének vonásait. Neki köszönhetjük, hogy a Bánk-bánt és íróját valódi értékében tudjuk megitélni s ő adott vázlatosságukban is a valóság erejével ható arczképeket irodalmunk jeleseinek egész soráról

P~~2~~1
Pest, Szerviták

(4)

31–32

Radóné Hirsch Nelli

Gyulai Pál költeményeinek új kiadása. A Franklin-társulatnál új, diszes kiadás van sajtó alatt *Gyulai* Pál költeményeiből, melyhez *Rothfeldné Hirsch* Nelli készítette az illusztrációkat. E kiadás már ezelőtt másfél évvel terveztetett és van munkában, és semmi kapcsolata nincs a költőnek úgynevezett jubileumához. Gyulai Pálnak 1842-ben jelent meg első verse az «Athenaeum»-ban s így az ötven éves forduló már 1892-ben elmúlván, alkalom sincs a jubileumra. De különben is Gyulai Pál ellensége levén mindennemű személyes jubileumnak, minden ilynemű kisérletet határozottan visszautasított.

Vas. Lap. 1894. 752. l.

MAGYAR CIPŐKÉSZITŐK SZÖVETKEZETE

BUDAPEST, IV., DEÁK FERENC-UTCA 21

TELEFON: 181—298.

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

1/21

Szentiványi Miklos *úr*

úrnő

Brest

Lagymányosi-utló

BUDAPEST 1939 APR 4 64 D

MAGYARORSZÁG 2 FILLÉR

Radóné Hirsch Nelly

ivod

Kozocsa Sándor:

Régi magyar könyv-illusztrációk.

Művészet. 1937. 5. n.

8, l.

15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32

RADÓNé. *Hirsch Nelli*, l. *Hirsch N.*

Nemzeti irodalmunk legértékesebb alkotásait, a magyar irodalom főmüveit

Magyar Remekirók

FRANKLIN-Társulat kiadása

czim alatt egy emlékműbe hordja össze, egyöntetü gyüjteményben adja közre olcsó és szép kiadásban a *Franklin-Társulat.*

A „Magyar Remekirók“ tartalmáról.

A **«Magyar Remekirók»** gyüjteménye tartalmazni fogja mindazt, a mit nagy költőink örökbecsüt teremtettek, mindazt, a mi valóban «remek» és kiváló, és ép ezzel lesz az, a minek lennie kell: **a magyar család szellemi kincses háza.**

A **Franklin-Társulat** egy évtized folyamán váltotta magához a **«Magyar Remekirók»** műveinek kiadási jogát.

Igy **Arany János, Arany László, Vörösmarty Mihály, Tompa Mihály, Garay János, Bajza József, Czuczor Gergely, Kemény Zsigmond, Szigligeti Ede, Vajda János** *munkáinak* **kizárólagos kiadói tulajdonjogát** *megszerezte ugy, hogy ez irók müveinek kiadására más kiadó nincs feljogositva.*

A **Franklin**-féle **«Magyar Remekirók»** könyvtára a következő irók műveit fogja közölni:

*Arany János	Kisfaludy Károly
*Arany László	Kisfaludy Sándor
*Bajza József	Kölcsey Ferencz
Balassa Bálint	Kossuth Lajos
Berzsenyi Dániel	Madách Imre
Csokonai V. Mihály	Mikes Kelemen
Csiky Gergely	Pázmán Péter
*Czuczor Gergely	Petőfi Sándor
Deák Ferencz	Reviczky Gyula
Eötvös József báró	Széchenyi István gr.
*Garay János	*Szigligeti Ede
Gyöngyössy István	Teleki László
Kármán József	*Tompa Mihály
Katona József	*Vajda János
Kazinczy Ferencz	*Vörösmarty Mihály
*Kemény Zsigmond	Zrinyi Miklós.

A magyar népköltészet remekei: népies lyra, népballadák, kuruczköltészet.

A *-gal jelölt remekirók kizárólagos kiadási jogát a Franklin-Társulat szerződésekkel biztositotta magának, melyek lehetetlenné teszik azt, hogy ez irók müveit más is közrebocsáthassa.

A „Magyar Remekirók“ szerkesztése.

A gyüjteményt különösen magas szinvonalra emeli **az egyes irók szövegének hitelessége, megbizhatósága.**

A magyar irodalom leghivatottabbjai nézik át most a szövegeket, rendezik sajtó alá a müveket és **irják hozzájok az életrajzokat.**

A Magyar Remekirók sajtó alá rendezését és életrajzaik megirását a következő első rangu szakemberek és irók vállalták magukra:

Alexander Bernát	Koroda Pál
Angyal Dávid	Kossuth Ferencz
Badics Ferencz	Kozma Andor
Bánóczi József	Lévay József
Bayer József	Négyessy László
Beöthy Zsolt	Rákosi Jenő
Berzeviczy Albert	Riedl Frigyes
Endrődi Sándor	Széchy Károly
Erdélyi Pál	Széll Kálmán
Erődy Béla	Váczy János
Ferenczi Zoltán	Vadnai Károly
Fraknói Vilmos	Vojnovich Géza
Gyulai Pál	Zoltvány Irén.
Heinrich Gusztáv	

E fényes névsor teljes biztositékot nyujt a magyar közönségnek arra nézve, hogy a **Magyar Remekirók hiteles, megbizható szövegét adja a fölvett munkáknak, s hogy minden életrajz önálló becsü munka lesz.**

A „Magyar Remekirók“ kiállitása.

A **«Magyar Remekirók»** külső alakja a klasszikus kiadásoknál használatos, szép, keskeny nyolczadrét.

A papir famentes, tartós, simitatlan, kellemes szinü.

Betüi külön e czélra készültek s magyar munkánál itt jönnek először használatba.

A **«Magyar Remekirók» Franklin**-féle kiadása minden egyes irónak **szép kivitelü arczképét** is fogja hozni az illető remekiró müveinek első kötetében. — Egyébként **eltekintettünk a remekművek illustrálásától. Ez nagy előnye e kiadásnak.** Majd akkor lehet talán évtizedek mulva egy igazán méltó, müvészi becsü illustrált kiadásra gondolni, ha kiválóbb magyar müvészeink munkásságuk és tehetségük javát egy-egy remekiró müveibe való elmélyedésre szentelik és oly remekeket fognak létrehozni, mint az eddig egyedül Zichy Mihálynak sikerült évtizedek munkája után Arany balladáival; de ezen **becses** illustrált kiadások azután megfelelően drágák is és csak **diszmübe** valók. A külföldön is a klasszikusok igazán népszerü és nagy elterjedtségü olcsó, olvasásra szánt kiadásai inkább képek nélkül bocsáttattak közre sikerrel.

A **«Magyar Remekirók»** kötése izléses vászonkötés, diszes, tartós, szép alapszinü, finom nyomásu. A tábla rajza kiváló hazai müvészek tervei közül pályázat utján vált ki.

A „Magyar Remekirók“ terjedelme.

A **«Magyar Remekirók»** gyüjteménye átlag 20 ívre vagyis 320 lapra terjedő 55 kötetben lesz teljes. Egész terjedelme tehát körülbelül 1100 ív, vagyis 17,600 lap lesz.

Ez az 55 testes kötet már magában is beválik tekintélyes könyvtárnak, s mindenesetre első sorban van hivatva arra, hogy egy családi könyvtárnak alapja, gerincze legyen.

Hogy minden családnak valóságos házi kincstára legyen, megkönnyiti az is, hogy megszerzése nem kerül nagy áldozatokba, sőt annyira meg van könnyitve, hogy bárkinek módjában áll e szellemi kincs birtokába jutni.

Az egész 55 kötetes munka **bolti ára 220 korona,** mely összeg azonban **nem egyszerre fizetendő,** hanem könnyen törleszthető **csekély havi részletekben.**

Igy lehetővé válik, hogy ezt a nagy nemzeti vállalatot, mely gazdagnak és szerényebb módunak egyaránt nemzeti kincse, mindenki megszerezhesse.

A ki a müvet mindjárt most megindulásakor megrendeli, vételárát csekély

három koronás

havi részletekben törlesztheti.

Későbbi megrendeléseknél a havi részletek arányosan emelkednek.

Ezért ajánlatos a megrendelést **azonnal** megtenni.

*

Minden kulturnemzetnek legbecsesebb nemzeti kincse a Remekirók gyüjteménye, mely átöröklődik nemzedékről nemzedékre.

Vajha ez a nagy mű, nemzeti irodalmunk legkimagaslóbb alkotása is utat találna a nemzet legszélesebb rétegeibe, hogy betölthesse azt a nagy hivatást, mely reá várakozik: **a magyar szellem legszebb gyöngyeit közkincscsé tenni palotában és kunyhóban egyaránt.**

A **Franklin-Társulat** kiadásában **Budapesten** (IV. Egyetem-u. 4.) megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

GYULAI PÁL KÖLTEMÉNYEI

RADÓ-HIRSCH NELLI RAJZAIVAL.

Ötödik bővitett kiadás. Különleges papiron. Rendkivül díszes pergament-kötésben.

Antique-veretü díszitéssel a XII. századból. 19 heliogravurrel és kilencz autotypiával.

Ára 60 korona.

Az első illusztrált kiadás megjelenése alkalmával az egész sajtó egyöntetűen rendkivül kedvezően nyilatkozott e műről.

E kritikákból közöljük Rákosi Jenőnek a Budapesti Hirlap 1894. decz. 11. számában megjelent czikkét:

Gyulai Pál díszben. Nem nyusztprémes magyar díszben, mert hiszen öltözködés dolgában soha sem ment tul az egyszerű, a legegyszerűbb fekete attilán, az igaz, hogy innen sem maradt rajta: ez az ő díszruhája mindenkor. Életmódban, ruházkodásban, egész mivoltában az egyszerűséget szerette, de azt is, hogy jelemzetes legyen. Mikor mindenki talpig magyarban járt, ő beérte az attilával, mikor mindenki levétett minden magyart: ő megmaradt attilájában. Szeretetében, antipatiájában, modorában és attilájában állhatatos ő és következetes.

Miképen áll meg az ő szemérmes lelke azzal a fénynyel és pompával szemben, a melybe szellemi lényét öltöztette most a Franklin-Társulat: el se tudom képzelni. Mert múzsája lényével sem egyez ez a ragyogás. De akármit mondjon ő hozzá, minket őszinte örömmel tölt el ez a szép köntös, ez a fejedelmi disz, a melyben költeményei ma megjelentek. Elvégre, ha a szürke pacsirta felröppen az égre, a hol szivárvány, napfény, ezüstös felhő és a legtündöklőbb azur darabjai káprázatos pompában versenyeznek s onnan csattogja le őszinte hangjait: a szív ez egyszerű muzsikája csak felfokozza a környezete tündérségeit, ha még oly kicsiny és szürke is a dalnok, a melynek kebléből a dal fakad.

A heliogravure kisebbitett mása.

Tükröd mindig hiven legszebbet mutasson,
A ki szép is, jó is, az a legszebb asszony.

Képlegesség nélkül szólva, megjelent a karácsonyi könyvpiaczon Gyulai Pál díszkiadása, illusztrált verses könyve. Azt mondja a szakértő róla, hogy ez a kiadás az egyetlen a magyar piaczon, a mely Wathman-szerű papiron, tüköralappal készült. Tizennégy fénymetszetű és számos fénynyomatu illusztrácziót tartalmaz, táblája dombornyomásu, aranyozott ornamentikával s atlaszra nyomtatott czimképpel. Az illusztrácziókat Radó-Hirsch Nelli készitette. A könyv minden könyvkereskedésben kapható.

Nem tudom, van-e ennél drágább könyv a mi piaczunkon, de tudom, hogy olcsóbb nincsen. Meglepő csodaszép a maga nemében. Gyulai verseit kellőképen a magyar hölgyvilág kedveli. Nos, a ki a hölgyeknek karácsonyi ajándékkal tartozik: ez rá az elegáns és kedves alkalom.

A most piaczra kerülő kiadás még inkább fölülmulja az előbbit. Nem csak remek kiállitásával (különösen szép betűkkel és papiron van nyomtatva, pergament-kötése pedig antique-veretü díszitéssel a XII. századból), hanem jóval bővült tartalmával és számosabb illusztrácziójával is.

Bármily alkalomra ajándéknak különösen kedves és alkalmas.

Radóné Hirsch Nelli

vad
2

Dalműbarátok

105, 156, 292. l.

MAGYAR TÖRTÉNELMI TÁRSULAT
MŰVELŐDÉSTÖRTÉNETÉNEK
KIADÓHIVATALA

Budapest V, Vadász-utca 16
Telefon: *119-777

Fr. 5 1/98

10 FILLÉR

Méltóságos
Nagyságos
Főtisztelendő

Müemlékek Országos Bizottsága úr

Budapest

Högyes Endre u 1o.

58672.

INGYEN TEJOSZTÁS BUDAPESTEN. — Gyermekek az Izabella-utczai tejosztó helyiségben.

nem csak nemzeti irodalmunk díszei, hanem nagy részt különböző nyelvekre leforditva a művelt emberiség közkincsévé válnak. Egyik pompás legújabb munkája Mikszáthnak «A kladovai menyecske» czimü elbeszélés, melyet közelebb a Kisfaludy-Társaságban olvastak fel, s melyet mai számunkban mi is bemutatunk a «Pesti Hirlap» 1902. évi naptára után, megemlitvén egyszersmind, hogy eme nagy terjedelmü naptár, mint az előbbi években, az idén is sok tanulságos és mulattató közleménynyel, valamint érdekes képekkel jelent meg.

Hazai rejtelmek. *Kuthy Lajos regénye. Kuthy* Lajos a 40-es évek legnépszerűbb novellairója volt, kinek akkor minden munkáját országszerte nagy érdeklődéssel várták és olvasták. Leghiresebb munkája a «Hazai rejtelmek» czimü regény, melyben egy érdekfeszitő történet fonalán, szemünk előtt elvonulnak akkori fejlődő társadalmunk összes alakjai; szines, ragyogó képekben tünnek fel előttünk a régi Pest társadalma, az Alföld népe, a nemes, a paraszt, csárdás, lókupecz, betyár stb. Az erőteljes magyar nyelven irt regény nemcsak irodalomtörténeti érdekü, hanem ma is kitünő olvasmány s nem kis szolgálatot tett vele olvasóközönségünknek a Franklin-Társulat, hogy e művet ujolag kiadta. A most megjelent s két kötetből álló második kiadáshoz, dr. *Weszely* Ödön irt érdekes bevezetést. A terjedelmes munka ára 8 korona.

A Franklin-Társulat karácsonyi könyvjegyzéke. E tájban legélénkebb a könyvpiacz s azoknak, a kik nem kisérhetik szakadatlan figyelemmel az irodalmi eseményeket, sok gondot okozhat a legérdemesebb könyvek kiválasztása. S mégis gyakran csalódniok kell. Kalauz gyanánt szolgálhat e tekintetben az említett könyvjegyzék, melyet kivánatra bárki megkaphat, — s melyben a társulat által kiadott, illusztrált díszművek, remekírók s az irodalom minden fajából való legkiválóbb művek fel vannak sorolva s rendkívüli bő választékban csoportosítva.

Népszinház. Dickens, az angolok nagy elbeszélője és regényirója művei közt egyik leghiresebb, mert nemcsak nagy érzést, költészetet, erkölcsi szépségeket foglal magában, hanem lelki épülést is nyújt a «Karácsonyi ének» czimü elbeszélés. Folyton új kiadásokban jelenik meg, kitünő művészek illusztrácziói val. A hires munkából egy magyar iró, a ki Dickens irói álnevén *Boz*-nak nevezi magát, látványosságot irt, s ehez *Barna* Izsó, a népszinház karmestere zenét szerzett. Deczember 12-én adták elő a népszinházban.

A szinpadi átdolgozás alatta marad az eredetinek. A mi az elbeszélésben annyira hat, a szinpadon sokszor nem juthat az eredeti szinéhez, meleg hangjához. Látjuk a zsugori, rideg Fred Scrooge-t, kit Dickens oly megkapón rajzol le, a mint a kegyetlen embert magánosan éri a karácsony estéje, a karácsony angyala álomba meríti s megmutatja neki a szeretet ünnepét, végig vezeti sivár életén s az öreg mire fölébred, megváltozik, megjavúl, kegyes lesz. Az erkölcsös képek a közönségnél nem igen hatottak. Ehez szelid, ünnepi hangulat kellene. *Vidor* Pál a darab főszerepét művészettel, drámai erővel játszotta. Az egész előadás alatt csaknem mindig a szinpadon van, egyre változó helyzetben, érzelmekben. *Bojár* Teruska a karácsonyi angyal szerepében hozzá járult a darab hangulatához. A többi szereplő is dicséretesen működött közre.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A Magyar Tud. Akadémia deczember 16-án *Than* Károly elnöklésével tartott heti ülést.

Dr. *Hőgyes* Endre a veszettség ellen való beoltás budapesti intézetének vezetője tartott előadást az intézet tiz éves működésének utolsó, 1900-ik évi működéséről. A rettenetes bajt az intézet biztosan gyógyitja, kivéve azokat az eseteket, ha a megmart beteg már későn kéri a segélyt, mikor a veszedelem átment a vérébe. Az 1900-ik évben 2490-en jelentkeztek gyógyitásra. Többet visszautasitottak, mert későn jelentkeztek, vagy mert nem veszettség által voltak fertőzve. Teljes, tizenkét-husz napig tartó beoltást 2168-an kaptak. Ezek közül a veszettség 21 betegből tört ki, a kik vagy elhanyagolták a betegséget, vagy a fejükön érte őket a marás. Magyarország egész területén csak hat olyan megye volt, a honnan veszettséget nem jelentettek. A veszettség mértéke állandó Magyarországon, a minek oka leginkább az lehet, hogy Magyarország földmives állam lévén, sok ebet tartanak, a közegészségügyi intézkedéseket nem hajtják végre szigoruan. Ezután *Ónody* Adolf mutatta be «A gége idegeinek monografiája» czimü munkáját. A szakosztályi ülés után *összes ülés* következett báró *Eötvös* Loránd elnöklésével. Ezen *Ilosvay* Lajos tett jelentést a Párisban tartott Berthelot-jubileumról, a melyen a nagy vegyész tudományos munkássága ötven éves fordulóján ünnepelték, nemcsak nemzete, de az egész tudományos világ.

Tóth Lőrincz jubileuma a Kisfaludy-Társaságban. A Kisfaludy-Társaság deczember 18-án ünnepelte legrégibb élő tagjának, *Tóth* Lőrinczcnek jubileumát, ki a társaság megalakulása óta tag, immár hatvan éve. Az ünnepélyes alkalomra nagy közönség gyült össze, de maga Tóth Lőrincz távol maradt; gyöngélkedése és a rosz idő nem engedte, hogy személyesen fogadja a tisztelet nyilvánulását s átvegye a babérkoszorút, melyet a Kisfaludy-társaság nyújtott át az agg irónak.

A jubileumon ott voltak; *Szabó* Miklós kuriai elnök, báró *Eötvös* Loránd, az Akadémia elnöke, *Jókai* Mór, *Szily* Kálmán, az Akadémia főtitkára, *Szalay* Imre miniszteri tanácsos, *Tóth* Ernő táblabiró és a Kisfaludy-társaság tagjai nagy számban. Az ülést *Beöthy* Zsolt elnök szép beszéddel nyitotta meg, melyben Tóth Lőrinczet mint embert és mint irót méltatta. Éljenzés követte az elnök szavait. Ezután *Jakab* Ödön szavalta el «Egy öreg költőhöz» czimü költeményét, melyet lapunk mai számában közlünk. A költeményt a közönség lelkesen megtapsolta. Most *Rákosi* Jenő ült a fölolvasó asztalhoz és a jubiláns ősz költőnek «Méhek» czimü kötetéből néhány szemelvénynyel gyönyörködtette a hallgatóságot. *Vargha* Gyulának költeménye «Tóth Lőrinczhez», melyet szintén közlünk, mély hatást tett a hallgatókra s hosszan tapsolták. Végül *Vargha* Gyula főtitkár fölolvasta az Akadémia elnökségének és Szász Károlynak üdvözlő leveleit és ezzel az ünnepi ülés véget ért.

A

VASÁRNAPI UJSÁG

és

POLITIKAI UJDONSÁGOK

1902. évi folyama. (49-ik évfolyam.)

A «**Vasárnapi Ujság**» a legrégibb magyar szépirodalmi és ismeretterjesztő képes hetilap, **évenként több mint 130 iven,** s több mint **ezer képpel** jelen meg. E legrégibb magyar képes hetilap jövőre is hű marad alapitásakor választott irányához, hogy a hazafias érzületnek tolmácsa, a nemzeti haladásnak képe, a közéletnek tükre, szóval *korunk történetének igazi képes krónikája* legyen.

A «**Politikai Ujdonságok**», a legrégibb magyar politikai hetilap, melyet mint az *események hü és részrehajlatlan előadóját* valódi hézagpótlónak ismert el a magyar olvasó közönség, a hét eseményeit kellő magyarázattal ellátott gondos, tömör összeállitásban tárja az olvasó elé, úgy, hogy a közönség *együtt* találja benne mindazt, a mi a napilapokban *elszórtan* jelen meg.

A «**Politikai Ujdonságok**» *előfizetői* e lapnak hetenként egy nagy ivre terjedő politikai tartalma mellett *külön dij nélkül kapják a* «**Világkrónika**» *képes heti közlönyt* és a «**Magyar Gazda**» czimü havonként megjelenő gazdasági és kertészeti képes melléklapot. Ez új rendezés folytán politikai hetilapunk *terjedelme* mellékleteivel együtt *bővebb*, mint előbb volt; előfizetési áraink azonban az eddigiek maradtak.

A *Vasárnapi Ujság* «**Regénytár**» heti mellékletében a legjelesebb hazai és külföldi iróktól közöl elbeszéléseket és regényeket *képekkel*, s mint családi lap, kiterjeszkedik **a női munkakörre és divatra** is.

*

A «Világkrónika» hetenként egy iven, számos képpel illusztrálva jelen meg, és az általánosabb érdekü napi események részletes magyarázatára szolgáló czikkeken kivül rendesen közöl *nagyobb elbeszéléseket, regényeket, utirajzokat,* úgy szintén mulattató kisebb közleményeket, stb.

ELŐFIZETÉSI FÖLTÉTELEINK.

A «**Vasárnapi Ujság**» negyedévre négy korona, félévre 8 korona, egész évre 16 korona.

A «**Vasárnapi Ujság**» a *Világkrónikával* negyedévre 4 korona 80 fillér, félévre 9 korona 60 fillér, egész évre 19 korona 20 fillér.

A «**Vasárnapi Ujság**» és «**Politikai Ujdonságok**» a «*Világkrónika*» és a «*Magyar Gazda*» melléklapokkal együtt: negyedévre 6 kor., felévre 12 kor., egész évre 24 kor.

Az előfizetések a «Vasárnapi Ujság» és «Politikai Ujdonságok» kiadó-hivatalába, Budapest, Egyetem-utcza 4. szám küldendők. *Egyes előfizetések* legczélszerűbben posta-utalvány által eszközölhetők.

MI UJSÁG?

A király a karácsonyi ünnepeket *Wallsee*-ben tölti Ferencz Szalvátor főherczeg és Mária Valéria főherczegnő családi körében. Ő Felsége deczember 24-ikén utazik el Bécsből és 27-én tér vissza.

Erzsébet királyné budavári szobra. *Széll* Kálmán miniszterelnök a képviselőházban előterjesztette a szoborbizottság jelentését Erzsébet királyné emlékszobráról. A pályázó szoborművek beküldésének határideje január 22-ike, s azokat a Műcsarnokban állitják ki. A szobor pénzalapját az időközi kamatok hozzászámitásával november végével 1.676,062 korona 66 fillért tett.

Rákóczi hamvainak hazaszállitása. Néhány évvel ezelőtt Thaly Kálmán lelkes felhivást intézett a magyarsághoz Rákóczi hamvainak hazaszállitása ügyében. Össze is gyült akkor 8000 korona, de a hamvak hazaszállitására 12000 koronára van szük-

mára megszerezhessék. A «Könyves Kálmán» a hazai és külföldi festők, szobrászok műveiből már egész gyűjteményt hozott forgalomba, sok darabot sikerült színes nyomásban. Megérdemli, hogy a közönség a régi, kezdetleges szinnyomatok és gyárilag készült értéktelen képek mellett kellő figyelemben részesítse a társaságot. A kiadásában megjelent képekről, domborművekről ép most «Kiváló műlapok jegyzéke» czimen adott ki egy díszes lajstromot. A lakások diszítésére sok értékes műtárgyat válogathatni ki ez után.

INGYEN TEJ A SZEGÉNY GYERMEKEKNEK.

A magyar főváros társadalmának páratlan jótékonysága már a múlt évben életbe léptette a kenyérosztó boltot, a melyben minden szegény ember kérdés, igazolás nélkül éhségét csillapíthatja. A most — sajnos — még inkább fokozódott nyomor enyhítésére az idei tél beállta előtt egy újabb jótékony intézet létesült, a mely szegény gyermekeket lát el tejjel. Az Izabella-utcza 42. szám alatti házban barátságos meleg helyiség fogadja be a város minden részéből naponként ezrével jövő gyermekeket.

A helyiség berendezése igen czélszerű, tiszta s a közegészségi követelményeknek is mindenben megfelel. A síma falakon két kegyes felirat mutat a helyiség emberbaráti rendeltetésére. A gyermekek és kisérőik a hideg téli napokon egy melegedő szobában várakozhatnak. A tejkiosztás naponként reggel $7^1/_2$ órától 10-ig és délután $4^1/_2$ órától hétig történik. A gyermekek ötvenes csoportokban mehetnek a tejkiosztó helyiségbe, a hol fakorlátok akadályozzák a tolakodást. Minden gyermek hat éves koráig egy negyed liter tejet és egy zsemlyét kap; ha még éhes, másodszor és esetleg harmadszor is ugyanannyit. A gyermekek kisérőit felszólítják, hozzanak ivóedényeket a tejkiosztáshoz, de ha a gyermeknek pohara vagy edénye nincs, kap a helyiségben agyagedényt, a melyet használat után gondosan megtisztítanak.

A helyiségben állandó orvosi felügyelet van, azonkívül előkelő hölgyekből és urakból álló bizottság felváltva állandóan ellenőrzi a kiosztást. A szép és czélszerű berendezés minden egyes darabját a fővárosi iparosok a nemes czélra való tekintettel ingyen készítették és még az általunk bemutatott felvétel is, a mely egy gyermek-csoportozatot mutat a tejkiosztás folyamán.

A nagy közönség páratlan áldozatkészsége a tejkiosztás folytatását az idei tél tartamára már lehetővé tette, a mennyiben eddig 15,000 korona gyűlt össze. Másrészt azonban váratlan nagy arányokat öltött az intézet látogatása is. Körülbelül 2000 adag tejet kell naponként kiadni, úgy hogy eddig már mintegy 70,000 adag tej fogyott el.

Előre látható, hogy a budapesti közönség jó szíve ez intézményt ép úgy, mint a kenyérosztást állandósítani fogja és Budapest az összes világvárosok között megtartja a jótékonyság terén azt az első helyet, melyet ma elfoglal. *M—a.*

Tükröd mindig híven legszebbet mutasson,
A ki szép is, jó is, az a legszebb asszony.

GYULAI PÁL KÖLTEMÉNYEINEK LEGUJABB DISZKIADÁSÁBÓL. — Radó-Hirsch Nelli rajza.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Gyulai Pál költeményeinek újabb díszkiadása. A Franklin-Társulat *ötödik* bővített kiadást rendezett *Gyulai Pál költeményeiből*, művészi illusztrációkkal. A kiállítás fényes, izléses, kötése is megfelel a fejlődött művészi ipar követelményeinek. Általában a díszmű egész külseje olyan, hogy bátran versenyezhet ama külföldi díszkönyvekkel, melyeket eddig nálunk is annyira kedveltek. Nagy negyedrét a 224 oldalra terjedő könyv alakja; papirja a legszebb, melyet nyomtatásra használnak, vastag, erős, fényes, a nyomdákban Wathman-papirnak hívják. A szedés minden sora pontosan illeszkedik egymáshoz, a nyomás tiszta, mintha a legjobb metszet volna. A nagy könyv csontszínű pergamentbe van kötve, s díszítése a XII. századbeli antik munkákra emlékeztet, melyeknek rézveretű pántjait utánozza a domború aranyozás. Az illusztrációkat egy finom érzésű művésznő, *Radóné Hirsch* Nelli készítette, a ki ecsetével követi a költőt eszméiben, hangjában, a költemények helyzeteiben és cselekvényeiben. Huszonnyolcz a rajzok száma, a legtöbb külön műlap, ritka szép nyomásban, mely az eredeti rajz minden tulajdonságát híven visszaadja. Az uj kiadás szövegben és képekben gazdagabb az eddigieknél, kiállítása is felülmúlja az előbbieket. Gyulai Pál a magyar hölgyvilág kedvelt költői közé tartozik s költeményeinek ez a kiadása hölgyeknek kedves ajándékúl szolgálhat. A pompás díszmű ára 60 korona.

Lampérth Géza: Pacsirtaszó; *újabb költemények, Budapest 1901.* Olvasóink figyelemmel kisérhették, mennyire izmosodott Lampérthnak, az újabb költői nemzedék e derék tagjának tehetsége, első könyve megjelenése óta. Új kötetének czíme találóan fejezi ki tartalmát: valóban pacsirtaszó a költészete, a szabad természetben, a falun szeret bolyongani múzsája, leggyakrabban szülőfaluja, annak lakói s köztük első sorban az édes anyja iránti szeretet fakaszt ajkán dalokat. A városi életet zsarnoki nyügnek érzi, mely alól szivesen menekül álmai világába, melyek a napsütötte mezők, madárdalos erdők s a balatoni dombos vidék képeit mutogatják neki. A nagy városból csak a sötét képeket látja, a nyomort, mely mélyen megindítja, a létért való küzdelem emésztő lázát, s a léhaságot. Másik eleme lyrájának erős, tüzes hazafisága, mely különösen a kuruczvilág és a negyvennyolcz emlékein szeret elborongani. Egyes hazafias alkalmak is dalra indítják s bár természete inkább a dal könnyebb játékára s az elégia méla borongására hajlandó, mint az óda szárnyalására, melyben könnyen elfogy a lélekzete, ez eszmekörben is talál megkapó hangokat. Vallásos énekeinél is az érzés közvetlensége ragadja meg az olvasót. Tiszta, zengzetes magyarságát nem kell külön kiemelnünk. A kötet a Singer és Wolfner czégnél jelent meg; ára két korona. Mutatványúl a következő verset közöljük:

Álmodik a szív . . .

Álmodik a szív ezer édes álmot
Virradatkor, az élet hajnalán;
Kikeletre: fényt, virulást, virágot,
Őszidőre: dús gyümölcsöt a fán —
Az élet hajnalán.

S nagy útjára midőn indul a lélek
Napszálltakor, az élet alkonyán:
Köd, szürkeség marad csak s a tömérdek
Dérütött lomb és targaly a nyomán —
Az élet alkonyán . . .

Mikszáth Kálmán újabb munkái. A kitünő irónak csak mostanában jelent meg három kötet elbeszélése a Légrády testvérek kiadásában, «*A fekete kakas*», «*Öreg szekér, fakó hám*» és «*A szelistyei asszonyok*» czímek alatt. De Mikszáth Kálmán, az olvasó közönség nagy örömére nem enged magának pihenőt, sőt fokozott szorgalommal irja műveit, melyek immár

50. SZÁM. 1894. BUDAPEST, DECZEMBER 16. 41. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSAGOK együtt { egész évre **12** frt, félévre — **6** •
Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG { egész évre **8** frt, félévre — **4** •
Csupán a POLITIKAI UJDONSAGOK { egész évre **5.—**, félévre — **2.50**
Külföldi előfizetesekhez a postailag meghatározott viteldij is csatolandó.

GYULAI PÁL KÖLTEMÉNYEINEK DISZKIADÁSA.

Több mint ötven esztendeje, hogy *Gyulai* Pál föllépett a magyar irodalomban, melynek mint széptani iró, mint költő és mint elbeszélő oly erősen jellemzetes alakja lett. Tiszteletreméltó, sokoldalu működésének egyik emlékjeléül tekinthető az a díszes kiadású kötet, a melyben a Franklin-társulat Gyulai Pál összes költeményeit nyujtja a közönségnek, oly fényes kiállításban, oly előkelő, nemes izléssel nyomtatott, művészileg illusztrált könyvben, mely a hazai nyomdai müipar fejlődésének fényes bizonysága. A pompás könyv minden előleges hirek nélkül készült. Csak akkor kezdtek beszélni róla, mikor már az egész mű be volt fejezve. Pedig hosszantartó, sok munka kellett a nyomdászat ily mesterművéhez, s az illusztráló kéz munkájához, mely lelkiismeretesen, finom érzékkel, nagy szeretettel hatolt be a részletekbe is.

Gyulai összes költeményei legutoljára 1893 deczemberében tehát csak egy évvel ezelőtt jelentek meg harmadik kiadásban, szintén a Franklin-társulatnál. Akkor méltányoltuk e becses gyüjteményt, mely a magyar közönség részéről oly megérdemelt pártolásban részesült. Most csak a pazar fényü és művészi diszü kiállításról kell szólanunk, a mely irodalmunk e jelesét bevezeti a legelső szalonok azon előkelő fényüzésébe, melyet költői művekkel és könyvekkel szokott gyakorolni minden művelt nemzet irodalomszerető családja.

A nagy díszszel kiállított könyv magas negyedrét, 222 lapra nyomtatva, vastag Watman-papiroson. A Franklin-társulat nyomdája ismeretes könyvkiállításainak izléses voltáról, a tiszta nyomásról s általában arról, hogy a nyomdászatot mint valóságos müipart üzi. Gyulai költeményeinek nyomásánál még egy új kisérletet is tett: a *tükrös* nyomtatást, a mi abból áll, hogy a papirnak az a része, mely a szöveg lenyomtatására van szánva, síma szint kapott, míg a széleken megmaradt a papir eredeti érdessége és mint keret veszi körül a síma tükröt. A kik a typografiai eljárással szorgosabban foglalkoznak, tudják, hogy ezúttal először készítették így elő a papirt nyomtatásra. A betükből is olyan fajta, a *mediaevalis* van kiválasztva, mely sem apró, sem nagy, metszése gyöngéd és erős, s a középkori nyomtatáshoz hasonlít. Ezt a betüfajt a kitünő angol nyomdákon kivül eddig csak a Franklin-társulaté használja. Az egész könyvben sehol sincs egyetlen parányi czikornya; nyugodt, puritán egyszerüséggel készült az egész.

Hogy minden külsőséget megemlítsünk, a stilszerü kötésről is szólanunk kell. Ez Gottermayer könyvkötő műhelyéből került ki, *Cserna* Károly barokstilü ornamentikáival. Ezek magas nyomásban (haut relief) emelkednek ki, gazdagon aranyozva. A tábla diszitése rámát mutat, mert bele van foglalva a könyv egyik legszebb illusztrácziója fehér selyemre nyomtatva. A kép az «*Éji látogatás*», Gyulai e mélyen megható költeményének illusztrácziója, s mindjárt hatásosan mutatja be az illusztráló művésznőt. A kötés bőrt mutató vászon. Amatörök számára elefántcsont utánzatból készült kötésről is gondoskodnak, de ez még nem került a könyvpiaczra.

Az illusztrácziók részben fénymetszetek, részben fototipiák. Hogy ily díszmü illusztrácziói-nak sokszorosítását, ezeknek nyomását a leg-

R. Hirsch Nelli rajza.

GYULAI PÁL.

aprólékosabb gonddal végezték, mondani is fölösleges.

Az eredeti képek mind tusrajzok, tisztán dolgozva, olykor a miniatur egész finomságáig. Sok biztosságot és nem kis erőt mutat az ecset, s még inkább feltünő, hogy a költő képzeletét, eszmevilágát, érzését mennyi odaadással, értelemmel és szeretettel kiséri a művésznő költői érzéke.

Az első kép mindjárt a könyv elején a költő arczképe, karosszékben ülve tüntetvén föl Gyulait, atillába öltözve, mint ünnepélyes alkalmakkor szokta. Kétségkivül legtalálóbb arczképe Gyulai Pálnak. A költemények sorozatát az 1846-ból eredető «*Virágnak mondanálak . . .*» kezdetű költemény nyitja meg. Ehhez egy medaillonba illesztett gyöngéden festett üde női arczkép az illusztráczió, rózsákkal, virágokkal körülvéve. Aztán «*Hadnagy uram*» következik; kifejező kompoziczió, páthoszszal jelenetezett csatakép, elül a megsebesült hadnagy már-már roskadozó alakjával, a mint még mindig lelkesít: «Csak előre, édes fiam!» Drámai a következő kép is a «*Pókainé*» balladához, az a megrázó jelenet, mikor a börtönben az anyának két fia közt kell választani, hogy melyik jusson a hóhér kezére. Majd egy kisebb idyll: «*Sétál a lány*» és tépdesi a virágot. A költő családja tagjainak arczképeit többször igen ügyesen és gyöngéden használja föl a fiatal művésznő. Így a «*Marihoz*» czímű költeménynél Gyulainak korán elhunyt neje képét adja, egy letört szegfűvirággal ékítve. De legszebb e nemben «*Margit emléke*», az ifjú szép asszony, ki a nyitott ablaknál ott ül a székben, párna közt; nézi a virágos tavaszt, ölében is virágbokréta. Maga is hervadó virág, szemében a halál fénye; szép, fínom sovány kezei fáradtan pihennek ölében. Az alak arczkép után készült, a költő elhúnyt leányának mása, de művészettel van fölhasználva és hozzátéve a hervadás, a bánat megható poézise.

Mozgalmas kép «*A gonosz mostohá*»-hoz való, a megzavart lakoma zürzavarával, s a két kis énekes gyermekkel, kikben annyi kedves jellemzés tünik föl: a nagyobban a bátorság, a kisebben a gyermeteg félelem. — A «*gyermekmesék*» (1854—64) sorozatában («A szarka és gilicze») egy kezdőbetű van kiemelve s melléje egy eleven képü parasztfiu rajzolva. Másik ilyen eleven és nevető fiut látunk «*A pulyka és a veréb*» meséhez, és «*A két cziczá*»-hoz. Épen a könyv közepére jutott R. Hirsch Nelli leghatásosabb illusztrácziója az «*Éji látogatás*». Maga a költemény is Gyulai költészetének legszebb gyöngyei közé tartozik. A művésznő költői felfogását, értelmét és kifejező előadási képességét ez a műve bizonyítja legjobban, melyben annyira megközelíti a költő bensőségét. A sirjából gyermekei látogatására hazatérő édes anya, a mint kis árváit fölkeresi, arczán a szeretet kifejezésével, ölelő karokkal: igen szépen festett viziószerű alak, a három kis gyermek pedig csupa élet, mindenik mély érzéssel jellemezve: az egyik a mint kis kezével készül ölelni anyját, a kihez épen az este imádkozott, a másik a mint szeretettel simul anyjához, boldog megnyugvással, s a harmadik, a legkisebb, ki az ártatlanság édes álmát aluszsza anyja karjaiban. A «*Sellő*» ballada illusztrálásában érzéki szenvedélyt és a rejtélyességet fejezi ki a kép; a befejező rész hozzá, az elcsábított ifjúnak a hullámokon ringó holttestе, plasztikusan van rajzolva. Egészen más genre «*A szolgálóleány*», egy vonzó életkép, az üde falusi lányka bámulásával, s végül még egy kis kép, az a falusi házacska a patak mellett, a fürdő kacsákkal, egy kicsike leánykával, a ki ezen az apró képen is oly kedves; erre gondol épen a városi szolgáló leány. A «*Szilágyi és Hajmási*» költői beszélyt sokat kifejező négy kép magyarázza. Kecses, könnyü alak a szép török lány. A török fogságban kesergő két magyar levente pedig drámai stilben van rajzolva, mintha egy nagyobb történelmi kép részlete volna. A harmadik kép Szilágyi hazaérkezése, a mint anyja és huga fogadja. Ezen a családias melegséget kell dicsérnünk. Végül a befejező kis kép rózsabokorral benőtt sír az orsovai Duna partján, melyet meg-megszáll a madár és zeng Hajmási Lászlóról, bűnös szerelméről, szomoru vesztéről. Ez a komor, bús akkord van a kis képben. «*A szél*» az élénk képzeletnek szemlélhetővé tételére adott alkalmat a művésznőnek, a mint lefesti a szelet mint könnyü zephyrt; a vihart sárkány szárnyu és harsonát fuvó férfi alakjában; mint paikosan szálló amoretteket, a kik közül az egyik a tenger hajójára fújja rá a szélvészt. Az ügyes ötlet formásan is van előadva.

Két tájkép is szolgál az illusztrácziók változatosságára. A «*Tisza-vidéki dalok*»-hoz tiszaparti táj, kikötött ladikkal, csonka fűzzel, s egy falusi téli kép a «*Télen*» czimű költeményhez. A kötet utolsó költeménye «*Egy ifju emlékkönyvébe*», s a művésznő ehez rajzolta a könyv zárképét. A költeményből az életbölcseség hangzik, a hozzá való kép pedig allegorikusan mutat egy római bölcset, ki egy erőteljes és figyelő ifjuhoz intézni szavait.

Gyulai költeményeinek e pompás kiadása mindenesetre magára vonja az illusztráló művésznő iránt való figyelmet és érdeklődést. Ezekből a képekből igazi művészi tehetséget, egészséges képzeleterőt, az előadás könnyüségét, választékosságát ismerjük meg. A gondolatok kifejezése sokszor meglep biztosságával, a rajz a pontossággal, s észreveszszük, hogy mennyi szerető gonddal foglalkozik az ecset mindig tárgyával, mennyi figyelemmel tudja követni a költőt, és hogy kellem, frisseség hatja át előadását. Az izlésben, a gyöngédségben benne a nőiesség is, mint egyéni jellemvonás, a mi ismét a képesség erejének érvényesülését jelenti. Meglepő, hogy valaki egyszerre oly sikerrel lépjen elő, mint *Rothfeldné Hirsch Nelli*, e szép illusztrácziók művésznője, kivel a közönség mostanig csak ritkán találkozott. Eddig ugyanis leginkább csak lapunknak rajzolt arczképeket s egy pár illusztrácziót. Hogy egész komolyan és művészi becsvágygyal foglalkozik a rajzoló művészettel, azt legfeljebb családi köre tudta. Négy évig volt Székely Bertalan jeles festőnk tanítványa. A rajzolás, festés ma már kiegészítő része a rendes tanulmányoknak, épen mint a zene. Hogy azonban a fiatal lány e négy év alatt többet tanult, mint mások szoktak, azt nem sokára megmutatta, mikor arczképeket kezdett rajzolni és festeni. A külföldön is megnézett nehány képtárt; ez volt összes művészi iskolája. Akkor férjhez ment, s a családi szerető kör tartotta magáénak.

Most Gyulai költeményeinek meglepő illusztrálását kapjuk tőle s kész művészt benne ő magában. Pedig egészen a művészi pálya kezdetén van, hiszen oly fiatal, a mikor csak kezdődni szoktak a komolyabb tanulmányok és ritka még a siker. A művésznő nem fogja rosz néven venni, ha a kiváncsiságot kielégítjük vele, hogy most 22 éves.

Atyja Hirsch Lipót, a Franklin-társulat egyik igazgatója, igazi szakember a maga nemében. Az ő műveltsége és izlése emelte oly magas színvonalra ezt a műintézetet, s Gyulai költeményeinek nyomtatás alá rendezése, az illusztrácziók kitünő sokszorosítása, általában az egész munka ritka szépsége és jóizlésü kiválósága az ő szakértelmét dicsérik. Leányának első és valódi mestere bizonyára ő volt, és bizonyára buzdítója is fog maradni ily gyorsan és könnyen fejlett tehetségnek, s ily sikerek után.

A gyönyörűen kiállított könyv ára 20 frt.

A SZÁZADVÉG.

Mikor ez a század tévelyegni kezdett,
S ti még csókoltátok ostorozás helyett,
Én felvont szemölddel néztem már rég rája
S mig ti most ütitek, én mosolygom már ma.

Ki az árba rohan, rajta! — mondom — beljebb!
Ki meredekre lép, rajta! — mondom — feljebb!
Biztatom az ifjut: fujd a tüdőd jobban!
Élni, öreg, mondom mig a szived dobban!

Rajta, kapaszkodó, ki elől van, rántsd le!
Rajta, te szurkos kéz, a ki tiszta, mártsd be!
Fel ugorvást, törpék, a nagyok fejére!
Gyutogatók verjék a harangot félre!

Rajta gyöngyömadta aranyos menyecskék,
Üzzétek a csacska tündelevény fecskét!
Szárnyatok ugy lebben, szavatok ugy bűvöl,
Csak az eresz alján a fészketek bűzöl.

Virágról virágra! igy szép ez az élet,
Sárga cserebogár sem kérdi a véget;
A nap sem örök, hajh! S már forran a vérem,
A fátylát levető bájnak csábját érzem.

Mily bársonyos a kar! hiszen arra termett.
Mily selymes a kebel! megéri a selymet.
Rajta ezermester divatárus, rajta,
Sohsem volt ilyen szép még ez a nőfajta!

Ez a verseny pontja s akármerre jársz itt,
Az emberek raja vakra ezért játszik;
A legolcsóbb munka: nyerekedni máson,
A mikor megdrágult a selyem és bársony.

Gyönyör bármi áron, ma ez a fő törvény,
Tengerek mélysége, szédületes örvény;
Bele öli magát népével e század,
Mely a nemes harczban csüggedve kifáradt.

Hol vannak az eszmék? hol van a láng értük?
Sok szent hevületnek a vesztét megértük;
Száll a köd körültünk, száll az új sötétség,
Diadalra jutott hitünkön a kétség.

Én is eloltom hát már a hiú lángot,
Biztatom a helyett a bomlott világot:
Rajta, czélra gyorsan! hogy szemem még lássa,
Elvonult hazánkról az isten csapása!

Fejes István.

ERIK.

Finn elbeszélés. — Közli: Bán Aladár.

VI.

A kerületben szokás volt egyik őszi vasárnapon istentiszteleti után ott maradni a templom dombján. Ekkor a gazdák és szolgák megegyeztek és a szerződést megállapitották. Ide sietett Elza is új helyet keresni s idehajtott pompás kocsiján Norola ura is. Mellette Likszi ült.

Elza eddig semmit sem tudott arról, mit beszélnek róla másutt. Képzelhető tehát meglepetése, midőn egyik vén asszony elkezdte tőle tudakolni, mért jött el most Norolától, holott már oly sokáig volt a gazda menyasszonya? Összeverődtek körötte többen is és így általános tanácskozás keletkezett, melyben némelyek hangosan nevettek, mások tréfálkoztak, sokan otrombán, de néhányan találóan. Likszi is közeledett a csoporthoz és elkezdte az arczát fintorgatni, mintha ő valami különöset és fontosat tudna a most szóban forgó dologról. Minthogy mindenki tudta, hogy jó barátságban van Norolával, elkezdték tőle kérdezgetni Elza távozásának okát. Likszi nem felelt erre egyenesen semmit sem, csak pislantott egyet szemével, erőltetve köhögött és csettentett a nyelvével. Ebből kiki érthetett, a mit akart, de jót senki sem gondolt, az bizonyos.

Elza ott állt a néptömeg közepett, ostromolva számtalan kérdéstől s nem tudva, mit jelent ez tulajdonképen? Nem akarta elbeszélni a dolog valódi mibenlétét. Likszi, a kit boszantott a sok kérdés, végre hangosan igy szólt:

— «No, mivel Norolainak nem kellett többé a lány, hát kiadott rajta, — ez az egész!» — Így szólva jelentős módon rántotta föl a vállát.

— «Hazudik!» — kiáltott Elza, a ki hallotta mind a kérdéseket, mind a feleletet.

— «Itt jön maga a gazda, kérdezzék meg tőle» — felelt Likszi nyugodtan.

Erik közeledett a csoporthoz, de senki se merte megszólítani. Ekkor Likszi bátran hozzálépett és hangosan szólt:

— «Itt a nép nagyon kiváncsi rá, mért hagyta el Elza a szolgálatát? Azt mondják, hogy menyasszonyod volt.»

— «Nekem menyasszonyom, egy olyan . . .»

Erik ekkor egy oly piszkos szót ejtett ki, hogy a világ elsötétült Elza előtt s bizonyosan elesik, ha valaki háta mögött föl nem fogja és el nem vezeti a röhögő tömegből.

Pár pillanat múlva egy másik csődület tünt

Belgrádi fénykép után.

NIGRINOVA VELIKA, A BELGRÁDI SZERB NEMZETI SZINHÁZ DRÁMAI MŰVÉSZNŐJE.

fekete selyem aljat vesznek fel, és ahhoz phantasie-selyemből készült derekat. Ezt az összeállítást kedvelik ma a legelőkelőbb divat-üzletekben. Monaszterly és Kuzmik utódai udvari divat-árú szállítók termében nagyon szép, ilyen kétféle szövetből összeállított öltözeteket láttunk. Az egyik világos alapon XVI. Lajos kora szerinti rayé taffetasból volt készítve, és hozzá világos kék bársonyderék, ecrue guipure csipke-betéttel. A másik ellentétes összeállítás ezüstszín brocat kelméből készített aljból és sötétkék bársony derékból állott, elől is, hátul is kék aczél paillettekkel kivarrva.

A karácsonyi ünnepek alkalmából Monaszterly és Kuzmik utódai sok fekete selyem ruhát készítettek. Ez öltözék ma a hölgyeknél azt a szerepet játsza, a melyet a frakk a férfi-viseletnél, úgy, hogy nem hiányzik egy igazán előkelő hölgy ruhatárából sem. Ezen ruháknak alja 4—7 méter bőségű, és hátul mély ránczokba esik; a derék aczéllal vagy Jais-vel himezett betétekkel (empièçement) van ékítve, némelykor világos szinű miroir bársony betéttel és újjakkal.

Az alj gyakran Jais-himzéssel van ékítve, úgy a fekete, mint a szines ruhákon. Igen szépek az új báli ruha-minták, melyek a legjelesebb párisi divatházaktól érkeztek, és pedig Worth, Lafferriér Leboucier és Doucet divattermeiből; mindezen ruhák egyszerű elegánciájukkal tünnek ki. A ruhák nehéz satin duchesseből vannak készítve, atlasz- és virágékítéssel. Az ilyen virágékítésű báli ruhák 85 forinttól kezdődő árúak, s megrendelésnél mértékül elegendő egy jól testhez álló ruhaderék és a szoknya hoszszának (elül mérve) beküldése.

Két szép öltözék rajzát is közöljük itt.

Az egyik XIII. Lajos korabeli uszályos tunique, jonquille szinű moiré bengalin selyemből készült, ballon újjak aczél- és gyöngydiszítéssel. A szoknya két különvált széleit a violaszinű merveilleux satin második szoknya fölött gyöngy-diszítések kötik össze, melyek a sárga moire és rózsaszinű szalaggal beszegett hegyes derék elejéig érnek. Ehhez háromszögű fodros berthe járúl. A sötétpiros mellcsokron egy gyémánt félhold, a galléron gyöngy- és borostyánkő-pettyek diszlenek.

A másik öltözet halavány zöld peau de soie selyem, megyszín bársony appliquékkal, smaragd-zöld selyem és arany himzéssel a szoknyán. A bő újjakat chrysopras és brilláns csatok tartják. A derék szélein raguzai csipke-szegélyezés, továbbá czoboly szőrme és fejek. Cseresnye-piros szinű moiré öv, crême szinű strucz tollak, világos szinű teknősbéka héjjából fűzött legyező. *Alice.*

LÁTOGATÓ-RUHÁK. — Legújabb párisi divat.

MULATTATÓ TERMÉSZETTANI KISÉRLETEK.

Inyencz gyufák.

Vagy tíz szál gyufát egy tál vizre teszünk, még pedig csillag-alakban sorakoztatjuk őket egymás mellé. Ekkép mintegy sugárkört alkotnak, melynek közepén egy kis üresség van. Ebbe a hézagba bele mártunk egy darabka hegyesre faragott szappant s ime, — a gyufaszálak ijedten futnak szét minden irányba. (1. ábra.) A szappant nem szeretik.

Most már csalogassuk őket vissza; kináljuk meg czukorral. Jókora darab czukrot mártunk a vizbe, a tál közepén és ime, — a gyufaszálak ugyancsak iparkodnak vissza s egymás után oda sorakoznak az édes csemege alá. (2. ábra).

Oka ez érdekes tüneménynek a hajcsövesség törvénye. A folyadék felszinén minden úgy történik, mintha a folyadék nagyon finom, ruganyos hártyával volna borítva, melynek összehúzódási képessége a folyadék minősége szerint változik.

A szappan, felolvadván a gyufák közepett, csökkenti a belső hártya ruganyosságát s a gyufaszálak engednek a külső vonzásnak. Ez az a tüneménye a hajcsövességnek, melyet a fizikában a folyadékok felszíni terjeszkedésének neveznek.

Viszont mikor a czukrot mártjuk bele a vízbe, szemmelláthatólag az történik, hogy minden oldalról víz szivódik fölfelé a czukorba, s ekkép a tál széle felől áramlat indul meg a központ felé. Ez az áramlat magával sodorja a gyufaszálakat is, melyek aztán a központnál megállapodnak.

A mutatványt mulatságosabbá tehetjük azzal, hogy gyufaszálak helyett hal-formára faragott vékonyka fácskákat használunk.

E fácskák természetesen nem lehetnek nagyok, mert különben sulyuknál fogva ellenállanak a hajcsövesség által kifejtett taszító vagy vonzó erőnek. Másrészt az edény, melyben a mutatványt végezzük, ne legyen nagyon nagy, mert a szappan- vagy czukordarab hatása természetszerüleg nem terjedhet nagy messzeségre.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A spanyol költészet gyöngyei. *Fordította és bevezetéssel ellátta Körösi Albin. Budapest 1894.* A Cid-románczkört, Cervantes Don Quijote-ját s a nagy szinműirók, Calderon, Moreto nehány darab-

R. Hirsch Nelli rajza.

DUPANLOUP «JÉZUS KRISZTUSA» CZÍMŰ MŰVÉNEK MOST MEGJELENT MAGYAR KIADÁSÁBÓL.

ját kivéve, egészen a legújabb időkig, mondhatni, semmi sem volt spanyolból nyelvünkre lefordítva; az ujabb spanyol irodalom a magyar közönségre nézve nem létezett. Alig pár éve, hogy figyelem kezd rá fordulni, és ime, olvasva Alarcon elbeszéléseit, vagy Echegeray «Nagy Galeotto»-ját, a modern drámairodalom e remekét, bámulva látjuk, hogy a spanyol szellem, melyről azt hittük, hogy a vakbuzgóságtól szított zsarnokság alatt végkép elmaradt, — mily eleven, mily üde, mily tele van duzzadó erővel. Nem csekély szolgálatot tett tehát irodalmunknak Körösi Albin, hogy egy szép anthologiában feltárta az előttünk csaknem egészen ismeretlen spanyol lyrai költészet gazdag világát. A fordító alapos készültséggel s nagy tárgyszeretettel végezte feladatát; bizonyára sok évi fáradságos, de gyönyört adó munka eredménye e vaskos kötet. A gyüjteményt egy rövid irodalomtörténeti tanulmány nyitja meg, vázlatosan elénkbe állítja a spanyol költészet fejlődését, azután következnek a fordítások, nehány népi eredetű költeményen kivül, több mint száz költemény. A fordító viszamegy a XV. századig, de azért gyűjteményében főleg a XIX. század költői vannak képviselve, legtöbb darabbal Zorilla, Jose de Selgas, Becquer, Ramon de Campoamor, Ventura Ruiz Aguilera stb. Maga a fordító is elismerést érdemel, bár gyakran érezzük, hogy Kőrösi Albin nem eléggé költő, vagy legalább is nem eléggé ura a nyelvnek és a verselésnek. A gyüjtemény azonban igy is becses; ajánljuk az irodalombarátok figyelmébe. Ára 4 korona, mutatványt fentebb közlünk a kötetből.

Az Olcsó könyvtár. A Franklin-Társulat kiadásában és *Gyulai* Pál szerkesztésében megjelenő népszerű «*Olcsó könyvtár*»-ból újabb hat kötet hagyta el a sajtót, a vállalatnak immár 337—342-ik kötetei. Ezek: *Collete fogadalma*, Schultz Johannától, francziából fordította Harasztiné Récsi Jolán, ára 40 kr. — *Heine emlékiratai*, fordította és bevezetéssel ellátta dr. Zollner Béla. A nagy német költőt többféle fordításból ismeri már a magyar közönség, de prózai dolgozataiból csak töredékek jelentek meg magyar nyelven. Heine sokat följegyzett személyes dolgairól, ismerőseiről, politikai, vallási és erkölcsi uézeteiről. Egyik barátjához 1825-ben irt levelében említi, hogy «Valóság és költészet» című munkája készül. De Heine később iratai és jegyzetei egy részét elégette, nem tudni mennyit, és csak töredék maradt meg. Ezeket «Emlékiratok» czimen ismeri meg a magyar olvasó. Ebben Heine zsenge gyermekkoráról, szülőiről, stb. emlékezik meg. «Eszmék» (1826), továbbá «Vallomások» czimen találjuk meg Heine iratainak többi részét. Mindenikben ott van az ő nagy megfigyelő és gúnyos szelleme, éles itélete és egész eredetisége. Zollner Béla a megillető gonddal fordította le magyarra. Ára 40 kr. — *Phaedra*, Racine tragédiája 5 felvonásban, francziából ford. Horváth Döme, 2-dik kiadás; ára 20 kr. *Zaire*, Voltaire drámája 5 felvonásban, szintén Horváth Döme fordítása; ára 20 kr, — *A zsidó és az antiszemita áramlat*, Leroy-Beaulieu nyomán irta dr. Simonyi Jenő; ára 30 kr. — *Mickievicz Ádám szonettjei*, lengyelből fordította és bevezette Béri Gyula; ára 20 kr. Az «Olcsó könyvtár» ez új sorozatának több műve először a «Budapesti Szemlé»-ben jelent meg s az eléggé bizonyítja értékes voltokat.

Karády «Mesék és Regék» czimű régibb mesékönyvét harmadik kiadásban juttatta könyvpiaczra a Franklin-Társulat. Ez a kiadás az eddigiektől gyökeresen különbözik. A régi meséket egészen átdolgozta, ujakkal bővítette *Gaal* Mózes, ismert ifjusági iró. Az általánosan ismert Grimm-mesék levetközvén német jellegöket, magyaros nyelven és magyar szellemben jutnak az ifjuság közé. A mesék természetes, naiv hangjával, folyékony menetével igyekezett az átdolgozó a magyar észjáráshoz hozzásimitani az idegen tárgyat. A csaknem 400 oldalra terjedő vaskos kötet majdnem félszáz mesét tartalmaz. Az illusztrácziók száma is szokatlanul nagy, 16 szinezett kép, a többi művészi tollrajz. Nemcsak tarkítják, hanem jellemzően magyarázzák is a meséket. Ára 2 frt.

A mi Urunk Jézus Krisztus, Dupanloup a szellemes franczia püspök és kitünő egyházi iró nagyhirű munkája magyarul is megjelent *Ruschek* Antal győri esperes-plébános fordításában, s a Franklin-Társulat nyomdájának finom műizlését mutató pompás kiállításban. Dupanloup művének emelkedett stilje, költői gondossága jó tolmácsra talált Ruschek Antalban, e jeles tollú, magyaros egyházi irónkban. A mű Jézus Krisztus történetét a négy evangelista részint párhuzamos, részint egymást kiegészítő előadásából egységesen és híven állítja össze és tiszta evangeliumi képben terjeszti elénk, Krisztus isteni alakját a szeretet erkölcsi alapjára helyezve s ezért nemcsak katholikusok, de minden keresztény, sőt erkölcsi szépségében bárki más is gyönyörűséggel olvashatja. A kiállítás fénye számol ugyanarra a nagy érdeklődésre, melyet mindenütt megtalált. Nagy nyolczadrét alak, tiszta nyomásban, a bőrkötés. czímoldalán ezüst alapon Jézus Krisztus színezett képe aranymedaillonban, fehér galamboktól, s zöld galyas aranyrózsabimbóktól környezve. Belől az első lap kemény kartonon *Rothfeldné Hirsch* Nellinek, Gyulai Pál költeményei illusztrátorának szép rajza fénynyomatú másolatban, a mint Krisztus magához inti a vigaszra szoruló szegényt és az ártatlan kisdedeket. Ezután részben külön kartonokra, részben a szöveg közé nyomtatva gazdag és nagybecscsel biró képsorozat következik még, Krisztus és Szüz Mária életéből. Ezek a képek világhirű egyházi festmények szép reprodukcziói; Rafael, Murillo, Le Brun, Rubens. Dürer, Munkácsy, s még számos művész nevét találjuk meg a képek alatt. A tartalomhoz s ezekhez a képekhez méltó a nyomás és általán az egész kiállítás is. A díszmű ára 6 frt. Selyemkötésben 10 forint. A művet a Szt.-István társulat adta ki.

Római mozaik, emlékek és jegyzetek az örök városból, irta *Milkó* Izidor; megjelent a Révai-testvérek kiadásában. A 281 oldalt elfoglaló könyv azokat a benyomásokat közli, melyeket a világuralom, majd a kereszténység fővárosa, műemlékei, s a modern életnek egy antik világ keretében való érintkezése tettek a szerzőre, ki mint fürge tollú tárczairó ismeretes. Az ily benyomások mindig a szerző egyéni tartalmasságától, eszmejárásától nyerik meg érdekességöket. Milkó elég élénk természettel bir, hogy minél többet megláthasson, jellemezzen, egy-egy képet megrajzoljon és elég olvasottsága van, hogy a könnyed rajzokhoz lényegessel tudjon járulni. A római időzés tanulságai és a város életének feltüntetése az intelligens és ügyes irót ismerteti föl. Ára 4 korona.

A magyar tud. akadémia almanachja 1895-re megjelent. A 17 ivre terjedő kötet polgári és csillagászati naptáron kivül magában foglalja az akadémiai tagok névsorát s az állandó bizottságok tagjainak névjegyzékét. A legöregebb akadémikus Jedlik Ányos, ki 1800 január 11-én született. Összesen van az akadémiának 292 tagja. Az igazgató tagok sorában üresedésben van egy hely, a tiszteletbeli tagok sorában kettő, a rendes tagok sorában három, a levelező tagok sorában 24. Az almanach ára 1 frt.

A szerb művészek Budapesten. A belgrádi szerb nemzeti szinház és a dalegylet tagjait a legszivesebb barátság és vendéglátás vette körül. A második előadást decz. 21-ikén tartották a népszinházban a mensa akadémika javára. A szerb szinművészek közül különösen *Nigrinova* k. a., a szerb nemzeti szinház primadonnája tünt föl és nyert tetszést mély érzelmü játékával és igazi keleti szépségével. Előadás után a főváros törvényhatósága lakomát rendezett a redoutban a vendégek tiszteletére, melyen a hatóságot *Márkus* József alpolgármester és *Rózsavölgyi* tanácsos képviselték. Ott volt *Danics* szerb főkonzul, *Ullmann* Pál alkonzul, a szinházak számos tagja, irók, egyesületek képviselői. A felköszöntők egymást érték magyar, szerb és franczia nyelven. A vendégek még decz. 22-ikét is Budapesten töltötték; másnap, vasárnap, fölkeresték Budán, a tabáni temetőben nyugvó *Sztankovics* Kornél zeneköltő sirját s azt megkoszorúzták. A zöldfa-utczai szerb templomban is megjelentek s ott az isteni tisztelet alatt Mokranyácz karnagy vezetése alatt Sztankovics több egyházi dalát adták elő.

Ez alatt ott künn a zivatar mindig erősebb lett. Magam sem tudom miért, de a rosz idő daczára jobb szerettem volna valamely fa tövében összekuporodva bevárni a napkeltét. A tiszta ágy csábitólag hatott reám, de midőn azt láttam, hogy a padlás csapdaszerű ajtaján kivül egyéb nyilás nincsen s igy innen semmi szin alatt ki nem mehetek, mindinkább nyugtalanabbá lettem. Egyelőre a padlóba nyiló ajtó vasreteszét toltam előre, az ajtóra magára pedig a szobában álló óriási karszéket toltam, melyet helyéről csak nagy nehezen voltam képes elmozditani. A falat erősnek találtam ugyan, de azt is biztosra vehettem, hogy végre ketten, vagy hárman az ajtót mégis feltörhetik, magam pedig sehova sem menekülhetek. Mit nem adtam volna hatlövetű angol forgópisztolyomért, melyet vétkes könnyelműségből otthon hagytam. De hát végre az ember nem jár valahol Közép-Afrikában vagy Ausztráliában a vadak közt, hanem a földteke legmiveltebb országában, mire való lenne tehát itt a fegyver?!

Nagyobb biztonság okáért magam is az ajtóra feküdtem, hol az álom végre el is nyomott. Hajnal felé valami neszre felébredtem. Suttogó emberi hangokat hallottam. Igen, emberek voltak, még pedig többen, csakhogy nem az ajtó alatt, hanem a falon kivül.

— «Lassan, — mondá az egyik, — ide a hágcsóval! Mindjárt megleszünk . . . s aztán könnyen bejuthatunk . . .»

Tehát csakugyan rablók közé kerültem! Veszve vagyok. A gazemberek azt hiszik, hogy bőröndömben sok aranypénzt tartogatok. Megölnek, mint valami patkányt, s nem is védelmezhetem magamat. Tisztán hallottam, midőn a hágcsót a falhoz támasztották. A falban tehát egy titkos nyilásnak kellett lennie. Gyertyafényt nem mertem gyujtani, nehogy valaki czélbavehessen. Az elsőt a ki a padlásra lép a kézügynél lévő vas gyertyatartóval leütöm, aztán történjék, a minek történnie kell!

— «Alszik, csitt, csitt—mondá valaki a falon kivül — ide a fejszével . . .»

«Isten veled te szép élet, isten veletek barátaim», gondoltam magamban, mialatt a nehéz vasgyertyatartót ütésre készen fölemeltem.

Az átkozott gyertyatartó oly nehéz volt, hogy végre le kellett tennem. Mi történt utóbb velem, nem igen tudom.

— «Jó reggelt,» — mondá valaki mellettem, mire fel is ébredtem.

— «Hát ugyan, kérem, miért fekszik itt az ajtón mikor oly jó ágyat készítettem? Kész a reggeli. Tessék lesétálni . . .»

A háziasszony volt, ki egy másik ajtón a szobába jött, melyet izgatottságom miatt észre nem vettem.

— «Tehát önök nem is tudják, — kezdém kissé ostoba képpel — hogy az éjjel betörők jártak a ház körül. Szerencsére valaki elriasztotta őket . . .»

Erre aztán mindannyian hangos nevetésre fakadtak.

— «Tudja uram, — mondá a becsületes bretagnei paraszt, — nálunk betörők vagy rablók nem járnak, ilyesmi talán a nagy városban szokott előfordulni. Meg aztán, a kit vendégképen házunkba fogadunk, az nyugodtan alhatik, még ha a király kincseit magával czipelné is. A betörők János és Pál fiaim voltak, kik a munkáról későn érve haza, a padlásszobába akartak jutni, a nélkül, hogy bennünket felköltsenek, de szándékuk meghiusult, mivel a neszre rögtön felébredtem.»

— «Vagy úgy . . . nos én csakugyan az hittem, hogy rablók . . .»

— «És azért az ajtóra feküdt, hogy mi fel ne jöhessünk? Igyunk egyet — folytatá a házi gazda poharamat szinig megtöltve. — Éljen a becsületes szegénység, éljenek a művészek, kik ezentúl Bretagne tengerpartjain nem fognak többé rablókat látni. Éljenek! . . .»

Megvallom, hogy a leczkét nagyon megérdemeltem . . .

NAPOLEON RUHATÁRA.

Maze-Sencier legújabb művében, mely az I. Napoleon háztartására vonatkozó adatokat gyüjti össze, részletesen megemlékezik arról a fényüzésről, melyet a nagy császár kifejtett, nem annyira maga személyére nézve, mint inkább udvartartásában, melynek első pompakedvelő neje is előmozditója volt.

A császárrá koronázás alkalmával Napoleon ruházatára 70.000 frankot irányoztak elő, azonban ebből csak 20.000-et vett igénybe. Egyenruháinak ára csak 200—240 frank volt s ezeket mindaddig hordta, mig csak lehetett, még a foltozott ruhát sem tartotta méltóságán alólinak. Esős időben egyszerü köpenyébe takarózott, melyért a szabónak 190 frankot fizettek. Kalapjai darabonként 48 frankba kerültek. Nagy volt azonban a császár kiadása illatszerekre. A kölni vizet rendkivüli mennyiségben használta, mert reggelenként azzal mosdott s általában felfrissitő erejűnek tartotta. 1806-ban júniustól szeptemberig 162 üveg otkolont használt s ezért 423 frankot fizetett. Nagyon szerette az aloeillatot. 1808-ban 10 uncziáért (mintegy 30 gramm) 720 frankot adott ki. Hasonlókép drága szappanai voltak, darabja 4—5 frankba került. A keztyüs is jól járt vele. 1808-ban 48 pár iramszarvasbőr és 24 pár kecskebőr keztyűt vásárolt. Nem tudni, meddig tartottak ezek, de hasonló kiadások gyakran ismétlődtek.

A felsőruhákkal ellentétben nagyon sok gondot fordított Napoleon a fehérneműre. Naponként többször váltott fehérneműt. Ingnek csak a legfinomabb vásznat akarta. 1808-ban 6 tuczat ingért 5000 frankot s általában fehérneműért 10,000 frankot adott ki. De összes háztartásában legtöbb nyereségük volt az udvari szállitóknak akkor, midőn a koronázás történt. A koronázási öltözetek a császár és császárné számára 650,000, az udvari személyzet számára 150,000 frankba kerültek. Ezenkívül kiadtak 700,000 frankot diszitésekre, 20,000 frankot emlékérmekre. Az egész koronázás mintegy 5 millió frankba került, sokkal többe, mint a franczia királyoké. Mindamellett Napoleonnak soha sem voltak pénzzavarai s a maga pénztárát, valamint az államét folyton rendben tartotta. Minden számadást lehetőleg maga nézett át, különösen az udvartartásra vonatkozókat, s csaknem rendes dolog volt, hogy a szállitók által kért összegből mindig törölt valamit.

Koller utódai fényképe után.

ROTHFELDNÉ HIRSCH NELLI.

EGYVELEG.

* **A londoni szegényeknek** jelenleg nagyon kedvező volt, hogy a devoni és cornishi partokon óriási mennyiségű hering fordult meg. Egy csolnakos egyetlen éjjel 15,000 darabot fogott.

* **Az alpesi turistákra** a jelen év igen kedvezőtlen volt. Julius elseje óta az Alpesekben 52 ember halt meg szerencsétlenség következtében, 13 sulyosan megsebesült, 4 nyomtalanul eltünt.

* **A legtöbb bordája** az összes állatok közül a kigyónak van. A boának 320 pár, a csörgő kigyónak 171. Ezután következnek a czápa 95, a kongó ángolna 60 borda párral. A lajhárnak is 23 bordája van, holott az embernek csak 12.

* **A nagy amerikai köztársaságban**, bár az állandó katonaság igen csekély, rendkívül nagy a katonai nyugdij összege. 1893-ban 966.012 ember huzott nyugdijat ilyen czímen; ezek közül 1029 még olyan, kik az 1812-iki hadjáratban részt vettek. A nyugdijak összege 156,740.467 dollár, mintegy 800 millió korona. A sok nyugdijazott közül csak egy negyedrész a volt katona, de az özvegyek, gyermekek és szülők is kapnak nyugdijat, úgy hogy 8—10 év mulva a nyugdijazottak száma 1,200.000-re fog rugni.

* **A legpompásabb vasuti kocsik** egyike volt az, melyben Patti Adelia az amerikai Egyesült-Államokban körútját tette. Maga a berendezés egy negyed millió koronába került, minden selyemmel butorozott és értékes művészi képekkel megrakva. A szalon zonl gorája Steinwaytól 2000 dollárba került szantalfa. A fürdőszoba massiv ezüstből volt és a külső ajtó kulcsa 18 karátos aranyból.

* **Az osztrák főherczegi kalapot**, a császárok elődeinek uralkodó jelvényét, I. Miksa császár 1516-ban a klosterneuburgi kolostornak hagyta. Ott gondosan megőrizték s az új császár koronázása alkalmából nagy ünnepek közt a bécsi palotába szokták vinni.

* **Gazdag négerek.** A leggazdagabb néger vagyonát Louisianában félmillió dollárra becsülik, Párisban tanult és kitünő könyvtára van. A déli államokban sok néger van 100—300.000 dollár vagyonnal, többnyire gyárosok vagy nagy földbirtokosok, de egyesek bankárok is.

* **A legnagyobb osztrigákat** Ausztrália déli részén-Port Lincoln mellett halászszák. Némelyik 30 cm. hosszú és általában kitünő izüek.

* **Vérköpő gyík** van az Egyesült-Államok némely részeiben. Ha megérintik, vért lövel ellensége szemébe, mely maró hatással bir. Ha azonban 2—3 izben vért lövelt, egy időre kimerül, sőt közvetlen utána 5 perczig elájúl. A vér 30 cm. távolságra is elhatol.

* **A vallások megoszlása.** Jelenleg a földön élő mintegy 1475 millió ember közül van 427 millió keresztény, 519 millió buddhista, 195 millió brahmanista, 175 millió mohamedán, 8 millió zsidó, a többi pogány. A keresztények közül római katholikus 201, görög katholikus 89, protestáns 137 millió, természetesen mindenik sok felekezetre oszolva.

* **Villam-ember** jár-kel egy idő óta New-York utczáin. Az alak 2 méter magas, egészen szabályosan lépdel, frakkba, fehér nyakkendőbe van öltöztetve, csizmái vasból vannak; kezét lábát rendszeresen mozgatja és e mellett időről időre dalokat és olasz opera részleteket énekel és énekközben száját kinyitja és bezárja.

sértő visszaélések ellen, de mivel az előfordúlt esetekben rendesen az illető orosz követ, vagy főkonzul intézkedése gyanánt tüntettek föl mindent, egyéb bizonyítékok hiányában a dolgot abban kellett hagyni.

Az orosz ügynökök Európa különféle államaiban szabadon utazhatnak a nélkül, hogy valaki járás-kelésük okát és czélját kérdezné; mig ellenben az orosz határt csak az illető orosz követ vagy főkonzul láttamozásával ellátott útlevéllel lehet átlépni. Ámde a láttamozás csak bizonyos városban való tartózkodásra és időre szól, sok esetben pedig minden további indokolás nélkül meg sem adatik. Ki látott valamikor idegen katonatisztet Szent-Pétervárott, vagy csak Odesszában is? míg ellenben az orosz sereg tábornokai és vezérkari tisztjei mindenütt találhatók. Az 1870/71-iki franczia-német háború után *Moltke* tábornagy tanácsára a porosz seregben nagyobb fegyvergyakorlatok nem tartattak, még pedig abból az okból, mivel a sereg újjászervezésének befejezése előtt a lényeges változásokat szükebb keretekben akarták kipróbálni. Alig hogy a tábornagy ezen javaslata legfelsőbb helyen jóváhagyatott, Németország különféle fürdőhelyeit rendkivül sok orosz tiszt lepte el, mely körülmény Moltke tábornagy figyelmét is magára vonta. Mikor aztán az 1879-iki spandaui nagy hadgyakorlatok alkalmával az orosz katonai megbizottak Moltkénál jelentkeztek, a hires hadvezér a következő szavakkal fogadta őket: «Valami új dolgot az urak nem igen fognak látni; ha egyébiránt figyelmüket valami véletlenül elkerülte volna, bővebb felvilágosítással szivesen szolgálok.»

A Németország s a czár közt fennállt feszült viszony következtében az utazó orosz ügynököket szemmel tartják ugyan, de azért azzal is tisztában vannak, hogy mindent tudnak, a mire szükségük van, s e czélra mesés összegeket költenek. A füst nélküli puskapor tárgyában Berlinben az amerikai szédelgők ép úgy felültek, mint Szent-Pétervárott, csakhogy az orosz hadügyminiszter két nappal előbb kapott hirt a csalásról, mint berlini kartársa s ilyformán csak a foglalóképen lefizetett 800 ezer márkát vesztette el, mig Berlinben a veszteség a harmadfél milliót meghaladta.

A dunai fejedelemségekben az orosz ügynökök tevékenysége már *I. Miklós czár* uralkodása alatt életbe lépett, habár a tények után itélve több mint valószinü, hogy az orosz rubel hatását és működését a török arany lira pengése nagyon megnehezítette. *Resid pasa* török külügyminiszter és nagyvezér több izben odanyilatkozott, hogy Nelidov orosz nagykövet ügynökei háromféle zsebet tartanak készen. «Az elsőbe a papiros rubelt, a másodikba az angol arany sterlinget, a harmadikba pedig a török lirát rakják el. A ki jobban fizet, azé az elsőbbség.» Az utolsó orosz-török háború alatt *II. Sándor czár* leginkább azért szánta el magát a harcztérre való utazásra, hogy az ügyek állását a helyszinén tanulmányozhassa. A mint ez magától értetődik, az orosz tábornokok mindent elkövettek, hogy gyarló intézkedéseik eredményét a császár ne lássa meg; de végre Ozman pasának hősies védelme és a plevnai kudarczok arról győzték meg az uralkodót, hogy a hozzá intézett hivatalos jelentések a valóságnak nem felelnek meg. A kérdőre vont *Mihály* nagyherczeg *Gorcsakov* tábornokra hivatkozott, *Gorcsakov* a vezérkart okozta. *Schildner-Schuldner* tábornok vezérkari főnök pedig a Törökországban, nevezetesen a fényes portánál járt ügynökök jelentéseire utalt, melyek szerint azt kellett feltételezni, hogy a török sereg nemcsak hogy nem harczképes, sőt még nem is mozgósítható. Az ilyen jelentések figyelembe vételével készült haditerv tehát a várt eredményt nem biztosithatta, sőt a mi több, az orosz sereg vereségét vonta maga után. Mielőtt azonban a rögtön meginditott vizsgálat némileg nyomra vezethetett volna, Plevna elesett és *II. Sándor* czár e fölötti örömében nem gondolt többé arra, hogy hazug és csaló ügynökei 30 ezer orosz katonát kergettek a halálba s azon felül Oroszország katonai hirén érzékeny csorbát ejtettek.

A mint tudjuk, az orosz diplomáczia fondorkodásaival már annyira vitte, hogy vezérférfiainak szavát senki el nem hiszi. *Ignatievet*, kinek működése a szerencsétlen török háború eredetével szoros összefüggésben áll, világszerte a hazugság mesterének nevezik s alig hiszszük, hogy a fényes portánál utódait valami különös bizalommal fogadnák. *I. Miklós* czár annak idején határozottan kijelentette, hogy az 1854-ben Oroszország ellen létrejött európai szövetséget. tulajdon külügyminiszterének ügyetlensége idézte elő. De a mint ez ily esetekben történni szokott, a kérdőre vont miniszter *Mencsikov* herczegre háritott mindent, ki viszont a londoni és berlini követekre hivatkozott, kik szerint Anglia és Németország a szent-pétervári kabinet terveivel és nézeteivel teljesen egyetértenek. Az alkudozások tényleg csakugyan ily irányban indultak meg, csakhogy a sokféle apró ügynök magánérdekének legyezgetésével az ügy tisztázását teljesen megzavarta, vagyis más szavakkal, a sok bába között a gyermek elveszett.

II. Sándor czár uralkodásának első éveiben az orosz diplomáczia Augias istállóját némileg rendbe hozta ugyan, de a zsiros jövedelemtől elesett ügynökök éhes hadát állitólag a nihilisták működése tette nélkülözhetetlenné.

KÖD.

Lenau.

Homályos köd, te elfeded
Előlem a napot,
A völgyeket, a hegyeket,
A falut s patakot.

Csak födj el mindent, szürkeség,
A mire tűz a nap! . .
S oh, född el, a mi egyre tép:
Szomorú multamat! . .

HAVAS ISTVÁN.

APRÓSÁGOK.

Már megint.

A nőcske máma víg beszédes,
Mosolygós, mint méz, olyan édes,
Viszont ma — és ez ép fura —
Komor, mogorva az ura,
Ajkába bosszusan harap
S morogja: «Már megint *kalap!*»

Linguista nő.

X. úr dicséri hitvesét,
Ki *öt* nyelven beszél,
Nem ámul el rá?
Nem ámul el, de fél.
«Valóban szörnyűség lehet,
— Mond — ily fehér cseléd;
Nőmnek csupán egy nyelve van,
S az is több mint elég!»

Pech.

Jaj Isten adta poétája
Egy téli nap már nem volt fája,
De volt önirta versfüzet,
Meggyújtja, majd ád az tüzet,
Hej meg nem gyúlt a tarka lom,
Vizenyős volt a tartalom.

Mares Ödön.

RABLÓK A FRANCZIA TENGERPARTON.

(Egy művész kalandja.)

Elbeszélés. Irta *Castaigne* A. Angolból fordította *S. V.*

A római nagy díjat egy nem annyira ügyesebb, mint inkább szerencsésebb vetélytársam nyerte el. A jury többsége úgy találta, hogy testszineim nem eléggé elevenek és frissek, habár szerintem a nagy díjjal kitüntetett festményen a húsnak oly színe volt, mint a főtt lazacznak, melyet hidegen, savanyú mártással szoktak feltálalni. Ezen kivül a műbirálók a szabad levegő, felhő és alkonyat színárnyalataira nézve bizonyos kifogásokat tettek, melyeket részben magam is helyeseltem.

Ez oknál fogva tanulmányaimat a helyszinén folytatni akarván, festőszereimet egy könnyü háti böröndbe rakva, gyalog a Bretagne vadregényes tengerpartjai felé indultam, melyeket eddigelé csak hírből ismertem. Már Royanban azon meggyőződésre jutottam, hogy a valódi színárnyalatokat csakugyan nem Párisban, vagy Fontainebleauban, hanem oly helyen kell tanulmányozni, hol a természet a maga fenséges valóságában minden egyéb külső befolyások nélkül észlelhető. Tessék valakinek a tenger ezüst tükrébe elmerülő holdat festeni, ha ezt a nagyszerü látványt tulajdon szemeivel nem élvezte; ki tudná a reggeli köd vékony fátyolát ecsetelni, ha ezt valamely párisi szűk utczának harmadik, esetleg ötödik emeletéről látta? Nos, mindezek után arra határoztam magamat, hogy a tél beálltáig innen el nem megyek, esetleg még a hó és jég fehérségét is itt tanulmányozom.

A vasutat Royan-nál hagytam el, honnan az erdőszélig elterjedő tengerparton estig fel s alá sétálgattam. Mint afféle telivér párisi lakos, természetes dolognak tartottam, hogy az itt-ott elszórtan fekvő házak egyike okvetlenül szálloda leend, melyben éjszakára szivesen látnak. Ámde a tapasztalás azt mutatta, hogy e részben alaposan tévedtem. Három helyen azzal utasitottak el, hogy a hely szűke miatt még ismerőst sem látnának szivesen, másutt pedig az ajtót minden további fejtegetés nélkül egyszerüen becsapták az orrom előtt. Royanba azért nem mentem vissza, mivel oda csak hajnalban értem volna, de egyébként is üres gyomrom és fáradt lábaim a hosszas gyaloglást határozottan el nem birták volna. Már éjfélre járt az idő, midőn egy kis házikót vettem észre, mely figyelmemet eddigelé teljesen kikerülte. «Hic Rhodus, hic salta» gondoltam magamban; ha itten is kiutasitanak, a legközelebbi bokorban kell meghuzódnom. A kérdéses ház külseje után itélve abban vendégszerető vagy szükkeblü fösvény emberek is lakhattak. A lefüggönyözött ablakon át valami lámpa-félét láttam pislogni, ez volt az egész. Végre az ajtón kopogtattam.

— «Ki az?» — kérdé egy durva férfi hang.

— «Jó estét jámbor emberek; nem kaphatnék-e ennivalót és éjjeli szállást?»

A felelet jó sokáig késett. Azután más hangon valaki azt mondta:

— «Igen, miért nem!»

Egyuttal a szobából lépteket is hallottam mire az ajtó kinyilt.

— «Erre, így ni, most tessék leülni!»

A jókora nagy szoba kandallójában vígan pattogó tűznél helyet foglalva, háti böröndömet mellém, a földre tettem, miközben az olajfestékek pléh lemezei késeim, és üvegeim csörömpöltek. A kandallónál egy öreg ember ült, mellette egy fiatal asszony állott, ki gyertyával a kezében imént az ajtót kinyitotta. Poros ruhám, valamint sáros czipőm valószinűleg nem a legjobb benyomást tehették ezen emberekre, mert egyikök sem szólított meg, míg végre a kínos hallgatást nekem kellett félbeszakitanom.

— «Tehát kaphatnék-e valami enni valót?»

— «Nem sokat.»

— «Az nem baj, csak valami legyen, mert nagyon éhes vagyok!»

Mialatt a szobában volt nő a konyhába ment, az ablakhoz állva azt láttam, hogy az idő zivatarra fordúlt. A tengert czikázó villámok fényénél nagyon szépnek találtam ugyan, de egyuttal szinte jól esett, hogy a ritka látványt meleg szobából szemlélhetem. A vacsora, melyet máskor valószinűleg visszautasitottam volna, nagyon jól izlett, miért is egy Napoleont az asztalra dobva azt mondám:

— «Tessék a vacsora árát levonni.»

Az asszony szemügyre vette a pénzt, mintha annak valódiságát kétségbe vonná.

— «Tán azt hiszi ön, hogy nem jó, van nálam más is.» — És ezzel tárczámból néhány aranyat vettem elő.

Ekkor úgy rémlett előttem, mintha a férfiú ökleit összeszorította volna, az asszony szemei pedig sárgás színben fénylettek.

— «Mutassák meg kérem fekhelyemet, nagyon fáradt vagyok...»

— «Csak erre utánam!» — mondá a nő.

A szobának egyik sarkában falépcsőt láttam, mely valószinüleg a padlásra vezetett, a mint ez faluhelyen lenni szokott. Ámde nem csekély meglepetésemre padlás helyett eléggé csinos és jól butorozott szobába jutottam, mely a család díszlakosztályát képezte.

— «Böröndjét bátran ott lent hagyhatja» — mondá az asszony, midőn holmimért ismét le akartam menni.

— «Nem, ezt nem tehetem!»

— «Tán valami kincset rejteget?»

— «Azt épenséggel nem; de böröndömet minden esetre magam mellett akarom látni.»

Szalóky és Annuska. Berczik Árpád «Himfy dalai»-ból. R. Hirsch Nelli rajza.

kell s nem a prófétának. Ha Keglevich intendáns elég erélyes és elég következetes lesz ahhoz, hogy a Nemzeti Szinházat uj érába vezesse: olyan dolgot fog véghez vinni, mely jótékony hatással lesz nemcsak szinészetünkre, hanem magára az irodalomra is.

Bizonyos, hogy az intendáns semmiféle reformot keresztül nem vihet *egyéni érdekek sérelme nélkül*. Azokban a támadásokban, a melyek az intendáns ellen egy-két ujságban megjelentek, a megrettent egyéni érdekek sikoltoztak. Most még csak gyönge jajgatás az egész, nemsokára a jajgatásnak, sirásnak, mormogásnak, szitkolózásnak egész szimfoniája fog harsogni a sajtóban. A nagy vihartól való félelemben az erdő minden bokrából szólani fog a tiltakozás, hol enyhébben, hol gorombábban — és mindig hamis hangon. Föl fog vonulni a jóbarátok, a tisztelők, az imádók egész serege, halálos ellenségek, gyülölködő vetélytársak egymás nyakába fognak borulni s összeszürik a levet a közös ellenség ellen. A nyitány már megvolt és elég zajos operát igér.

Ámde a *Nemzeti Szinház* nem menedékház, nem rokkantak háza, nem kisdednevelő intézet és nem is biztositási szövetkezet. Az ország pénzén áll fönn, a ki az élére került, az országnak tartozik felelősséggel. Esztendőkön át igen furcsa gazdálkodás folyt a mi első műintézetünkben, a hol az a fölfogás uralkodik, hogy: *a ki egyszer a Nemzeti Szinház tagja lett, az tagja marad örökké, folyton emelkedő fizetéssel, s hogy ezen fizetésen kivül jár neki egy bizonyos szerepkör, melynek ő korlátlan tulajdonosa.*

Az intendánsnak tehát, ha komoly szándékai vannak, ezt az uralkodó fölfogást kell megmásitania, a mi *simán* nem mehet végbe. Vannak dolgok, a miket akármilyen simán csinálnak is, rajtuk az erőszakosság látszata. Az intendánsnak ettől sem szabad visszariadnia. Ajtót kell nyittania, melyen kimehessen a tehetségtelenség s bejöhessen, a friss, erős tehetség.

A különböző Ringekkel, egyéni érdekcsoportokkal azonban csak akkor veheti föl az intendáns a harczot, ha ő maga sem hallgat *egyéni* hajlamokra és sugallatokra. Mert ha az eddigi érdekcsoportok helyébe uj érdekcsoportokat ültet, ezzel a maga dolgát alaposan elrontja, a szinháznak pedig egy csöppet sem használ. Szerződés-bontásban csak ugy, mint szerződés-kötésben a szinház érdeke vezesse az intendánst s akkor a sajtóbeli «kasirozott» viharok meg nem ingathatjak.

Addig, a mig nem látjuk a gróf Keglevich akczióit, tartózkodunk bárminemü kritikától. Nem akarunk elébe vágni működésének, még a lapokban közzétett válasz ellenére sem, mert az róla a véleményünk, hogy csak a megfogalmazásában volt szerencsétlen. Azok a kulisszaharczok, a melyeknek a hire kiszivárgott az ujságokba, inkább mellette szólnak az intendánsnak. Nagyon értjük, hogy a szinház némely tagjainak éppenséggel nincsen inyére az a fegyelem, a melytől régen elszoktak a hölgyek és urak, a mely azonban az intendánssal együtt ujra bevonult a Nemzeti Szinház tiszteletreméltó falai közé. Mi azonban a Nemzeti Szinházat többnek tartjuk egy fejőstehénnél s összevágó előadásokat kivánunk tőle, akármilyen kényelmetlen is ez bizonyos hölgyeknek és uraknak.

* * *

A *Vígszinház* a *Gondinet*-féle «Gavaud, Minard és Társa» czimü ócskaság minden föltünés nélkül való bukása után, egy angol szindarabbal próbálkozott meg. *Pinero* «The second Mrs Tanqueray» (Tanqueray második felesége) czimü darabjával, a

csés *Csiky* Gergelylyel szemben is volt egy nagy előnye : a magyarossága. Csiky nem ismerte eléggé azt a társaságot, melyről *Berczik* oly vidám, derüs képet föstött vigjátékaiban: tudniillik a magyar gentryt. A *Protekczió*, a *Nézd meg az anyját*, megirt jelenetekben. A Népszinházban is voltak sikerei Berczieknek. A *Parasztkisasszony* husszu ideig kasszadarabja volt a Népszinháznak s vidéken is a legsürübben játszott darabok egyike volt. Az *igmándi kispap* is a Népszinházban került szinre

Kisfaludy a badacsonyi szőlőben. R. Hirsch Nelli rajza.

Peterdi csata igaz magyar levegőben játszanak s e részben Bercziken drámairónk közül senkisem tudott tultenni. A magyar gentryvilág rajzában — már a mi a szinpadot illeti — ő az igazi elődje *Herczeg* Ferenczneknek. A *Peterdi csatában* már szerepelnek a katonák, rendkivül ügyesen s a legjobbak közül való, a mit irodalmunk ebben a nemben produkált. Könnyü szövésü, gyorsan perdülő, élénk cselekmény, mulatságos mellék alakok, szeretetreméltó vidámság: ezekben rejlik Berczik darabjainak hatása. A közönség kezdettől fogva megszerette s Berczik aránylag igen

Berczik Árpád

A *Nemzeti Szinház* idei krónikája egy igazi, nagy sikerről ád számot, mely nem marad nyom nélkül a magyar krónika történetében sem, mert ez a kivételes, ritka siker egy régi irónknak s egy régi, de egészséges és mindig uj iránynak diadala. Mondanom sem kell, hogy *Himfy dalairól* van szó, *Berczik* Árpád legujabb vigjátékáról, mely az évad legelején került szinre s azóta minden héten szerepel a Nemzeti Szinház játékrendjén s minden előadása zsufolt ház előtt folyik le, lelkes, szivből jövő tapsok mellett.

Csiky Gergely Proletárjai óta magyar darabnak nem volt még ilyen állandó és tartalmas sikere. Tartalmasnak mondom, mert ezt a sikert nem a divatos fölfogásoknak és áramlatoknak való hizelgés, azoknak követése és utánzása hozta meg, nem is egy primadonnának csillogó virtuózkodása. *Berczik* Árpád sohasem volt a szélsőségek embere. Több mint harmincz esztendeje szerepel a magyar drámairodalomban, amelyhez szeretetreméltó humora, igazi vigjátéki vidámsága, külön helyet biztositottak neki. Még a szeren-

Róza és Sándor. Berczik Árpád «Himfy dalai»-ból. R. Hirsch Nelli rajza.

rövid idő alatt, legnépszerübb drámairóink közé emelkedett.

A kilenczvenes években mintha gyöngült volna a szerencséje. A Nemzeti Szinházban hóditani kezdett a szenzácziós dráma és a szemérmetlen bohózat, ezek mellett Berczik darabjainak háttérbe kellett szorulniok. Ő tőle raffináltságot és szenzácziót ugyan hiába vártak. A *Mai divat*, mely a Garai pályázaton megnyerte a dijat, továbbá *A papa* a Mai divat mellett dicséretet nyert darab, nem vált be a szinpadon s Berczik egy időre egészen elhallgatott.

A hosszu hallgatásnak *Himfy dalai*-val szakadt vége. Berczik e darabjával megtalálta azt a környezetet, azt az anyagot, mely legjobban összevág tehetségével s meglelte egyuttal a módot, hogyan hasson ujra tehetségének egész erejével arra a közönségre, mely már nem volt hajlandó érdem szerint honorálni darabjait. Azzal, hogy visszament Kisfaludy Sándor korába s magát a költőt is szinpadra hozta, olyan témát vetett föl, mely még a raffináltabb közönségre sem tévesztette el hatását. Éppen raffináltabb korszakokban érdekesnek találják a régibb, az ugynevezett naivabb idők alakjait és eseményeit. De ezenkivül a tárgy mindenképpen illett ahhoz a magyar érzéshez, magyaros humorhoz, kedélyes vidámsághoz, mely Berczik egyéniségét teszi. Nem is találhatott volna irói egyéniségének alkalmasabb keretet, mint Himfy dalait. A nagy siker, a mely a darabot jutalmazta, hangos bizonysága volt annak, hogy Berczik és a közönség ismét egymásra találtak.

Van azonban a sikernek irodalmi jelentősége is, melyet nem hagyhatunk szó nélkül. Berczik megmutatta az egész fiatal drámairodalomnak, hogy a nemzeti tárgyban, a nemzeti stylusban rejlik a legnagyobb erő s ha a közönség ideig-óráig elfordul is a hazaitól s látható szeretettel beczézi a csillogó idegen jószágot, ez csak olyan ideiglenes szeszély, muló divat, mely elszáll éppen olyan gyorsan, a mint jött. Az irónak azonban nem szabad a közönség szeszélyeit szolgálnia; neki a közönség igazi érdekeit kell szem előtt tartania, még akkor is, ha maga a közönség azokról egy időre megfeledkezik. Berczik Árpád mindig hű, mindig következetes maradt önmagához, idegen bálványoknak sohasem hódolt. Mikor látta, hogy a közönség változó izlése más irányok felé fordult — inkább hallgatott egy darabig. A Himfy dalai ritka sikere fényes elégtétel volt az irónak, a kit e darabbal ismét visszanyert a szinpad, a hol, reméljük, még sok szép és őszinte siker várja.

< Radóne Hirsch Nelly >

< > Egy festőnő a
női szépségről
Magyar Szalon
1899. XXX. K.
782 h.

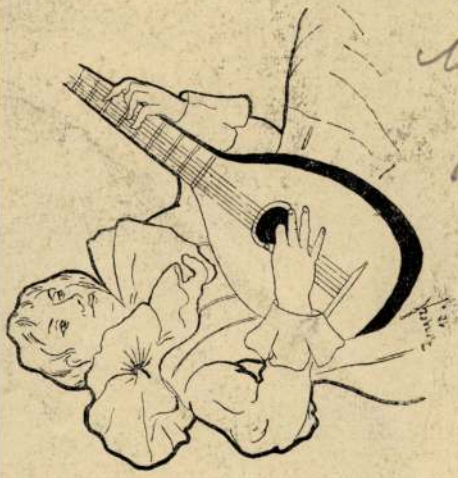

Bús akkordok.

azután is csak falrahányt borsó maradt, végre Palóczynak is elszakadt türelme fonala s a legközelebbi alkalommal felkelve, nagy derültséget keltő, indulatos hangon jelentette ki, hogy ő mint követ megyéje díszét, nevét fenntartani köteles s ezért kijelenti, hogy ha a kanonok ur megyéje nevét helyes kiejtéssel nem fogja emliteni, ezután a veszprémi káptalan nevét ő is vészpréminek fogja mondani.

Pedig az öreg Palóczy klasszikus történeti műveltségével s rengeteg olvasottságával is páratlanul áll egész maig a magyar parlament történetében, épen ugy, mint a zsákai Zsedényi az ő «sparmájszterség»-ével, ütött-kopott czilinderében frappáns ellentéte például a dusgazdag nábobnak, Csernovics Péternek, a ki ha csak megmozdult helyén, egész parfümfelleg követte, mely betöltötte a terem minden zúgát.

Ma már a Ház képében nagyot változott. Alig lehet ráismerni megfiatalodott alakjában. Hol vannak azok az idők, a mikor az elnöki szó elhangzása után, a kis termetü, de nagy eszü Beöthy Ödön rendesen már az ülésteremben megtöltötte rövid száru makrapipáját a jóféle verpelétivel, hogy aztán az előszobában rácsiholva, ott várakozó huszárjának adja át kardját, s azzal el a Lizinger teritett asztalaihoz, a hová öles falragaszok csábitották a követ urakat azzal a sokat jelentő fél német, fél magyar felirattal, hogy «Heute um fünf Uhr, nagy zeneelőadás». Ma a Drechsler helyiségei várják az obstrukczió haláltánczában kifáradt honatyák legnagyobb részét, ez — a legnagyobb képviselői asztaltársaság ma, hová csak 13 próbás kormánypártiság kvalifikálhat valakit. Az ellenzéknek csak vacsoráló klubbja van a Pannonia asztalainál, egy kissé emlékeztetve Leonardo da Vinci hires képére, «Az utolsó vacsorá»-ra, kivált ha Apponyi Krisztus-feje magaslik ki az asztalfőn, mig Polónyi-Judás az asztal másik végén sötéten tünődve néz maga elé.

Hanem azért a mai Háznak is vannak ugynevezett «érdekes egyéniségei». A politika még nem lapositotta el bennök a karakterisztikus vonásokat, melyeket hiven elhoztak magokkal társadalmi és családi köreikből, a hullámzó rónák, vagy az égbetörő havasok világából: Athleta, grandseigneur, sportsman, professzor viveur és különcz, mind összetalálkozik e nemzet intelligencziájának azon nagy találkáján, amit magyar parlamentnek neveznek. Nyugdijas granicsár-ezredesek, mint az öreg, de még mindig peczkesen lépegető Vuja Péter, kiérdemesült professzorok, mint a jó Schwicker, akit megfoghatatlan módon szásznak tartanak, holott becsületes torontáli német, akinek familiájából többen harczoltak vitézül a szabadságharczban is, s akinek politikai rokonszenve is inkább hajlik a délnémet partikularizmus, mint a német egység Bismarck-ideája felé.

Ha Kubik Béla, a Ház legjobb csárdástánczosa ma, aki a tisztelt kormányt is alaposan megforgatja néha-néha ha hegyes kedve szökken — már a zenei kapaczitások koszorujában többen kivánnak osztozkodni a jelenlegi Ház tagjai közül. De a pálmát alighanem Domahidy Viktor viszi el, akinek zongorajátéka s a klasszikus zene mesterei iránti előszeretete széles körökben ismeretes. Mozart, Chopin, Beethoven, Bach és Händel csak oly virtuozitással peregnek ujjai alatt, mint Brahms széditő futamai és Schuberth bájos kantileriája. Magyar gentryben nem mindennapi jelenség ez a finom zenei érzék és képzettség, mely a fiatal képviselő kétségtelen talentumát az általánost meghaladó szinvonalra emeli.

Naturalista virtuózok, ugynevezett uri-czigányok persze feles számmal

Magyar halon
1899. XXX. K. 1167–1070
hasáb

Berczik Árpád «Himfy dalai»-ból. R. Hirsch Nelli rajza.

Berczik Árpád «Himfy dalai»-ból. R. Hirsch Nelli rajza.

találhatók a tisztelt honatyák közt is. Maga Latinovics Pál, a Ház legirigyeltebb két bajuszának örök friss kedélyü tulajdonosa is, legalább három hangszert játszik a hegedűn kivül, melyen szivesen gyujt rá most is néha-néha egy-egy hevenyészett bunyevácz nótára, amit ott tanult valahol a bácskai tanyák zöld salugáteres nemesi kuriáin, ahol a családi hagyományok szerint a falusi birótól a kisbiróig minden községi tisztséget a Latinovicsok viselnek. Büszkék is arra, hogy Magyarország kevés községe engedheti meg magának azt a luxust, hogy exczellenczias falusi birója legyen, mint ahogy a Latinovicsok ősi fészkének. Ámbár hiszen exczellenczias ur ide, exczellenczias ur oda, Erdély ezen is túltesz, mert ott nem egy ősrégi fejedelmi sarj hordozza ma is oly méltóságosan a somfaveszőt, a falusi adminisztrácziő legfőbb cinpariumának e symbolikus jelvényét, mint nagyságos fejedelmi elődje a kormányzói jogart.

Irodalmi képzettség, a szó igazi értelmében, csak egy van talán ez idők szerint a tisztelt Házban: Bessenyei Ferencz. Félelmetes czitáló, akinek kisujjában van Chamisso-tól Heineig, Kempis Tamástól Asbóth Jánosig minden valamire való költő és gondolkozó. Ha rossz néven nem venné, azzal gyanusithatná az ember, hogy titokban verseket is ir. Aki oly nagy tisztelője a szépnek minden téren s' a' cinquecento egy-egy filigran remekéért napokig képes bujni az antiquárok dohos oduit, attól nem lehet csodálni, ha titokban talán a szelid muzsáknak is áldoz egy-egy érzelmes quetrain-nel.

M.D.K.

Radóné Hirsch Nelly

Kiállitott képeiről dicsérettel ir a "Csevegés a "Zöld Szalon"-ban" c. rovat "A Nemzeti Szalon megnyilt" c. kritikájában.

"Illusztráció Berczik Himfy dalaihoz" cimmel hozza a lap a müvész festményének repr.-ját.

Képes Családi Lapok, Bp. 19oo. május 2o.
22. évf. 2o. sz. 32o. lap
" " 21. " 325. " " " 27.

KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

M.D.K.

Radóné Hirsch Nelly

"Illusztráció Berczik "Himfy dalai"-hoz"
cimmel festmény.
Repr.

Magyar Salon, Bp. 1900. julius
775. lap

MDK

Radóné Hirsch Nelly, festőm.

606. Arckép. Pastell

607. Arckép. Pasztell.

Műcsarnok. 1902/3 téli kiáll. Kat. 54.1.

.

MDK

Radóné Hirsch Nelly

Gyermek-arckép, paszt.

Képzőm.Társ.1899/900.téli kiáll. kat. 38.l.

Radóné Hirsch Nelli festő

Budapesti Szemle CCXXXVI.
1935, 79-85. Soltészné Szilárd
Katóː Arany János a magyar
képzőművészet tükrében

(Ioanovici)

1 R.

Radóné Hirsch Nelli

Magyar Iparművészet, 1901

1/2. sz. 1-21.o.
Dienes - Dénes József: Az iparművészeti főiskolai kiállítás.

MDK

Radone Hirsch Nelly, illustr.

a sz. végén a legdivatosabb és a legkeresettebb illusztráló müvész volt.
Különösen Gyulay Pál költemenyeinek diszkiadásához készitett képei értékesek.
Föleg a csoportos kompoziciók: mint a Hadnagy uram és a Pókainé.

Kozocsa Sándor: Régi magyar könyvillusztrációk.

MDK

Radóné Hirsch Nelli

Női munkakiállitás. Müvészi Ipar 1906, 1o9 l.

MDK

Radóné Hirsch Nelly, illusztrátor

A kisebb alkotások közül:
Az éji látogatás.
A gonosz mostoha stilusosak.
A portrészerü képek kisse szintelenek es elettelenek

Kozocsa Sándor: Regi magyar XXXXXXXXXXXXXXX könyv-illusztrációk. ?

MDK

Radóné Hirsch Nelly

Szent Margit, paszt.

Szt. György Céh XVII. suk. 1914. márc.

7o 1.

Radó Sámuelné Hirsch Nelly M.D.K.

Bp.1893 körül.

Déryné. Szövegközti illusztráció Paulay Ede: A magyar szinészet. c.cikkéhez.id.mü 339-378.p.

Szign. Radó Sámuelné Hirsch Nelly - KH sc. - Morelli G.F.i.

- - rajza után KH /?/ egyszinü fametszete.Készült Morelli Gusztáv müintézetében.M.Kir.Állny.

O.m.9.k.Magyarország.III.1893.347.p.

M DK

Radóné Hiesch Nelly, festöm.

Méltán feltünnek jellemzetes és finom illusztrációi Berczik Árpád" Himfy szerelme" szinmüvéhez.
A müvésznö eredeti rajzai láthatók a kiállitáson.

A Nemzeti Szalon tárlata. 1900.május 12.
Vas. Ujs. 1900. 47.évf. 20.sz. 331.l.

MDK

Radóné Hirsch Nelly, festöm.

607. Arckép. Pasztell.

606. Arckép. Pasztell.

KMTárs. 1902/3. téli kiáll. Kat. 54.old.

Radóné, Hirsch Nelli MDK

Arckép I-II. pasztell

Mücsarnok 1902/3. téli kiáll.

Radóné Hirsch Nelly, MDK

Férfiarckép, olf.

Műcsarnok 1899/1900. téli kiáll.

Radóné Hirsch Nelly MDK

Gyermekarckép, pastell

Műcsarnok 1899/1900. téli kiáll.

MDK

Radéné Hirsch Nelly, illusztr.

1119. Gyulai Pál: Költeményei. Bp. Franklin.1902.

Dr.Szemlér Lőrinc gyüjt.-nek aukciója. Bp.1936.
Könyvdiszek.- Könyvillusztrációk.
Árv. Közl. 1936.5.rk.sz. 86.l.

MLK

Radóné Hirsch Nelly

Férfi arckép, olajfm. Mgt.

Képzőm.Társ. 1899-1900. téli kiáll. 34.lap

Radóné Hirsch Nelly

Az elhunyt fiatal festőművész arcképét bemutatja a lap.
Repr.

A HÉT, Bp. 1915. aug. 8.
XXVI. évf. 32. sz. 427. lap.

Radóné Hirsch Nelly

"Illusztráció Berczik: "Himfy dalai"-hoz" cim-
mel bemutatott festménye.
Repr.

Otthon, Bp. 1900. évf. 8. füzet.
52. lap

Radócz János

Annastatos Bp

l.

Ezredéves kiáll

XII. csop. 42. l.

Radócz János

antatos

l.

Ráth György 1896

410 l.

Mü. anyag:

2./I. és II.rocs. og.
5. hho.

7.és8. h

a 2./II.és
og-tól 2-2

B./

Mü.erő feloszt

Átk.mü.előadó: U-1./III.zls.
Beosztva:
I./1.u.szd.III.szak.
20.ö.árk.szak.

Átk.mü.előa

Beosztva:
I./1.u.szd.I
I./1.u.szd.

Mü.erő tartal

28. áek. szd.

Az egyes mü.csop-ok feladata az át

.átkelési helyen: / rohamcsónakkal az a
re. :1-10 lépcső:/ A rohamcs
ga hozza előre és bocsájtja
és 4 fő árkász. /

Radócz János

mincsatalos

l.

Ráth György 1896

150.- l.

MÁRIA-VALÉRIA U. 8.

Radóc F. arctalos

Iparmüvéret 1896-ban 410.

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1978 — 9

SZABOLCS SZATMÁRI SZEMLE

Rainer Radoch

(NDK)
Sóstói művésztelep (1977)
1021

Rainer Radoch (NDK): Dialógus. (Sóstói művésztelep, 1977.)

A szabolcsi Tiszatáj többi átkelőhelye — jelentőségű volt. *Zsurk, Záhony, Dombrád, Tisz* dos településekkel teremtettek gazdasági kapcsolatot. vízjárta térségeit az utak széles ívben elkerülték. Az ún. *állathajtó út*, mely Debrecenből a Hernád- és Sajó-völgy felé vezetett, a szarvasmarha-, ló- és juhtenyésztő települések (pl. Büd és Szentmihály = Tiszavasvári, Tiszadob) érintésével a lúci Tisza-révnél lépte át a folyót. A Taktaköz földjét gyakran elöntötte a Tisza, ezért a rajta átvezető állathajtó út csak a szárazabb évszakokban volt használható. A lúci Tiszarév számottevő útmegtakarítást eredményezett és tehermentesítette a rakamaz—tokaji átkelőhelyet.

JEGYZET

1. Az I. katonai felmérés 1784-ben készült Col. XXII. Sect. 14., a Col. XXIII. Sect. 13. és a Col. XXIV. Sect. 13. szelvénye. Méretaránya: 1 : 28 800. (Hadtudományi Térképtár B. IX. az 527 stb. jelzet alatt.)
2. Kneidinger András: Mappa Territorii Lök ... (48 × 28 cm). Készült az 1770-es években. Méretaránya: kb. 1 : 36 400. Országos Levéltár, kamarai 830/23.
3. Kneidinger András: Mappa Territoriy Rakomász ... (45 × 49 cm). Készült 1776-ban. Méretaránya: kb. 1 : 28 700. Orsz. Levéltár, kamarai 830/11.
4. A part erőteljes pusztulása akkor szűnt meg, amikor egy nagy árvíz alkalmával a Tisza rövidebb lefolyást keresett és lefűzte régi, túlfejlesztett kanyarulatát (a mai Nagy morotvát).
5. Kneidinger András: Mappa Territoriy Timár ... (29 × 45 cm). Készült 1767-ben. Méretaránya: kb. 1 : 36 400. Orsz. Levéltár, kamarai 830/12.
6. Kneidinger András: Mappa Territory Balsa ... (28 × 48 cm). Készült 1770-ben. Méretaránya: kb. 1 : 3570. Orsz. Levéltár, kamarai 830/13.
7. Römisch Ferenc: Planum Regio-Caalis Possessionis Vencsellő ... (206 × 19 cm). Készült 1785-ben. Méretaránya: kb. 1 : 7200. Orsz. Levéltár, kamarai 164/1.
8. Sexty András: Zabolcser Comitat ... (62 × 39 cm). Készült a 18. század második felében. Méretaránya: 1 : 129 000. Fordított tájolású. Szabolcs megye egyik legelső kéziratos térképe, a még érintetlen ősi vízrajzzal és a 18. századi úthálózattal. Orsz. Levéltár, helytartótanács, Div. XI. No. 39.

IRODALOM

Balogh István: A szabolcs-szatmári falvak és paraszthá zak. Szabolcs-Szatmár megyei földrajzi olvasókönyv, Nyíregyháza, 1975. pp. 105—117.

Boroszky Samu (szerk.): Szabolcs vármegye. Bp. é. n.

Borsy Zoltán: A Nyírség természeti földrajza. Akadémiai Kiadó, Bp. 1961.

Danyi Dezső—Dávid Zoltán (szerk.): Az első magyarországi népszámlálás (1784—1787). Központi Statisztikai Hivatal, Bp. 1960.

Dienes István (szerk.): Szabolcs vármegye. Bp. 1939.

Eperjessy Kálmán: A magyar falu története. Gondolat Kiadó, Bp. 1966.

Frisnyák Sándor (szerk.): Magyarország földrajza. Főiskolai tankönyv. Tankönyvkiadó, Bp. 1977.

Győrffy István: Magyar falu, magyar ház. Bp. 1943.

Hársfalvi Péter (szerk.): Szabolcs-szatmári útikönyv. Nyíregyháza, 1965.

Kozma Béla: A kunhalmok földrajzi elhelyezkedése az Alföldön. Földrajzi Közlemények. 1910. 10. sz.

Maksay Ferenc: A magyar falu középkori településrendje. Akadémiai Kiadó, Bp. 1971.

Mendöl Tibor: Általános településföldrajz. Akadémiai Kiadó, Bp. 1963.

Süli-Zakar István: Szabolcs-Szatmár településföldrajzi vázlata. Szabolcs-Szatmári Szemle. 1974. 2. sz. pp. 87—104.

Süli-Zakar István: Tanyák, falvak, városok (Szabolcs-Szatmár megye településföldrajzi vázlata). Szabolcs-Szatmár megyei földrajzi olvasókönyv, Nyíregyháza, 1975. pp. 93—104.

Szabó István: A középkori magyar falu. Akadémiai Kiadó, Bp. 1969.

Radó Sándor (szerk.): Magyarország tervezési-gazdasági körzetei. Észak-Alföld atlasza. Bp. 1974.

Radóczy János

München 1904. 406

Johansen Viggo: Feleségem és leányaim 238(619), 3407(458).

MDK

Radócz János, asztalos
1896. Elism. okl.

Az Iparm. Társ. kiállitásainak kitüntetettjei.
M.I. 1903. 154.l.

MDK

Radócz János asztalosmester

iparművészeti érmet kapott

A tavaszi kiáll. kitüntetettjei. Magyar Iparművészet 1907. 160.l.

Radóc János, aritalos

Ypsarmüvérset 1896- ben 150.

MDK

Radócz János mübutor asztalos

Magyar Iparmüvészet 1897-98. 324.l.

MDK

Radóc János, asztalosmester

Karácsonyi kiáll. Magyar Iparművészet 1903. 16.l.

MDK

Radóc János asztalosmester

ebédlő

Almási Balogh L.: A karácsonyi kiáll. Magyar Iparművészet 1903. jan. 1. 1-28. l. képekkel.

MDK

Radócz János

Férfi dolgozószoba tölgyfából; tervezte Vass Ferenc, készitette fenti. Repr.

Magyar Iparmüvészet 1912. 146.l.

. MDK

Radócz János

készitette a Vas Béla által tervezett "Uri dolgozószoba" butorait. Repr.

Magyar Iparmüvészet 1909. 125.l.

MDK

Radócz János asztalosmester

iparművészeti érmet kapott.

Iparmüv. Társulatból. Vállalkozók Közl.
1908. ápr. 29. 3 l.

MDK

Radócz János
butorterv

Margittay E: Lakásmüvészeti kiáll. Magy. Iparmüvészet
1912. 135 l.

MDK

Radócz János

Bronzérem kitüntetést kapott a st. louisi világkiállitáson.

Művészet, 1904. 406.l.

MDK

Radócz János asztalos

1896-ban jó munkáért elismerő oklevelet kapott.

Cikk: A magyar iparművészek törzskönyve.

Magyar Iparművészet, 1903. 153.l.

MDK

Radócz János asztalos és
~~Keresztessy~~ Károly kárpitos

2o5. úri dolgozó-szoba. Kép.

Tervezték: Fejérkuthy és Dósa.
Készitették: Radócz János és Keresztessy Károly.

Magyar Iparmüvészet. 19o7. 15o.l.

Rádóczi László

ipari művész

Formatervezési munkái a Rasanya Megyei Tárlaton, a Pécsi Galériában.

Új Tükör
1989 ápr. 16.

A. J. ártle
– 3. old. –

Dadoczy Albert Jesto"

magyar származású művész, festő,
61, Cedar Str., Cresskill /2/ N.Y./ USA.

International Directory of Arts I.
Berlin 1965/66 8 kötetes alapmű

Radoczy, Albert

Tertő.

61 Cedar St., Cresskill (N.J.)/USA

International Directory of Arts. 8th Ed. 1965/1966. I. /Ed.: H. Rauschenbusch/, Berlin, é. n. Deutsche Zentraldruckerei AG. 1004 l., ill. 781.1.

A Pécsi Galéria
tisztelettel meghívja
RÁDÓCZY F. LÁSZLÓ
belsőépítész kiállítására
a Pécsi Kisgalériába
(Szent István tér 4.)
1992. augusztus 28-án,
pénteken délután 6 órára

A kiállítás szeptember 27-ig
tekinthető meg
naponta 12–18 óráig,
szombaton 10–18 óráig,
kedd szünnap

Pécsi Galéria, H-7601 Pf.: 162 Tel.: 72/15-623

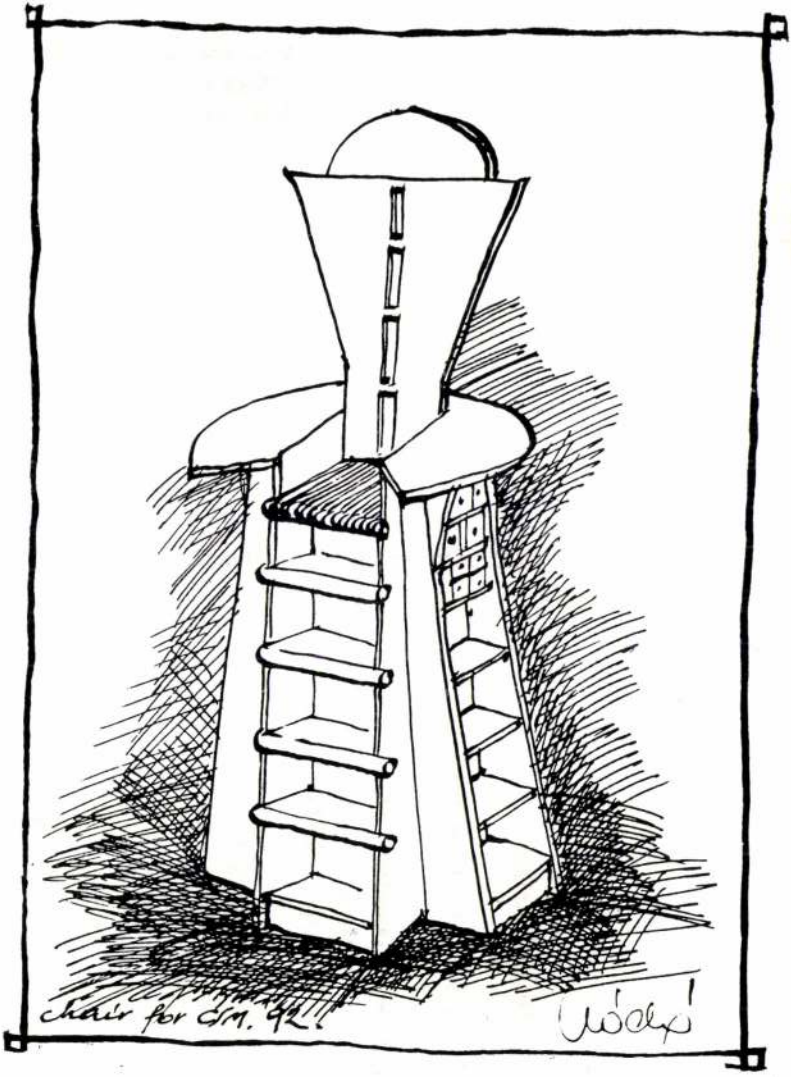
chair for Dm. 92

Rádóczy F. László építész

Tanfolyamok munkanélkülieknek

A PRMKK-átképzésben résztvevők fele rögtön elhelyezkedik

Csaknem megkétszereződött az idén a Pécsi Regionális Munkerőfejlesztő és Képző Központ munkanélkülieknek szervezett tanfolyamainak száma Dél-Dunántúlon. Baranyában 21, Tolnában 8 képzés már befejeződött az idén, de 35 új kurzus indul még év végéig Somoggyal kiegészülve a három megyében.

Kezdetben sok volt a fenntartás a frissen alakult PRMKK működése iránt, s a megyék munkaügyi tanácsai is eltérő összegekkel támogatták ezt a képzési formát (Baranyában például 1994-ben 100 millió forint a decentralizált foglalkoztatási alap, ugyanakkor Somogyban egészen más elképzelések érvényesülnek a munkanélküliek gondjainak enyhítésére). Mindenképpen érdemes pedig ezzel a kérdéssel alaposabban foglalkozni, hiszen az ifjúsági munkanélküliségnek korábban csak az iskolaév befejeződése után volt egy rövid, növekvő szakasza, most viszont a későbbiekben sincs megállás.

A fiatalok körében eddig a vállalkozói ismereteknek, a humán szektor, a gépészet és az építőipar tanfolyamainak volt a legnagyobb sikere, s egyöntetűen hóditott az úgynevezett munkaerőpiaci tréning. Itt megtanították a résztvevőket, hogyan kell eladni magukat egy munkásfelvételen, miként válaszoljanak újsághírdetésben kínált állásajánlatra. Az sem lebecsülendő szempont, hogy az eddig végzett átképzősök 50-60 százaléka rögtön el tudott helyezkedni – például igény szerint baby sittereket is képeznek, angol, német nyelvterületen pedig azonnal fogadják a vállalkozó szellemű munkanélkülieket.

A munkaerőpiaci tréning szeptembertől is része lesz a Csurgón, Kaposváron, Tabon szervezett mezőgazdasági vállalkozó képzésnek és a marcali szőnyegszövő oktatásnak. Tolnában az év hátralévő részében főleg Szekszárdon lesznek kurzusok, ahol szakácsoknak, kandalló készítőknek, nehézgépkezelőknek és valutapénztárosnak egyaránt tanulhatnak a hallgatók.

Jó tudni, hogy a képzés idejére diákigazolvány jár 75 százalékos menetjegy térítési kedvezménnyel és keresetpótló juttatásban részesülnek a tanulók.

M. B. E.

Az építőipar tanfolyamainak volt a legnagyobb sikere **Fotó: Löffler Gábor**

Drágul a szén a régióban

Nő a kereslet a szilárd tüzelőanyag iránt

Spóroltak az emberek Dél-Dunántúlon az első félévben, fele annyi szilárd tüzelőanyag nem fogyott ebben az időszakban mint a korábbiakban – mondta az ÚDN-nek *Meiszter Péter*, a Déltüzép Rt. vezérigazgató-helyettese. Somogyban, Tolnában és Baranyában egyforma volt a helyzet, hiába adtak 10-20 százalékos kedvezményeket a vásárlóknak.

Augusztusban aztán egy csapásra nagy felvásárlási láz kezdődött, a fűtőolaj drágulása, az energiaárak emelésével kapcsolatos híresztelések láthatóan a szén és a fa vételére serkentették az embereket. Most már a régió egyetlen Tüzép-telepén sem lesz leértékelés, de mintegy 5 ezer tonna brikettet és 10 ezer tonna darabos szenet még beszerzési áron kínálnak. Ugyanakkor további 30-30 ezer tonna brikettet és darabos szenet egyre drágábban, a kereslet alakulása szerint értékesítenek – összesen ekkora a tüzelőanyag igény szezononként a 3 megyében együttesen.

Érdemes azt is megjegyezni, hogy a brikett beszerzési forrása Tatabánya és Dorog, így a déli határmenti településeken Nagyatádtól Siklósig valamivel mindig többe kerül ez a tűzrevaló, jelenleg a Kónix elnevezésűnek 850 forint körül mozog mázsája.

Az ukrán szén egységáron kapható, 868 Ft/q. Az is biztos hogy lehet bármilyen kemény tél, lesz elég szilárd tüzelőanyag a Dél-Dunántúlon, cseh, lengyel, szlovák darabos szén is kapható, legfeljebb átmeneti, egy-két hetes hiányokra lehet számítani az esetleges szállítási nehézségek miatt.

M. B. E.

Fegyverrel a kézben biztosítás nélkül

A közelmúlt tragikus eseménye volt a várpalotai lőtéren történt baleset, ennek kapcsán jogosan merül fel a kérdés: biztosítva vannak-e a katonák és a rendőrök, akik nap mint nap fegyveres szolgálatot teljesítenek, illetve kiszámíthatatlan veszélyeknek vannak kitéve.

A Magyar Honvédség 20 éve van partneri kapcsolatban a ÁB-AEGON Biztosítóval. A különböző éleslövészetekre, veszélyesebb kiképzésekre egy általános biztosítási megállapodás vonatkozik. *Erdélyi Lajos* honvédségi szóvivő elmondta, egy-egy konkrét eset kapcsán köt a honvédség biztosítást a résztvevőkre, ilyen lesz például az ENSZ feladatok végrehajtása, illetve minden évben az augusztus 20-i tűzijátékot előkészítő munka. A honvédség veszélyes üzem, indokolt lenne mihamarabb találni egy olyan generális biztosítási formát, amely sorkatonákra, tisztekre, polgári alkalmazottakra egyaránt vonatkozik, azonban a jelenlegi anyagi körülmények ezt nem teszik lehetővé.

Dr. Ernyes Mihály Baranya rendőrfőkapitánya elmondta, a rendőröknek nem kötnek hivatalból biztosításokat, viszont hamarosan törvényi szinten is szabályozni fogják a szolgálat során bekövetkezett balesetek utáni járandóságokat.

H. Zs.

Lebontásra ítélték, ezért őrizhette meg régi hangulatát

Állomásfelújítás Dombóváron

Tavaly ünnepelték az új-dombóvári vasútállomás felvételi épületének száz éves centenáriumát, amelyet pontosan 1893-ban adtak át az utasforgalomnak, mint a dél-dunántúli régió legnagyobb vasúti csomópontjának büszkeségét. Azóta többször tatarozták az építményt, illetve melléképületeket tűzdeltek mellé, azonban az utolsó negyedszázadban szinte semmi felújítás nem történt az épületen.

Süle Ferenc, a MÁV Pécsi Üzletigazgatóságának műszaki igazgatóhelyettese elmondta, hogy húsz évvel ezelőtt a dombóvári vasúti csomópont fejlesztésére, áteresztő-képességének növelésére készültek a tervek, amelyek további sínpárok lefektetését tartalmazták. Ez alapján a felvételi épület helyén is sínek futottak volna, míg az utasokat egy újonnan épített, nagyobb, korszerűbb létesítményben fogadták volna. Ezért tolódott a lebontásra szánt felvételi épület felújítása. A vasúti személy- és teherforgalom alakulása miatt azonban csak tervek maradtak a korábbi elképzelések, nem fektettek újabb síneket és nem készítették el az új felvételi épületet sem.

A '90-es évek elején az Utasellátóhoz tartozó konyhát, az utasforgalom útvonalától távol eső vizes blokkot és a szociális épületet bontották el és alakítottak ki a helyén egy új szárnyat. Itt kapott helyet a kereskedelmi hivatal, illetve a nagycsarnok és a váróterem felújítása idejére ideiglenesen ide költöztek a pénztárak, a padok, asztalok, illetve egyéb irodák is.

Az előcsarnok építészetileg elkészült, a váróteremben még a burkolatokon dolgoznak a szakemberek. Az utasforgalomhoz és az étteremhez közelebb került most a vizesblokk, amelyhez a csarnokból lépcső vezet le az alagsorba, ezeken vannak még vissza apróbb kiegészítő munkálatok. A felvételi épület utasforgalmi helyiségeinél elkészült a külső homlokzat vakolása, felújítása is. A nyílászárók zöld színe, a vörös keretek, a sárga vakolat és a cirádás-faragott tetődíszek a századforduló hangulatát idézik fel a szemlélőben. Az előcsarnokban lévő díszes csillár, a domináló kellemes zöld szín és a helyreállított oszlopok szintén a száz évvel ezelőtti múltba kalauzolják az utasokat. Az épület emeleti részén két szolgálati lakást is kialakítanak, ezzel ismét életre kelhet a régi hagyomány, amely szerint az állomásfőnök jó gazda módjára nem csak dolgozik az állomáson, hanem itt is lakik, itt tölti élete jelentős részét.

A megközelítőleg százmillió forintért, korabeli hangulatában felújított állomásépület úgy alkothatna egységes egészet az előtte lévő térrel és buszmegállóval, ha azok is megújulhatnának. A tér és a buszmegálló felújítása azonban már nem csak a MÁV-on múlik, hanem a Vasút, a Volán és az önkormányzat összefogásának kérdése.

Hajdu Zs.

Korabeli hangulatát idézi a felújított állomás **Fotó: Löffler**

Kisplasztikai tárlat Zalaegerszegen

Csaknem félszáz alkotó 150 munkáját mutatja be az a regionális kisplasztikai kiállítás, amelyet a tervek szerint ezentúl három évente megrendez a zalaegerszegi Városi Hangverseny- és Kiállítóterem, valamint a Göcseji Múzeum.

A regionális tárlat anyaga a kortárs horvát, szlovén, osztrák, valamint vasi, veszprémi, somogyi és zalai művészek munkáiból állt össze. A kiállítás egyben megmérettetés is, hiszen a Képző- és Iparművészeti Lektorátus zsűrizte az alkotásokat. A fődíjat *Horváth László* veszprémi szobrászművész kapta. A kiállítás szeptember 25-ig látogatható Zalaegerszegen.

Szakmunkásképző a volt dunaföldvári szovjet laktanyában

Értékesítette a dunaföldvári volt szovjet laktanyát a Kincstári Vagyonkezelő Szervezet. Az objektumot a Dunaföldvári Szakoktatási és Ipari Centrum Kft. vásárolta meg. Az aláírt adásvételi szerződés szerint a vevő 124 millió 665 ezer forintért vásárolta meg a volt szovjet laktanyát. A megvásárolt volt katonai objektum több mint 139 ezer négyzetméternyi területén 36 épület van. A Dunaföldvári Szakoktatási és Ipari Centrum Kft. egyrészt munkahelyteremtő beruházást tervez a területen, másrészt arra kívánja fölhasználni az épületek egy részét, hogy egy nemzetközi szakmunkásképző iskolát hozzon létre.

Hétezer hallgató a Miskolci Egyetemen

A Miskolci Egyetem aulájában szombaton nyilvános ünnepi tanácsüléssel kezdődött meg az 1994-95-ös oktatási év, amely az egyetem történelmének 249-ik, Miskolcra települése óta pedig 55-ik tanéve.

Az egyetem első évfolyamán hat műszaki és humán karon rekordszámú, a nappali tagozaton 1800, levelező tagozaton pedig 470 első éves hallgató kezdheti meg tanulmányait. Az őket, szüleiket és családtagjaikat köszöntő *Farkas Ottó* rektor szólt arról, hogy a Miskolci Egyetemem folyó sokirányú képzés iránt egyre nagyobb az érdeklődés. Ez elsősorban annak köszönhető, hogy az intézmény helyesen döntött amikor a képzés stratégiáját az universitas szellemében fogalmazta meg. A hat karon belül új szakok előkészítése is megtörtént, így a jövőben mérnök-menedzsereket és mérnök-matematikusokat is képeznek majd. A gazdaságtudományi és műszaki karok összefogásával mérnök-közgazdászokat is oktatnak. Az állam- és jogtudományi karon nagy az érdeklődés a külkereskedelmi jogászképzés iránt.

Szájzuhany és fogselyem

Fogas kérdések mindennapi tisztálkodásunkról

Manikűröshöz, pedikűröshöz járni egykor úri flancnak számított, ma már természetes dolog. Ugyanakkor száj- és fogápolási szokásainkban semmi sem változott évtizedek óta, napi kétszeri gyors fogmosással úgy hisszük minden tőlünk telhetőt megtettünk. Pedig például a fogselyem, vagy a szájzuhany nem valami extravagáns divatcucc, s alig tudunk róluk valamit, a szájöblítőnek sem csupán az a feladata, hogy diszkóba menet különösen jó illatú legyen a leheletünk.

Felmérések szerint a hazai lakosság 92 százaléka nem tudja, hogyan kell a szájápolást helyesen végezni. Ki gondolná, hogy a fogselyem évszázadok óta használatos tisztító eszköz, s mindenkinek ajánlott a szűk fogközök rendbetételére, a koronák, hidak, fogszabályozók „karbantartására". A fogselyem megéri a pénzét, 2-300 forintért félévre elegendő mennyiség beszerezhető. Az sem terjedt el a köztudatban, hogy egy-egy hatékony fogmosás ideje 5 perc, melyben az íny masszírozásának is jelentős szerepe van.

A jó fogkefét nem elsősorban a több töréspont különbözteti meg társaitól – tudtuk meg a pécsi L&L Dental Kft. vezetőjétől, Terényi Tibortól – hanem a keskeny, hajlékony, de sokat bíró fej, a legömbölyített szálvégek, s ezek a tulajdonságok szabad szemmel nem láthatók, de a Teszt-Magazin szerint az Oral-B viszi el köztük a pálmát. A fogkefék továbbfejlesztett változata az elektromos meghajtású forgófejes, mely a fogfelület minden részét érinti, s gyerekjáték a kezelése.

Bizonyítható, hogy a szájban a lepedék egy része még így sem távolítható el több helyről, ekkor jön a szájzuhany, s a magasnyomású porlasztott víz eljut mindenhová. A 8-10 ezer forintos masinák hosszú élettartamúak – érintésvédelmi okokból többnyire akkumulátorról működnek, rajta a fejek cserélhetők, ily módon a készüléket az egész család használhatja. Az 5 perces fogmosás záró akkordja pedig mindig az alapos fertőtlenítést végző szájöblítő használata legyen.

Mészáros B. E.

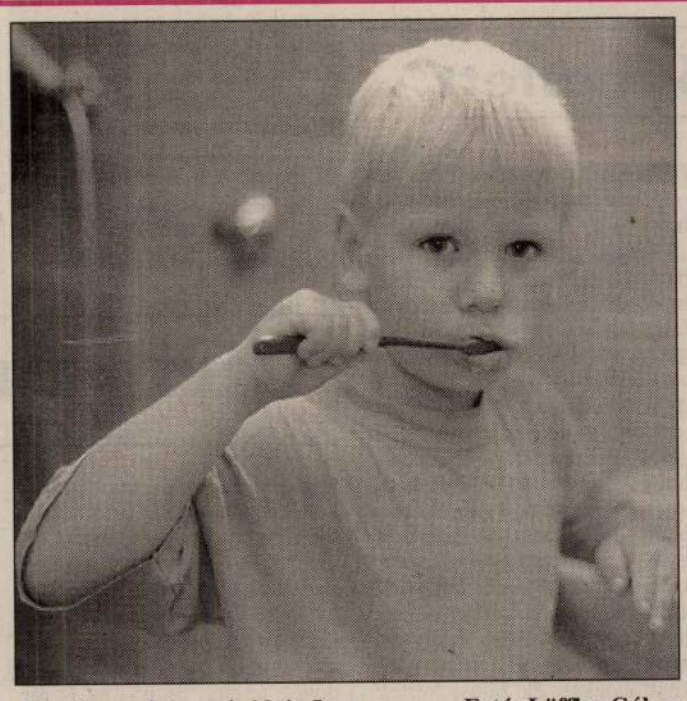

A hatékony fogmosás ideje 5 perc **Fotó: Löffler Gábor**

Siker

Rádóczy F. László keze nyoma

Rádóczy F. László építész nem érzi magát sikeres embernek, legalábbis nem abban az értelemben, ahogy ez manapság amerikai mintára Magyarországon értelmezik. Pedig a nagyközönség több helyen felfigyelhetett munkáira. Pécsett a Palatinus Szálló rekonstrukciós munkáinak volt vezető építésze. A Dóm belső terét *Dévényi Sándorral* együtt tervezte meg. A Piccoló és a Xavér Söröző belső kialakítása az ő munkája. Kaposváron egy 105 lakásos egyedi panel épületet tervezett, és a zalakarosi gyógyfürdő is őrzi munkája nyomát. Székesfehérváron üzletház és bank épült tervei nyomán. Legkedvesebb munkájának a pécsi Király utcában nemrég megnyílt Royal Kávéházat tartja.

– Pécsre 1979-ben kerültem az Iparművészeti Főiskola elvégzése után. Diplomám a hagyományos értelemben vett „külső" építészeti tervezésre nem jogosított, ezért csak a Dél-Dunántúli Tervező vállalaton keresztül tervezhettem ilyeneket. Tíz évi munka után kaptam meg a hivatalos papírt is arról, hogy „teljes értékű" építésznek tekintenek. Úgy gondolom, hogy nem létezik „külső" vagy „belső" építészet, csak építészet van. Nagyon nehezen tudnám elviselni, hogy az én épületemen velem párhuzamosan más építész is munkálkodjon. Nem lenne enyém.

– Nem tartja megalkuvásnak, amikor a megrendelő igényéhez kell igazodnia?

– Magától értetődő, hogy a megrendelő igényéhez kell igazodni. Az én feladatom fontos része, hogy olyan irányba kell ezeket terelni, hogy a megvalósult munkát még jobbnak érezze, mint ami az ő elképzeléseiben szerepelt Ebbe belefér, hogy a tervezés során összevesszünk, de a végére általában jó szájízzel válunk el egymástól. A tervezőnek hasonulnia kell az építtetőhöz, fel kell ismernie igényeit akkor is, amikor az nem tudja pontosan kifejezni mire is gondol. A kivitelezés során a megrendelők és a kivitelezők új ötletekkel állnak elő, amelyek tovább bonyolítják az életet.

– Üzleti szempontból fellendülőnek érezte a rendszerváltást követő éveket?

– Nem. Igaz, hogy nagyon sok bolt nyílott, amelyek drága anyagokból építkeztek, de a tulajdonosok annyira már nem voltak igényesek, hogy egyedire terveztessék is meg.

– A Royal Kávéház a kedvenc munkája.

– Igen. A megrendelőnek itt nem volt határozott elképzelése. A régi Nádor Kávéház hangulatát szerette volna felidézni. Ezen túl szinte teljesen szabad kezet kaptam, minden részletbe bele tudtam nyúlni, végig tudtam csinálni az egész folyamatot az étlapig bezáróan.

– Milyen házat tervezne magának?

– Nem tudnám elmondani, de most megtekinthető a Pécsi Galériában rendezett kiállításon, a meg nem valósult elképzeléseim között. **U. G.**

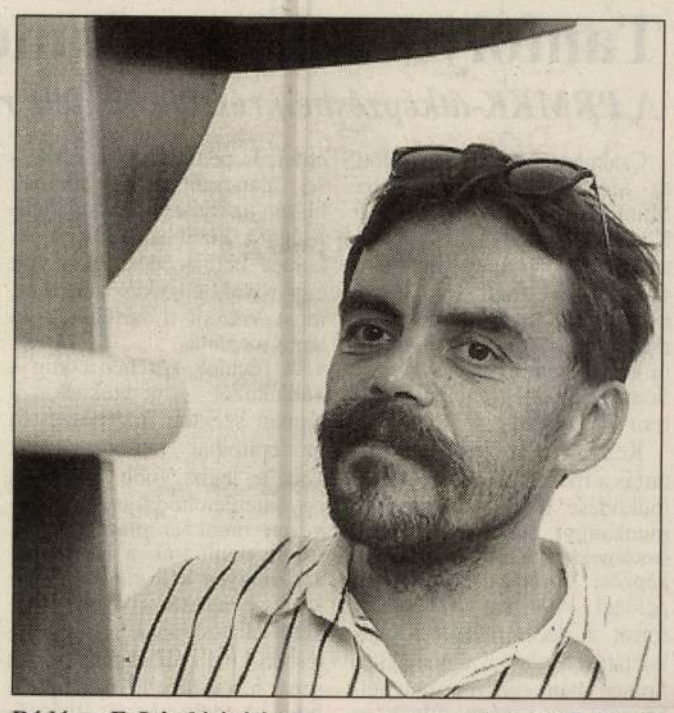

Rádóczy F. László építész **Fotó: Tóth László**

Szász-kiállítás Tamásiban

Csaknem egy hónapon át nyitva tartó kiállításon mutatják be *Szász Endre* festőművész alkotásait Tamásiban. A tárlat a Galériában szeptember 7-én, délután 16 órától látható és október 2-ig minden nap – hétfő kivételével – 14-18 óra között lesz nyitva.

Ismerkedés Dél-Afrikával

Afrikai ételkülönlegességeket felvonultató vacsoraest keretében ismerkedhettek meg pénteken az érdeklődők a világszerte egyre népszerűbb turistaparadicsommal, Dél-Afrikával, a fél európányi méretű országgal. Az afrikai utazásokra specializálódott Tan-Túra Utazási Iroda képviselői a pécsi Minaret étteremben, a Lenau Reisen Utazási Iroda meghívására videofilmvetítéssel egybekötve osztották meg személyes élményeiket a kerthelyiségben összegyűlt vendégekkel.

Végetért Siófokon a jegyzők konferenciája

Szombaton végetért a Jegyzők II. Országos Konferenciája Siófokon. A háromnapos tanácskozás fő célja egy, már korábban megkezdett párbeszéd folytatása a politika és a szakma képviselői között annak érdekében, hogy a közigazgatásban dolgozók eloszlassák a politikusok részéről még mindig érezhető bizalmatlanságot. A jegyzők konferenciájának különös jelentőséget ad, hogy ezekben a napokban kezdte meg a Parlament az önkormányzati törvény módosításának tárgyalását. A tanácskozás résztvevői abban a reményben fogadták el a különböző szekciókban állásfoglalásaikat, hogy javaslataikat figyelembe veszik a törvényalkotók.

Balogh János Szigetvárnak gyűjti a régiségeket

Ódon tárgyak a présházban

Balogh János a metszőolló ősére, a kétélű metszőkésre a legbüszkébb

– Ez a magtakaró láncborona volt az egyik első szerzeményen – mutat *Balogh János* nyugdíjas büszkén a présháza falán lógó vasszerkezetre. Az apró magvak betakarására, illetve a legelőn a vakondtúrások eltüntetésére használták évtizedekkel ezelőtt ezt a boronát. Basalban az egyik kertben találtam rá, félig elásva, elkértem, hazahoztam. Aztán jött szép sorba a többi mezőgazdasági használati eszköz, egyéb tárgyak, ma már több mint 200 féle van belőlük. Szántó-vető emberek voltak a szüleim, én is ezzel foglalkoztam, innen örököltem a szerszámok és eszközök szeretetét.

A présház külső két oldalát és előterét is a falra függesztett tárgyak díszitik, az épület előtt öt féle eke látható. Számtalan, érdekesebbnél érdekesebb tárgy van itt, látszatra hasonlítanak egymásra, azonban mégis más-más célra használták ezeket nagyszüleink. Hobolból, Teklafaluból, Szigetvárról és a környező településekről származnak az itt látható tárgyak.

– Nem magamnak gyűjtögetem ezt a kis kiállítást, hanem Szigetvárnak. Ha találunk egy megfelelő épületet vagy helyiséget, ahol elrendezhetjük az eszközöket, gépeket, akkor nem kell tovább itt a présházba bezsúfolva tartani azokat, illetve sokkal többen megismerkedhetnének a régi idők paraszti tárgyaival. Tavasztól őszig a legtöbb tárgy az épületen kívül kap helyet, télre a padlásra kerülnek.

Egy furcsa alakú szerszámot vesz elő János bácsi, mint kiderül egy keresztfűrész, amelynek hiányzik az egyik fogantyúja. Nagyméretű fekvő farönkök darabolására használták, a munkások pedig függőlegesen húzogatták a fűrészt. Előkerül a rönkfordító, illetve a jancsifa is, amit farönkök felrakására használtak hajdanán az erdőkben. A sűrűn átfúrt fagerendát mindkét oldalon vastag vaslemezekkel erősítették meg, ezt függőlegesen felállították a szekér mellé, majd kivehető rövidke vasrudak segítségével fokról fokra haladva felemelte két ember a 2-3 köbméteres farönköt.

A bejárati ajtó fölött különböző méretű téli és nyári patkók sorakoznak. Alig bírja tartani a szeg a hajdanán földmérésre szolgáló láncot, amelyen különböző kovácsolt láncszemek és egyéb alakzatok jelzik az egyes hosszúság és terület mértékegységeket. Büszkén mutatja a házigazda a mai metszőolló ősét, az 1890-es évek előttről a kétélű kést, illetve az első metszőollók egyikét.

– Ebből a metsző késből mindössze a villányi múzeumban láthatnak még néhányat, máshol nem. **Hajdu Zs.**

Erdélyiek Baranyában

A két évvel ezelőtti felmérés szerint 1300-an települtek át Erdélyből Baranyába, őket tömöríti az „Erdélyiek Klubja Pécs" nevű szervezet, illetve a pécsi, baranyai szimpatizánsok a tagjai. Az egyesület tegnap Pécsett, az Ifjúsági Házban tartotta szezon nyitó ülését.

Bandi András, az egyesület elnöke elmondta, '88-ban alakultak, 1991-ben lettek önálló szervezet, különböző pályázatokból próbálják fenntartani magukat, mert szponzorokat egyelőre nem találtak. Az egyesület elsődleges feladata az érdekképviselt lenne, azonban nem tudják partneri szinten képviselni a Magyarországra érkező erdélyieket az önkormányzatokkal és a rendőrséggel szemben. A két állami szervezet inkább irányító, koordináló szerepet várna el az egyesülettől.

– Sokat köszönhetünk a pécsi értelmiségnek, támogattak, segítettek minket a kezdeti időszakban, illetve még most is. A megalakulástól számítva háromszor cserélődött a tagság, elsősorban azok keresnek minket, akiknek valamilyen elhelyezkedési, letelepedési problémájuk van. Az egyesület tagja az Erdélyi Körök Országos Szövetségének is.

A nyári szünet utáni ülésen a programok tervezésével, különböző meghívások, bemutatkozások szervezésével foglalkoztak és a Magyar-Román Hetek programjainak lebonylításában működnek majd közre. **H. Zs.**

Tanítóképzés Pécsett

A kormányok tanuljanak a múltból!

A jelen vezetőinek is tanulniuk kell a pedagógia múltjából, hogy ne fordulhasson elő olyan döntés, mint amellyel az előző kormány az óvónők helyzetét nehezítette meg. Többek között ezt a tanulságot vonták le a Pécsi Tanítóképzősök Emlékező és Baráti Körének tagjai *Somogyvári János* a pécsi tanítóképzés történetét bemutató előadása után Pécsett, a Várostörténeti múzeumban. Azokat az óvónőket ugyanis, akiknek csak középfokú óvónői végzettsége van, felsőfokú diploma és nyelvvizsga megszerzésére kötelezi az új közoktatási törvény. Mint az előadásból kiderült, régebben jobban ügyeltek a folytonosságra. Amikor az 1920-as években a tanítóképzők átálltak a négy éves képzésről az ötévesre, a négyéves képzésben részvevőket nem érte hátrány, nem kellett továbbképzésekre járniuk.

Pécsett már a XVIII. században működött tanítóképző iskola. 1778-ban biztosan létezett. Az ekkoriban szokásos pedagógiai módszer ekkor még a gyerekek fegyelmezésére, betörésére, „idomítására" irányult. 1831-ben alakult meg a püspöki tanítóképezde, ahol hittudományt, tanításmódot, magyar nyelvtudományt, írást, számolást, rajzot és éneket tanítottak. A tanítás magyar nyelven folyt, de a tanítójelöltek németül is felelhettek a tanárnak. 1849. után ugyan szünetelt itt az oktatás, de 1870-ben már négy tanterme, irodája, tankertje is volt a tanítóképzőnek. A nagy múltú intézményt az 1949/50-es tanévben államosították. 1957-ben hagyta el az utolsó osztály falait. **U. G.**

Rádió mellett...

Cirip úr és a Hangya...

Szenvedélyes bogárügyi tanulmányokat folytatok különösen azóta, hogy a közelmúltban kedvenc professzorom Balogh János a rádióban a tücskök életéről, szokásaikról, életmódjukról tartott rövidke előadást. Négyféle tücsökről beszélt, és a lassított hangfelvételről értesülhettünk, hogy például a dél-amerikai tücsök magasabb hangon és gyorsabb ritmusban ciripel, mint mondjuk európai társa. Tudományos érdeklődésemet főként az váltotta ki, hogy nekem is van tücsköm.

Felfedezésem a későbbiek folyamán fájdalmat is okozott, mert éjszaka a sötét szobában mezítláb akkorát rúgtam a karosszék lábába, hogy a nagyujjamon a körőm ijesztően kékülni kezdett. A történet korábbi keletű: körülbelül egy hónapja éjszaka arra ébredtem, hogy egy tücsök jókedvűen „hegedül" a szobában. A visszhang megtévesztő volt, csak hosszabb fülelés után jöttem rá, hogy ez a fekete, szép kis bogárka, valahol a kacatokkal teli asztalon hülyéskedik. Villanygyújtás után azonnal elhallgatott, ami érthető is, és amelyből azt a következtetést vontam le, hogy a tücsök l á t engem és fél tőlem. Pedig én még az ablakon betévedt darazsat, de még a legyet sem csapom agyon, csupán kihajtom, nem kevés küzdelem árán. De hogyan került ide ez a mezei „vad", hiszen eddigi ismereteim szerint a tücsök főként vidéken él, falusi kertekben, de fő tartózkodási helye többnyire a legelő, vagy a csalit. (Mi az a csalit? ?! . . .) A költők is megénekelték már rég a gyönyörű tücsökzenéket, de soha nem úgy, hogy „. . . aztán az aszfalton, az éjszakába borult Ifjúság-úton ciripeltek a tücskök . . ." Röhejes is lenne. Ám ez mégis csak itt ciripel és még hozzá a n y o l c a d i k emeleten. A liften nem tud feljönni, mert nem éri fel a gombokat és különben is honnét tudná, hogy hozzám érkezvén a nyolcadikon kell kiszállnia? Szóval Cirip úr több éjszakán át szórakoztatott, ám egyik éjszaka már a fülem mellett, valahol a rádióm környékén muzsikált és ehhez már nem tudtam jó képet vágni. Tenyeremmel megcsapkodtam a doboz tetejét, mire – ez is rejtély – a rádióm azonnal megszólalt, sőt bömbölt, a tücsök elhallgatott. A következő napokban csend volt a szobámban, őszintén szólva már restelkedtem is, sajnáltam, hogy ilyen goromba magatartást tanúsítottam kis szobatársam iránt.

Egy hét múlva – kissé távolabbról ugyan – de megint jelentkezett Cirip úr. Először azt hittem, hogy a tévéből jön a hang, ahol éppen egy dél-amerikai őserdei film volt a műsoron, de az „End" felirat után a tücsökzene még mindig szólt. Különben pedig az én tücsköm hangja európai volt, a megszokott hangfekvésben és ritmusban, tehát Balogh professzor dél-amerikai tücske szóba sem jöhetett.

Most már óvatosabb voltam és elindultam a hang irányába, az ajtó felé, amikor is a sötétben belerúgtam a szék lábába. Ugráltam kínomban mint a sánta cinke, de aztán megtaláltam, pontosabban csak sejtettem, hogy a hűtőszekrény alól jön a tücsökzene. Nem kapcsoltam fel a villanyt, ne hogy elriaszszam, de szóvátettem neki, hogy ez piszokság, amit velem tesz, vagy este ciripeljen, vagy hajnalban, de ne legmélyebb álmom idején. Káromkodtam is, még néhányszor mondta, hogy „Cirip . . . cirip . . ." és elhallgatott. Két nap múlva újra kezdték. Mert már ketten voltak. Elment a nőjéért, mert Cirip úr ugyan még a hűtő alól muzsikált, Tücsökné pedig bevonult a fürdőszobába. Hát így vagyunk most hárman és gyanítható, hogy ha összefekszenek, megszületnek a kis tücsök-krapekok, akkor pedig gondoskodnom kell népes családomról. Etetnem, itatnom kell őket, de azt sem tudom például, hogy a tücsök tulajdonképpen mit eszik? Beszerezném nekik az eledelt, de hol és hogyan? hogy mást ne mondjak: hol van egyáltalán Pécsett tücsök-élelmiszerbolt? Talán be kéne terjesztenem az ügyet, az önkormányzati ülésre. Nem várható el, hogy Cirip úr és együttese, étlen-szomjan bazseváljon nekem. Eszembe jut a vicc. A Tücsök találkozik a Hangyával: „Hogy van?" „Hát . . .egész nap dolgozom, épp hogy megélek. És Te?" – „Tudod, nyáron a Balaton, aztán ha romlik az idő, lemegyek az Adriára, utána francia Riviéra és muzsikálok vidáman . . ." A Hangya elszomorodik, majd így szól „Ha már Franciaországban jársz és találkozol La Fontain-nel, mond meg neki, le van . . ."

KÁLMÁNDY P. Ferenc
KISMÁNYOKY Károly
LANTOS Ferenc
RÁDÓCZY F. László
VALKÓ László

RÁDÓCZY F. László

A PÉCSI GALÉRIA
tisztelettel meghívja a
„VÁLOGATTA: AKNAI Tamás"
kiállításának megnyitására
a Széchenyi téri kiállítóterembe
1994. szeptember 1-én,
csütörtökön délután 5 órára

Megnyitja:
Dr. PÁVA Zsolt
Pécs Megyei Jogú Város
alpolgármestere

A kiállítás megtekinthető
szeptember 25-ig, naponta 12–18,
szombaton 10–18 óráig, kedd szünnap.

PÉCSI GALÉRIA • H-7601 Pécs • Pf. 162. • T/F.: +36 (72) 315-623

Ly Művészet Szerkesztősége
Sinkovits Péter

Budapest
Báthori u. 10.

1054

RÁDÓCZI Gyarmathy Gábor

ARS HUNGARICA
XIX.évf.1.sz. 1991 66,67,79

TANULMÁNYOK
Hegyi Lóránd: Kalligráfia, absztrakt expresszionizmus, informel Magyarországon 1958–1970 között 3
Keserü Katalin: Pop art Magyarországon 15
Hegyi Lóránd: Struktúraelvű és geometrikus művészet Magyarországon 1968–1980 között 29
Andrási Gábor: A Zuglói Kör (1958–1968) 47
Mezei Ottó: A Szürenon és kisugárzása 65

DOKUMENTUM
Molnár Sándor: A festői elemek analízise (1962) 85
(Sajtó alá rendezte: Andrási Gábor)
Dokumentumok a Szürenon és kisugárzása című tanulmányhoz 111
(Összeállította: Mezei Ottó)

Meghívó

RÁDÓCZY GYARMATHY GÁBOR

grafikáinak bemutatására

a kiállítást megnyitja

BÁLINT ENDRE

az eötvös klub galériájában

Budapest, V. kerület Károlyi Mihály utca 9.

1969. november 4-én délután 6 órakor

hétköznap 11–18 óráig tekinthető meg XI. hó 21-ig

Ankétot tart XI. 21-én 6 órakor BEKE LÁSZLÓ művészettörténész

Rádóczy Gyarmathy Gábor

Meghívó

RÁDÓCZY GYARMATHY GÁBOR

grafikáinak bemutatására

a kiállítást megnyitja

BÁLINT ENDRE

az eötvös klub galériájában

Budapest, V. kerület Károlyi Mihály utca 9.

1969. november 9-én délután 6 órakor

hétköznap 11–18 óráig tekinthető meg XI. hó 21-ig

Ankétot tart XI. 21-én 6 órakor BEKE LÁSZLÓ művészettörténész

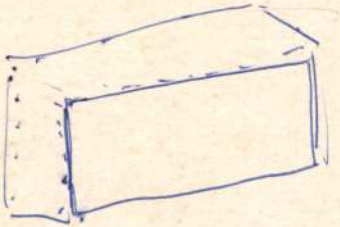

Rádoczy Gyarmathy Gábor
festő.

Két helyen mutatkozott be a fiatal
művész, az Eötvös klubban grafi-
kával, holbázsával és a Központi
Fizikai Kutató Intézetben képével.

Merei Ottó: Rádoczy Gyarmathy Gábor kiállítása
Művészet, 1970. február – 31 lap.

Rádóczy Gyarmathy Gábor

188. „1919" Zöreje 46 x 40

5. Miskolci Orsz. Grafika Biennale, Miskolci Galéria 1969. Kiáll. Zat. Bev.: B. Supka Magdolna

Rádóczy Gyarmathy Sálor, grafikus

MDK

Terrakotta- és grafikai munkái-ból tárlat nyílt a Madách Színház előcsarnokában.

— : □ Rádóczy ....

2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1970. okt. 23.

Rádóczy Gy. Gábor

1. Hasadás repr.

Budapest 1969

Rádóczy Gyarmathy Gábor
festő.

A fiatal művész a poznani főiskola
hallgatója volt. Budapesten most
legyszerre két helyen mutatkozott be.

Merei Ottó: Rádóczy Gyarmathy Gábor kiállítása
Művészet, 1970. február – 31 lap.

Rádoczy Gy. Galor

Részt vett a kiállításon.

Merei Ottó: Progresszio fiatalok kiállítása.
Művészet, 1969. november - 42 kap.

MÜVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Rádóczy Gyarmathy Gábor

Az időtlen rézkarc 50×58 cm
39,5 Celsius " 48×58 "

Stúdió '70. Ernst Múzeum Bp. 1970. Kiáll. kat.
Bev.: Bereczky Lóránd

Rádoczy Gy. Gábor

Szerepel a progressiv törekvésű festők és szobrászok tárlatán a József Attila Művelődési Házban

Mephisó 1969 ápr. 27

Rádóczi Gy. Gábor

Szerepel a Banja-Lukai muzeum-nak ajándékozott művek tárcatán a húsaknak

D. M.: Képkölművészet

Ugyanaz 1971 II. 138 old.

Rádóczy Gyarmathy Gábor

Neoszürrealista művész. – Felmérésben vett részt.

S. Nagy-Katalin: Kísérleti felmérés a művészeti ízlésről. – Valóság, 1970. 5. sz. 59. l.

MDK

Ráday Gy. Gábor, grafikus

Jutalmat Kapott.

—: Kiontották az Ezüstgerely-díjakat 12.

Népszabadság, Bp. 1971. március 7.

Rádóczy Gyarmathy Gábor

Ballada (reprodukció).

Valóság, 1970. 11. sz. 8. l.

Rádóczy Gyarmathy Gábor

Rajz (versről).

Valóság, 1969. 8. sz. 39. l.

Rádóczy Gyarmathy Gábor

Moutárs (reprá)

Valóság, 1970. 3. sz. 109. l.

Rádóczy Gyarmathy Gábor

„A város elhagyása" (rep.é)

Valóság, 1969. 2. sz. 64. p.

Rádóczy Gyarmathy Gábor

A müvész grafikáit és terakottáit a Madách Szinház előcsarnokában rendezett kiállitáson mutatták be, melyet "Fiatal Képzőművészek Tárlata" cimmel nyitottak meg.
"Ez történt még a héten..." c. rovat közleménye.

Film Szinház Muzsika, Bp. 197o. okt. 31.
XIV. évf. 44. sz. 23. lap

Rádóczi Gy. Gábor, festő

- ajándékozott a jugoszláviai Banja Luka-i múzeumnak. Előtte kiállítva a Műcsarnokban

D.I.: Képzőművészet
Vigília, 1971. febr. 139. l.

Ráadóczy Gyarmathy Gabor

Graphen

„Az idóllen" (repro)

Ujvári Béla: Studio 70

MŰVÉSZET , 1970. julius - 32.lap

Rádóczy Gy. Gábor

Oratórium kare 50×60 cm
Szellem icarusa kare
50×60 cm

XIII. Szegedi Nyári Tárlat
1972. jul. – szept.

Rádóczy Gy. Gábor

Pásztordal pentatónia
leave 50x70 cm

XIII. Szegedi Nyári Tárlat
1972. jul. – szept.

Rádóczy Gy. Gábor

Jobbágylakodalom

kerc 69x49

Studio Galéria 72

Rádóczy Gyarmati Gábor

grafikus

Rádóczy Gyarmati Gábor grafikai mű-
vészt a Stúdió Galériában mutatja
be ma 14-én

-.- Kiállítási naptár.
MŰVÉSZET, 1973.január - 46.oldal

Radóczy Gyarmathy Gálos
grafikus

A krakkói Krystofory Galériában a "Magyar Grafika Napja" csoportos kiállításon részt vett.

.-. Magyar művészek kiállításai külföldön.
MŰVÉSZET, 1972.szeptember - 46.oldal.

Rádoczy Gy. Gábor müve

Jattók: Kikszokállú

Kortárs 1972/2 253. old.

Rédöcsy Gyarmathy Gálot
festő és grafikus

A művész 1943-ban Budapesten érettségizett. Tanulmányait a Képző és Iparművészeti Gimnáziumban kezdte, majd Lengyelországban a Poznani Képzőművészeti Főiskolán folytatta.

Horváth Béla: Kiállítási naptár.
Művészet, 1974. január - 47. oldal

Rádóczy Gyarmathy Gábor
festő és grafikus

A művésznek két kiállítása volt
Poznanba, valamint Budapesten,
Torontóban és Kanadában is volt
tárlata.

Horváth Béla: Kiállitási naptár.
Művészet, 1974.január - 47.oldal

Rádóczy Gyarmathy Gábor
festő és grafikus

A Stúdió Galériában van Rádóczy Gyarmathy Gábor kiállítása. Ez a művész hetedik önálló tárlata.

Horváth Béla: Kiállitási naptár.
Művészet, 1974.január - 47.oldal

Rádóczy Gyarmathy Gábor
festő és grafikus

Rádóczy Gyarmathy Gábor Lengyelország-
ban a festészet, vízhan, fanúlszet, le-
tografia és plakat szakon szerzett mű-
vészi felkészítést.

Horváth Béla: Kiállitási naptár.
Művészet, 1974.január - 47.oldal

Rádóczy gyarmathy Gábor
festő- és grafikus

Rádóczy törekvése, hogy az ismert hon-
vencionális tárgyak és gesztusok felületi,
külső látványát sajátos jelkép-rendszer-
ré alakítsa át.

Horváth Béla: Kiállitási naptár.
Müvészet, 1974.január - 47.oldal

Rádóczy Gyarmathy Gábor

Vietnam '72 c. képzőművészeti kiállításon szerepelni fognak alkotásai. a kiállítás I. szentháromság tér 1. dísztermében lesz rendezve, a megnyitó okt. 30:-án lesz.

Meghívó, 1972. okt. hó.

Rádóczy-Gyarmathy Gábor

Főiskolai tanulmányait Lengyelországban folytatta, művei szerepelnek a varsói magyar kulturális intézetben rendezett kiállításon

Magyar Nemzet 1973 november 21
4. old.

Rádóczy Gyarmathy Gábor

grafikus

ma nyitja meg kiállítását

a Stúdió Galériában

Magyar Nemzet 1974 január 4

4. old.

Rádóczy Gyarmathy Gábor

"Kopernikusz" cimmel a lap bemutatja a művész rézkarcát kiállitásáról a cimlapon. Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1974. jan. 12. XVIII. évf. 2. sz. cimlap.

Rádóczy Gyarmathy Gábor, grafikus

Kiállítása lesz a Stúdió Galériában.

— : Hallottuk 2.

EST I HIRLAP, Bp. 1974. jan. 3.

Rádóczy Gyarmathy Sálor, grafikus

Kiállít az Ernst Múzeumban.

Székely András: Stúdió '73 7.

Népszabadság, Bp 1973. dec. 28.

Radóczy Gy. Gábor, grafikus

szerepel a VII. miskolci grafikai biennálén.

P. Kiss Julianna: Új lehetőségek, új utak

Népszabadság, Bp. 1974. jan. 4.

7.

Raádóczy Gyarmathy Gábor, grafikus

Tárlata a Stúdió Galériában
látható.

—: A hétvégi kulturális programokból.

Népszabadság, Bp. 1974. jan. 5.

Radóczy Gy. Gábor

Bethán ballada rézkarc
50x70

XIV. Szegedi Nyári Tárlat
1973. júl. 22 – szept. 16.

Radóczy Gy. Gábor

1. Bartók: Kékszakállú herceg vára rézkarc 50x70
Cantata Profana —4— 53x67

XIV. Szegedi Nyári Tárlat
1973. júl. 22 — szept. 16.

Rádóczy Gyarmathy Gábor, grafikus

Lengyelországban tanult a fiatal grafikus.
Tárlata a Stúdió Galériában látható
Megemlített és ismertetett művek:
Béke, Vietnam, Lázadás, Éhség.

P. Szücs Julianna: Dínítő szimbolumok 7.

Népszabadság, Bp. 1974. jan. 23.

Radóczy Gy. Gábor

A Fiatal Képzőművészek Studiójának kiállitásán szerepel a müvész az Ernst Muzeumban. Szabó György: "Fiatalok, öregesen" cimmel ir a tárlatról és a grafikusok között elismeréssel emliti meg a müvész munkáját, de müveiről külön nem nyilatkozik.

Élet és Irodalom, Bp. 1971. dec. 18.
XV. évf. 51. sz. 12. lap

Rádoczy Gyarmathy Gábor

Bemutatott müve:

188. sz. "1919" kőrajz 46 x 40 cm

Katona László: V. Miskolci országos grafikai biennálé, Budapest, 1969

Dádóczy Gyarmathy Gábor

Bemutatott művei: Bartók: „A kékszakállú herceg vára", színes rézkarc, 48.5 x 68.5; „Jobbágylakodalom", színes rézkarc, 69 x 49.5. (reprodukció)

Katona László: VI. Miskolci országos grafikai biennálé, Miskolc, 1971

Rádóczy Gyormathy Gábor

„Solymászat", színes rézkarc, 48 x 69 cm;
„Vietnam", színes rézkarc," 48.5 x 70 cm.
„Üzekedők", színes rézkarc, 48 x 69 cm.

Kotona László: VI. Miskolci országos grafikai biennálé, Miskolc, 1971

Rádóczy Gy. Gábor

Bemutatott művei:

„Üzekedők", kasc, 50 x 70 cm.

„Bartók", Lekpakállú, kasc, 50 x 70 cm.
(reprodukció)

Rozványi Márta: Studió 71.

Budapest, 1971.

Rádóczy Gy. Gábor

a Fiatal Képzőművészek Stúdiójának kiállításán művei szerepelnek.

Sik Gábor: Stúdió, 41

Tükör, 1941. dec. 21.

Radóczy-Gyarmathy

A miskolci grafikai biennálén
színes rézkarcai szerepeltek.

Chikán Bálint: VI. miskolci országos
grafikai biennálé.

Népújság, Eger, 1971. dec. 19.

Rádóczy Gyarmathy Gábor

1. Bartók: A kékszakállú herceg vára
rézkarc

2. Jobbágylakodalom —"— 69 x 49

6. Miskolci Országos Grafikai
Biennálé '71

Rádóczy Gy. Gábor

1. Üzekedők kac 50 x 70 cm
2. Bartók: kékszakállú kac

Studio 71

Radóczy Gy. Gábor, [ ]

szerepel az Ernst Múzeumban.

P. Szűcs Julianna: Stúdió '71

7.

Népszabadság, Bp. 1971. dec. 15.

Rádóczi Gyarmathy Gábor

Solymászat, rézkarc

50 × 70 cm

Vadászati Világkiállítás 1971,
Műcsarnok

Radóczy Gy. Gábor [ ]

Kiállít

↓

— : Új tájlat a Stúdió Galériában 7.

EST/HIRLAP, Bp. 1972. jún. 27.

Rádóczky Gy. Gábor

a Fiatal Képzőművészek Stúdiójának tárlatán, - melyet a KISZ VIII. kongresszusának tiszteletére rendezett az Ernst Múzeumban, - grafikái szerepeltek.

Rideg Gábor: Stúdió '71

Népszava, 1971. dec. 12.

Rádóczy Gej. Gábor

a Fiatal Képzőművészek Stúdiójának kiállításán grafikái szerepelnek.

Szabó György: Fiatalok, öregek.

Élet és Irodalom, Bpest, 1941. dec. 14.

Rádóczky Gy. Gábor grafikus

neve emlétve, műve szerepel

a Studió 71 Kiállításon az Ernst

Múzeumban

Népszava 1971 december 12

9. old.

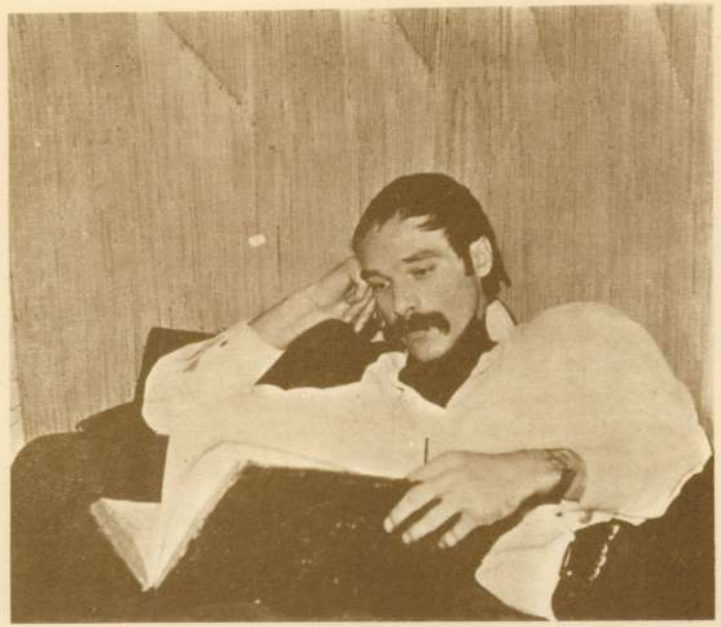

BOLDOG ÜNNEPEKET KIVÁNOK

és nagyon kérem, ha úgy engedi ideje, legyen oly kedves elfáradni a Studió Galériába /Budapest, V.ker. Bajcsy Zs.u. 52./ kiállitásom megnyitására 1974. január 4-én fél 6 órakor!

NÉPBALLADÁKAT MOND: JANCSÓ ADRIENN
A KIÁLLITÁST MEGNYITJA NÉMETH LAJOS

Rádóczy Gyarmathy Gábor

Rádóczy Gyarmathy Gábor

Rádóczy Gy. Gábor

montázs műveket mutatott be a legutóbbi Ernst múzeumban rendezett tárlaton; alkotásai gyorsan műveit idézik.

Nagy Zoltán: Studio 72 - Exhibition of young artists. The New Hungarian Quarterly, Budapest, 1973. 50. szám.

1921

Rádóczy Gy. Gábor
Grafikus

Bécsben az „Elhőlelezett művészet"
című kiállításon egy-egy lappal
szerepelt

- emer - : Grafikai biennálék 1972.
Művészet, 1973.julius - 39.oldal

RÁDÓCZY GYARMATHY GÁBOR

Bartók „Kékszakállú herceg vára" 1972

Solymászat 1973

Rádóczy
Studio Galéria 1974. jún.

RÁDÓCZY GYARMATHY GÁBOR

Copernicus és gondolatai 1973

Betyár ballada 1973

Rádóczy
Studio Galéria 1974 jún

RÁDÓCZY GYARMATHY GÁBOR

Üzekedők 1972

Ráradás 1973

Rádóczy
Studio Galéna 1974. jan.

RÁDÓCZY GYARMATHY GÁBOR

Bartók „Kantata profana"
1973

Jobbágy lakodalom 1972

Rádóczy
Studio Galéria 1974 jan

RÁDÓCZY GYARMATHY GÁBOR

Vietnam 1972

Ürhajós 1972

Rádóczy
Studio Galéria 1974 jan.

RÁDÓCZY GYARMATHY GÁBOR

Béke 1973
Élség 1971

Rádóczy
studio Galéria 1974 jan

RÁDÓCZY GYARMATHY GÁBOR

Diszkoszvetők 1971

Pártordal 1971

Rádóczy
Studio Galéria 1974 jan

RÁDÓCZY GYARMATHY GÁBOR

Bartók „Kékszakállú herceg vára" 1972 vegyes.

Rádóczy
Studio Galéria 1974 jan

RÁDÓCZY GYARMATHY GÁBOR

Copernicus és gondolatai

1973 vegy.

Rádóczy

Studio Galéria 1974 jan

RÁDÓCZY GYARMATHY GÁBOR

Betyár ballada 1973

repr.

Rádóczy
Studio Galéria 1974 jan

RÁDÓCZY GYARMATHY GÁBOR

ürekedők 1982

repró.

Rádóczy
Studio Galéria 1974 jún

RÁDÓCZY GYARMATHY GÁBOR

Születés 1973

repr.

Rádóczy
Studio Galéria 1979 jan.

RÁDÓCZY GYARMATHY GÁBOR

Bartók „Kontakt profana"

1973 repr.

Rádóczy
Studio Galéria 1974 jan.

RÁDÓCZY GYARMATHY GÁBOR

Jobbágylakodalom

1972 repr.

Rádoczy
Studio Galéria 1974 jan.

RÁDÓCZY GYARMATHY GÁBOR

Vietnam 1972

repr.

Rádóczy
Studio Golème. 1974 pr.

RÁDÓCZY GYARMATHY GÁBOR

"Urhajón" 1972

vegyes.

Rádóczy
Studio Galéria 1974 jún

Rádóczy Gábor, grafikus

Megemlítve: Szellem icarusa; Pásztordal-pentatónia c. művei.

Laczó Katalin: Kiállítási napló
– XIII. Szegedi Nyári Tárlat 93–96.

TISZATÁJ. Szeged, 1972. október XXVI./10.

Ráday Gy. Gábor, grafikus

L: Gáti Mihály

P. Szűcs J.: A IX... 20-21.

Kritika, Bp. 1978. febr. 78/2.

Radóczy Gy. Gábor, grafikus

L.: L.: Fekete Géza

— :o Művének ..... 12.

Esti Hirlap, bp. 1978 dec. 13.

Rádóczy Gyarmathy Gábor

Művei szerepelnek a Balatoni Kisgrafikai Biennálén a keszthelyi Balatoni Muzeumban, 1975-ben.

-katalógus a könyvtárban-

Rádóczy Gy. Gábor

Műve szerepelt a Grafikusművészek Csoport-
kiállitásán a Csepel Galériában

1978.nov.1-19.

Rádóczy Gyarmathy Gábor

1969.áprilisában rendezték meg első kiállitásukat a Progressziv XXXXXXX Törekvésü Müvészek a József Attila Müvelődési Központban. A kiállitó müvészek között szerepelt a müvész is.

Sinkovits Péter: Jubileum a Kassák-klubban.
MŰVÉSZET, 1980.február - 40.lap.

Rádóczy Gyarmathy Gabor

neve emlitve Dobrik István:Képek és kérdések,
a 10.miskolci országos grafikai biennálé után
c.cikkében.*/A cikket lásd Feledy Gyulánál/

Napjaink 1980.február 28.o.

Rádóczy Gy. Gábor

Részt vett a IX országos grafikai beinnálén Miskolcon, Lédával a bálon c. rézkarccal.

Magyar Hirlap 1977-3o7-6

Wagner: Stafétaváltás a grafikában?

Rádóczy Gyarmathy Gábor

Rádóczy Gyarmathy Gábor a szürrealizmusból indult és a kiállitáson bemutatott képein a Pop-art szimultán ábrázolásmódjával kisérletezett.
/Progresszív XXXXXXXX Törekvésü Müvészek Tárlata/

Sinkovits Péter: Jubileum a Kassák Klubban.
MÜVÉSZET,,1980.február - 40.lap.

Rádóczy Gy. Gábor

Müve szerepel a Magyar Grafika 1978.

c. kiállitáson

Magyar Nemzeti Galéria, 1979. február

-katalógus a könyvtárban-

Rádóczy Gyarmathy Gábor

„Michelangelo emlékére" rézkarc 60×50 cm

„Az alkotás" rézkarc 70×44 cm

Balatoni Nyári Tárlat 1976

Balatoni Múzeum, Keszthely

Rádóczy Gyarmathy Gábor

"Pásztordal" c. rézkarca egy éneklő alakot ábrázol körülötte csoportosuló tehenekkel. Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1974. juli. 13. XVIII. évf. 28. sz. 6. lap.

Rádóczy Gy. Gábor grafikus

A 100 éves fennállását ünneplő Magyarországi Magyarságban megnyílt kiállításon szerepel grafikai lapja.

Molnár Izolt: Kiállítás a Magyarországon.
Magyar Hírlap, 1973. dec. 14.

Rádóczy Gyarmathy Gábor

Kiállitás a Stúdió Studió Galériában volt.A szines rézkarcaiban annak a tárházát adja,ami időproblémaként a mai képzőművészetben fellelhető. A szubjektum tegnapja ölelkezik a máva s megkisérel utat keresni a holnap felé.A kiállitáson többek között szerepelt Űrhajósok c. lapja, Diszkoszvetők.

Magyar Hirlap 1974/8 6. Bojár

Radóczy Gyarmathy Gábor

Vietnam rep.

Studio '73 E.M.A. Múzeum

Rádóczy Gyarmathy Gábor

1. Vietnam rézkarc 60x70
2. Béke —"— 60x49

Studio '73 Ernst Múzeum Bp.

Radóczy Gy. Gábor

Árkajós rajz.

VII. Országos Grafikai Biennálé
Miskolc 1973.

Rádóczy Gy. Gábor

Ürkajós rézkarc 70x50

VII. Országos Grafikai Biennálé
Miskolc 1973.

Rádóczy Gy. Gábor

1. Kopernikusz és gondolatai szines
réchare 60x80

2. Betyárballada —"— 70x50

VII. Országos Grafikai Biennálé
Miskolc 1973.

Radóczy Gy. Gábor

Művei szerepelnek a VII. miskolci grafikai szalon kiállításán.

P. Szűcs Julianna: Új lehetőségek, új utak.
Népszabadság, 1974. jan. 4.

Rádóczy Garmathy Gábor

Jegyzetek a Ljubljanai grafikai Biennáléról
a magyar kiméret Maurer Dóra, Garmathy Gábor, Galantai György és Sinkovits Endre képviselte.

Sinkovits Péter cikke

Művészet 1977, 9.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

KORTÁRS

1972 FEB

1021

Rádóczy Gy. Gábor

RÁDÓCZY GY. GÁBOR: Bartók; Kékszakállú

voltára sem hívták fel a figyelmet. De
terjedő áruk összevisszasága, a színek és
máskor lassú nyüzsgése, az árusok és a vá
tet, hogy asszociációkat is vált ki, emlék
getve, majd a lelkész lakásán – keresti
városnak és a hozzá kapcsolódó hegyi lá
a bujkáló napfényű reggelen, a piac egycs
el; a 6000 fogoly sorsának közvetlen leté
nokra, Marányi Ede alezredesre.

Igen, a bori piac Marányi alezredesre emlékeztet, Nincs olyan életben maradt bori fogoly, aki ne szólt volna őróla. Az egyik így: „...Ha azt mondom, embertelen, ez túlságosan hízelgő rá nézve..." (Hollós Olivér) Radnótiék humánus keretparancsnoka, Száll Antal is úgy nyilatkozott, hogy Marányi Ede olyan intézkedéseket tett, amilyeneket „a legbuzgóbb biztatók sem kívántak tőle". Nemcsak szadista, hanem korrupt, pénzsóvár, és seftelő volt. Ugyancsak Száll Antaltól hallottam: – Egy-egy megbízottját autóval küldte a Bánátba és a Bácskába, hogy mondják el: Borban magyar munkaszolgálatosok vannak, akiknek nagyon gyenge a kosztjuk. Az ottani magyarok – egy része emberségből, mások a katonáktól való félelemből – szalonnát, lisztet, mindenfajta élelmiszert küldtek. Ezekből az élelmiszerekből a munkaszolgálatosok egy falatot sem kaptak, az alezredes hazaküldte, vagy a helyszínen elseftelte azokat. – Arról is beszéltek az egykori foglyok, hogy Marányi időnként hazautazott autón, vagy kétszemélyes, kis futárrepülőgépén, az úgynevezett *gólyán*, és minden alkalommal áruval tért vissza. Amikor megérkezett hazai útjáról, a keretlegényeknek három napi kimenési tilalmat rendelt el, hogy az otthonról hozott holmikat konkurrenciamentesen értékesíthesse a bori piacon.

M. E. fotográfiákat készít a piacról, s azután indulunk felfelé, a tegnap már megjárt lejtős úton, a régi bányászházak mentén, a lelkészlakás irányába.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726
1980 MÁJ 4

Egészségügyi Dolgozó
Radóczy Gy. Gábor
grafikusművész

1021

Radóczy Gy. Gábor rézkarca

ink
írják

csics Kiadónál

ő-e ellenségünk, a rák?
X. század súlyos és gyakorlati
berből félelmet, rettegést vált
s nyílt tárgyalással eloszlatni
et arra, hogy keletkezésében
ényezők játszanak szerepet,
ismerve gyógyítható.
mai képzés, szakmai továbbs
kásképzése mellett részlete-
ők szakmai továbbképzésével

veli az is, hogy a benne fog-
k és vezetők hasznosíthatják,
nak gyermekeik pályaválasz-
t.

egri egyesülete

hetente egyszer zárt körben
és térítésmentesen biztosítja
a fürdőzést.

A Hycomat gépkocsival rendelkezők segítségére a Heves megyei Finommechanikai Vállalat FULL autószervizével szocialista szerződést kötöttünk. A tolókocsik javítását szintén szocialista szerződéssel az Universal Szerviz ipari szövetkezet vállalta.

Bár költségvetési kérelmünket még 1978-ban benyújtottuk a megyei tanács elnökhelyetteséhez, pénzt, választ azóta sem kaptunk...

Azt szeretnénk, ha városi egyesületből megyei egyesületté fejlődhetnénk. A megyei szervezéshez nagy segítséget kaptunk: a Hazafias Népfront, valamint a városi,

Pest megye egészségügyének fejlődéséről

Pest megyében az V. ötéves terv egészségügyi fejlesztése elsősorban a fekvőbeteg-ellátás javítását szolgálta. Felépült az 580 ágyas kerepestarcsai megyei kórház, bővült a ceglédi és a váci is. Mindez 880 új kórházi ágyat adott, s a tízezer lakosra jutó ágyak száma 39-re emelkedett, össz-számuk megközelítette a négyezret.

De a progresszív ellátás szellemében nincs megállás: Cegléden átépítették a rendelőintézetet, áprilisban nyílt meg Vácott a Szőnyi Tibor Kórházban a 32 munkahelyes szakorvosi rendelőintézet. Új rendelőintézet épült Monoron és Százhalombattán 22, illetve 17 munkahellyel. Felújították a szakorvosi rendelőt Aszódon, Nagykőrösön, Pilisvörösvárott és Gyömrőn. Az elmúlt öt évben 435-re nőtt a megye körzeti orvosainak a száma.

Pest megyében az egy betegre jutó percátlag kisebb az országos átlagnál. Az V. ötéves tervben létrejöttek a feltételek ahhoz, hogy érvényesülhessenek az integráció előnyei, hogy az orvosok több időt fordíthassanak egy-egy betegre. Ennek legfontosabb következménye a gyógyító munka színvonalának javulása kell, hogy legyen.

(D. B. J.)

Miről ír az Egészségügyi Munka?

Az Egészségügyi Munka áprilisi számában Császárné dr. Bagdy Emőke a „betegközpontú" gyógyító gyakorlat alapvető pszichológiai szempontjairól; Czeglédi Lászlóné az ideg-elmegyógyintézeti szociális gondozónő munkájáról; Osváth Józsefné a Pest megyei körzeti ápolónők ideggondozási tevékenységének újabb megfigyeléseiről ír. Kertész Mária az egészségügyi szakdolgozók egészségnevelő feladatának jelentőségét; dr. Balogh László a csecsemők és a kisgyermekek kezelésének és ápolásának tudnivalóit; dr. Adorján Imre a miskolci üzemi középkáderek feladatait és helyzetét elemzi. Langfelder Sándorné cikke, a Diéta a betegellátásban; Makay Sándor gyógyszerismertetése; kisszótár és dr. Behumi Gyulánéról készített portré teszi teljessé a számot.

Vállalták – teljesítették

Az MSZMP XII. kongresszusa és hazánk felszabadulásának 35. évfordulója tiszteletére országosan kibontakozott munkafelajánlásokhoz csatlakoztak a Szekszárdi Kórház-Rendelőintézet dolgozói is.

A kórház állami vezetése, párt-

szocialista munkamozgalomban részt vevő fogászati szakrendelés „Árkövy József" brigádja vállalta, hogy a sárpilisi szociális otthon lakóinak szűrését, illetve fogászati ellátását társadalmi munkában, munkaidőn túl végzik el.

A mosodában dolgozó brigád-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1974 FEB

SZOCIALISTA MŰVÉSZETÉRT

Rádóczy Gyarmathy Gábor grafikusművész

1021

A Stúdió Galériában mutatkozott be Rádóczy Gyarmathy Gábor grafikusművész. Egyik munkája: Betyár ballada, 1973.

a asszony sa
művészetped
áncművészek
és gondos n

IN M

i tagtársaink
etkezők hun

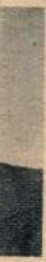

Dr. Szakszer
tősége
életének
farktus
kas L
saját halottjának tekintette. A január 18-án délután a Farkasréti temetőben rendezett gyászszertartáson a központi vezetőség elnöksége, a pártszervezet, a szakszervezeti bizottság és a munkatársak nevében Rákosy Péter, a Magyar Zeneművészek Szakszervezetének titkára és Gáspár Károly munkavédelmi főfelügyelő vett végbúcsút halottunktól.

Ó Kossuth-díjas érdemes művész, az Állami karigazgatója és karmestere 69. évében — CS. NC festőművész — PAJOR ISTVÁN színművész OSNÉ, TOBAK MÁRIA, az OSZK dolgozója 59. N JENŐ grafikusművész 92 éves korában — CSI- népzenész 72. évében (Debrecen) — EÖTVÖS DÁR artista 80 éves korában — özv. SZABÓ KÁ- ZÁR MÁRIA ny. mozüzemi dolgozó (Debrecen) n.

Emlékűket kegyelettel megőrizzük!

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ÉLET ÉS IRODALOM

1968 OKT 19

Rádóczy Gy. Gábor

1021

Rádóczy Gy. Gábor: Háború

Brenner Györ

IDEGEN SZAVAK
KÉPES SZÓTÁRA

Opponens

VÉLEMÉN

ADANDÓ ALKALOM

A futballista, aki az olimpia első napján világrekordot állított fel a szakításban s a gyors mezcserében, ezelőtt kilenc hónappal nyilatkozott az Új Irásnak színes és érdekes egyéniségéről. A jeles irodalomtörténész készítette a beszélgetést az akkor 22 éves csillaggal, s érdeklődéssel hallottuk, hogy a sztárnak nincs ideje könyvek olvasására, de azért előzőleg részt vett az Eötvös klubhárom fiatal költő szerzői

györgyi, kolozsvári bemutatóir
Ezzel fejezi be cikkét: „*Fr*
szárnycsattogással ismét felrö
pent színpadjainkra az igazi kö
tészet, üdvözöljük örvendetes j
lenlétét." S egyet kell csak lapo
ni a folyóiratban, képek érzéke
tetik az előadások valóságát; fe
vonulnak itt a főiskolás növend
kektől kezdve az idősebb gener
ció legkiemelkedőbb képviselői
a különböző színpadok művész
A legjobb rendezők, színházért
foglalkoztak a színrevitel munk
jával, keresték, s többé-kevés
megtalálták a játék megfele
stílusát.

Amennyire örölünk az Éneke
madár romániai sikerének, any

Rádóczy Gyarmathy Gábor grafikus

Megnyílt a Stúdió Galériában a Lengyel-
országban tanult fiatal művész kiállítása.
„Béke"-„Vietnam"-„Lázadás"-„Elvség" c.
grafikák (emlétve).

P. Szücs Julianna: Díszítő Szimbólumok.

Népszabadság, 1974. jan. 23.

RÁDÓCZY GYARMATHY Gábor, grafikus

Rádóczy Gyarmathy Gábor: Illyés illusztráció. /Ebéd a kastélyban/. Feket repr. 94.old

---

VALÓSÁG, A TIT. folyóirata, XV.évf. 1972. 7.szám Budapest

RÁDÓCZY GYARMATHY GÁBOR, grafikus

Rádóczy Gyarmathy Gabor: Jókai-illusztráció,
Fekete rpr. 20.old

VALÓSÁG, A TIT. folyóirata, 1973. 7.sz. Bp.

Rádóczy Gy. Gábor, grafikus

szerepelt a XV. Szegedi Nyári Tárlaton.

Tandi Lajos: Kiállítások 88-90.

TISZATÁJ, Szeged. 1974. október XXVIII/10.

Rádóczy Gr. Gábor

Lázadás, vért.
Jelbógyletadálom, vért.

XV. Szegesti Nyári Tábat

Rádóczy Gy. Gábor, grafikus

L.:Melocco Miklós

Láncz S.:Képzőművészeti krónika 533-537
Jelenkor,Pécs,1977.junius XX/6.

Rádóczy Gyarmathy Gábor grafikus

Az Ernst-Múzeumban rendezett Stúdió '75 c. kiállításon szerepelnek a művész művei. – Karcainak talaja a barokkos tömörség.

Molnár Zsolt: Stúdió '75.
Magyar Ifjúság, 1976. jan. 9.

Rádóczy Szamothy Gábor grafikus

Febr. 4.-én nyílik meg Nagybátonyban a fiatal képzőművésznek Stúdiójának grafikai kiállítása, melyen szerepel a művészi alkatása.

Ifjúsági Magazin, 1976. jan.

RÁDÓCZY-GYARMATHY GÁBOR grafikus
Budapest, 1943

Művészeti tanulmányait a poznani Képzőművészeti Akadémián végezte. 1967 óta kiállító művész; önálló tárlatai voltak Budapesten (1969, 1970, 1974), Lengyelországban (1967, 1973) és Kanadában (1972). Csoportos kiállításokon szerepelt Ausztriában, Olasz- és Franciaországban, Spanyolországban, valamint az NDK-ban és az NSZK-ban. A Studió kiállításainak és pályázatainak többszörös díjnyertese. - Szürrealisztikus hangvételű, az ember sorsproblémáit feszegető grafikus; fő törekvése, hogy az ismert konvencionális tárgyak és gesztusok felületi, külső látványát sajátos jelképrendszerré alakítsa át.

Művészéletrajzok 1975

Kádóczy Gy., Gábor, grafikus

L. : Tassy béla

– : fiatal grafikusok .... 8.

Népszabadság, Bp. 1976. aug. 17.

Radnai Béla

1913-1914-ben a Képzőmüvészeti Főiskolán Radnai Béla növendéke volt Pátzay Pál ~~volt~~.

Brestyánszky Ilona: A művészet népséggel...
Nők Lapja, 1976. okt. 23 - 10 oldal.

Radóczy Gyarmathy Gábor

a Józsefvárosi Müvelődési Házban állitotta ki rézkarcba metszett allegoriáit. Igy szerepelt többek között a Béke, Copernicus és gondolatai, Üzekedők, Csodálatos mandarin, Solymászok, Históriás ének. A Béke cimü lapon Michelangelo Sixtusi kápolnabeli mennyezetképéről a Teremtés két keze, háttérben PAX felirat.

Magyar Hirlap 1974 25o/6
Bojár: Kiállitásról kiállitásra

Rádóczy Gyarmathy Gábor, [ ]

L: Kass J.

Tandi L: Nyári Tárlatok .... 93-96.

TISZATÁJ, Szeged, 1976. okt. XXX/10.

Rádóczy Gyarmathy Gábor, grafikus a XVII. Szegedi Nyári Tárlaton szerepelnek Rádóczy Gyarmathy Gábor és Tassy Béla, műnei akik montázstechnikával kísérleteznek

Tandi Lajos: Nyári tárlatok Szegeden. Tiszatáj, 1976. okt. 94. old.

Rádóczy-Gyarmati Gábor

„Partizánok emlékére" Készült

kompozíciója emlékre, szerepel a

VIII. grafikai biennálén, Miskolcon

Kritika 1976/2

28. old.

Rádóczy Gyarmati Gábor grafikus

A miskolci grafikai kiállítás, mely több Pest m.-i képzőművész alkotásait tartalmazza, jan. 4.-ig látható. – A művész művei szerepelnek a biennálén, ő a tárlat fvius csapatához tartozik.

Losonci Miklós: A VIII. országos grafikai biennálé, Pest Megyei Hírlap, 1975. dec. 23.

Rádóczy Gy. Gábor, grafikus

Szerepel az Ernst Múzeumban.
(4 Cantata profana témája.)

Nagy Zoltán: Stúdió '72 7.

Nérszabadság, Bp 1973. jan. 12.

Radóczi Gy. Gábor grafikus

A Stúdió KISZ-szervezeti „Ifjúság a szocializmusban" c. pályázati felhívásra készült műveket bemutatja a Nemzeti Galériában rendezett kiállításon, melyen szerepel műve „Garabonciás" c. (repr.)

Pogány Gábor —
Molnár Zsolt: Fiatalok a Nemzeti Galériában.
Magyar Ifjúság, 1975. máj. 30.

Radóczi Gyarmati Gábor

Partizánok emlékére vézk. 44x67
Az alkotás 43x67

XVI. Szegedi Nyári Tárlat
1975 Jul–Aug.

RÁDÓCZY GYARMATHY Gábor

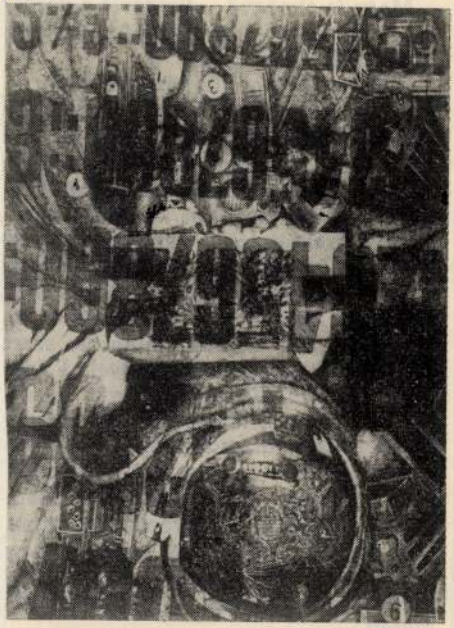

Rádóczy Gyarmathy Gábor: Űrhajós

Alföld 1975/9/14

Rádóczy Gyarmathy Gábor

rajza

Alföld 1975/9/borító

Radóczy Gyarmathy Gábor grafikusművész a 10. miskolci országos grafikai biennálén szerepeltek a művész munkái.

Dobrik István: Képek és kérdések a 10. miskolci országos grafikai biennale után.
Napjaink, 1980. 2. 28. old.

Zádonyi Gy. Gábor

Grafikusművészet kiállítása a
Poscher János u-i munkásszállodában

Wepszane 1985. XII. 28.

Radóczy Gy. Gábor
grafikus

M.D.K.

"Háború"

Élet és Irodalom, 1968. okt. 19 - 12 lap:

Gabor Radoczy - Gyarmathy

1021 BERLINER ZEITUNG 1975. nov 17.

Grafikausstellung im Haus der ungarischen Kultur

Etwa 80 Grafiken der jungen ungarischen Künstler Gabor Radoczy-Gyarmathy und Bela Tassy zeigt eine Ausstellung, die am Freitag im Haus der ungarischen Kultur in Berlin eröffnet wurde. Alle Arbeiten – zum größten Teil Radierungen – zeigen eine sehr individuelle Handschrift, präsentieren sich ungewöhnlich in Inhalt und Gestaltung. In der Aussage überwiegt starke Symbolhaftigkeit, doch sprechen Blätter wie zum Beispiel „Hunger", „Vietnam" oder „Rebellion" von Radoczy-Gyarmathy eine eindringliche Sprache. Beeindruckend auch die Radierung „Albert Schweitzer zum Gedenken" von Tassy. Beide Künstler stellen sich in der Exposition, die bis zum 12. Dezember zu sehen ist, erstmals in der DDR vor. Der Grafiker Horst Bartsch, der die Ausstellung eröffnete, bezeichnete die Werke seiner jungen Kollegen aus dem sozialistischen Bruderland als „Gehversuche auf neuen, interessanten Straßen".

ADN

Frische Fische fischten Köpenicker Fischer

Gute Fangergebnisse verzeichnen die Mitglieder der Produktionsgenossenschaft werktätiger Fischer Köpenick. Seit Jahresbeginn gingen ihnen rund 110 000 Kilogramm Fische ins Netz. Die Beute reicht vom Hecht über Zander, Schlei, Barsch, Plötze bis zum Karpfen. Verschiedene Verkaufsstellen des Handels werden von den Köpenicker Fischern regelmäßig mit frischem Fang versorgt. Die Mitglieder der Genossenschaft bewirtschaften etwa 3000 Hektar Gewässer, davon 2000 Hektar in der Hauptstadt und 1000 Hektar in der Umgebung. In der kalten Jahreszeit nutzen sie die Tage zum Überholen der Fischereigeräte.

ADN/BZ

Rádóczy György Gábor, grafikusművész

A Szegedi Nyári Tárlat ez érben ünnep-
li 20 éves fennállását. E jubileumi
tárlaton szerepelnek a művész művei.

Halász Miklós: Szegedi Nyári Tárlat.
Pesti Műsor, 1979. aug. 1.

Rádóczi Gyula

is szerepel a Fiatal festők és szobrászok me
d.c. 11 órakor megnyíló kiállításán.
(XIII. ker. József Attila Művelődési Ház)

Krónika

Magyar Hírlap, 1969. április 27. 9. l.

Rádóczi Gyula

Szerepel a XIII. ker. József Attila
művelődési ház tárlatán

Magyar Hírlap 1969 IV. 27

RÁDÓCZY GYULA

emlitve

ld. Huszár Lajos

Hunyady Judit: A Numizmatikai Társulat 80 éve
UJ TÜKÖR 1981/XVIII/31.sz.11.o.

:ben kivánjuk érvényesiteni
:at, mind a fiatal kutatók, mind
egéderők illetve adminisztrativ
.ntjére tekintettel.

rendelkezésünkre álló eszközökkel
vizsgára előkészitő illetve
tő nyelvtanfolyamok szervezését.

:soportnál müködő fiatal tudományos
lerők és a tudományos továbbképzési
yitott helyzetre annak érdekében,
geket kapjanak, bérezésük pedig
.

gal karöltve kivánjuk kialakitani
.elően/ a kulturális célokra
ményesebb formáját; továbbra

Radóczy László Béla
ejtem
1907. VI. Danyánich
n. 56.

Rádoczi László honvéd, keramikus

Zalaegerszegen nyílt meg a néphadsereg amatőr képző- és iparművészeti tárlata, melyen munkája szerepel. A keramiamunkák T. díját nyerte „Szalgálatvezető" c. népi ihletésű groteszk keramiafigurájával. /említve/

Mészöly Gábor: Képzőművészeti katonák kiállítása.

Néphadsereg, 1974. nov. 9.

Rá dóczy László

Kertészfi Ágnes és Rá dóczy László közös munkája egy beton plasztikai elem a barcsi játszótér medencéjébe herül.

Kesenő Katalin: Az 1979-es szobrász...
Művészet, 1980. július – 44. lap.

MDK

Radóczy László épitész

Magánépitési engedélyek. Vállalkozók Közlönye.

1909. dec. 8. 4 l.

RÁDÓCZY (F.) László épitész

R.(F.)L. - K.B. [RÁDÓCZY (F.) László - KERESZTES Béla]:
Zalakaros Gyógyfürdő. Medenceátalakitás és lefedés
,épitész: Rádóczy (F.) László. Központi vizesblokk épités
:Keresztes Béla. = Magyar Épitőművészet, 83,1992,5. 34 -
5. ill. E

tervtár őrzi a nyíregyházai ferences templom tervét 1939-ből, az egri líceum felmérési rajzait 1925-ből és az egri várbeli kálvária tervét 1929-ből. (tvj. 172, 190, 184., EÁL ÉrsEgyh L tvj. I. 132., uo. tvj. 184.)

WARGA Demeter ácsmester → Bebek Andrással együtt vállalja az egri várban a magtár tetőzetét 1552-ben. (Détshy, Munkások I. 192. old.)

WARGA Jacobus tegulator. 1550-ben az egri vár építkezési munkáinál 10 000 tégla árát veszi fel. (OL Vár és Kam. ir. sorozata. fol. 1180. Egri vár szd.)

WAS Ambrus faragómolnárt 1552 után szerződtetik az egri püspöki malom újjáépítésére. (Détshy, Munkások I. 193. old.)

WEINGARTNER Lipót pesti ácsmester. Egerben 1750-ben a megyeháza építésénél működik és benyújtja a Pesten vásárolt gerendák árának megtérítése címén 164 forintos számláját 1762—63-ban. (EÁL Heves vm. szdm.) 1764—65-ben a megyei börtönépület tetőszékének elkészítését fizetik ki számára.

WEINPERTH György lakatosmester, kocsmáros. Az egri városi adóösszeírások 1795. évi kötete említi.

WEINREICH, Johann német asztalos. Egerben az 1687—90. évi egri házak felértékelési jegyzéke mint „teutscher Burger und Tischler"-t említi, aki a 239. sz. házat 90 forintért megvásárolta. Az 1688-ban összeállított eladott egri házak jegyzéke szerint „Grosz hauss in Minoritenplatz 120 frt" jelzi házvásárlását. A Szt Mihály plébánia anyakönyvében 1689. szept. 18-án mint keresztszülő szerepel „D. Joannes, Weinreich civis senator et arcularius Agriensis". (OL Filmtár, 1254. sz.) Weinreich János asztalos letelepedett Egerben és még az 1724. évi adóösszeírás is említi.

RÁDÓCZY F.László épitész

R.(F.) L. - U.Á.[RÁDÓCZY (F.) László - UHERKOVICH Ágnes]: Palatinus (volt Pannonia) Szálloda felujitása, Pécs, Király utca. Épitész: Rádóczy (F.) László, belsőépitész: Uherkovich Ágnes. = Magyar Épitőművészet, 83,1992,5. 29-30.p. ill. E

TÓTH András lakatos. 1814-ben szerepel a váro
könyvekben Egerben.
TÓTH György felnémeti kőfaragó. Eger vár
várbástyán dolgozik a magyar kőfaragókkal
1550-ben.
TÓTH István egri kőműves. A városi adóös
1800-ban említi nevét.
TÓTH István gyöngyösi asztalos. Az országos
összeírás alkalmával 1827-ben veszik lajst
TÓTH Jakab egri ács. Az 1761—66 közötti ad
írások említik az iparosok között.
TÓTH János lakatos. Egerben 1827-ben a Belvá
majd ugyanekkor a Külvárosban írnak öss
Tóth János nevű lakatost. Ugyanezzel a névv
kozunk 1837—45 között a városi adókönyvek
TÓTH János egri ácslegény. Egerben 17
→ Wildinger Illés ácsmester segédjeként sz
majd 1761-ben az egri adóösszeírásban talál
hasonló nevű áccsal.
TÓTH Pál ács. Egerben 1824-ben szerepel az
között.
TÓTH Pál kontár kőműves, akit a városi adó
1845-ben említ az iparosok között.
TÓTH Sebestyén egri kőműves. Az 1824. év
összeírás említi nevét.
TOWSON, Robert angol geológus. Egerben, B
lón és Felsőtárkányon jár 1793-ban, ahol kül
köveket gyűjt. (EÁL ÉrsEgyh L 129/1—11.
TÖRÖK András kistállyai kőfaragó. Eger v
dolgozik a vár bástyáin a magyar kőfara
együtt 1550-ben.
TRANGER Ignác érseki, majd megyei m
1807-ben megvizsgálja a pélyi r. k. temp
műszaki szempontból. 1840-ben, mint érsek
nök, a kállósemjéni templomhoz készít dísz
veket. 1852-ben megyei mérnökként a m
r. k. templomról készített jelentésében
ÉrsEgyh L recski plebir.) vizsgálja → Cs
gyöngyösi építőmester szerepét és jelentést k
érseknek. 1854-ben, ill. 1857-ben elkészíti a s

RÁDÓCZY (F.) László építész

R.(F.) L. [RÁDÓCZY (F.) László]: Palotaváros Üzletház, Székesfehérvár : Építész: Rádóczy (F.) László. + Agrobank székesfehérvári fiókja : Belsőépitész: Rádóczy (F.) László. = Magyar Építőművészet, 83, 1992, 5. 21 - 23.ill. E

BÁRKÁNY, Eugen – DOJČ, Ludovit: Zidovské náboženské obce na Slovensku. Bratislava : VESNA, 1991

Rádóczy László, belsőépítész

a Képző- és Iparmüvészeti Lektorátus kijelöségei (1989. II. negyedév).

Összeállította: Hollósitva.

Megbízást kapott:

Rádóczy László: Üzlethomlokzati feliratok készítésére, a pécsváradi Szent István Patika részére.

Müvészet, 1989., okt., 64-old.

Rádóczy László, építész
Rideg Gábor: ~~Kaposvár~~, Építészeti kiállítás a pécsi Művészetek Házában.

2. Kaposvár, Április 4. úti lakóépület, (repr.)

2 Rádóczy László: Kaposvár, Április 4. úti lakóépület

Művészet, 1989., 9., 34-old.

RÁDÓCZY (F.) László építész

R.(F.) L. [RÁDÓCZY (F.) László]: Palotaváros Üzlet-
ház, Székesfehérvár : Építész: Rádóczy (F.) László.
+ Agrobank székesfehérvári fiókja : Belsőépitész:
Rádóczy (F.) László. = Magyar Építőművészet, 83,
1992, 5. 21 - 23.ill. E

BÁRKÁNY, Eugen – DOJČ, Ludovit: Zidovské náboženské obce na Slovensku. Bratislava : VESNA, 1991

RÁDÓCZY (F.) László

R.(F.)L. - K.B. [RÁDÓCZY (F.) László - KERESZTES Béla]: Zalakaros Gyógyfürdő. Medenceátalakitás és lefedés ,épitész: Rádóczy (F.) László. Központi vizesblokk épités :Keresztes Béla. = Magyar Épitőművészet, 83,1992,5. 34 - 3. ill. E

Keresztes Béla--

Aed. Scrib. 1774. márc. 315/90.) Az egri püspöki p
lota galériáját (EÁL ÉrsGazd L rat. perce
1784.), amelyet → Kracker díszített freskókkal,
Francz József püspöki kőművesmesterrel egy
1775-ben építi fel. Az egri jezsuita gimnázium re
rációjához → Zwenger Józseffel, → Motes Fülöpp
→ Fazola Lénárddal, → Martin Ferenccel és → S
mody Istvánnal együtt 1776-ban nyújt be költs
vetést. (OL Htt L Dep. Hist. Polit. Coll. Agr.
1766—B.745.) Az elhagyott jezsuita iskoláh
csatlakozó ún. Foglár-ház, „ahol Markhot vár
orvos lakik" és melléképületeinek ácsmunkáit jav
ja 1776-ban. Wiltinger Illés ugyanebben az évb
költségvetést készít a fent említett elhagyott jezs
ta rendház tetejének javításáról is. 1778-ban → I
volni Jánossal együtt Gyöngyösi Tamás házán
becsüseként szerepel. (EÁL Eger v. tjgyzk. 17
93. l.) Ugyancsak Povolnival tervet készít 1782-b
a sóhivatal melletti sóraktárhoz. (OL Kam. D
Sal. 1782. júl. 227. Cz. 3.) Wiltinger Illés 1785-b
költségvetést készít Francz József egri kőmű
mesterrel együtt a hídvégi vízrekesztőhöz. (Szal
200. old.)

Meghalt 1786. április 23-án, 67 éves korában. A halo
anyakönyv említi, hogy a Csurgóban lakott. Eszt
házy püspök kívánságára a tiszaszögi toronynál m
hátralevő munkáit → Polereczky ácsmester ve
át. (Szabó, 201. old.) Ugyancsak Eszterházy int
kedik a tiszanánai templom tetőzetének sorsáról
(Uo.) Wiltinger Illés néhai egri ácsmester házát
vegye 1792-ben visszaveszi → Teichmann And
egri ácsmestertől.

WILDINGER Mátyás ácsmester. Az egri iparos
összeírása szerint 1763-ban 13 segéddel dolgoz
Feltehetően személye azonos → Wildinger Il

RÁDÓCZY (F.) László épitész

R.(F.) L. - U.Á. [RÁDÓCZY (F.) László - UHERKOVICH Ágnes]: Palatinus (volt Pannonia) Szálloda felujitása, Pécs, Király utca, Épitész: Rádóczy (F.) László, belsőépitész: Uherkovich Ágnes. = Magyar Épitőművészet, 83,1992,5. 29-30.p. ill. E

Uherkovich Ágnes—
Pilc Antal 1913 tervezte

372. Wagner János, egri rajztanár ezüst terrine ter
1828

1752-ben → Wildinger Illés egri ácsmester segéd
ként szerepel.

VIDI, Francesco (Ferenc) olasz származású gyöngy
piktor, képíró. Először 1762-ben szerepel Gyöng
sön, amikor a várostól Csintalan László visszatart
házát bérbekapja. (OL Orczy L oec. f. 3.) 1763-
való a füleki templom szignált oltárképe. (Ga
258. old.) 1763-ban Haller Sámuelnek dolgozik
egy ráma aranyozásáért és egyik „Piruts" (haj
kocsi) elejének zöldre való festéséért 2 forintot k
(OL Orczy L uo.) 1766-ban Vidi Ferencet a kv
télyos tartásától és a városi és a megyei terhek
felmentették, ugyanezen évben a gyöngyösi be
kápolnában az oltárt és a keresztet aranyoz
(EÁL Gyöngyösi tjgyzk. 7. k. 38—122. l.) A fer
ces templomban Gyöngyösön keresztúti képe
fest és megfesti a mátrafüredi templom oltárké

1021

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 133-068, 337-748, 340-726

Gábor Rádóczy-Gyarmathy

Berliner Zeitung

1975 DEC 12

AUSSTELLUNGEN IN BERLIN

In moderne Formen übersetzt

Werke polnischer und ungarischer Künstler in der Stadtbibliothek und Ungarischem Kulturzentrum

Von KATHARINA PETERSEN

Gustaw Zemła, 1931 geboren, ist einer der bekanntesten Bildhauer Polens. Das „Denkmal für die Schlesischen Aufständischen" in Katowice (entstanden 1967) hat diesen Künstler über die Grenzen seines Heimatlandes bekannt gemacht. Gegenwärtig zeigt der Verband Bildender Künstler der DDR im Foyer der Berliner Stadtbibliothek eine Ausstellung seiner Werke.

Monumentalität ist die kennzeichnende Eigenschaft dieser Arbeiten. Die ungewöhnliche Größe der Porträtplastik bereits deutet darauf hin. Das ist keine intime Kunst. Die Steigerung des Ausdrucks wird durch barock anmutende Oberflächenbehandlung erreicht. In den Plastiken, die der Gruppe „Offene Hände" angehören, ist Zemłas Formempfinden bis zum Ausdruck des Tragischen gesteigert. Dieses Motiv hat er für einen Entwurf verwandt, der dem Thema „Auschwitz" gilt. Zemłas Denkmal für „Die unbesiegten Unterlegenen" (1973, Warschau) greift auf antike Liegefiguren zurück (Parthenon beispielsweise). Auch das erwähnte Denkmal in Katowice ist von antiken Vorbildern beeinflußt. Zemła übersetzte das Nike-Motiv in moderne Formen mit der Absicht, die „Gedanken des Heldentums, des Sieges und der Erhebung der schlesischen Bevölkerung in den drei Aufständen 1919, 1920 und 1921 auszudrücken, in denen sie um den Anschluß der schlesischen Gebiete an Polen kämpfte", wie er sagt. Drei Bronzeflügel erheben sich hoch über die Stadt.

Die Ausstellung kann dieses Denkmal, wie auch andere, nur in Großfotos vermitteln, die das Erlebnis der Originalwerke selbstverständlich nicht ersetzen können.

Im „Haus der Ungarischen Kultur", Berlin, sind zur Zeit grafische Blätter zweier Künstler aus der Ungarischen Volksrepublik zu sehen, überwiegend Radierungen großen Formats, zuweilen farbig, und einige Siebdrucke. Die Künstler heißen Gábor Rádóczy-Gyarmathy (geb. 1943) und Béla Tassy (geb. 1942).

Die erstaunliche handwerkliche Meisterschaft der jungen Künstler und die Vielfalt ihrer Motivzitate aus Werken der Weltkunst in kontrastierender und zuweilen frappierender Zusammenstellung überrascht den Besucher. Ein Beispiel: „Jus primae noctis" (Das Recht der ersten Nacht) heißt eine Radierung von Gábor Rádóczy-Gyarmathy aus dem Jahre 1971 (Format 80×70 cm). Das „Tanzende Bauernpaar" von Dürer aus dem Jahre 1514, gleichsam zerfetzt, darüber ein Raubtier — in dieser Weise wird der feudalistische Mißbrauch des Menschen charakterisiert. Es darf nicht verschwiegen werden, daß die Opulenz der Zitate auf einigen Blättern vordergründig wirkt. Überzeugend aber ist das Verfahren der Künstler, mit Motivreihung („Michelangelo zum Gedenken, I und II" von Béla Tassy, 1975) zu arbeiten.

Die Farbe wird nicht als sogenannte Lokalfarbe (Farbe der Gegenstände), sondern übergreifend großflächig eingesetzt. Zartes Lineament und dichte Füllung der Fläche kommen hinzu. Es ist eine in hohem Maße perfektionierte, assoziativ bestimmte Kunst. Das Serielle der Zitate erscheint zuweilen als ironische Distanzierung von gängigen Ansichten über jene Motive.

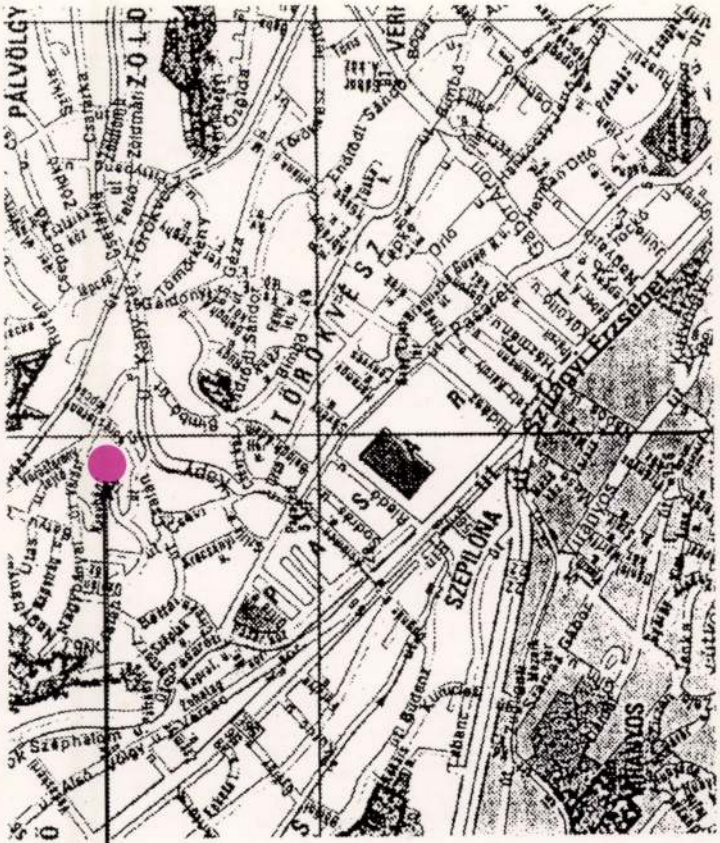

A kiállítás helyszíne

KÖRMENDI GALÉRIA
BUDA PEST
1997

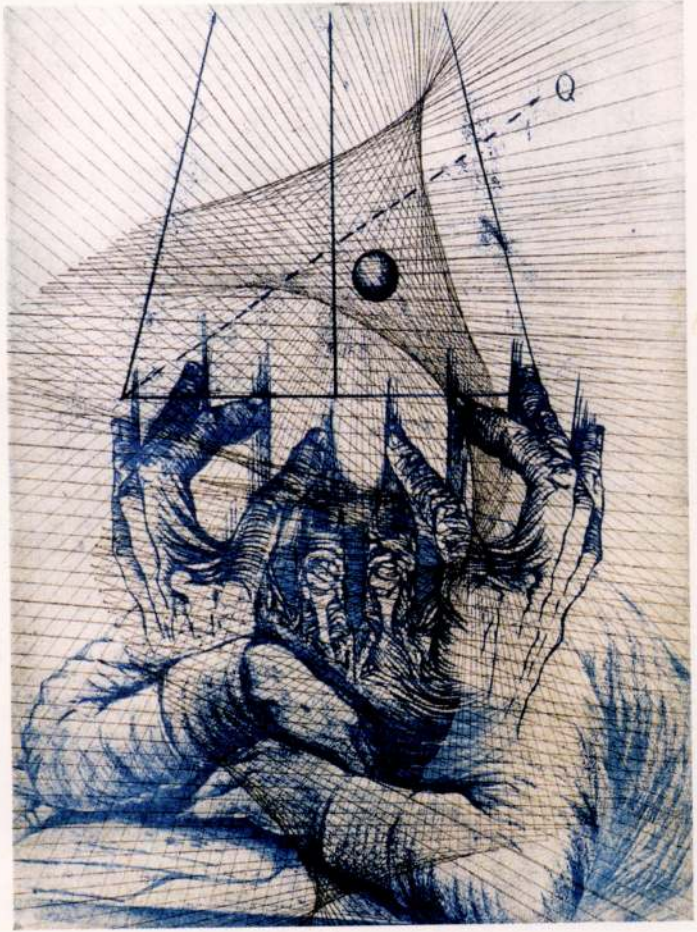

Két Bólyay (rézkarc) 45x34 cm

RÁDÓCZY GY. GÁBOR

KÖRMENDI GALÉRIA BUDAPEST
meghívja Önt

RÁDÓCZY GY. GÁBOR

festőművész
kiállítására

1997. MÁJUS 5-én 18 órakor.

A kiállítást megnyitja:
Feledy Balázs
művészeti író

A kiállítást rendezte:
Tőkeiné Egry Margit
művészettörténész

A kiállítás nyitva:
1997. május 5 – 1997. május 30-ig

Megtekinthető:
1025 Budapest, Nagybányai út 25.
Tel./Fax: 176-2110
Tel.: 275-0214

Látogatás előzetes telefonbejelentkezés alapján.

1997. május 26-án (hétfőn) 17 órakor
a Körmendi Galéria **„Művészportré"** sorozatában
Rádóczy Gy. Gáborral beszélget művészi pályájáról
Tőkeiné Egry Margit művészettörténész.

Ez alkalomból megjelenik
Rádóczy Gy. Gábor vallomása
a Körmendi Galéria **„ÖNMAGÁRÓL"** sorozatában.

Radóczy Márta

grafikusmérnök

Rajza a Népszavában.

Népszava
1979 dec. 31.

NÉP

Radóczy Mária: Pásztorlány

Mese
aki nem t

Jell

Volt egyszer egy Anyuci, aki minden este mesélt a gyerekeinek. Egyik este azonban nem jutott eszébe új történet, a régieket pedig a gyerekek nem akarták újra hallgatni. Az Anyuka szomorú lett, aztán gondolkodni kezdett, valahogy így:

— Minden Anyu a világon mesél este a gyerekeinek, amikor azok már ágyban vannak. Ha én ezeket a meséket mind tudnám...

S ekkor — gondolt egy nagyot — elment az újságokhoz,

falvak
városo
ven ír
lett fo
szoba
kat é
ifjúság
A legs

Radóczy Mária iparművész,
Dabason megnyílt a Nagy István
csoport tagjainak tárlata,
melyen szerepelnek munkái.

Sosonci Miklós: Kiállítótermekben.
Pestmegyei Hírlap, 1975. márc. 26.

Radóczy Mária festő

Nevelőmunkája mellett a Nagy István Csoportban dolgozik Gyálon.

Losonci Miklós: Pest megye rajztanárai, képzőművészetünk őrhelyen.

Pest Megyei Hírlap, 1976. szept. 15.

RADÓCZI Mária festő

B.M. [BÁTKI Mihály]: Sör és ecset. = Mükincs Figyelő, 1992.3.sz. 3.p.

Bp., Szent Kristóg Jazz Galéria

Nagy Sándor: Attila
lakomája, 1909, papír
(kartonra ragasztva),
pasztell, akvarell, tempera,
teljes méret: 270 x 525 cm
(Fotó Tahin Gyula)

Radóczy Mária rajztanár

Pedagógus képzőművészek második tárlatát Ráckevén rendezték, melyen művei szerepelnek. A ráckevei járási hivatal különdíját a népköltészet tiszta forrásaira figyelő művész kapta.

Losonci Miklós: Pedagógus képzőművészek Pest megyei tárlata.
Pestmegyei Hírlap, 1975. jan. 26.

Radóczy Mária (gyál)

Megnyílt a pedagógus képzőművészek megyei tárlata. Műveivel a táckevei járási hivatal egyik küldöttét kapta.

Pestmegyei Hírlap, 1945. jan. 28.

Radóczy Mária

Kert

Népszava, 1976. október 2.
7. oldal

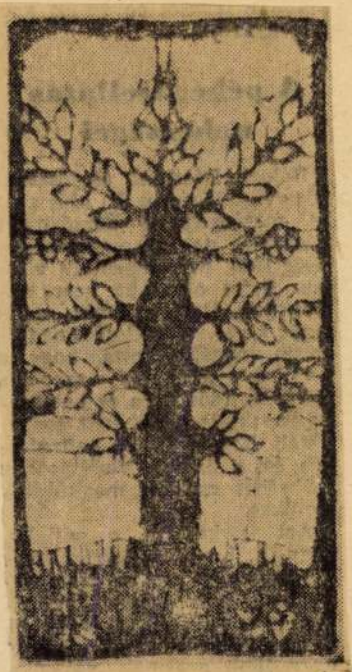

Radóczy Mária: „Kert"

Radóczy Mária

kiá llitása Nagykörösön 1974 junius 9-25 között
került megrendezésre

Rajztanitás 1974-5-31.

Radóczy Mária

Nagykőrösön a képzőművészkör 25. éves fennállásának rendezett kiállításon szerepel a művész munkája, batikjai.

Losonci Miklós: Kiállítótermekben.
Pestmegyei Hírlap, 1975. júl. 8.

Radóczi Mária

Balatonföldváron, nyílt meg batik-jainak tárlata.

Lasonci Miklós: Kiállítótermekben.
Pest Megyei Hírlap, 1975. aug. 26.

Radóczi Mária, festő

Érden megnyílt a Nagy István csoport jubileumi kiállítása, melyen Szemők György szobrai és Radóczi Mária batikjai és tűzzománcai szerepelnek.

Laronci Miklós: A Nagy István csoport jubileumi kiállítása.

Pest Megyei Hírlap, 1977. jún. 22.

Radóczy Mária, iparművész

SZÍNES, BATIKOLT faliképekkel, a népmesék kedves alakjait megörökítő tűzzománc képekkel mutatkozott be Radóczy Mária iparművész kedden Dunaújvárosban, a Munkás Művelődési Központban megnyitott kiállításán.

8

-. Hk

Népszabadság, Bp. 1980. jan. 30.

Radóczy Mária

RADÓCZY MÁRIA iparművész derűt és örömet sugárzó, színes, batikolt faliképekkel, a népmesék kedves alakjait megörökítő tűzzománc-képekkel mutatkozott be kedden Dunaújvárosban, a Munkás Művelődési Központban megnyitott kiállításán. A kiállítást február 28-ig tekinthetik meg az érdeklődők.

Magyar Hirlap 1980/1/30/8

Rozsóczy Mária

Említve

Galus) Alkotókor a svájci házban
Pest megyei Hírlap, Bp. 1970. nov. 18.

Radóczi Mária, iparművész

● TÁRLAT. Radóczi Mária batik- és tűzzománc-kiállítását ma délután Dunaújvárosban, a munkás művelődési központban mutatják be.

12.

–: Tárlat

Esti Hírlap, Bp. 1980 jan. 29.

Radóczy Mária, festő-rajztanár

A művész a megye szorgalmas rajztanára és mint többen mások, rohamozza a festői magaslatokat.

Losonczi Miklós: Abonyi festő Nagykörösön. Pest Megyei Hírlap, 1978. febr. 14.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

PEST MEGYEI HÍRLAP

1978 AUG 27

Radóczy Mária

7

1021

Kastély

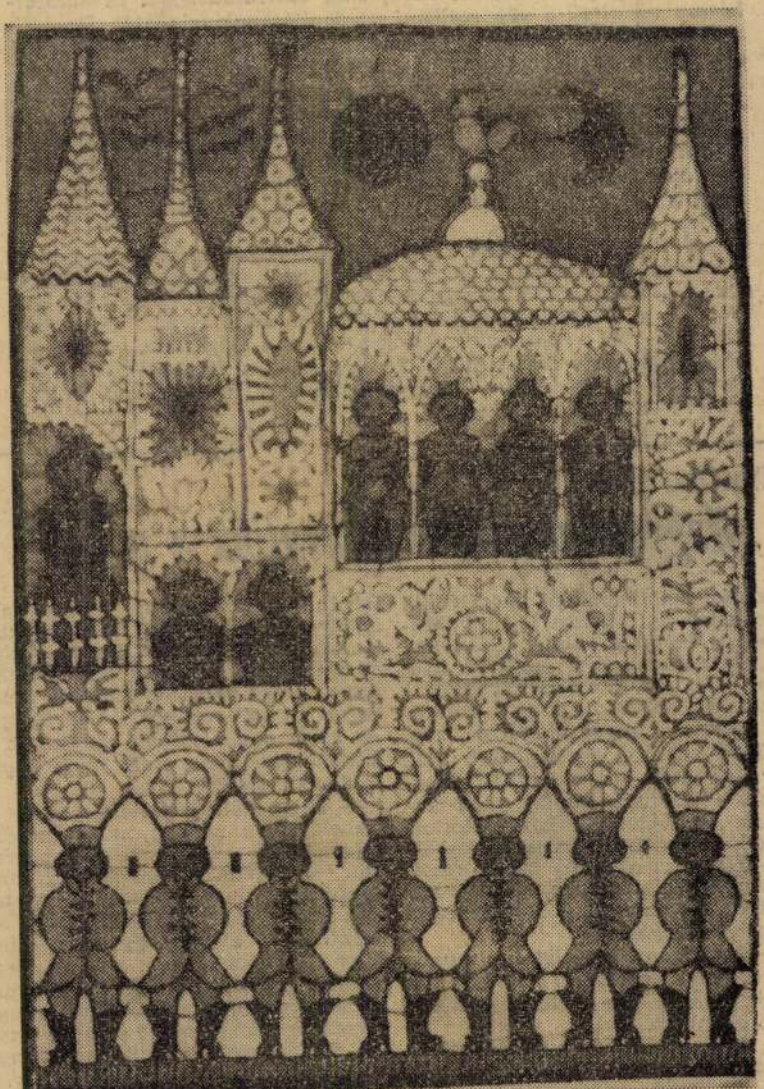

Radóczy Mária (batik)

REFLEKTORFÉNYBEN

Egyre erősödő társadalmi presztízse van a népművelő munkának. Mindig érezték ezt azok, akik elhivatottsággal és áldozatkészen vállalták a nép szellemi gazdagitásának feladatát. De évtizedünk állitotta igazán a figyelem középpontjába a közművelődés munkásait. A megbecsülés jele volt ebben az évben is, hogy alkotmányunk évfordulójára szerte az országban kitüntetést kaptak a népművelők. A kulturális miniszter Bihari Józsefnek, a Pest megyei Művelődési Központ és Könyvtár igazgatójának a Kiváló Népművelő kitüntetést, Pünkösd István énekes-táncosnak, a ceglédberceli német Nemzetiségi Hagyományőrző Együttes tagjának a Népművészet mestere címet adományozta.

A Pest megyei Tanács által alapitott Közművelődési díjat augusztus 18-án, a megyei Népművelők Napján vette át Földes István, a TIT megyei szervezetének titkára, Bursits Tiborné, a Csepel Autógyár művelődési központjának igazgatója, illetve a Tápiómente Szövetkezet Együttese. Negyvennégy népművelő részesült a Szocialista Kultúráért Érdemérem kitüntetésben. További tizenhatan a Kiváló Munkáért elismerést vehették át.

PÜNKÖSD ISTVÁN:

„Hagyományainkat átmentjük a mába"

Szerda délutánonként megélénkül a ceglédberceli Dózsa György Művelődési Központ élete. Szaxofon, dob, tangóharmonika zenéjére gyerekek, fiatalok, idősebbek ropják a táncot. Ekkor gyakorolnak a községbeli *német hagyományőrző népi együttes zenészei és táncosai*, akik már sok szép sikert arattak. Legutóbb a televízió *Röpülj páva-versenyén* a legjobbak közé jutottak. Ősszel, a döntők idején ismét láthatják őket, s az együttes tagjai között ott lesz *Pünkösd István*, aki a közelmúltban kapta meg a *Népművészet mestere* kitüntetést.

A hagyomány tisztelete, a muzsika, a tánc szeretete, a szórakozás vágya vonzza ma is az együttesbe az idős embert.

— A daloknak és a táncoknak a többségét még a szüleimtől tanultam. Ők kisgyermekként vittek magukkal a mulatságokba, a lakodalmakba — vág rögtön a dolgok közepébe Pünkösd István. — Mostani műsorunkban három olyan tánc szerepel, amelyet csak a mi családunk István. — Valamennyi német dalt, amelyet szüleinktől, a családtagoktól hallottunk, beírtuk e füzetbe. Nagy hasznát veszi azoknak az együttes, hiszen olyan dalokról van szó, amelyeket úgyszólván senki nem ismer. *Az egyik ének 1340-ből származik, s állítólag ma már csak Svájc egyes területein éneklik.*

— Higgye el, a fiatalság ma is kedvét leli a néphagyomány megismerésében — fűzi tovább a szavakat. — Szeretik a fiatalok megtudni, „felfedezni", hogyan ünnepeltek, szórakoztak elődjeik, milyen volt fél évszázaddal ezelőtt egy lakodalom vagy egy búcsú. Ezért nekünk, öregeknek a feladatunk, hogy átadjuk az ismereteinket, hiszen mi is úgy szereztük azokat a szüleinktől. Csak ily módon élhet tovább az egy-egy népcsoportot jellemző hagyomány.

Pünkösd István nem a szavak embere. Bár hetvennyolc éves, és napi öt órát kertészként dolgozik a vízműveknél, mégis minden szerdán együtt ropja a táncot a fiatalabbakkal a művelődési házban.

Radóczy Mária

Élet és Irodalom, 1977, okt. 4,

Radóczy Mária:
Köszöntő (batik)

kodik az átlagos tempóhoz. Aki túlzottan ráhajt, csakhamar megszólják, visszafogják, az elmaradozót tapintatosan figyelmeztetik, mintha nem is „lazsálna". Megkérdezik: „Mi az, a férjed nem hagyott aludni?" A leánynak így szólnak: „Valaki már megint sokáig ácsorgott a legénnyel a kapuban, elfáradt az állásban..."

Régóta dolgoznak együtt, s az agronómus az asszonyok házatáját is kitűnően ismeri. T. szegény falu, még a téesz-szervezésből is kihagyták. A férfiak innen is iparba járnak, de csak hetenként-kéthetenként jönnek haza, a maradék az erdőgazdaságban keresi kenyerét. Ezeknek az asszonyoknak nincs földjük. Akinek van, most már végképp magára maradt vele, se harmadost, se feleskapást nem talál a faluban. A hegyi talajon nem fizetődik ki a mai napszámbér. A h-i téesz bírja. Talán hetediziglen napszámos dinasztiák leszármazottai ezek az asszonyok, lányok, nem, egyáltalán nem tartják lealacsonyítónak, rangon alulinak a kapálást — naponta 150 forintot keresnek vele a Hernád menti lapályon, a tengernyi cukorrépa-táblán.

Még vagy tizenöt-húsz kapásra szükség volna. A kiemelkedő kereset se vonz-toboroz többet. Az asszonyok szerint a saját fa-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

PEST MEGYEI HÍRLAP
1978 MÁR 5

Radóczy Mária

9

1021

Törő István:

Asszonyok

Szedem a mélység öléből
a halszagú nyár mosolyát,
jönnek az ölelt asszonyok
s a tiszta fészerű tanyák;

hogy fénylenek a nappalok
fehérre meszelt arcukon,
gondolat szikkad fökötőjük
alatt s remeg-ragyog.

állnak a mindenség helyén
asszonyok, kiket csak
szél ölelget s a megpihent
madár is elhagy.

de tudnak haragvó hajnalon
minden körmükkel vakarózni
és gyűjtögetnek a nyár öléből, mit
maguktól meg tudnak tagadni.

Ketykó István:

Hajnalban

Bambán, mosolyogva ébredek
mint aki morfiumtól kábult —
hangosan felnevet
a sok vonal tenyereden,
kergetik egymást szemeden
az árnyak...
két melled
fehérlik s kinyílnak benned
a mélyrezárt
vágyak —
bőröd pórusain át
lélegeznek a kertben
az orgonák
combjaid asszonyos szorítását
kívánja testem, mint jó szót
a mostohák...

Rácz Lajos:

Hazaértem

Tekinteted kút-mélyi csöndet
őriz rezzenetlenül —
látom benne borostás arcomat
viaskodni a hétköznapokkal.
Porlepte hittel érkezem
meg hozzád estelente —
ez a kút-mélyi csönd
fogad szelíd ostorral
suhint meg kedvesen.
— Hazaértem.

Osztojkán Béla:

Szemed

Hajnalban fürdették
Gyöngyökkel hintették
Tengerbe mártották
Napban is fürdették
Holddal is hintették
Tengerbe mártották
Ottan is tartották
Kagylók közt tartották
Végül nekem adták
Hajnalban fürdettem
Gyöngyökkel hintettem
Tengerbe mártottam

Nánási Zsolt:

Nevedre

Mindig szeretlek
Álomba ringatlak
Reszketve — simulva
Istenem ó
Amennyire lehet

Radóczy Mária rajza

Bencze József verse:

Hívogató

Tollasulj testemhez,
szomjasulj lázamhoz,
szelidülj házamhoz.
Álmaimmal álmodsz,
gondjaimmal számolsz,
bajaimmal lázadsz,
munkáimmal fáradsz,
szárnyaimmal szállasz.

PARLAGFÖLDEKET IS LEHET BÉRELNI

— Apóca, a Hortobágyot, a délibábbal együtt!...

ELEMRE VÁRVA — 1977

— A tévében mondták, hogy a nehézségek ellenére, sikeres évet zárt a külkereskedelmünk!...

SZERZŐDÉSES BIRODALOM

— Itt mi leszünk az urak!...

Zsoldos rajzai

Leszállás lé

Tizenegy kritikus percnek nevezik azt az időt, amelyet a pilóta a fel- és leszállással kapcsolatos műveletekre fordít. A repülőgép vezetője éppen e percekben kerül a legnagyobb idegfeszültség állapotába, agya hatalmas mennyiségű adatot dolgoz fel. Érthető tehát, hogy ily nagy terhelés mellett gyakori a kihagyás, a balesetekről hírt adó közleményekben csaknem mindig előfordul a *felszállás közben*, vagy a *leszállásnál* kifejezés.

Kritikus percek

A kritikus időköz két egyenlőtlen részből áll — három perc a felszállást követően és nyolc perc a leszállás befejezése előtt. Az utóbbit tartják a legbonyolultabbnak.

Távoli és közeli hatósugarú navigációs rendszerrel, a leszállást elősegítő rádió- és fénytechnikai eszközök biztosítják, hogy a repülőgép *megbízhatóan* a leszállás körzetébe érjen. A repülés *záró szakaszában* azonban a pilótának okvetlenül *vizuális* kapcsolatot kell teremtenie a földdel, hogy meghatározza a leszállósávig a távolságot, az ereszkedés pályáját (siklógörbe) és más paramétereket. Az egész igen bonyolult szituációt a pilóta egymaga kénytelen értékelni, teljes egészében *tapasztalatára és érzékére* hagyatkozva. Pedig ez nem mindig elegendő. E kritikus percekben éppen az a vezérfonal hiányzik, amelyet megragadva ingadozások és bonyolult számítások nélkül pontosan a kitűzött helyre lehet érni.

Sugárkalauz

Ilyen „útikalauz" lett a *lézersugár*. Szovjet szakemberek *Glisszada* (siklógörbe) néven lézerrel működő készülékkomplexumot hoztak létre. A műszereket a repülőtéren meghatározott sorrendben helyezik el. A repülőgépet azonban csak *egyetlen* lézersugár képes a leszállósávra vezetni. Az ég felé megha-

Idő

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

1975 OKT 22

MAGYAR NEMZET

Radóczi Mária iparművész

Radóczi Mária iparművész munkái láthatók november 8-tól az I. kér. tanács művelődési házában. A kiállítást dr. Losonczi Miklós művészettörténész nyitja meg.

Nánási Zsolt: Radóczy Mária

Karácsony, 1977

Felhajtott gallérú hópelyhek
Karácsonyfa-árusok dala száll

Fűtött szobáinkban honol az ünnep
A ma este
Karácsony
Fenyőfát díszít a családsereg
Valahol anyukák szidják még
gyerekeiket
mert összetörtek egy üveggömböt
és a csokoládédíszeket sem szabad
idejekorán megenni
ám a kibomlott szaloncukorpapírok
húncutul integetnek a gyerekszájaknak.

Most hadat üzenünk a békétlenségnek
a háborúsgilisztáknak
a fegyvergyárosok halálthozó gazdaságának
a plexisisakos-gumibotok fenyegetéseinek
az ember-géprablóknak
a felfuvalkodott képűeknek
és gyertyát gyújt a melegség

Ma karácsony van
fűtött szobáinkban honol az ünnep.

Pest Megyei Hírlap, 1977. dec. 25

...dó Sándor: „Együttműködésünk
...én sokáig vajmi keveset tud-
... Szonyáról. Nem tudtam, hol
..., kik a munkatársai, milyen
...mációkat gyűjt. A konspiráció
...énye megtiltotta, hogy erről ér-
...ődjem, neki pedig, hogy erről
...éljen".

... felderítő hivatás szabályai még
...án is sokáig érvényesek, hogy
...elderítő szolgálaton kívüli állo-
...yba kerül. Radó Sándor köny-
...en *még öt esztendővel ezelőtt*
... mondhatta el, hogy Szonyáról
... sok mindent megtudott idő-
...ben. Még azt sem árulhatta el,
...y a bátor szovjet felderítőnő,
...el annak idején Svájcban együtt
...ozott, Ruth Werner berlini író-
...el azonos. S hogy a Dóra jelenti
...jelenése előtt már kétszer is ta-
...oztak. Amint most Ruth Wer-
... írja, először *Berlinben*, később
...lapesten.

Helyreállt a kapcsolat

...lső találkozásukkor a körülmé-
...k természetesen cseppet sem
...ak ilyen barátságosak. 1939 vé-
... történt, Genfben, hogy valaki
...azóban, a Radóék házának ka-
...ában lévő *postaládába* levelet
...ott be, amelyben — természe-
...n nem nyílt szöveggel — érte-
...tte, hogy a közeli napokban a
...pont megbízottja révén helyre-
... a kapcsolat, amely a háború ki-
...ése után Radó és Moszkva kö-
... megszakadt.

...uth Werner most elmondja: Ra-
... akinek ő egyébként az *„Albert"*
...őnevet adta, meglehetősen *bi-*
...matlanul fogadta őt, s ő is so-
...g töprengett az együttműködés
...dján és formáján. A Központ
...sítása, amelyben megadták a
...sik munkatárs pontos nevét és
...címét, s megparancsolták, hogy
...zetes értesítés után *személyesen*
...esse fel őt, teljesen szokatlan-
... számított a szigorú konspiráció-
... épülő munkában. A Központ ál-
... feltett kérdések, amelyeket az-
... Szonya személyesen tett ...
...lbert"-nek, Radó ...
...an ...

ez — mert a háború miatt minden
féle amatőr rádiózást megtiltottal
— nagy kockázatot rejtett magá
ban. Albert hírei azonban olyan
fontosnak bizonyultak, hogy a Köz
pont parancsot adott ennek válla-
lására is, s Szonya, akinek pedig
akkor már két kicsi gyerekről i
kellett gondoskodnia, *habozás nél*
kül vállalta ezt is. Nehézséget oko
zott, hogy Radó a híreket Genfben
gyűjtötte, az adó azonban Cauxba
működött. Az út mintegy háron
órát vett igénybe. Szonya egyik se
gítőtársa és mostani férje, az ango
származású *Len* találta ki, hogy
egy zseblámpában készítsenek rej-
tekhelyet az üzeneteknek. Megle-
hetősen egyszerűen oldották meg a
dolgot. Az egyik elemet kivették
az égőt kicserélték olyanra, am
egy elemmel is működött, annyi ól-
mot tettek a kivett elem helyére
hogy a súly egyezzék és aztán a
fennmaradt üregbe rejtették a se-
lyempapírra írt üzeneteket. Mivel a
hitleristák követelésére a svájc
kormány elrendelte a semleges or
szágban is az elsötétítést, s min
denki használt zseblámpát, a zseb
lámpa nem volt feltűnő.

Hondurasi útlevélle

Időközben veszélyfelhők tornyo
sultak Len feje felett. Hermann
Szonya egyik munkatársát a sváj
ci hatóságok letartóztatták. Aztá
Ollo, aki pedig valósággal Szo
nyáék családjához tartozott (anna
idején még gyerekkorában Rutho
gondozta, s most az ő két kis gye
rekére vigyázott), házi perpatva
nyomán feljelentéssel fenyegető
zött. Az a hondurasi útlevél, amely
lyel a Központ — jobb híján — el
látta munkatársnőjét, sem adot
túlságosan nagy biztonságot. A
szomszédban egy katonai alakula
táborozott, s ez sem tette kényel
messé a helyzetet. Végül Szony
elhatározta, hogy Genfbe költö...
Ezt mindenekelőtt ...
gessé ...

Radóczy Mária rajza

Radóczy Mária

Az 1967-ben alakult Nagy István Csoportban Fegyó Béla, Heiling György, Radóczy Mária, és még többen képviselik az új kezdeményezéseket. — A Csoport csepelen rendezett jubileumi tárlatán szerepelnek a művész batikjai.

Losoni Miklós: A Nagy István Csoport tíz éve. Pest Megyei Hírlap, 1977. szept. 21.

1021

1975. IX.5. 10.30. Petőfi / / V.

Utikalauz üdülőknek

- GYönyörü Batik képek között beszélgetünk , itt a Mester utcai Pincetárlaton, Radóczi Mária fiatal iparmüvésszel. Mi is az a Batik ?

- Ez egy nagyon ősi, jávai eredetü technika, illetve hát indonéz eredetü, az a lényege, hogy a rajzot, amit eltervezek, már előre megrajzolok kis vázlatokat, azt nagy vászonra ráviszem grafit ceruzával, és viasztechnikával bevonom az egészet, illetve szinárnyalatokat ugy érek el, hogy mindig azt a bizonyos szint amit meg szeretnék hagyni az anyagon, azt lekenem viasszal, és aztán igy előbukkan a legutolsó festékfürdő alkalmával a kép. Ha jól tudom ezen képek nagyrésze már bejárta az országot.

- Igen, elég sok helyre eljutottam már, nem először vagyok Budapesten sem.

- No, én pedig azt hittem, hogy Budapesten most először láthatók ezek a képek.

- Nem, csak az a helyzet, hogy a TAnács köruti kiállitóteremben, ahol az első budapesti kiállitásomat megrendezték, ott nem volt nagy propaganda.

- Losonczi Miklós müvészettörténész tárlatnyitó beszéde, igen hatásosan felhivta a figyelmet, az ötletdús, tehetségtől sugárzó munkákra. Ezek az alkotások szinte egytől egyik balladisztikus ihletettségüek.

- Ez abból fakadt, hogy magam is magyar-szakos tanár vagyok, 1971-ben végeztem a főiskolán magyar-rajz szakon, de még nagy segitségemre volt az is, hogy csoporttársa lehettem Szabó Zsuzsának, és FAragó Laurával is együtt tanultunk, az előadások szünetében nagyon sok csángó népdalt hallottam tőlük, ott gyakorolták az énekórára.

- Azt mondta, tanárnő. Hogy tudja mindennapi munkáját összeegyeztetni ezekkel a müvészi ambiciókkal? Egyáltalában lehet ezt otthon csinálni ?

- Lehet otthon csinálni, bár nagy kosszal jár, nagyon sok helyet elfoglal, és utána is óriási piszok marad, a batikolást 10 éve végzem, Ujlengyelben dolgozom, ahol a szüleim és a nagyszüleim élnek, nagymamám kertjében készitem a batikokat. Nagyon érdekes, hogy a falusi emberek, amikor ugye hát 10 éve csinálom ezt, kint látták száradni a nagy ruhaanyagokat, még nem figyeltek föl, de mostmár, hogy elég gyakran szerepelek az ujságokban, mostmár érdeklődnek a munkám iránt, és ezek az egyszerü emberek elmenve a kertünk a nagymamám kertje előtt, benéznek, és mindig egy-egy kedves szót, vagy egy biztatást kapok tőlük, egy remek kis segitőtársam akadt, egy negyedik osztályos kisfiu személyében, tőle kaptam azt a kritikát, amire nagyon büszke vagyok, az egyik parasztbácsi beszólt, és mondta, hogy ni, ott száradnak a Mária ruhái. És a kisfiu erre hevesen reagált, Miklós b ácsi ez nem ruha, ez festmény.

- Lukács T. GYörgy riportját hallották.

Radóczy Mária grafikus

Radóczy Mária: Népmese

Radóczy Mária

8.

Népszava, Bp. 1975. dec. 7.

Radóczy Mária

Omszkban rendeznek ápr. 4.-én nyíló tárlatot, megjénk képzőművészeinek alkotásaiból, melyen szerepelni fog a művész nézeskalácsos motívumból szerkesztett „Eskűvője" (említve)

Losonci Miklós: Pest megjei alkotások Omszkban.

Pest Megjei Hírlap, 1946. jan. 25

Radóczy Mária

Dabason, majd III 15-én Százhalombattán,
majd Budapesten állit ki

Rajztanitás 1976/3/32

Radóczy Mária: Népmese

nélyiségéhez, legtapasztaltabb elnökjelölt-pályázójához, *Hubert Humphreyhoz* fordul. Humphreyhoz, akit 1968-ban Richard Nixon egy hajszállal — a leadott szavazatok *0,4 százalékával* — ütött ki a Fehér Házból. És, aki McGovern szenátor 1972-ben elszenvedett súlyos veresége után *a centrum* köré *egyesíthetné a demokrata párti szavazókat.*

De az 1976 nyarán összeülő demokrata párti elnökjelölő konvencióig még nagyon sok minden történhet. A nagyváratlanabb meglepetések lehetőségét sem lehet kizárni.

Köves Judit

Radóczy Mária

Vörösvár, 1945. dec. 9.

Zebegényi, ráckevei üzenet

Zene, költészet lépett szövetségre a festészettel a Kertészeti Egyetem dísztermében, ahol a zebegényi Szőnyi István Emlékmúzeum Baráti Köre rendezte egynapos tárlatát *Dániel Kornél* alkotásaiból, *Rákos Sándor* és *Czigány György* szerzői estjének kíséretében megyei és budapesti közönség aktív részvételével. A múzeum így növeli határait; a kezdeményezések friss és megfontolt energiáival.

Ezen újító idea jegyében adományozott a Képcsarnok Vállalat kilenc művet — *Medveczky Jenő, Kondor Lajos, Würtz Ádám, Kovács Imre, Bolgár József, Vecsési Sándor, Béres Jenő, Batári László* alkotásait — a ráckevei gimnázium *Ady Galériájának.* Az iskola falai között egyébként ezekben a napokban *Radóczy Mária* batikjai is alakítják a diákifjúság ízlését. A lassan muzeális kinccsé gyarapodó iskolagaléria jelenleg *Soóky András, Pánti Imre és Bodnár Ede* festményeivel is bővült, sőt hamarosan *Katona Áron Sándor* tűzzománca is a ráckevei iskolagaléria tulajdona lesz. Szerzője ezúttal nagyon hatékony és egyedi értékű alkotásokkal szerepel a Csili XX. kerületi kiállítótermében. Különösen az anyaság, a csodaszarvas és a Galaktika változatok lépik túl az iparművészet határait, s jelentenek visszavonhatatlan festői élményt.

Losonci Miklós

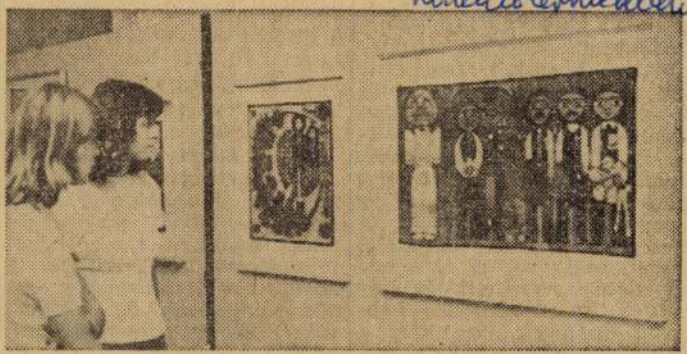

Ráckevén, Radóczy Mária képei előtt.

Petőfi Népe, 1975. dec. 2.

mazottak soraiból került ki.

A legfontosabb célok

— A szövetkezet teljes forgalma az idén meghaladja a félmilliárd forintot. Az MSZMP XI. kongresszusa milyen iránymutatást adott az ÁFÉSZ-nek a továbblépéshez?

— A pártkongresszus szellemében született elképzeléseinket — amelyeket a következő ötéves tervidőszakban kívánunk megvalósítani, egy mondatban így foglalhatnám össze: célunk az üzemi munkásság és az újonnan épített munkáslakta települések lakóinak jobb ellátása, valamint a háztáji és a kisüzemi gazdaságok életképességének növelése, a termelési és az értékesítési biztonság megteremtésével.

— Kezdjük talán az első témával: hogyan javítható szervezetten az üzemi munkások áruellátása?

— Ennek feltételeit a nagyobb üzemekben és a lakótelepeken *munkás fogyasztási szövetkezeti szekciók* megalakításával kívánjuk megteremteni. A szövetkezeten belül dolgozó munkásszekciók helyi vezetőséggel, saját üzemi bolttal és büfével rendelkeznének. *Önálló* részközgyűlési körzetet alkot minden szekció s így az üzemi boltot *közvetlenül* a munkások, illetve választott szövetkezeti vezetők társadalmi alapon ellenőrzik és irányítják. Ez a *közvetlen kapcsolat* biztosíték arra, hogy a bolt a részjeggyel és belszólási joggal rendelkező munkások

Az érdekek összhangjáért

— A feladatok között említette a háztáji és kisegítő gazdaságok életképességének növelését.

— Igen, ez a másik legfontosabb célunk a kongresszusi határozatok végrehajtásában. Köztudott, hogy e gazdaságok jelentős szerepet töltenek be az élemiszer-termelésben és -exportban. Támogatásuk népgazdasági érdek, s mivel tagságunk nagyobb része nemcsak vásárló, hanem termelő is, fokozottabban kell segítenünk őket. A lényeg: *a termelői, a fogyasztói és a szövetkezet gazdasági érdekeit kell összhangba hoznunk a helyi árualapok bővítése mellett.*

Hosszabb távú szerződéseket kötünk, rendszeressé tettük a szaktanácsadást, hitellel, különböző eszközök kedvezményes juttatásával, kedvező felvásárlási árakkal ösztönözzük a termelőket. Amikor az általunk nyújtott támogatást a megtermelt áruval törleszthetik, lényegében *a termelés kockázatának egy részét vállaltuk magunkra.* Kísérleti szakcsoportként nem rég óta működik *Vácrátóton* a fóliás zöldségtermesztő szakcsoportunk. Számukra 3 ezer négyzetméternyi fóliát adtunk. A következő tervidőszakban ennek bővítésével és újabbak szervezésével *tízszeresére növeljük a fóliával bevont területet.* Tervezzük egy korszerű

Radóczy Mária

RADÓCZY MÁRIA IPARMŰVÉSZ kiállítása tegnap Celldömölkön, a kemenesaljai művelődési központban megnyílt. A megnyitón dr. Losonczi Miklós művészettörténész méltatta a fiatal iparművész munkásságát

Magyar Hirlap 1976/97/1o

Radóci Mária

febr.18.

RADÓCI MÁRIA iparművész batik eljárással készült textíliákat állított ki szerdán a miskolci Nehézipari Műszaki Egyetemen.

Magyar Hirlap 1976/42/8

Radóczy Mária

A gyulai Erkel Ferenc Művelődési Központban Kigyós Sándor szobrászművész kiállítása április 25.-ig tart nyitva.
A celldömölki Művelődési Központban Radóczy Mária batik-és tüzzománc kiállitását április 23.-án,
a győri Képcsarnokban Somos Miklós festőművész kiállitását április 22.-én nyitják meg.
A kulturális eseményeket ismertető rovat közleménye.

Élet és Irodalom, Bp. 1976. ápr. 17.
XX. évf. 16. sz. 8. lap.

Radóczy Mária, festő

Megnyílt Vácott a Pest megyei pedagógus képzőművészek kiállítása, melyen szere pelnek a művész batik- és tűzzománcai.

Sasonczi Miklós: Pest megyei tanár-festők kiállítása.
Pest Megyei Hírlap, 1977. ápr. 9.

Radóczy Mária

Öt müvész kiállitásáról tudósit a lap - kulturális eseményeket ismertető- rovata: Radóczy Mária batik és tüzzománc kiállitása megtekinthető az I. kerületi Tanács Müvelődési házában, november 18.-ig. Haraszty István szobrászmüvész tárlata Hajduszoboszlón november 30.-ig tart nyitva.
Fürst József, Hercsut Ferenc és Komáromi János kiállitását november 13.-án nyitják meg a Hazafias Népfront VI. kerületi Bizottsága helyiségében.
Elet és Irodalom, Bp. 1975. nov. 8.
XIX. évf. 45. sz. 8. lap.

RÁDÓCZY (F.) LÁSZLÓ

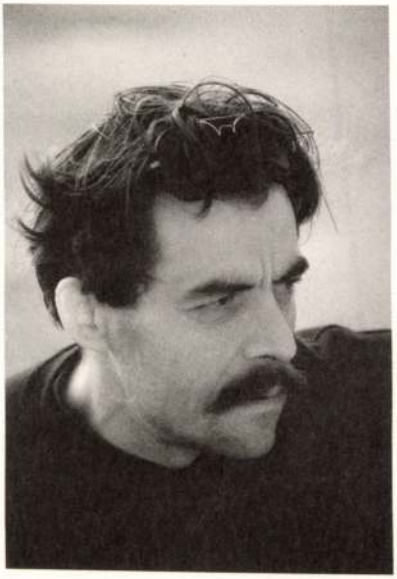

1953-ban születtem.
1979-ben belsőépítészként diplomáztam a Magyar Iparművészeti Főiskolán,
még ebben az évben Pécsre költöztünk, azóta itt élek és dolgozom.

18 évesen – Kós Károly életművével ismerkedve – kezdtem felfogni, hogy az építészet olyan komplex műfaj, amelybe a várostervezéstől a székig sok minden beletartozik.
Önmagában kevésnek éreztem, hogy csak belsőépítész, vagy bútortervező, vagy akár épülettervező legyek. Diplomával a zsebemben 10 éven keresztül dolgoztam az építész tervezési jogosultság megszerzéséért, mert nem akartam elfogadni a szakosodás rám kényszerített korlátait.
1991-ben először történt meg velem, hogy egy általam tervezett épületben lehetőséget kaptam belsőépítészeti tervezésre, sőt a megvalósításban „kétkezi" munkámmal is részt vehettem.
Talán megmosolyogni való, de számomra itt kezdődik a teljesség...

Fontosabb megvalósult munkáim:
Pécs, Alkotmány utca, Xavér Söröző (belső) 1980
Pécs, Siklósi városrész, Lila ABC 1982
Kaposvár, Zárda utcai 105 lakásos épületegyüttes 1983–88
Pécs, Király utca, Palatinus Szálló felújítása 1984–88
Ózd, Zalai út feletti sorházas lakótelep 1986–89
Pécs, Rákóczi út, Piccolo Sörbár (belső) 1986
Pécs, Király utca, Dóm Söröző (belső – Dévényi Sándorral) 1987
Paks, Dózsa György utcai 22 lakásos épület 1988–90
Pécs, Citrom utca, Fondéria Galéria (belső) 1990
Pécs, Citrom utca, divatáruüzlet (belső) 1990
Orfű, Dollár utcai Söröző (belső) 1990
Székesfehérvár, Palotaváros Üzletház 1989–91
Székesfehérvár, Agrobank-fiók (belső) 1991–92
Zalakaros, Gránit Gyógyfürdő Rt.
Gyógypark, 1. medence környezetterve 1991
Gyógypark, 2. medence átalakítása és lefedése 1991–92

RÁDÓCZY (F.) LÁSZLÓ
építész - iparművész
vez. tervező É–1.02.045
Pécs, Nagyszkókói út 24.
H–7635 Tel.: 72/35-348

STUDIO:
PÉCS, MEGYE U. 11
H–7621 * TEL: 21665

Fondéria Galéria, Pécs

Palatinus Szálló, Pécs

Dóm Söröző, Pécs

Piccolo Söröző, Pécs

Palotaváros Üzletház, Székesfehérvár

Agrobank-fiók, Székesfehérvár

Ózd, Zalai út

Kaposvár, Zárda utca

Palotaváros Üzletház, Székesfehérvár

Agrobank-fiók, Székesfehérvár. Falikarok

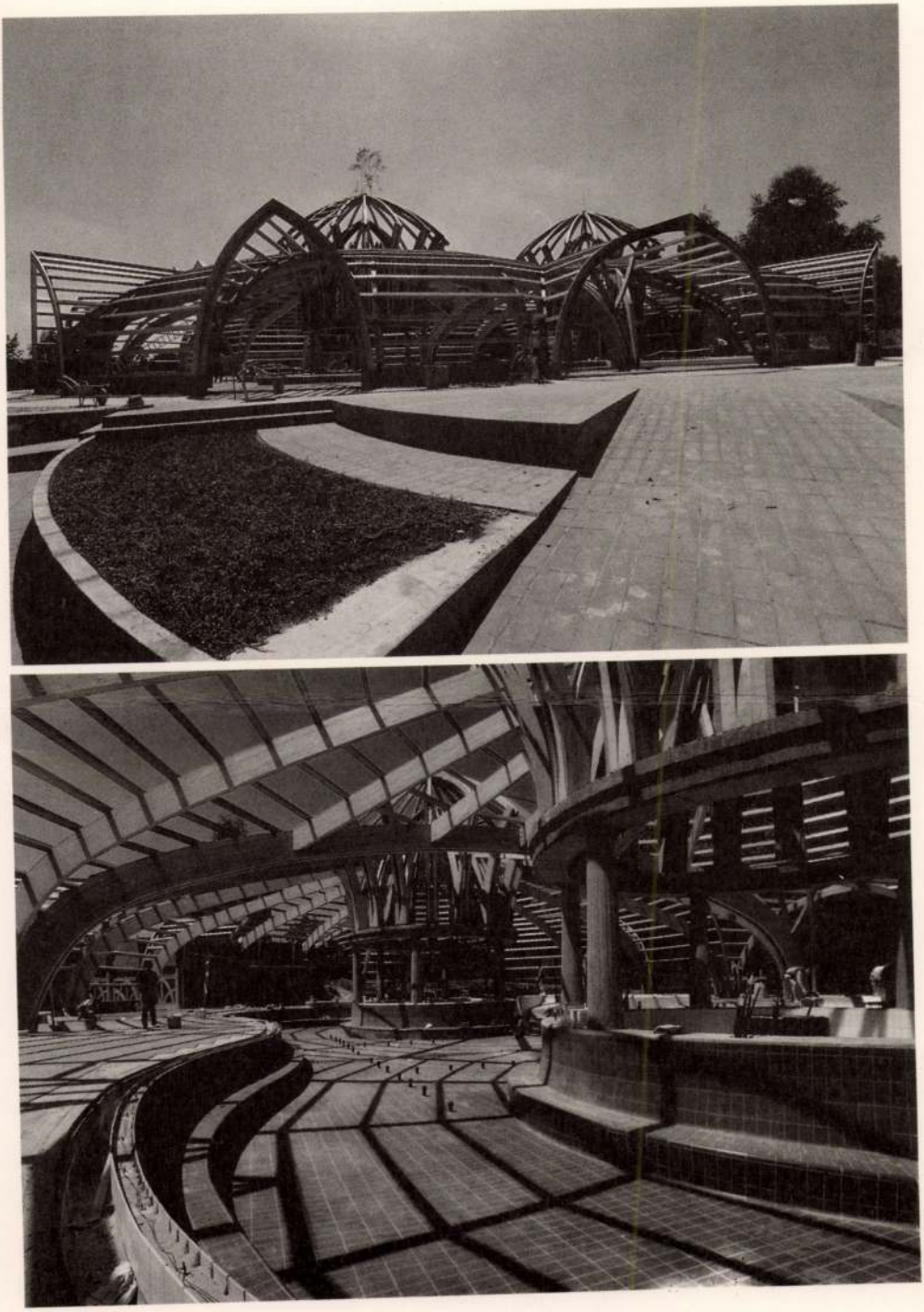

Zalakaros, gyógyfürdő

Kiállítás a Pécsi Kisgalériában
(Pécs, Szent István tér 4.)
1992. augusztus 28–szeptember 27.

A kiállítás és a kiadvány támogatói:
A&A Kft., Budapest
Agrobank Rt.
Gránit Gyógyfürdő Rt.
Kopa Kft.
Maticska Miklós asztalosmester
PÉCSITERV

Fotók:
Körtvélyesi László
Panyik István
Pesti András

Radóczy Mária

A kulturális eseményeket ismertető rovat felsorolja a különböző helyeken rendezett kiállitó művészek nevét: Makra János festőművész, Radóczy Mária iparművész, Bodó Károly festőművész, Janáki Viktor kerámikusművész, Marik Eszter textiltervezőművész, Cs. Szabó Lajos festőművész. Radóczy Mária a Siótur balatonföldvári klubjában mutatja be munkáit augusztus 31-ig.

**Élet és Irodalom, Bp. 1975. aug. 23.
XIX. évf. 34. sz. 8. lap.**

Radóczy Mária

Megnyílt Gyömrőn, a Nagy István Csoport felsőfarkasdi művésztelepének idei kiállítása. – A csoportba fiatal művészek léptek, új műfajokkal gyarapították a műhelyt, – mint a művész is batikjaival, melyekkel szerepel a kiállításon.

Losonci Miklós: Felsőfarkasd, 1976.

Pest Megyei Hírlap, 1976. nov. 25.

Radóczy Mária, textiltervező

Elhanyagolt műfaj a batik-igazságtalanul. Radóczy Mária Gyálon dolgozik, narratív változat fűződik nevéhez.

Losonci Miklós: Kiállítótermekben.
Pest Megyei Hírlap, 1976. szept. 1.

Radóczi Mária grafikus-batikusművész

A nyolcvanéves Rácz József festő-grafikusművész tanítványaként öt évtized alatt generációkat tanított. Tanítványai közül Fajka János lírzrománcai, Radóczi Mária batikjai széles körben ismertek.

B.O.: Rácz József képei.
Petőfi Népe, 1984. szept. 26. 5. old.

Radóczy Mária

lőtt, jó termés
indmázsás ter-
de a környék-
s nagysága fél
volt. Ma nem
in felüli hoza-
laboratóriumi
szerint a ter-
, mint korán-

a-kereskedelem
Az őrölt pap-
nincsen szaga,
való cefrének.
kán főznek tit-
nnak községek,
rik a módját,
esre szert ten-
Őrléssel a fű-
szereződik. Az
tus, nem szé-
illik róla. Ezen
lgatni.
szűkszavúak.
öregasszony,
lt hagyta a
pénz a fiók-
vagyok."

n, a verőéget
ról virág-, bal-
város közepén
falának pingá-
a paprikát és
szalagot már

völgy, mert leszivárog a víz. Tavaly így volt, az idén nem. Ki tudja ezt kiszámítani?... Mindig majnalban, munkakezdés előtt kapálok. Tíz perc az út a földemig. Van, aki kocsival megy; az enyém is be van fizetve.

— Sokan őrölnek suba alatt?

— Akadnak, de nem csinálják nagy tételben. Kemencében szárítják a paprikát, megőrlik, aztán Pestre vagy Pécsre viszik. Hatvan forintot kérnek kilónként. A boltban százegyven... De más itt a baj! A hörcsög! Fantasztikus, milyen kárt tesz! Az én földemen tavaly legalább három mázsa termést felzabált. Nem tudom, miért nem írtják a kártevőket.

— Mennyit keres, akinek saját földje van?

— Egy holdon száz mázsa terem. Egy mázsa szárítottból húsz kilót lehet őrölni. A villanydaráló pedig olyan halkan működik, hogy a szomszéd legfeljebb azt hiszi — szőnyeget porszívóznak.

4.

Paprikamesternek lenni azt jelenti, hogy valaki a molnárságon kívül minden munkafolyamathoz ért, és ezt oklevéllel bizonyítani tudja. A kalocsai malomban négy ilyen szakember dolgozik. Aki közülük szolgálatban van, jelenleg

Radóczy Mária: Köszöntő (batik)

Élet és Irodalom, Bp. 1975. okt. 4.
XIX. évf. 4o. sz. 16. lap.

ak. Ki-ki fog egy sort. A „rajt-
onalon" nyomban szemet szúr,
a valaki elmarad. A kollektív
állalás szigorú, meglehet, rideg
rkölcsöket diktál, de nem ke-
yetleneket. A gyakorlottabb, ki-
gró teljesítményre képes bri-
ádtag is ösztönösen alkalmaz-
odik az átlagos tempóhoz. Aki
úlzottan ráhajt, csakhamar meg-
zólják, visszafogják, az elmara-
lozót tapintatosan figyelmezte-
ik, mintha nem is „lazsálna".
Megkérdezik: „Mi az, a férjed
em hagyott aludni?" A leánynak
gy szólnak: „Valaki már megint
okáig ácsorgott a legénnyel a
apuban, elfáradt az állásban . . ."
Régóta dolgoznak együtt, s az
gronómus az asszonyok házatá-
át is kitűnően ismeri. T. szegény
alu, még a téesz-szervezésből is
ihagyták. A férfiak innen is
parba járnak, de csak heten-
ént-kéthetenként jönnek haza.
maradék az erdőgazdaságban
eresi kenyerét. Ezeknek az asz-
zonyoknak nincs földjük. Aki-
nek van, most már végképp ma-
ára maradt vele, se harmadost,
e feleskapást nem talál a falu-
an. A hegyi talajon nem fizető-
lik ki a mai napszámbér. A h-i
éesz bírja. Talán hetediziglen
napszámos dinasztiák leszárma-
ottai ezek az asszonyok, lányok,
nem, egyáltalán nem tartják le-
lacsonyítónak, rangon alulinak
kapálást — naponta 150 forint-
ot keresnek vele a Hernád men-
i lapályon, a tengernyi cukorré-
pa-táblán.
Még vagy tizenöt-húsz kapás-
ra szükség volna. A kiemelkedő
ereset se vonz-toboroz többet.
Az asszonyok szerint a saját fa-
ujukból kitelne ez a létszám, de
akik nem jönnek, azok olyanok,
hogy sosem kapáltak a másén, a
gőgösségük most sem engedi
meg.
Az egyik asszony arra büszke

és köhögés, és horkolás,
és éjszakai szellentések,
s ha netán nappal is?
„Elvégre férfiemberek vagyu

A szomszéd ágy most félnapig
Addig azzal múlathatom maga
ki lesz, milyen lesz az új szob
Kövér? Keszeg? Értelmiségi?
Kétkezi dolgozó?
Mily ostoba latolgatás!
a szobatárs az szobatárs!
De már az ágyamhoz hajol,
mondja nevét, és mondom én i
tehát: örvendezik, hogy Zézé,
kit a tévéből ismer,
lesz majd a szobatársa . . .

S kattan a bőrönd zárja:
pizsama, papucs, fogkefe,
szappan, fésű, borotvaszerszá
és nyitatlan is zajgó rádió,
meg mit tudom, meg mit tudo
csak azt tudom, hogy rég tudo
hogy szemem a mennyezeten,
mint tegnap és tegnapelőtt,
mint tavaly és tavalyelőtt,
a mennyezeten, mely olyan fe
mint a falakon is járni tudó
orvosok és nővérek köpenye.

Rokoni hívás

Az innenen már túl, de még a föl
van egy kiégett lankás, hol a vén
lábuk áztatva napfény-pocsolyát
nevetnek csak, nevetnek nappal
Nem alszanak, nem esznek, csak
azon mulatnak, hogy ami mögött
az nincs, mert elmúlt. És ami elő
az nincs: mert nem lesz.

Radóny Mária

iparművész batik képeit a Budapest-i Ferencvárosi Pincetárlaton mutatta be.

Népművelés 1975/5 43

Radóczy Mária

1975. aug-ban batikképeiből kiállítása nyílt a balatonföldvári Siotour Klubban.

Népszava, 1975. aug. 19. 103. évf. 194. sz. 4. p.

Radóczi Mária

Halottak napján c. alkotása szereplt

a rákkevei tárlaton

Rajztanitás 1975/2/3o

Radóczy Mária

A Ráckevei Járási Hivatal díját kapta
Radóczy Mária és Fegyó Béla

Rajztanitás 1975/2/3o

Radóczy Mária

A Pest megyei pedagógus képzőművészek ráckevei tárlatán részt vett a nyugalmasott id. Rácz József, Heiling György, Kiss Ernő, M. Szabó István, Somodi László, Tarnóth Zoltán, Radóczy Mária, Fogyó Béla, László Lilla.

Rajztanítás 1975/2/3o

Losoncai M: Pest megyei ped-képzőm ráckevei tárlata

Radóczy Mária, festő

□ RADÓCZY MÁRIA és BALÁZS BALÁZS festőművészek kiállítása nyílt meg a Fáklya Klubban (VI., Csengery u. 68.). A tárlat március 27-ig látogatható, naponta 10 és 19 óra között.

— □ Radóczy Mária ... 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1976. márc. 19.

Radóci Mária, iparmű

— ÖT KIÁLLÍTÁST tervez a miskolci Nehézipari Műszaki Egyetem kulturális bizottsága a hallgatók képzőművészeti szemléletének alakítására. A sorozat első tárlata szerdán nyílt meg. Radóci Mária iparművésznő batik eljárással készült textíliáiból.

8.

— : Hír

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1976. febr. 19.

Radóczy Mária, iparművész

— RADÓCZY MÁRIA iparművész batik- és tűzzománcmunkáinak kiállítása ma nyílik meg a celldömölki Kemenesalja Művelődési Központban.

— : Hír

8.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1976. ápr. 23.

R E C E N Z I I

RADOCSAY DÉNES,

A középkori Magyarország faszobrai (Statuile de lemn din Ungaria medievală),

Budapesta, Edit. Academiei, 1967, 237 p. cu 309 figuri

Volumul prezent completează publicaţiile autorului dedicate picturii murale (1954) şi icoanelor (1955) din aceeaşi perioadă şi acelaşi orizont geografic. La fel ca şi cele două publicaţii amintite, şi lucrarea recentă se compune dintr-o analiză istorică (p. 1—146), subdivizată cronologic şi pe provincii, şi o anexă (p. 147—225), formînd un inventar al materialului păstrat, grupat în ordinea alfabetică a localităţilor, fiecare operă fiind însoţită de o bibliografie exhaustivă. Volumul se încheie cu indicele numelor de meşteri, cu acel al localităţilor şi cu indicele iconografic. Ilustraţiile, de dimensiuni mai economice decît în volumele precedente, reproduc majoritatea operelor amintite.

Fiecare volum din această trilogie constituie un instrument de lucru indispensabil pentru cercetătorii care se ocupă de probleme atingînd domeniul respectiv.

În *Introducerea* lucrării autorul schiţează critic evoluţia cercetărilor şi a bibliografiei din veacul trecut şi pînă în zilele noastre, luînd în discuţie încercările de a defini locul pe care îl ocupă sculptura figurativă în lemn de pe teritoriul Ungariei medievale în cadrul artei central-europene, precum şi aspectul mai spinos al contribuţiilor şi particularităţilor etnice, germane, maghiare şi slovace (p. 16, 60 şi passim), fără să se ajungă la o rezolvare limpede. De altfel, atît acest aspect, cît şi elucidarea altora se izbesc de faptul că materialul păstrat, disponibil pentru a fi supus examinării, e inegal. Majoritatea monumentelor conservate fac parte din Slovacia, mai puţine sînt cele transilvănene din ambianţa săsească, şi mai puţine din cea secuiască, sporadice cele din zona apuseană (localităţi în parte austriece), şi aproape nici un monument de provenienţă indiscutabilă din cîmpia maghiară propriu-zisă, încît s-a şi ridicat şi dezbătut întrebarea dacă au existat peste tot altare cu decor figurativ plastic în acea zonă. Bogyay fusese de părere că nu, autorul lucrării presupune că da, dar monumentele ar fi pierit în timpul ocupaţiei turceşti. Pare, în orice caz, judicioasă ipoteza că cel puţin într-un centru cum era capitala Buda, cu o puternică enclavă germană, să se fi cultivat totuşi acest gen de artă.

Evoluţia sculpturii figurative în lemn, realizată fie ca operă independentă, fie ca parte componentă a altarelor poliptice fusese determinată — ca şi pictura acestora — de necesităţile vieţii religioase ale catolicismului, îndeosebi în oraşe şi orăşele, precum şi de dezvoltarea activităţii meşteşugăreşti.

Cele mai vechi sculpturi figurative păstrate sînt crucifixele, din care se găsesc în Slovacia exemple ce aparţin încă romanicului tîrziu. Altarele poliptice, fondale, aşezate pe masa altarului, se răspîndesc abia în cursul veacului al XIV-lea şi din această perioadă datează şi primele ştiri şi fragmente ale acestui gen de podoabă a cultului, descoperite în Slovacia, îndeosebi în regiunea Zips.

Problema genezei şi a influenţelor care s-au încrucişat şi care au determinat morfologia plasticii figurative din regiunile examinate constituie preocuparea principală a autorului. Legăturile fireşti se îndreptau spre Boemia, Polonia, Silezia, Austria şi mai departe spre Bavaria, Suabia, centrele renane, flamande şi se semnalează chiar relaţii cu Franţa, în majoritatea cazurilor acestea din urmă filtrate prin arta germană şi austriacă. Ţesătura acestor relaţii e însă aproape inextricabilă, datorită, între altele şi faptului că pretutindeni producţia de odinioară a fost decimată. Căutînd să învingă obstacolele, autorul urmăreşte cu minuţiozitate toate fenomenele, discutînd şi cumpănind diferitele ipoteze emise de predecesori şi sugerînd adeseori soluţii noi. Bibliografia folosită e vastă, argumentarea e temeinică şi vioaie, fireşte nu întotdeauna concludentă (de altfel nici autorul nu pretinde aşa ceva), sau deplin convingătoare. Dar e neîndoielnic că rezultatele analizei se întemeiază pe explorarea şi cunoaşterea exhaustivă a materialului păstrat. Lucrărilor cunoscute li se adaugă şi numeroase opere descoperite şi publicate pentru prima oară de autor. Pe noi ne interesează în mod deosebit un crucifix din Viena, analizat şi într-un stu-

diu special, anterior (1959), pus în legătură cu crucifixele din Apold (semnalat pentru prima oară de W. Aichelburg în 1957), din Eremitul şi din fosta biserică franciscană din Cluj (p. 90).

Lista sculpturilor în lemn din Transilvania, din perioada cuprinsă în lucrarea mea despre arta feudală în ţările române, se mai întregeşte cu o Madonă din Armăşeni (p. 159), pe care o datează în anii 1440—1460, cu alta din Sîndominic (p. 160), încadrată în deceniul 1510—1520, cu figurile crucifixului din coronamentul altarului din Mălăncrav (p. 147), atribuite perioadei 1450—1470, cu patru statuete de sfinte provenind din scrinul unui altar din Boarta (sculpturi parţial degradate, acum în Muzeul Brukenthal), datate cca. 1490—1500 (p.199) şi cu un disc din muzeul din Sighişoara, înfăţişînd în relief bustul sf. Nicolae, din jurul anului 1480 (p. 208). În statueta din Mihăileni, considerată pînă acum că ar reprezenta pe arhanghelul Mihail în luptă cu balaurul, autorul preferă să-l recunoască pe sf. Gheorghe (p. 160). În sfîrşit, semnalez şi unele divergenţe de păreri în legătură cu datările ipotetice de pînă acum.

În ceea ce priveşte tipul iconografic al Madonei stînd pe un leu, în semn de victorie asupra forţelor întunericului — la fel ca şi în cazul Madonei care calcă pe şarpe sau pe vasilisc —, cred că derivarea figurii leului din aceea a fiinţei apocaliptice a lui Marcu, întîlnită în medalioanele unor crucifixe (p. 32—33), alături de simbolurile celorlalţi evanghelişti, nu e prea convingătoare. Mai degrabă aş presupune o continuare cu tema care îl reprezenta pe Isus triumfînd peste leu, balaur, aspidă şi vasilisc, aşa cum apăruse deja în arta carolingiană, de exemplu pe ferecătura de carte din biserica sf. Martin în Genoels Elderen (Muzeul de Artă industrială, Bruxelles), sau pe scoarţa evangheliarului din Lorsch (Muzeul Vaticanului).

În lucrarea analizată se examinează amănunţit activitatea atelierelor din Slovacia, organizarea acestora, evoluţia concepţiilor umaniste în interpretarea temelor sacre, autorul străduindu-se cu succes să reconstituie, în limita informaţiilor disponibile, o imagine cît mai limpede şi mai temeinică a subiectului abordat.

VIRGIL VĂTĂŞIANU

ANDRÉ GRABAR

membre de l'Institut, professeur honoraire au Collège de France

L'ART DE LA FIN DE L'ANTIQUITÉ ET DU MOYEN ÂGE,

Paris, Collège de France, 1968, 3 vol. in 8°, 1269 p., 272 pl.

Cercetătorii artei bizantine, şi mai cu seamă iubitorii picturii, au fost răsplătiţi la scurt răstimp cu două reapariţii editoriale a căror utilitate, evidentă de la enunţarea numelor prestigioase ale semnatarilor, nu va face decît să sporească complex, o dată cu trecerea timpului.

Am numit reeditarea la Einaudi Editore a lucrării devenită clasică, dată la iveală de acad. prof. V.N. Lazarev (Moscova) acum douăzeci de ani în limba rusă şi în 1967 publicată într-o nouă versiune adusă la zi, sub titlul *Storia della pittura Bizantina.*

Cea de-a doua lucrare, de o însemnătate nu mai mică decît precedenta, are un caracter diferit. Este vorba de culegerea în trei volume, sub titlul *L'Art de la fin de l'antiquité et du Moyen Âge,* a contribuţiilor ce se întind pe o perioadă începînd cu 1917 şi pînă în 1966 şi tipărite în diverse publicaţii (excluzînd apariţiile în volum separat) de către prof. André Grabar, membru al Institutului Franţei, profesor onorific la Collège de France.

Scopul rîndurilor ce urmează este prezentarea pe scurt a celor trei volume ale prof. Grabar, de apariţie recentă în această formă impunătoare, volume de acum înainte bine reperate în bibliografia artei bizantine.

Uimitoarea formă de vitalitate, grija de dascăl iubindu-şi truda şi curajul dovedit prin repunerea în circulaţie imediată a unor lucrări dintre care unele vechi de mai bine de 50 de ani fac din culegerea ce cuprinde peste nouăzeci de articole consacrate artei şi arheologiei bizantine, în principal, un pasionant document de istoriografie modernă, lăsînd să se contureze în acelaşi timp, cu voia autorului, un profil ştiinţific al secolului nostru, în care erudiţia convingătoare se îmbină cu sinceritatea luării de poziţie.

Complexitatea problemelor ridicate, cercetarea lor în cuprinsul unei cariere ştiinţifice dintre cele mai fertile şi a unei activităţi didactice începută cu mulţi ani în urmă şi astăzi transformată într-o adevărată « şcoală », această complexitate chiar face anevoioasă împărţirea materialului şi alcătuirea a ceea ce am putea numi « tabla de materii ». Conştient de greutăţi, autorul alege un drum şi ni-l explică în prefaţă, subliniind cu lărgimea de spirit atît de proprie domniei-sale că şi alte alăturări ar fi fost cu putinţă. Motivîndu-şi gruparea articolelor, fiecare rubrică este însoţită de o mică prefaţă suplimentară. Prof. Grabar indică unde anume în acele lucrări tipărite în volum, a căror listă exhaustivă o adaugă într-o anexă, a mai tratat subiectul.

În fine, sîntem preveniţi de respectarea în toate cazurile a versiunii apariţiei prime, indicîndu-se data şi locul, fără înnoiri de subsol sau corectări de puncte de vedere aduse la zi, chiar cînd ar fi nevoie, căci — ne asigură autorul, conştient de lacunele de informaţie şi de alte defecte datorate epocii de apariţie — această punere la punct ar încurca mult intenţiile sale de alcătuire a culegerii, făcînd-o imposibilă pînă la urmă, înlăturîndu-i orice calitate de « document » şi sabotînd chiar scopul — punerea în circulaţie din nou la îndemîna studioşilor a materialelor greu accesibile.

Ne aflăm aşadar, cu excepţia unor traduceri din rusă în franceză, în faţa articolelor adunate întocmai cum au fost tipărite la vremea lor, astăzi interesul lor în această formă compactă rezultînd, peste detalii, din chiar această grupare, mai sem-

RADOCSAY Dénes
Studii și cercetări de istoria artei, Tom. 16. 2. 1969

Radóczi Mária, 1) Folytatás

A. Szabó János: Dunaújvárosi társalatnéző.

Fejér Megyei Hírlap, 1980. febr. 8.

Radóczi Mária: Ringató

Radóczi Mária.

2) Folytatás.

Á. Szabó János: Dunaújvárosi tárlatnéző.
Fejér Megyei Hírlap, 1980. febr. 8.

Idős, beteg asszony
é **GONDOZÓNŐT**
esünk. Érdeklődni:
ár, Mikes K. u. 4. I.
3. ajtó, du. 5—7-ig.
522

VARRÓGÉPEK
szerű javítását la-
án helyben vállalom.
ár, Halász u. 9.
skés Istvánné. 041 655

— 1,5 szobás összkomfortos, gázfűtéses, második emeleti, tanácsi lakást **ELCSERÉLNÉM** 2,5 — háromszobás tanácsira. „Horvát I. ltp.-i" jeligére a Hirdetőbe.

x **FEKETEHEGYEN** 300 n.-öl szőlő eladó. Érdeklődni: Szfvár, Attila u. 66. sz. alatt. 513

bart fehér és
magos naposcsi
Előjegyezhető.
Móri út 40.

— Egy db egy
egy választási
BORJÚ eladó.
almás, Temetősc

— Egyéves **CS**
adó. Enying, Istv

galmi

ES:

kásokat
ra)

kásokat
n)

lókat

bűntetlen előéletet igazoló
szükséges.

ókat
ást

i osztályán,
43.

515

A SZÉKESFEHÉRVÁRI
SZÖVETKEZET

AZONNAL
FELVESZ:

— gyakorlatta
GÉPLAKAT
műanyag
és habaut
üzemelteté
— 1 TARGO

Jelentkezés:
Székesfehérvár, Széche

Radóczy Mária Sestő

A Nagy István csoport hagyományos őszi tárlata megnyílt Cegléden, melyen a művész-egyre magabiztosabb hangvételű tűzzománcai szerepelnek.

Losonci Miklós: A Nagy István Csoport kiállítása Cegléden.
Pest Megyei Hírlap, 1948. okt. 24.

Radóczy Márta

A budai járás képzőművészei az érdi Bartavölgye Tsz. kultúrtermében mutatkoztak be. – A szemléleti tágasság jegyében igazi értéket képviselt Radóczy Márta.

Losonci Miklós: Gyarapodó műhelyek a megyében. Pest Megyei Hírlap, 1982. jún. 8.

Radocsányi F.

Plakátja:

Meleg szinek. Hideg szinek. Bp.1961. 82x56 cm.

Ábrázolva: Központban,körben cikkelyek alakjában elhelyezett szinek kétféle árnyalatban

---

Szincsoportok. Bp.1961. 82x56 cm.

Ábrázolva: Köralakban elhelyezett 1.főszinek,2.mellékszinek,3.másodrendü mellékszinek.

Az 1961 és 62. évi grafikai plakátok és metszetek /összeállitotta: Munkácsi Piroska/
O.Sz.K. kiadványai Bp. 1965. 189.l.

MÜVTÖRT DOK.

RADOÇSAY DÉNES
Mednyánszky László
1-2 ill.

Szabad Müvészet VI.éf.
1952.5.sz.216-21.old.

MÜVTÖRT DOK.

RADOCSAY DÉNES
Madarász emlékkiállitás.
1 ill.

Szabad Müvészet VI.éf.
1952.5.sz.227-29 old.

Kastély Radóczy Mária, batikja

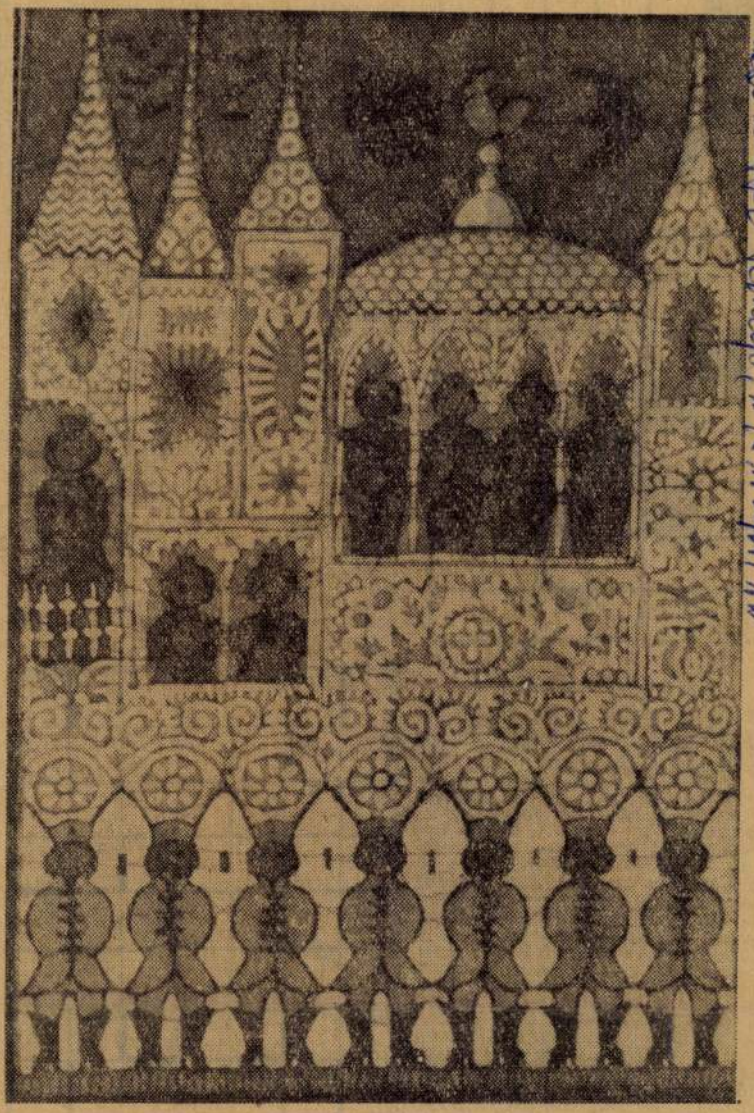

Radóczy Mária batikja

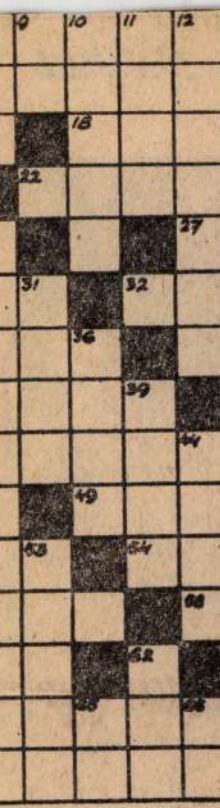

FÜGGŐLEGES

Elegy. 2. Sokat ígérő. 3. Regény ete és vége! 4. Nagy költőnk. 5. nyító képző. 6. Neves francia fizi- és csillagász (1786—1893.). 7. Itt szü- k a vállalati határozatok. 8. Csa- k (ford.). 9. Tova 10. **A prológot lő Tonio felesége az operában.** 11. fogalmaz. 12. Részedre. 13. A ko- k választott kapitánya. 15. Ételnö- . 20. Várát Dobó István védte. 24. név. 26. Az „úri betörő", Leblanc nyfigurája. 29. Ige fajta. 31. Szín- ész (Sándor). 34. Nő. becenév. 36. nősöket és bajnokokat ilyen fény i. 37. **Az időzet befejező része;** (Zárt k: L. A.) 39. . . . Dal Monte, világhírű z szoprán énekesnő volt. 40 Liba- ban és Szíriában működő vallási ta. 41. Hátrafelé megy be a garázs- 44. Kettőzve: vitaminhiány okozta gség. 46. Egyfajta fenyő 48. „A vö- . . ." Molnár Ferenc színműve. 51. ódul hazája. 53 Via . . . (Róma tör- lmi útja.). 56. Dunántúli megyénk 59. fi-vérs címe. 61. Házias egynemű be- 62. . . . baba és a 40 rabló. 64. Karó emű betűi 65. A lóerő fizikai jele. Mint a 9. számú.

I/1. 2600), Szabó László (Vámosmikola, Dózsa u. 14. 2635), Schwindt Erzsébet (Bp., Thököly út 13. 1076).

GYERMEKREJTVÉNY

Pajtások! Mai rejtvényünkben folytatjuk utazásunkat Spanyolországban.

VÍZSZINTES

2. Tíz napból álló időegység. 8. Teherszállítással foglalkozó személy. 9. **A spanyolok apropenze.** 10. A pataknál is kisebb folyóvíz. 11. Zavaros tea! 13. Udvarias megszólítás. 14. Utcai harcok alkalmával mesterségesen összerakott akadály. 16. **Hat faluból álló köztársaság Spanyolés Franciaország határán.** 19. Az egyik égtáj rövidítése. 20. Italt tölt a pohárba. 21. 1050 római számmal. 22. **Spanyol tartomány azonos nevű székhellyel.** 25. Akinek nincs magához való esze.

FÜGGŐLEGES

1. Futball Club fonetikus névbetűi. 2. **Spanyol folyó, Portónál ömlik az Atlanti-óceanba.** 3. Spanyol, vatikáni és norvég autók betűjelzése. 4. **Történelmi spanyol vidék, az ország legiparosodottabb része.** 5. Mária belső része! 6. Nagy fővárosi bútoráruház. 7. Csen. 11. Van, aki a fától nem látja. 12. Rettegésben . . . ; megfélemlít. 14. Régi divatos társasági tánc. 15. Futását Vörösmarty énekelte meg. 17. . . . -ra-főre; hanyatt-homlok. 18. A Ráma (margarinmárka) betűi keverve. 23. Vitray Tamás névbetűi. 24. Egyforma mássalhangzók.

Pajtások! A vastag betűkkel szedett sorok megfejtését, a további, áprilisban megjelenő rejtvények megfejtésével együtt, 1981. május 10-ig küldjétek be levelezőlapon a szerkesztőséghez. A helyes megfejtők részt vesznek a jutalomsorsolásban.

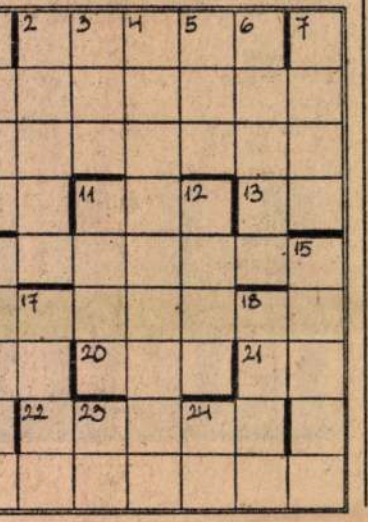

Radóczy Mária (Gyál)

Hebegényben, a rajztanár művészek nyári táborában dolgozik két hetet a művész, ahol első tűzzománcait készíti, melynek titkával itt ismerkedett meg.

Deregán Gábor: Kőt gyűjtő, alkotó két hét. Pestmegyei Hírlap, 1973. júl. 6.

Radóczi Mária

Nagykőrösön, a műv. Központ kiállító termében fog bemutatkozni munkáival.

Bruckner Pál: Gazdagnak igérkezik a nyár.
Pest m. Hírlap, 1944. ápr. 20.

Radóczy Mária iparmüvész

A Ferencvárosi Pincetárlat helyiségében rendezett kiállitása megtekinthető április 25.-ig,-közli a lap Kulturális eseményekkel foglalkozó rovata.

Élet és Irodalom, Bp. 1975. ápr. 12.
XIX. évf. 15. sz. 8. lap.

KÖVÉR GYÖRGY

Egy magánbankár a XX. században – Krausz Simon

Aligha mondanék igazat, ha azt állítanám, hogy a magyar gazdaságtörténetírás kellő figyelmet szentelt a magánbankároknak. Pedig nemcsak az utolsó szisztematikus banktörténet tett említést reformkori szerepükről,[1] hanem a budapesti nagymalomipar monográfusa is megállapította, hogy a hatvanas években „a crédit mobilier szerepét magánbankházak töltötték be".[2] Ennek ellenére Vörös Károly a hetvenes évek második felében is csak azzal a visszafogott megfogalmazással élhetett, hogy a nagy pest-budai terménykereskedő cégek hitelnyújtó tevékenysége „az egész hazai kapitalizmus történetének egyik legérdekesebb kutatási feladata lehet*ne*".[3] A reformkortól 1873-ig játszott nyilvánvaló szerepük vajon miért nem vált a gazdaságtörténeti koncepciók építőkövévé? Minek tudható be az indokolatlan kutatói tartózkodás?

A helyzetet csak részben magyarázhatják a gyakran hangoztatott forrásproblémák. Kétségtelenül igaz, hogy csak a nyilvános számadásra kötelezett vállalatokról maradtak fenn tömeges levéltári és statisztikai források. De elkövettünk-e mindent az olyan források számbavételéért és kiaknázásáért, mint a cégbírósági, közjegyzői, árvaszéki és csődiratok, nem is beszélve a kortársak és leszármazottak felkutatásáról és meginterjúvolásáról? Hiszen a vitathatatlanul kedvezőbb forrásadottságokkal rendelkező nyugati szakirodalomban (a zárt magánarchívumok *meg*léte is jobb a kutató számára, mint azok hiánya) már a hatvanas évek óta fokozódó érdeklődés mutatkozott a privátbankárok iránt. Úgy vélem, a magyarországi és kelet-európai tartózkodás a forrásgondokon túl főként koncepcionális eredetű. Gyökerét a kereskedőtőke, ipari tőke, finánctőke sematikus, idősorba rendezett szentháromsága adja. Ugyan mi más indokolná, hogy a magánbankházak századforduló körüli másodvirágzása, majd a háborút és Trianont követő harmadvirágzása már nem tartozott az említésre méltó események közé!

Csak a fővárosi cégbírósági iratok kutatása során derült ki, hogy patinás nagykereskedő firmák a századfordulótól kezdve banküzletként jegyeztették be magukat. Talán még a régi reflexek továbbélésének tekinthető, amikor 1881-ben – az atyai céget felosztó családi perlekedés után – tornyai Schosberger Zsigmond bank- és terménykereskedési üzletként szignálja „Schosberger S. és Fia" nevű Nádor utcai cégét. 1894-ben elhalt apja (Károly) helyett a „Kohner Adolf Fiai" cégbe belépő Kohner Adolf (1866–1937) szintén bejelenti, hogy „termény és értékáru kereskedést szándékozik gyakorolni". A „Latzko N és Popper A" cég tulajdonosai 1908-ban közlik a törvényszékkel, hogy posztókereskedési üzletüket beszüntették, és „bankipart" kívánnak űzni. A „Deutsch Ig és Fia" cég 1911-ben jelenti be, hogy „kizárólag banküglyletekkel foglalkozott és foglalkozik". „Herzog M. L. és társa" ugyancsak 1911-ben jegyezteti be a „bankári üzletet (financirozás, értékpapírüzlet, devisa- és valutaüzlet)", de azzal az indoklással, hogy „a cégjegyzék a tényleges helyzettel összhangba hozassék".[4] A fenti névsor eléggé reprezentatív ahhoz, hogy ne kelljen külön bizonygatnunk sokirányú elkötelezettségüket részvénytársasági bank- és iparvállalatok igazgatóságában. Milyen okokkal magyarázható hát a régi kereskedőcégek banküzletté alakítása?

Fontos feltétel volt a budapesti értéktőzsde szerepének megnövekedése a magyarországi értékpapír-forgalomban, bár a nemzetközi centrummá válás remélt folyamata elmaradt.[5] Részben ezzel függött össze 1893 végén a „Zsiró" létrehozása is, aminek révén betekintést lehetett nyerni az ellenőrizhetetlennek tűnő tőzsdeügyletekbe. A nagybankok vezérkara legalábbis jobban beleláthatott egymás kártyáiba. A konjunkturális idősza-

Valóság 87/9

és Szabó Ervin levelezéséből összeállított kötetek (három kötetben az Ady Endre Művei sorozat részeként; szerkesztette, a szöveget gondozta, a bevezetőt és a jegyzeteket írta: Belia György. Budapest, 1983.), illetve két kötetben (szerkesztette Litván György és Szűcs László. Budapest, 1977., 1978.). Sajnálatos, hogy mindmáig nem jelent meg Jászi Oszkár válogatott levelezésének 1976 óta készen álló kötete (szerkesztői Litván György és Varga F. János). További fontosabb munkák:

R. E. Allen: Oscar Jaszi and Radicalism in Hungary 1900–1919. (A New York-i Columbia Egyetemen 1972-ben megvédett doktori disszertáció. Megtalálható az Országos Széchenyi Könyvtárban.)

Baka András: Nemzetiség és demokrácia a magyar polgári radikális elképzelésekben (1900–1910). Jogtudományi Közlemények, 1979. 6. 358–362. l.

Csűry István: A Huszadik Század szociológiai pozitivizmusa. Debrecen, 1973.

Galántai József: A radikálisok és a nemzetiségi kérdés. Világosság, 1973. 1. 23–27. l.

Hajdu Tibor: Károlyi Mihály. Budapest, 1978.

Hantó Zsuzsanna: A polgári radikalizmus és a szocializmus viszonya. (Bölcsészdoktori disszertáció, ELTE BTK.) 1974.

Huszár Tibor: Az értelmiségszociológia és szociográfia hazai történetéhez. In: Nemzetlét–nemzettudat–értelmiség. Tanulmányok. Budapest, 1984. 109–150. l.

Köves Rózsa–Erényi Tibor: Kunfi Zsigmond életútja. Budapest, 1974.

Kulcsár Kálmán: A magyar szociológia történetszemlélete. Valóság, 1984. 5. 1–21. l.

Lederer Emma: Die Geschichtsauffassung der bürgerlichen Radikalen; die historischen Schriften von Pál Szende. In: Etudes Historiques Hongroises 1975. Budapest, 1975. II. 239–274. l.

Litván György: Szabó Ervin. Budapest, 1974. (Életek és korok.)

Litván György: Hazaárulás-e a hazára „árulkodni"? A polgári radikálisok nemzetfelfogása. Valóság, 1984. 12. 58–69. l.

Nagy Endre: A Durkheim-sokk. Jászi találkozása az új szociológiával. Világosság, 1982. 7. 414–418. l.

Schlett István: A szocialista eszmék elterjedésének kezdetei a magyar közgondolkodásban (1900–1914). Budapest, 1970. (Tudományos Szocializmus Füzetek.)

Soós Pál: A pályakezdő Szabó Ervin politikai és kulturális törekvései. Budapest, 1977.

Szabó Miklós: A magyar polgári radikalizmus eszmei öröksége. Szociológia, 1976. 1. 164–165. l.

Szende Pál műveinek bibliográfiája. (Összeállította és bevezette: Gyurgyák János.) Budapest, 1985.

Tömöry Márta: Új vizeken járok. (A Galilei-kör története.) Budapest, 1960.

Vargyai Gyula: Nemzetiségi kérdés és integráció. Adatok Jászi Oszkár nemzetiségi koncepciójának értékeléséhez. Pécs, 1970.

Veres András: Jászi Oszkár 1919 előtti munkásságának megítéléséhez. Irodalomtörténeti Közlemények, 1975. 5–6. 623–636. l.

Radóczy Mária: Halak temetője

Magyar Hírdető
SAJTÓFIGYELŐ
Bp. V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Radocsay Dénes

ÉSZAKMAGYARORSZÁG
1968 APR 17

Befejeződött a tavaszi könyvvásár

Április 13-án befejeződött a március 25-e óta tartó tavaszi könyvvásár, amely idő alatt több ezer művet ötven százalékos kedvezménnyel árusítottak a könyvterjesztő vállalat boltjai. Az elmúlt hetekben állandóan zsúfoltak voltak a könyvesboltok a kedvezményes vásárlási lehetőség igen sok érdeklődőt csalt böngészésre a zsúfolt polcok elé. Aki pedig böngészik a könyvesboltok polcain, az esetek túlnyomó többségében vásárló is lesz. Nagyon sokan a húsvéti nyuszi ajándékát is a könyvesboltban vásárolták meg.

Milyen forgalmat eredményezett a háromhetes vásár?

— Csak a mi boltunk forgalmát ismerjük pontosan, de hasonló volt a helyzet máshol is — tájékoztatnak a miskolci Kazinczy Könyvesboltban. A három hét alatt a rendes árú napi forgalom mellett mintegy 12 ezer kötet könyvet adtunk el féláron, összesen mintegy 110 ezer forintért. Érdekesség, hogy elsősorban a drágább köteteket keresték, igaz, azoknál volt a legjelentősebb a félárú kedvezmény. Nagyon sok művészeti könyv, album fogyott el. Például Radocsy Dénes Gótikus festmények Magyarországon című kötete, az Ybl Miklós-album, Ferenczy Béni Írás és kép-je, sok útleírás. A szépirodalmi művekből szinte alig tudunk valamit kiemelni, olyan nagy és sok irányú volt az érdeklődés. Ha lehet, úgy Gárdonyi, Németh László, Kodolányi művei, A világirodalom remekei sorozat vezettek.

Mindez csak egy bolt. Az akció megindulásakor volt egy kis vita. De bebizonyosodott: jó ez a rendszeres tavaszi könyvvásár.

(b)

ged jutott vezeté
nagy küzdelem ár
a DVTK-nak kie
A vitatható szeged
lenére is vigaszdíj
hat *a DVTK szá*
csak az igen értél
pont, hanem az,
a csatársor is akcióból szer-
zett három gólt. Ez biztató
lehet a jövőt illetően, bár
köztudott, hogy a DVTK igen
nehéz találkozók előtt áll. Ha
a csapat teljesítménye tovább
javul és sérülések sem zavar-
ják az összeállítást, minden
bizonnyal a további két ide-
genbeli mérkőzésen is tisztes
eredményt érhet el a Diós-
győr.

A DVTK-ban *Veréb* néhány
esetben bravúrosan védett, a
fejesgólnál azonban határo-
zottabban kellett volna közbe-
lépnie. A hátvédek közül
Gál játszott legjobban, a fe-
dezetsorban *Salamon* többnyi-
re védő feladatot látott el,
Szucsányi nagy területen, so-
kat mozgott sérüléséig, elöl
Ruttkai és Hajas mezőny-
munkája, *Horváth* két gólja,
Vass és *Szurgent* néhány
ügyes húzása dicsérhető.

Katona játékvezető olyan
alapvető hibákat vétett a Di-
ósgyőr ellen, amelyek befo-

(6). Edző: Pete András.

A KMTK elhúnyt elnök
nek tiszteletére félperc
gyászszünet vezette be a mé
kőzést. A 2. percben Lipcs
egy összecsapás során súly
san megsérült, helyére Kon
lósi állt be. Kiegyenlített m
zőnyjáték alakult ki az el
negyedórában, de a 20. per
már gólt hozott. Komlósi a 1
osról rosszul fejelt haza eg
labdát, s a résen levő Tarló
Győri lába között a hálób
lőtt. 1:0. Ezután nagy nyomá
nehezedett a hazai kapura;
KMTK csatárai egymás utá
teremtették a gólhelyzeteke
Eredményt azonban csak a 3
percben tudtak elérni, amiko
Várhelyi szabadrúgását File
tóth továbbította a hálóba. 1:

Értékes

Tűzoltó Dózsa—Papp J. SE 6:0
Körösi út, 200 néző. Vezette: Fr

Az előbb említetten kívül a rimini Malatesta kápolna, a firenzei *Sta Maria Novella* templom főhomlokzata, a mantovai *San Sebastiano* templom, a firenzei *S. Pancrazio Rucellai* kápolnájának *Szent Sírja*, s főműve, a mantovai *Sant' Andrea* templom azok a munkái, amelyet a szerző a könyv harmadik fejezetében vesz elemzés alá. Megvizsgálja létrejöttük körülményeit, az építészeti alakítás minden lényeges mozzanatát.

Közbeiktatva a második részben tárgyalja részletesen a szerző Alberti jelentős teoretikai munkáit, a Három könyv a festészetről, s a Tíz könyv az építészetről címűeket.

„Szerteágazó munkásságát a valóság tisztelete fűzi össze megbonthatatlan egységgé, és az a törekvése, hogy minden tevékenységével az emberiség felemelkedését szolgálja. Így találkoznak életelvei — századokon át — a mai ember céljaival." — írja Albertiről könyve végén a szerző.

Császár László

(Kár, hogy a tipográfiailag is kivételes minőségben, mégis egyszerű eszközökkel valóban mintaszerűen kiállított könyvet, alig megjelenése után már nem lehetett kapni. Könyvkiadásunk egyik legnagyobb hiányossága a példányszámok megállapítása körüli tájékozatlanság.

(Szerk.)

Radocsay Dénes:

A KÖZÉPKORI MAGYARORSZÁG FASZOBRAI

(Budapest, 1968. 237 lap, 15 melléklet.)

A szerző tervszerűen dolgozta fel a középkori Magyarország festészeti és szobrászati tevékenységét. E munkának utolsó kötete szól a faszobrászatról. Miként festészetről írt műveit, e kötetet is alapos helyszíni ismeret, az adatok gondos és széles körű összegyűjtése és az ezekből levonható történeti és művészeti következtetések széles távlata jellemzi. Bevezetésként részletes tudománytörténeti elemzést ad, megvilágítja a hazai faszobrászat kutatásának alakulását, irányait és törekvéseit. Maga a feldolgozás időrendi sorrendet követ. Előbb a XIII—XIV. századot, majd a XV. század első- és második felét tárgyalja. Befejezésként pedig a XVI. század első harmadának késő gótikus, már a reneszánszba hajló termését vizsgálja. Mondanivalóját 15 táblára elosztott nagyszámú képpel világítja meg, amelyek sajnos csak jelzések, mert kis méretük és közepest alig meghaladó kivitelük az ábrázolt tárgyak művészi szépségéből majdnem semmit sem ad vissza. A 130 lapra terjedő szöveges részhez mintegy 100 lap terjedelmű adattár járul, amelyben a faszobrászati alkotások legfontosabb adatait lelőhely szerinti csoportosításban részletes bibliográfiával közli.

Ki kell emelnem a fejezetek elején található elmélyült anyagismeretről tanúskodó és kiváló történeti érzékkel megszerkesztett összefoglalásokat. Ezek alapján nemcsak a művészeti, társadalmi és gazdasági összefüggések bontakoznak ki, hanem az emlékek tárgyalásának sorrendje, a mesterek és műhelyek csoportosítása és az egykorú életbe való beilleszkedése is világosan jelenik meg az olvasó előtt. Figyelemreméltó megállapítás, hogy faszobrászatunk már a XIII. században indult meg, és a XIV. században jelentős művészi színvonalra emelkedett. E korai fejlődés fontos mozzanata a kétségtelenül kitapintható közvetett francia hatás, ami egyébként XIV. századi művészetünk általános helyzetével is összhangban van. A XV. századtól kezdve a délnémet kapcsolatok válnak döntővé. Helyesen mutat rá azonban a hazai művészi központok, elsősorban Buda szerepére, valamint a tagadhatatlan és jellegzetes helyi vonásokra. Előadása valószínűsíti, hogy e kifejezetten polgári művészeti tevékenység az egész ország területén elterjedt, bár e tekintetben az emlékeknek az ország központi területén történt nagyarányú pusztulása következtében nagyon kevés adatszerű tudással rendelkezünk.

Középkori faszobrászatunkról írt összefoglalása azonban nemcsak eddigi ismereteink összegezését és jól tagolható áttekintését adja, hanem Radocsay e tárgyú kutatásainak évtizedeken folytatott számos igen fontos új eredményét is. Ki kell emelnem a „lágy stílus" művészileg is kiemelkedő emlékeinek értékelését, Kassai Jakab tevékenységének új megvilágítását, valamint a szepességi, kassai és sárosi fafaragótevékenység mesterkérdéseinek, műhelyei történeti kialakulásának friss szempontú megoldásait. Érdekes az a megállapítás, hogy a XVI. században virágzó lőcsei és bányavárosi faszobrászat mellett a XV. század második felében oly magas színvonalat elért kassai iskola teljesen visszahanyatlik. A Felvidék kétségtelenül legfontosabb faszobrászati központ volt, amely mellett Erdély, s valószínűleg az Alföld és a Dunántúl is alárendeltebb szerepet játszhatott. Ezt nemcsak a színvonalbeli különbségek, hanem az e területeken megmaradt, gyakran igen gyér, emlékanyag is érthetővé teszi. Talán csak a budai művészet e művészeti ágban is feltételezhető, eddig csak sejthető fontos szerepének megvilágítása adhat majd lényegesebb módosítást.

Nagyban helyeselhető a szerzőnek az a törekvése, hogy főként a ritkább ikonográfiai típusokat részletesebben megmagyarázza s fejlődési vonalukat is érzékelteti. Így értékelhetjük igazi jelentőségükben az olyan, nálunk egyedülálló alkotásokat, mint pl. a garamszentbenedeki úrkoporsó, vagy a héthársi pieta és a segesvári Szent Miklós korong. Itt kell megemlítenem az ikonográfiai és egyéb mutatók fontos szerepét is, amelyek lényegesen megkönnyítik a vaskos kötetben való tájékozódást.

Összefoglalóan megállapítható, hogy Radocsay Dénesnek a magyarországi középkori faszobrászatról írt munkája mind anyagában, mind sokoldalú értékelésében korszerű színvonalon álló, hézagpótló munka, amelyet kutatásunk még hosszú ideig fog haszonnal forgatni.

Entz Géza

MŰEMLÉKVÉDELEM
1968
Magyar Hírdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

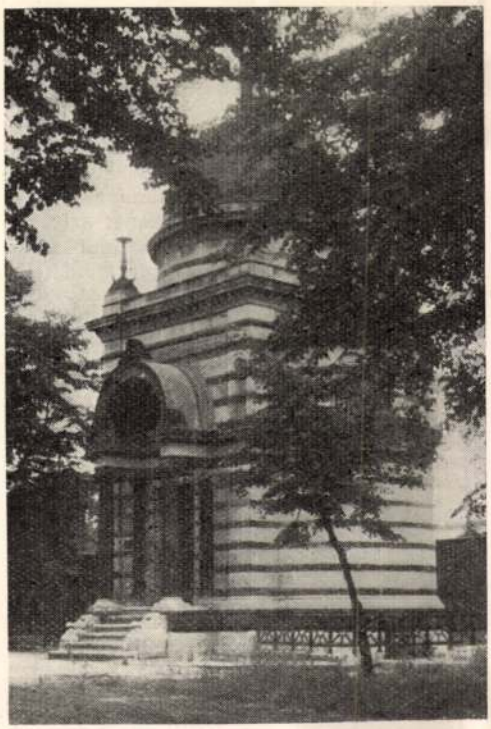

elkészültek a Ganz család mauzóleumának helyreállításával. A centrális elrendezésű kupolás sírkamra Ybl Miklós tervei szerint épült 1868—69-ben, a temetőnek Mező Imre és Salgótarjáni úti sarkán.

A második világháború idején az építmény kupoláját ágyúlövés érte, s attól kezdve az időjárás viszontagságaitól szakadatlanul károsodott. 1967-ben újonnan készült a kupola vörösréz fedése, kicserélték a mállékony köveket és a belső tér mennyezetén javították és pótolták a stukkót. A kupola alatt a padlóban levő kör alakú nyíláson keresztül újra lehet látni a törmeléktől megtisztított kriptát és a három helyreállított kőkoporsót.

A helyreállítást a Gépipari Tudományos Egyesület Műszaki Emlékbizottsága kezdeményezésére a Ganz Művek valósította meg. A tervezés és művezetés sok gyakorlatot és igényességet kívánó munkáját Zrinszky József belső építész végezte a Budapesti Műemléki Felügyelőség megbízásából.

A II. KERÜLETI BEM ÉS HORVÁTH UTCA sarkán áll a Ganz Ábrahám alapította öntöde régi épülete. A környék rendezésének terve szerint erre a területre bölcsőde került volna. Ezt azonban az ipari emlék megtartása érdekében máshová helyezték.

A múlt századi faszerkezetű csarnokból most kohászati múzeumot tervez Pfannl Egon építészmérnök (BVTV). A csarnok fala a Bem és a

Horváth utcai oldalon beljebb kerül 3,5 illetve 10 méterrel, hogy a megmaradó épületrész jól illeszkedjék az új lakónegyedbe is. A két új homlokzati falat a tervek szerint mezőtúri keresztmetszeti tégla burkolja, a telek felőli hosszhomlokzat pedig változatlan lesz. Így megmarad a csarnok a régi kördarukkal és a két kupolakemencével. A múzeum irányításának a helyiségei, az igazgatói és kutató szoba, a fotólaboratórium és a könyvtár a csarnokba korábban beépített vasbetonvázas részben kapnak helyet.

Az átalakítási munkálatok már megkezdődtek, a Shed tető faszerkezetéről tűzoltók vízsugárral lemosták a százados port és kormot, s az ipartörténeti múzeum rövidesen érdekes látványossága lesz a környéknek.

A. Czétényi Piroska

B. SZŰCS MARGIT: ALBERTI (CORVINA, 1967.)

Megnyerő kiállításban jelentette meg a Corvina a quattrocento nagy építészegyénisége, Leon Battista Alberti tevékenységével foglalkozó kiadványát.

A könyv három részre oszlik. Az első Alberti életét, sorsát, munkásságát tárja elénk. Az 1404-től 1472-ig élt mester igazán csak 40 éves korától foglalkozik építészettel. Neveltetése, feladatai mellett korának kényszerítő hatására alakul egyénisége a reneszánsz ember tipikus megtestesítőjévé. Első alkotása latin nyelvű komédia, a Philodoxeos, melyet 20 éves korában írt, s amelyről tréfája nyomán komoly tudósok is elhitték, hogy addig ismeretlen latin szerző műve.

A humanista tudós problémái izgatják, változatos kérdésekről ír tanulmányokat. *A tudomány előnyeiről és hátrányairól* (1429), *A családról* (1433—34), *A festészet elemei*, *A szobrászatról*, stb.

Firenzei és római tartózkodása idején terelődik figyelme az építészet felé. 1452-ben már elkészül a *Tíz könyv az építészetről* c. munkája.

1446-ban készíti első munkáját, *Giovanni Rucellai firenzei kereskedő palotáját*, amelyet munkái hosszú sora követ.

arcát forditja feléd az Isten.

A lelkiismeret-furdalás mélységei

Több mint harminc éve történt. Falusi körzetben szolgáltam, mint kezdő, mindenes orvos. Pácienseim hat faluból csecsemőktől az öregkorig, állatorvos híján szükség esetén „kisebb testvéreink" gyógyításába is belekontárkodtam. Kisepertem a rendelőt, hiszen csak két segítőtársam volt, egy bába és egy szanitéc. Legtöbbször gyalog jártam a falvakat, ünnepszámba ment, ha a községházáról néha odaadták a kivénült jámbor gebét a kétkerekű kordéval.

Éppen akácvirágzás idején, mikor a falu minden utcája kivirult, a központban végét járta egy idős ember. Kibírhatatlan fájdalmai miatt már hónapok óta morfiumra szorult. A kegyetlen gyomorrák végső stádiumában alig ment le étel a torkán, a kortynyi folyadék is megkínozta. Csontvázzá aszott, az egyetemen tanultak is csodót mondtak, hiszen szinte táplálék és folyadék nélkül is élt. Szokás szerint a templomban is imádkoztak a betegekért, könyörüljön az Úr az embertelenül kínlódó öregemberen.

A szép nyáreleji nap késő délutánján szaladtak értem, hogy látni kíván a beteg. Azonnal indultam. Az utcasarkon összetalálkoztam az ortodox pappal. A beteghez igyekezett ő is. Különös volt a helyzet, mikor a házhoz érkeztünk s ott találtuk a rokonságot, szomszédokat, igen sok embert. A végsőkig elkínzott, legyengült beteg előbb gyenge hangon megköszönte, hogy eljöttünk. Szólt a feleségének, hogy mindenkit hívjanak be. Aki nem fér, az udvaron álljon a kinyitott ablak alá. Körülnézett és meglepően erős hangon így szólt: „Jó emberek, tudjátok meg, én öltem meg N. N.-t!" Döbbenet futott végig az embereken. Néhány idős asszony jajgatni kezdett. A pap a bűnbocsánati imát kezdte el mondani, de még be sem fejezte, s a szenvedő lelke már az Örök Bíró előtt adhatott számot az életéről. Kiderült, hogy több mint hatvan évvel azelőtt történt gyilkosságról tett említést. Még a századfordulón történt, a monarchia idején. Szomszédok voltak az áldozattal, annak legényfia legjobb barátja volt. Egy pár ökörrel ment a piacra a gazda, jó vásárt is csapott a váradi piacon. Haza soha nem ért, mert a falu közelében, a Sebes-Körös partján találták agyonütve, pénz nélkül. Sokáig keresték a gyilkost, a cigányokra gyanakodtak, de bizonyítékok híján szabadon eresztették őket. Közben a gyilkos mindvégig a szomszédban élt, a pénznek soha hasznát nem látta. Végigharcolta a világháborút, merész katona volt, de mindig kikerülte a halál. Sértetlenül jött haza a szibériai fogságból. Mindig példás életet élt, köztiszteletnek örvendett a faluban, soha senki nem gyanúsította. Lelkiismerete addig zaklatta, míg meg nem vallotta nehéz teherként hurcolt bűnét. Amint megtette, megszabadult földi kínjaitól.

Jósa Piroska

látogatóit. Lucas van Leyden és kortársai műveiből rendezett nagysikerű kiállítás után most a *Praun-gyűjteményből* származó rajzokat mutatja be. *Paulus Praun II.* (1548—1616) nürnbergi kereskedő a XVI. század utolsó és a XVII. század első évtizedeiben mintegy tízezer műtárgyból álló gyűjteményt hozott létre: képek, rajzok, szobrok, kisebb-nagyobb iparművészeti tárgyak tartoznak ide. Gyűjteménye legértékesebb része a grafikai anyag; van köztük festményekhez, üvegablakokhoz készült vázlat is, igen változatos rajz, de mind a gyűjtő műveltségéről, esztétikai érzékéről tanúskodik. Leggazdagabb anyaga a nürnbergi művészkört képviseli.

A Praun család már a XV. században kiterjedt kereskedelmi kapcsolatokkal rendelkezett Európa nagy részén. Paulus Praunt jól ismerték mint művészetpártolót is. Nemcsak érdeklődéssel figyelte a művészi alkotásokat, hanem — nagy vagyona révén — vásárolta is. Gyűjteménye alapját atyjától örökölte. A műtárgygyűjtő családra nagy hatással volt az olasz kultúra. S miután Paulus Praunnak legszámottevőbb kapcsolatai Itáliában voltak, Bologna központtal, 1590-ben végleg ott telepedett le.

ALBRECHT DÜRER: SZENT ANNA HARMADMAGÁVAL

rer: Szent Anna harmadmagával, Hans Pleydenwurff köre: Keresztrefeszítés, Hans Baldung Grien: Szenvedő Krisztus, A. Altdorfer: Sarmingstein látképe, Augustin Hirschvogel: Solymászat stb.). A képeken érdemes megfigyelni a növények és állatok hű ábrázolását.

„A Praun-gyűjtemény korabeli hírnevére jellemző, hogy II. Rudolf császár érdeklődését is felkeltette, aki 1597-ben levélben érdeklődött Praunnál Michelangelo, Raffaello, Parmigianino és Correggio művei iránt, egy esetleges csere reményében" — írja a kiállításhoz készített tartalmas ismertető szerzője, *Gerszi Teréz*. Praun udvariasan kitért a csereüzlet elől. Gyűjteménye halála után — végrendeleti kívánságára — együtt maradt családjánál 1801-ig. Akkor vette meg a kollekciót egy nürnbergi kereskedő, tőle pedig Esterházy Miklós herceg. A Szépművészeti Múzeumba az Esterházy-gyűjteménnyel került, s máig a XVI. századi német gyűjteményrész alapját képezi. A rajzművészet fejlődése szempontjából is jól szemléltető kiállítást *Katrin Achilles-Syndram* és *Bodnár Szilvia* rendezte.

Schelken Pálma

Stefi

Az ember, ahogyan idősödik, úgy kívánja végigjárni, még egyszer megtekinteni azokat a helyeket, ahol élete során megfordult, kellemes élményt szerzett. Így jutottam el én is a Lehel téri templomba, ahol annyit minisztráltam társaimmal hajdanán. Idős, tapasztalt atya, Bölcskövi páter prédikált éppen a szegénységről, ami manapság nagyon is sajnálatos és terjedő jelenség. Temploma körül is számos elesett ember tartogatta remegő kézzel, kissé szégyenkező alázattal dobozkáját, sapkáját.

Odébb, egy roskatag pad végén nyűtt ruhában ücsörgött egy pátriárka kinézetű, megviselt külsejű férfi. A maradék lábát maga alá húzva. Gyűrt kalapjában néhány kétforintos sárgállott. Elemózsiája mellette árválló újságpapíron: kenyérvég, pár szem tepertővel. A ritka hullású filléreket enervált hangon köszöngette. Az enyémet is. Egy pillanatra felnézett.

Vonásai nélkülözésekről, sok szenvedésről, valami mérhetetlen fájdalomról árulkodtak. Jobb fülének felső fele hiányzott.

Ez ütött szeget fejembe! Ilyen füllel egy embert ismertem csak. Stefit, a külvárosi diákot, annak idején, gimnazista koromban. Kemény-kötésű, kissé darabos, szilaj, pesti vagány a sokat emlegetett és hírhedt külvárosból, Angyalföldről. Túlkoros volt. Hősködésével, bátorságával fölénk nőtt a Markó utcai iskolában.

Egyik fagyos napon hiányzott a dolgozatírásról. Kemény idők jártak akkoriban, hiszen már benn voltak az oroszok. Tapasztalt tanárunk lógásra gyanakodott. Címet nyomott a kezünkbe, hogy menjünk Stefiért.

Konyhaszagú, dohos, külvárosi bérház. Annak is az alagsorába irányított bennünket a viceházmester. Nyirkos, penészes, kifűtetlenül tág pince a kiszolgált óvóhely mellett. Előzetesen a mosókonyha lehetett. Rézsűre vágott ablakán csak a járókelők bakancsait lehetett látni, ha a fal mellett szaporáztak. József Attila versének megtestesülése volt az egész környezet.

Alig mertünk beljebb lépni. Nem hittük, hogy jó helyen járunk, hogy itt egyáltalán ember lakhat. A sarokban rozzant, sodronyos vaságy. Szakadozott szalmazsákján csonttá soványodott asszony feküdt mozdulatlanul, katonai lópokróccal betakarva. Távolabb, magasabb kartondobozon vagy lőszeres ládán büdös füstű, kormos mécs pislákolt.

Az ágy szélén — mint a fészekben a tollasodó verébfiókák — sípszerűen kuporgott négy apróság, úgy kétévestől ötévesig. Még fel sem fogták a tragédiát, csak ennivalót kérincséltek és a hidegről panaszkodtak „alvó" anyjuknak. Mellé akartak bújni, a takaró alá.

Stefi láb felől állt. Időnként csítítgatta testvérkéit, egy-egy főtt krumplit adva fázós kacsóikba. Rá se lehetett ismerni! Ez nem a nagy vagány, nem az elszánt verekedő, angyalföldi srác! Ez egy másik Stefi! Ez már egy István! Akit a nyomor, a döbbenetes valóság idejekorán felnőtté érlelt. Kiforrott ember, aki zord magatartásával éveken át csak leplezte otthona nehéz életét, soha nem létező gyermekkorát.

Családfő, aki immár egy teljes napja őrködik halott anyjuk álma fölött, de nem mer szólni még a viceházmesternek se, nehogy a kicsiktől elvigyék anyjukat. Nekünk is csak annyit motyogott: Nem a dolgozatírás elől lógtam meg, láthatjátok. Aztán elsírta magát...

Mai, megfáradt lélekkel elgondolkodom Stefin. Mi minden húzódhatott meg kemény modora mögött. Mit faragtak, buktattak ezen a fiún a tanárai? Miért nem vették észre a fáradt, reggeli jelenlét mögött rejlő, testvérkéiért élő, halódó anyjáért minden munkát, guberálást vállaló egyéniséget, aki már a pirkadó, külvárosi hajnalok hajnalán trógerolt a Lehel piacon a koláknak, csak hogy reggelit adhasson lyukas gyomrú anyjának és a négy éhes szájacskának? És most ott ül, magába roskadtan, nyomorultan, fél lábbal, a régi, fél fülével, és sóvárogva nézi a mellette elcipelt, teli kosarakat.

Krajcároskodásomért szégyenkezve elindultam a rozzant pad felé...

Zsidei Barnabás

tek, az ünnepek békességében leülnek a magnetofon mellé, és emlékeket hallgatnak, hangulatokat keresnek. Főleg német barokk szerzők művei csendülnek fel orgonán, blockflőtén, fagotton, csemballón. Egészen sajátságos a „hangszerelés" — Így „telepedik" asztalunk mellé ez az étvágyat is gerjesztő „Tafelmusik", vagy a karácsonyfadíszes szobában angyalszárnyakat lebegtető komoly, mégis vidám színes hangáradat.

(-th)

templomban, Sopronban a domonkosoknál, Pécsett a székesegyházban és a Szegedi Felsővárosi plébánia templomban. Ugyancsak a Szabadművelődési Alapítvány szervezése a Vigadó-beli hangverseny, (december 23-án), amelynek repertoárján egyházzeni alkotások is szerepelnek: Liszt Szent Cecilia legendája (ritkán hallható) és 13. zsoltára.

■ *Miért éppen templomi hangversenyekre gondoltak a szervezésnél? — kérdezem Kovács Sándor igazgatót.*

— Az emberek karácsonyi fölkészülése végett. Annyi a tolongás, a lökdösődés, alig marad idő az elmélyülésre. A zene nagyszerű segítség ebben — főleg templomokban. A kettő együtt: valóságos kegyelmi „pillanat". Persze a kultúrát sem felejthetjük el: Palestrina év van, s ebben az országban erről nem sok szó esett. A zseniális zeneköltő korszakokat határoz meg műveivel —, az egyházzene ma is elképzelhetetlen nélküle...

■ *A hangverseny-sorozatban jelentős modern magyar szerzők karácsonyi művei is megszólalnak...*

— Ez is fontos szándékunk. Kodály, Bárdos, Szokolay, Farkas Ferenc neve mellett látjuk Vass Lajosét, Kocsár Miklósét. Észre kell venni: vannak az utóbbi időszaknak érdemes egyházzenei kompozíciói. Nem süllyedhet el minden az asztalfiókban.

■ *Kitűnő kórusok énekelnek ezeken az estéken. A Kodály Kórus vagy a*

sak. A muzsikusok, kóristák arra gondoltak, most is kell találkozniuk a közösséggel, az értékek nem veszhetnek el, az emberek nem bújhatnak meg gondjaik mögött. A gyönyörű vidéki templomok pedig szinte hívogatják a „közönséget". S gondolja meg: Adventben a legbensőségesebb találkozások színhelye lehet a templom — a szent zene jegyében. Világrangú művek hangzanak el az egyetemes zeneirodalomból.

■ *A hangversenyekre jegyet kell váltani...*

— A bevétel egyik részét a templomoknak, a másikat a kórusoknak osztjuk szét. Nem nagy összegek, de elősegítik a tiszta érték szolgálatát.

■ *Terveik?*

— Szeretnénk a sorozatot jövőre folytatni —, minél több városban. Például Veszprémben, Szombathelyen. De esetleg egy-két szép falusi templomban, ha van igény.

*

Csupán megjegyezzük: rangos orgonaművészek játszanak (Dávid István, Ella István, Baróti István, Elekes Zsuzsa), és elismert dirigensek vezényelnek (pl. Sapszon Ferenc Tillai Aurél). Az igényes karácsonyi művekhez már csak a lélek készségét kell társítani — a hallgatók részéről. A hangversenyeket december 19-től 21-ig tartják a nevezett helyeken.

(t.s.)

Színház

Istenem, csak ne így!

Edward Bond a kemény stílusú írók közé tartozik. A *Kinn vagyunk a vízből* című drámája, amelyet az Egyetemi Színpad mutatott be, szintén erről tanúskodik.

Simon Balázs — főiskolai hallgató — a darab rendezője és dramaturgja, profi módon nyúlt ehhez a drámához. Az előadás első húsz perce lélegzetelállító. A felvonás utáni szünetben a néző szorongva téblábol a büfé előtt: enni, inni sincs kedve, sőt arra gondol: minek ez nekem? A második felvonás után azonban megrendülten áll a sorban a ruhatár előtt a kabátjáért — és nincs kedve senkivel se társalogni.

Miről is szól a darab? Az élet legfontosabb értékei a feje tetejére állítva szólalnak meg Bond drámájában: a hit, a hűség, a szeretet „működteti" a szereplőket, miközben ölnek, hazudnak és ütnek.

A lány, gyermeke apját és egyben gyilkosát dosztojevszkiji módon kíséri el a börtönbe, és várja a szabadulását. A lány megfáradt, tunya életű szülei önző és buta világunk szürkeségéért másokat okolnak. Ők is szeretni akarnak, de már nem sikerül nekik, már csak a hétköznapi élet apró, gonosz bűneit takargatva hitetik el magukról, hogy ők valójában kitartanak egymás mellett.

Bond nagy mestere az írásnak: hősei élnek, de a lelkük már halott, így cselekedeteikkel nem csiszolják, hanem szétzúzzák egymást és önmagukat.

Ki tudna nekik segíteni? A társadalom? Talán... Ők maguk? Legfőképpen. Ez a világ annyira közelít hozzánk az utcán, a tereken, hogy vegyük Bond drámáját hatalmas kiáltásnak: Istenem, csak ne így!

Marton Mária

Tisztelt Előfizetőink, Olvasóink, Terjesztőink!

Az elmúlt rövid időszak alatt számos olyan áremelkedést jeleztek a kormány intézkedései, melyek jelentős mértékben meg fogják növelni az újságok előállítási költségeit. Ez alól sajnos az Új Ember sem kivétel, de jelenleg lehetetlen megállapítani pontosan, hogy milyen mérvű lesz a reánk háruló többletteher. Szomorúan kell megállapítanunk, hogy elkerülhetetlen lesz 1995. év folyamán a lap árának emelése (emelkedik az áfa kulcs, többszörös papíráremelkedés, nyomdai költségek emelkedése, energiaköltségek növekedése, benzináremelkedés = szállítási költségek növekedése, terjesztési díjak drasztikus emelkedése, stb.), de nem tartjuk etikusnak a vélelmezhető költségnövekedés alapján meghatározni az Új Ember árát.

Fentiek alapján kérjük olvasóink, előfizetőink szíves megértését a várható áremelkedéshez, de ezt csak a jövő év elején tudjuk pontosan meghatározni. (Nagyon sok előfizetőnk, aki már beküldte a jövő évi előfizetési díjat, emelt összeget adott postára, akiknek ezúton is köszönjük megértését és belátását, hiszen tudják, elkerülhetetlen lesz az emelés.)

Kérjük, hogy az előfizetéseket az eddigi rend szerint juttassák el hozzánk, s mihelyt eldől, hogy mikortól és mennyivel emelkedik az Új Ember ára, azt szíves tudomásukra hozzuk és jelezni fogjuk, mekkora összegű pótbefizetés válik szükségessé.

Igérjük, hogy az utolsó percig keresni fogjuk a lehető legolcsóbb megoldást és a lap színvonalának további javításával is igyekszünk kompenzálni az elkerülhetetlen áremelkedést!

Az Új Ember Szerkesztősége és Kiadóhivatala

Konferencia Radocsay Dénes emlékére

A *Középkori magyar művészet kutatásának helyzete* címmel Radocsay Dénes emlékére konferenciát rendezett a közelmúltban a Magyar Régészeti és Művészettörténeti Társulat és a Magyar Tudományos Akadémia Művészettörténeti Intézete. A jeles előadók között számosan voltak a húsz éve, ötvenhat évesen meghalt kutató egykori tanítványai és munkatársai. Radocsay Dénes tudományos munkássága elsősorban a régi magyar művészethez kötődik. Az ötvenes évek elején jelent meg „A középkori Magyarország falképei" című könyve, későbbi tanulmányai részletesen foglalkoznak az általa felkutatott és összegyűjtött középkori magyar táblaképekkel és faszobrokkal. Olyan korban foglalkozott ezzel a gyűjteménnyel — a Szépművészeti Múzeum Magyar Osztályának vezetőjeként — amikor vallásos tárgyuk, liturgikus szerepük miatt — nem jártak jó idők az ilyen jellegű művészeti emlékekre. Radocsay Dénes ebben a korszakban gondoskodott az elveszett, elhurcolt tárgyak felkutatásáról, a jogtalanul odakerültek visszajuttatásáról, a restaurálásról és a konzerválásról. A szívének oly kedves régi magyar gyűjteményt mégsem követte a Nemzeti Galériába, hanem elvállalta az Iparművészeti Múzeum vezetését. Kollegái, barátai és hozzátartozói egybehangzóan állítják, hogy igazi úriember volt, nemcsak a munkatársai, hanem családja körében is. Szeretetreméltósága ugyan nem talált mindenkinél visszhangra, de ő tartózkodó magatartásával, emelkedett stílusával mindig felülemelkedett a gáncsoskodásokon.

Radocsay Dénes munkásságát lehetetlen néhány sorban összefoglalni. Tevékenysége kiterjedt egyebek között az esztergomi Keresztény Múzeumra is, tudományos munkái, publikációi megalapozták, hogy a tudományok doktora legyen. Szakmai körökben igen nagy tekintélye volt, itthon és külföldön egyaránt, munkatársai, tanítványai, utódai húsz évvel a halála után is tisztelettel és hálával gondolnak rá.

sz.j.

M.D.K.

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország falképei

(Dercsényi Dezső)

Művészet, 1954. 2. sz. 30-31. l.

RADOCSAI DÉNES

TÁBLA A FALON

Radocsay Dénes

Ritkán emeljük tekintetünk szemmagasság fölé az utcán, ritkán vesszük észre az emléktáblákat, olyat, amilyen a XII. kerületben, a Kékgolyó utca 20. számú ház falán látható.

Ebben a házban élt 1948-tól haláláig, 1974-ig

Radocsay Dénes,

a középkori Magyarország művészetének kiemelkedő kutatója.

Liptószentmiklóson született 1918-ban, egyetemi tanulmányait Budapesten végezte. A Szépművészeti Múzeum munkatársa 1941-től, majd 1950-től a Régi Magyar Gyűjtemény vezetője. Húsz évvel később lett az Iparművészeti Múzeum igazgatója. Legfontosabb munkája a középkori Magyarország freskóiról, táblaképeiről és faszobrairól szóló könyve, amelyben katalogizálta és néhány mondattal jellemezte is az alkotásokat. **(v. s.)**

Magyar Nemzet 1998. sept. 17.

n Reihen. Selbst unter solchen Persön-
seiner Vielseitigkeit, seiner interes-
Stelle ein. Unter anderem war er auch
schrieb politische Publizistik, Kri-
e Werke, über bildende Kunst und Thea-
h mit Kunsttheorie und Dramaturgie,
grabungen, regte ~~Xixdexkekx~~ Wiederher-
älern an, schrieb eine Reihe von bau-
ien, gab Zeitschriften, Buchreihen heraus,
Preisausschreiben teil, unterrichtete
dapester Universität und an der Hochs
, war Mitglied der Ungarischen Akademie
von literarischen Gesellschaften. Er
anisator, als Politiker

Református Egyház 1954. 12. sz.
VI. évf.

»Alexi Gusztáv az első newyorki presb. egyház lelkésze« van aláírva. Ez az Alexi, Baloghoz intézett levelében, önmagáról a következőket írja: »Négy éven át neveltettem itt az itteni nagyhírű Union Theological szemináriumban a lelkészi hivatásra, — két évig mint misszionárius működtem Barcelonában, Spanyolországban, de már négy éve múlt, hogy az itt 15 ezer legnagyobbrészt róm. kath. letelepedett csehek között, kiknek nyelvöket nem tudván, itt kellett megtanulnom, — hála kegyelmes Megváltónknak, — áldással működöm . . .«

Ime, az árvíz pusztította szegedi ref. Egyház részére az Amerikába szakadt csehek is segítségküldésre vállalkoznak — a new-yorki cseheknek magyar lelkészük van — aki miként száz évvel előbb a »türelmi-prédikátorok« — ott, közöttük tanulja meg a cseh nyelvet! — Hogy a református lelkész nagyobbrészt római katolikusok között működik, annak többféle magyarázata lehet. A vatikáni zsinatra támadt visszahatás Csehországban is sokakat vitt a katolikusok közül a protestáns egyházakba. De magában a Csehországban az állam részéről megindult protestánsokat elnyomó törekvés is kapcsolatban lehet ezzel. Erre nézve némi támpontot adnak a Laveley-röpirat nyomán következett események, amelyekre fentebb már utaltunk. Persze lehet, hogy a dolgok valódi állásáról nem lévén adataink, egyéb okok magyarázhatják a helyzetet.

Mégcsak annyit fűzzünk hozzá, hogy a newyorki presbiteriánusok adománya meg is érkezett a szegediekhez. Alexi újabb levele szerint, »az adakozások csekélyebbek valának, mint reméltük«. — Ezt viszont a new-yorki presbiteri segélybizottság elnöke, Crosby teológiai tanár, szintén Balogh Ferenchez írt levelében ezzel magyarázza: »Polgártársaink legnagyobb része már adakozott Szeged javára a polgármesteri hivatal útján, és így csak kevesen adakozhattak általunk a szegedi protestáns egyházak javára.« De még így is 620 dollár adományt küldöttek. (Prot. Hetilap, 1879., 138., 259.)

A cseh protestánsok üldöztetéséről is olvasunk a a Hetilapban, mégpedig az Evangélikus Szövetség bázeli nagygyűléséről adott beszámolóban. Ez a nagygyűlés tárgyalta »egyes keresztyéneknek Prágában való üldöztetését«. Arról volt szó, hogy Prágában és környékén több római katolikus hívő, lelkiismereti okok miatt kitért egyházából. Hangoztatták ugyan református meggyőződésüket, de nem csatlakoztak egyik egyházhoz sem. Ezeknek aztán nem engedte meg az állami hatóság, hogy házi áhitatot tartsanak, vagy a családi istentiszteleten református lelkész részt vehessen. A szóban lévő atyafiak az Ev. Szövetséget kérték meg közbenjárásra. (1873., 369.) Hasonló tudósítást olvasunk a cseh baptisták háborgatásáról (400.) valamint arról, hogy az evang. egyháznak sem engedték meg, hogy a házi istentiszteleteken a család tagjain kívül más is jelen lehessen. Mindez ügyeket is magára vette a Szövetség s kiküldött képviselői a császárnál nyert kihallgatáson kértek és nyertek is orvoslást. (U. o. és 413.)

Ezeken túl nem foglalkozik a Protestáns Hetilap két évi fennállása alatt cseh ügyekkel. Balogh Ferenc levelezésében sem találunk a zsinattal kapcsolatban már ismertetetteken kívül egyéb kapcsolatra mutató anyagot. (Folyt. köv.)

Tóth Endre

A középkori Magyarország falképei

Radocsay Dénes könyve, Akadémiai Kiadó, 1954. 256 + CXXXII lap, 132 képpel

A magyar festőművészet egy értékes, hat évszázadra terjedő szakaszára vet világot ez a könyv. A téma szépsége megszeretteti, a szerző kitűnő hozzáértése s ebből származó messzemenően dicsérhető közérthetősége megérteti velünk művészeti örökségünknek ezt az eléggé nem ismert s elég jól meg nem értett darabját. A feldolgozás módja, a felsorolt szakirodalom bősége további kutatásokra ösztönöz. Tőlünk ez a kutatási terület nincs távol, mivel főleg templomi képanyaggal ismerkedünk meg, még pedig olyan emlékekkel, amelyek egy jórészét református templomokban tárták fel. Másrészt mégis éppen ezért hittani szempontból idegen terület számunkra, mivel templomképekről: Krisztus, szentek ábrázolásáról van szó. Az értékes műemlékanyaggal mégis foglalkoznunk kell, mivel olyan művészettörténeti dokumentumok ezek a falképek, amelyeket nem hagyhatunk figyelmen kívül s amelyek állami szervek által végzett feltárásával, felkutatásával, restaurálásával szemben nem lehetünk közömbösek, hanem azokat ismerve, értékelve, megbecsülve kell figyelnünk és gondoznunk mint saját templomaink nagyértékű műemlékeit. Ezek a képek nemcsak a magyar festészeti emlékek kis száma miatt értékesek, hanem azért is, mert egy tekintélyes részük európai színvonalú művészeti alkotás.

A román kor

Azok a képek, amelyeket a könyv első fejezete, a román kor tárgyal, a magyarság első »nagy művészeti« emlékei. A honfoglalás kori művészeti emlékek ugyanis még csupán iparművészeti jellegűek, főleg díszített használati tárgyak (ötvös-, bronz-, bőrmunkák, kerámiák). A nagy művészetek közül a középkori falfestészet kialakulását három tényező szabta meg: 1. Az ország területén talált antik hagyaték, 2. Az itt élő szláv kultúra, 3. Az ősi nomád emlékanyag. Kibontakozásának egyik alapfeltétele pedig a keresztyén vallás felvétele, az egyházi szervezeteknek az országban való végleges megtelepülése volt.

Hazai műveltségünket és művészetünket ebben az első szakaszában a keleti keresztyénség ihleti. A bizánci keresztyénséggel való kapcsolataink megelőzték a honfoglalást s a szorosabbak tartottak mintegy két évszázadig, lazább kapcsolataink pedig a keleti keresztyén egyházak révén meg sem szakadtak. (A X. század közepén Bulcsu és Gyula Bizáncban keresztelkedtek meg, Ajtony szintén görög szertartás szerint keresztelkedik s görög szerzeteseknek monostort alapít. A XI. században hazánkban több görög monostor áll.) Falkép festészetünkben a bizánci hatás a XVI. század végéig együtt halad a nyugatiakkal.

Hogy a római, szláv s avar népek iparművészeti öröksége milyen gazdag, azt számos ásatás sok művészeti lelete szinte közismerten bizonyítja. Hogy voltak antik festészeti hagyományok azt ritkábban előforduló emlékek, szórványosan ugyan, de mégis világosan igazolják. Az óbudai hajógyári szigeten éppen nem régen tárták fel római falképtöredékeket. A pécsi székesegyház kriptájában levő falképek pedig régebb óta ismeretesek. E cubiculum valószínű-

leg még a népvándorlás előtti időkből származik s így képeit a honfoglaló magyarok ismerhették. A pécsi székesegyház későbbi XII. századbeli képein pedig mitológikus alak látható, ami szokatlan motívum a magyarországi emlékek között s azt antik kultúra továbbélését bizonyítja.

A magyar képírás legelső szakaszából, a XI.—XIII. századból csupán kis falusi templomok képei maradtak fenn, a hadak útjától távoleső vidékeken s a kulturális központoktól messze, ahol nemcsak a háborús pusztításoknak nem estek áldozatául, de a fejlődés (átépítések) során sem pusztultak el. Ez a tény művészeti örökségünk szempontjából nagy szegényedést jelent, mert kétségkívül gazdagabb gyülekezetek jobb festőkkel dolgoztattak s éppen ezeket a nagyobb, gazdagabb, városi emlékeket veszítettük el, s a szerényebb festőkkel dolgoztató falusi templomok művei maradtak reánk. A történelmi fejlődés ezeken a képeken is nyomon kísérhető, bár hézagosan. Némi kárpótlás az, hogy a falusi templomokban is a képek oly nagy számával ismerkedünk meg, hogy azokon keresztül a kor meg tud szólalni. Ugyanis a magyar keresztyénségnek ebben az első időszakában fontos szerep hárult a képzőművészetekre. A kép, az ábrázolás illusztrálta szemléletesen a hívek előtt a papok által tanított, élő szóban elmondott bibliai történeteket. Buzdított a jócselekedetekre, óvott a rossztól s figyelmeztetett a túlvilági borzalmas bűntetésekre. Fontos vallás-pedagógiai eszköz volt a falkép. Nagy falterületeket borítottak be a templomok beszédes képei, színesen tarkán, rendszertelenül egymásmellé rakva, úgyahogy egyik másik festőnek, vagy rendelőnek a kedve diktálta. De általában magosabban a nagyobb kompozíciók s lejebb a kisebb képek. Az, hogy ezekben a megmaradt emlékekben a falusi templomok festészetét ismerjük meg, abba a helyzetbe juttat bennünket, hogy a népi elem, a helyi íz hatását is vizsgálhatjuk, amely ezekben inkább kifejezésre jut, mint a városok számára festett képekben. Szerkesztési módjuk mellett díszítésük őrzi a naív népi szemlélet hatását.

A XI. század falképeiből mindössze három helyen maradt fenn emlékünk. A sopronbánfalvai és hidegségi római katolikus és a vizsolyi református templomban. A sopronbánfalvai templom egyik képe: egy püspök alakja, csupán konturokkal van ábrázolva, minden festészeti elem hiányzik belőle. A maga stilusában jóformán egyedül álló. A többi kép már festmény. Valamennyi mész és vakolat réteg alól került elő. A hidegségi képek közül két apostol a templom átalakításakor elpusztult. A megmaradt képek rongálódásának jellege ugyanolyan, mint az egykorú francia falképeké. A képeken a nedves (fresko) és a száraz (secco) festést együtt alkalmazták, ami európaszerte elterjedt volt. Analógiák Észak-Olaszországban és Svájcban találhatók. »A kompozíciók nemes szerkezete, a képek friss színvilága, az alakok, a növényi ornamentika eleganciája, az egykori európai festészet komoly értékei közé sorolja a hidegségi festményeket.«

A vizsolyi templom legrégibb képei a templom legrégibb részében, a keleti végét félkörívben záró apsisban található. Figyelemreméltó a kisded boltíven látható hatszárnyú szeráf. Ennek az ábrázolási módnak több évszázados a hagyománya s földrajzilag is igen messzi terjedő. A vizsolyi szeráf alakja egyidejűleg megtalálható hazánkban Szent István koporsóján, Franciaországban a Les Alligens-várkápolna freskóin, a XI. és XII. századra keltezett, s Trierben, vagy Mainzban készült német császári koronán. Előbb pedig előfordul hasonló ábrázolás a VII.—IX. századból származó különféle helyekről eredő kéziratokban (Vatikán, Szent Gallen, Metz).

Hasonló román-kori motívum a Három-királyok négyszögletes koronája, Mária teknőszerű ágya. A szentély zárófalának jeleneteit a mennyezetitől ölelkező halszálkás mező választja el.

A vizsolyi templom apsisában még több töredék kép maradt fenn. Hajóját pedig újabb stílusúak (gót) díszítik. Valamennyi mutatja, hogy Vizsoly távol élt a magyarországi művészeti élet sodrától, így a képek jelentősége másodrendű, de festészetünk kezdeti korszakának nélkülözhetetlen és fontos korai emlékei. Alkotóik mindnyájan ismeretlenek, de minden valószínűség szerint a kornak megfelelően szerzetesek voltak.

A XII. század forrásai már említenek nem szerzetesrendbeli külföldi, de részben hazai építő, kőfaragó, ötvös mestereket. A jobbágyosztályból kiváló világi kézműves réteg nevelése kezdődött meg. A század fennmaradt falfestmény termése nem sok. A pécsi székesegyházban, a feldebrői s dejtei római katolikus templomokban maradtak fenn bővebb emlékek. Ebből a századból származik valószínűleg az abaújvári református templom töredéke is: egy férfiarc. Ekkor a legerősebb a bizanci hatás. A századvégén pedig már érvényesülni kezd a világi elem hatása is. Ez a legszemléltetőbb a dejtei kis római katolikus templom képein, amelyek díszítései természetes népies ízűek. Valószínű, hogy mestere egyike volt első világi festőinknek.

A XIII. század falképeinek zöme Dunántúlra esik. Mind a gazdasági-politikai, mind a szellemi élet terén ez az országrész ekkor vezető szerepet játszik. A festmények mind számbeli, mind művészeti érték szempontjából kimagasló jelentőségűek. Legjelentősebb a veszprémi régi temető-kápolna apostolsorozata. Az egykori európai művek között is az elsőrendűek közé tartozik. A jáki szentek is magos művészeti kultúráról és festői felkészültségről tanúskodnak.

Református templomaink közül XIII. századbeli festményeket őriznek a vizsolyi (sárkányölő Szent György), az ócsai (a Tizenkét Apostol) és a szalonnai (Margit legenda). Az ócsai képek a francia festészet hatását tükrözik, amely a hazai környezetben egyénivé színeződött, s jelzik az átmenetet a gótikához. Jákon jelenik meg először a szentek mellett a templomnak adakozó kegyúr, a donátor. Gelencén pedig először találkozunk a megfestett László legendával, templomi festészetünk hosszú időn át kedvenc témájával.

A gótika

A XIV. század egyházi életében is érződik már, hogy a polgárság erős társadalmi osztállyá lett. A különféle előreformátori mozgalmak — amelyek közül nálunk a huszitizmusnak volt jelentősebb szerepe — szociális tanításaikban az emberi egyenlőséget hirdetik s szembe szállnak a klérus feudális hatalmaskodásával és erkölcstelenségével, de hozzájárulnak ahhoz is, hogy a festészetben a korábban kizárólag egyházi igazodást a világiasabb és természethűbb ábrázolás váltsa fel.

Ebben a korban a profán életben kialakul a lovagi életmód. Hatására a magyarországi festészetben a László legenda ábrázolása válig igen népszerűvé. Ennek tárgya egyszerre alkalmas arra, hogy a király világi dicsőségét tárja a nép elé, valamint arra, hogy a korán szentté avatott király vallásos életét, csele-

Rados Jenő MDK

Repr:

Szt Anna templom /Batthyány tér/:
restaurálta 1958.

7. kép.

Zakariás G. Sándor: Budapest. Bp. 1961. 12. l.

M. D. U

RADOS Jenő építész

Fertőd, v. Esterházy kastély helyreállítása, (1958-1959.) Repr.

Majorcháté: Műemlékvédelmünk 10. esztendeje
Magyar Építőművészet 1960. 1. sz. 49. l.

rc. D. a

RADOS Jenő építésze

Batthyány téri Szt. Anna Templom helyreállítása

Horler Miklós: Budapesti műemlik-videlem

Magyar Építőművészet 1959. 5/6. sz. 196. l.

Rados Jenő
épületei

M.D.K.

A Grand Hotel Royal homlok-
zat megoldását készítette

Kovács Imre: Grand Hotel Royal
Művészet, 1961. november. — 22.l.

M.D.N.

Radey Jeno
Spitzer

A Grand Hotel Royal Kemlek -
Tat Augsztusáret Leiszelete

Vendéglőnek: Grand Hotel Royal
Kiírvést 1961 november — 22.l.

M.D.K.

Radosjenő
építész

A Grand Hotel Royal homlokzat
kiképzését végezte.

Kovács Zsuzsa: Grand Hotel Royal
Művészet, 1961. november. — 21 l.

Postkarte
Carte postale

A Monsieur Pierre Margot Instituteur
Aubonne

Monsieur Pierre Margot
Aubonne (Vd.)

<Rados Jenő>

könyve

< > A neoklasszicizmus nagy magyar templomai. Kny. MMÉE Közl. 8-r 46 kép, 56 l. Bp. 1937.

Gent (1850)

t Világos kőzség elöljáróságával közöl-

április hó 29.-én.

JÁRÁS FŐSZOLG

főszolgabiró.

MÜEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA

354 /1913 szám

Érk.: 913 év V hó 8. n.

(Rados Jenő)

könyve.

( ) Budapest városépítészetének története.
Kny. Technika.
8-r. 27 kép. 32 l.
Bp. 1928.

Gyarmati (1847)

Tekintetes Orszag

Van Szerencsém ezen ide csatolt ny
templom ünk vitalkorojánd
deni.

Kiváló tisztelettel

Magyar Jesztreb 1904 Jun.

[Rados Jenő]

[7] A kolozsvári
Sz. Mihály temp-
lom restaurálása.
Kny. Technika.
4-r. 10 kép, 8 l.
Bp. 1942

Lyont (1853)

Másolat. Kivonat. Aradvármegye törvény
cius hó 31 ik napján tartott rendes kö
kgy. sz. 23563/1912 alisp. sz. Tárgy:
1912. év augusztus hó 5 ik napján tarto
határozata melyben kimondta, hogy a kö
tartása céljából szükségessé vált munk
zájárul. Határozat Az egyhangulag hozo
képviselőtestületi határozatot jováhag
helye nincs. Miről a világosi járás fő
beterjesztett iratok kiadása mellett to
Kiadta : Jakabffy s.k. aljegyző. P. H.

Világosi járás főszolgabiró

2090/1913 sz.

Ezen határozatot

(Rados Jenő)

Könyve

( ) Magyar kastélyok
8.r 297 kép, 404 l.
Bp. 1939

Gyarmat (1852).

Igazolom, hogy a kimutatásba
tett állásban, rendes fizetési oszta
végleges minőségben kinevezett és te
viselő.

Budapest, 1936. február hó

P.h.

〈Rados Jenő〉

Könyve

〈 〉 Szepességi gót
kéthajós templomok.
Kny. Technika-8-r
34 kép, 24 l. Bp.
1934.

Gent (1849)

A m. kir József-Müegyetem Mérnöki és Építészi Osztályának Dékánja

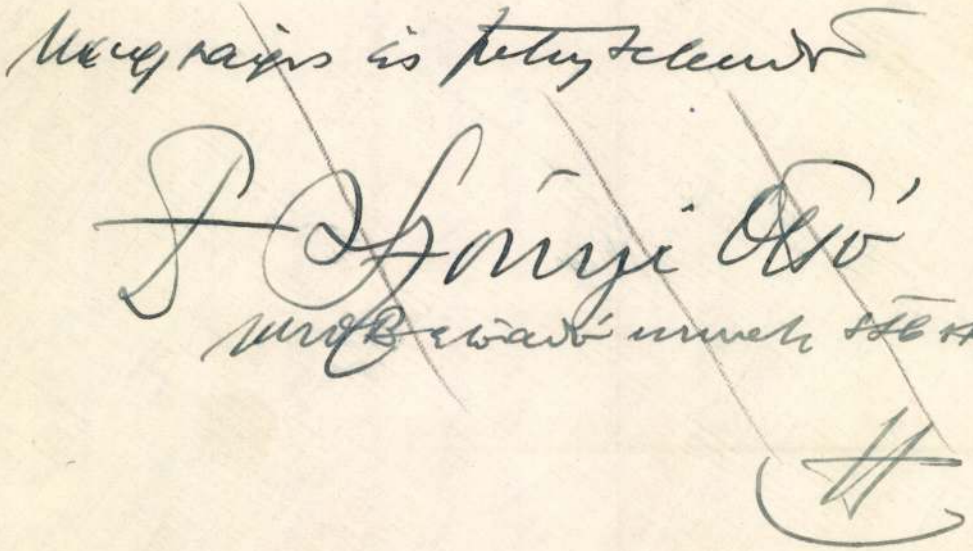

(Radvány Jenő)

könyve

[ ] Magyar kastélyok.
4-r, 233 kép. 238 l.
Bp. [1931]

Gyula (1848)

27/1888 " " - - -

(Rados Jenő)

könyve

( ): Magyar oltárok.
4-r, 216 kép, 93
l. Bp. 1938.

Gent (1857)

Rados Jenő

wod

Ibl Ervin: Magyar kastélyok. Budapesti Hírlap

1931. nov. 10

Melléklet száma: 0

ıgy Zoltán kinevezése ügyében 739/1936
sztésére értesitem a tek. Elnöksé-
isztviselők státusába tartozó nem-
állások a Magyar Nemzeti Muzeum Ta-
yázat alapján töltetnek be. Felhivom
, hogy a kinevezés iránt a Tanácshoz
)r. Nagy Zoltánnak az előreláthatóan

Rados Jenő

l.

Szendy K. Bpest
wčresf. körig. čok -
1942. Bp. 1943. 376. l.

t, 1911. április hó 26.

Ficker

gának,

Budapest.

Rados Jenő
1.
MMÉ Évk
1934.155.l.

ZOMÁNC-HOMLOKZAT-FEST

mosható, **egyetlen vonással** föd, alapszinezés nem kell, z
szilárd, hideg vizzel keverve használható. Antiseptikus, méreg
benne, likacsos. Belső helyiségek, faszerkezetek (félszerek, pavi
kerítések stb.) ideális mázolása

gett kovácsolt vasra 8·04 k.-val mm.-ként. ajánlatok döntés alatt állanak.

ozsvár. (Ócska anyagok eladása.) v. kolozsvári üzletvezetősége szertáraiban gyülő 220 mm. öntött vasforgácsot 2·50 egységáron 550 koronáért Davidovics és társa budapesti cég, 200 mm. selejtost 3·15 kor. egységáron 630 kor. és 35 hulladékpapirost 3·15 kor. egységáron 5 koronáért az Első erdélyi irlemezgyár (Kolozsvár), 50 mm. övet 11·50 kor. egységáron 275 koronáért bauer János (Debrecen), 100 mm. idogot 4 kor. egységáron 400 kor., 100 forrasz vasat 4·50 kor. egységáron 450 és 100 mm. zuzott vasat 4·50 kor. egység- 450 koronáért Grünwald Nándor pesti lakatosmester vette meg a megtartott és alapján.

ránsebes. (Faeladás.) A volt 13. sz. n bánsági határőrezredből alakult vagyonég április 26-án árverést tartott a Tere- község határában fekvő „B" gazdasági osz- 8. vágássorozat 1-ső tagjába sorozott, esen 2000·01 k. holdat kitevő osztagain . év végéig kihasználandó 540.408 kbm.-re ült bükkfatömeg eladására. Ajánlatot tettek: sler J. és testvére 68 kor., Szab. oszk magyar államvasuttársaság or. felülfizetéssel kat. holdanként a kikiálárra.

z ajánlatok döntés alatt állanak.

Breznóbánya sz azon pályázókat, tésére „**Jelen, jöv** „**Két filléres** „**Breznóbánya N**tak, ezen terveke tulajdonjoguk igaz vehetik.

Breznóbányán,

Kőmüves é
gára biztos

BECK J

BUD
VII.,

Kartellen kivüli

Rados Jenő dr

l.

MMÉEÉvk

1937.164.l

és a nyugta az ajánlathoz csatolandó. A mu-
szaki műveletek, költségvetés, valamint az álta-
lános feltételek a komáromi m. kir. államépité-
szeti hivatalnál megtekinthetők, esetleg megsze-
rezhetők. A munka 1909. év tavaszán fog át-
adatni, az ajánlatok feletti döntés 75 napon be-
lül fog megtörténni.

Nyitra. (Hidépités.) A vágmedence—
dubováci th. ut 4—5 km. szakaszán lévő 5. sz.
Dudvághid ujjáépitése és ezzel kapcsolatos ut-
rendezési munkálatok 31.571 kor. 72 fill. ere-

ZAK és HÜTŐK
e téren egyedüli specialista
APEST X., KŐBÁNYA GERGELY UTCA 8.
erendezések készitője.

3.432 házi- s és kir. Sza- rgya- nton Ta- endő ömü- unka, üve- lásá- n az mely vetés). A le- edig dka et a em- mü- nka,

összes munkáinak végrehajtására. Előirányzat 55,355 korona 68 fillér. Ajánlatok az összes munkákra, valamint a föld, kőmüves, elhelyező, cserépfedő, beton és különfélékre egy ajánlatban és az ácsmunka, bádogos munka, vasmunka, asztalos, lakatos, üveges és mázoló munkákra külön-külön is tehetők. A versenytárgyalás az aradi m. kir. állami jószág-igazgatóságnál december 16-án d. e. 10 órakor fog megtartatni. Az ajánlott összeg 5%-ának megfelelő bánatpénznek valamely kir. adóhivatalnál történt letételét igazoló nyugtával felszerelt, ivenkint 1 kor. bélyeggel ellátott ajánlatok az aradi m. kir. államjószág-igazgatóságnál nyujtandók be, ahol a tervrajz, költségvetés és a feltételek megtekinthetők.

Szeged. (Vizvezeték berendezési és fentartási munka.) Szeged szab. kir. város vizvezeték berendezéseinél 1908. január 1-től 2 év alatt szükséges fentartási, fejlesztési és önálló vizvezeték-berendezési munkálatoknak biztositása iránt december 11-én d. e. 10 órakor az I. tan. ügyosztályban versenytárgyalás fog tartatni. A szabályszerüen kiállitott ajánlatok a következő feliratu boritékban: „Ajánlat a 41021|1908. sz. versenytárgyalási hirdetmény-

dr. Rados Jenő

tervezte a bélapátfalvai cisztercita apátsági templom helyreállítását, mely munkálatok mellett 1965-66-ban készült el.

Horler Miklós: Az Országos Müemléki Felügyelőség építészeti helyreállitásai /1963-1966/. Magyar müemlékvédelem 1963-1966. Bp. 1969. Akadémiai k., 289 l., 369 kép, 229-247. l.

235-237.l.

Rados Jenő
építész

Meghívó

a Műszaki Egyetem Építéstörténeti Tanszékének

Kiállítására

(1950. XI. 21. d. u. 6)

NYOMTATVÁNY

Szentiványi Gyula dr.

XI. Légymányosi-u. 3. 16

Felelős kiadó: Dr. Rados Jenő
Élet-nyomda, Budapest 360 50

Meghívó

A Műszaki Egyetem Építéstörténeti Tanszékének
munkaközössége
1950 november 21-én d. u. 6 órakor
a Műegyetem aulájában (XI. Budafoki-út 4)
bemutatja
a Magyar Tudományos Akadémia megbízásából
műemléki kárainkról feldolgozott anyagának
első részét:

Budapest műemlékeit.

Megnyitó beszédet mond Major Máté,
az építészmérnöki kar e. i. dékánja.
A kiállítás 1950 november 21-től 25-ig bezárólag
naponta 8—16 között tekinthető meg.

Dr. Rados Jenő
műegyetemi tanár

Radonity Novák

1826-1890.

cród

Elekfy Jenő: Jugoszláv képzőművészeti kiállítás a Fővárosi Képtárban. Magyar Művészet. 1948. 222. l.

IRODALOM

l. a túloldalon

JEGYZET

Ferencz József Károly:

Mellig, hétnyolczad jobbra, n
dör s sem bajusza, sem szakála
aranygyapjas rendet viseli, kaba
felé rendszalag vonul. Felirata

„Sua Altezza I

Francesco Giuseppe

figlio secondo Genito di
del Toson d'oro Colonello
fanteria Ungharese N°

Nato il 7 Dicembre 18
Federica Sofia Dorotea figl

Massimiglia

alól balra: „G. Rados inc."
s legalól kiépütt: „Milano pres
N° 4042."

Ltsza 7614.

Punchrozott, méretei

55/93 N° 875.

Rados, G.

negyszogletes háttérrel. Rövid haja gön-
nincs. Nyakravalója felett szalagon az
ítja álló gallérú s jobb vállától balcsipőjé
i a kép alatt nyolcz sorban:

mperiale

Carlo

S. M. Francesco 1.° Cavaliere

e proprietario del Reggimento di
52.

02 Amogliato li 4 Novbre 1826. con la principessa
ià del Regnante Re di Baviera

no Giuseppe"

so Gio. Batta Dussi Cont. de' Cappellari

a réslapnak 23.8:17.2 sa háttérnek ~~az alakmagyrag~~ 13.5 : 11.1 Cm

MDK

Rados Ernő

/e.e./: A SzinyeiMerse Pál Társaság Barátainak Köre.
Magyar Művészet 1925. 1. sz. 56.l.

MDK

Rados Jánosné

textilmunkával résztvett az alábbi kiállításon

Karácsonyi vásár akadályokkal. Magyar Iparművészet 1937. 247.l.

Rados Jenő

építész

Gentmüenel

65. l

421·20 "

2074·52

2 / / /

074 P – 52 pe.

44 " 48

119 00 = 2119·00

124.

2243

1,5,62·090 K

124.9 "

Radonics Novák

festő

szenttamási, adai és
ilonci templomok
festményei, arcképek
Uros cár hatála
és szent István vértanu
megkövezése

irod
Juga

275.l.

Radonics

l.

LykaMagyműI800-50
330.1.

2.

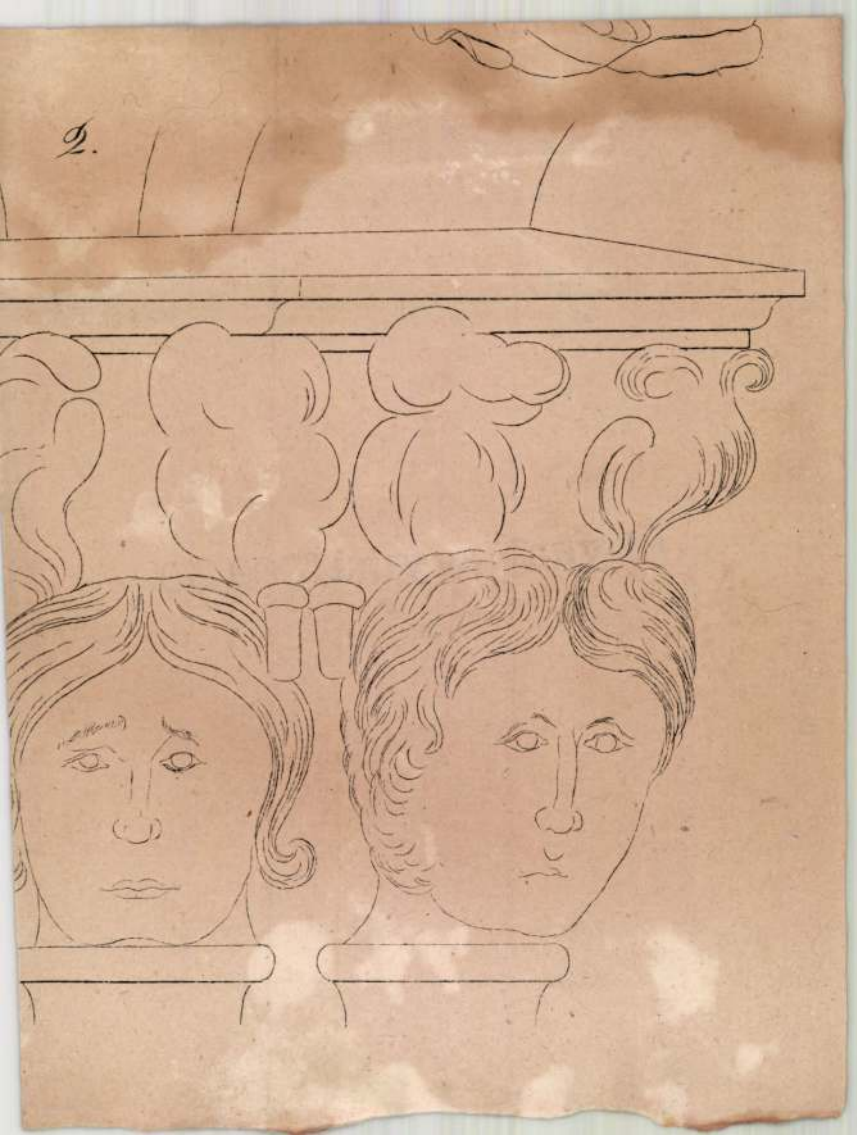

Radonics

l.

LLykanemzromantika

190.l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36. IV. 1.

Radonics

Ltáb II. 66

RADONICS, *Novák*, festő, * Mohol 1826, † Kamenica 1890. Bécsben tanult s arcképeken kívül (Masirevics püspök) bánsági gör. kel. templomokat látott el ikonosztázis-festményekkel (Bácsszenttanás, Ada, Illandzsa).

E-G.II.342 l

15
16
17
18
19
20
21
22
23
24 64 845 1748420
25 27150 580 10000— 14003
320—
26
27
28
29
30
31
32

Radonics Novák

festő

Művészeti lexikon 6591

JUNIUS

30

Radonić Nowak

geb. in Mohol in Ungarn

26 J. alt.

1852-53

Bécsi akadémia
könyvtár

Miniszterium, cs. kir. V. 92

Radonics Novák

Web egyházi festő

Hul. Mohólyon 1824 + 1890.

Baés B. 535

mes tobb adat.

Olvasótermi igaz

A M. N

tudományos

.....

.....

.....

.....

Az olvasó neve

.....

Az olvasótere
Az olvasóterem sz

Radonits Novák

Lásd

Berkeszi. Temesvári műv.
68.

Radonits Nevák

festő

Lőrod

Bekesi. Temesvári mi

17. l.

.....-i m. kir. posta- és távirda-pénztár.

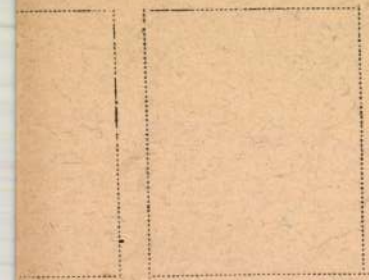

Nyugta

azaz : ..... Korona .....

mely összeget, mint évi ..... K lakpénzemből az 190.... évi .....

lakbérnegyedre eső részletet, a .....-i m. kir. posta- és táv

..... pénztárból minden hiány nélkül felvettem.

Kelt .....-n, 190.... évi ..... hó 1-

Radonics Novák
festő.

lásd
Berkeszi. Temesvári
mův. 12. l.

..... -i m. kir. posta- és távirda-pénztár.

Nyugta

..... azaz: ..... Korona .....

mely összeget mint évi

Radonits Novák.

Pestö.

Lásd

Barkeszi: Temesvári nünv.
41. l.

Rozdomics Novák

Jenő

László

B. Bács B.

II Kot. 538. l.

..... *műhely.*

főnökség!

..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

m

évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Radomszky Árpád

1922. apr. M. Akv. Pf. Egy.
kiáll. Nemzeti Szalóban

Szent mihályi templomban,
vardell.

Officina V. 258.

Radomszky Árpád

Szentmihályi templomban, pasztell

Magyar akvarell és pasztellfestők Egy esülete
IX. kiállítás, 1922. Nemzeti Szalon, katalogus

MDK

Radomszky Árpád

Szentmihályi templomban, paszt.

M. Akv. és Paszt.festők Egyes. 9. kiáll. N.Szal.
1922. ápr. 17 l.

MDK

Radonay Mátyás püspök

1690-ben német zsoldosok megrongálják a/pécsi székesegyház/ templomot, de azt Radonay Mátyás püspök ismét kijavittatja.

Gerece Péter dr.: A pécsi székesegyház.

Magyar Épitőmüvészet 1907.9.sz. 4-6.l.

Radonics Nováč

festő

1826–1890.

l.

Jugoszláv kiállítás

1948

28. l.

Fülöp és Hajnalka elhaladtak a búvócska előtt.

MDK

Radocsay Zoltán, festőmüv. Pécs

Pécsi Képzőmüv. és Mübarátok Társ. Kiáll. Pécs,
1936, jun. 12 l.

Szekszárd (Tolna)

* Babits-utca 13. Ház, egyemeletes, Copfstílű, 1800 körül. Itt születe

(Szekszárd V és MV. Bp. 1952, 1 l)

MDK

Radócsay Zoltán

Magyar tánc, vizf.

Pécsi Képzőmüv. és Mübarátok Társ. kiáll.
Pécs, 1936. jun. 17 l.

Váralja (Tolna)

R.k. plébániaház, földszintes, átalakitva.

(Kelén Albert, 1954)

MDK

Radocsay Zoltán festő Pécs

Pécsi Képzőművész és Műbar. Társ. kiáll. 1937. máj.

MDK

Radocsay Zoltán, festő, Pécs

Pécsi Képzőm. és Műbar. Társ. kiáll. 1936. nov.

MDK

Radocsay Zoltán pécsi festő

a Társaság tagja

Pécsi Képzm és Műbar Tars. 25.kiáll. 1938.jun.

Radócsay Zoltán
pécsi festő
Pécsi kiáll. 1935. dec
őszi kiáll.

Ilonfoglalás, vízf.
Egyiptomi ásatások, vízf.
Búcsú, vízf.

[illegible] Politzer Arzhur Kiskunhalas.

Radócsay Zoltán

Pécsi kiáll. 1936. jún.

Savaria kiáll.

Magyar tánc, vízf.

Olasz festészet, XIX. századból

VII. 210

MDK

Radocsay Zoltán

A Pécsi Képzőm. és Műbarátok Társ. művésztagjai 1938.

M.D.K.

Radojevic Radmilla

A szegedi Nemzeti Szinházban bemutatott: "Ero, a mennyetjárt vőlegény" c. előadáshoz tervezett jelmezeiről Fábián Imre a darab cimét viselő kritikájában komoly elismeréssel nyilatkozik.

Film Szinház Muzsika Bp. 1967. május 19.
XI. évf. 2o. sz. 11-12. lap

M.D.K.

Radojevic Radmilla

Mozart: "Idomeneo" c. müvének előadásához tervezett kosztümöket, melyekről Fábián Imre: "Mozart bemutató Szegeden" cimmel ir és megdicséri a müvész munkáját.
Fényképfelvételen a szerplőkön láthatók a jelmezek a kritika keretében.

Film Szinház Muszika, Bp. 1966. ápr. 29.
X. évf. 21. lap 17. sz.

K.D.E.

RADOCSÁNYI ISTVÁN, csizmadia

A Székesfehérvári Városi Levéltárban két irat a város XVIII.sz.-i mestereiről. Az egyik 1784-ből, a másik pár évvel későbbi. 64 mesterség, 519 név. Az arab számok a két listát, a rómaiak az öt csoportot jelzik. 263.old
/ 1,2./ V. csizmadia. 265.old

VARGA MARIANNA: Mesteremberek Székesfehérvárott a XVIII.században 263.old

ALBA REGIA. István Király Múzeum Évkönyve. VIII.-IX. 1967-68. Székesfehérvár

RADOCSAY Dénes

emlékiratai

AH 1995/2.

Schickedanz Albert első házas
tehát ha a történetnek van al
is dolgozott Ybl mellett. E f
tény, hogy az Iparművészeti M
katalógusa, amely a szerzők n
ismert, 1877-ben jelent meg.[76]
gazdasági krach következtében
irodában, Schickedanz Pulszky
rendezéséhez, de nem vált ki
valószínűtlen ugyanis, hogy e
férfi, biztos jövedelmét fela
elfoglaltságra cserélte volna
javában folyt, a belsők kialak
valószínűnek tűnik, hogy Schi
munka. (Talán kevesebb és kis
korábban.)

Az Ybl Miklós mellett e
önálló munkára való felkészülé
iskolai tanulmányok kiegészíté
tanulmányai rövidre sikerültek

MEGHÍVÓ

A Magyar Régészeti és Művészettörténeti Társulat és a Magyar Tudományos Akadémia Művészettörténeti Intézete tisztelettel meghívja Önt

Radocsay Dénes emlékére

rendezett

A középkori magyar művészet kutatásának helyzete

című tudományos konferenciájára

A konferencia helyszíne és időpontja : A Magyar Nemzeti Galéria előadóterme, 1994 november 25 péntek

A tudományos ülésszak Radocsay Dénes halálának huszadik évfordulója alkalmából kerül megrendezésre. Az előadások délelőtt 9 óra 30 perckor kezdődnek és egyórás ebédszünet után a délutáni órákban folytatódnak.

A konferencia programja

URBACH Zsuzsa, MAROSI Ernő : Köszöntő

VÉGH János : Megemlékezés Radocsay Dénesről

MOJZER Miklós : Radocsay Dénes és a Régi Magyar Gyűjtemény

ESZLÁRY Éva : Az európai szobrászat Magyarországon lévő emlékeinek kutatásáról

TAKÁCS Imre : Művészetföldrajzi régiók a középkori Magyarországon

HOKKYNÉ SALLAY Marianne : A legutóbbi évtizedekben előkerült középkori freskók

TÓTH Melinda : Az Árpád-kori falfestészet : kutatási helyzetkép

PROKOPP Mária : Keszthely, Siklós falképei

URBACH Zsuzsa : Ikonográfiai megjegyzések az almakeréki Navitas-freskóhoz

EISLER János : Megfontolások és javaslatok a kassai Szent Erzsébet főoltár datálásához

VÉGH János : A lőcsei Jézus születése-oltár

TÖRÖK Gyöngyi : Újabb ismeretek az oltárépítő műhelyek munkamódszereiről

SZENTKIRÁLYI Miklós : A középkori oltárépítők titkai

MIKÓ Árpád : Reneszánsz címereslevelek és faragványok

WEHLI Tünde : Középkori miniátorok

TÓTH Sándor : Volt egyszer egy titeli vállkő

MAROSI Ernő : Megjegyzések a középkori magyarországi kőszobrászathoz

Radocsay Dénes

kedeteit ismertesse a hívekkel. Szent László személye szinte szoros szálakkal fűzte egybe a XIV. századbeli magyarországi egyházi és profán falképfestő művészetet. László-sorozatot találunk hazánk mondhatni valamennyi táján és a legkülönfélébb épületekben: várakban, kastélyokban, városi szentegyházakban és falusi templomokban.

Érdekes itt megemlítenünk, hogy a templomokban is mindenütt a legenda harci jeleneteit festik: a kúnnal való küzdelem és a magyarlány megszabadítása a legfontosabb esemény, s nem a csodás mozzanatok: a vizet fakasztás, az elszórt arany kővé változtatása, a László sírjánál történt gyógyulási csoda. Ez a tény, a legenda szoros világi kapcsolatára utal. Ezt a megállapítást támasztja alá az a valószínű irodalomtörténeti vélemény is, hogy a legendát a nép, a szájhagyomány őrizte meg. Meseszövő, népi képzelőerő szövi át s egyszerű és naív előadásmód jellemzi a vitfalvi Szent László képet.

Ebből a századból származik a legtöbb falképünk. Minőségben kiemelkednek közülük a század közepén készült esztergomi és nagyváradi emlékek. Ez utóbbi »a legtisztább olasz, trecento stílust képviseli. Hozzá hasonló, magasszínvonalú olasz festmények csak az esztergomi várkápolnát díszítették«. Később színvonalban hozzájuk tudnak emelkedni többi emlékeink.

Jelentősebb emlékek még Rudabányán, Szentsimonon és Sopronban találhatók. Név szerint ismert festők ezen a vidéken: Kolozsvári Miklós és Rozsnyai János. Ahogy az előző században a főúr, úgy ebben a polgár jelenik meg a templomi képek alakjai közt. Először Lőcsén látható egy-egy a polgár házaspár az Irgalmasság cselekedeteinek sorozatán: kalodába zárva, vagy asztala előtt. A hétköznapi élet jelenetei bibliai környezetben. Zselizen a világi halott a szentekkel és angyalokkal egyenrangú szereplője egyik képnek (Becsei vagy Vanis György külön ítélete). Ezzel a nálunk ritka, egyedülálló ikonográfiai ábrázolással mutatnak rokonságot stílusban a csarodai református templom szentélyében feltárt képek.

A nyugati országrészen egy nagyobb festőműhely működik a század végén, amelynek vezetője Aquila János, akinek nemcsak neve, de festményeiről (Velemér, Mártonhely) arcmása is ismeretes. A veleméri önarckép e műfaj első magyarországi példája, de feltehetően az első Európában is. Aquila már öntudatos polgár és öntudatos művész.

A XV. században a falképek száma megritkul s szélesebb körben terjedni kezd a táblafestészet. A László-legenda most is gyakran előfordul. A falképfestés laicizálódása tovább tart. Vizsolyban a ruhátlan Fájdalmas Krisztus (Vir Dolorum) mellett bajuszos donátor térdel, a háttérben vára, felesége és gyermeke, valamint az istállóból kitekintő lovak. A kép üde, színei tiszták, az ábrázolással a hívő hétköznapi élete egészen bevonul a templomba, népi képzelőerő segítségével megfogalmazva s előadva.

A reneszánsz

A reformáció a művészetekre is felszabadítólag hatott. Egyre több falkép tűnik fel a főúri várakban, sőt gyakoriak már polgári lakóházakban is. A budai várbeli lakóházakban éppen napjainkban került elő több falképtöredék. A templomokba ekkor vonul be a lomb és virágdísz, ami addig csak palotatermekben volt szokásos a falak és a mennyezet díszítésére. A világi eredetet a székelydályai református templom szentélye boltozatát díszítő gyönyörű festett lombdíszen állapította meg a műkritikus. A hullámzó indák, címerek között feltűnik egy turbános török s több különféle maszk. A lombdísz Erdélyben helyi sajátossággá válik s a művészi és képzelőerő gazdag bizonyítékává lesz.

Eddig szerves együttest alkotott az olasz-franciabizánci stílus-hármas. Ebben a korban válik el s lesz önállóvá a keleti egyházi művészet, az orthodox románság körében, amely a bizánci hagyományokat követi ettől kezdve. Szintén ekkor tér önálló útra a református templomdíszítő művészet. De ez már kívül esik könyvünk körén s így kimarad e beszámolóból is. Önálló útra térését két tényező irányítja: a helyi népi ízlés s a templomképek használatára, illetve eltiltására vonatkozó, a többi egyházakétól eltérő hittani tanítás. A képek eltűnnek a templomokból, de ahol díszíteni kívánja fehérfalú templomát a gyülekezet ízlése, ott emberi ábrázolás nélkül gazdag képzelettel s magas művészi ízléssel végzi azt el. Sőt sajátosat, újat, egyénit is alkot s azt fejleszteni is tudja. Itt csak utalunk a festett mennyezetekre, padok, szószék, karzatok díszítésére, szószék koronáinak faragására, az úrasztali terítők hímzésében megnyilatkozó ízlésre, sőt az ötvösmunkák értékelésére.

A könyvben tárgyalt emlékek drága örökségünk, amelyek hű gondozása feladatunk s amit annál is inkább teljesíthetünk, mivel református népünk az eltelt négy évszázad alatt hitében megerősödött annyira, hogy templomainkban e régi képek s töredékek jelenléte áhítatában már nem zavarja.

A feltárt képek alapot szolgáltatnak egy megállapításra: a középkori falképek nemcsak protestáns templomokban kerülnek elő a vakolat, vagy mészréteg alól, hanem a katolikusokban is. Eddig a középkori templomok díszítésének s falképeinek megsemmisítésével kapcsolatban a reformációt érte mindig az egyoldalú vád. Most, hogy tudjuk, hogy katolikus templomokban is ugyanúgy mész alá kerültek a régi ízlésű, középkori képek, mint a miéinkben, megállapíthatjuk, hogy ez törvényszerűség volt. A képek ugyanúgy mint az épületek alá estek az ízlés változás törvényeinek. A régi ízlésű épületet lebontották, vagy átalakították, a régi ízlésű falfestményt bemeszelték, vagy átfestették s helyébe az újabb ízlésű kép került. A reformáció forradalma egy csapásra oldotta meg ami a római katolikus templomokban századok során ment végbe. A templomok képeinek eltávolítását a protestáns templomokból hittani szempont indokolja, olyan erősen, hogy nem is gondolunk már az ízlés fejlődésének a szempontjára. Hittani szempontból figurális díszítés nem is kerül vissza templomainkba, hanem népünk és híveink ízlése újat, eredetit alkot helyébe.

A templomok képeinek eltávolításánál érdekes eredményre vezethetne az idevonatkozó reformációkori zsinati határozatok vizsgálata. Az 1554. évi zsinat például a képek eltávolítását a világi hatóságokra bízza, ami arra mutat, hogy nem csak hittani szempontjai voltak ezen a téren eleinknek, hanem másfajta meggondolásai is.

Katalógus

A könyv teljes katalógust közöl a középkori Magyarország falképeiről. A katalógusból a református templomokban feltárt képek néhány adatát ismertetjük. A helységnév után zárójelben közölt évszám, vagy megjelölés a templom építésének ideje.

Abaújvár, a XIV. századból való töredékek, 1912-ben tárták fel.

Abod (román stílű ablakokkal). Töredékek (1928), újra bemeszelték.

Agyagfalva, bemeszelt falképek (kb. 1500).

Aranyospolyán falképei 1649-ben még láthatók voltak.

Bene, a mészréteg alatt több jelenet rejtőzik.

Beregsurány, a mészréteg alatti képekről tudnak.

Bibarcfalva, (XIV—XV. század), a templomot állítólag lebontották.

Bonchida, a diadalív bélletén kerek medaillonokban töredékes alakok.

Boroskrakó, kép a külső falon, 1300 tájáról. Belső déli falán két réteg kép is van.

Bögöz, képei a XIII—XV. századból valók. 1898-ban újra bemeszelték.

Csaroda (román kori), képeit legutóbb 1952-ben restaurálták, XIV. századbeliek.

Csécs, a dúsan festett templom képei (XIII—XIV. sz.), rosszul kibontott, rosszul restaurált képek.

Dés, a mészrétegek alatt nagyérdekű középkori falfestmények rejtőzhetnek.

Déva, XIV—XVI. századbeli képeket tártak fel 1885-ben.

Edelény, (1330 körül) keresztboltozatos szentélyének falmezőin a mészréteg alatt falképek lappanganak.

Erdőfüle, 1897-ben lebontották. A képek másolatai megvannak.

Erdőszentgyörgy, kép a szentély délkeleti külső falán.

Feketegyarmat, két képet tártak fel 1862-ben.

Fót, 1764-ből való feljegyzés szerint belsejében és külsején képek és feliratok »akárcsak az ócsai templomban«.

Gyalakuta, a gyülekezet tagjai szerint (1862) a mészréteg alatt görög szentek képei vannak.

Huszt, egyik évszám szerint képei 1455-ből származnak.

Jákóhodos, képei erősen sérült állapotban kerültek elő, a XIV. században keletkezhettek, újra bemeszelték.

Kadarkút, a mészréteg alatt képek rejtőznek.

Karcsa, (1140. körül) falképeit 1863-ban lerajzolták, azóta elpusztultak.

Kecsed, a mészréteg alatt képek vannak.

Kígyós, a XV. század elejéről származó töredékeket tártak fel a harmincas években.

Kisszekeres (XV. század),töredék a XV. századból.

Kolozsvár, Farkas-utca, toronyszobája falán sérült alakok a XVI. század első feléből.

Kopács, a kapu fölötti timpanonjában festésnyomokra akadtak. 1870.

Korlát, szentélyében »elmeszelt freskó nyomai«.

Köpec, a mészréteg alatt képek lappanganak.

Középajta, mennyezetét régi festmények borítják, írja Orbán Balázs.

Küküllővár, képek 1525-ös évszámmal.

Küsmöd, a mészréteg alatt feltehetően Mária a gyermekkel (1943).

Lábatlan, mészréteg alatti képeket említ Rómer Flóris.

Lőrincfalva, Orbán szerint a templom falait feliratok és képek borították.

Madocsa, falain egykor az evangélisták festett jelvényei voltak.

Magyarfenes, képek a XIV. század közepéről.

Magyargyerőmonostor, egy alak töredéke ornamentális keretben.

Magyarjesztréb, a mészréteg alatt képek lappanganak.

Magyarremete, dúsan festett falait 1837-ben újra bemeszelték, az előcsarnokban levők 1920. években újból előkerültek.

Magyarrégen, déli falán a felszentelési kereszt.

Magyarvalkó, festés nyomai és falképtöredékek kerültek elő.

Magyarvista, képeit 1903-ban tárták fel, majd újból bemeszelték aquarell másolatai megvannak.

Makád, bemeszelt falképei vannak.

Maksa, lebontott templomában XIV. századbeli festmények voltak, fényképmásolatai megvannak.

Marosfelfalu, rongált képeket tártak fel 1908-ban a XV. századból valók.

Marosszentanna, a XIV. és XV. századból származó falképeket tártak fel 1911-ben.

Marosszentimre, XIII—XV. századból.

Marosvásárhely, képei a XV—XVI. századból valók. Külső fala is díszítve volt, restaurálták 1941-ben.

Mezőtelegd, képeit 1891-ben tárták fel, a XIV. századból valók, restaurálták, de tűzvész súlyosan megrongálta. Külső falán a Vir Dolorum volt.

Mihályfalva, a mészréteg alatt falképek rejtőznek.

Miskolc, avasi templom, falképei 1895-ben töredékes állapotban kerültek elő, 1941-ben restaurálták, a XV. századból valók.

Nagybereg, egykor kívül belül festve volt.

Nagygéc, egyik szentély ablak fölött virágcsokor látható.

Nagylónya, falképeit felfedezésük után ismét bemeszelték.

Nagymuzsaly, a tudósítások festésnyomokról szólnak.

Nagyölyves, 1880-ban több képet bontottak ki, XVI. századbeli.

Nagyszekeres, diadalíve freskógyanús.

Nagyteremi, 1904-ben lebontott templomának falképeit megelőzően lefényképezték.

Nagytoronya, a kép timpanonba keletkezése 1254 körüli.

Nemespécsely, képei a XIII—XIV. századból valók.

Noszvaj, 1928-ban lebontott templomában falképek voltak (XIV. sz.). Fényképei megvannak.

Nyárádszentanna, képeiről bővebb ismertetés nincs.

Nyíracsád, képeit huszonötéve restaurálták, töredékesek.

Ócsa, a külső déli falon nagyméretű Szt. Kristóf, szentélyében hármasával az apostolok, az Utolsó Ítélet töredéke. Általában a XIII. századra keltezik.

Ottomány, képei 1889-ben, a villámsújtás után újjáépítéskor kerültek elő (XIV. sz.)

Ördöngősfüzes, mészréteg alatt képek, egy részét 1947-ben feltárták (XV. sz.).

Pelsőc templom, egykor egészen festett volt, nyomai megvannak.

Penyige, 1878-ból való közlés szerint virágos festmények nyomait találták.

Petőszinnye, falképtöredékeiről aquarell másolatok készültek 1904-ben.

Rudabánya, 1928-ban előbukkant képeit 1948-ban tárták fel (XV. sz.).

Sajókeresztúr, műtörténészek szerint vannak falképei.

Sepsibesenyő, XIV—XV. századbeli képeit 1881-ben tárták fel, az 1910-ben még látható festmények elenyésztek.

Szalonna, képei a XII., XIII., XIV. és XV. századból valók, legújabb restaurálása 1951-ben történt.

Szatmárcseke, az 1877-ben lebontott templomot falképek díszítették.

Szék, képeit legutóbb 1946-ban tárták fel. Keletkezésük ideje 1360—1370-re tehető.

Székelydálya, először Orbán szól növényi díszeiről, a XIV. század közepére keltezi. Képei a XVI. századból valók, 1794-ben restaurálták.

Székelykeresztúr (1458), 1905-ben restaurálásakor régi falfestményeket fedeztek fel.

Székelyvaja, Orbán már említi a képeket. 1937-ben tárták fel. XIV—XV. századból valók.

Szernye, a mészréteg alatt lappangó falképek.

Tiszabezdéd, Ipolyi falképekről emlékezik meg.

Tiszakürt, Gerecze felfedezett falképeket említ.

Torda, az ótordai templom külső falán levő képeket 1649-ben fedték be.

Vadász XV. századbeli, s a nyugati bejárat fölött levő falképe restaurálását 1912-ben határozta el a Műemlékek Országos Bizottsága.

Vadna, képei 1862—63-ban történt templom restaurálásakor kerültek elő, azokat eltávolították, vagy bevakolták.

Vámosoroszi, a hulladozó meszelés alatt gót írás látszott, cifrázatok között 1878-ban.

Visk, a mészréteg alatt XV. századbeli képek vannak.

Vízakna, 1834-ben felfedezett (XVI. sz.) képeit röviddel később a templom javítása során leverték, alig sikerült néhány csonka részletet megmenteni.

Vizsoly, képei 1940-ben kerültek napvilágra, 1941—42-ben, majd 1952-ben restaurálták. A XI., XIII., XIV. és XV. századból valók.

Zsip, képeit 1905-ben fedezték fel. A Műemlékek Országos Bizottsága teljes föltárásukat elrendelte.

Bottyán János

Részletek Kálvin Ésaiás magyarázatából (49.1-8)

Mindenható Isten! Aki szent örökségeddé tetted a te egyházadat és benne minket is, — hitestársi és gyermeki szeretettel kapcsolván magadhoz, Te, Aki ennek a szent egységnek az élő zálogát adod nékünk Krisztusban: kérünk cselekedjél akként velünk, hogy szilárdan megállhassunk evangéliumi hitünkben. Adj kérünk továbbá arra is erőt és készséget, hogy tiszta szívvel úgy gyakorolhassuk hitünket, hogy mindenben méltóak lehessünk lelki Vőlegényünkhöz és maradjunk benned bízó gyermekeid. Esedezünk azért is, hogy tarts meg minket továbbra is atyai jóindulatodban, vigyázván reánk akként, hogy megőrizhessük neved félelmét mindaddig, amíg majd gátlás nélkül élvezhetjük a veled való közösséget a te mennyei országodban a Jézus Krisztus által. Ámen! (Genf, 1563.)

1. »Hallgassatok reám, ti szigetek.« Miután szólott a próféta a nép megszabadításáról, reátér Krisztusra, Akire tekintettel tette lehetővé Isten ezt a szabadítást is, mint annak idején Egyiptomból valót. A babiloni szabadulás ígéretét szükség volt az előzőnek emlékével alátámasztania a prófétának. Hiszen a nép alig remélhette már megváltását, hacsak tekintetét Krisztusra nem irányozta volna Ézsaiás. A levert és kétségbeesett lelkeket csak így lehetett felrázni és megerősíteni, mert Krisztustól nemcsak örök, hanem ideigvaló szabadulást is méltán várhatnak a hívők. A mondottakat ki kell itt egészítenünk ezzel: a prófétáknak gyakori szokásuk az, hogy Krisztus személyét állítják az előtérbe, valahányszor az egyház helyreállításáról prófétálnak, mégpedig nemcsak abban az értelemben, hogy Krisztus valóságos szolgája Istennek, hanem záloga és letéteményese annak, hogy Isten sajátjának választotta el népét. Éppen ezért, azok a héber írásmagyarázók, akikben a józan észnek csak parányi szikrája él is, Krisztus személyére vonatkoztatják kizárólag mindazt, amit e helyen mond az Írás. Valóban csak így foghatjuk fel helyesen a mondottakat. Ámde nem tartja ezt mindenki ilyen természetesnek. A próféta ugyanis nem tér rá nyomban Krisztusra, hanem lassanként szövi Őt bele mondanivalójába, mert csak így tudott gyökeret verni a nép szívében a szabadulásnak reménysége. Továbbá: ezen alapul az Úrral való megbékélés gondolata is. Azután, hogy szavainak még teljesebb hatása legyen, magát Krisztust szólaltatja meg. De a próféta nem csupán a zsidó népet szólítja meg, hanem a tengeren túl lakó népeket is, akik Júdeán kívül éltek. Erről különben már más helyütt szólottam és rámutattam arra, hogy ezekre érti a próféta a szigetek szót.

»Anyám méhétől hívott el az Úr.« Vajjon melyik elhívásról beszél itt a próféta? Ha igaz az, hogy Isten a világ megalkotása előtt elhívott bennünket a Krisztus által, akkor ebből az következik, hogy ez az elhivatás jóval megelőzte létünket, mert Krisztus a kezdete és alapja ennek az elhívásnak. Ézsaiás itt sokkal későbbről említi s jelöli meg elhívásunkat, mert ő az anyaméhtől számítja azt, holott — mint láttuk — ez jóval előbb megtörtént. Az itt felmerült látszólagos nehézséget könnyen eloszlathatjuk azzal, ha figyelembe vesszük azt, hogy az ige itt nem az öröktől fogva való elválasztásról beszél — aminek alapján t. i. Isten gyermekévé fogad minket — hanem az elrendelésről, vagyis jelen állapotunkba való belehelyezés tényéről, aminek alapján Krisztust is rendelte és adta Ő a megváltói tisztre. Ezt pedig azért emeli ki itt a próféta, hogy valaha bárki is arra ne gondoljon ezzel kapcsolatban, hogy az Úr önkényesen szerezte ezt meg magának. Mert úgy van ez, amiként az apostol is beszél erről, hogy senki sem veszi magának ezt a tisztet, hanem csak az, akit Isten hív el erre, miként Áront is (Zsid. 5:4.). Éppen így Krisztus sem magát dicsőítette meg, hogy főpap lehessen, hanem az művelte vele ezt, Aki ezt mondotta: »Én fiam vagy te, ma nemzettelek téged« (Zsolt. 2:7). Megállapíthatjuk továbbá, hogy a prófétának nem az a szándéka, hogy idői meghatározást adjon itt a kezdetre nézve, hanem úgy kell vennünk az ő szavait, mintha azt mondaná: mielőtt az anyaméhből kijöttem volna, Isten elrendelt engem erre a tisztre. Úgy értsük ezt, mint ahogy Pál apostol is beszél arról, hogy Isten elválasztotta őt anyjának méhétől, pedig lényegében már a világ megteremtése előtt megtörtént ez az elválasztás (Gal. 1:15). Jeremiásnak is azt mondja az Úr, hogy mielőtt az anyaméhben megalkottalak, már ismertelek (Jer. 1:5). Összegezve tehát az ige

gondolatát, azt mondhatjuk, hogy az Atya végzése az, hogy Krisztus emberi testet öltött magára, elvégezve megváltói munkáját, melyre Istentől rendeltetett. Erre vonatkozik az ige második fele is. A név említése a családi kapcsolatok elismerését jelenti. Krisztus tehát annyiban különbözik az emberi tömegtől, amennyiben Őt Isten különös és egyedülálló munka elvégzésére rendelte.

2. »Hasonlóvá tevé számat.« A próféta ebben a bibliai versben két hasonlatot alkalmaz: egyiket a kardról, másikat a tegezről. Igy adott nagyobb nyomatékot gondolatainak, rámutatva arra, hogy miért hívta el őt az Úr és milyen ragyogó névvel tüntette ki azáltal, hogy megbízta a tanítással. Ezt fejezi ki a száj fogalmával. Krisztust tehát arra rendelte az Atya, hogy ne a földi uralkodók példája szerint uralkodjon: erőszakkal és fegyverrel. Nem is külsőségekben jut kifejezésre Krisztus uralma, hanem az ige érvényesülésében. Isten akarata tehát az, hogy Krisztust az igében, annak prédikálásában keressük, mert nem is található Ő meg egyebütt. Az igében tehát az Úr ajkának ereje érvényesül, az ő tanítása hirdettetik. De rámutat ez a vers arra is, a kard hasonlata kapcsán, hogy minő hatalom az Isten igéje? Valóban: Istennek beszéde élő és ható, élesebb minden kétélű fegyvernél, elhat a szívnek és léleknek, az ízeknek és a velőknek megoszlásáig és megítéli a gondolatokat és a szívnek indulatait (Zsid. 4:12). Majd a nyílvessző hasonlata kapcsán fejti ki további gondolatait, amivel azt fejezi ki, hogy nemcsak közelre, hanem távolra is hat, elérve azok közé is, akik látszólag messze vannak.

Miután az ige hatóerejéről tett bizonyságot a próféta, most kiegészíti mondanivalóját azzal, hogy Krisztus ügyét és tanítását maga Isten oltalmazza, elannyira, hogy semmi sem akadályozhatja meg annak érvényesülését.

3. »Szolgám vagy te, Izrael.« Ezt a verset úgy kell tekinteni, mint amelyik szoros összefüggésben van a fent mondottakkal. Így értjük meg ugyanis azt, hogy ebben az igében nemcsak egy emberről van szó, hanem az egész népről szól a próféta, amire az exegéták nem szoktak tekintettel lenni. Nem vonatkoztathatjuk tehát ezt az ige-helyet minden további nélkül a Krisztusra, vagy csupán Izraelre. Az ige eredeti elgondolására kell itt tekintettel lennünk, mert az egyház egészéről van szó e helyen, középpontban a Krisztussal, aki az Úr valamennyi gyermekét egyesíti. Mert magából az igéből halljuk, hogy milyen formában mondja Pál apostol: Ábrahámnak adattak az ígéretek és az ő magvának (Gal. 3:16). Nem mondja: és a magvaknak, mint sokról; hanem mint egyről: és a te magodnak, Aki a Krisztus. De az igének ez a megnevezése nem vonatkozik Ábrahám valamennyi gyermekére — így a testszerintiekre is! — mert nem mindannyian részesei az áldásnak. Az írásból tudjuk, hogy Isten megvetette Izmaelt, elfordult Ésautól, sőt másoktól is. Viszont kiragadta népét Babilonból, jóllehet igen összezsugorodott az, mert többsége egyenesen visszautasította Isten eme nagyjelentőségű jótéteményét: a szabadulást. Hol van tehát a mag? Krisztusban! Ő a Fő, Aki a többi lelkeket tagjaiként tartja uralma alatt. Benne lesz eggyé az egész mag és elválaszthatatlan összetartozás által forr egységbe. Ebben az értelemben beszél Ézsaiás Izrael neve alatt Krisztusról a továbbiakban is, de ezalatt is a nép összeségét érti, vagyis a Főt és a tagokat. De nehogy valami merő új dolgot lássunk ebben, hiszen amikor Pál apostol Izrael népének egységéről beszél, ő is az emberi test hasonlatával él, így szólva: azonképpen a Krisztus is (I. Kor. 12:12). Itt is Krisztus nevét alkalmazza az Úr az egész Izraelre, azaz a hívők seregére, akik Krisztusban a tagok módján egyesülnek. Végül ezzel a névvel illeti az Úr az egyházat, mint a Krisztus jegyesét. Olyan jelenség ez, mint mikor a hitves felveszi férje nevét és ettől fogva csak ezen a néven emlegetik. Izrael népét azontúl szolgájának is nevezi az Úr, az egyházat pedig az ő szolgálóleányának tekinti, minthogy az az igazság oszlopa és támasza. Isten ugyanis az ő igéjét is az egyházra bízta, hogy annak szolgálatai által terjedjen az az egész világon. Végül a vers végén megmondja a próféta, hogy mi ennek a szolgálatnak a célja és mire hívta el Isten ebben a világban az ő evangéliumának hirdetőit. Ebben foglalja ezt össze: azoknak az Úr dicsőségét nagy szorgalmatossággal kell munkálniok, hogy ezzel más lelkek is felbuzduljanak erre. Maga Krisztus is így nyilatkozik erről az evangéliumban, amikor azt mondja: Atyám dicsőítsd meg a te Fiadat, hogy a te Fiad is dicsőítsen téged (János 17:1). Ez a legnagyobb megtiszteltetés, amire Isten méltat bennünket, minden gyarlóságunk ellenére is, mert bár mi bűnösök és tisztátalanok vagyunk, mégis erre rendeltettünk. Kell, hogy ez lelkesítsen minket és nagy odaszánással álljunk helyt a neki való szolgálatban. De Isten még ennél is többet mond nekünk, mégpedig azt, hogy bármit határozzon is ellenünk a Sátán — egyetértve e világ valamennyi istenteleneivel — mégis az Úr akarata jut diadalra, elannyira, hogy Ő lesz a győztes mindenekben, evangéliuma pedig soha nem halványuló fényben fog tündökölni Isten dicsőségére.

4. »És én mondám.« A próféta ebben a versben súlyos panaszt emel az egyházzal kapcsolatban. Megértésénél a Főből kell kiindulnunk itt is, ahogy az előbb erről már szólottam. Krisztus a tagokra panaszkodik, mint akiknek buzgósága nagyon is fogyatékos. Bár az előbb nagy lelkesedéssel szól a próféta Isten igéjének hatóerejéről, mégis azt kell látnunk, hogy ennek ellenére nincs semmi eredménye annak. Sőt nem látjuk sehol ennek dicsőségét. Ezért panaszkodik a próféta az egyházra, magát az egyházat szólaltatva meg, amiért az ige szolgálatával kapcsolatban nem lehetünk a tanúi ennek a dicsőségnek, mert a mennyei tudomány buzgó hirdetésére sem térnek meg az emberek. Kétségkívül nagy szükség volt arra, hogy a próféta kitérjen ezekre a kérdésekre, amiből kiérthetjük mi is, hogy azok a gyümölcsök, amikről a próféta beszél, nem mindenkor láthatók emberi szemekkel. Egyébként még kétségbevonhatnánk Isten igéjének igazságát, vagy gyanakodhatnánk abban, hogy valóban Istennek beszéde-e az? Bizony sokan szemérmetlenül utasítják ezt vissza. Azonfelül azt is akarja az Úr, hogy törhetetlen elszántsággal álljunk helyt munkánkban, sikereinket pedig az Úrnak tulajdonítsuk, aki nem engedi, hogy fáradságunk kárbavesszen. Láthatjuk tehát, hogy az Úr annak a nagyon veszedelmes kísértésnek akarja elejét venni az igében elmondottakkal, hogy el ne csüggedjünk lelkünkben pályánkon, látva az emberi ellenszegülés makacsságát. Krisztus minden bizonnyal azért kezdi ezzel panaszát, mert arról akar meggyőzni bennünket, hogy Őt semmi sem fogja meggátolni munkájában. Még érthetőbb lesz számomra ez az ige, ha akként fogom fel, hogy bár hiábavalónak tűnik is fel munkám, és erőfeszítésem eredménytelennek bizonyul is, számomra teljesen elegendő az, hogy Isten helyesli és elfogadja szolgálatomat. Ide vonatkozik az igének az a gondolata is, amivel a próféta kiegészíti mondanivalóját: »De az Úrnál van ítéle-

<Rados Jenő dr>

könyvt

<> Kolozsvári
innemlékek.
A Magyar Királyi
állami felső építőipar-
iskola 1941-42-ein
szünidei felvételei
Bp. 1942.

fd.

Éppen azért nagyon ké
gyes nekem felvilágositást adni
fedi-e az elgondolásotokat. Ugyan
riban pontosan megmagyarázni, hog
kat gyüjtsük össze, készitsünk ró
és azután ezen elszámolás alapjá
fog majd a kultuszministerium sz

Ha ismét ez az elszá
ezt a 2000 pengőt a pénztárkönyv
muzeumi kasszától függetlenül úg
Öméltóságának tavasszal 3000 pen

Ha már a ministerium
számoljunk el erről a MOB pénzr
deti számlákat közvetlenül a mini
dig egy hivatalos iratot kiállit

Rados Jenő

Budapest városépítészetének története.
Budapest, 1928. 8-r, 32 l, képekkel, fűzve.

Rados Jenő

I. 3. p. k.

1.—P

L Rados Jenő dr.

könyve

L). A Kolozsvári
Szent Mihály
templom restaurá-
lása.
Különnyomat a
Technika 1942. évi
5. számából.
Bp. 1942.

Könyvszámban

milyen hivatalos iratot, bizonylatot
ssel láttakvolna el a multban, s ezen
ndokolt szükséghez képest kötelesek nem
kiállitani.

ig tisztelettel felkérem Nagyméltóságo-
alapján kiadott összes rendelkezéseit
gy hónap leforgása alatt hozzám is meg-
önösen a hatályos végrehajtás biztosi-
ságod részéről még a fentieken kivül szü
et hatáskörében foganatositani méltóztas

kir. külügyminiszter úr szóbanforgó át-
etekintés céljából idemellékelem.

1926. évi április hó 21-én. A miniszter-
lantitkár.

(Rados Jenő dr)

Könyve

( ) A középkori temp-
lomtornyok formai
kialakulása típust
alkotó országokban
Bp. 1929.

Könyvtárában

de tekintettel a kéziratnak na
csakis a bizottság hivatalos hely

Kérem, szíveskedjék az id
és az aláírt térítvénnyel egy
a ki a térítvény ellenében egyet
,dtveheti. Ellhelyt az első kötete
ezután a harmadikot ugyanily
juk.

Fogadja, Nagyméltóság
tását.

Budapest, 1914. december 15-é

(Rados Jenő)

cikke

( ) Architecture of hungarian classicism. Műegyetemi Közlemények. 1948.

2 sz. 2–11. l.

MAGYAR MÉRNÖK- ÉS ÉPITÉSZ EGYLET

BUDAPEST, IV., REÁLTANODA UTCA 13-15. TELEFON: 85—3—30.

MEGHÍVÓ

MŰ- ÉS KÖZÉPÍTÉSI SZAKOSZTÁLYOK
HÉTFŐN, MÁRC. HÓ 11-ÉN 1/2 7 ÓRAKOR
ÜLÉST TARTANAK, MELYNEK TÁRGYA:

1. DR. RADOS JENŐ müegyetemi magántanár előadása:
A NEOKLASSZICIZMUS NAGY MAGYAR TEMPLOMAI.
2. A Magyar Mérnök és Épitész- Egylet nagypályázatának ismertetése.
3. Folyó ügyek, inditványok.

ÜLÉS ELÖTT 6 ÓRAKOR A MÜKÖDŐ BIZOTTSÁG ÜLÉSE.

ÜLÉS UTÁN VACSORA AZ EGYLETBEN.

VENDÉGEKET SZIVESEN LÁTUNK.

SZAKOSZTÁLYOK ELNÖKSÉGE.

Rados Jenő

NYOMTATVÁNY.

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

Szentiványi Gyula *úrnak*

BUDAPEST

VI. Andrássy u. 41.

MÉRNÖKÖK NYOMDÁJA, BUDAPEST

Nagyon kellemes karácsonyi ünnepeket

és jobb új évet kívánok igaz barátod

DR RADOS JENŐ

MŰÉPITÉSZ, MŰEGYETEMI MAGÁNTANÁR

Rados Jenő dr

Kiselejtezett irat.

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA
297 1931
1931 július 17.

Dr RADOS JENŐ
OKL. ÉPÍTÉSZ, MŰEGYETEMI ADJUNKTUS,
TÖRVÉNYSZÉKI HITES SZAKÉRTŐ
Budapest, I., Elek-utca 14.
TELEFON:
Lágymányos 3-91 (Lakás)
« 16-88 } Műegyetem
« 14-58 }
Automata állomásokról először:
582—20-at kell tárcsázni.

Budapest, 193 1. julius 13.-án.

NAGYTEKINTETÜ

MÜEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA,

BUDAPEST.

Szóbeli bejelentésemet ezuton ismételve, tisztelettel bátorkodom nyugtázni a 352-2-19/1931. szám alatt ré - szemre a Müemlékek Országos Bizottsága kiadásában megjelenő "Magyar Kastélyok" cimü mü szerzői tiszteletdija fejében ki - utalt

P. 1.7oo.- azaz Egyezerhétszáz pengő

kézhezvételét és igazolni, hogy a végrehajtó bizottság megál - lapitása szerinti tiszteletdij, utazási hozzájárulás- és fény - képezési költségeim teljes egészükben kiegyenlitést nyertek.-

További szolgálataimat a nagytekintetü Bizott - ságnak ajánlva, maradok

kiváló tisztelettel:

Radosjenő

Rados Jenő

tervei alapján állitották helyre u I. kenháromság – Hess András tér volt Pénzügyminiszterium épületét (Egyetemi diákotthon).

Tóth Endréné: Budapest Enciklopédia, Budapest, 1970. 4631

1001

Rados Jenő

rajza a belső bontón:
a fénekesegylés alaprajza.

Zádor Anna: Az entergami fénékesegylés
Bp. Corvina 1970

Rados Jenő

Rajza: A mai főnékesegyház metszete

Zádor Anna: Az esztergomi főnékesegyház
Bp. 1970 Corvina 27. old

dr. Rados Jenő

tervei nesint kivitelezték a tatai műsomok állagmegóvási munkáit.

Szarka Imre: Az Országos Müemléki Felügyelőség kivitelezési munkái /1963-1966/. Magyar müemlékvédelem 1963-1966. Bp. 1969. Akadémiai k., 289 l., 369 kép, 259-264. l.

262. l.

dr. Radocz Ferenc

által készített helyreállítási tervdokumentáció alapján végezték a tatai Kálvária kápolna állagmegóvását.

Szarka Imre: Az Országos Műemléki Felügyelőség kivitelezési munkái /1963-1966/. Magyar műemlékvédelem 1963-1966. Bp. 1969. Akadémiai k., 289 l., 369 kép, 259-264. l.

262. l.

M.D.K.

Rados Ferenc, építészmérnök

tervei szerint hajtották végre 1965-ben a Bélapátfalvai volt apátsági templom helyreállítását, melynek kivitelezését az Országos Műemléki Felügyelőség Egri Építésvezetősége látta el.

Heves megye műemlékei I. írta Voit Pál,
Magyarország műemléki topográfiája VII.köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 528. old.

+ 520-544. á.

dr. Rados Jenő

tervező irányítása mellett állították helyre az egri cisztercita templom kéttornyú homlokzatát.

Deresényi Dezső, Entz Géza, Havassy Pál, Merényi Ferenc: Magyar műemlékvédelem V (1967-68) Budapest, 1970.

357 l.

Radocsay Jenő

és Zádor Anna: A klasszicizmus építészete M.o.-n c. írásáról írt Genthon István 1944-ben.

Kovács Éva: Genthon István megjelent műveinek jegyzéke - Művtört.Írt. 1970. 4.sz. 253-257. l.

25 T. 1.

Rados Jenő

Hild József élet könyvére hivatkozik

Gábor István: Egy régi épület új arca - a Gresham-palota.

Budapest, 1970. 11. ss. 30-32. l.

dr. Rados Jenő

irányítása mellett fejezték be a bél-apátfalvai cisztercita apátság templomát.

Deresényi Dezső, Entz Géza, Havassy Pál, Merényi Ferenc: Magyar műemlékvédelem, V (1967-68) Budapest, 1970.

356 l.

Rados Jenő

tervezői irányítása mellett állították helyre a fertődi volt Eszterházy kastély középső szárnyát.

Deresényi Dezső, Gálya József, Entz Géza: Magyar műemlékvédelem II (1959-60) Budapest, 1964.

262 f

Rados Lenő
építén

~ restaurálta a volt Invalidus palota
kápolnáját.

Rados: Magyar építénettört. 200.
Műszaki kiadó 1971.

Rados Jenő
építén

~ restaurálta a Szt. Anna templomot.

/Bp/

Rados: Magyar építészettört. 193.
Műszaki Kiadó 1971.

Rados Jenő

Hild József
életművének monografikus feldolgozását /Rados Jenő, Bp, 1958.
említi jegyzetben

Czagány István recenziója Vámos Ferenc Lajta Béla c.
könyvéről. - Művtört.Ért. 1971.1.sz.6o-66. l.

65.1.

Rados Jenő

Tata
c. kötet említi

Fallér László: Komárom megye műemlékeinek irodalma /válogatás/ - Műemlékvédelem, 1971.2.sz.122-128.l.

125.1.

Rados Jenő
építén

~ restaurálta az egri cirkuszi temp-
lomot.

Rados: Magyar építénettört. 192.
Műszaki Kiadó 1971.

Radó Iván

restaurálta a bélapátfalvi templomot.

Radó Iván: Magyar építészettörténet 67. old.
Miskolci Könyvkiadó 1971. 71. kép.

Radó Jenő

cikke: A Nemzeti Színház első állandó otthona. – Magyar Építőművészet 1966. 15. évf. 3. sz. 3. l.

Az 1966. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört.Ért. 1969. 3.sz. 243-284.l./ 252. l.

Rados Jenő

A Várnegyed felujitásában "nyereség Rados Jenő munkája is: a Fellner-féle Pénzügyminisztérium hivalkodó cikornyáinak leegyszerüsitése."

Zolnay László: Városépités, város-épitész Budán. Művtört.Írt. 1970. 1.sz. 2-23. l.

21.l.

Rados Jenő

építész

kiselejtezett irat.

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA
639 1934 szám.
1934. dec. - 22. n.

Dr RADOS JENŐ
OKL. ÉPITÉSZ, MŰEGYETEMI MAGÁNTANÁR,
TÖRVÉNYSZÉKI HITES SZAKÉRTŐ
Budapest. I., Elek-u. 14.
TELEFON:
69—4—58 (Lakás).
59—5—14 (Müegyetem).

BUDAPEST, 193 4. dec. 20.

Nagytekintetü

Müemlékek Országos Bizottsága,

B u d a p e s t .

A Magyar Mérnök és Épitész - egylet kiküldötte az Angol Királyi Épitészegylet londoni jubiláris közgyülése alkalmából megütközéssel szerzett tudomást arról, hogy az angol egylet könyvtárában - mely a világ egyik legtekintélyesebb épitészeti könyvtára, - egyetlen magyar szakmunka sincs.- Egyletünk a magyar kultura e kiáltó hiányán segiteni akarva kb. 4o munkát szeretne Londonba kiküldeni, melyeket anyagiak hiján adakozásból kiván összegyüjteni.- A kiküldendő munkák sorában szerepelnek a "Magyar kastélyok " "Magyar várak" és "Magyar templomok" kötetei.- Minthogy már a "Magyar kastélyok"-ból is csak egy -/:számomra nélkülözhetetlen :/ - példány áll rendelkezésemre kénytelen vagyok a Mérnökegylet kérését a Nagytekintetü Müemlékek Orsz. Bizottságához továbbitani.- Szerény véleményem szerint kulturánk eminens érdeke, hogy szakmunkáink e nagyszabásu könyvtárban képviselve legyenek,- s ezért magam részéről is tisztelettel kérnék fenti három munka egy-egy kötetének kiutalását és a Mérnökegylet Épitészeti osztályához való szives eljuttatását.-

Kiváló tisztelettel:

Dr Rados

Rados Jenő

ejtőtér

Szentiványi Gyula dr.
Bp. Lágymányosi u. 10.

SZENTEL BP. BUDAPEST 9. 31 VI. -5 21

MAGYAR RÉGÉSZETI MÜVÉSZETTÖRTÉNETI
ÉS ÉREMTANI TÁRSULAT.
MÜVÉSZETTÖRTÉNETI SZAKOSZTÁLY
Budapest, Üllői-ut 33-37.

M E G H I V Ó

A Szakosztály rendezésében 1951. junius 8.-án, pénteken d.e. fél 9 órakor

Dr. Rados Jenő müegyetemi tanár: A Városháza uj kulturterme. Az Invalidus-palota egykori kápolnájának müemléki helyreállitása.

cimen tart

h e l y s z i n i b e m u t a t á s t .

Találkozás a Párisi és Városház-utca sarkán, a Főposta sarokbejárata előtt fél 9 órakor.

Tekintettel arra, hogy csak a csoportos belépés lehetséges, feltétlenül pontos megjelenést kérünk.

Budapest, 1951. junius 1.

SZAKOSZTÁLYTITKÁR.

Rados Jenő

cród

Hel Erwin A klasszicizmus építészete Magyarországon – Budapesti Szemle

1943. 792. sz. 312–316. l.

A Zádor-Rados-Monzó ismeretére

1902. évi április hó 9-iken.

Reichenberger József

Rados Jenő dr

nem díjazott terv

l.

Halászvárosháza kibőv

78. l.

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA
725 1943 szám.
Szt.: 8v X. hó 26. n.

55.879/1943.III.szám.

Hivatkozással fol
1943.számu rendeletemre, fel
ardói ref.templom helyreálli
sürgősen terjessze fel.

Budapest 1943.év

A kiadvány hiteléül:

Máté Alajos

min.shiv.igazgató.

A Müemlékek Orsz.Bizottsága

RADOS Jenő

91 8. 73,75

...

Új Művészet

Új Művészet

RADOS Jenő

GERŐ László: Rados Jenő(1895-1892) = Műemlékvédelem, 36,1992,2. 125. ill.

161. SZILÁGYI, András: Fortleben einer mittelalterlichen Komposition im 16-17. Jahrhundert. = Ars Decorativa, 8 (1984) 15-27., ill.

162. TASNÁDI Attila: Janus Pannonius arca. = Népszava, 1984. augusztus 25. 10., ill.

163. VÉGH János: Becsei Vesszős György különítélete : Egy ritka ikonográfiai típus magyarországi előfordulása. In: Eszmetörténeti tanulmányok a magyar középkorról. Szerk. Székely György. Bp. : Akadémiai, 1984 373-385., ill.

164. VEREBÉLYI Kincső: Agnus Dei. = Múzsák, 1984, 1. 12-13., ill.

165. VIDA Mária: Ars sacra medica - Ars medica : Szemléletváltás az orvosi ikonográfiában a reformáció hatására. In: Tanulmányok a lutheri reformáció történetéből. Szerk. Fabiny Tibor. Bp. : Magyarországi Evangélikus Egyház Sajtóosztály, 1984 298-323., ill.

Műtárgy és műemlékvédelem

166. ACZÉL Kovács Tamás: Feltámadt Óbudán a légóstábor [beszélgetés Kaba Melindával]. = Esti Hírlap, 1984. február 10. 4.

ANGYAL László: Hajdú-Bihar megye és Debrecen város Műemléki Albizottságainak negyedszázados működése. →244/1.

167. ANGYAL László: Hajdú-Bihar megye és Debrecen város negyed évszázados műemlékvédelme, 1958-1983. Debrecen : Megyei Műemléki Albizottság, 1984 37 p., ill.

Rados Jenő dr

Szepességi gót kéthajós templomok.

Különlenyomat a Technika 1934. évi 4. számából.

Bpest, 1934. 8+24 l. képekkel, fűzve.

Rados Jenő

I. 5. p. h.

1.—

k nevezett lap 1932.február 1.-i számában
visszakérhetők és Benda László Szombat -
8.sz. felelős szerkesztőnél sürgetendők
náltatott fel nevezett ismertetésnél köny-
melyet a t. Bizottság hiányjegyzéke nem
inüség szerint szintén hiányzik.- Végül
ányjegyzékben szereplő 163-as számu /: Al-
oha át nem vettem, arról nyugtát soha nem
E nyomóduc vagy az Egyetemi Nyomdánál kal-
ttságnál kerülte el a revizió figyelmét.-
ként és számonként megadtam a hiányokra
tisztelettel kérem, hogy e hiányok felelő-
assék.-

Kiváló tisztelettel:

Radó Jenő

ÁGA
6.-n.

visszá.- Minthogy e nyomóduc
használtattak fel, azok onnar
hely, Vármegyeháza földszint
meg.- Ugyanez alkalomból hasz
vem 213-ik ábrájának kliséje,
emlit, de amely minden valósz
meg kell emlitenem, hogy a hi
csut homlokzatrész:/ klisét
adtam és az nálam nincs is.-
lódott el, vagy pedig t. Bizo
Fentiekben tételen
vonatkozó felvilágositást és
sége alól mentesiteni méltózt

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTS
-206/1932 szám.
Érk. 1932 évi jun hó

Rados Jenő dr

A neoklasszicizmus nagy magyar templomai.
Különlenyomat a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye Havi Füzetei 1936. évi december 20-i 7–12. számából.
Budapest, 1937. 8-r, 56 l, számos képpel és képes táblákkal, fűrol.

Rados Jenő

I. 5. p. h.

3.–

Rados Jenő dr

építész

Szabad Művészet
1957. 385. l

A debreczeni kat. templom. VV 18

.k.templom.		

Renoválás.

†

Leánya, Rados Márta,
a Budapesti Műszaki Egyetem,
a Városépítési Tudományos és Tervező Intézet,
a Magyar Építészek Kamarája és Szövetsége
mélységes fájdalommal tudatja, hogy

Dr. h.c., Dr. RADOS JENŐ

**Állami díjas és Ybl díjas építész, építészettörténész,
nyugalmazott műegyetemi tanár**

1992 január 9-én, életének 97. évében rövid szenvedés után elhunyt.
Hamvasztás utáni búcsúztatása 1992 január 31-én délután 3 órakor lesz a Farkasréti temetőben.

Halálával világszerte elismert tudós, kiváló,
köztiszteletben álló tanár és páratlan értékű ember távozott közülünk.

RADOS Jew

Meghívó

Dr. Rados Jenő

1895–1992

születésének 100. évfordulója
alkalmából rendezendő
megemlékezésre

a Budapesti Műszaki Egyetem
Építészmérnöki Kara és a
Magyar Tudományos Akadémia
Építészettörténeti és Elméleti Bizottsága
tisztelettel meghívja

Dr. Rados Jenő

születésének centenáriuma alkalmából
1995. április 21-én
a Műegyetemen (1111 Műegyetem rkp. 3.)
tartandó megemlékező összejövetelre.
Az összejövetel
a Rektori Tanácsteremben (I. e. 1.) kezdődik,
és az Oktatói Klub helyiségében (I. e. 66.)
folytatódik.

10 óra Ünnepi megnyitó:
Bíró Péter a BME Rektora
Az ünnepi köszöntők sorát megnyitja:
Finta József az MTA Építészettörténeti és Elméleti Bizottságának az elnöke.
A BME Építészmérnöki Kara által a magyar építészettörténet és műemlékvédelem oktatásában elért kiemelkedő tevékenység elismerésére alapított **Rados Jenő emlékérmet** átadja:
Hofer Miklós az Építészmérnöki Kar Dékánja

12–13 óra Szünet

13 óra **"Rados Jenő legendája"**, a centenáriumra készült emlékkiadvány bemutatása
"Ami a legendából kimaradt" – megemlékezések
Rados Jenő: Trió zongorára hegedűre és csellóra (1912) ősbemutató.
A zeneművet ismerteti: **Horler Miklós.**
Előadják:
Eckhardt Gábor (zongora)
Horváth János (hegedű),
Magyar Gábor (cselló)

RADOS Jenő

GERŐ László: Rados Jenő köszöntése. = Épités - Építészettudomány, 17, 1985, 1-2. 3 - 4., ill.

HAJNÓCZI Gyula: Rados Jenő a múegyetemi professzor. uo. 5 - 6.

DRAGONIST Tamás: Rados Jenő a Városépitési Tudományos és Tervező Intézetben. uo. 7 - 8.

KOMÁRIK Dénes: Rados Jenő életpályája. uo. 9 - 10.

Rados Jenő irodalmi munkásságának válogtatott bibliográfiája. 1924-1979. uo. 10 - 13.

...gton

...VS)

...VS)

...hauer

...AGER; Mitarbeit in des-
...tlich um 1790 Kanzel der
...VS). 1813 Orgelprospekt
...lle in Ritzingen (VS).
...VS), Fiesch (VS) und

...149, 293, 307 (Abb.),
...298, 360, 368.

...VS)

...VS)

...hauer

...Johann Peter (1745–1828),
...Joseph Anton ▷ LAG-

LAMBELET, Abrah

* 1720 in Neuenburg
+ 1773 in Bern

Bildhauer

Seit 1743 in Bern tätig
für das Rathaus in Nid
(u. a. Köpfe über Erdge

Literatur
SKL II, S. 216. – Bü
Tf. 50 f.

LAMBELET, Henri

* 1723 in Les Verrières
+ 1796 in Neuenburg

Bildhauer

Seit 1746 in Neuenbur
selte 1755/56 nach ein
Johann August ▷ NA
Giebelrelief der Pfarr
1775 Statuen im Gart

RADOS Jenő

M. Tudományos A-tól Z-ig

Bp. 1997 663-664.

ihany

he first abbey of the Benedictine Order erected on the
rch, like other old churches, is orientated toward the
ived several times in the course of the centuries. The
ler of the Abbey, is a cherished memorial place of the
urial place - is one of the most precious mediaeval
The ornate Baroque church is a memento of times of
on.

use ever since there is man on earth, mankind is
rt is an expression of this yearning. Church and art,

RADOS Jenő

GERŐ László: Rados Jenő(1895-1992) = Műemlékvédelem, 36,1992,2. 125. ill.

Tímár Árpád: Chrles de Tolnay e la cultura ungherese. 3-9. Salvini, Roberto: Il metodo critico di Charles de Tolnay. 11-20. Vayer, Lajos: Aspetti del '400 nelle opere di de Tolnay. 21-24. Hubay, Miklós: de Tolnay e la letteratura ungherese. 25-30.

138. **Tóth János**

BÁRDOSI János: Tóth Jánosra emlékezünk + Tóth János szakirodalmi munkái és a róla szóló irodalom [bibliográfia] = Savaria, 13/14 1979/1980 (1984) 295-303., ill.

139. **Vargha László**

FILEP Antal: Vargha László (Gyöngyös, 1904.X.25.- Bp., 1984.III.19.). = Néprajzi Hírek, 13, 1984, 1-2. 38-39.

KECSKÉS Péter: Vargha László. = Téka, 1984, 1. 10-12., ill.

KECSKÉS Péter: Vargha László munkamódszere. = Téka, 1984, 2. 14-22., ill.

PINTÉR Tamás: Vargha László 1904-1984. = Magyar Építőművészet, 1984, 6. X - XI., ill.

140. **Végvári Lajos**

-rehák- : Családképek tegnap és ma [Beszélgetés Végvári Lajossal]. = Magyar Hírlap, 1984. május 6. 6.

141. **Vitruvius Pollio**

Vitruvius De Architectura. Translato, commentato et affigurato da Cesare Cesariano. (Facsimile, Como, 1521) A cura di Arnaldo Bruschi, Adriano Caruga e Francesco Paolo Fiore. Milano : Edizioni Il Polifilo, 1981 **rec.** HAJNÓCZI Gábor: Cesare Cesariano és a Vitruvius-szöveghagyomány a reneszánszban. = Művészettörténeti Értesítő, 33, 1984, 1-2. 86-89.

RADOS Jenő

HAJNÓCZI Gyula: Rados Jenő emlékezete. = Magyar Nemzet, LV.évf. 13.sz. 1992. jan.16 10.p.

endelet 4. számú,

– Központi költségvetési fejezetek számlarend-
e az 5. számú,

– Tanácsok és tanácsi költségvetési intézmé-
nyek egyszerűsített számlakerete a rendelet 6.
zámú,

mellékletében foglaltakkal módosul.

2. §

A rendelet mellékleteit a Pénzügyi Közlöny
artalmazza.

3. §

Ez a rendelet 1989. január 1-jén lép hatályba.

Villányi Miklós s. k.
pénzügyminiszter

A költségvetési szervek számlakereteinek módosításáról szóló 47/1988. (XII. 3.) PM rendelet 1. sz. melléklete

A Központi költségvetési szervek számlakerete a következők szerint módosul:

RADOS Jenő

Rados Jenő 1895-1992. Hofer Miklós, Finta József gyászbeszéde. (= Magyra Építőművészet, 83, 1992, 2-3. 93. ill.

< Rados Jenő >

< > Magyar oltárok
c. könyvének ism.

Mihályi Ernő:

Pannonhalmi Szemle

1938. 308. l.

Kreussen, XVII. sz.
Simor prímás gyüjteményéből.
Gerevich PA, 262. l.

K DELFTI FAJÁNSZOK (196. kép.)

73 drb. edény, 8 drb. edényfedő és 5 drb tányér a XVII. és XVIII. századból.
Előforduló mesternevek: G. L. Kruyk 1648., David Kam. 1697 (kétszer), Joh. Gaal 1707, Petrus van Marum 1759, L. Sanders 1768 és J. Harlees 1770. A San Marco-gyüjteményből.
Gerevich PA, 262. l. — Lepold—Lippay 57. l.

HABÁN EDÉNYEK:

Kancsó virágdísszel és ónfedővel 1663-ból.
Szendrei János: Néhai Ipolyi Arnold-gyüjteménye. AE, VII., 1887., 344. l.

Tányér, törött 1676-ból.

K *Hatszögletű palack virágdísszel* 1678-ból. (197. kép.)

Gerezdes tányér, ERW 1679 felirattal.
Radisics Ipolyi 134. szám.

Delftiesszélű tányér, MP 1687 felirattal.

Gerezdes tányér, MS 1691 felirattal.

Tányér delfties kék dísszel, XVII. század.

Tányér delfties és [illegible] XVIII. század

Rados Jenő

irod

Bíró József: Magyar
Kastélyok. Rados Jenő
könyve.
Pásztortűz.
1939. 522-526. l.
képekkel.

teszi lehetővé, hogy a korong me
környéki — bizantinizáló körben
sének idejét a XII. század első h

Hasonlóképen jellegzetes és
ismert a filigránós lapok, valami
mely szintén XII. századeleji dat
tott, hogy e filigránós lapokat, a k
nyeléhez hasonló technikájú filigrá
nek tartja a székesfehérvári lelet
ránós ékszer darabjai királyi j
volt. A zománcos koronynak a X
helyezésével Kálmán király sírjá

Valószínű, hogy 1839-ben ki
hogy a leletek a XII. század első
hogy egy vagy több sírból kerültel
cos korong ugyanabból a sírból s
zek. Továbbá tárgyi adat nem biz
egykor jogar nyelét díszíthették.
het felelni mert a leletkörülmé

Rados Jenő dr

iród diseretet nyert
2 pályaterveivel –

Magyar Vilmos: Szöljegyzetek a Prohászka emléktemplom pályaterveihez.
Épitő Ipar – Épitő Művészet
1929. 114. l.

26. kép. Pillérfő töredéke Szent I
(Kőtár 8

Rados Jenő

A mohácsi fogadalmi templom tervpályázata. Fenti II. díjat nyert terve.

Repr. Építő Ipar – Építő Művészet. 1925. 11–12. szám mellékelte.

lakhelyük szerint az alábbi (az 1937. évi eredményekkel egybevetett) összeállítás mutatja:

	1937.	1938.
soproni és sopronmegyei lakos	403— 80·76%	424— 58·24%
budapesti lakos	60— 12·03%	181— 24·86%
egyéb Sopronon kívüli lakos . .	35— 7·01%	106— 14·56%
külföldi lakos	1— 0·20%	17— 2·34%
Összesen:	499—100·00%	728—100·00%

A közölt összeállításból örvendetesen tűnik ki a budapesti és a Sopronon kívül lakó hallgatóság számának igen jelentékeny emelkedése (19%-ról 41%-ra), ami azért fontos, mert a hallgatóságnak éppen ez a része jelenti Sopron város idegenforgalmának emelkedését.

Azok a nagy európai külpolitikai események, amelyek a többi között a trianoni bilincsekben szenvedő magyar testvéreink egy részének örvendetes felszabadulásához vezettek, a Nyári Egyetem megtartásának idejében már erősen éreztették hatásukat az idegenforgalomra nézve is. Főleg ennek tudható

Radvánszky Jenő dr

Magyar oltárok c.
könyve Bp. 1938.
ismertetve

Bierbauer Virgil dr:
Tér és Forma
1938. 154. l.

		Kikiáltási ár pengőben
1959.	CÉLLÖVŐ PISZTOLY. 7 mm. Bőrtokkal . .	35.—
1960.	CÉLLÖVŐ FEGYVER. 22-es, ismétlő Winchester. Vászontokban	36.—
1961.	VADÁSZFEGYVER. Kétcsövű, sörétes, kakasos, 16-os Pieper-Diana. (Hibás.) Bőrtokban . .	96.—
1962.	VADÁSZFEGYVER. Egycsövű, sörétes, 12-es, önműködő. Walther. (Hibás). Bőrtokkal . . .	110.—
1963.	VADÁSZFEGYVER. Kétcsövű, sörétes, kakasos. 16-os. (Hibás.)	19.—
1964.	VADÁSZFEGYVER. Kétcsövű, kakasos. Buchs. 16 × 450. Antonitsch, Ferlach. Vászontokban .	50.—

<Rados Jenő>

Zádor Anna és < >: A klasszicizmus építészete Magyarországon. Bp 1943 428 l. 16. növegábra, 48 tábla 230 képpel 1 térképpel. Könyvism. Bierbauer Virgiltől,

MMÉEKözl

1943. 125/126 l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Rados Jenő

Csatkai Endre dr:

Zádor Anna és Rados Jenő: A klasszicizmus építészete Magyarországon. Bp 1943. Könyvism.

Soproni Szemle

1943. 285, 286. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

< Rados Jenő könyvei

< > Magyar kastélyok
Magyarország művészeti emlékei.
IV.
Budapest. 1939.

Réd

Rados Jenő

cvád

Csányi műemlrest

10, 11. l.

< Rados Jenő >

cikke

Győr városképének
megjavítása.

Győri Lapok
1941. 1. 24.

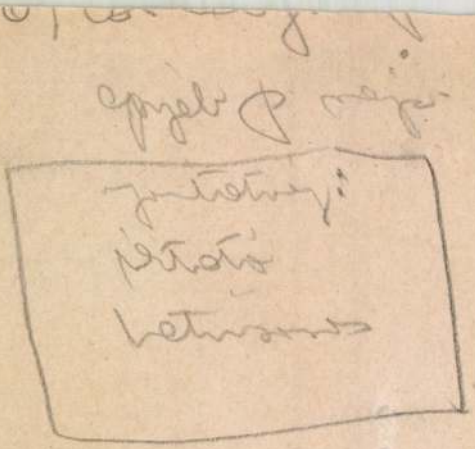

< Rados Jenő >

Könyve

< > Kolozsvári műemlékek. A magy. kir. állami felső építőipariskola 1941–42. évi műemlékei felvételei. [Bp 1943]

X

(Rados Jenő)

<> A magy kir állami felső építő ipariskola 1939-40. évi stúnidei felvételei. Győri műanlékek. [Bp. 1941]

fd.

a felvételek fenti vezetésével készültek

KOLOZSVÁRI MŰEMLÉKEK

A MAGYAR KIRÁLYI ÁLLAMI FELSŐ ÉPÍTŐ-IPARISKOLA 1941-42. ÉVI SZÜNIDEI FELVÉTELEI

Rados Jenő

az uzsoki utcai OTI
kórház tervpályázatán
terve jutalmazva

MMÉEKözl.

1944. 344. l.

XXVIII.

236

Rados Jenő dr

A XIII. ker. Gyöngyösi- és Bánki-utca sarkán épitendő stéhesfőv. elemi iskola és óvoda terv-pályázatán megvétel

MMÉEKözl
1941. 55. l.

Rados Jenő

Székesfehérvár városrendőrei tervpályázatán III. díj.

Fejérmegyei Napló

1922. febr. 11. (A városrendőrei tervei.)

Galaz h. n. VII. 253.

Rados Jenő

Budapest városépítésének története
Bp. 1928.

és

Középkori templomtornyok formai kialakulása típust alkotó országokban
Bp. 1929

c. könyvének ismertetése

Ungarische Jahrbücher

1931. XI. 187. l.

Polgár János ref. lelkész

VI. 315

Rados Jenő

Magyar kastélyok
c. könyvének ism.
Ungarische Jahr-
bücher. 1932. B. XII.
181. l.

1. – 12. 11.

Tata
Engländer
e'. n.

< Rados Jenő dr. >

cikke

< > A Kolozsvári Szent Mihály templom restaurálása.

Technika 1942. 143–150. l. képekkel és felvételi rajzokkal.

folyóir.

g. 29

8r

Szepesmegyei történelmi társulat

A —— évkönyve.

A vállalatmány megbízásából szerkesztette dr. Demkó Kálmán

I. évf. 1.— 121. ll. —————— Lőcse
Reiss J. T.
1885.

Rados Jenő
Tanársegéd
karikaturája.

repr.

Megfagyott Muzsikus.

1921. 52. l.

(Rados Jenő)

könyve

( ) Szepességi gót
kéthajós templomok.

Különlenyomat a
Technika 1934. évi
4. számából
Szp. 1934

fd.

2089. Ferenczy Károly:

Tájkép.

A dombos vidéken, középütt, a
dult magános úr áll, ki balkezével ka
támaszkodik. Öltözete: barna kabát és
ra lévő bozótból kiemelkedő hárs és
lott levelei boritják. A derült égbol

Vászon, méretei 110: 141.5
Vétetett az 1901: XII. 23-i

Rados Jenő dr

h.

Építészet

1943. 32. l

FILM-

KÖTTERMERE-S. TZ. III. Z.

II. 13

T. EUROPA RT.

Budapest.

Kérem további intézkedésig kiadványaikból az alábbi példányszámokat küldeni:

Magyar Nemzet			
Független Magyarorsz.	20		
Film, Szinház, Irodal.	25 pld. ✓		
Képes Sport	6 ✓		
Magyar Rejtvény Ujság	6		

Nagykanizsa,

Horváth József.

Rados Jenő

A Prohászka-emlék-templom pályaterére készült terv

Repr.

MAGYAR-EPITOMUVESZET

1929. 6-7.

mintairajzokkal

Megdicsért terv

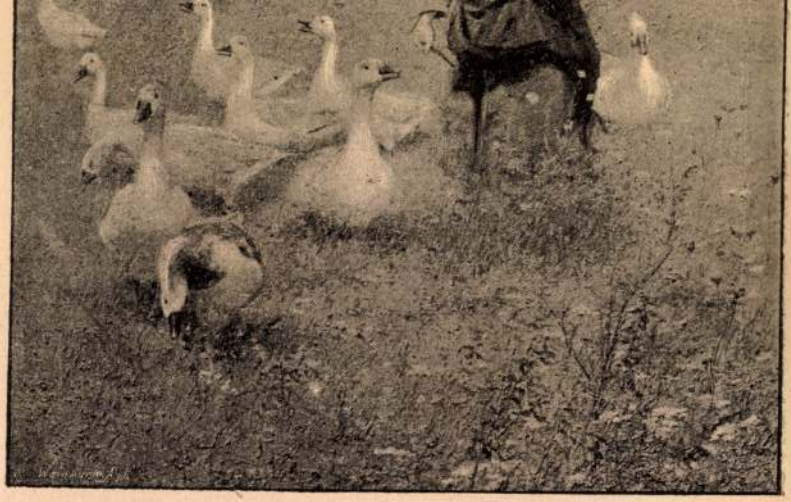

BRUCK MIKSA. LIBAPÁSZTORLÁNY.

Rados Jenő

lásd okv

Orsz. őszt 1931/32

95. f.

Rados Jeno's

Thieme Becker

XXVII. 551. l.

Lyka

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Rados Jenő dr., okl. építész, műszaki doktor, a Budapesti Felső Építőipariskola rendes tanára, törvényszéki hites szakértő, árvaszéki hites szakértő, „A magyar kastély- és lakóház-építészet történeti fejlődése" című tárgykör magántanára. Magántanári képesítése megerősíttetett a volt M. Kir. József-Műegyetemen 1932. november 14-én, a M. Kir. József Nádor Műegyetemen 1935. október 5-én. *XIV., Szabó József-u. 14.* Távbeszélő: 133—655.

József nádor tájékoztatója
1940/41. 60. l.

dolgozása" című tárgykör magántanára. Magántanári képesítése megerősíttetett 1937. április 17-én. *V., Széchenyi-rakpart 3.*

Barta József dr., a „Matematikai rugalmasságtan" című tárgykör magántanára. Magántanári képesítése megerősíttetett 1937. április 29-én. (L. 3. pontnál is.)

Barthos Andor dr., a „Magyar vasúti jog" című tárgykör magántanára. Magántanári képesítése megerősíttetett 1910. május 26-án. (L. 10. pontnál is.)

Bauer Mihály, az „Analitikai számelmélet és függvénytan" című tárgykör magántanára. Magántanári képesítése megerősíttetett 1909. május 18-án. (L. 10. pontnál is.)

Feimer László dr., okl. mérnök, műszaki doktor, a „Mozgatható hidak és hídprovizóriumok" című tárgykör magántanára. Magántanári képesítése megerősíttetett 1935. október 5-én. *XI., Budafoki-út 9.*

Kazinczy Gábor dr., okl. mérnök, műszaki doktor, székesfővárosi műszaki főtanácsos, a polgármesteri III. ügyosztály helyettes vezetője, a Magyar Mérnökök és Építészek Nemzeti Szövetségének alelnöke, a Magyar Anyagvizsgálók Egyesületének alelnöke, az Országos Iparügyi Tanács tagja, az Internationale Vereinigung für Brückenbau és Hochbau állandó bizotságának tagja, a Neuer Internationaler Verband für Material-

< Rados Jenő >

Könyvel

< > Budapest város-
építészeti története
Bp 1928 32 l.

III.

KELET

Rados Jenő dr., okl. építész, műszaki doktor, a Budapesti Felső Építőipariskola rendes tanára, törvényszéki hites szakértő, árvaszéki hites szakértő, „A magyar kastély- és lakóház-építészet történeti fejlődése" című tárgykör magántanára. Magántanári képesítése megerősíttetett a volt

Pr. József műegy. 1938/39. II.

60. l.

Rados Jenő

KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA

31 nap **AUGUSZTUS** 33. hét

8 Vasárnap		Cirjék *László*
9 Hétfő		Vian. János *Emőd*
10 Kedd		Lőrinc *Lőrinc*
11 Szerda		Zsuzsanna *Tibor*
12 Csütörtök		Klára *Klára*
13 Péntek		Ipoly és K. *Ipoly*
14 Szombat		Özséb *Özséb*

Rados Jenő
Magyar Kultúrszemle
1939. Iszám 17. l.

T.

film

RADOS JENŐ: **Magyar kastélyok.** GEREVICH TIBOR előszavával. K. M. Egyetemi Nyomda kiadása. 404 lap (158 képes tábla, 30 műszaki felvétel és 11 melléklet).

Ez a könyv harmadik kötete annak a nagyszabású kiadványsorozatnak, mely az ország sok évszázados kultúrát képviselő műemlékeinek megismertetését tűzte ki céljául. *Gerevich Tibor*, a Műemlékek Országos Bizottságának elnöke, mélyenszántó bevezetésében utal arra, hogy az emlékek összegyüjtésének milyen elsőrendű fontossága van, mert csak az anyaggyüjtés után érkezhetik el a „méltó és hiteles nagy összefoglalás órája", a magyar műtörténetírás régen áhított szintézise. *Rados Jenő* ebben a kötetben a magyar kastélyok díszes sorát mutatja be s az összegyüjtésen túl nagy építészeti és stílusismerettel elvégzi az anyag típusszerinti rendezését is. A kastélyépítésnek a különböző korszakokban más és más, de mindenkor komoly jelentősége van. A középkorban a kastély műtörténetileg a templomépítéssel egyenrangú fontosságú, a reneszánsz idején a városi palotákkal egysorba állítható, míg később — kivált a XVII és XVIII. században a kastélyok már egymagukban hordozói az építészeti stílusoknak. A magyar kastélyépítés különösen fontos a magyar művészettörténet számára, mert minden egyes korszakban megteremti a magyar élet berendezettségével, a magyar ízlés hajlamával összefüggő, sajátosan nemzeti jellegű tipusait. A könyvet a gazdag anyagot részletesen bemutató művészi képek teszik még értékesebbé. Nyomdai kiállítása mintaszerű.

T. EUROPA RT.

Az Önök terjesztésében lévő kiadványokból részemre az alanti példányszámot kérem küldeni:

Collisban *vagy*
Postán *(nem kívánt rész törlendő!)*

Magyar Nemzet		Film, Szinház, Irodalom	Független Magyaror.	Képes Sport	Magy. Rejtv. Ujság	Sztár		
köznap	vasárnap							
		50	30	60				

Kelt Csepel. Szt Imre hír
1943. Febr. 8

Nagy Imre
aláírás.

Rados Jenő

Erdő

Biró József: Erdélyi műemlékeinek sorsa a belvederei döntés után - Kolozsvár, 1943. 5, 8, 10, 13. l.

PAPÍR
NYOMTATVÁNY

Újságbolt

FOTÓ
IRÓGÉP

NYIREGYHÁZA, BETHLEN-UTCA 2. SZÁM

T.

Európa
lap- és könyvterjesztő-

Budapest

Rothermere-u 12.

Rados Jenő

1.

Müvészet (Kende)

1939. 28. 4.

99. 1.

Tozzi Mario

Kompozició

Kompozició

Csendélet

Csendélet

Vénus és Ámor

Csendélet

Vénus és megtestesülései

Csendélet

Reggel

A festő

(Radnai Jenő)

cikke

(→ Bierbauer Virgil: A magyar építészet története. Bp. 1937. Könyvkiadó: Technika 1938. 60, 61. l.

LXXVI. 1912. ibid. 1.–637. ll. repes táblák

LXXVII. 1913. ibid. 1.–520. ll. " "

Rados Jenö

vöd
2
Genthclass
6. l.

Dr. ARDÓ ALFRÉD
ÜGYVÉD
BUDAPEST, V., SAS-UTCZA 3.

Budapest, 1907 XI/25.

Tekintetes

SZENTIVÁNYI GYULA urnak
hirlapiró

Budapest

I.Csap utca 6. fdszt 2.

A Révai Testvérek Irodalmi Intézet Részvénytársaságnak Uraságod elleni 296 korona 76 fillér és jár. iránti ügyében sajnálattal látom, hogy

Rados Jenő dr

l. Györgyi ügymagyépitőm. I.

159. l.

665. HÁROM TÁNYÉR, egy kék, kettő feh
— Drei Teller, mit blauer und
XVIII—XIX. Jh.

666. NAGY DISZTÁL, fajánsz, kékes máz
Grosse Prunkschüssel, Fayence, blau
A. XVIII. Jh.

667. ALVINCI KORSÓ, fajánsz, testén elő
Alvincer Krug, Fayence, auf der Stir

668. ALVINCI KORSÓ, fajánsz, testén el
Fayence, auf der Stirnseite Figur mit

669. NÉPIES FAJÁNSZ KORSÓ, kék dis
liche Fayence, blau dekoriert. Ungar

670. ALVINCI KORSÓ, fajánsz, ónfedőve
Fayence, mit Zinndeckel, auf der W:

671. ALVINCI KORSÓ, fajánsz, ónfedővel
Fayence, mit Zinndeckel, auf der St

672. KORSÓ, fajánsz, ónfedővel, testén e
Zinndeckel, auf der Stirnseite Fraue

673. ALVINCI KORSÓ, ónfedővel, fajánsz
mit Zinndeckel, Fayence, mit Trom

, virágdisszel. Delft, XVII. sz. v. — Zwei Trichtervasen, . XVII. Jh.

ágdisz. Delft, XVII. sz. v. — Vase, Fayence, eiförmig, mit

erezdes testén kék, zöld, sárga virágdisz, közben madarak rosser Krug, Fayence, auf der eiförmigen, gerippten Leibung Süddeutsch, E. XVII. Jh.

estén kék, vörös, sárga és aranyszinben épületek. Délnémet, ence, eiförmig, farbig mit Gebäude dekoriert. Süddeutsch,

peremén medaillonos kobaltkék virágdisszel. Delft, XVIII. m Mittel Strahlen, am Rand Blumendekor in Medaillone.

körteidomu testén kinai modoru disz, vörös, zöld, és kék Delft, XVIII. sz. e. — Grosse gedeckelte Vase, Fayence, Art. Delft, Anf. XVIII. Jh.

kettős áttört virágdiszü fallal és két arabeszkes füllel. Zsolnay, Pécs, XIX. sz. — Zwei Prunkgefässe, Steingut, mit opelwandung. Zsolnay, Pécs, XIX. Jh.

zettadisszel. XIX. sz. e. — Drei Krüge, glasierter Ton, mit

Rados Jenő dr.

Csák Géza: Rados Jenő: Magyar olvasó Bp. 1938. Könyvism.

Technika 1938. 182. l. 183. l. Képekkel

18. (uj folyam, XV. kötet). 1–117. l. ——— u. o., 1895.

19. (uj folyam, XVI. kötet). 1. — 134. l. ——— u. o., 1895.

20. (uj folyam, XVII. kötet). 1. — 160. l. ——— u. o., 1897.

21. (uj folyam, XVIII. kötet). 1. — 349. l. ——— u. o., 1898.

22. (uj folyam, XIX. kötet). 1. — 203. l. ——— u. o., 1899.

Rados Jenő

építész

vród

Dornyay Béla dr.:

Tata műemlékei

Rados és Szőnyi

könyveiben.

Tata 1934.

SZINHÁZ — FILM — MŰVÉSZET

Az Országos Magyar filmegyesület vizsga-előadása

Sok szines jelenet, tánc, szavalat és ének pergett egymás után junius 30-án este a *Belvárosi Szinház* szinpadán. Az *Országos Magyar Filmegyesület* elsőéves növendékei tartották beszámolójukat évi munkájuk eredményéről, *Gaál* Béla tanár vezetése alatt. Rokonszenves és szorgalmas fiatalok között sok ösztönös művész és komoly tehetség bontakozott ki ezen az estén. Külön kell kiemelnünk *Pelheő* Ilonkát, akinek minden mozdulata máris vérbeli művésznőre vallott, *Serényi* Évát, az igen tehetséges *Mattyasovszky* Zojkát, *Várkonyi* Noémit és a fiuk közül *Sándor* Istvánt.

A közönség nagy szeretettel tapsolta meg a kedves bohóságokat a szinpadon és a siker valóban forró volt — tekintettel a Belvárosi Szinház kemencéhez hasonlitható nézőterére.

Tartós ondolálás
hajfestés legujabb eljárásai. **Modern szépségápolás!** **Krántz,** (V., Párisi-u. 5. (Molnár—Moser mellett). Telefon: 189—040.

Nemzetközi Képzőművészeti Kiállitás Kassán

A magyar királyi vallás- és közoktatásügyi miniszter intézkedése alapján az V. Nemzeti Képzőművészeti Kiállitás folyó évi október havában Kassán fog tartatni.

A kiállitáson résztvehet bármely magyar képzőművész akinek a művét a birálóbizottság elfogadta. Az állami aranyérmet nyert művészeknek, a Corvin-lánc és Corvin-koszoru tulajdonosainak, valamint a birálóbizottság tagjainak alkotásai a birálat alól mentesek.

Mindegyik művész három eddig még ki nem állitott alkotását küldheti be. Előnyben részesülnek azok a festmények (falfestményterv-ek), amelyek tárgyukat a Felvidék visszacsatolásával kapcsolatos eseményekből, az országgyarapodás gondolatából meritik.

Az ebben a témakörben mozgó legkiválóbb festőművészeti alkotások dijazására a magyar királyi vallás- és közoktatásügyi miniszter egy 2.000 pengős és egy 1000 pengős dijat tüzött ki. A kiállitásra szánt mütárgyak beküldési ideje előreláthatólag szeptember hó második felében lesz; annak napjai, helye és módozatai később fognak közzététetni.

Ezen a kiállitáson történik az állami aranyérmek kiadása és ugyanezen állami vásárlások is fognak eszközöltetni.

Magyar énekesnő óriási sikere Berlinben

Berlinből jelentik: Nagy magyar sikert hozott a Deutsches Opernhaus uj tagjának, *a magyar Boneva Doritának* bemutatkozása a berlini közönség előtt. Boneva Dorita a „Carmen" cimszerepében lépett először a Deutsches Opernhaus szinpadára és pompásan szárnyaló, behizelgő hangjával, valamint kitünő szinjátszó készségével első alkalommal megháditotta Berlin müértő közönségét.

Boneva Dorita mint *Maleczky* Bianka növendéke két évvel ezelőtt vizsgázott a budapesti Zeneakadémia opera-tanszakán és már a vizsgaelőadáson magára vonta a zeneértők figyelmét. Első nagy sikerét tavaly aratta a bécsi nemzetközi énekversenyen, ahol erős nemzetközi versengésben a második dij nyertese lett. Ezután a brünni operaházhoz került, majd a berlini rádióban adott husz hangversenyt. Hangversenyein operaáriákat és müdalokat adott elő, de legnagyobb sikereit magyar népdalaival érte el. Tavasszal a müncheni operaház szerződtette, a közelmultban pedig a berlini Deutsches Opernhaus tagjai sorába került.

Első fellépésével, mint Carmen, döntő sikert aratott és a nehezen melegedő berlini közönség minden áriája után, valamint a felvonások végén szünni nem akaró tapssal ünnepelte a kitünő magyar operaénekesnőt. A német lapok is nagy elismeréssel adóznak *Boneva Dirotának* és kiemelik kiváló képességeit. Boneva Dorita legközelebb Berlin legnagyobb, huszezer embert befogadó szabadszinpadán a „Cigánybáró" Szaffi szerepét énekli.

A bresciai renaissance-kiállitás

(Képek a mellékletben)

A legtöbb magyar itáliajáró vajmi keveset tud Bresciáról. Ha Milánóból vonaton Velence felé tart és indulás után ugy másfél óra mulva kinéz az ablakon balkézfelé, eléggé szerény külsejü vasuti állomás mögött nem épen nagy terjedelmü várost lát, nem valami magas hegy alatt, melyet vár koronáz. A vidék enyhe, szép, de a sok olasz csoda után — ne felejtsük, hogy a vonat még az imént a Garda-tó mellett futott — kissé közömbös. Mihelyt azonban elolvassa az utas ennek az állomásnak a nevét, jóval több érdeklődéssel néz ki az ablakon.

„Ez tehát *Brescia* — gondolja magában — ahol Haynau, a hiéna, 1849-ben megkorbácsoltatta az asszonyokat?" De ezzel a történelmi reminiscentiával el is van intézve aztán az érdeklődés, pedig a város nem kevéssé gazdag müvészeti emlékekben. De árt és mindig ártott neki *Milánó, Verona* és *Velence* közelsége, ezek sokkalta nagyobb méretü élete és multja árnyékolja be a müvészetbarátok érdeklődését. Idén azonban más a helyzet. A derék bresciaiak összeszedték az odavaló születésü és részben ott is müködött legjava renaissance-kori festőik müveit és kiállitották a *Tosio-Martinengi*-palotában, mely különben a város állandó képzőművészeti gyüjteményének szolgál hajlékul.

Egész Olaszország tele van szórva plakátokkal, az utcákon keresztbe huzott kötélről zászlók lógnak, amelyek a bresciai rinascimento mostráját hirdetik. S aki kiszáll utközben Bresciában és rászán egy napot, vagy néhány órát a megtekintésre, valóban nem csalódik, mert eltekintve a város néhány igazi érdeklődésre méltó képzőművészeti emlékétől, nagyon tanulságos és élvezetes kiállitás megtekintéséhez jut, mely a felsőolaszországi művészetről való ismereteit nem csekély mértékben gazdagitja.

Aki ebben félig-meddig járatos, a bresciai művészek közül leginkább *Moretto*-t és *Romanino*-t ismeri. Festményekkel mindketten a mi Szépművészeti Muzeumunkban is jól képviselve vannak. Ezek közül erre a kiállitásra a bresciaiak kölcsön kérték egyet-egyet. Még pedig a budapesti katalógus szerint *Lotto?* jelzéssel ellátott férfiareképet, melyet a kiállitás összehasonlitásai után kétségtelen Morettonak kell elfogadnunk. A másik egy jelenleg nálunk raktárba került férfiarckép, mely muzeumunk ujjárendezése előtt mint Romanino szerepelt és itt mint a mester kétségtelen müve kerult bemutatásra.

Meglepetés számba azonban a kiállitásnak az a része megy elsősorban, melyben Vincenzo *Foppa* müveit gyüjtötték össze. A XV. század második felének ez a kiváló művésze élete javát Milánóban élte le. Művei *Mantegna* kétségtelenül erős hatását mutatják, de erőteljes plasztikus formaadását és átszellemülését egyéni módon tudja egyesiteni a korai renaissance friss naivitásával. Müveiből igen emelkedett szellemü, magasztosan érző, kitünő festő lelkisége árad.

A másik kevésbbé ismert, de itt gazdagon képviselt művész, *Savoldo* már a XVI. század művésze. Vele zárul le a bresciai festészet fénykora. Nála a táj és a világitás effektusai kezdenek fontos szerepet játszani.

A kiállitás igazi hőse azonban mégis *Moretto*, a bresciai Tiziano. Merész elnevezés, sőt reá kissé káros is. Igaz, hogy Velence hatása alatt állott és ő a legszinesebb a bresciaiak között és a legjobb arcképfestő is, de mégsem Tiziano. Hallatlanul szorgalmas és termékeny, meglehetősen egyenetlen eredményekkel. De legjobb munkáiban határozottan monumentális és ő jut legközelebb Velence festőinek mozgalmas festőiségéhez. Nagy, vallásos tárgyú kompozicioi között feltünően szépek akadnak, de mint arcképfestő is a legjobbak közé tartozott Felsőolaszországban. A tőlünk idekerült portrét egyesek Lottonak tulajdonitották, ami azt mutatja, hogy a lelki elmélyedés mestere is tudott lenni, nemcsak az élet derüs szimpompájának hirdetője.

Es végül *Romanino!* Annyira ingadozó művészetének voltak kétségtelenül erősen kiemelkedő pontjai. Mindenesetre a portréfestés terén alkotta legjobb müveit. Erről a Szépművészeti Muzeumban ma is meggyőződhetünk. Egyik festménye, melynek gyöngébb párja Bergamoban van és az került erre a kiállitásra, Budapesten maradt, nem kérték kölcsön.

Bizonyára vannak olvasóink között olyanok, akik az idei nagyszerü olasz kiállitásokat, a Medicit Firenzében, a Leonardot Milánoban, a Veroneset Velencében meg akarják tekinteni. Nem fogják megbánni, ha utközben Bresciában kiszállnak.

S. N.

A nemzetek kulturversenyéből ne hiányozzék a magyar zene!

Külföldi látogatásról érkezett haza a napokban dr. *Huszka* Jenő ny. miniszteri tanácsos, az európai hirü zeneköltő, a Magyar Zeneszerzők és Szövegirók Szövetségének köztiszteletben álló elnöke. *Frankfurtban* járt, ahol *Magyarországot képviselte a zeneszerzők nemzetközi együttmüködése állandó tanácsának legutóbbi ülésén.*

Alkalmunk volt beszélni dr. *Huszka* Jenővel, aki néhány érdekes részletet emlitett meg a kongresszus határozatairól és legközelebbi célkitüzéseiről.

— *Öt esztendővel ezelőtt alakult meg a zeneszerzők nemzetközi együttmüködésének állandó tanácsa* — mondotta többek között —, amelynek célja *a komoly zenének világszerte való népszerüsitése.* Az intézmény támogatásával *hangversenyeket, kamarazene estéket, operaelőadásokat* rendeznek a müvelt világ különböző zenei központjaiban. Országonkint, *nemzetenkint változik az előadások szinhelye,* de a müsoron az intézmény alapszabályai értelmében *felerészben mindenkor külföldi zeneköltők alkotásai szerepelnek* a müsoron.

— A legutóbbi frankfurti kongresszuson, amelyen dr. *Dohnányi* Ernő, a Zenemüvészeti Főiskola világhirü főigazgatója nemcsak *személyesen megjelent, de a müsoron bemutatott II. zongoraötösének zongoraszólamát ő maga is játszotta,* a magam részéről, mint a Magyar Zeneszerzők Szövetségének elnöke képviseltem Magyarországot. Az értekezleten és az azzal kapcsolatos hangversenyeken *husz állam kiküldöttei vettek részt* és az érdekesebbnél érdekesebb hangversenyszámokat bemutató kamarazeneestéken kimondhatni *egyetlen célja az volt, hogy világszerte uj lehetőséget biztositsunk a magyar zeneművek külföldi bemutatására. Ne hiányozzék a magyar zene a külföldi hangversenyek müvészi megnyilatkozásainak müsorából, ne szoruljon háttérbe a magyar szellem és az alkotó erő annyi értékes, nemes megnyilatkozása a népek és nemzetek kulturájának nemes versenyében.*

— Ezt a *célunkat* maradéktalanul *sikerült elérnünk* — mondotta végül a Magyar Zeneszerzők Szövetségének illusztris elnöke — és mondanom sem kell, milyen nagy mértékben köszönhetjük ezt *Dohnányi* Ernő felsőbbrendü müvészetének, aki mint mindig, ezuttal is meghóditotta a külföldi közönséget a magyar zeneköltészet ragyogó alkotásai számára. (d.)

MÁRY melltartó
mégis csak a legjobb
Mindenütt kapható!

Kulisszatitkok

Érdekes, hogy amig előbb hat, azután ujabb két párisi szinház bezárta kapuit a nyári szünetre, a „konjunkturára való tekintettel" egy uj szinház alakult. Az uj müvészi vállalkozás a Marigman-ban ütötte fel a tanyáját és a legkedvezőbb kilátásokkal néz a holtidény elébe, ugyanis gyermekszinház és ma ezek mennek a legjobban. A szakértők szerint azért, mert — „ennek a népes társadalmi rétegnek megmaradt a kedélye és éppen ilyenkor van ideje". A szülők pedig a „kedvezőtlen" helyzetre való tekintettel nem sietnek a nyaralással.

*

A belgrádi nemzeti szinház meghivta Babay József irót, hogy előkészitse „Napraforgó" cimü darabjának előadását. A belgrádi nemzeti szinház a jövő evad során középeurópai népi előadássorozatot hoz müsorra és ennek keretében a magyar szinpadi munkák közül Babay József darabját választották ki előadásra.

*

Aimos, a francia filmek legkedvesebb jellemszinésze, szenvedélyes halász. A napokban egyik barátjával egész nap hiába leste a Szajnaparton a halakat, egy sem akadt horogra.

— Tudod mi az igazi pesszimizmus? — szólalt meg végre halászeszközei leszerelése közben Aimos.

— Nem — felelt a barát, aki nem tudta mire vélni a váratlan kérdést.

— Nos, mikor egy hal inkább éhen hal, de nem kap a féreg után, mert azt hiszi, hogy minden kukacban horog rejtőzik.

*

A francia légügyek polgári biztosa most a hat legifjabb francia légi-amazonból külön csoportot formált és mint a francia aviatika „nagykövetnőit" a francia gyarmatok fővárosaiba küldte 5ket. Biztosra veszi, hogy a repülőgépen érkező francia női báj, bátorság és ötletesség, a legjobb propagandája lesz a repülővállalatoknak. Ez az első ilyen természetü kisérlet a repülés történetében.

*

Siklóssy Pál, akit eddig rendezéseiből és irásaiból ismert a magyar publikum, belépett az operettszerzők sorába. „Mégis szép az élet" cimü zenés, táncos vigjátéka julius 8-án kerül bemutatóra a Royal Szinházban. Turay Idával, Pázsahegyi Kálmánnal, Kertész Dezsővel és Lántos Icával, valamint egy sereg fiatal szinésszel naphosszat folynak a próbák. A diszleteket Kokas Klára készíti, a zeneszámokat pedig Szerdahelyi János és Feleki László komponálta.

PERTILE
vendégjátéka a
MARGITSZIGETI SZINPADON
júl. 8-án és 11-én
TRUBADUR
júl. 14-én és 17-én
BAJAZZOK
és **„SYLVIA"** balett
Jegyek 2 pengőtől 20 pengőig válthatók az összes jegyirodákban és a szinház pénztáránál.

Uj filmek

FORUMBAN: *Vörös orchideák.* Vérbeli kémtörténet ez, a kalandorfilmek vágtató iramával és lélegzetvisszafojtó jeleneteivel. Egy ipari kémkedésről van szó, amelynek két főszereplőjét, két fiatal mérnököt alibi hiányában a biróság halálraitél. Az egyik mérnök azonban megszökik a rendőrség elől. Hogy leplezi le egymagában a hatalmas kémszervezetet és hogyan tisztázza magát és barátját a hazaárulás szörnyü vádja alól, ez pereg le a filmben. Német film lévén, természetesen nem hiányoznak a történetből a hazafias motivumok, de a forgatókönyv és a rendezés ezuttal olyan szellemes és eredeti, hogy bármely amerikai vagy francia „nagy filmmel" felveheti a versenyt. A két női főszerepet Olga *Csehova* es Kamila *Horn* játsszák. A történet főhőse: *Schönhals* kitünő karakter szinész és remek bonviván. Érdekes irói ötlet, hogy a bonyodalmak szövevényes hálózatának szálai egy sakkjátszmába futnak össze és ahogy a kémszervezet feje mozgatja a figurákat, ugy zajlik a cselekmény is, mig végül a főintrikus önmagának adott sakkmattja pontot tesz az izgalmas történet végére. Az eredeti filmnek nagy sikere lesz a kémtörténeteket kedvelő mozilátogató közönségnél.

Hősiség nélkül való korunk Hőse

Hankiss János: Tormay Cécile életrajza

Tormay Cécile elég nagy iró és elég nagy ember volt ahhoz, hogy ami a legszokatlanabb, már távozásának határkövéhez ilyen közel megszülessék az életrajza. Megvan-e már az a távlat, amely egy irott mü és a benne rejtőző egyéniség helyes és igazságos leméréséhez kell? Lehet-e ez az életrajz elég tárgyilagos és elég tudományos egy személyi varázsával is lenyügöző egyéniség ilyen még ki nem hült közelében? Mert csak tudományos életrajzról lehet szó. A regényes életrajznak meggyőződésesebb ellensége Tormay Cécilenél nem volt. És ezt nagyon jól tudja az életrajz szerzője, Hankiss János, aki a nagy irónő életének és müvének egyik áhitatos figyelője volt és aki már életében igen figyelemreméltó vázlatot készitett irói arcképéhez. De lehet-e felbecsülni kellőképen egy iró életmüvét akkor, amikor legjelentősebb alkotása, életének szinte monumentális átlényegülése, a féligmeddig posztumusz trilógia jóformán el sem jutott még az olvasóközönséghez. Sokkal tömörebb, sokkal sulyosabb ez a mü, semhogy a könnyü olvasmányok gyors, de annál hirtelenebben muló sikerével hóditson. A magyar olvasó lelkének még meg kell járnia sok tövises utat, amig elég fogékony lesz arra, hogy megérezze, a magyar sorsnak milyen mély és örök számvetése van ebbe a hármaskönyvbe lefektetve. De ha egyszer rájöttek a mü igazi izére, akkor hatása feltartóztathatatlanul nőni fog és akkor szerzőjének nem is lesz már szüksége semmi életrajzra.

De most kell, hogy valaki és pedig mennél hamarább megépitse a hidat a mü és a közönség között. Erre az uttörő munkára vállalkozott Hankiss János s ez már magában is igazolja munkáját, De fölösleges és itt céljatévesztett a többi kétségeskedő kérdés is, amely ennek az életrajznak korainása révén vetődik fel. Tormay Cécile müve nem csak irodalmi alkotás, amellyel szemben hüvös latolgatás, a szempontok távlati megtisztulása, az itéletek lehiggadása is kivánatos. Ebben az irói müben és mögötte forrón lüktető, nagyvonalu emberi élet van s ez az élet több magános emberi sorsnál. Ez az élet korjelenség, egy darab történelem egy történelemmel pattanásig telitett időben. Ezt a történelmet megragadnia annak kell, aki eseményeinek maga is élő tanuja volt. Mert a távlatokba helyezett irói mű arányait talán felnagyithatja az idő, de az eseményeket elszürkitheti. Tormay Cecil alakját és művét előbb az idő eleven remegésébe kell helyezni, a művet a magyar szivekbe kell beépiteni, ott aztán magától is hatalmasra növekszik.

Hankiss maga is ugy érzi, hogy féligmeddig hősköltemény is ir ebben az életrajzban, mert „annyi ebben az életben, — mint könyve előszavában mondja — a XX. század elejének stilusához nem illő hősiesség, elismerést kikényszeritő nagyság, az a belülről sugárzó páthosz, amit meg kell hogy érezzen minden egészséges érzékü ember s ami ép oly messze van nagyképü századunk vásári álpáthoszától, mint üres lelküséget álcázó tárgyiasságától."

Tormay Cécile élete és irói műve egészen csodálatos átalakulás két véglet közt. A művészi nép ihletének arisztoklatikus elefántcsonttornyából jut le, száll le a forró és mélyen emberi népközelség földszintjére, hogy maga és műve egyszerre ugy felmagasodjék, mint végtelenbe fénylő világitó torony. Először még ő is Ember a kövek között. A művészi mult, a márványemlékeken csillogó antik ragyogás, a szinjátszó mozaikok kövei ezek, de még is csak kövek. Hogy találja meg az irónő önmagát és igaz utját a magyarság vérző millióihoz, hogy jut el a Hortobágy pásztornépéhez, amelynek egy-egy ősi mozdulatában a határtalanba táruló ázsiai puszták leheletét és örökségét érzi meg, hogy forr lelkében össze az irói alkotás és a nemzetépitő munka szétválaszthatatlan egésszé, hogy kap műve mély emberi és politikai távlatot — a politika szót legmagasabb rendü értelmében használva, — s hogy marad mégis minden politikai megnyilatkozásában művész, ezt mondja el az élet időrendjében müről-müre haladva Hankiss János mélyen megalapozott gyöngéd szeretettel s teljes tudományos és kritikai felkészültséggel irt életrajza.

A legnagyobb teljességre törekszik. Nem hagy figyelmen kivül egyetlen mozzanatot sem, amely a nagy irónő egyéniségének kialakitására a legcsekélyebb mértékben is közrehathatott. Kibogozza a családi eredet gyökereit. Végig megy a gyermekévek érlelő időszakán, az igazi Tormay Cécile lelkének csiráiát keresi az ifjukori zsengékben. Mélyen és behatóan elemzi minden művét keletkezésük sorrendjében haladva, mig az „Ősi küldött" emberileg legmegrázóbb, magyarságában a leglángolóbb s művészileg a legmagasabb rendü és legtökéletesebb alkotásáig eljut. A legtelivérebb regény Tormay Cécile művei közt, de amellett minden izében valóságos hősköltemény. Hankiss János elmondja a nagy mű eredetét, végigkiséri lassan épülő emeleteinek minden mozzanatát s nagyszerü meglátással illeszti be az egészet Tormay Cécile életművébe, a magyar irodalomba és a magyar sorstudat érzésközösségébe. Külön jellemzi egyes remekbe formált alakjait s mindezt nagyszerü itélettel, éles meglátással a legilletékesebb részről kapott pontos és hiteles értesülés alapján. Egyetlen megállapitására volna csak megjegyzésem, ami némileg személyesen is érint, hiszen a regény harmadik részét én fejeztem be. A Vöröskőiről ezt irja Hankiss: „eleven modell után készült megdöbbentően élethü arcképnek. — nem tudhatjuk, mi lett volna az irónő kezében". Nem tudom kit tart Hankiss az alak modelljének, csak sejtem. De ki kell jelentenem, hogy én a feltételezett modellt életemben soha nem láttam, vele szót sem váltottam. Az alakot belülről, Tormay Cécilétől elgondolt s magamban átélt belső lelki arca nyomán mintáztam meg.

Maga Hankiss életrajza különben szerkezetében, arányaiban és megirásában is művészi veretü irodalomtörténeti alkotás. Olvasmánynak is mindvégig lebilincselő. Méltó az iróhoz, akit megrajzol s a műhöz, amelynek áhitatos megértője. De méltó volna arra is, hogy bármely nagy kulturnemzet irodalmában helyet foglaljon.

A kötetnek a Singer és Wolfner cég előkelő külsőt adott.

Kállay Miklós.

Kastélyépitő századok s a magyar élet a kastélyokban

Rados Jenő: Magyar kastélyok — Tolnay Gábor: Régi magyar főurak

A régi francia köztudat a lankás Turennet, amely a mi Dunántulunkra emlékeztet és főképpen a Loire völgyét, Franciaország kertjének nevezte. Nekünk magyaroknak nem is egy ilyen kertünk volt. A Vág völgyét méltán tarthattuk magyar Loire-völgynek gazdag füzérben felsorakozó kastélyairól. A Dunántul pedig, főképp az a része, amelyet a török hóditás el nem ért, megmaradt virágos kertnek. Itt épitette fel az Esterházyak pompaszeretete a magyar Merszaliát. De szerte egész sora épült a kis Trianonoknak. Erdély éppen olyan gazdag szeszélyes, ódon kastélyokban, akárcsak a romantikus regény szülőföldje, Skócia. És a magyar uri pompaszeretet még a nagy alföldi pusztaságok közepébe is gyakran varázsolt árnyas parkoázist s a lombok hüs rejtekébe kastélyt, vagy szép tornácos kuriát. És a kastélyokba életet teremtett. Magasabb rendü, nemcsak a jólét kényelmében kitisztálkodott, rangos, hanem magasabb szellemi szintet kereső, kulturigényekben gazdag életet is. Kastélyaink tehát két szempontból is fontos tényezői a magyar kulturfejlődésnek. Egyrészt századokig nagyobbára bennük élt, rajtuk bontakozott tovább épitészetünk, másrészt itt huzódott meg, mint szigeteken, a magyar kulturélet, a történelem alakitó osztályainak otthonában találtak otthont a műalkotások s muzeumainknak, képtárainknak alapjait itt vetették meg. Nem is szólva arról, hogy nem egy kastélyunk például Haydn és Beethoven vonatkozásai révén belekapcsolódott az európai kulturtörténelembe. Most két érdekes könyv is jelent meg, amely vagy magukkal a magyar kastélyokkal, vagy a kastélyok előkelő magyar uraival és azoknak életével foglalkozik.

Rados Jenő *Magyar kastélyok* cimü könyve, amely műtörténeti szempontból tart szemlét a magyar kastélyépitészeten, tulajdonképpen nem most jelenik meg először, most csak uj, szebb köntöst kapott a *Magyarország Művészeti Emlékei* cimü monumentális sorozatban. Ne csodálkozzék azonban senki azon, hogy például a Vajdahunyadi kastélyt vagy Krasznahorkát és Munkács várát hiába keresi ebben a kötetben. Rados szükebb értelemben veszi itt a kastély fogalmát s a várkastélyt, amely a lakáson kivül a védekező harc céljait is szolgálta, kizárja belőle. A kötethez Gerevich Tibor irt igen érdekes, az irányadó szempontokra élesen rávilágitó előszót. Ő igy határozza meg a kastély fogalmát: utcasorba nem épitett, vidéki, különálló, diszesen kiképzett és nagyobb terjedelmü lakóház.

Ilyen kastélyok nálunk már a középkorban is épültek. Legrégibb emlékünk a Zsigmond király idejéből való tatai kastély, amelyet a XIX. században romantikus stilusban átépitettek, de még igy is kivehető az eredeti épitmény olasz igazodása. Olasz eredetü az erdélyi renaissance kastélyépitészet is, amelyben a Mátyás idejében nekilendült renaissance kecsessége fejlődött át zömökebb, de a virágos erdélyi képzelet szárnyain szeszélyesebb, külön magyar kastélystilussá. Ugyancsak a renaissance irány élt tovább és alakult át a felvidéki kastélyokban.

A magyar főuri barokk

De az igazi kastélyépitő század Magyarországon a XVIII. század. Ekkor ered neki a meggazdagodott, uj főuri családokban az épitkezési kedv, amely Mária Terézia korában éri el tetőpontját. Legnagyobb kastélyépitő az Esterházy- és a Grassalkovich-család. A Grassalkovichok épitkezése külön magyar barokk kastélytipust teremt. A XIX. század eleje hozza a mértéktartó uj klasszicizáló stilust, amely egyszerüségével, nyilt derüjével igen megfelel a magyar izlésnek. Csatlakozik hozzá a valamivel diszesebb neorenaissance, amelynek nagy magyar mestere. *Ybl* Miklós. Egyidejüleg főleg a kastélyok kertkulturájában a franciás izlést az angol váltja föl. Általában a társadalom és politikai életnek angol mintára történő berendezkedése érezhető a főuri kastélyokon is. A legujabb Ferenc József-kor kastélyait is felvette Rados gyüjteményébe, de mint maga mondja, inkább a teljesség kedvéért, mert stilustanulságuk nem jelentős.

Az általános stilustörténeti bevezetés után, egyenkint veszi sorra Rados a kastélyokat és mindegyikről beható leirást ad. De nemcsak a kastélyok külsejére, épitészeti szerkezetére figyel, bepillant a kastélyok belsejébe is, képet ad azok belső diszéről, berendezéséről, sőt nem feledkezik meg a bennük folyó élet érintéséről sem. A kötetet bőkezüen kiállitó *Egyetemi Nyomda* a képeknek páratlanul gazdag sorozatát adta a szöveghez. A könyv nem csak olvasmány, hanem igazi látványosság is.

Tolnay Gábor kitünő könyve, a *Régi magyar főurak*, szinte kulturtörténeti kiegészitője Rados művészettörténeti munkájának. Tolnay azokról a főurakról ir, akik ezeket a kastélyokat épitették s azt az életet festi, amely a kastélyok termeinek elmult századokban nyüzsgő mozgalmasságot, fényt, ragyogást adott. Érdekes figyelni a fejlődést, amelyen ez az élet keresztül megy. Kezdetben szükös, egyszerü, csaknem szegényes ezeknek a kastélyoknak berendezése. Kevés a butor. Annál több a szőttes és a szőnyeg. Az urak pompaszeretete főleg az ékszereket és a drágaságokat halmozza. Zsiros bő lakomák, hosszas vendéglátások jellemzik azt a kort, amelyben a kastélyélet még egybeforr a végvári élettel.

A barokk kor inditja el a fényüző, gazdag, egyre gyarapodó kulturigényü főuri életet, amely megkezdődik már Bethlen Gábor udvarában, de tetőpontját éri el az Esterházyak kismartoni és eszterházai kastélyában, ahová még a szinjátszás és az opera is bevonul. Az eszterházai ünnepségek pompája országokat káprázfatott. Voltak alkalmak, amikor kétezren is vigadtak Esterházy Miklós udvarában. Az előkelő társaság soraiban ott volt maga Mária Terézia is. Ott látták a trónörököst, külföldi fejedelmeket és nagyköveteket.

Tolnay Gábor kiválaszt egyes tipusokat is a főurak közül. Igy a végvárakban vérző magyar renaissance életérzés kifejezőjét Balassa Bálintban látja, a magyar barokk kivirágzását Zrinyi Miklósban, a későbarokk franciás kulturszomját és pompás szeretetét s nagyvonaluságot az Esterházyakban. Ezekről remek jellemrajzokat is ad könyvében. Külön fejezet jut a magyar szellemet oltalmazó s a német befolyással szemben inkább a francia kulturára támaszkodó erdélyi udvar jellemzésének.

Érdekes, szinte lebilincselő olvasmány Tolnay Gábor könyve. Tele adatokkal, ami lankadatlan szorgalmu kutatásra vall. De összefoglalásában is a tárgynak biztos ismerete, fölényes áttekintés nyilatkozik meg. Előadása mindvégig könnyed és élvezetes. A kötetet, amely a *Magyar Történelmi Társulat* kiadásában jelent meg, sok szemléltető kép kiséri.

K. M.

AZ ÁRNYAK KERTJE

Kálnoky László verskötete

Fiatal költő első verseskönyve. De nincsenek rajta azok a jegyek, amelyek az első köteteknek olyan biztos ismertetői. Nagy önkritika érzik az egész kötet összeállitásán. Nem találkozunk a kötetben fiatal botladozással, gyöngébben sikerült, elnapoltabb versekkel. Talán csak az első vers refraines chansonszerüsége zökken ki kissé a kemény veretü művészi fegyelemből, amely csaknem valamennyi versre a fokozottabb mügond ünnepi köntösét adja. A fiatal szerző szigoruan tette mérlegre minden versét s egyetlen egyet sem vett be kötetébe, amelyet könnyünek talált. Minden költeményének hibátlan formai tökélye van, biztosan kiegyensulyozott képek törnek hibátlan ütemü, eredetin és jól rimelt sorokba.

Az árnyak kertjének lirikusa különben kissé pesszimista lélek, pesszimizmusa azonban nem az élet kicsinyességen való elkeseredés. Inkább nagyon mélynek, beláthatatlannak, titokzatos hatalmak riasztó árnyába vontnak látja az életet s ez ad neki különös megdöbbenést. Legszebbek éppen azok a versei, ahol ezeket a láthatatlan titkokat, a homályban ólálkodó ismeretlen rémeket próbálja a ködből testté váltani. Sőt belsejét is elönti ez a félelmes kötet, hogy szinte megtörten gyónja:

Jó hogy nem láthat senki meg belül,
hol ingoványos és fekete táj
riaszt, sötét iszap fortyogva hül,
hol minden csupa bürök és nadály.

Van Kálnoky verseiben valami a Baudelaire-sevé nevelkedett uj parnasszenekből. Halmozza a művészi hasonlatokat, de ezek a hasonlatok rendesen a legmaibb életből veszik képeiket. A kisvárosi őszről igy énekel:

Távoli jegenyék alatt
a menekülő nyár oson,
mint egy henyélő, lanyha ur
hever az ősz a városon.

Ki unalmas ebéd után
egy csésze feketét ivott,
félkézzel ujságot lapoz,
pár perc s már bóbiskólni fog.

Szivarhamuja földre hull,
tátott szájjal ásit, mivel
nem látják és különben is
már nem törődik semmivel.

Sok érték, sok megragadó és eredeti kép és néhány erős, tisztán kicsengő vers van a kötetben, amely máris több igéretnél.

—s.

„Gyermekkori Szerelmek"

B. Késmárky Róza uj regénye

Galambősz magyar nagyasszony regél a Multról! B. Késmárky Róza, a magyar irónők Doyenne-jének halk lirája Marlitt, Beniczkyné Bajza Lenke, Szikra gondolatvilágával rokon, akik a kortársai voltak és elbeszélő stilusa a nagy mesemondóéhoz hasonló, akinek „Isten rabjai" cimü müve hősének nevét kölcsönözte rokonszenves regényalakjához. Nyolcvanöt év terhével törékeny vállán egy tisztultabb érzelemvilág emlékeit füzte finom fejezetekbe legujabb munkájában B. Késmárky Róza, akinek a „Gyermekkori szerelmek" alig pár esztendő alatt, sorban már nyolcadik regénye. Az ifjuság lelki harcával, tépelődésével, vágyaival és ki nem mondott titkos óhajtásaival való mélységes együttérzés csendül ki minden sorából. Es meggyőződéssel hirdeti, hogy a „Gyermekkori szerelmek"-nek is joguk van a földi boldogsághoz, még akkor is, ha ott kisértenek körülöttük Ibsen „Kisértetei". Az örökifju regényirónő uj művét, amelyben keresetlen egyszerüséggel old meg sulyos emberi problémákat, bizonyára szivesen lapozgatja át a detektivregényektől megcsömörlött olvasó.

(d.)

A képanyag szelekciójával és rendezésével szemben nagyon kellemes meglepetést okoz a nagy szoborterem új felállítása. A hajdan való zavaró zsúfoltság helyére világos, áttekinthető rendezés lépett és pedig azáltal, hogy a mult századi anyag nagy részét végleg eltávolították, több fontos darabját pedig (pl. Rodin Keresztelő Szent Jánosát, J. Bernard: „Táncoló asszony és gyermek" című csoportját) a múzeum-épület mellett a kertben helyezték el. A XIX. századi neo-barokkos impresszionizmusnak ugyan még az erős szelekció ellenére is a kelleténél több alkotása maradt meg a nagyteremben, de ezeket legalább itt kellő egyensúlyba hozzák a modern szobrok: Bourdelle Nyilazó Herakles-e és portrait-i, Despiau gyönyörű Évája, Maillol Női torzója és Pompon remek jegesmedvéje. Pomponnak egy vitrinára való állat-figurája, Despiau néhány gyönyörű női arcképe és Maillol szép Futó-ja a festményeket tartalmazó termekben van nagyon ízlésesen elhelyezve.

A Luxembourg átrendezése kapcsán helyén valónak látszanék megemlékezni e múzeum régi anyagáról, az impresszionista-kor alkotásairól, amelyek a Louvre második emeletén, a tengerészeti gyüjtemény mellett épített új, nagy felsővilágításos termekben nyertek elhelyezést. A legutolsó hírek szerint azonban ezek az új termek újabb bővülésnek néznek elébe: a francia múzeumok igazgatósága azt tervezi, hogy a Louvre Cour carrée-ját körülvevő épületrészek padlásait a maguk egészében kiállítási termekké építteti át, amelyekben a XIX. századi francia festészetnek a Louvre különböző részeiben szétszórt anyaga nyerne rendszeres, időrendi felállítást. Ezek szerint a legutóbb rendezett XIX. századi termek — amelyek közt az impresszionisták és Cézanne alkotásait tartalmazó Salle Caillebotte a legfontosabb, — csak ideiglenes eredményeknek tekinthetők s így a XIX. századi francia festészetnek a Louvreban való elhelyezéséről csak a nagy átalakítások és az új átrendezés befejeztével fogunk beszámolni.

Péter András

RADOS JENŐ: MAGYAR KASTÉLYOK. Kiadja a Műemlékek Országos Bizottsága és a Könyvbarátok Szövetsége Budapest, 1931. Folio. 238 oldal. 233 ábrával.

Tárgyánál fogva a népszerűség jegyében fogant könyv, amelyben építészmérnök-szerző magaszabta időbeli kereten (1700—1848) belül a későbarokk és klasszicista korból való vidéki kastélyainkra törekszik világosságot deríteni.

Művészeti kultúránknak ez a rendkívül fontos tárgyköre eddig félkezünk ujjain megszámlálható kastély-monografián kívül csak különböző történeti, földrajzi s leíró művek adat-törmelékeinek, műkedvelő megjegyzéseinek, jól-rosszul sikerült ábrázolásainak és ingatag szájhagyományos mester-attribúcióinak homályos tükrében imbolyogva nem tudott kibontakozni még vázlatos áttekintéssé sem. A módszeres előmunkálatok, levéltári kutatások, stíluskritikai összehasonlítások és rostálások, műszaki fölvételek és szakszerű fényképek hiányában kastélyainknak tudományos földolgozása, corpusba való tömörítése szinte azonos volt a lehetetlenséggel. A kezdeményező munka e nehézségeit, akadályait lépten-nyomon érezve, szerzőnk monumentálisnak induló munkáját szerény mérlegeléssel csak „futólagos összefoglalás"-nak, a bemutatott képanyag ismertető leírásának nevezi. És nem mélyedhetvén bele levéltári kutatások adat-termékenyítő munkájába, amely hosszú évekre terjedhetett volna, másrészt meg kastélytulajdonosaink esetleg meglévő levéltári anyaga még mindig rendezetlen vagy hétlakat alatt féltve őrzött titok, szerző óvatos tallózással és rostáló önmérséklettel gyüjtögette-válogatta mondanivalójának magvát az általa ismert és elérhető nyomtatott irodalomból, előre lemondván a lezárt kutatás megnyugtató lehetőségeiről és inkább a további kutatások útját akarván egyengetni.

Ezt az úttörő célt szolgálja öt mozaikszerű vázlatból összerótt bevezető összefoglalása, amely tanulmánynak végső eredményeként négy kastély-típus kikristályosodását látja történeti sorrendben a négytornyú várkastély, a francia kertben álló Grassalkovich-stílusú kastély, az angol park övezte Palatinus-stílusú kastély és az egyszerűbb nemesi kúria meghatározásával. Mind a négy típusban érinti, érzi ugyan azt a különbséget, amely kastélyainkat magyar helyi vonásokkal elválasztja a külföldiektől, azonban ezt az érzését sem meghatározássá nem érleli, sem konkrét formába meg nem fogalmazza, a további részletkutatásra bízván annak kifejtését, megállapítását. Ennek előmozdítását célozza a könyv derekát és egyúttal leggyümölcsöztetőbb részét alkotó, körülbelül kilencven kastélyról és azok részleteiről készült fényképsorozat, amelynek néhány darabja, mint fölvétel, nem üti meg a szakszerűség mértékét és így kevésbbé instruktív. Azonban a fölvételek zöme élvezetes és tanulságos beállításban szemlélteti a vidék tájszépségeiben uralkodó vagy rejtőzködő kastélyainkat. A lehetőleg történeti sorrendben bemutatott kastély-képek legnagyobb részéhez, szorgos búvárkodással összegyüjtött forrásaihoz mérten, hosszabb-rövidebb ismertetéseket fűz, amelyeket itt-ott rendkívül jól hasznosítható alaprajz-fölvételekkel fűszerez. Ezek az összegező ismertetések szerzőnek rendkívüli munkateljesítménye dacára is, nem teljesek, mert azokat levéltári kutatással ki nem egészíthette s mert a különféle irodalmi művekben lappangó kastély-leírásokat vagy allúziókat sem ismerhette a kellő forrásgyüjtő előmunkálatok híján. Hogy az anyag-

Magyar Művészet
1932.

gyüjtés terén még mennyi a teendő, csak röviden utalunk Hómann—Szekfű Magyar Történetének VI. kötetére, amelynek a barokk műveltséget csodálatos clairvoyanceszal tárgyaló fejezetében külön foglalkozik *Szekfű Gyula* a városokon kívül épült világi kastélyokkal és ebben egész sorát vázolja olyan barokk kastélyoknak, amelyeknek még a neve sem fordul elő a Magyar kastélyok nagyszabású könyvében.

Rados könyve végső elemzésben az általa ismert kastélyanyagnak becsületesen összegező vázlata, amely hézagpótló forrásmunkául, kiindulásul fog szolgálni mindazoknak, akik e tárgykörrel tudományosan fognak foglalkozni; albumszerű voltánál fogva pedig hivatva van szélesebb rétegek gyönyörködtetésére meg érdeklődéskeltésére. Sőt e tudományos és népszerűsítő szerepe mellett, tekintve a könyvnek a megszállott területek, tehát a történeti Magyarország kastélyaira való kiterjesztését is, a Magyar kastélyok repraesentativ munkája célirányos propagandaeszköz is a célzatosan félrevezetett külföld fölvilágosítására; éppen ebbeli hivatását előnyösen szolgálja úgy külső köntöse, mint világos belső beosztása, s német-francia-angolnyelvű bevezetése s képmagyarázata. Ez a hármas cél ösztönözte szemmelláthatólag úgy a lelkes szerzőt, mint az áldozatkész kiadókat.

Schoen Arnold

A MAGYAR BIBLIOPHIL TÁRSASÁG MÁSODIK ÉVKÖNYVE (1929—1930). A Magyar Bibliophil Társaság kiadása, Budapest, 1931.

Ezúttal szerényebb formában jelent meg a magyar könyvgyüjtők évkönyve. Az első, bár illusztrációk nélkül való volt, mint gondos tipografiai munka került a gyomai Knernyomda ajándéka gyanánt a társaság tagjainak és híveinek kezébe. A második évkönyv külsőben nem nyujt feltűnőt és a szöveges részhez csatolt 13 képmelléklet (köztük néhány fametszet is) sem emeli különösképpen a füzet értékét. Mégis kedves ajándék lesz azoknak, akik rajongói a szép könyvnek, mert két tartalmas cikket hoz a tagnévsor és a társasági kiadványok lajstroma előtt. Az első közlemény Nádai Pál tollából, „A könyvillusztráció technikája és szelleme", igen hatásos bevezetője lett volna olyan munkának, mely a szöveg és képmelléklet finom összehangolásából egységes remekművet mutatott volna be az olvasónak. Így a cikk okos megállapításai csak másutt igazolhatják helyességüket. Naményi Ernő: „Modern magyar könyvművészet" c. tanulmánya hű keresztmetszetét adja a mai könyvdíszítés művészetének hazánkban. A népies és európaias irány képviselőit külön tárgyalja, de az egyéni művek elbírálásában is helyes szempontok szerint mérlegel (a festészet, a plakátművészet, a mérnöki rajz, stb. felől jut-e a művész a könyvdíszítéshez). Cikke mindenképpen érdekes és felvilágosító. Érdeme az is, hogy a mai nehéz időkben mint szerkesztő vállalta az évkönyv kiadását.

Dr. Eisler

HEKLER ANTAL: ANTIK MÜVÉSZET. Kiadja a Könyvbarátok Szövetsége. Budapest, Egyetemi nyomda. 8°, 184 l., 122 képpel.

A görög-római művészetről szóló, aránylag gyér számban megjelent magyarnyelvű művek sorában becses gyarapodást jelent Hekler Antalnak ez a legújabb műve, mely az antik művészetnek rövidre fogott, vázlatszerű áttekintését tartalmazza. Könyvét a szerző kétségtelenül az érdeklődő nagyközönség számára írta, s minden vázlatszerűsége mellett alkalmas arra, hogy a laikus, de érdeklődő olvasót gondolatébresztő előadásmódjával, tárgyának ügyes csoportosításával s felsőbbséges ismeretével az antik művészetnek alaposabb, komolyabb, teljesebb megismerésére ösztönözze, ily irányú művek olvasására serkentse. Ezt célozza különben a kötet végén összeállított rövid bibliografia, melyben néhány igen használható tudományos műnek és kézikönyvnek címét, egyszersmind rövid jellemzését is megtalálhatja az érdeklődő.

A könyvben elsősorban az antik művészetre bizonyos hatást gyakorló egyiptomi, asszír-babilóniai, perzsa és kréta-mykenei művészetnek tömör jellemzéseit adja a szerző, hogy azután a kötet további részében a görög és római művészettörténet minden ágának (elsősorban a plasztikának) és minden korszakának, néha ugyan csak szűkszavú, alig pár mondatból álló, de a lényegeset mindig feltüntető ismertetését nyujtsa s befejezésként a hazánk területén virágzott pannoniai provinciális művészet rövid méltatásával zárja be művét. Tárgyalásában kitűnő módszert követ: kiválasztja a legtipikusabb alkotásokat, amelyek egy-egy korszakot, egy-egy művészegyéniséget a legjobban jellemeznek, s azok megbeszélése, méltatása közben egymásután rákerül a sor az antik művészetet tápláló, ösztönző problémák, művészi feladatok és törekvések ismertetésére is. E közben minden idegen fogalmat, akár a művészetre, akár a ruházatra, akár az antik életre is vonatkozzék, vagy a szövegben, vagy jegyzet formájában pontosan tisztáz, úgyhogy az olvasó könnyűszerrel aránylag nagy ismeretanyag birtokába juthat. Sajnáljuk azonban, hogy a képekhez adott különálló méltató sorokat nem hagyta el egészen, egyrészt mert így a tulajdonképpen való tárgyalásra több hely jutott volna, ami a mű vázlatszerűségét lényegesen enyhítette volna, másrészt mert a szövegben a közölt képekre amúgy is állandóan történik hivatkozás, sőt azokat kellőképpen méltatja, s így a képekhez adott sorok gyakran ismétlések, ez okból tulajdonképpen feleslegesek is.

KIR. MAGY. EGYETEMI NYOMDA
könyvkötészetéből

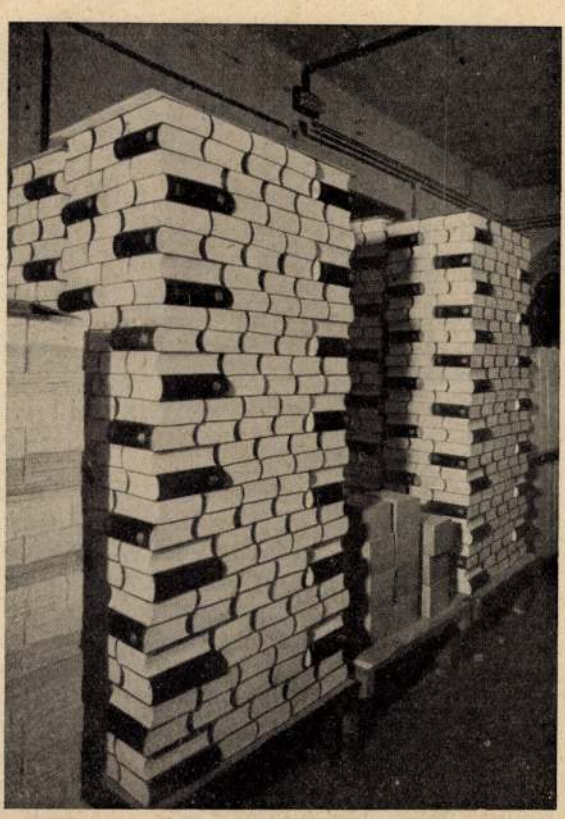

Szállításra készen áll a Magyar Föld—Magyar Faj IV. kötete.

lomban, de az egyetemes film-irodalomban igen nagy jelentőségű, szerzőjének elmélyedt tudása, kifinomult ízlése méltán szerezte meg könyvének nagy sikerét.

Kosztolányi Dezső-nek, a nagy magyar költőnek és írónak két remek kötetkéje a Könyvbarátok táborán keresztül jutott el az irodalmi életbe. Az „Alakok" és a „Bölcsőtől a koporsóig" Kosztolányi pályáján fordulópont jelentőségű.

Leidenfrost Gyula a boldog békeidők kiváló tengerkutatója, s aranytollú elbeszélője. A „Kék Adria" legszellemesebb, s legtanulságosabb könyve. Benne van szerzőjének derűs egyénisége, sok tréfán, mosolyon keresztül tanító tudós valója. A „Kék Adria" mindvégig egyik legkedvesebb Könybarát könyv lesz, hirdetője a tenger egykori, boldog magyar világának.

Ligeti Lajos egyetemi rk. tanár sok keleti utazásáról számolt be már a magyar közönségnek tudományos és népszerű munkában. A „Sárga istenek, sárga emberek" c. könyve a Könyvbarátok Könyvtárában egyik, talán legérdekesebb utazásának emlékét őrzi.

Móra Ferenc a legszeretetreméltóbb magyar elbeszélő, kedves szavakkal számol be könyvének előszavában a „Georgikon" születéséről. Kapcsolata a Könyvbarátokkal személyes és mindvégig tisztelt élményünk lesz.

Nádai Pál rengeteg cikkben és egész sor könyvben ismertette már az olvasók széles rétegei előtt a

lakásberendezés kedves, s mégis nehéz kérdéseit.. A Könyvbarátok két könyvén keresztül kapnak bő tájékoztatást. Az egyik a „Ház, kert, napfény" c. könyve, a másik „A lakásberendezés művészete" c. terjedelmes kötete, mely összefoglalólag, minden kérdésre kiterjed, minden kérdést földolgoz. Nádai választékos stílusa, figyelmes tanácsai, s kiváló szakértelme révén egyik legszebb sikerű Könyvbarát könyvünket írta meg ebben a munkájában.

vitéz **Náray Antal,** vitéz Berkó Istvánnal együtt írta meg a „Légitámadást" sajnos, azóta nagyon időszerű kérdésének s a védelem fontosságának problémáit. Náray ezredesről el kell árulnunk, hogy a pusztító fegyverek mellett más kérdéseknek is szakértője, a Vitézi Szék kiadásában bájos meséskönyvecskéje jelent meg.

Rados Jenő műépítész tanár a „Magyar Művészeti Emlékek" c. nagy sorozatban a „Magyar Kastélyok" összeállítója, s ő magyarázta s mutatta be „Magyar Oltárok" c. Könyvbarát kiadványunkban a magyar egyházművészet legszebb alkotásait. Könyve legszebb kiadványunk egyike, a kettős magyar szentév ünnepi remeke.

Rédey Tivadar a kiváló esztétikus, a magyar színi kritika egyik legkomolyabb egyénisége vállalkozott a százesztendős Nemzeti Színház történetének megírására. Könyvében felvonul a centenáriumához érkezett színház minden eseménye, kitűnő portrékban — képben és írásban — fölsorakoznak a nagy színészegyéniségek. Rédey nemes egyszerűségű előadása lebilincselő érdekességűvé teszi a könyvet. A kiállítása, nagy képanyaga, méltó az ünnepi alkalomhoz.

Sebess Dénes nagy közéleti elfoglaltsága mellett történelmi és földbirtokpolitikai tanulmányokkal foglalkozik. A Könyvbarátok könyvei között megjelent „Két Magyarország" c. nagyszabású kötete az elmúlt század politikai eseményeit kíséri végig fejlődésükben, sorsukban, nagy elmélyedéssel.

Szekfű Gyula immár egy egészen új és munkáját végző nemzedék tanítómesterévé lett a „Három Nemzedék" c. korszakos jelentőségű könyvével. Eszmélkedése, történelem-megvilágító, objektív tudós egyénisége méltán hivatottá tették Szekfű professzort súlyos feladatára. Az igazabb, magyarabb, mélyebben látó, s a mult szomorú tanulságain építő Magyarország felépítése az ő könyvének hatása nyomán alakult ki a lelkekben. S amit a „Három Nemzedék" most már ötödik kiadásában megindított, azt a Hóman Bálinttal együtt írt „Magyar Történet" be is fejezett: húszezer sorozat „Magyar Történet"-en keresztül az egész nemzet leikébe beivódott már Szekfű Gyula tanítása. S hogy ez megtörténhetett, azt elsősorban a Magyar Könyvbarátok művelt közönségének, Szekfű Gyula első hallgatóinak, tanítványainak köszönhető.

Szilágyi Sándor a „Vasárnapi Könyv" szerkesztője, a műveltség terjesztésének lelkes munkása. Lavottának, a népies magyar zene úttörőjének írta meg életrajzát. A szép könyv méltó fogadtatásra talált a Könyvbarátok táborában.

Sztrókay Kálmán „A természet titkai nyomában" szerzője hosszú munkásságra tekint vissza, amelylyel a természettudomány népszerűsítésén fáradozott. Teljes tárgyi tudás mellé könnyed, elegáns stílkészség párosul könyveiben. Ki-

Rados Jenő

Rados Jenő: Magyar kastélyok. 4 o, [illegible] L, [illegible] L,
Budapest, év nélkül, /1931./

Rados Jenő: Budapest városépitészetének története. /Kny. Technika./ 8 o, 27 K, 32 L, Bpest, 1928

Rados Jenő: Szepességi kéthajós templomok. /Kny Technika./ Kis 8 o, 34 K, 24 L, Budapest, 1934.

Rados Jenő: A neoklassziczizmus nagy magyar templomai. /Kny. Magyar Mérnök-és Épitész-Egylet Közlönye./ 8 o, 46 K, 56 L, Budapest, 1937.

Rados Jenő: Magyar oltárok. 4 o, 216 K, 93 L, Budapest, 1938.

Rados Jenő: Magyar kastélyok. Az előszót irta Gerevich Tibor. Nagy 8 o, 297 K, 404 L, Bp.1939.

Radó Jenő

Könyvismertetés.

Tér és Forma

1939. 6. 24.

(Magyar kastélyok)

Rados Jenő

francia iparművészeti és képzőművészeti kiállítás volt, melyben az afrikai francia gyarmatok háziiparát is bemutatták. Prága Iparművészeti Múzeumában nagyarányú svéd kiállítás volt. Úgyszólván az iparművészet minden ágát bemutatták itt a bútortól az óntárgyakig. Igen nagy sikere volt a svédek híres háziipari termékeinek.

AZ ELSŐ MAGYAR ÁLTALÁNOS BIZTOSÍTÓ TÁRSASÁG 1938. évi április hó 30-án tartotta 1937. évi rendes közgyűlését, amely az 1937. évi nyereséget 309,576·06 pengőben, az osztalékot pedig 15 pengőben állapította meg.

A választmány elnökévé: gróf Csekonics Iványt, a választmány új tagjaivá: gróf Andrássy Mihályt és Huszár Dezsőt választották meg.

• SZAKIRODALOM •

RADOS JENŐ: MAGYAR OLTÁROK. Talán semmi sem képes a vallás örökké azonos lényegű és mégis mindig megújuló misztikumát hívebben kifejezni, mint az oltár, mely minden liturgikus kötöttsége ellenére is inkább szubjektív alkotás. Kialakításánál az idők szelleme, a művész egyénisége és a vallásban való elmélyedés áhitata szabott irányt. Éppen ezért beszédesebben szól multjáról, mint a templom bármely más része.

A könyv alapjában könnyű és élvezetes olvasmány Francia, német, olasz és angol nyelvű összefoglalás után az oltárok kialakulásának általános ismertetését adja, majd a magyar oltárok fejlődéstörténetével foglalkozik. Levéltári okmánypecséteken, felkutatott oltárábrázolások, a gótika képsorozatos szárnyasoltárai, a mohácsi vésszel derékba tört renaissance-unk néhány emléke, a lenyügöző pompával felépült barokk retablók és modern egyházművészetünk legújabb alkotásai oly díszes sorban követik egymást, amilyent viszonyaink közt a legoptimisztikusabb elképzelés is alig remélhetett volna. A szentistváni Nagy-Magyarország egész területéről összegyüjtött emlékek kitünő képekben való bemutatását egyenkénti ismertetésük egészíti ki, melyben a részkutatás felbecsülhetetlen értékei tárulnak az olvasó elé. Művészetünk multjának legnagyobb nevei: Kolozsváry Tamás, Lőcsei Pál, Donner Rafael György, Pollák Mihály stb. új kapcsolatokkal gazdagodnak. Az oltárokon szereplő szentek ábrázolását érdekes ikonographiai magyarázat, a további kutatások útját pedig kimerítő bibliógrafia szolgálja.

Különös elmélyedéssel, de szigorú tudományosság objektivitásával foglalkozik a szerző azokkal a jelenségekkel és stílusjegyekkel, melyekből az emlékek sajátos helyi zamata sarjad. Ezért az összegyüjtött óriási anyagnál is jelentősebbek azok a megállapítások, melyek az annyi oldalról feltörő idegen bekebelező törekvések elől, a magyar kultúra szellemi tárházába tudták értékállóan betakarítani multunk legértékesebb szellemi javait, hogy a magyarság számára őrizzék meg őket addig, amíg azok a kis és nagy templomok, melyekben ma idegen uralom alatt állanak, ismét magyarokká lesznek.

A mű a Királyi Magyar Egyetemi Nyomda kiadásában jelent meg, pompás félbőrkötésben.

DECORATIVE ART. THE STUDIO YEAR BOOK. 1938. LONDON. EDITED BY C. G. HOLME. Mit hozott az esztendő? Ezzel a kérdéssel vezeti be a kötetet a szerkesztő, ki rövid összefoglalásában a modern építészet és belső építészet kritikai áttekintését adja, az építészeti tendenciák mérlegét állítja fel a párizsi világkiállításon látottak alapján és úgy látja, hogy az építészet két véglet között mozog: az egyik az egyéni kifejezésmód utáni kívánalom, a másik az ipari építészet növekvő hatása. A kötet maga, melynek egyes fejezeteit Esther Meynell vezeti be a nő szemszögéből tekintve az anyagot, szokott tagolásban végigvezet bennünket a családi házon, kívül és belül. 144 oldalon több mint 200 fekete és 24 színes ábra tárja elénk a legkülönbözőbb országok építészeti és lakberendezési törekvéseit, ötletes és újszerű butorait és anyagait. A kötet kézikönyve mindazoknak, kik saját házat vagy otthont kívánnak létesíteni és ízlésük még kialakulatlan. A magyar építőművészetet kitűnően képviselik Beutum János, Koródy és Ribáry, Kósa Zoltán munkái, míg az iparművészeti termésből ebben az évben Márkus Lili kerámiái és Szabó Éva butorszövetei kerültek bemutatásra.

RK.

MODERN PUBLICITY 1937—38. THE ANNUAL OF „ART AND INDUSTRY". THE STUDIO LTD. LONDON. — PUBLICITY 1938. ARTS ET MÉTIERS GRAPHIQUES. PARIS. Két évkönyv fekszik előttem. Az egyik, az angol, saját szemszögéből tekintve az egész világ reklámprodukciójának keresztmetszetét kívánja adni az elmult 1937-es esztendőre, a másik, a francia, előljáróban bemutatja, mit tartott érdemesnek a „Publicité" pavillonban, a párizsi világkiállítás keretében mint legjobbat bemutatni a világ 1937. évi reklámterméséből. Szegezzük le előljáróban, hogy a francia reklámművészet és annak hatása alatt álló néhány angol reklámművész kivételével az egész világtermés a hanyatlás képét mutatja. Mert ha elfogultnak tartom az angol szerkesztőt, ki angol szemmel szelektál a világtermésből, nem tekinthetem annak a párizsi világkiállítás „Publicité" szakosztályának egész, kitűnő képzettségű ügyvezetőségét. — A krízis legfeltűnőbb a plakátoknál. A reklámnak ez a legerősebben favorizált válfaja néhány évvel ezelőtt el nem képzelhető magasságig emelkedett a többi reklámeszköz fölé, úgy ötletben, mint művészi kifejezésmódban. Ma, egyes, igen kisszámú tehetség rányomta bélyegét és az utánzók gárdáján kívül mindenütt csak régi formulák ismétlődésével és gyenge variációjával találkozunk. Talán az egyetlen idegenforgalmi plakát az, mely itt-ott, például Magyarországon is, üdítő kivételt jelent, de a kereskedelmi plakátok hanyatlása elszomorító. Érdemes lenne ennek okait kutatni, a baj forrásáig jutni és panaceáját meglelni. Mert a plakát, mint a nagy tömeget legjobban befolyásoló reklámeszköz, ízlésével irányt szab az egyéb reklámeszközöknek. Feltűnő a magazinok borítékainak művészi szintemelkedése, az olaszoknál a „Natura" c. lap fedelének hatása, az amerikaiaknál a zseniális francia

Könyveshéz

Rados Jenő: Magyar kastélyok

A Királyi Magyar Egyetemi Nyomda a *Műemlékek Orsz. Bizottságával* karöltve közreadja *Magyarország művészeti emlékeit. Négy* hatalmas kötetben, a magyar nyomdaművészet legfinomabb eszközeinek felhasználásával. Gerevich Tibor egyetemi tanár, a sorozat szerkesztőjének véleménye szerint: „A méltó és hiteles nagy összefoglalás órája csak akkor üthet, ha az anyaggyüjtést nagyjában elvégeztük." Ezt az anyaggyüjtést indította el a Magyarország Művészeti Emlékei c. sorozat, melynek immár a harmadik kötete jelent meg.

Rados Jenő: Magyar kastélyok c. kötete művészettörténetünk fontos emlékeit gyüjtötte össze. Az összegyüjtésen túl a szerző elvégezte az emlékek tipusszerinti rendezését is, s fölsorolja mindazt, ami az emlékeket még érdekesebbé teszi, elsősorban a kastélyokhoz fűződő család- és társadalomtörténeti, ízlés- és művésztörténeti szálakat bogozza ki. A kastélyépítészetnek egyes korokban különösen nagy a jelentősége. A középkorban a templomok jelentőségével egyenértékü, a XV. és a XVI. században fontossága a városi palotákéhoz hasonlítható, s különösen a barokk korban, s némileg még a neoklasszicizmus és az empire idején is, a kastélyok az építészeti stílusfejlődés fő hordozói, zászlóvivői. Jelentősek a kastélyok abból a szempontból is, hogy *rajtuk keresztül élénken megláthatő az az erősen magyar bélyeg, mely minden időben átformálja a közvetlenül külföldi tervezőktől származó épületeket is.* Aki csak végiglapozza a könyvet, az is fölfedezheti a magyar élet berendezettségével, a magyar gondolkodás és ízlés hajlamával összefüggő, pontosan kimutatható sajátosságokat. A gótikus tatai kastély, mely a XIX. században romantikus stílusban újjáépült, épp úgy megmutatja ezeket a vonásokat, mint a sárosi, szepesi kastélyok, a magyar reneszánsz nagy építményei, megmutatják a magyaros sajátosságokat az u. n. Grassalkovich stílus emlékei is. Általában a kastélyok és rajtuk keresztül építtetőik mindenkor a nyugati műveltség közvetitői és átültetői voltak. Ez az átültetés a magyar lélek formáló erejével jól sikerült.

Ezeket a gondolatokat különösen ma nem árt újra és újra kifejeznünk. Olyan időkben élünk, amidőn a magyar kultúra magyarságát éppen arrafelé kell erőteljesen hangsúlyoznunk, amerre pedig egy tőlünk alapvetően más formája és érzése az életnek alakult ki, amely úgy politikai, mint művészeti, mint pedig népi akarásánál fogva, merőben más volt, mint a mienk. A Rados Jenő által nagy szorgalommal összegyüjtött kastélyanyag is jól megmutatja azt, hogy Magyarországon az utolsó félezer évben oly nagyúri magyar életformák virágzottak, amelyek a nagy napnyugati kultúra, elsősorban mindig latin hozadékát is teljesen magyar kultúrszándékok megvalósulásává formálták át.

A barokk-korban, amidőn a magyar királyság a római szent császári eszme örököseinek, a Habsburgoknak, ú. n. örökös tartományaival termékeny házasságban egyesült — Mária Terézia hatalmas és emberséges jogara alatt kialakult egy középeurópai kultúra, amely felsőrétegként és a lokális színeket jól átbocsátva, belepte a Habsburg birodalom egész területét. Az ausztriai német kultúra — amely épp annyira latin volt, mint a mi kulturánk — a magyar kultúrszándékkal karöltve kialakította a Habsburg barokkot, amely Itália — Észak-Itália és Róma — barokk formáinak emlőin nevelkedett. Ez a barokk kultúra lett volna hivatva arra — s Mária Terézia uralma a bizonyíték rá, hogy betölthette volna hivatását, — hogy a Habsburg birodalom területén egy, az ausztriai és a magyar hagyományok bilance-án nyugvó „Középeurópaiság" alakuljon ki. Ezt a megnyugtató fejlődést azonban előbb II. József korlátoltsága, majd a feltörekvő apró nacionalitások túlzó és oktalan nacionalizmusa mindörökre tönkretette. Már Rados könyvének vége felé is erre mutatnak az utolsó, stílustalan kastélyok, melyek pózos unalmukkal már jelzik, hogy a formák kiürültek, a Monarchia-i gondolat megrokkant s közel az idő, midőn a régi fényes kastély fejünkre szakad. Középeurópa Habsburgi egyensúlya után Középeurópa dinamizálása következett, azaz egy idegen barbár elem jelent meg ezen a földön, amelyen kétszáz esztendővel ezelőtt — mutatis mutandis — Mária Terézia barokkjában Középeurópa Hunyadi-eidosa a Mátyás-alatti reneszánsz állam modernizált formája volt megjelenendő.

Rados Jenő könyvének végiglapozása távoli tanulságokat mozgat meg olvasójában, öntudatra és történeti belátásra nevel — s nagy tudományos értékétől eltekintve napjaink egyensúlyvesztett áradásában ezért is örömmel kell fogadnunk megjelenését.

Ferdinandy Mihály

Kozocsa Sándor: Bevezetés a bibliográfiába

Sokan kézlegyintéssel, fölényes és lemosolygó tekintettel szokták elintézni a filológust és a bibliográfust, mint olyanokat, akik könyvtárszobák mélyén, elbújva, porosodva „bogarásznak", „jelentéktelen" adatok után kutatnak. Ez az elbánás igazságtalan és sértő. A bibliográfus munkáját csak az mosolyogja le, akit nem fütenek tudományos célok, aki nem tud örülni a tudomány haladásának s a felfedezés édes izgalmának. Mert a bibliográfus is lehet kedélyes és „társasági" ember, nem kell benne okvetlenül könyvrágó molyt keresnünk.

Kozocsa Sándor, a kitűnő fiatal irodalomtörténész és bibliográfus, művében azt akarja elsősorban bebizonyítani, hogy a bibliográfiának is megvan a maga tudományos létjogosultsága, sőt: „A bibliográfia a szellemi alkotások leíró felsorolásának ismerete, azért végső fokán a tudományok lelke."

Ezt a mondatot nemcsak a lelkiismeretes és mintaszerü tárgyszeretet diktáltatta Kozocsával, hanem maga az igazság: a szakmüvek pontos és hiánytalan rendszerezése nélkül nem lehet tudományos munkálkodást vállalni, mert a tudományos tevékenység első követelménye, hogy tisztában legyünk a szakkérdéssel, annak részleteivel, törvényeivel és lehetőleg a történetével. Márpedig a bibliográfia az az ugródeszka, amelyen át lehet lendülni a szaktudományok teljes irodalmának a területére.

Midőn Kozocsa Sándor a bibliográfia fogalmának meghatározásától és fejlődésének ismertetésétől kezdve, annak rendszereihez és problémáihoz vezeti az olvasót, az ilyennemü művek között a magyar irodalomban egyik kezdeményező lépést tette meg. Ennek ellenére ezt a művet a fogalmak alapos és megfellebbezhetetlen ismerete, elmélyült alaposság, megható tárgyszeretet és biztos önkritika jellemzi.

B. F.

Iczkovits Emma: Az erdélyi Fehér megye a középkorban

A fiatalabb magyar történészgeneráció hálás témával foglalkozik akkor, amikor Nagymagyarország egyes vármegyéinek kialakulását és a középkori vármegye népének életét rajzolja meg. Olyan tudományág ez, amely mindeddig el volt hanyagolva történeti irodalmunkban, pedig — különösen a háború után — életbevágó fontosságúvá lett. A román és csehszlovák tudomány mindent megtett arra, hogy tudományos bizonyítékokkal kápráztassa el a külföldet, bizonyítgatva azt, hogy a Felvidék és Erdély őslakói nem magyarok voltak, hanem a románok és szlávok, akiket a honfoglaláskor a magyarok letiportak és ezer esztendeig elnyomtak.

Terészetes az, hogy a magyar tudománynak felelni kell ezekre az állításokra és bátran szembenézve a tényekkel, tudományos módszerekkel kell bebizonyítani azt, hogy milyen szerepet játszott a magyarság a középkorban a ma más nemzetiségek által lakott helyeken. Erre vonatkozólag a helytörténetnek kell megadni a választ, amely okleveles adatok alapján tudja bebizonyítani egy-egy vármegye lakóinak nemzetiségét, valamint azt is, hogy körülbelül milyen időben és milyen számban szállták meg a később betelepedő idegen népek. Segítségül hívja a nyelvtudományt igen nagy eredményt lehet felmutatni.

Iczkovits Emma dolgozatában az erdélyi Fehér megyét választotta témájául. A nagy kiterjedésü királyi vármegye még Szent István korában alakult, mint a királyi birtok része s lakóinak legnagyobb része magyarokból s a honfoglaláskor itt lakó bolgár-szlávokból állott. Csak a XII. századtól kezdve változott meg néprajzi képe a betelepülő oláhok és szászok miatt. Mindazonáltal magyar jellege sokáig megmaradt s csak az újkorban alakult át nagyrészt idegen nemzetiségü megyévé. A tanulmány szerzője igen nagy gonddal végezte kutatásait részint Alsófehér megye levéltárában, részint pedig az Országos Levéltárban s nagy pontossággal tudta a látszólag jelentéktelen adatokból megállapítani a középkori megye településtörténetét a megye kialakulásától kezdve a középkor végéig.

Reméljük, hogy a Mályusz professzor által kezdeményezett település- és népiségtörténeti kutatás tovább fog folytatódni, mert minden egyes megye feldolgozásával nagy lépéssel jutunk közelebb a középkori Magyarország megismeréséhez.

L. T.

Telefonszámaink:

Szerkesztőség . . . *128-428
Kiadóhivatal . . . *126-726
Hirdetésosztály . } *120-130
Könyvosztály . . }

László Tóth: La lingua magiara

Már régóta örvendetes figyelemmel kísérjük a *Regio Istituto Superiore Orientale* működését. A keleti nyelvekkel és kultúrákkal foglalkozik ez a nevezetes intézmény, amelynek székhelye Nápoly, a II. Frigyes sziciliai király által az arab szellem égisze alatt alapított híres egyetem.

Pár hónappal ezelőtt a Nápolyi Keleti Intézet — magyarul így nevezhetjük — „La lingua magiara" címen magyar nyelvtankönyvet bocsátott ki — magyarul tanulók részére. A könyv szerkesztője fiatal magyar tudós: *Tóth László* dr., a Római Collegium Hungaricum titkára, a római egyetemen a magyar nyelv lektora. A 220 oldalt számláló díszes kötetet a kitűnő magyar fametsző, a szegedi fiatalok Művészeti Kollégiumából kikerült, *Buday György* illusztrálta. Már ebből is láthatjuk, hogy ezúttal nem közönséges, kétségbeejtő unalmú nyelvkönyvről van szó, hanem rugalmas, érdekes, színes, mulatságos alkotásról, amelynek lapozgatása és tanulmányozása nem elkedvetleníti, hanem felajozza az olasz érdeklődöt — a mi nehéz, küülönleges szerkezetü nyelvünk megtanulására.

A könyv szerkezete a lehető legegyszerűbb, a lehető legáttekinthetőbb és ugyanakkor a lehető legötletesebb. *Tóth László* csaknem teljesen mellőzi a szokásos nyelvtani apparátust, amelynek nagyképü unalma már eleve visszariasztja az épeszű olvasót nyelvkönyvek tanulmányozásától, mellőzi azt a szörnyűséget, amidőn egy-egy család fiktív életén keresztül avatódnak be az idegen nyelv szókincsébe és morphéjába. (Erős a gyanúm, hogy Signor Bianchi és pedáns, jóltanuló, fantáziátlan családja, akik akkori olasz nyelvkönyvem minden lapján szerepeltek, volt az oka annak, hogy diákkoromban kedvemvesztve abbahagytam az olasz nyelv studiumát.) Tóth László példatára ilyenek helyett költőink és népünk szállóigévé lett mondásainak gyönyörködtető és üdítő gyüjteménye. E réven válik aztán a magyar olvasó számára is érdekessé és fontossá. Nyelvkincsünk gazdag gyüjteménye ez a könyv s ugyanakkor a magyar szókincsnek és gondolatformának tükröződése a szellemünknek legjobban megfelelő módon latin kultúra szókincsében. Ez különben a könyvnek az az érdeme, amely messze kiemeli a nyelvkönyvek tengeréből és a magyar kultúra szempontjából is fontossá teszi.

Nézzünk néhány példát. Tóth László ilyen példákon magyarázza az olaszoknak a magyar számneveket: „Ezerszer Messiások A magyar Messiások"; — a mutató névmásokat pedig e módon: „Ezt a kerek erdőt járom én, Azt a barna kislányt várom én, Az a barna kislány viola, Én vagyok a vigasztalója."

Az a reményünk, hogy Tóth László színes és nívós könyve, Buday György ötletes magyarázó jegyzeteivel használa válik Kis-Magyarországnak a nagy Itália földjén s ebben a reményünkben köszöntjük melegen a messzi Rómába szakadt fiatal tudóst és kitűnő munkatársát, a művészt.

(fym)

Jackson B. Hampton: The post-war world

A világháború utáni történelem megírása nem könnyű feladat. A különböző problémák annyira összekapcsolódtak egymással, hogy csak olyan historikus próbálhatja meg ennek a kornak megrajzolását, akinek alapos politikai és közgazdasági iskolázottsága van. Nehéz a helyzet amiatt is, mert a legújabb korral foglalkozó történész nem fordulhat a levéltárak kényelmes aktacsomóihoz, hanem össze kell keresnie a megbízható forrásokat — főként hírlapokat és a politikai élet vezetőinek visszaemlékezéseit: hogy rekonstruálni tudja saját korának történetét.

A kíváló angol szerző, akinek munkája több bővített kiadást ért meg, szinte csodálatraméltó feladatot vállalt azzal, hogy egy nem is túlságosan vastag kötetben összeállította a háború utáni kor történetét. Természetes, hogy nem foglalkozhat minden egyes állam belpolitikai fejlődésével részletesen, de ez talán nem is fontos. Legfőbb érdeme abban van, hogy tisztán látja azokat a szellemi mozgalmakat, amelyek korunkra hatást gyakoroltak s olyan világos fejjel tud ítéletet mondani felettük, mint aki messze távolból — sine ira et studio — szemléli az eseményeket. Felül tud emelkedni a kicsinyes elfogultságon és tisztán látja a versaillesi békemü nagy hibáit és a Népszövetségnek, valamint az entente által konstruált egyéb intézményeknek hibáit s azt a rövidlátó politikát, amelyet a legyőzött államokkal szemben folytattak a győzők. Kíméletlen szavakkal ítéli el a győztes államok vezető politikusainak gőgjét, amely Angliát -s Franciaországot újból olyan helyzet elé állította, mint amilyenben 1914-ben került. Megbízható adatok alapján írta meg a kommunista Oroszország különböző fejlődési fokozatait, világosságot vetve a szovjet belső és külső céljaira.

Nagy értéke a könyvnek az, hogy összefoglaló képet nyujt nemcsak Európa politikai fejlődéséről, hanem a többi földrészek történetével is részletesen foglalkozik. A mai ember sok tekintetben idegenül áll szemben azokkal a problémákkal, amelyek Keletázsia, vagy Afrika lakóit foglalkoztatják, nem ismeri a kínai nacionalistáknak, a pánarab mozgalom vagy az indiai angolellenes összeesküvések céljait és okait. Pedig a háború óta ezek a távolkeleti vagy afrikai problémák éppen olyan fontossá váltak, mint az európai államok sorsa. Azt hisszük, minden müvelt ember nagy haszonnal forgathatja ezt a könnyed stilusban megirt könyvet, mely rövid és világos tájékoztatást tud adni a legujabb kor világtörténetéről.

Lengyel Tamás

Boldog Özséb élete

Özséb kanonok szent, remete és rendalapító életének felvázolása az a kis könyvecske P. *Gyéressy* Ágoston tollával és lelkével, — hogy példa és bátorítás és figyelmeztetés legyen számunkra. És még valami: hogy Boldog Özséb, az egyetlen magyar rendalapító kultuszának római jóváhagyása mellett egy táborba gyüjtse a magyar katolicizmust, amint a pálosok egyik, XVI. századbeli nagykáptalanja elő is írja: a szentéletü testvérek ereklyéit szorgalmasan gyüjtsétek össze, életüket és példájukat könyvekben írjátok meg és végül, ha lehetséges, a testvérek egyhangú beleegyezésével kérjétek a Szentatyától azoknak szenttéavatását. Ennek a nagykáptalani utasításnak szolgálatára íródott Boldog Özséb életrajza és nekünk annál inkább kedves ez, mert Özséb kanonok szentsége mellett magyar is volt.

De profundis

Irta: Veér Gábor

A neckarvölgyi Winnenthal-kastély valamikor víg napokat látott. Mint a német lovagrend egyik württembergi vára gőgölt az előtte hunyászkodó vidék fölött. Tehette. Mert a fehérpalástos lovagok nem ismerték a tréfát, kivált, ha sokféle előjogaikról volt szó. Éppúgy bántak el a frank kereszténnyel, mint a szaracén, kun, porosz, vagy akármilyen pogánnyal. Nem is mert bolondozni velök senki.

Paraszti mondás szerint: Inkább tízszer mondj nemet a szentnek, mint egyszer a rendnek!

A sors azonban nagy tréfakedvelő. Közismert iróniája legtöbbször kesernyés ugyan, de a történelemkönyvek százai bizonyítják, hogy igaz. Igy 1832-ben Winnenthal büszke lovagvárából — őrültek háza lett. Gondtalan, pazar urak tanyájából örökké tépelődő, elborult elmék, esett nyomorultak rém-hona. Élettől, jókedvtől, bőségtől duzzadó okosok helyére halállal, bánattal, nyomorúsággal eljegyzett bolondok kerültek, az örömök hegye siralom völgyévé változott.

Bolondok háza! Kinek nem szorul össze a szíve a szó puszta hallatára? Ha az emberi szenvedés végtelen hegyláncának erre az egyik legkimagaslóbb, legszédületesebb csúcsára gondol? Kinek nem fut keresztül az agyán a primitív népek vallásos irtózata, tisztelete, félelme és rajongása — mint valami szellemi hideglelés? Valahogy érezzük, hogy az őrült megszállott lény és mágiák szele lengi körül. Hogy olyan határok fölött lebeg, melyeknek már elképzelése is megborzongtatja lelkünket. Mintha egy könyörtelen kéz a Titkok Világának fátylát bolygatná, amihez nyúlni azonban szentségtörő, szörnyű vakmerőség, vagy — vagy kétségbeesett, emberfölötti igyekezet, hogy megmentsük a menthetetlenül elítélteket! Mert a szent őrültség költők, próféták, ihletett szívek menedéke...

*

1844 október 22-én Winnenthal névsorába új nevet írnak: *Nicolaus Franz Niembsch von Strehlenau* és zárójelbe hozzátéve írói nevét: *Nicolaus Lenau.*

Ekkor lépi át a szomorú küszöböt minden idők egyik legszebb költői lángelméje — és tegyük bátran hozzá: egyik legnagyobb magyar költője. De nem azért, mert Lenau Magyarországon született, hanem, mert mindig kimutatta és a „nyílt színen": őrültségében még jobban, mint azelőtt, hogy „lelkileg" magyarnak érzi magát. Természetesen mindig csak ember-volta *után.* Aminta „*Talpra magyar*" költőjének szívében is a „*világszabadság*" vezércsillaga ragyogott mindenekfölött.

*

Az első borzalmas év háromnegyed része már lepergett. Ekkor látogatta meg a beteget legmegértőbb, legbensőségesebb barátainak egyike, gróf Auersperg, aki Anastasius Grün név alatt maga is komoly írói tehetségről tett bizonyságot, mint ember pedig maradandót alkotott: egy tiszta élet emlékezetét.

Lenau a nagy, az őrületesen szenvedők mámorával ismerte föl barátját és sírva borult a nyakába. Azután hegedűjéhez rohant.

— A legjobbnak — a legszebbet! — kiáltotta magán kívül.

A hangszerből tűznyelvek csaptak elő. Az őrültség varázsába hullott költő magyar motívumokból összeállított csodálatos fantáziát, démoni zenekölteményt, megrendítő, hangokba öltöztetett lélekvallomást rögtönzött Guarneriusán. A négy húr először ujjongott, majd elképzelhetetlenül fájdalmas zokogásba tört ki. A jajveszékelés tűrhetetlenségig fokozódott — és belerohant az őrültségbe!

— Hallod?! Hallod? !!... Most Most kezdődik!!

Lenau bizonyára „hallotta". De „emberi fül" számára a műremek most már éktelen hangzavarrá vált.

A költő nagy, bánatos szeme kacagott, arcát beragyogta másvilági boldogság! Mint ahogy az üdvözülteket képzeljük a mennyországban.

Őrjöngő üveghangok visítottak. Csörömpölés, mintha követ vágtak volna a hegedűbe és a hangszer darabokra törik. Lenau kitátotta száját és a gyönyörök paradicsomában úszó tekintete a fájdalom pokoli mélységébe szakadt. Vonóttartó jobbja megállt a levegőben, egy nagyot rándult és lehullt, mint szívenlőtt madár.

A beteg megperdült sarka körül és ágyára esett. Pár percig mozdulatlanul ült, majd megint felugrott és a vonóval vívókard-mozdulatokat végzett.

— Terc, kvart, terc! Nesze! Nesze!... Ha, ha, ha! Azt mondják, ez az őrültek háza, pedig ez a pokol! És benne Lenau-Theseus: *Sedet aeternumque sedebit...*

Auersperg csillapítólag mondta:

— Ugyan, ugyan... A pokol egészen másképp fest...

— Ne hazudj, ne hazudj! Hallom a haragvó istenek szavát! *Quos vult Jupiter perdere, dementat prius!* Először költők, aztán őrültek leszünk — ez a sorrend! Niembsch elveszett! Mert, mert... mert nem tudom miért?! Mert itt előbb-utóbb mindenkinek meg kell őrülnie!... Mindenkinek!... Tudod te, honnét beszélek én hozzád? Feneketlen szakadék feneké-ről! Nemcsak képletesen és költőileg! Valóságos mélységek poklából, amiről Dante nem is álmodott! Amikbe csak szentek és őrültek zuhannak, zuhannak örökösen! Onnét beszélek én: *De profundis!*

— Kedves barátom...

— Ne ámíts, ne hazudj! *De profundis!*

— Ne mondj ilyet... és éppen ma, a születésnapodon...

— Ó! te azt hiszed, én ma 43 éve születtem? Akkor ti nem tudtok semmit odafönn, odakünn! Az értelem nem engedi meg! Ahhoz, hogy a titkok szörnyű és végtelen könyvének első sorait kibetüzze az ember, ahhoz, ahhoz barátom először meg kell *őrülni* és idekerülni a *mélységbe!* Nem csak félig, mint a költők teszik! Hanem kilenctized részben, mint én, mint mi itt lenn valamennyien! Pedig... pedig még mi se vagyunk az egészen igaziak!...

Auersperg legjobbnak találta, ha nevet. Erre Lenau is megkönnyebbült.

— Igazad van! Nevessünk, ha, ha, ha! Sírni semmin se érdemes!... Csak ez a bolond hangszer ríkatott meg!

Hegedűjét az ágyra vágta.

— Most már megint eszemnél vagyok — de csitt! Azoknak nem szabad tudnia!

Lenau az ajtóra mutatott.

— Mert ők azt hiszik, a bolondok mindig bolondok. Sajnos, borzasztó, hogy ez nem igaz! Rettenetes! Éppen ebben rejlik leggonoszabb szerencsétlenségünk!... Amint az „*Albigenser*"-ben mondom:

„*Nur unser Landsmann lindert unsre Not,*
Der alteste Zigeuner nur: der Tod!"

A költő barátjához hajolt és titokzatos arccal fülébe suttogta:

— Mert én tudom, hogy a halál *tényleg cigány!* Nagy titok, de: én na-gyon jól is-me-rem őt! Tö-ké-le-te-sen! Rokonom!!... De csitt!... Rokonom, mert a Niembschek eredetileg Niemtzek voltak, így hívtak bennünket és sziléziai lengyelek leszármazottai vagyunk! Nicolaus Lenau lengyel-orosz-tatár-magyar cigány! Nicolaus Lenau, azaz Niembsch a világ összes cigányait ismeri!... Apám is, jól tudod, úgy élt, mint a cigány... Anyám se tudott egyhelyben maradni... Nékem is azért kellett Amerikába mennem és mindenfelé! Mert... pszt!... a halál nem ülhet le egy percre sem!... És... és Sophie is cigányleány! Most már tudom!

Arca hirtelen elsötétedett, fogát összeszorította. Auersperg gyorsan a költészetre akarta terelni figyelmét.

— Be kellene fejezned a „*Don Juan*"-t...

Lenau mutatóujjával homlokára bökött.

— Már nem lehet! Vége! Nékem már nincs fejem... csak szívem... Vége! És minek?...

Búcsúztatjuk ezt a világot,
Miből, mivel szítsuk a lángot?
Több fahasábot nem adott a lét,
A tűzhely hideg és sötét.

— U! milyen sötét!... Azt még Don Juan se tudja!... Csak a *visszatérés!* A sötét mélységből való visszatérés! Csak ez ne lenne!

— Milyen visszatérés?

— U! az úgynevezett szellemek!

— Hogy? Te talán a kísérletekben hiszel?

— Hinni? Ha, ha! Te nem hiszel a Napban, ha ragyogni látod?... U! nézz csak oda a sarokba!... Látod?... Onnét mindig lovag lép elő... még Óbudáról ismerem őket, ott jártak el az ablakunk alatt... Mikor Endre magyar király a Barcaságot adta a rendnek, de 1225-ben végleg kikergette őket az országból, mert állam akartak lenni az államban... Látod?...

A beteg a szembenlévő sarokra mutatott.

— Láttad?!... Most rámvicsorogtak és eltüntek... A bitangok! A lovagok, akik többet garázdálkodtak, mint a kúnok, tatárok, bessenyők együttvéve!

— No, no!

— Miért no, no? Ami igaz, az igaz, akár a németekről, akár az indiánokról, akár lovagokról, vagy szerecsen rabszolgákról van szó!... Csak nem bújik ki belőled a gróf, az Auersperg, az ősiség?... Azért vagyok költő és bolond, hogy az igazat mondjam, nem?

Lenau hamiskásan hunyorgott barátjára.

— Tudod, mit mondott a legnagyobb német: „Die lieben Deutschen kenn ich schon..."

Auersperg fölnevetett.

— Goethe sok mindent mondott, Niki. A többek között azt is, hogy a költői igazságszolgáltatás abszurd! Nagyon jól tudjuk, hogy igaza van...

Lenau a bolondok különleges ravaszságával somolygott és titkolódzva suttogta:

— De én azt is tudom, hogy ezt a kegyetlen igazságot *mikor* mondta!

1816 augusztus 29-én! Azért tartottam meg ilyen jól, mert azon a napon vallottam először szerelmet! Tudod hol? Tokajban, ahol a borok királya terem! Akkor ért el a szentháromságos mámorok mámora: Szerelem, költészet, ital!... Ó bárcsak hű maradtam volna az én három cigányomhoz, saját versemhez, önmagamhoz! Hogy az életet elpipálni, átaludni, elhegedülni és háromszorosan megvetni kell!... Minap Goethenek is mondtam. Bizony nevetett, de igazat adott nekem.

— Goethenek?

— Igen. Most többször találkozunk... Az öregur szereti az én magyaros mondásaimat. Érthető, hisz végre is mindketten örömmel mondtuk ki az igazat. Őt megóvta őrangyala, vagy a szerencse istenasszonya, vagy Isten tudja, ki? Átvészelte saját Wertherkorát, hogy a Faust-ban aztán ráhúzza erre a világra a vizeslepedőt. Mert ha az emberek olvasni tudnának, akkor Goethet és Shakespearet éppúgy máglyára tennék, mint engem!... Igaz, hogy én amúgy is égek... itt lenn, a pokolban! *De profundis!*

A beteg arcát minden átmenet nélkül megint rémséges fájdalom öntötte el.

— Mire várok, mire?! Az egész élet nagy, ostoba várás! Még egészségesen is. Hát még betegen?! Mire várjak ebben az infernóban? További harcra, őrültségre, szenvedésre?... Nomen est omen. Csatádon születtem, hát csatáznom kellett örökösen! Mi az én „Faust"-om, „Savonarolám", „Die Albigenser" és összes verseim? Nem „csataképek", hanem az öldöklő háború maga!... Engedjetek ki innen! Az én helyem ott van a csatamezőn! Nyilt harcon!... Hallod a harsonát?! Riadót fújnak! A magyar föltámad, Bécs remeg!.. Már itt vannak Schwechat alatt!... Hallod az ágyúdörgést?! Előre magyarok, rohamra dobolj!! Üsd, vágd, nem apád!!

Lenau az asztalhoz rohant és annak alapján őrjöngő ökölcsapásokkal „verte a dobot". Hozzá „*Mischka an der Theiss*" című költeményéből üvöltötte:

„*Krieg soll's geben!*
Die Husaren sollen leben!"
Hurrá, hurrá, hurrá!

Vajjon Lenau a költő, látnok és őrült hármas viziójában 1848 szabadságharcát látta-e? Ki tudna erre válaszolni?...

*

Az augusztusi Nap utolsó vörhenyes sugarait szórta az ablakra. Lenau már régen elcsöndesedett. Mint halálosan beteg sasmadár gubbasztott a sarokban. Negyed órákat hallgatott, meredten maga elé bámulva, teljesen megfeledkezve barátjáról. Néha-néha magyar nótákat dúdolt, közben fütyült és dünnyögött. Majd megint rendesen beszélgetett, amíg ismét elmerült a „mélységbe".

— Járom a semmit... — mondta egyszer.

— Sötét van, sötét... Ti nem tudjátok, mi a sötétség... *De profundis!*

Arca a mártirok összes szenvedéseiről beszélt.

Pillanatokra megint fölvidult.

— Paripáról paripára, fáj a szívem Katicára... Papirosról papirosra, fáj a szívem egy pirosra... két pirosra... egy, kettő, három, négy, öt, hat, hét...

Lenau jó negyedóráig „számolt". Búskomoran. Majd fölnevetett.

— Nem elég, még mindig nem elég! Mert mindnyájan Don Juanok vagyunk... és Faustok és Savonarolák... És cigányok!

Fölnézett és Auersperg pecsétgyűrűjén akadt meg tekintete.

— Kilencágú korona, kilencágú kancsuka, kilencágú vasmacska... Gróf úr, Ön igazán demokrata! De például Carolina grófnő magamfajta tegnapelőtti nemesembert már be se engedne Purgstall ősi várába! Ahol az Erlach zöld vize is hódolatteljesen folyik el az oligarchikus várfalak alatt...

Elmosolyodott.

— Pedig az Erlach is, a Bodrog, a Tisza is a Dunába ömlik és mindvalamennyien belevesznek a Fekete Tengerbe, a Semmibe...

Lenau betegsége óta megint magyaros kiejtéssel beszélt németül, mint kora ifjúságában. Még az Erlach-szót is magyarosan hangsúlyozta.

— A Bodrog és akármi olyan, mint a Bodri-kutya...

Aztán megint egészen értelmesen beszélt, úgyhogy senkise hitte volna el őrültségét.

Az orvos már kétszer bekukkantott és integetett a látogatónak. De Auersperg nem bírt elszakadni szerencsétlen barátjától. Többször fölállt, megint leült. Ugy érezte, kiszakad a lelke, ha el kell hagynia Winnenthalt.

Lenau megint fölocsudott kábulatából.

— Graf Anton Alexander Auersperg zu Thurn-am-Hart, Freiherr auf Schönberg und Seisenberg genannt Anastasius Grün... ugye jól mondom?

— Igen.

— Elhiszed tehát, hogy most magamnál vagyok?

— Természetes.

Lenau végtelen bánattal telített szemét barátja nemes arcára szegezte, mintha örök időkre emlékezetébe akarná vésni vonásait.

— Auersperg! Barátom! Ugye barátom vagy?

— Igen.

Lenau fölkiáltott, jobban mondva följajdult:

— Ó barátom! Mi van velem?!

Mintha az emberiség minden fájdalma ebbe a rettentő kiáltásba szorult volna össze! Auersperg szemét ellepte a könny.

Lenau kétkezébe temette arcát és suttogta:

— Pisztolyt, kést, az Isten irgalmára! Jézus Krisztus kínszenvedésére! Csak félröfnyi acélt, mely... mely a szívemig ér!... Hogy meghasadjon a sötétség, hogy ne érezzek többé semmit! Semmit, semmit, semmit!!... *De profundis clamavi at te, Domine!*

Auersperg kétségbeesetten ölelte magához a szerencsétlent. Lenau sírvafakadt, de aztán hirtelen kirántotta magát az ölelésből. Mintha már eddig is látta volna, a sarokba mutatott:

— Nézd azt a pókot!... Ő szövi fekete sorsom fonalát!... Több mint 11 hónapja és több mint 11.000 éve ismerem! Ott volt Csatádon, amikor születtem, velem volt, mikor nyaragaltam a magyar pusztát és az amerikai prériket... Velem volt a lengyel mezőkön, a stájer havasokban, velem volt mindenütt! Benn ül a gitáromban, a hegedűmben, verseimben, a szívemben!... Itt jár az agyamban, pontosan tudom honnét meddig!... És a csillagos égbolt tetejéről a sötétségekbe — mindig lefelé, lefelé!... *In infinitum!*

Reszketett a borzalomtól és mint a kígyóbűvölte kismadár meredt a sarokba.

— Auersperg! Látod, hogy e —

— Auersperg! Látod, hogy eszemnél vagyok! Két szemeddel láthatod, hogy nem fantáziálok! Oda nézz! Igaz, vagy nem igaz?

— Igen, ott egy kis pók... dehát...

— Kicsi?!... Ha, ha! kicsi, de éppen elég!... Két sejt még százszor kisebb és mi lesz belőle? Élet és halál! Két sejt: Ennyi a történelem, ennyi az emberiség! Két sejt: ez a világ!

— Nyugodj meg, Niki... nyugodj meg...

— Megnyugodni?! Most?!... Nézd azt a pókot! Mint ereszkedik!...

Mint ott a Nap... Én már tudom,
Hogy a világ már teremtése óta
Sötétedik!
Min lógok én?
Azt hiszed, *egy* fonálon?
Tévedsz, barátom! Jó egynéhány
százon!
Kalimpálok a mélység felett,
Amit úgy hívnak: Élet: Őrület!

Rados Jenő dr

Rados Jenő dr., okl. építész, műszaki doktor, a Budapesti Felső Építőipariskola rendes tanára, törvényszéki hites szakértő, árvaszéki hites szakértő, „A magyar kastély- és lakóház-építészet történeti fejlődése" című tárgykör magántanára. Magántanári képesítése megerősíttetett a volt

M. Kir. József-Műegyetemen 1932. november 14-én, a M. Kir. József Nádor Műegyetemen 1935. október 5-én. XIV., Szabó József-u. 14. Telefon: 1—336—55.

Programmja, a m. kir. József nádor műszaki és gazdaságtud. egyetem az 1937/38. tanév első félévére. 52. l.

Vizsgáló Biz
előadója, a „
Magántanári
1931. május
5-én. XII., Bé

adjunktus, a M
vényszék hites

Első rész.

Rados Jenő dr

Laid

Ki-Kicsoda?

667. l.

Rados Jenő

Élet. arch.

Váljubal

222 l.

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos Uram!

Van szerencsém bejelenteni, hogy lakás- és irodacimem, valamint telefonszámom következőképp változott:

Dr. Rados Jenő épitész-tanár: Bpest, XIV. Szabó József-u. 14. /Iroda: Thököly-ut 74./ Telefon: 13-36-55.

Midőn ezen adatoknak megfelelő helyre való előjegyzését kérem, vagyok

kiváló tisztelettel
Dr. Rados Jenő

Rados Jenő

A.

Műemlékek Országos Bizottsága

H.

IX. Ráday u.

Rados Jenő

A Középkori templomtornyok formai kialakulása típustalkotó országokban c. könyvének (Bpest 1929) ismertetése.

MMÉE Közl. 1932. 39. l.

Olasz festő, XVII. század: Dominikánus szent. Vászon, olaj, 82×66 cm.

Mazzlagh II. 499.

amelyekből azokra a tényezőkre lehet következtetni, amelyek a gyulladás sebességét befolyásolják. Itt a villamos szikra gyújtó hatásának természetét is vizsgálat alá veszi. A láng tovaterjedésének sebességét a gyújtótér kialakítása s az ebből származó gázkeverék-örvénylés befolyásolja.

Külön fejezetben tárgyalja az ú. n. kopogási jelenségeket egyrészt kémiai, másrészt gázdynamikai szempontokból és az eddig kialakult feltevéseket kritika tárgyává teszi. Felsorolja azokat a módokat is, amelyekkel a kopogást meg lehet szüntetni. Itt számos, eddig még sehol sem közölt kutatási adatról is beszámol.

A mű a mótorszerkesztés továbbfejlesztése szempontjából elsősorban műszaki jelentőségű, de ha azt tekintjük, hogy ezáltal a tüzelőanyagok gazdaságosabb kihasználását teszi lehetővé, közgazdasági beccsel is bir. —*on.*

Anstrichtechnik. A német mérnökegylet és a kémikusok egyesülete szakbizottságot alakítottak a festéstechnika kérdéseinek megvizsgálására és az e téren folyó kutatások irányítására. A bizottság a fontosabb eredményeket kiadványsorozatban adja közre, amely kiadványoknak néhány füzetét ismertettük is már. (XII. évf. 284. o.) Az 1931-ben megjelent füzetek anyaga oly tekintélyes, hogy annak részletes méltatása lapunk szűkreszabott kereteiben nem lehetséges. Ezért röviden fogjuk a dolgozatokat ismertetni és a szerkesztőségünk birtokában levő füzetek részletes áttanulmányozását érdeklődő olvasóink figyelmébe ajánlani. Lapunk fentidézett helyein ismertetett **„Mikrographie der Buntfarben"** című hosszabb közleménysorozat után a kiadvány 10. füzetében *Dr. K. Charsius* és *Dr. E. Kindseher* tanárnak tanulmányai foglaltatnak **„Die Reaktionen** anorganischer, basischer **Farbkörper mit Leinöl."** címen. A költséges olajfestés tartósságának fokozására azokat a kémiai folyamatokat vizsgálja, amelyek a festék anyagában végbemennek és ezeknek szabályozására törekszik. Kisérleteit minium, ólomfehér, sulfoólomfehér és zinkoxid festékeken végzi. Az eredmény azt igazolja, hogy a pigmentek megfelelő kiválasztásával a festékanyagok tartóssága kétségtelenül növelhető.

A 11. füzet *Dr. W. Foeldte*-nek **„Untersuchung über Nitrozelluloselacke mit Pigmenten"** című értekezését közli. Ezek a festékek főképen az automobil iparban használatosak. A szerző tehát a vizsgálat alá vett saját keverésű 102 féle festéket az automobiloknál előforduló igénybevétel szempontjából vizsgálta meg. Az eredményeket elmés táblázatban állította össze, amelynek segélyével a lakkok összehasonlítása és kiválasztása könnyen elvégezhető.

A 12. füzetben *Dr. H Wolff* és munkatársainak: *Dr. W. Toldte, Dr. B. Rosen* és *M. Iscovitch*-nak tanulmánya foglaltatik. Címe: **„Vergleichende Untersuchung von Trockenstoffen".** A szerző azzal a kérdéssel foglalkozik, hogy a szárítóanyagok a különféle fémes és szerves festékanyagokkal különböző viszonyok és feltételek mellett milyen módon viselkednek. A hőmérséklet, légnedvesség, világosság befolyása a száradás időtartamára és lefolyására. Kályhában való szárítás viszonyai. Külön fejezetet szentel a különféle szárítóanyagokkal kezelt festék filmrétegek szilárdsági tulajdonságainak ismertetésére. Végül a vízfelvevőképességet és a rozsdavédő tulajdonságokat tárgyalja.

A 13. füzetben *Dr. H. Wagner* tanárnak és *Dr. G. Hoffmann* vegyésznek **„Vergleichende untersuchungen über Substrat und Verschnittfarben"** című értekezése foglaltatik. Sok esetben technikai és gazdasági okokból (a tiszta szín igen drága) színtelen anyagokat, ú. n. substratorokat adagolunk a festékanyaghoz a gyártási mód szerint (nedves vagy száraz) a címben megjelölt két féle festéket nyerhetjük. A festékek összehasonlítása és azoknak a technikai és gazdasági szempontoknak az ismertetése, amelyek a kétféle gyártási módszernél adott esetben előnyt nyújtanak.

A fentiekben ismertetett füzetek a VDI-Verlag kiadásában folytatólagosan jelennek meg. Beszerzési áruk a terjedelem szerint 4—7 RM közt változik, amire vonatkozóan szerkesztőségünk készséggel ad bővebb felvilágosítást. —*on.*

FOLYÓIRATSZEMLE.

A Folyóiratszemle-rovatban feldolgozott folyóiratok címeinek rövidítései:

A és M	Autó és Mótorujság.
AK	Anyagvizsgálók Közlönye.
Auto	Autó.
Av	Aviatika.
AEGM	A. E. G. Mitteilungen.
Atti Mil	Atti del Sindicato provinciale fascista Ingegneri di Milano.
Bi	Der Bauingenieur.
BKL	Bányászati és Kohászati Lapok.
BW	Bauwelt.
BZ	Borsig Zeitung.
Bouw	Bouwbedrijf.
Ch R	Chemische Rundschau.
CAM	Compressed Air Magazine.
DBM	Der Baumeister.
DBt	Die Bautechnik.
DBZ	Deutsche Bauzeitung.
DW	Deutsche Wasserwirtschaft.
El	Elektrotechnika.
ÉJÉM	Építő ipar, építő művészet.
ÉSz	Építő ipari Szemle.
ETZ	Elektrotechnische Zeitschrift.
Eng	Engneering.
ErR	The L. M. Ericsson Rewiew.
FE	Föld és Ember.
FGI	Forschung auf dem Gebiete des Ingenieur-wesens.
Ganz K	Ganz Közlemények.
GK	Geodéziai Közlöny.
HK	Hydrologiai Közlöny.
Ind Ch	L'industria Chimica.
Junkers N.	Junkers Nachrichten.
Kf	Községfejlesztés.
KW	Krankenhauswesen.
LTT	La technique des Travaux.
MB	Moderne Bauformen.
MÉM	Magyar Építő Művészet.
MGHH	Mitteilungen aus den Forschungsanstalt-des G. H. H-Konzerns.
MKBT	Maschinenkonstructeur—Betriebstechnik.
MMÉEK	Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye.
Mk—Bt	Maschinenkonstrukteur Betriebstechnik.
MMÉEKHF	Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye havi füzetei.
MK	Műszaki közlöny.
MKSz	Magyar Katonai Szemle.
ML	Műszaki Lap.
MP	Magyar Pósta.
Műl	Művezetők Lapja.
MVK	Magyar Vasút és Közlekedés.
Mbau	Maschinenbau.
PMK	Magyar Pósta. Műszaki Közlemények.
RAm	Rádió Amatőr.
RO	Revue d'Optique.
SBZ	Schwezerische Bauzeitung.
SIPH	Sciences et industries photographiques.
SkFZ	Die Kugellager Zeitschrift.
SZ	Siemens Zeitschrift.
SHE	Stein Holz Eisen.
Sz Sz	Szegedi Szemle
TF	Tér és Forma.
TTK	Természettudományi Közlöny.
T i d L	Technik in der Landwirtschaft.
VÉ	Le véhicule électrique.
Vkk	Vasúti és közlekedési közlöny.
V L	Városok Lapja.
V Sz	Városi Szemle.
W	Das Werkzeug, az Mk-Bt (l. ott.) folyóirat állandó melléklete.
W u W	Wasserkraft und Wasserwirtschaft.
WM	Wasmuths Monatshefte.
Wo	Die Wohnung.
Ww	Die Wasserwirtschaft.

ben Csonka-Magyarország, részben a megszállt területen állók ugyancsak kitűnő példái a hazai barokknak. Majd az újabbkori kastélyok kerülnek bemutatásra. Ezek közül különösen Csákvár, Alcsut, Lovasberény, Gyömrő, Bajna, Bodajk azok, melyek a nagyszámú gyűjteményből úgy architektúrájuk, mint festői beállításuknál fogva kiváltképen megkapják a műben lapozó szemlélőt. A képsorozatot követő és alaprajzokkal bővített adalékok, értékes tartalmukkal a történelmi hátteret kívánják szolgáltatni.

Jelen ismertetés hiányos volna, ha nem emlékeznénk meg a mű külalakjáról, erről az izléses és minden tekintetben gondos, a kiadók nemes intencióihoz méltó megjelenésről. A szak- és laikus közönség egyaránt elismeréssel köszönti e művészi kialakítású szép könyvet.

Fridrich Lóránd.

Inhaltsverzeichnis der Zeitschrift für angewandte Mathematik und Mechanik. 1921—1930. VDI-Verlag kiadása, Berlin 1931. *Ára fűzve 8 RM.* A német mérnökegylet kiadásában megjelenő folyóiratnak első tíz kötete tulajdonképpen ezzel a tartalomjegyzék füzettel vált teljessé. Az 52 oldalas könyvecske három csoportban foglalja rendszerbe a folyóirat első tíz kötetében megjelent dolgozatokat. Az első rész a szerzők betűrendes névjegyzéke. A második ugyancsak betűrendben, de tárgy szerint csoportosítva sorolja fel a munkákat. A harmadikban a lapban megjelent kisebb közlemények (szemlék) és könyvismertetések címe található meg. A könyv azonban nemcsak a folyóirat kiegészítő füzeteként becses, hanem bibliografiai forrásmunka gyanánt is igen hasznos.

Dauerfestigkeit von Stählen mit Walzhaut ohne und mit Bohrung von Niet- und Schweissverbindungen. Írta: *Otto Graf.* VDI-Verlag kiadása 1931. Din A5 IV/42 oldal, 87 ábrával, 4 táblázattal. *Ára f. 6.50 RM.* Szerzőt kísérleteinek végrehajtásánál az a tény vezette, hogy a gyakorlatban igen sok esetben alkalmaznak olyan szerkezeti részeket, amelyek hengerelt anyagból megmunkálás nélkül, vagy csak nagyolva készülnek és sok esetben furattal vagy átmenet nélküli megvastagítással bírnak. Ilyen esetekben a tervező mérnök természetesen nem fogadhatja el a gondosan esztergált és csiszolt próbadarabokkal végzett szilárdsági próbák adatait, mert ezek csak ugyanúgy megmunkált és hasonló alakú részek számításánál adnak megbízható eredményeket.

A könyv ismerteti a próbagépeket, amelyekkel egész szerkezeti darabokat lehet a valóságos igénybevételt megközelítő módon terhelni. Szerző szerint u. i. csak az ilyen értelmű vizsgálat ad csakugyan megbízható eredményeket. Ezzel kapcsolatosan egyszerű eljárásokat közöl, amelyekkel a szerkezeti részek anyagának irányadó tulajdonságait elemei szerint is megismerhetjük.

Az anyagok vizsgálatánál rámutat a furatok alakjának és az ismételt igénybevételi szilárdságnak összefüggésére, valamint arra is, hogy sok esetben különféle szakítószilárdságú anyag az ismételt igénybevételekkel szemben hasonló szilárdságot mutat. Igen érdekesek a szegecselt darabokkal végzett kísérletei, amelyeknek eredményeiből a szegecselés módjára igen becses következtetéseket von le. Hasonló vizsgálat alá veszi a hegesztett darabokat is, amelyek szerinte alkalmasak a tág határok közötti lengő terhelések felvételére.

—on.

Der Einfluss von Bohrungen auf die Dauerzugfestigkeit von Stahlstäben. Írta: Dr. Ing. *G. Barner.* VDI-Verlag kiadása, Berlin 1931. Din A5, IV/50 oldal, 60 ábrával, és 19 táblázattal. *Ára f. 5.50 RM.* A gépszerkesztésnél mindinkább előtérbe kerül az a kérdés, hogy a szerkezetek megtervezésénél az anyag szilárdságát mekkorára és milyen módon vegyük figyelembe. Számos kísérlet folyik ezen a téren és egymást érik az elért eredményekről beszámoló dolgozatok. Fentebb ismertettük Otto Graf hasonló tárgyú munkáját. Míg ő egész szerkezeti darabok szilárdsági próbáját javasolja, addig Barner különféleképen megmunkált próbadarabokkal foglalkozik és ezeket az Amsler rendszerű pulsatorgépen vizsgálja. Kutatásainak eredménye nagy jelentőségű és a szilárdságra vonatkozó eddigi felfogással sok tekintetben ellenkező. Így pl. azt találta, hogy egy lágyabb folyt acélanyag ismételt igénybevételekkel szemben majdnem azonos tulajdonsággal bír, mint egy másik, sokkal nagyobb statikus szilárdságú folyt acélanyag.

A kísérletek folyamán igen figyelemreméltó megfigyeléseket tett az ismételt igénybevételnél fellépő szakadási jelenségeket illetően és összefüggést keres a statikus terheléssel előidézett szakadási jelenségek között.

Mint fent is említettük, az anyag tulajdonságainak ismeretében nagyfontosságúak a legújabb kutatási eredmények, mert a gépipar gazdaságos gépszerkesztése csak ezúton válhatik tökéletessé.

—on.

Robert Bosch und sein Werk. *C. Matschoss.* VDI Verlag kiadása, Berlin, 1931. Din A4. VIII/126 oldal, 124 ábrával. *Ára vk. 8 RM.*

A díszes kiállítású könyvet Bosch Róbert 70. születésnapja alkalmából adták ki. A könyv első fejezetében E. *Diesel* Bosch személyiségével foglalkozik. Leírja élete történetét és megvilágítja azt a helyzetet, amelyet Bosch ma a környezetében és a német társadalomban elfoglal. Ez egyúttal példaadás is akar lenni, mert amint Matschoss előszavában mondja — a mai gondterhes időkben nem elegendő, ha az állam kiváló főtisztviselőkkel rendelkezik, külön kimagasló személyiségekre van szükség — és mint ilyent állítja a világ elé Bosch Róbert alakját.

A második fejezetben a Bosch-vállalat fejlődését írja le a mű szerkesztője, ami viszont bátran mondhatjuk kulturtörténeti jelentőséget ad a könyvnek. Mindenki ismeri a gépkocsi kifejlődésének szédületes lendületét, amellyel a még nemrégiben sport vagy szórakozás céljait szolgáló fényűzési tárgy mai gazdasági életünknek nélkülözhetetlen szállító és közlekedési eszközévé vált. És hogy az automobil azzá lett, ami most, azt annak köszönheti, hogy sikerült az eleinte igen veszélyes és sokszor veszedelmes gépet minden tekintetben megbízható üzeművé tenni. Ebben a megbízhatóságban viszont nagy szerep jut a villamos gyújtó és egyéb berendezések tökéletességének. A gyárüzemek ismertetésénél a szerző élénken cáfolja azt az elterjedt felfogást, hogy a gyáros sikerének kulcsa abban rejlik, hogy gyártmányait el tudja adni. Bosch nem ilyen gyáros, ő elsősorban az előállított cikkek tökéletességére törekszik és ebben látja a forgalmazás lehetőségének alapját. Szerző a vállalat ismertetésénél a szociális és népnevelési intézményekre is rátér és nemzet-nevelő szempontból Boschnak ezen a téren kifejtett kiváló ténykedését külön is kiemeli.

A könyv még azok részére is igen becses olvasmány, akik a vállalatot jól ismerik, mert igen mély és megszívlelendő irányelvek tárháza, amire a hazáját és faját szerető embernek különösen szüksége van.

—on.

Entzündung und Verbrennung von Gas- und Brennstoffdampf-Gemische. Írta: Dr. Ing. *Lindner.* VDI-Verlag kiadása. Berlin, 1931. Din. A5 .VIII. 85 oldal 35 ábrával. *Ára f. 7,50 RM.* Azokról a folyamatokról, amelyek a gőzgép hengerében munkakifejtés közben végbemennek, a mérnök ma már teljesen tiszta képet lát mag előtt. Nem így áll azonban a dolog az explóziós mótorok hengereiben előálló égési folyamatoknál. Itt a fizikai és kémiai jelenségek együttes sorozatának felismerése nehezebb feladat elé állítanak bennünket. Épen ezért nagy figyelemre méltó a nem régen megjelent könyv, amely a legújabb kutatási eredmények alapján összefoglalja mindazokat a fizikai és kémiai ismereteket, amelyek a gáz- és éghető keverékek elégésénél fellépő folyamatok részletes megismerésében segítségünkre lehetnek.

Szerző az elégésnél fellépő kémiai átalakulásokat a színképelemzés segélyével határozza meg. Tisztázza a gyulladási sebesség és az égés tovaterjedésének kényes kérdéseit, olyan kísérletekkel kapcsolatban,

ványosságot, amely a nagyközönség ítéletét is meg tudná teljesen győzni a minden elismerést megérdemlő magyar vízimérnöki kar áldásos munkájának helyességéről.

Szöllössy.

Fotogrammétria. Írta: *Kurtz Sándor.* I. rész: *Földi fotogrammétria.* Budapest. 1927. 8, VII + 177 l., 96 szövegábrával. — II. rész: *Légi fotogrammétria.* Budapest. 1929. 8, VII + 276 l., 172 szövegábrával. A M. Kir. Állami Térképészet kiadása és nyomása.

A fenti mű ismertetésére legmegfelelőbbnek tartjuk, ha műegyetemünk kiváló tanárának, *Oltay Károlynak* a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönyében és a Geodéziai Közlönyben megjelent méltatását közöljük mi is.

„*Kurtz Sándor* nyugalmazott ezredes kétkötetes *Fotogrammétria* című műve elsőrendű nyomdai kiállításban, gondos nyomással, műnyomó papíron jelent meg. Ábrákkal gazdagon van ellátva s azok szemléltető anyaga is a legnagyobb gondot árulja el. A könyv kiállítása mintaszerű, mondhatni fényűző. A művet kiadó *Magyar Királyi Állami Térképészeti Intézet* úgy látszik, semmi költséget nem kímélt, de el is érte, hogy a munka külalakja olyan, amilyent csak a leggazdagabb külföldi államok könyvpiacain találhatunk.

Kurtz Sándor könyve mind az ő értékes munkássága, mind a munka tartalma miatt meg is érdemli a gondos kiállítást.

Az ő vezetése alatt rendezkedett be az Állami Térképészet fotogrammétriai felvételek feldolgozására és szerencsésen megválasztott munkatársaival, *dr. Rédey István* és *Hankó Géza* volt műegyetemi tanársegédekkel mintaszerűen szervezte meg a fotogrammétriai osztályt. Sajnos, a szerencsétlen frank-ügy miatt, melybe tragikus módon teljesen a saját hibáján kívül került bele, el kellett hagynia az Intézetet, melyre nézve távozása súlyos veszteséget jelentett. Az ő nagy látókörű vezetését, páratlan szakértelmét alig lehet pótolni. Alkalmam volt meggyőződni arról a bölcs előrelátásról, mellyel az Intézetet fejlesztette s arról a lankadatlan kutató vágyáról, mellyel az Intézet problémáival foglalkozott.

Minden tevékenységében az Intézet valódi céljait tartotta szem előtt s a részletekben is mindig alaposságra törekedett. Az építők közé tartozott s ezért működésével magának is emléket állított. Olyant, amely minden tiszteletet megérdemel. Egészen más, egyáltalán nem geodéziai munkakörből került az Állami Térképészet élére s bár aránylag kevés ideje volt a geodéziai diszciplinák elsajátítására, mégis bámulatos gyorsan és alaposan szerezte meg a kellő szaktudást. Helyes érzékkel főként a fotogrammétriával foglalkozott, mert érezte, hogy ennek gyakorlati művelési terén lehet és kell eredményeket elérni. Tanulmányainak eredményeit foglalta össze a *Fotogrammétria* című munkájában.

A mű nem tartalmaz önálló kutatásokat, hanem mint kompilációs mű igyekszik a fotogrammétria teljes területére, főként a gyakorlat szempontjából kiterjeszkedni. Ezért a tárgyalás sorrendjéül a történeti sorrendet fogadja el s egymásután tárgyalja az egyszerű földi fotogrammétria és a légi fotogrammétria módszereit és műszereit. A szándék mindenütt az ismertetés, a források megjelölése; a kritikát általában mellőzi. Igyekszik mindenütt a lényeget megadni s e célra sok jó sematikus ábrát szerkeszt, illetve közöl más művekből. Részletességre törekedve, gyakran olyan részletekre is kiterjed, melyeknél talán a hivatkozás is elég volna (például az egyszerű hátrametszés, előmetszés képletei stb.) s olyanokra, amelyek már jelentőségüket teljesen elvesztették. Nem értem ide a *mérőasztal fotogrammétriájáról* írottakat, amely fejezetnek nemcsak az elnevezését nem tartom helyesnek, hiszen ennek az eljárásnak a mérőasztalhoz csak annyi köze van, hogy ott is túlnyomólag az előmetszés szerepel felvételi mód gyanánt (de más is, tehát az elnevezés téves s ezt nem menti az sem, hogy a német irodalomban is találkozunk a *Messtischphotogrammetrie* szóval), hanem azt a következtetését sem, hogy „*a mérőasztalfotogrammétria egy már minden tekintetben túlhaladott álláspontot jelent*", „*de ezt is ismerteti*", „*hogy a magyar szakirodalomban ennek a fotogrammétriai eljárásnak is nyoma maradjon*". Az utóbbi miatt nem lett volna szükséges ezt annyira részletesen ismertetni, mert a magyar szakirodalom nagyon jól ismeri ezt az eljárást, amelyet a szerző által nem eléggé ismert mérnöki gyakorlat a jövőben is gyakran fog bizonyos elszigetelt esetekben használni.

A sztereoszkópikus látásra vonatkozó fejezetben nem találom a hivatkozást egy érdemes magyar mérnöknek, *bágyoni Szabó Endrének* alapos tanulmányára, mely „*A sztereofotogrammétria állása*" címen a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönyében jelent meg, s amelyet az Egylet 1914-ben a Hollán-pályadíjjal tüntetett ki. E művet az e tárggyal foglalkozóknak nemcsak magyar vonatkozása miatt kell ajánlani.

A Fotogrammétria II. kötetének 49. lapján említett *bágyoni Szabó István* és *Szabó András* is voltaképen azonosak *bágyoni Szabó Endrével*, az Erdészeti Akadémia volt tanársegédével.

Kár, hogy a magyar fotogrammétria történetét nem ismerteti kellő részletességgel, pedig erre a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönyének régebbi évfolyamaiban sok érdekes adatot lehet találni, hiszen mérnökeink úgyszólván kezdettől fogva használták a fotogrammétriát. Kimaradt *Benes* (műegyetemi tanársegéd) és *Szesztay László* működésének felemlítése, valamint *dr. Tárczy-Hornoch* tanár érdemes irodalmi működésének méltatása is.

De ezek természetesen csak kisebb részletek, amelyek a szerző munkájának értékét nem csökkenthetik.

A szerző munkája fotogrammétriai tudomány leíró részével foglalkozik; kívánatos volna ennek kiegészítése olyan művel, mely a fotogrammétria matematikai és optikai alapelveit *Lambert, Hauck, Finsterwalder*, valamint a jénai optikai tudósok nyomán tárgyalná.

Ez esetben ugyanis nemcsak az eszközöket kezelő technikusok, de a tudományos kutatók is megtalálnák a kutatások részére szükséges alapanyagot. Egyébként a hazai és külföldi folyóiratok hasábjain örömmel látjuk, hogy a szerző könyvében elismeréssel említett *dr. Rédey István* és *Hankó Géza* főtisztviselők a tudományos kutatás terén is szép eredményeket értek el, aminek lehetővé tételében a könyv valóban nagy látókörű szerzőjének is nagy szerepe volt.

Kurtz Sándornak nagy szorgalommal és lelkiismeretességgel megírt művét a legmelegebben ajánljuk nemcsak a fotogrammétriai szakemberek, de az egész mérnöktársadalom figyelmébe."

Magyar vidéki kastélyok. *Dr. Rados Jenő.* Előttünk fekvő mű gazdag gyűjteményét adja a hazai kastélyépítésznek. A hangyaszorgalommal és kitartással végzett, ezideig hézagpótló munka kell, hogy mindenki elismerését vívja ki; különösen azokét, kiknek tudomásuk van az ilynemű munkával járó ezer nehézségről. Az egyes objektumoknak az ismeretlenség homályából való feltárása, azok legtöbbjének úttalan útakon való megközelítése, a felvételezésre való engedélyek megszerzése s végül a már megszerzett képanyagra vonatkozó adatok kikutatása annál is inkább megbecsülésre méltó munkálkodás, mert sajnos a magyar építőművészet történetéről nemcsak, hogy összefoglaló munka nincs, de még hiteles adatok sem állanak rendelkezésünkre oly számmal, hogy azokból ily mű összeállítható volna. Részben hányatott történelmű multunk, mely hazánk nagy területein századokra elnémított mindennemű építési akarást, részben a kultúrforrásul szolgáló adatgyűjtemények, levéltárak és könyvtárak, de főként a magánkézen levő kutatásra alkalmas anyag feltáratlansága hozza magával azt, hogy eddig csak igen kis számú összefüggő építőművészettörténeti tanulmánynak vagyunk birtokában. Mindezen mostoha körülménynek tudatában még inkább üdvözölhetjük örömmel *Rados* művének megjelenését mint oly műét, mely bő képanyagával beszédes módon világít reá egy hazai értelemben vett fényes és gazdag építészeti epochára.

A mű néhány renaissance korabeli kastély (Tata, Sárospatak és Felső-Magyarországiak, azután Nagybiccsi, és Aranyos-Medgyes) bemutatása után áttér a barokk kor hazai reprezentánsaira. Méltó méretben szerepelnek ezek közül a Kismartonban és Eszterházán álló Esterházy kastélyok, melyek nemcsak formai tartalmuk, de kiterjedésüknél fogva is számot tarthatnak a vezető hely elfoglalására. Továbbá Ráckeve, Gödöllő, Nagy-Tétény és számos más nevezetes objektum rész-

szikesítés és kiszárítás vádjával illető cikkek és könyvek részletes bírálata után megállapítja, hogy a támadók mindegyike a vízügyeknek legkevésbbé szakértői közül kerül ki. Megtaláljuk az Alföld öntözésére az utóbbi időben felmerült és kivétel nélkül nem kulturtechnikusok által készített tervezeteket, amelyeknek megállapítja a kivihetetlenségét. A magyar vízimérnöki karból nem hiányzik az öntözés keresztülvivésének akarása, vagy a tudás, azonban e kérdésben igen fontos az óvatosság, a körültekintés. A rossz gazdasági viszonyokat e kérdésnél nem szabad figyelmen kívül hagyni, nemkevésbbé a trianoni megváltozott vízügyi viszonyokat. Az öntözés eredményes terjedése egy új gazdageneráció nevelését kívánja meg elsősorban, amelynek véghezviteléhez mintatelepeket kell elsősorban létesíteni. A kellő megalapozottság nélküli öntözés ugyanoda juttatná az öntözés ügyét, mint ahová a háború után és előtt berendezett öntözések jutottak. Az Alföld elsivatagításának és kiszárításának kérdése tisztázására a szerző ismerteti a különböző esők keletkezésének módját és feltételeit és adatokkal igazolja, hogy erdősítéssel, öntözéssel, de bármilyen emberi eljárással a csapadékot növelni nem lehet, mert az a földfelülettől függ leginkább. Bizonyság erre a tengermelléki vidékek csapadékviszonyai, ahol sok helyen a nagy vízfelület jelenléte dacára a csapadékszegénység még nagyobb fokú, mint az Alföldön.

Adatokat sorol fel ezután annak igazolására, hogy mit jelentettek a hazai közgazdaság szempontjából a vízimérnökök munkálatai. A vízitársulatok kimutatásai szerint a szikesek területe mintegy 80.000 holddal apadt, a korábban mezőgazdaságilag egyáltalán nem hasznosítható terület 200.000 holddal, a szántó-terület közel 1,000.000 holddal, a kataszteri tiszta jövedelem pedig 10 millió pengővel emelkedett. 14 társulat területén 1700 km út és 800 km különféle vasút épült.

Ezt követőleg találjuk dr. *Ballenegger Róbert* közleményét *„A belvizlevezetés, a lecsapolás és az elszikesítés talajtani vonatkozásai"* címmel. Tudományos fejtegetései során ismerteti a legújabb elméletek alapján a szikesek keletkezését és megállapítja, hogy annak a vizek lecsapolásához *semmi köze nincsen.* Ellenkezőleg, *a szikesek javításának legelső kelléke, hogy a vadvizeket lecsapoljuk,* hogy ezáltal a szikeseket megtaláljuk. A lecsapolás nemcsak szikes talajokat eredményezett, annak legnagyobb része jó termőföldet tárt fel.

Beliczay Endre „Vízimunkálatok, egyéb beruházások és a gazdasági válság" című cikkében a gazdasági válság okául a mezőgazdasági túltermelést jelöli meg, amelynek következtében a tengerentúli országok mezőgazdasága a termelési költségeket annyira leszorította, hogy azzal a mi mezőgazdaságunk a jelenlegi viszonyok között eredményesen versenyezni nem tud. Nálunk is meg kell ragadni minden módot a többtermelés keresztülvitelére és az önköltségek csökkentésére. Ennek egyik módja az *öntözés* is, amely azonban *egyedül nem célravezető.* A gazdaközönségtől az öntözéssel való gazdálkodás sokkal erősebb trágyázást, jobb földmegmunkálást kíván. Már a jobb megmunkálás maga is eredményesen fokozhatja a termést, amire sok példát találunk. Állattenyésztésünk fejlesztését jelöli ki célravezető programmul, amelyhez azonban elsőrangú takarmány termelése szükséges. Számadatokkal világítja meg és keresi a jövedelmezőségét a mezőgazdaság eredményes fejlődését elömozdító vízimunkálatoknak.

„Lecsapolás és öntözés. A gazda és a mérnök együttműködése." címmel írt közleményt *Sárkány Béla.* Megállapítja, hogy az Alföld lecsapolása egyrészt szükségszerű, másrészt sehol nagymértékű nem volt. Arra elsősorban a termelés *biztossága* érdekében volt szükség. Kétségtelen, hogy sok elégedetlenséget szül az, hogy a jobb gazdasági viszonyok közt végrehajtott lecsapolások terhei a mai viszonyok között súlyosan terhelik a gazdákat, különösen azokon a helyeken, ahol a lecsapolás után nem terem a föld mindjárt jól, hanem intenzív megmunkálással teli esztendők kellenek ahhoz, hogy a jó termés megindúljon. Az öntözéssel kapcsolatban ő is az óvatosságot ajánlja. Kétségtelenül hasznos az öntözés, de ez még magában véve nem elegendő. Ez intenzív mezőgazdasági kultúrát kíván, tehát az öntözéssel elérhető előnyök előreszámításánál nemcsak a víz árát, hanem azt a sok egyéb kiadást is figyelembe kell venni, amit az intenzívebb gazdálkodás megkíván. Kisérleti telepek felállítása elsősorban a fontos, ahol az öntözések legcélravezetőbb módja, a termelendő növények, a trágyázás, a művelés, a vetésforgó stb. kikisérletezendők. E kisérleteket az államnak kell haladéktalanul megkezdeni és e kisérleti telepek szolgáljanak egyúttal öntözőmérnökök és gazdák kiképzésére is.

Rohringer Sándor közleménye fejezi be a cikkek sorát *„Az Alföld öntözése"* címmel. Ismertetve a hazánkban eszközölt lecsapolásokat és ármentesítéseket, ismerteti a régebben berendezett öntözéseket és megállapítja, hogy azok közül sok azért nincsen ma már üzemben, mert akkor, amikor azok létesültek, még *nem volt itt az ideje* az öntözések bevezetésének. Közgazdasági okok annak bevezetését nem indokolták. Ismerteti ezekután a külföldi öntözéseket s megállapítja mindenütt az azokat elömozdító okokat; így azokat vagy a klimatikus viszonyok, vagy az elnépesedés következtében előállott földszegénység hozta életre, vagy az öntözővíz kedvező jelenléte. Ahol e feltételek nem léte dacára mégis megvalósítottak öntözést, ezt az állam és a magánosok hosszú esztendőkön keresztüli kitartó munkája hozta létre, amely sokszor igen nagy áldozatokat kívánt és sok balsikerrel járt.

A mi viszonyainkkal kapcsolatban megállapítja, hogy a mi klimatikus viszonyaink távolról sem követelik meg az öntözést, mert a búzaérés idején még elegendő csapadékot kapnak a földjeink. A lakosság sűrűsége sem követelte még ezt, sem pedig a lecsapolások befejezése, tehát a 90-es évek óta eltelt idő nem volt elegendő azoknak az ismereteknek általános elsajátítására, amelyek az öntözött gazdaságok vezetéséhez kellenek. Nem megfelelő az öntözés szempontjából birtokeloszlásunk sem, amelyben a nagybirtokok dominálnak. Igen sok teher volt mindig a magyar birtokokon, amely szintén megnehezítette az intenzívebb gazdálkodás által megkívánt fokozott beruházásokat. A répa-, kukorica- és burgonyatábláknak nálunk dívó művelése sem alkalmas az olcsóbb, tehát áztató vagy árasztó módszerrel való öntözésre. Ismerteti ezután a vízbeszerzés nehézségeit. Csupán a Duna volna az, amely a legkisebb csapadékok idején még elegendő vizet tudna az öntözések részére szolgáltatni, itt azonban kevés az öntözésre alkalmas terület. Ismerteti a Pestvármegyei Dunavölgyi Lecsapoló és Öntöző Társulat folyamatban levő munkálatait, amely mintegy 10.000 hold öntözését van hivatva lehetővé tenni.

A Tisza völgyében még nehezebbek a viszonyok. Nem valósítható meg és veszélyes a víznek a mederben való tárolása is, amelynél a vízszinttel legalább két méterrel kellene a parti vízszint alatt maradni, ami 60 millió m^3 víz tárolásával is csak 50.000 hektár három heti öntözésére volna elegendő. Ismertet egy tervet, amely az Alföld részleges öntözését tenné lehetővé egy, a Tokaj alatt kiinduló csatornából, amely szintén meg nem engedhetően nagy, 40 m^3/sec vízkivételt jelentene a Tiszából.

Megfontolandónak tartja *szivattyútelepes öntöző központok* létesítését a Tisza és mellékfolyói mellett, amelyekkel mintegy 10—12.000 hold rét és 3—4000 hold szántó nyáron is öntözhető volna s a szivattyútelepek az országos villamos hálózatokból volnának energiával elláthatók. Nem helyesli a Duna-Tisza csatorna megépítésével a Dunából vezetni a Tiszába az ott hiányzó vizet, mert ez ma elbírhatatlan befektetést igényel és a nagy vízszállítás az alföldi talajban sok technikai bizonytalanságot rejt magában. Az öntözés létrehozását vízitársulatok szervezésével látja leginkább megvalósíthatónak, amely a szükséghez képest állami támogatásban részesülne. Tanulmányozandónak és elősegítendőnek véli *a kutakkal való öntözés* kérdését, mint amely módszer a folyóktól távolabb fekvő vidékek öntözésének talán egyedül megvalósítható módja. *Kisérleti és öntözőtelepek felállítását* javasolja, amelyeknek az öntözés gyakorlati célszerű végzése és a vele kapcsolatos ismeretek terjesztése volna a fő célja.

Bízik a magyar vízimérnöki karban, amely annyi nehézségen keresztül az Alföld lecsapolását megoldotta s amely az öntözést is — a kívánt gondossággal és előrelátással — szintén meg fogja oldani.

A füzet *Függelékéül Pogonyi György* az előadásokkal kapcsolatos hozzászólásokat és azoknak az előadásoknak tartalmi közlését adja, amelyek a füzetben nem jelenhettek meg.

A közelmult nagy vitáira adott tartalmas és impozáns választ ez előadássorozattal a magyar vízimérnöki kar és csak sajnálni tudjuk, hogy e mindenkit megnyugtató előadások nem nyerték megjelenésükkel azt a nyil-

KULISSZÁK MÖGÖTT

MIT OLVASNAK?

Tonez Tibor rajzaival

A HŐSNŐD az egyik napon hercegnő, a másik alkalommal cigánylány... És a hősöd? Hol király, hol frakkos világfi, vagy talán búsképű lovag és ha kell, modern építőművész mikroszkópba tekintő, szemüveges tudós. Szinte nem is tudod elképzelni, — kedves nézö — hogy neki is lehet — sőt: van otthona, négy fallal körülhatárolt önálló világ, ahol éppen úgy él, mint talán te, aki sohase képzeled él, mint talán te, aki sohase képzeled annak, ami: embernek.

Például amikor egyedül vannak, otthon vannak és mondjuk megállnak a könyvespolc előtt, hogy kedvenceikkel beszélgessenek. Kedvenceikkel — az írókkal; régiekkel, maiakkal, akikkel szabad idejükben éppen olyan jól elszórakoznak, mint te, barátja a színpadnak.

A jó színész — jó olvasó is. Hiszen az irodalom: élet... A könyvek, a mult és a jelen életét rejtik magukba, a színész pedig a multból és a jelenből él! Ezt adja vissza, ezzel kábit el téged, hogyan is mellőzhetné el a könyvet és otthonából a könyvespolcot! Az írót, akivel közös utat járnak! Igy elképzelhető, hogy a könyvnapon nemcsak dedikálnak, a reklám kedvéért, hanem vásárolnak is (önmaguk örömére).

Kopogtassunk be pár művész otthonába — könyvnapi tisztelgésre.

KISS FERENC

a klasszikusok gyüjtője. Eredetiben van meg a könyvtárában Shakespeare, Moliére és Racine. Különböző kötésekben és kiadásokban, kedvence: a Cyrano de Bergerac. Sok a dolga, igy tehát nem olvas szórakozásból. Ha olvas, akkor tanul, szerepekre készül, vagy előadásokra, amelyeket a színművészeti akadémián tart. Nagyszerű a memoriája, és igy büszkén állhat meg a könyvespolca előtt, mert sok kötetre úgy nézhet rá, hogy azokat kívülről tudja elmondani!

JÁVOR PÁLÉKNÁL

három falat is betölt a mennyezetig felérő könyvespolc. Igaz, a hatalmas könyvállvány egyik oldalán nincsenek könyvek. A polcokat mindenféle fai cserép, korsók, tégelyek és tárgyak tarkítják. De a két szembenlevő rész már a könyvek birodalma. Főleg mai írók, mai színdarabok, de közöttük sok régebbi kötet, amelyek a színjátszás multjáról, a magyar színészet hősi korszakáról regélnek. Ezek a könyvek Jávor kedvencei, ezekből citál a legszívesebben, ezekért lelkesedik, de csakis — a jóbarátai előtt.

BAJOR GIZI

a franciák és az oroszok, sőt egy kicsit az olaszok kedvelője. Közismerten híres könyvrajongó és igy lelkes olvasó is. Leginkább a derűs, liraian finom részeket szereti.

SOMLAY ARTUR

úgy van a könyvekkel, mint a felebarátaival. Ha olyan könyvet olvas el, amelyik nem tetszik neki, akkor napokig éppen úgy haragszik, mintha összeveszett volna valamelyik élő íróval, vagy színésztársával. A barátainak megbocsát, — a rossz könyvnek sohasem!

CSORTOS GYULA

rengeteg könyvet őriz a lakásán, de csak keveseket avat bele abba a titokba, hogy milyen könyvei is vannak. Elárulhatjuk: a nagy költőkön és az írókon kivül főleg művészeti munkák, történelmi, szociológiai és társadalmi művek.

PÉERY PIROSKÁNAK

külön könyvtára van, amely nem azonos férje, Németh Antal könyvtárával. Nem szereti a vidám könyveket, csak a problematikus, elmélyült irodalmat. Hatalmas könyvszekrényének alsó részében — ugyancsak hatalmas kötetek találhatók. A kötetek lapjain nem nyomtatás van, hanem lemezek, gramofónlemezek, a hangok könyvei. Híres színészek (Moissi, Sarah Bernhardt stb.) megörökített hangjai egy-egy drámai műből.

IGNÁCZ RÓZSA

minden reggel francianyelvű könyvet olvas, de csak félóráig, mert elfogy a türelme. Többezer kötetnyi könyvtárából regényt alig olvas, pedig maga is regényiró. Versgyüjteménye kivételesen gazdag. Domokos Pál Péter csángó verseitől kezdve a legujabb költőkig majd minden magyarnyelvű verseskönyvet megszerzett

PÁGER ANTALRÓL

sem feledkezünk el. Amióta megházasodott, azóta feleségével, Komár Juliskával nemcsak regényeket és szépirodalmi műveket olvas, hanem egészen komoly kertészeti szakmunkákat és a fotoművészetre, a fényképezésre vonatkozó tudományos műveket. Mert a kert Págerék büszkesége... és a kényképezés szenvedélyük!

KOVÁCS KÁROLY

szenvedélyes olvasó, akit — akárcsak Somlayt — könnyen felbosszantanak az írók. Legutóbb elolvasta Mougham: „Színház" cimü művét és ennek az volt a következménye, hogy egy vendéglőben egész éjszakát töltött el, kivételesen teljesen egyedül. Lelke mélyéig felkavarta őt a könyv egyik alakja, egy színész, akit szerinte az írónak nem szabad lett volna igy beállitani.

SOMOGYI ERZSI

könyvimádó, azokért a művekért rajong, amelyekben a kisemberek életét, a szegények és a nincstelenek sorsát irják le a szerzők. A költők közül a szegény Villon az ideálja, a szomorúság és a fájdalom költője. Kedvenc költőit kivülről tudja.

KÜRTI JÓZSEF

ha olvas, a legszívesebben történelmi és falusi regények mellett tölti el idejét. De a szabadidőt az irásnak szenteli, eddig verseket irt és most, mint hallom, moderntémájú regény van az iróasztalában. A regény a mai asszony problémájával foglalkozik és a mottója: a mai nő éppen olyan jó anya tud lenni, mint a háborúelőtti idők asszonya volt.

*

Igaz, amit mondtunk?
A jó színész — jó olvasó is!

Dékány András

IRÓK, KÖNYVEK

A gyerek

Bibó Lajos új regénye

Bibó Lajos visszatért ahhoz a tömör, tiszta hangot adó, egy-darabból faragott kompozicióhoz, amilyen első drámája, *A juss* volt. Új írása, *A gyerek* azonban nem dráma, — regény...

Hamis tanuk vallomása alapján a törvény Csanád István írót egy ismeretlen gyerek apjának nyilvánítja. Az egyszerű, komoly férfi életét, házasságát váratlanul megtámadja ez a hazugság. Jóbarát, feleség, szerető, — senki nem hisz a férfinak, — életébe alattomosan kezd beszivárogni az aljasság, mint alápincézetlen lakásba tavaszi esők után a talajvíz. Megromlik körülötte a levegő, elhomályosul felesége szemében a bizalom, a barátok hangjában hangos lesz az eddig tompán rejtőző káröröm. Kezdődik a férfi szorongatott és szorongató küzdelme az igazságért. A törvényre nem számíthat, mert nem tud bizonyítani. Beleegyezik, hogy fizet. De fojtogatja az undor, a görcs támadását érzi, ha „fiának" elálló fülére és elcseppenő orrára néz, megszállottja lesz a gondolatnak, hogy megkeresi a fiú apját, ha törvényesen nem megy, csellel, szinleléssel, lesüllyedve a gyerek anyjának szobakonyhás álmaihoz. S végül úgy látja, meg kell halnia: „Eltakarodok a mindenható és örökkévaló élet útjából, amelynek minden szavát félreértettem".

Ez a tisztaszándékú züllés, ez a torzan hősi elbukás „A gyerek" története.

Drámai helyzetérzékkel és fokozással jegyzi Bibó egy idegrendszer vergődésének tüneteit. Sugárzóan egyszerű mondatai olyanok, mint a tökéletesen hangolt hegedű húrjai. Ha soronként izleljük, regénye egy kórkép hideg szűkszavuságára emlékeztet, de ahogyan a fejezetek váltják egymást, mégis egyre izgalmasabb bennünk az élmény forrósága. Élő idegről készült a kórkép és vergődésébe a mi idegünk is beleremeg.

Ami a mondatokban egyszerűség, — ugyancsak egymarkolású keménység a kompozicióban. Végtelen sok, egymásba illesztett, egyre szűkülő kör. Két sor az első oldalról: „Csanád idegrendszere hőséget kívánt, ennek következtében májustól szeptemberig lelkes életet élt". Itt a kör még tág. A férfinak békés otthona, felesége van, dolgozik, barátai szeretik. Ahogyan a kör szűkül, otthon, feleség, munka, barátság, minden elszakad tőle, megválthatatlan társtalanságban marad, egyedül, a legutolsó körben: „A gyerek ott üit az asztalnál... Háttal ült Csanádnak. Az nem látott belőle mást, csupán a vékony, inas nyakat, meg a két előrehajló, szárnyas fület. Másra nem is volt kíváncsi... Nyakára illesztette a hurkot és kirugta maga alól a széket".

A meredek lejtő ilyen kegyetlen. a sorstragédiák ilyen mélyberántók. *A gyerek* — úgy érzem, — Bibó Lajosnak talán legjobb, legkeményebb munkája.

Illés Endre.

Magyar oltárok

Rados Jenő könyve

A pozsonyszentgyörgyi Mária halála csoport sötét és megrázó, mint egy ókeresztény zsoltár; a selmecbányai Szent Katalin édes, derüs báját hiába keressük a gót oltárművészet német vagy francia mestereinél; a besztercebányai Borbála-szárnyasoltár predelláján a segítő szentek különös, eleven, majdnem feszült kifejezésükkel, mintha nézőközönség volnának a földi élet borzalmakkal vegyes komédiájánál; a lőcsei főoltár magasbazengő, mint egy óda, gazdag és egyléleqzetü, mint a fa koronája; a pozsonyi főoltár szoborcsoportjának testőrdiszbe öltözött lovas Szent Mártonja barokk világiasságában is monumentális; a városmajori Jézus Szive-templom főoltára magasbanyúló színes ablakaival, archaizálástól ment egyszerű szavával komoly és hallgatag, mint a mai ember hite...

Az oltárművészet, amelyből a vallás örökké azonos és mégis mindig megújuló misztikuma szólal meg, minden liturgikus kötöttsége mellett is szubjektiv művészet. És éppen a legelvontabb érzés szimbolizálásával legátfogóbban tükrözi a kor és az alkotó szellemét. Korok és nemzet szelleme szólal meg Rados Jenő magyar oltárokat ismertető összefoglaló munkájából.

Százhatvannyolc kitünő fényképpel, nyomdatechnikailag is értékes reprodukciókban végigvezeti a szemlélőt a legrégibb emlékektől a legújabb alkotásokig. „Igyekeztünk templomból templomba való zarándoklásunkban, — mondja bevezető soraiban Rados Jenő, — oltárainkat úgy megörökiteni, ahogy a szentélyek misztikus homályában állnak, ahogy őket a templomban imádkozó hívők az áhitat óráiban látják..."

Rados Jenőre, a müértőre legjobban az a tiz-húsz szép részletfelvétel jellemző, amelyeket biztos kézzel ragad ki az oltárok egységéből, közelebbhozva hozzánk az oltárt is, mintha valóságban állnánk előtte.

Összefoglaló munka. Mint ilyen, hézagpótló. De erdeme egyúttal hátránya is. Amilyen lélegzetvisszafojtón szépek a szárnyasoltárok, úgy elnehezül a mü a barokk oldalukon. A szint, a lendületet, az aranycsillogást nem adja vissza olyan hiven a fénykép, mint a gótika rajzos gazdagságát. A kronológikus sorrend, a fejlődés érzeztetése miatt, — irja Rados, — néhány olyan oltár képét is besorakoztatta müvébe, amely nem éri el a szárnyasoltárok színvonalát. A könyv eleje megkapó, második fele tanulságos. Legszebb oltáraink a Felvidék és Erdély kisebb városaiban, homályos templomaiban állnak ma is. Egy emberélet kevés ahhoz, hogy végiglátogassuk ezeket a városokat, amelyeket országhatárok zárnak el előlünk. Hozzáférhetetlen világot terit ki elénk ez a könyv törvényeivel és tanulságaival. Megnyitja a szíveket az oltár müvészetének.

Kádár Erzsébet

Tánc

Szitnyai Zoltán regénye

Szitnyai Zoltán új regényének, a *Tánc*-nak közel négyszáz oldalán érdekes mese száguld át — szerelmi történet, egy képviselőválasztás forrósága, intrikák és félreértések bonyodalmai; szóval mindaz, amit hatásos, érdekes olvasmánynak neveznek. Mégis a mese a legkevésbbé fontos elem Szitnyai Zoltán irásában. Történetei nem egyszer erőszakoltak, fordulatai nem mentesek némi hatásvadászattól, itt a *Tánc*-ban pedig a központi történés (a féltékeny férj, az alaptalanul megrágalmazott feleség, a félreérthető helyzetek, a félelmetes, de ártatlan „harmadik") olyan eseménysorozatban torlódnak össze, amely inkább átlátszó s mesterséges küszáltság, mint tiszta és meggyőző vízió.

De ha a mesét átengedjük a mohó és igénytelenebb olvasóknak, ha csak a *hangot* figyeljük, — őszintén Szitnyai Zoltán mellé állhatunk. Ez az elbeszélőhang nem salaktalanságával fog meg. Nem különösebben szép vagy lírai stílus, nem kemény, tárgyilagos közlés, nem merészségével ejt meg, — ez az elbeszélőhang *izgatott*, ez az író az *igazságot* keresi, ezek a szavak belső *indulattól* átfültek. Valóságot idéznek — és a valóságot vádolják. Szitnyay Zoltán ostromlétrát támaszt a világnak, s természetes, hogy nem szépen, könnyedén jut fel bástyáira, de támadva, védekezve, lihegve hág fokról fokra feljebb; s még természetesebb, hogy nem egyszer elszédül s le is zuhan. — Szitnyai Zoltán meg tudja előbb teremteni azt a világot, amit azután támad, — s nem a megrohamozás a jelentős és fontos (bár igazsága tiszta, indulata magasratörő), de a *teremtés* érdekel igazán. Megteremti pedig — amire oly kevesen vállalkoznak prózaíróink közül, s még kevesebbeknek sikerül — a vidéki magyar úri osztályt. Férfifiguráiban van jó keménység, rátartiság, hetykeség, — hiteles a rajz. S ezeknek a figuráknak nemcsak a megjelenésük, a mozgásuk valószerű, de talán még jobb ahogy beszélnek, s ahogy könnyen, szinte ujjhegyükből szikrázik elő az indulat, az egymásba való kapcsolat. A döntő, nagy tettek épp olyan jellemzők vagy árulón hamisak lehetnek, mint egy-egy ideges pattintás, — Szitnyainál a pattintás a finom részletrajz sokszor szint

Rados Jenő dr

A neoklasszicizmus
nagy magyar templomai
c. tanulmányára
megkapta az 1934-35
évi Origler-érmet

MME Közl
1935. 292. l.

)

lika

Rados Jenő

ivóll

MMÉEkösl

1934. 233 l. 235 l.

(Előadása F a Dunaírtúl kastélyairól.)

F Szombathelyen

6 drb. Stock Márton
Wagenschon

Délnémet Margit

128) 47 Wolgemút

(Fr. Dürer Utpol,
máia élete,
Kis passió

Schauffelein
Virgil Solis
Burghmair
Zast Amman
Cranach
ifj Holbein (50 drb.

Rér
Rembrandt
~~Grotius~~
~~Schongauer~~
Mdegrever
~~Dürer Aést~~

Marc Antonio
Raimondi
Goltzius
Lucas v. Leyden
Maulbertsch

Uj német, né-
metalföldi
Ostrak (Glenzrapol 18 48-ból

Rados Jenő dr

A neoklasszicizmus nagy magyar templomai c. előadásával a Czigler-ünnet nyeste 1936 ban.

MMÉE Közl
1936. 17.5. l.

ykállói magyar kir. állami elme- és ideggyógyintézet.

BÁRÁNY J. NAGYKÁLLÓ

1943 szám.
1937

NAGYKÁLLÓ 937-DEC 13-18

M. KIR. ÁLL. ELME- ÉS IDEGG. GYÓGYINTÉZET NAGYKÁLLÓ

Műemlékek Tekintetes

Országos Bizottságának

Budapest IV.

<Rados Jenő>

< > A neoklasszi-
cizmus nagy magyar
templomai.
MMÉE Közlönyé-
ver Ilavi Füzetei.

1936. 7-12. nám
Hámos Egyel.

Ha a Különnyo-
mat nérem nem
volna meg, ez a
cikk okv. feldolgo-
zando.

XI/13 Hegyi

LEIPZIG C2
11.12.37
12-13

DEUTSCHES REICH
15

CKSACHE!

iemlékek 28
Orszagos Bizottsaga,
andeskom. z. Erhaltung d.
Kunstdenkmäler.
Budapest VI. /Ungarn/
~~Arena-ut 41.~~

Rákos utcza 10 sz

1855. 18. 14.

Rados Jenő dr

okl. építész tervét

Szombathely r. t. város

szabályozási terepályára-

tán megvétellel tün-

tetik ki.

Magyar Mérnök- és Épi-

tész-Egylet Közlönye

1922. 48-49. sz.

Töröljük-e rövid uton az ajánlási rendszert?

Nyilatkozatok Herczeg Ferenc cikkéről.

Herczeg Ferencnek a *Pesti Hirlap* vasárnapi számában megjelent »*Ajánlási rendszer*« cimü cikke tovább foglalkoztatja a magyar közvéleményt. A Közigazgatási Biróság megbélyegző itélete után minden gondolkozó ember Kolumbus tojásának tartja a cikkben foglalt inditványt. Egy egyszakaszos törvénnyel valóban egyik napról a másikra ki lehetne irtani a magyar törvénykönyvnek ezt a szégyenét, anélkül, hogy bele kellene vágni a választási reform sokkal nehezebb és sokkal bonyolultabb feladatának megoldásába. A józan ész azt kivánja, hogy addig is, amig a gyökeres reform ideje elérkezik, csináljuk meg legalább azt, amiben mindannyian egyetértünk és aminek a végrehajtásában a kormány és az ellenzék is megértheti egymást.

Ma folytatjuk a vezető magyar politikusok megnyilatkozásainak közlését. Ezuttal *Ernszt Sándor, Fábián Béla, Ruppert Rezső, Strauss István* és *Turi Béla* mondják el, hogyan vélekednek a kiváló magyar iró inditványáról. Az olvasó láthatja, hogy ezek a nyilatkozatok is helyeslik Herczeg Ferenc kezdeményezését. *Ernszt Sándor* nyilatkozatában bizonyos föltételeket állit fel és azt kivánja, az ajánlások mai rendszerének feláldozása után más garanciákat teremtsünk meg abban az irányban, hogy a választások ne járjanak a politikai pártok felaprózásával. Azok között a megoldási módok között, amelyeket Ernszt Sándor ajánl, több is akad, amelyet mi semmiképen sem tudnánk helyeselni. Azonban sem helye, sem ideje, hogy most efölött vitatkozzunk. Ezért ezen a helyen megelégszünk annak a megállapitásával, hogy Herczeg Ferenc cikkének kiinduló pontját maga Ernszt Sándor is elfogadja.

ERNSZT SÁNDOR:

— Teljesen igaza van Herczeg Ferencnek abban, hogy az ajánlási törvény végrehajthatatlan. Megtörténik az, hogy különböző pártok 100 ezer aláirást is produkálnak és nincs rá mód, hogy felülvizsgálhassák, mennyi ezek közül a jogosult és mennyi a hamis aláirás.

— Az ajánlási rendszert nem lehet végrehajtani a gyakorlatban, de a törvénynek van egy intenciója, amely megmutatkozik mindenütt, más államok hasonló törvényalkotásaiban is. Mindenütt valami biztositékot keresnek, hogy megakadályozzák a pártok végnélkül való jelentkezését. Valaminek lenni kell, ami korlátokat szab a pártok alakulásának, mert különben éppen a pártok tépik szét a választókö önséget ugy, hogy nem tud kialakulni az akarata. Itt van a cseh példa. A legutóbbi választáson 27 párt indult és teljesen szét is forgácsolták a politikai erőket és ez a tehetetlenség mutatkozik a parlamentjükben is.

— Ha megállapitjuk az ajánlási rendszer végrehajthatatlanságát, azt is keresnünk kell, milyen más módon kaphatunk biztositékot a parlamentáris élet szétforgácsolásának a megakadályozására? Talán meg lehetne oldani a kérdést ugy, hogy leszállitanók az ajánlások számát, de közjegyzői hitelesitéshez kötnők az összes aláirásokat és ne is lehessen többet benyujtani az aláirásokból, mint amennyit a törvény kötelezően előir. Ha igy is akadna meg nem felelő aláirás, a hiányzókat utólag pótolni lehetne. Az is helyesebb megoldás volna, ha személyes igazoláshoz kötnék az aláirás hitelességét. Nem vagyok elvileg ellensége az angol kaució-rendszernek sem, sőt célravezetőnek tartom azt is, ha az olyan párt, amely nem szerez egész mandátumot, ne kaphasson töredék mandátumot sem. Ugyanigy nem ellenzem teljes mértékben a prémiumos rendszer valamilyen megfelelő formáját sem, amelyek a nagy pártok kialakulásának a biztositékai.

— Mindezekre a biztositékokra éppen a parlamentarizmus érdekében van szükség. Ma az a helyzet, hogy a parlamentarizmus klasszikus államaiban is legtöbbször csak koalíciós kormányzat tud kialakulni, ami a parlamentáris kormányzás óriási hátrányát jelenti, főleg külpolitikai szempontból veszélyes, mert a gyorsan váltakozó kormányok nem szolgáltathatnak semmi biztositékot arra, hogy a velük megkötött egyezmények meddig maradhatnak hatályban. Ma, amikor annyira veszélyeztetve van a parlamentarizmus Európában és amikor az európai államok többségében mellőzik a parlamentet, még inkább szükség van biztositékra, hogy a parlamenti élet ne váljék lehetetlenné a szétforgácsolt kis pártok tehetetlensége miatt. Lehet haladni a demokratikus fejlődés utján, de nem szabad a dedukciót ad abszurdum vinni.

— Magyarországon, ahol az alkotmánytól nem szabad eltávolodnunk, mindig szükség lesz arra, hogy a kormány mögött tekintélyes többség álljon, hogy ne kelljen a megingott pozicióját megerősitése érdekében meg nem felelő eszközökhöz nyulnia. Ha ezt az ajánlási rendszert gyökeresen akarjuk megoldani, csak egy szerves alkotmányreform keretében tehetjük meg. Ez a kérdés csak egy része annak, hogy hogyan képzeli el valaki a nemzet egész szervezetét, hogyan fognak kialakulni a magyar exisztenciák a jövőben, hogy megadhassuk azt, ami megilleti a központi hatalmat, de emellett a szabadságjogok is meg legyenek védve.

— Herczeg Ferenc jelszavában nem látom azt, amit tulajdonkép meg akarunk menteni. Valamit mindenesetre tenni kell, hogy a kormányok Magyarországon erősek legyenek és a nemzet szabadsága is biztositva legyen a kormány hatalmával szemben. A lényeg az, hogy ne legyen a végletekig menő szabadság, ami tulajdonkép már nem is szabadság, mert csak ártalmara lehet a parlamentarizmusnak és a nemzet életének.

FÁBIÁN BÉLA:

— Herczeg Ferenc cikke klasszikusan tömör összefoglalása mindannak, amit Magyarországon az ellenzéki jelölt szenved az ajánlási rendszer miatt. Az ajánlási rendszer *arcpirító, vérlázító, gonosz akadályverseny*, amely nemcsak az ellenzéki jelöltet ütheti el a választásban való részvételtől, de a választópolgárban is felkelti azt az érzést, hogy ő nem szabad polgár, akinek beleszólása van az állami ügyek intézésébe, mert *képviselő az lesz, akinek a hatalom megadja a placetet.* Lesz-e ereje Herczeg cikkének megváltoztatni azt, aminek eltörléséért az országban sok minden tenyező annyit instanciázott, feladja-e a hatalom azt az oly sokat megbélyegzett Zwangburgot, nem tudom. De remélem, ha Herczeg Ferenc *nem marad ennél az ágyulövésnél és megkeresi azok kezét, akik ebben az országban küzdeni akarnak a polgári jogokért, akkor diadalmaskodni fog és az ő irásán keresztül győzni fog a polgár joga.*

— Egyelőre azonban nem hogy nem törlik el az ajánlási rendszert, de még ujabb területekre is hóditó utra viszik. Csak most lép uralomra a kereskedelmi és iparkamarai választásoknál. Ezentul a kereskedelmi és iparkamarában is ajánlani kell a listákat. A titkos szavazás kigunyolására a kereskedők és iparosok is csak azokra a nyiltan ajánlott listákra szavazhatnak, melyek megfelelő számu ajánlót tudnak felmutatni. Ha Hercegnek lesz ereje arra, hogy a polgár szabadságjogait intézményesen biztositó rendelkezéseket vétessen be a magyar törvénytárba, akkor *ugyanolyan ékes betükkel fogja magát beleirni a szabadságjogokért folytatott küzdelmek könyvébe, amily gyönyörü fejezetekkel irta be a magyar irodalom történetébe.* De könnyebb ám halhatatlanná lenni az irodalomban — *ahhoz csak zseni kell* —, mint eredményeket elérni a szabadságjogokért folytatott küzdelemben. Az irodalomban a zseninek csak a közönséget kell meghóditani, a szabadságért folytatott harcban pedig a hatalom páncélműveit kell megtörni. De hát reménykedjünk. Ami nem sikerült eddig a politika faltörő kosainak, reméljük, sikerülni fog annak a tanknak, amelyet Herczeg neve és géniusza képvisel a magyar életben.

MATOLCSY MÁTYÁS.

— Az ajánlási rendszer eltörlése teljes mértékben indokolt. A magam részéről a legnagyobb örömmel üdvözölném, mert ebben a politikai korrupció egyik legfőbb forrását vélném megszüntetni. Lehetővé válna a pártok szabad futása és a közönség politikai nyugalma némiképpen helyreállna.

RUPERT REZSŐ:

— Herczeg Ferenc minden becsületes és józan ember lelkéből beszél, nem a handa-bandázó, éretlen, frázisos, hanem a tragikusan komoly, érett, igaz hazafiság szólal meg soraiban. Jól látja a végzetet, hogy amig a mai ajánlási rendszer, ez a „genytüsző" s az alkalmazásában megnyilvánuló „ocsmányul laza felfogás" a mindenkori párthatalom érdekeit kiszolgálja, azalatt elpusztit mindent, ami *a nemzet önbecsülése és életösztöne.* Herczeg Ferenc külön érdeme, hogy remek bulletinjét a szegény beteg országról csak becsületességével, nagy tudásával, nagy tekintélyével és klasszikus tollával támasztja alá, ugyhogy mindenkit megráz és elgondolkoztat. Igen, egyetlen törvényszakasszal ki lehetne operálni közéletünk testéből a szörnyü elfajulást. De ugyanakkor be kellene hozni, szintén egy szakasszal, az 1920-as választójog visszaállitásával az általános, egyenlő, titkos választójogot. *Ma nem más a választás, mint a kormány hadviselése az ország ellen.* Tiszta választások nélkül sohasem jöhet gentleman-kormány, pedig a legfontosabb, hogy mindig ilyen kormányok váltakozzanak, akármilyen irányu elvek rendszere következik egymásután.

STRAUSS ISTVÁN:

— A Herczeg Ferenc által felvetett javaslat szükségessége az ajánlási rendszer hibáinak folyományaképpen minden gyakorlati politikusban már régen kijegecesedett. Ugy látszik, eddig csak kritizáltunk mindannyian, akik képviselők vagyunk és képviselőjelöltek voltunk, de *valamennyiünknek leszürődött a lelkében az a szükséglet, amit Herczeg Ferenc javaslata testet öltve jelent* s anit ez tárgyilagosan szür le a köz érdekében. Herczeg Ferenc okfejtését a fölvetett törvényjavaslat szükségessége mellett *megerősiti a közigazgatási biróság számos itélete,* amely biróság a legszomorubb tényeket kénytelen megállapitani az ajánlási rendszer kinövéseiről és hibáiról a gyakorlati életben. *Herczeg Ferenc inditványát tehát mindnyájunknak lelkesen kell fogadnunk és teljes erőnkből támogatnunk.*

TURI BÉLA:

— Az ajánlási rendszer, amelynek eredeti célja az volt, hogy a sok képviselőjelölt közül kiválassza azokat, akik irányt a választók bizonyos foku bizalommal vannak, *a gyakorlatban teljesen elfajult és eredeti céljától egészen ellenkező rendszert valósitott meg.* Tulajdonképpen *bevezette a két választást.* Nagy hajszával folyik az aláirások gyüjtése s *az erőszak első nyomai már az ajánlások összegyüjtésénél mutatkoznak. Természetes, hogy én és pártom az ajánlási rendszer elvetését kivánjuk.* Valamiféle ajánlásra szükség van, amint megvolt ez a multban is, de hogy a választók oly nagy számához legyen kötve a jelölés, mint most, ezt mindenki eltörlendőnek tartja. *Herczeg Ferenc javaslata, az egyszakaszos novella, javitana a helyzeten,* de ha már hozzányulunk a választójoghoz, akkor *többet is lehetne csinálni,* mindenekelőtt a szavazás módját megváltoztatni. De ismétlem, Herczeg javaslata, az *ajánlások eltörlése is simábbá tenné a választásokat.*

A keszthelyi petició.

A közigazgatási biróság kedden *Majzik Viktor* elnöklésével folytatta a keszthelyi választás ellen benyujtott petició tárgyalását. A panaszosok képviselője, *Meizler Károly* ujabb bizonyitékokat terjesztett elő arra, hogy *halottak helyett szavaztak egyesek a kormánypárti jelöltre.* Különböző bizonyitványokat is becsatolt, hogy az *illetéktelen szavazásokat* bizonyitsa. Adatai alapján arra kérte a biróságot, hogy a Meizlerre esett szavazatokhoz adjanak hozzá 4025-öt, mert ennyi egyént nem engedtek szavazni. Ilyenformán *4266 szótöbbsége volna a kisebbségben maradt jelöltnek.*

Dr. *Geöcze Bertalan*, a választást védő ügyvéd a petició elutasitását kérte és bizonyitása eljárást kivánt *az ellenpetcióban* foglalt érvénytelenségi okok megvizsgálására. Kérte *Meizler választójogának felfüggesztését*, mert az izgatás tényálladékai látszanak vele szemben fennforogni, továbbá az iratoknak a királyi ügyészséghez való áttételét *a bünügyi nyomozás lefolytatása végett.* Sorra cáfolta ezután a petició adatait.

Szerdán délelőtt folytatják a tárgyalást.

AMIT MINDEN FIATALLEÁNYNAK TUDNIA KELLENE

Egy anya tanácsa

„Nem kell kétségbeesned", mondtam, „ez minden fiatal lánynál előfordul: a lányok gyakran tesznek olyasmit, ami kárukra van". Lányom tudta, hogy kilestem szégyenének titkát. Kitágult pórusok, miteszszerek, tisztátalan és sápadt arc: ugy érezte magát, mint a kiközösitett.

„Aki végleg meg akar szabadulni teint jének tisztátalanságaitól és tiszta, fehér, szép arcbőrre akar szert tenni, ezt egyszerüen, könnyen és kevés költséggel elérheti. Vegyen még ma egy tubus fehér (nem zsiros) Tokalon-krémet és használja minden reggel, mielőtt púderezi magát. Értékes, tisztitó, tonizáló és adstringens anyagai csodálatosan hatnak még a legcsunyább bőrön és teint-en is. Már három napon belül el lesz ragadtatva fiatalos szépségétől."

Ez az egyszerü recept nagyon sok fiatal leánynak hozott már megkönnyebbülést és boldogságot, mint azt a legtöbb anya igen jól tudja. A fehér Tokalon-krém hatása biztos és ha előirás szerinti alkalmazása eredményt nem hozna, a Tokalon-gyár visszaadja az Ön pénzét.

Családvédelem.

Irta: Petthó-Szandtner Aladár.

Szeptember hó 17-én foglalkoztam e lap hasábjain korunknak égető problémájával, a családvédelemmel és felvetettem a kérdést, nem volna-e célszerü a kezdölépést az állami gyermekvédelemnek megreformálásával megtenni. Gondolatom általában visszhangra talált, különösen azoknál, akik szociális érzékkel birnak, vagy e téren tevékenykednek is. Erdeklödés nyilvánult meg több helyröl aziránt is, vajjon elgondolásom miként volna gyakorlatilag megvalósitható. Ezért térek vissza javaslatomra és az életből vett példák hatóerejével kivánom tervem életrevalóságát és végrehajtásának szükségességét bemutatni. Emlitettem, hogy az állami gyermekmenhelyek kötelékébe ma túlnyomóan olyan kiskoruak tartoznak, akikről tartásra köteles felmenöik nincstelenség vagy kereset hiánya miatt nem képesek gondoskodni. Számos szülö létalapja hibáján kivül rendül meg manap és ha gyermeküknek menhelybe felvételével segitésükre is van az állam, velük ki sem törödik. Üres marad a családi tüzhely és melege végleg kihül, ha a mindennapi kenyérért kénytelenek külön menni.

A sok eset közül csak néhányat sorolok fel. Mindegyikben meg lehetett volna a válságba jutott családot a széteséstől, az összeomlástól menteni. Minden esetben létalapjának helyreállitásával, csekély eszközökkel.

Egy kültelki többgyermekes szatócs ment tönkre a közelmúltban. Annyiban volt talán hibás, hogy nála még szegényebb vevöinek árut adott hitelbe, ismételten is. Talán kénytelenségből, talán könyörületességből. Egyre megy, de mindenesetre abban a hitben, hogy a közeljövöben — miként maguk is remélték és várták — keresethez vagy elhelyezkedéshez fognak jutni.

Nemrégen leállt a vidéken egy kis malmos és elárverezték mindenét egy dunántúli fuvarosnak is. Vagyoni bukásukat nem okozta vétkesség vagy gondatlanság. Családos volt mindkettö, sok gyermekkel. Valamennyinek gyermekét a menhelybe vitték.

Ugyancsak a menhely gondozza nem egy kisiparosnak gyermekét, akik önhibájukon kivül önállóságukat megszüntetni és mühelyüket bezárni voltak kénytelenek.

Derék munkásemberek és más alkalmazottak, elvesztették kenyerüket, mert munkaadójuk az üzemet kényszeritö körülmények miatt szüneteltette.

A létszámapasztások során számos tisztviselö a szerény nyugellátás helyett végkielégittette magát, különösen a koronaromlás idején. Pénzének vállalatba fektetésével jobb sorsot és megélhetést akart családjának biztositani. Elvesztette kis tökéjét. Itt állott a nincstelenséggel szemben.

Valamennyiüknek gyermekét ott találjuk a menhelyen.

A felsoroltakon kivül még sok száz és ezer hasonló eset van. Végig kell csak lapoznunk az állami gyermekmenhelyeken örzött felvételi jegyzökönyveket, elhagyottsági és beutaló határozatokat. Megannyi egy-egy családnak, egy-egy gyermeknek megrázó tragédiáját rejti magában.

Korántsem állitom, hogy megfelelö segitséggel valamennyi esetben ujból tartósan meg lehetne alapozni a család megélhetését.

Egyéni alapon kell a kérdéssel foglalkozni és valamennyi körülményre kiterjedö gondos kivizsgálásnak kell minden exszitenciális segélynyujtást megelözni. És természetes, hogy mindenkor csakis a minden tekintetben érdemes, gondos és megbizható családok jöheinek tekintetben, azok, akiknél a támogatás feltétlenül meghozza a célba vett eredményt: a boldogulást.

Ebben a felelösségteljes munkában mindenesetre a gyermekmenhelyeknek és külsö szerveiknek is jelentös szerepet kell adni, de az esetek minél alaposabb kivizsgálásának biztositása érdekében az Országos Stefánia Szövetség közegei sem nélkülözhetök. Róluk már fenthivatkozott cikkemben emlitést tettem és utaltam abban a pártfogói intézmény életrehivásának, valamint a lelkészkedö papság kiegészitö közremüködésének szükségességére is. Mindezek egymással és a közigazgatási hatóságokkal is szerves munkaközösségbe lépve, megnyugtató biztositékát tudnák adni annak, hogy a kivizsgálásnál felületesség vagy tévedés — már amennyire emberileg lehetséges — ne fordulhasson elö.

Emlitett cikkemben megjelöltem már azokat az eröforrásokat, melyeket a tekintetbe jövö családok talpraállitásához igénybe lehetne venni. Kormányfelhatalmazás elég volna hozzá. De be lehet még jelenteni az országgyülésnek is.

A segélyek mértékének megállapitásánál mindenkor a körülmények volnának irányadók, mégis a felsö értékhatárt meg kellene határozni. Alapul általában azt az összeget kellene venni, amelyet az állam a menhelyek utján egy-egy család gyermekeinek gondozásáért és ruhával ellátásáért egy esztendöben fizet. Egy gyermek ruházata évenként 40 pengöbe kerül és a gyermekek kora szerint 4 és 10 pengö között váltakozó gondozási dijakat átlagban havi 7 pengöre lehet tenni. Eszerint egy gyermeknek nevelöszülönél gondozása és ruházása évi 124 pengöbe kerül, de ha intézeti ellátásba részesül, úgy a tartásdij már 400 pengö körül mozog.

Vajjon nem jelentene-e egy többgyermekes kisembernek komoly, existenciális segélyt az az összeg, amely részére ilyen módon, gyermekei állami gondozásának megszüntetése mellett a megjelölt tartásdijak mértékéig nyujtható volna?

És lehet-e vajjon nemesebbet, szebbet, jobbat elgondolni és cselekedni annál, hogy a megingott családnak uj létalapot adva, visszaadjuk gondozásába édes gyermekeit. Teljessé és boldoggá tesszük ezzel a családot, de egyben értéket és eröt jelentövé nemzet, egyház és társadalom számára.

Ez igazi családvédelem volna.

— **Meghülésnél,** náthaláznál, torokgyulladásnál, mandolalobnál, fülkatarrusnál, valamint idegfájdalmaknál és szaggatásnál naponta fél pohár természetes **„Ferenc József"** keserüviz nagyon jót tesz, mert a gyomorbélcsatornát alaposan kitisztitja és desinficiálja, azonkivül pedig megfelelö emésztést biztosit. Egyetemi orvostanárok véleménye szerint a **Ferenc József** viz hatása gyors, kellemes és megbizható, s ezért használata járványok idején is igen célszerünek bizonyul.

NAPI HIREK.

— **Tüzek.** Marguerite Jourcenar irja:

A szesz kijózanit. Miután néhány korty borlelkét iszom, csak rád gondolok.

*

Észrevetted-e, hogy azok, akiket agyonlönek, elalélnak, térdre rogynak? Petyhüdtek lesznek, bár összekötözték öket kötéllel, ugy meghajolnak, mint hogyha a golyó után elájulnának. Ugy tesznek, mint én. Imádják saját halálukat.

*

Nincsenek boldogtalan szerelmek: csak az a miénk, ami nem a miénk. Nincsenek boldog szerelmek: az ami a miénk, nem a miénk.

*

A repülögépen melletted nem félek a veszedelmtöl. Csak egyedül halunk meg.

*

Hova menekülj ek? Megtöltöd a világot. Csak tebeléd menekülhetek.

*

Ha viszontlátlak, minden világossá válik. Elfogadom a szenvedést.

*

A szerelem büntetés. Azért bünhödünk, hogy nem maradhatunk egyedül.

*

Nem ölöm meg magamat. A halottakat könnyen elfelejtik. Senkit se vádoljanak azzal, hogy életben maradtam...

— **Kinevezések.** A vallás- és közoktatásügyi miniszter dr. *Tóth László* egyetemi nyilvános rendkivüli tanárt a történelemre, dr. *Gálos Rezsö* egyetemi nyilvános rendkivüli tanári cimmel felruházott egyetemi magántanárt a magyar nyelv és irodalomra és dr. *Lambrecht Rezsö* egyetemi nyilvános rendkivüli tanári cimmel felruházott egyetemi megbizott szakelöadót a földrajzra az 1932/1933. tanévtöl számitandó ötéves időszak hátralévö részére a pécsi állami középiskolai tanárvizsgáló bizottság tagjává nevezte ki.

— **Uj egyetemi magántanárok.** A vallás- és közoktatásügyi miniszter a m. kir. József Nádor Müszaki és Gazdaságtudományi Egyetem *mérnöki és épitészmérnöki karán*, a mérnöki osztályon: dr. Jáky József egyetemi adjunktus, dr. Tátray István kir. müszaki főtanácsos és dr. Feimer László okl. mérnök; az épitészmérnöki osztályon: dr. Medgyasszay István okl. épitész, dr. Szmodits Hildegard okl. középiskolai tanár, dr. Kotsis Endre, okl. épitész, dr. Rados Jenö egyet. adjunktus és dr. Csonka Pál okl. épitész; *a mezögazdasági és állatorvosi karán*, a mezögazdasági osztályon: dr. Réthly Antal, a Meteorológiai és Földmágnességi Intézet megbizott igazgatója, dr. Ballenegger Róbert m. kir. kertészeti tanintézeti rendes tanár, dr. Augusztin Béla, a m. kir. Gyógynövénykisérleti Állomás igazgatója, dr. Hérics-Tóth Jenö m. kir. gazdasági főtanácsos, dr. Ehik Gyula m. kir. nemzeti muzeumi őr, dr. vitéz Bittera Miklós m. kir. gazdasági akadémiai rendes tanár, dr. Jugovics Lajos főiskolai rendes tanár, dr. Gesztelyi-Nagy László, a Duna-Tiszaközi Mezögazdasági Kamara igazgatója, dr. Boros Ádám m. kir. kisérletügyi főadjunktus, dr. Lengyel Géza m. kir. mezögazdasági kisérletügyi igazgató, dr. Császár Elemér kir. m. Pázmány Péter-tudományegyetemi magántanár, dr. Konkoly-Thege Gyula miniszteri osztályfönök, dr. Ormándy János m. kir. gazdasági főtanácsos, dr. Buzágh Aladár egyetemi adjunktus és dr. Unger Emil, m. kir. mezögazdasági kisérletügyi főadjunktus; *az állatorvosi osztályon:* dr. Köves János m. kir. gazdasági főtanácsos, dr. Konkoly-Thege Sándor m. kir. gazdasági főtanácsos, dr. Csontos János m. kir. főállatorvos, dr. Marcis Árpád m. kir. állategészségügyi tanácsos, dr. Megyaszai Gyula m. kir. főbakteriológus, dr. Szélyes Lajos, a Phylaxia R. T. igazgatóhelyettese, dr. Mócsy János egyetemi adjunktus, dr. Vajda Tódor okl. állatorvos és végül dr. Semsey Géza székesfővárosi főállatorvos egyetemi magántanárrá történt képesitését jóváhagyólag tudomásul vette és öket ebben a minöségükben megerösitette.

— **A budapesti jugoszláv Követség közli,** hogy szerdán, október 9-én, I. Sándor király halálának évfordulója alkalmából a követség utlevélosztálya nem tart hivatalos órát.

Bölcs beavatkozás.

Hálás köszönetünk annak az ismeretlen angol uriembernek, aki — mint London egyik kerületének, Paddingtonnak legfőbb közigazgatási hatalmassága — rendeletet adott ki az üvöltöző rádió ellen. E rendelet szerint, csekély öt fontot, magyarul: száz pengőt fizet büntetésképpen, aki olyan hangosan zengeti rádióját, hogy ezzel szomszédai nyugalmát zavarja. Száz pengő nagy pénz, még Angliában is, és bizonyos, hogy Mr. Brown vagy Mrs. Smith ezentul kétszer is meggondolja magát, mielőtt üvöltéssé csavarná fel a rádiójában halkan olvadozó altatódalt, vagy földindulásszerű dübörgéssé az éjfélutáni jazz-hangversenyt. Azt hiszem, nemcsak Mr. Brown vagy Mrs. Smith, hanem Kovács ur, vagy Nagy kisasszony is meggondolná magát, utóbbiak persze csak abban az esetben, ha ez a londoni rendelet nálunk is érvénybe lépne. Aki a rádiót kitalálta, nagy jótevője volt az emberiségnek, de ugy vélem: ez a jótett csak ennek a londoni rendeletnek révén vált teljessé, mert ha kéréssel, könyörgéssel, jó szóval vagy kemény szigorral még eddig nem sikerült az emberek nagyrészével megértetni, hogy a rádió nem bömböltetésre való, akkor ez a száz pengő bizonyosan megteszi hatását. Ez az egyébként, ami korunk legnagyobb rejtélyeinek egyike: miért vált egyszerre nélkülözhetetlen életszükségletévé az embereknek az, ami a rádió feltalálása előtt gyülöletes ellenségük volt: az ordítozás? Vannak emberek, akik nem tudnak nyugodtan és jóízüen ebédelni, ha a hangszóró a déli hangverseny ideje alatt, nem harsogja fülükbe Carusot vagy Galli Curcit. Mert, ha Carusot, vagy Galli Curcit, mint nélkülözhetetlen és étvágyfokozó asztali muzsikát, esetleg meg is tudná érteni az ember, az még mindig nyilt kérdés marad: miért kell öket földöntuli hangokon megszólaltatni? Nem is szólva azokról a harsány esti, sőt éjszakai szerenádokról, amelyeket az ember a szomszéd lakásból kap. Nem vagyok rosszhiszemü ember, de mégis kénytelen vagyok feltételezni, hogy ezeknek a rádióbömböltetőknek nem Caruso vagy Galli Curci jelenti az élvezetet, hanem az, hogy a szomszéd megpukkad tőle. És itt van az a logikai, sőt lélektani pont, ahol ez a londoni rendelet valósággal lángelméjü intézkedés. Mert a mindezideig csöndesen és tehetetlenül pukkadozó szomszéd ezután aligha fog szégyenkezni, hogy panaszt ne tegyen az üvöltő rádió gazdája ellen és amint tudjuk: aki utoljára nevet, az neret legjobban . . . *(thy.)*

— **Zogu király születésnapja.** Tiranából jelentik: Az albán nép kedden nagy lelkesedéssel ünnepelte meg a király születésnapját. A fellobogózott főváros utcáin hatalmas menet vonult végig, amely a királyi palota előtt felsorakozva éltette az uralkodót.

— **József Ferenc kir. herceg látogatása a beteg Czakó államtitkárnál.** József Ferenc kir. herceg hé fön a II. számu sebészeti klinikán meglátogatta *Czakó Elemér* államtitkárt, aki sulyos mütéten esett át. A lábadozó államtitkárt a királyi herceg meleg figyelemmel vette körül és időszerü kulturpolitikai kérdésekről folytatott vele megbeszélést.

— **A Vatikán nem védekezik esetleges légitámadások ellen.** Vatikánvárosból jelentik: Az Osservatore Romano hivatalos cáfolatban alaptalannak jelenti ki azt a hirt, hogy a Vatikánban fedezékeket készitenek esetleges légi támadások elleni védekezésül. A cáfolathoz a lap a következőket füzi hozzá: *Háboru esetén semmiféle repülögép sem merne bombákat dobni a keresztény világ székhelyére.*

— **A frontharcosok országos vezetőségének értekezlete.** A frontharcosok ünnepségeinek lezajlása után az országos és budapesti, valamint a találkozóra a fővárosba felutazott vidéki frontharcos vezetők a Szövetség székházában országos vezetőségi értekezletet tartottak. Az értekezletet gróf *Takách Tolvay József* ny. altábornagy, országgyülési képviselő, országos elnök nyitotta meg, tolmácsolva az egybegyulteknek a kormányzó dicséretét, amellyel a lefolyt szemle és a hódoló diszmenet feletti elismerését fejezte ki. *Kertész Elemér*, a Frontharcos Szövetség országos ügyvezető alelnöke hosszabb beszédben ismertette a külföldi frontharcos viszonylatban elért eredményeket, valamint a Szövetség — már hónapok óta folyó — átszervezési munkálatainak irányelveit. Az értekezlet az országos vezetőség tenykedéseit minden tekintetben magáévá téve, egyhangulag kimondotta, hogy a fegyelmezett egységben és megbonthatatlan bajtársi együttérzésben álló frontharcos tábor ellen irányuló bárminemü támadási szándékot a legerélyesebben fog megtorolni. Az értekezlet köszönetet mondott mindazoknak akik a VI., VII. Országos Találkozó várakozáson felüli sikerében közreműködtek majd meleg ünneplésben részesitette a szövetség országos vezetőségét.

— **Az Osservatore Romano a budapesti katolikus nagygyülésről.** Rómából táviratozzák: Az Osservatore Romano részletes tudósitást közöl a budapesti katolikus nagygyülésről. Csaknem szóról-szóra közli *Serédi Jusztinián* hercegprimás, *Rotta* pápai nuncius és *Bangha Béla* atya beszédét, továbbá *József* kir. herceg előadását, hangoztatva, hogy a katolikus nagygyülés igen szerencsésen választotta meg tárgyát a mai viszonyoknak megfelelően. Kijelenti, hogy a magyar sajtó rendkivüli készséggel szolgálta a katolikus nagygyülés ügyét.

— **A Magyar Külügyi Társaság közgyülése.** A Magyar Külügyi Társaság október 15-én, kedden délelött féltizenegy órakor határozatképtelenség esetében ugyanaznap délelött tizenegy órakor tartja ezévi rendes közgyülését, helyiségének tanácstermében (Országháza, XI kapu). A közgyülésen Berzeviczy Albert mond elnöki megnyitót, majd dr. Eöttevényi Olivér ügy. alelnök tesz jelentést a társaság munkásságáról.

Rados Jenő dr.

A Dunántúl kastélyai-
Rados Jenő műegyetemi
magántanár gyűjtése
101 db egy méretű fény-
kép. Kiállítva a Szombat-
helyi Ünnepi Hét keretében
1934 szept. 1–10.

Katalogus Wälder Gyula
csomagjában.

28 PENGŐ

BOLTI ÁR HELYETT

16 PENGŐÉRT

kaphatja meg a kiállitáson dr. Kogutowicz Károly egyetemi tanár DUNÁNTUL ÉS KISALFÖLD IRÁSBAN ÉS KÉPBEN cimü pompás müvét.

A felnőtt ebből ismerheti meg a Dunántul gyönyörü tájait, a serdült ifjuságnak hasznos hazafias olvasmány. A fenti kedvezményt megkapja akkor is, ha a könyvet közvetlenül a Földrajzi Intézettől (Szeged) rendeli meg. A rendeléssel jogot szerez arra is, hogy a közeljövőben megjelenő II. kötetet is hasonló áron kaphassa meg.

Kérjen részletfizetési kedvezményt.

Egyetemi Földrajzi Intézet
Szeged, Zerge ucca 19. sz.

ABLAKA GYÖRGY, SZEGED, KÁLVÁRIA-U.

Rados Jenő

építész

Szül. Budapest 1895.
Oklevelet nyert 1919.

Nevjegyzműegyetem 16.1.

T. 5512.

csapatok viaskodnak, mit a balra
othringeni herczeg néz, kinek kö-
k lobogói lengenek; a Dunán a le-
san küzdenek a habokkal; a hát-
gyek és erődök kötik le figyelmün-

AN.

.9 cm.

5

Rados Jenő

RADOS *Jenő*, építész és építészeti
író. Budapest 1895 ápr. 25. 1919. nyert
építészi oklevelet a József-műegyete-
men, melynek magántanára. Buzgón
foglalkozik magyar műemléki felvéte-
lekkel. Önálló műve: Magyar kasté-
lyok, Bpest. 1930, melyet a Műemlékek
Orsz. Bizottsága adott ki. A Dunán-
túl kastélyai címen saját nagyszámú
fényképfelvételeiből 1934. kiállítást
rendezett a szombathelyi építészeti ki-
állítás keretében.

E. G. II. 342 l

15				Biz. díj
16				Jótállási díj
17				Árf. kiegyenlőset
18				
19				Mérleg
20				9 számlának
21			3 f.	A záró aktív vagyonért
22				Pénztárnak
23				Berendezésnek
24				Folyószámlának
25				Házbérnek
26				Árúnak
27				Árú biz. Philipp
28				Váltónak
29				Deviza
30				Virág fenő magon
31				
32				

Rados Jenő

épitesz

Élektr. arck-

Szefeltlex 936.1.

Rados Jenő

Rados Jenő: Budapest városépítészetének története. Melléklet a Technika 1928. évfolyamának 10. számához. 32 oldal. 28 képpel.

Rados Jenő tartalmas tanulmánya szegény műszaki irodalmunknak örvendetes gazdagodását jelenti: az építész szemével és tudásával foglalja össze Buda és Pest építészetének, nevezetesen városépítészetének történetét. Elkallódott, elfelejtett adatoknak lelőhelye lesz a későbbi kutatók számára, akik valamikor folytatni fogják azt a munkát, amelyet Rados Jenő itt megkezdett. Szomorú azonban azt látni, hogy az Erzsébet híd környékének merészen és bátran végrehajtott szabályozása óta úgyszólván egyetlen nagyobb gondolat sem kerülhetett megoldásra, egyetlen egy sem érlelődhetett a megvalósulásig: pedig mióta tárgyalunk már az Erzsébet sugárút megnyitásáról! Mióta beszélünk az Andrássy út torkolatának megoldásáról — hiába. Kívánjuk, hogy a szerzőnek alkalma legyen könyvének második kiadását sajtó alá rendezni s ekkor már beszámolhasson a legújabb nagyszabású városrendezési műveletekről, amelyek a hamar naggyá nőtt Budapestet szép Budapestté teszi!

„V"

Tér és Forma

1929. II. évf. 3 sz.

130, 131. l.

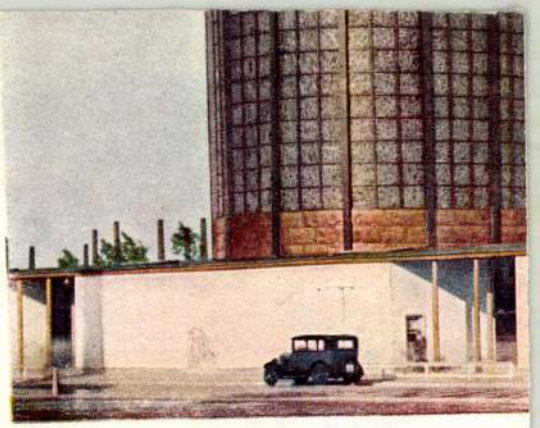

Otto Bartning: A kölni acéltemplom.

Rados Jenő: Gellérthegyi villa

A Magyar Képzőművészek Egyesülete Műcsarnoki Jubiláris Tárlatáról

Kálmán „Déli napsütés"-ének egészséges naturalizmusa, *Návay* Aurél női arcképének foszlányos, de mégis érdekes textúrája és az egyenletes

gást illusztráló remek bronzfigurája, a „Tenniszező" és *Markup* Béla nyugodt kézzel mintázott kis szobra, az „Aranyszamár", elismerésre méltó

Képzőművészek
1935. 10. 1.

Rados Jenő

Péter, *Farkas* Lőrinc, *Krusnyák* Károly, *Merészné Coreth* Erzsébet grófnő, *Tornyai* János *Révész* Imre, *Horváth* Béla, *Aldor* János László, *Gimes* Lajos, *Kaszab* Károly, *Pállya* Celesztin, *Uitz* János, *Neográdi* László, *Pádua* Kálmán, *Thomasz* Antal és *Cser* Károly szobrásznak egy leánykafej tanulmánya, nem úgy hangzik-e, mint egy jól, gondosan összeválogatott névsora azoknak a művészeknek, akiknek műveiből lehet egy jó kiállítást megrendezni? *(b. m.)*

téktelenségek mellől és szinte hangsúlyozva hozza előtérbe azt, ami érték.

Teremről-teremre, kísérve a felhalmozott kiállítási anyagot, az ember sokkal nagyobb meglepetéssel fedezgeti fel a saját épen maradt megfigyelőképességét, mint a képek és szobrok friss hatóerejét. Holott — a X. teremben járván — meg kell állapítani, hogy itt is — sőt a hátralévő öt teremben is, — akad bőven a kiállított festmények és szobrok között nem egy olyan, mely meg-

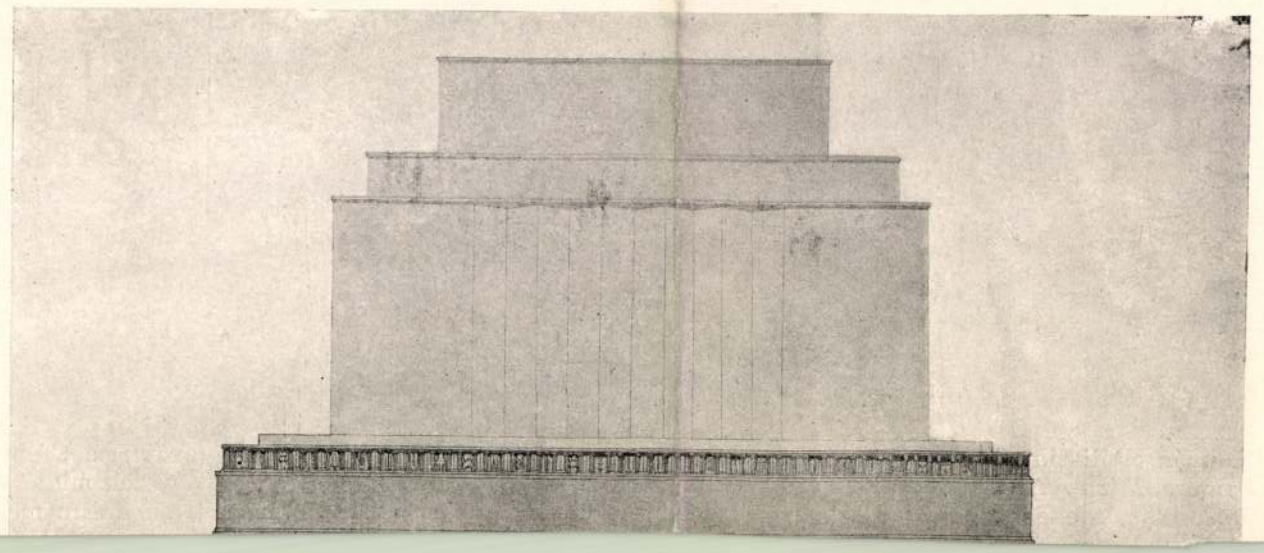

UJ KÖNYVEK

— **Magyar oltárok.** *(A Királyi Magyar Egyetemi Nyomda kiadványa.)* Szent István évében alig nyujthatna át a magyar könyvpiac méltóbb, szebb és érdekesebb munkát a közönségnek, mint azt a nagyszabásu és nagyogóan szépkiállitásu kötetet, amely *Magyar oltárok* cimmel most jelent meg az *Egyetemi Nyomda* kiadásában. *Rados Jenő* irta ezt a művészeti irodalmunkban szinte egyedülálló egyházművészeti monográfiát, amely nemcsak értékes tanulságot, hanem élvezetes olvasmányt is ad annak, aki a pompás könyvet lapozgatja. A szöveg francia, német, olasz és angol nyelvü kivonatban is tájékoztatja az idegenajku olvasót arról a nagyszabásu és csodálatos művészeti kulturáról, amely Magyarországon a legrégibb keresztény időktől egészen a mai korig a szebbnél-szebb és művészettörténetileg igen jelentős oltárokat emelte a katolikus templomokban az Ur dicsőségére. Levéltári okmánypecséteken felkutatott oltárábrázolásoktól kezdve, a gótika képsorozatos szárnyasoltárain és a magyar röneszánsz fényét sejtető emlékeken át egészen a szebbnél-szebb magyar barokk oltárokig és a modern magyar épitészet oltáralkotásaiig, ott találjuk ebben a műben az egyházművészet e jelentős fejezetének teljes képét, természetesen a szentistváni Nagy-Magyarország oltárépitési művészetét vonultatva fel. A könyv, amely érdekesen ismerteti a különböző stilusokon belül a sajátosan magyar behatásokat, egyuttal az oltárokon szereplő szentek ábrázolásának ikonográfiai magyarázatát is adja és mindenütt különös hangsulyt ad annak, hogy a legkülönbözőbb oldalakról jövő külföldi befolyásoknak is ellenállva, ezek a műemlékek az évezredes magyar szellem jegyét viselik. Ez a könyv, tanulságos és érdekes szövegével és megszámlálhatatlan pompás illusztrációjával, különösen most, amikor az eucharisztikus kongresszus és a Szent István-év alkalmából annyi idegen érkezik Magyarországba, tölt be fontos hivatást, de ezen a hatalmas propaganda-jelentőségén innen és tul, egyike a legpompásabban kiállitott magyar könyveknek, amely nyomdai kulturánknak is nagy dicsőséget van hivatva szerezni.

— **Ragyog egy csillag.** *(Tamási Áron regénye.)* Ez a fiatal iró talán az elsők közé tartozik az elszakitott Erdély irói közül, akik ugyszólván rohammal vették be az itthoni magyar közönség szivét. Páratlan népszerüségü Ábel-sorozata után Jégtörő Mátyás kedves erdélyi figuráját lopta be szivünkbe, most pedig legujabb regényében, amelynek cime *Ragyog egy csillag*, és amely *Révai* kiadásában jelent meg, ujra olyan édes és andalitó tündérmeséjét kelti életre az erdélyi magyar léleknek, hogy szinte csodálkoznunk kell azon a kifogyhatatlanul patakzó mesélőtehetségen, ötletességen, humoron és ősi zamatu költészeten, amely *Tamási Áronból* árad. Elragadó könyv ez, amelyet nem lehet, csak a legnagyobb gyönyörüséggel és szeretettel olvasni és egy-egy fejezetéhez még később is ujra és ujra visszatérni, mint ahogy az ember vissza-visszatér egy füszeres illatu tavaszi mezőre vagy egy kristálytiszta forráshoz, amelyet megszeretett. Egészen bizonyos, hogy ez az uj Tamási-regény is legalább annyira népszerüvé válik a magyar közönség körében, mint elődei.

— **Meléte.** *(Szántó György regénye.)* *Szántó György*, a nagytehetségü és népszerü erdélyi iró, eddigi pályájának legnagyobbszerü alkotásával lép a közönség elé. Most jelent meg, a *Révai Testvérek* kiadásában *Meléte* cimü kétkötetes, közel ezeroldalas regénye, amely nemcsak egészen ujszerü elbeszélői formájában, hanem mondanivalóiban is az ujabb magyar irodalom kimagasló alkotásai közé tartozik. A legmodernebb kor, szinte napjaink története (mert hiszen a spanyol polgárháboru is szerepet játszik benne) ölelkezik ebben a regényben a történelemmel, olyan hármas cselekményszál révén, amelynek izgalmas és vakmerő összeszövésével az iró az emberiség történelmének ugyszólván évezredeit sürítheti regényébe. Egy amerikai filmgyáros Málta szigetén Napoleon-filmet készit és ebben a modern keretben feleelevenedik nemcsak a Földközi-tenger e romantikus szigetének viharos történelme, hanem az egész Földközi-tengeri kultura is, amely az évezredes antik világot összeköti a mai olasz birodalom szellemével és a világhódító brit birodalom nagyságának kifejlődésével. Ez a regény nemcsak azért forradalmi, mert cselekménye révén nagy szerepet játszik benne a francia forradalom is, hanem mint a modern kor és a történelem, a képzelet és a valóság, a romantika és a történelmi tények érdekesen ujszerü keveréke is, amely kétségtelenül egészen különálló helyet biztosit *Szántó György* regényének a magyar irodalomban és a közönség érdeklődésében.

— **Istenek völgye.** *(Révai kiadás.)* Távoli, ismeretlen földrajzi és lelki tájakra visz el *Nagyiványi Zoltán* kalandos regénye. Afganisztán meredek, óriás bércek közt elterülő tartományát nevezik az Istenek völgyének. A regény hőse, egy szinesbőrü francia mérnök, Párizsból indul el Afganisztánba, hogy olajat és aranyat kutasson fel a Nyugat számára. Az ázsiai országban három európai utassal akad össze, egy férfival és két nővel. A két pár ember közt finom lelki kapcsolat szövődik. De rikitóbb elemek is kapcsolódnak az érdekfeszitő történetbe, egy fülledt érzékiségü afgán hercegnő és egy ópiumszivó kinai szolgálóleány révén. A kifinomult izlésü iró franciásan könnyed elbeszélő-stilusban érzékelteti e távolkeleti világ idegenszerüségével vonzó hangulatát, belső ellentmondásokban bővelkedő életét. De sorát ejti korunk égető kérdéseinek is és a magas müveltségü, szabad szellemü európai nyiltságával és emberiességével foglalkozik velük. Nézetei és megfigyelései erőltetés nélkül bontakoznak ki az izgalmas eseményekből, amelyek azzal végződnek, hogy a hős eltünik a hóborította, titokzatos afgán hegyek közt.

PARISINAGY ÁRUHÁZ

1 KILÓ „ANTONIA" ELSŐRENDŰ 80% ZSIRTARTALMU SZINSZAPPAN 82 fill.

(1 VEVŐNEK 10 KILÓIG)

1 kilós doboz Csőlészia (Tara 6 deka) kit. min. fehér áru 60 fill.

1 kilós doboz Csőlészia (Tara 6 deka) 2-tojásos áru 78 fill.

1 kiló Tarhonya kit. min. fehér áru 56 fill.

1 kiló Tarhonya 2-tojásos áru 68 fill.

1 kiló „Antonia" Maláta kávé 44
10 deka „Kalifa" Pörkölt kávé 78
10 d. Cuba kev. pörkölt kávé 96
½ kiló „Tátra" cikória pótk. 48
½ kiló Kakaó 92
1 doboz „Orlow"-tea (Brutto 10, netto 8 deka) 118
¼ kiló Dióbél 84
¼ kiló Mogyoróbél 56
1½ liter Savanyuság (üb. 34) 48
2 liter Ételecet (dem. b. 62 f.) 48
½ kg.-os doboz Lecsó 38
½ kiló Sovány sajt 60
½ kiló Trapista zsiros 84
1 liter Asztali bor (ü. b. 28 f) 36
½ liter Tokaji Szamorodni (üveg betét 30 fillér) 66

½ liter Paradicsom (üvegbetét 12 fill.) 10 fill.

1 liter Vajbab (üvegbetét 24 fill.) 22 fill.

1 kiló Vegyesíz (üvegbetét 24 fill.) 96 fill.

½ kiló Barackíz (üvegbetét 20 fill.) 96 fill.

— **Ügyvédi képviseletnek állampolgársági ügyekben is helye van.** A Budapesti Ügyvédi Kamara elnöksége a következők közlését kérte:

„Azzal a téves hiradással szemben, amely szerint ügyvédek állampolgársági ügyekben a belügyminiszteriumnál ügyfeleik képviseletében nem járhatnak el és beadványokat nem nyujthatnak be, a Budapesti Ügyvédi Kamara elnöksége *a belügyminiszterium illetékes osztályától nyert felvilágositás alapján* közli, hogy a szabályszerü meghatalmazással igazolt ügyvédnek eljárását sem törvény, sem valamely különös korlátozó rendelkezés nem akadályozza. Állampolgársági ügyekben azonban senki sem nyujthat be kérvényt közvetlenül a belügyminiszteriumnál, mert ilyen ügyekben minden kérvény a főváros illetékes ügyosztályánál nyujtandó be. *Az ügyvédi képviseletnek állampolgársági ügyekben is törvény alapján helye van.*

— **Rejtvényfejtők jutalmazása.** A Képes Vasárnap mulheti számában megjelent rejtvények megfejtői közül a következők kapnak jutalmat:

Bacskay Tiborné Bratiszlava, Jirasek-sor 20. — Özv. Blaskovits Istvánné Mátyásföld, Erzsébet királyné-ut 11. — Dr. Bujda Zoltán Budapest, VI., Madarász-u. 14. — Czingel Ödön Rákosliget. — Farkas Lajos Budapest, V., Bálvány-u. 3. — Ferenczy Lajos Ujpest, Kassai-u. 49. — Galgó Lajos Budapest, I. Labanc-u. 31. — Nagy Gyula Budapest, I. Krisztina-körut 115. — Nemesszeghy Margit Ujpest, Kisfaludy-u. 4. — Dr. Országh Sándorné Budapest, II., Guyon Richárd-u. 7. — Schultz Livia Székesfehérvár, Ósz-u. 24. — Ifj. Szakács Antal Ujpest, Mikszáth Kálmán-u. 3. — Veréb Gábor Budapest X., Máv. északi főmühely 41. — Olbricht Klári Budapest, I., Attila-körut 2. — Jávorka Éva Budapest, I., Pauler-utca 17.

Gyermekek közül a következőket jutalmaztuk: Adler József Budapest, VII., Murányi-u. 1. — Bánhegyi József Mezőberény. — Ifj. Bolyó Gyula Budapest, VIII., Kemény Zsigmond-utca 9. — Bóna Matild és Éva Budapest, X., Rákos-állomás. — Juhász Lajos Kaszaper. — Kiss Magdolna Kisujszállás, Deák F.-u. 59. — Papp Szabolcs Budapest, Személynök-u. 3. — Szabó Edit és Gyula Budapest, I., Labanc-ut 4. — Ujházy Valéria Nagykáta. — Varró Imre Tápiógyörgye, Bethlen-u. 1307.

alszámvevőt városi számvizsgálóvá nevezte ki.

— **Különlegességi gázfőzőtanfolyamok Budán.** A Volt Iskolatársnők Szövetsége május havában három párhuzamos különlegességi gázfőzőtanfolyamot nyit meg uri hölgyek részére. Ezek a következők: május 1-től hétfőn és csütörtökön délután 5—8-ig, május 2-től kedden és pénteken délelőtt 10—1-ig, illetve délután 5—8-ig. A tanfolyam négy hétig tart, tandij anyagmegtérítéssel együtt 12.— pengő. Beiratkozni lehet délelőtt 10 és 12 között a II. Batthyány-utca 8. sz. alatti polgári leányiskolában (telefon 151—860). A tanfolyamra jelentkezőket csak korlátolt számban vesznek fel.

— **Vasárnap megnyitják a Ferenc József-hidat.** Szombaton délben a kereskedelemügyi minisztérium, a székesfőváros, az államrendőrség és az állami gépgyár kiküldött szakértőiből alakitott bizottság elvégezte az ujjáalakitott Ferenc József-hid műtanrendőri bejárását és úgy határozott, hogy a hidat vasárnap ismét átadják a forgalomnak.

FŐVÁROS

— **A Szél-utcai Alapitványi Otthon tervpályázata.** A főváros a III. kerületben lévő Szél-utcában Alapitványi Fiuotthont és Ipari Nevelőotthont épittet több alapitvány összevonásából. Az otthon felépitésére nyilvános pályázatot hirdetett a főváros. A birálóbizottság dr. *Schuler Dezső* alpolgármester elnöklésével most hozott döntést a pályázat ügyében. A kétezerpengős I. dijat *Schömer Ferenc*, az 1200 P-s II. dijat *Szojka József*, a 800 P-s III. dijat pedig vitéz *Martsekényi Imre* pályatervének itélte oda a bizottság, amely ezenkivül tiz darab 400 pengős megvételre a következők terveit javasolta: *Szabó Lajos*, ifj. *Dávid Károly* és *Müller László*, *Katona Dezső*, *Gertenberger Agost* és *Arvé Károly*, *Henny Ferenc*, *Nagy Béla* és *Tóbiás Lóránd*, *Wagner László* és *Reichard Zoltán*, *Hejsa Károly*, *Borbély Béla* és *Gergely László* és végül *Horváth Szabolcs*.

ANYÁK NAPJÁN
ÉDES JÓ SZÜLÉMNEK
DREHER ÉDESSÉGET!

— **A taxisofőröket utmutatóval látják el.** Dr. Lázár Ferenc bizottsági tag a közigazgatási bizottság legutóbbi ülésén azt panaszolta, hogy a taxisofőrök nem ismerik a főváros területét s helyesléstől kisérve, annak a véleményének adott kifejezést, hogy a soffőröket megfelelő utmutatóval kell ellátni. *Szendy Károly* polgármester a közelgő nagy ünnepek vendégforgalmára való tekintettel, átiratot intézett az összes fővárosi bérautó vállalatokhoz, akiket felszólitott, hogy a taxisofőröket sürgősen lássák el megfelelő utmutatóval. A polgármester átiratát megküldötte dr. *Éliássy Sándor* rendőrfőkapitánynak is.

— **A prostata megbetegedéseinek kezelésében** a rendkivül enyhén ható természetes „Ferenc József" keserüvíz — reggel éhgyomorra egy kis pohárral — gyakran nagyfontosságu szolgálatot tesz azzal, hogy igen könnyü, lágy székletétet biztosit és az egész anyagcserét előmozditja. Kérdezze meg orvosát.

PICI
artin
hashajtó drageé
BIZTOS, ENYHE A HATÁSA

Klasszikus hangszer
modern bútor
MUSICA
KIS PIANINO
Eladási termek:
VII., Erzsébet-körut 43. (Royal)
Kiállitás a Nemzetközi Vásáron, Iparcsarnok 351.

SZINHÁZ ÉS ZENE

Római operaegyüttes a Városi Szinházban

Első est: Trubadur

A kora tavasszal esedékes olasz operaegyüttest az idén nem Milánó, hanem Róma fémjelzi. A *Teatro d'Opera Reale* hires művészei vendégszerepelnek két estén a Városi Szinházban. Karmesterük azonban most is a kitünő *Votto*, aki telivér művészetével a „Scala" szellemét és hagyományát képviseli a művészi körutakon. Az első est, a szombati Trubadur-előadás, kielégitette a várakozásokat: az öt főszerepben öt kitünő énekest állitott csatasorba. Hirnév szerint talán *Merli Francescót* illeti meg köztük az elsőség. Tavalyi felejthetetlen Otellója után, ha mostani Manricójáért nem is tudunk ugy lelkesedni, mint szerettünk volna, el kell ismerni, hogy ennek a nagytudásu hőstenornak belső értékét alig csökkentette a hangján itt-ott érezhető fáradtság. Teljes és megérdemelt művészi sikert aratott az együttes gyönyörü hangu és mintaszerüen éneklő szopránja, *Somigli Mária*, a megjelenésével is hóditó Leonora. A cigányasszonyt személyesitő *Benedetti Mária* kissé merev és nem egészen kiegyenlitett mezzoszopránja a drámai kitörésekben jobban érvényesül, mint a tiszta dallamvonalakban. *Nava Ettore* tüneményes erejü baritonja tulharsogott minden eddigi Luna grófot, de voltak nagyon szép mozzanatai is. Az öreg Ferrando balladáját *Mongelli Alfredo* nem nagy, de meleg zengésü basszusa, érett, finom művészete tette az est egyik fénypontjává. Az operai zenekar, kórus és diszlet méltó keretbe foglalta a sikerült előadást. **lv.**

A firenzei játékok a Maggio Musicalében

— A Magy. kir. Operaház négy estén át lép fel —

A m. kir. Operaház 277 *tagu* együttese május 3-án délután 3 óra 50 perckor kel utra Budapestről Firenzébe. A tizenöt kocsiból álló különvonat másnap délben érkezik meg Firenzébe. Az előadásokat az Operaház saját diszleteivel tartja meg és a diszletek öt külön vasuti kocsiban már meg is érkeztek Firenzébe. Két kocsi diszletet és technikai felszerelést még a különvonathoz kapcsolnak.

Az idei ünnepi játékok gazdag programja április 21-én dezdődött el és junius 9-én ér véget. A rendkivül változatos müsor keretében fellép az olasz művészek szine-java, közöttük *Gigli, Gina Cigna, Tagliabue, Maria Caniglia, Mafalda Favero, Rubinstein Ida, Jia Ruskaja* és *Maja Lex* tánccsoportja, valamint a *Sakharov*-táncegyüttes táncestéken szerepelnek. Zenekari hangversenyt adnak a berlini filharmonikusok is *Furtwängler* vezényletével és a különböző olasz operaelőadások karmestereinek sorában találjuk *Klemperert, Elmendorffot, Rossit, de Sabatát* és *Vittorio Guit.*

Hitler vezér és kancellár tiszteletére előreláthatólag a *Simone Boccanegrát* adják elő, amelynek egyik főszereplője *Svéd Sándor*, az előadás rendezője pedig ifjabb *Oláh Gusztáv*, a m. kir. Operaház főrendezője.

Az együttes május 8-án éjjel indul vissza Firenzéből és másnap este kilenc órakor érkezik meg a magyar fővárosba.

A nagy megtiszteltetést jelentő meghivás közel egy éve érkezett az Operaházhoz. A m. kir. Operaház a meghivás jelentőségének tudatában készült a nagyszabásu vendégjátékra, hogy a Maggio Musicale nemzetközi közönsége előtt méltóan mutathassa be a magyar zenemüvészet reprezentativ alkotásait.

* **Németh Antal előadása Genovában.** Dr. *Németh* Antal, a Nemzeti Szinház igazgatója Milánó után Genovában is több mint egyórás vetitettképes olasznyelvü előadásban ismertette a magyar szinjátszás utját a középkortól napjainkig. A hallgatóságra itt is mély hatást gyakorolt a Nemzeti Szinház százéves kulturmunkájának ismertetése.

A felolvasása keretében *Eyssen Irén* magyar hangversenyénekesnő is fellépett. A művésznő, akit ezévi szereplése után már mint szivesen látott ismerőst fogadott Milánó közönsége, Liszt Ferenc dalaiból és Liszt-korabeli operaszerzők és dalköltők müveiből énekelt.

* **A „Kék róka" vendégekkel Szegeden.** A szegedi Városi Szinház *Bajor Gizi, Kiss Ferenc* és *Rajnay Gábor* vendégfelléptével szombaton este szinrehozta *Herczeg Ferenc* diadalmas szindarabját. A szinházat zsufolásig megtöltő közönség a vendégszinészeket és az előadás szegedi szereplőit, *Fülöp Violát* és *Pető Endrét* melegen ünnepelte. Lelkesen tüntetett a közönség a szerző mellett, aki megjelent a függöny előtt.

* **Az Andrássy-uti Szinház szünete.** Jelentettük, hogy hétfőtől kezdve az *Andrássy-uti Szinház* szünetel és hogy müsordarabja, a *„Nem leszek hálátlan"*, átkerül a *Magyar Szinházba*. Az Andrássy-uti Szinház az idén már nem gondol ujabb darab bemutatására, ellenben valószinü, hogy május 15-én megnyilik, hogy vendégül lássa a *Pódium Kabarét*.

* **Händel: Saul oratóriumát,** amely a legnagyobbszabásu halhatatlan müvek egyike; nagyzenekarral, vegyeskarral és magánszereplőkkel május 4-én, szerdán este 8 órakor adja elő *Ádám Jenő* tanár vezényletével a Zeneművészeti Főiskola. Jegyek 50 filléres árban a Zeneakadémia igazgatóságánál kaphatók.

ÓRIÁSI SIKER!

ne vessen ügyet ezekre...

a vidám világszenzációkon!

A világ legjobb mulattatói, szédületesen bravuros mutatványok!

Fényes Nagycirkusz

Naponta 2 előadás: 4 és 8 órakor. Jegyrendelés: 113-374 és 113-364. Helyárak 50 f-től

inkább jöjjön és: nevessen!

* **Fővárosi Nagy Cirkusz.** Pompás variétészámokból, a cirkusz hőskorára emlékeztető nagy produkciókból állitotta össze májusi megnyitó müsorát a Fényes Fővárosi Nagy Cirkusz. Különösen gazdag a müsor mulattató, humoros számokban. A *Perezoff nővérek és Kiko* a zsonglőrösködés tudományát, *Bim Bam és Max* a muzsikát, *Roth és Say* az akrobatikát elegyitik a komikum legváltozatosabb eszközeivel. A cirkusz házi bohócain kivül van egy egész bohóccsoport is, a négy *Albano*. De a müsor kluja mégis három elefánt, *Jenny, Piccolo* és *Baby*. Szinte a csodával határos, hogy mi mindent tud ez a három elefánt. Az artistaság tudományán felül az egyik még kitünően számol is: pontosan elvégzi és egy táblán kikopogtatja az egyszerü számitási müveletek eredményeit. Nem kell vezényszavakat harsogni, még csak ostort sem kell pattogtatni, olyan kedélyesek és közvetlenek, hogy szinte maguktól csinálják a legnehezebb produkciókat. Ez a három elefánt hamarosan nagyon népszerü lesz Pesten.

Dinasztia és Nem leszek hálátlan! a MAGYAR SZINHÁZBAN

Ma délután és este még az Andrássy-uti Szinházban a „Nem leszek hálátlan".

Az 50-ik előadása felé haladó *„Nem leszek hálátlan!"* c. zenés vigjáték *Bársony Rózsi, Fejes Teri, Kabos Gyula, Szakáts, Hajmássy* és ifj. *Latabár* felléptével már csak vasárnap estig bezárólag kerül szinre az *Andrássy Szinházban*. Óriási sikere miatt a jövő héttől kezdve, a Nemzetközi Vásárra való tekintettel, átköltözik a nagyobb befogadó képességü *Magyar Szinházba*, ahol felváltva fog szinre kerülni a szinház másik operett-szenzációjával, a *„Dinasztia"*-val, melyben *Honthy Hanna, Törzs Jenő, Kertész Dezső, Kiss Manyi, Biliesi, Sennyei Vera, Földényi* és *Boross* aratnak tomboló sikert.

* **A „Füszer és csemege" előadásai a Vigszinházban.** *Csathó Kálmán* rendkivüli sikerü szinjátéka, a *Füszer és csemege* dominálja a *Vigszinház* jövő heti müsorát is, melynek minden eddigi előadását telt ház nézte végig. Legközelebb ma, vasárnap délután, kedden, csütörtökön, szombaton és vasárnap szerepel a játékrenden. A hét többi estéjén *Bourdet* legujabban bemutatott érdekes szindarabja, a *Fehér és fekete* kerül szinre.

* **A budai szinházmozgalom hölgybizottsága** *Halmy Gyuláné* elnöklésével tartott ülésén megalakitotta végrehajtóbizottságát, amely táviratban üdvözölte a mozgalom fővédnökét, *Anna* kir. hercegasszonyt. Az ülésen bejelentették a mozgalomhoz való csatlakozásukat a *MANSz*, a *Katolikus Háziasszonyok Országos Szövetsége*, a *Postatisztviselőnők Országos Szövetsége*, a *Magyarországi ... legyesületek Szövetsége*, a *MONE* orvosnői csoportja. A hölgybizottság elhatározta, hogy a vármegyéket is beszervezi a részvényjegyzésbe és elkészíti az Országos Kaszinóban rendezendő ünnepség programját.

* **Reklám.** Kopenhágában most mutogatják a „Száz férfi egy lány" cimü filmet, amelyben tudvalevőleg Leopold Stokowski karnagy is szerepel. A derék dán mozisok nem az aranyos Deanna Durbinra helyezik a sulyt, hanem a karmesterre. A plakátok igy csábitják a közönséget:

— Nézzétek azt az embert, akit Greta Garbo szeret!

* **Bucsuzik a „Hatodik emelet" a Pesti Szinházban.** A *Pesti Szinház* szenzációs sikerü müsordarabja, *Alfred Gehri „Hatodik emelet"* cimü szinjátéka jövő csütörtökön éri meg 75-ik előadását. A darabot *még összesen 10 előadásban* mutatja be a szinház a Nemzetközi Vásár tartama alatt és utolsó előadása hétfőn, május 9-én lesz. Akkor azután lebontják a beépitett hatodik emeletet a szinház szinpadáról, hogy a legközelebbi ujdonság, *Strindberg „Husvét"* cimü hires szinműve előkészithető legyen.

* **Beethoven VII. szimfóniája mint balett.** A *Massin Leonid* vezetése alatt álló orosz balettegyüttes szombaton, április 30-án uj balettet mutat be a montecarlói operaházban. A balett nevezetessége, hogy zenéje Beethoven VII. szimfóniája, illetőleg annak a táncjátéknak megfelelő átcsoportositása.

* **A miskolci szinház sorsa.** Miskolci tudósitónk jelenti: A miskolci szinház bérletére kiirt pályázat szombaton járt le. Ketten pályáztak: *Sebestyén Mihály*, a mostani igazgató és *Kardos Géza*, a kecskeméti szinház bérlője. A pályázat sorsáról a legközelebbi közgyülés fog dönteni.

* **Svéd-magyar müvészest.** A „De Svenske" kórus elnökének, a svéd király unokájának, *Lenart Bernadottenak* vezetésével jön Budapestre. A svéd kórus dirigense és zenei irányitója, *Emil Carelius* igen érdekes müsort állitott össze, melynek központjában a svéd népi zene játszik nagy szerepet. A hangverseny nagy társadalmi eseménynek igérkezik: fővédnökségét Proff. *Undén Torsten* svéd miniszter vállalta.

AZ ÖRÖK LEMEZ

IRTA: RÁSKAI FERENC

Tiz ember és tizenhét állat hüvösvölgyi regénye. Rendkivül érdekes

ÁRA 4.— PENGŐ

Kapható minden könyvkereskedésben

* **Hit és szerelem.** A bázeli szinházban feltünést keltett *Robert Crottet* fiatal költő két szindarabja. Mindkettő rendkivüli tehetségről tanuskodik. Jellegzetes bennük az elmélyedés az emberi lélekbe, amely a tulvilág régióiba vágyódik. A „Finn éjszaka" nyilvánvalóan a szerző orosz és finnlandi élményeinek hatása alatt keletkezett. Egy finn földbirtokos leánya és egy idegen fiatalember misztikus szerelmi tragédiájáról szól. A másik darab, amelynek különös cime „Ne hintázz, kis fiu", egy gyermek misztikus ábrándozásait viszi szinpadra.

* **Nézőtéri csók.** Jimmy Durante kómikus Pittsburghban vendégszerepelt. Többek közt lement a nézőtérre és a széksorok közt járkálva, tréfás megjegyzéseket tett egyes nézőkre. Sőt egy hölgyet meg is csókolt. A hölgy erre becsületsértésért beperelte a szinészt és csekély ötezer dollár kártérités követelt. Ez még 1935-ben történt, de Durante, aki egy broadwayi revüben játszott, haladékot kapott és csak most került a sor a főtárgyalásra. Frank Kaplan ügyésznek sikerült békés megegyezést létesiteni és Durante, aki eleinte fogadkozott, hogy nem enged, mégis csak fizetett *háromszáz dollárt*.

3 nagysikerü Nemzeti Szinházi est

Ma: Jézusfaragó ember | Szerdán: Csodatükör | Jövő vasárnap: A roninok kincse

Rendkivül kedvezményes jegyek akciós pénztárainknál!

nagyvonalú lépcsőtér. Nagy traktusmélységét viszont nem akarhatták hatalmas tetővel elárulni, így udvari oldala lapostetős lett. (Talán kétütemű építés eredményeképpen.) Éppen ez nézett a Hősök tornya és a szépen feltárt városfal felé. Érdekes, hogy amíg a posta felújítás fel nem merült, senki sem (még az alapos városrekonstrukciós tervek szerzője sem) mert foglalkozni e városképi hiba orvoslásával.

A lehetőséget az adta, hogy a lapostető beázott és a posta bővülni akart. (Új technológiai helyiségekkel és vendégszobákkal.) Ezért ajánlottuk az új tetőformát, amely

a) megtartja a meglevő utcai megjelenést és fedélszéket,
b) beépített tetőteret ad a lapostető helyett,
c) e beépítést úgy „lapítja le" a ház keleti végén, hogy az alacsonyabb szomszéd ház jórészt eltakarja az új tető púpját.

Az udvar emeleti traktusa (mely valószínűleg később épült) így alacsonyabb lett. Felette viszont olyan tetőablakok jelentek meg, melyeknek fióktetői a templom fióktetőivel rokonok.

Az épület belső átalakítása mérsékelt volt, közben a posta üzemelt. *Fülöp Melinda kolléganőnk (SZÖVTERV)* szép új bútorzatot tervezett hozzá. Viszont nem állíthattuk vissza a világháború előtti nagy közönségforgalmi teret. (A posta is úgy fejlődik, mint a legtöbb hivatal: saját alkalmazottjainak munkaterületei lassan kiszorítják a házból az ügyfeleket.)

Az utcai homlokzatot a *VASÉP Kőszegi Kft.* szépen letisztította és Modaszillal festette át. A jó minőségű munkát *Grábner József* műszaki ellenőrnek is köszönhetjük.

A tervezést már egy magáncég, a *szombathelyi TÉK Kft.* keretében végeztük, de változatlanul Kőszeg-barát szemlélettel.

Epilógus

Az elmúlt 10 évben Kőszegen a bemutatott épületeknél jelentősebb újak is épültek. Átfogó műszaki tervezés is folyt. Felmérés készült a védett belvárosról, rendezési programterv a városközpontról és ÁRT program a városról. (Igaz, a folytatásuk elakadt, e tervek fiókban lapulnak.)

Közben a hétköznapok építési munkái is párhuzamosan zajlanak. Ezek gyakran a burgenlandi készház-katalógusok motívumait utánozzák, így a történelmi polgárvárostól idegenek. A bemutatott épületekkel viszont új, vagy régi városképi hibákat próbáltunk javítani, miközben hétköznapi feladatokat oldottunk meg.

7. ábra. Schöne két főtéri épülete: a posta és a templom részlete

8. ábra. A posta udvari képe a Hősök tornyából átépítés előtt

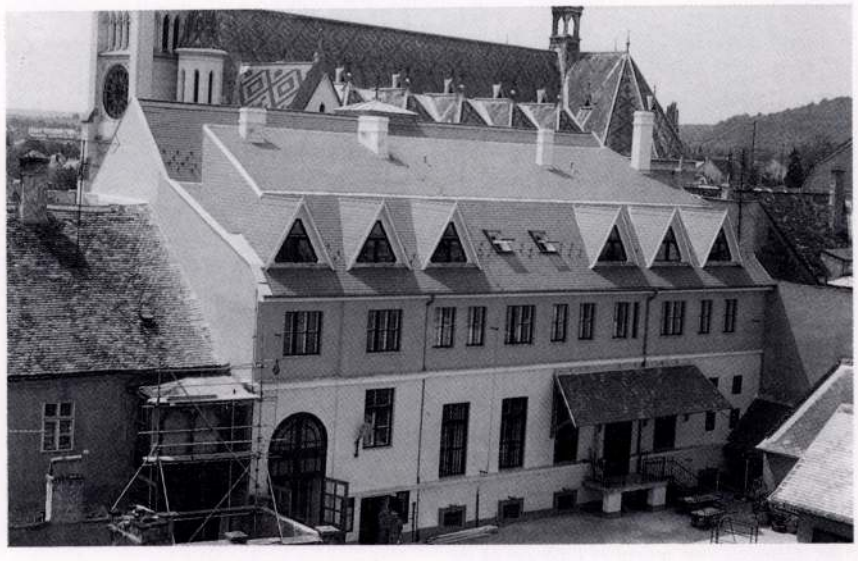

9. ábra. A posta teteje az építkezés végén

Száz éve született dr. Rados Jenő professzor

DR. KUBINSZKY MIHÁLY*

Minap szóba került Rados Jenő professzor. Egy fiatal építész megkérdezte, hogy ő ki volt? Megdöbbentem egy pillanatra, hogy az általam halhatatlan emlékűnek vélt egyéniség mily gyorsan merülhet feledésbe. Ezért is meg kell róla emlékeznünk most, századik születésnapján. 1895. április 25-én született Budapesten Rados Gusztáv műegyetemi matematika professzor fiaként. (Ezért is tudott annyi érdekes régi történetet mesélni az apai házban megfordult régi építész professzorokról, Hauszmann Alajosról, Steindl Imréről és másokról.) Ez a századik születésnap az első kerek dátum, amit posztum ünneplünk, a 95.-nél ugyan már kissé megtört, de teljesen friss szellemű volt. A 90. alkalmából pedig még jó egészségben, karosszékben ülve fogadott minket a Műemlékfelügyelőség aulájában. Amikor a 80. születésnapján a MÉ-ben megjelent köszöntésemet K.M.-mel jelöltem, ő legközelebb így fogadott: „Hirtelen azt hittem, hogy Komor Marcell írta, aztán rájöttem, hogy Te voltál! Komor Marcell közel 60 évvel volt idősebb nálam. Ez a két nemzedéknyi „összemosódás" jellemző lehetett Rados Jenőre, aki öt magyar építésznemzedékkel találkozott (ha egy generációt 20 évvel jelölünk). Öt építésznemzedék ismerte őt és tisztelte benne a tudást. Ezen túlmenően *emberi tulajdonságai szeretetreméltóvá tették:* széles körű műveltség, sziporkázó társalgás, feltétlen jóindulat és az ügyintézés megbízhatósága jellemezték. *Rados Jenő korának kimagasló személyisége volt.*

1. ábra. Rados Jenő professzor, 1986

A 100. születésnapon életére visszapillantva nem elégedhetünk meg a tanítványi tiszteletből és a személyes érintkezésből fakadó elismerésekkel. Az utókor tényeket igényel. Van belőlük „ércnél maradandóbb" is. Előttem fekszik idős korában, kissé reszkető kézírással, bizonyára valamilyen emlékezés részére készült feljegyzése: „Állami szolgálat 1915. V.–1975. IV.-ig 60 év, megszakítás és *érdemleges mulasztás nélkül."* Továbbá: „építészeti oktatás szolgálatában: 1919–1957 = 38 év, a műegyetemen és a Felsőépítőiparisколán egy-egy generáció". Továbbá: „Szakirodalmi kutatás és publikálás 1924–1975 = 51 év, cca 31 szakértekezés, 12 külön kötet, összesen cca 2000 oldal". És következik a „14 élenjáró műemlék". Így az összegezés. Számomra a legkarakterisztikusabbnak az életút egészét jellemző rövid megállapítás volt: „érdemleges mulasztás nélkül".

Két meghívót is tartok a kezemben. Az első a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet 1931. május 4-re szóló meghívása, melyen dr. Rados Jenő vidéki főúri kastélyokról tart előadást. A másik kerek fél évszázaddal későbbi, az 1981. november 17-én rendezett akadémiai előadói ülésre invitál, melyen Rados Jenő, a műszaki tudomány doktora, nyugalmazott egyetemi tanár „A ráckevei kastély története és helyreállítása" címen ismerteti a fent említett jeles műemléki rekonstrukcióinak egyikét. E fél évszázad határai között feszül *Rados Jenő életművének egyik legfontosabb témája, a magyar kastélyok történetének máig is páratlan értékű feldolgozása.* Felmérések, fényképfelvételek, cikkek, előadások és mindenekelőtt a máig egyedülálló kötet: Magyar kastélyok. (Első kiadás 1931, második 1939.) A kastélyok történetének elméleti munkáját a műemlékvédelemhez sorolló gyakorlat egészíti ki: Csákvár, Alcsút, Eszterháza, Ráckeve. Tanulmánytervek és tervek, részben az építkezések irányítása is.

A kastély-kötet második kiadását megelőzően jelent meg a „Magyar oltárok" (1938), melynek az Euchariszti-

2. ábra. A ráckevei kastély a helyreállítás után

* okl. építészmérnök, a Soproni Erdészeti és Faipari Egyetem tanszékvezető tanára

kus kongresszus különös jelentőséget adott. 1943-ban jelent meg „A klasszicizmus építészete Magyarországon", amit Zádor Annával együtt írt. A témával már korábban is foglalkozott, amikor 1928-ban a Techniká-ban megjelenteti Budapest városépítésének történetéről terjedelmes és alapos tanulmányát. Később a hazai klasszicizmus építészettörténeti feldolgozásának remekműve, a Hild József monográfia az Akadémiai Kiadónál 1958-ban lát napvilágot.

Rados Jenő *építészettörténeti működésének betetőzése* azonban bizonyára csak ezután következik. Három kiadást ért meg a *„Magyar építészettörténet"* (1961, 1971, 1975), melyben a munkatárssá avanzsált régi tanítvány, Hajnóczi Gyula is közreműködött. Építészhallgatók egész nemzedéke tanul ebből a kötetből, amit az 1958-ban katedrájáról elmozdított Rados Jenő professzor írt. A kötetnek ma már alig méltányolt erénye, hogy semmilyen kötelező világnézetet nem kevert a gondosan összeállított anyagba. Nem különben érdeme a kötetnek, hogy az építészettörténetet a régebbi gyakorlattal ellentétben nem szakítja meg a „szükséges" történeti távlatnál, hanem bátran értékelve a kortárs építészetet, a megjelenés napjáig vezeti és tárja fel. A magyar oltárok, kastélyok, a főváros építészete, a klasszicizmus elmélyült feltárása és az összefoglaló magyar építészettörténet, ez *Rados Jenő életművének első pillére.*

A műemlékvédelmi építészet gyakorlata a második pillére. A második világháborút követően, még 1945-ben, a budavári Mátyás templom állagmegóvásánál működik közre. 1946–48-ban a vári volt Pénzügy minisztérium helyreállításának építész tervezője. Ez a historizáló épület nagymérvű átalakítása miatt egyik legjelentősebb munkája. Kultúrtermet épít a Fővárosi Városházán. Részt vesz a budai királyi palota homlokzatkialakítására kiírt zártkörű tervpályázaton. Tervet és irányjavaslatot készít Budapest általános rendezési tervéhez. Weichinger Károly professzor társával részt vesz a Műegyetem lágymányosi kiépítésére kiírt tervpályázaton és elnyerik az I. díjat. 1953-tól a VÁTI-nál a műemléki osztály vezetését is elvállalja, s később is, 80 éves koráig dolgozik itt. A budai Szt. Anna templom védelmére restaurálási és helyreállítási tervet készít. Részt vesz Vác városrendezési tervének elkészítésében. Követik ezt Eger ciszterci templomának és Bélapátfalva apátsági templomának helyreállításai, a fertőbozi Gloriette, az egri görögkeleti templom helyreállítási tervei, az arácsi Lisznyai-Nagy villa rekonstrukciója, Rákosszentmihályon elemi iskola

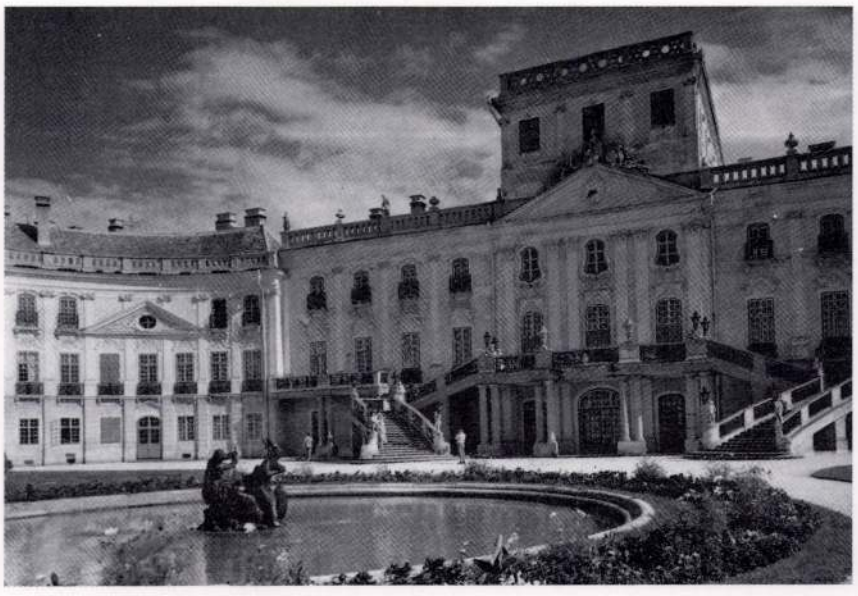

3. ábra. A fertődi Eszterházy kastély a helyreállítás után

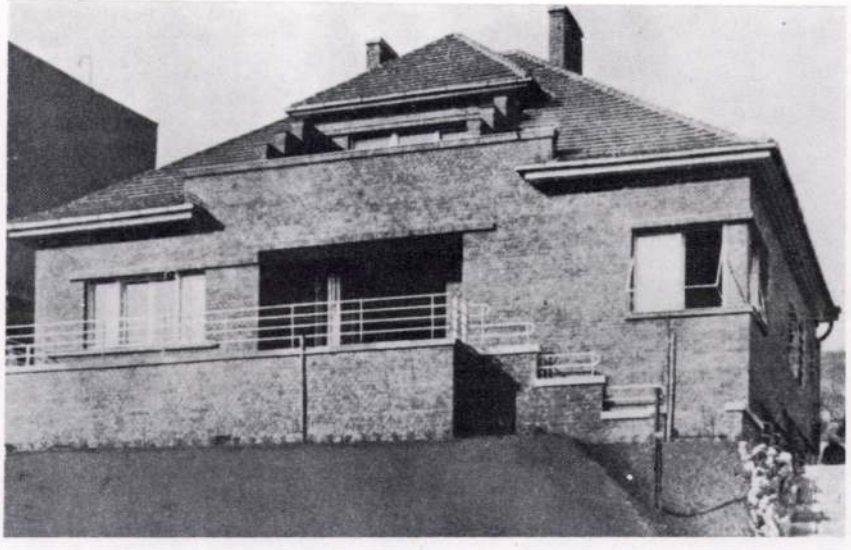

4–5. ábra. A Váradi-Brenner villa

6. ábra. A budapesti városháza nagyterme

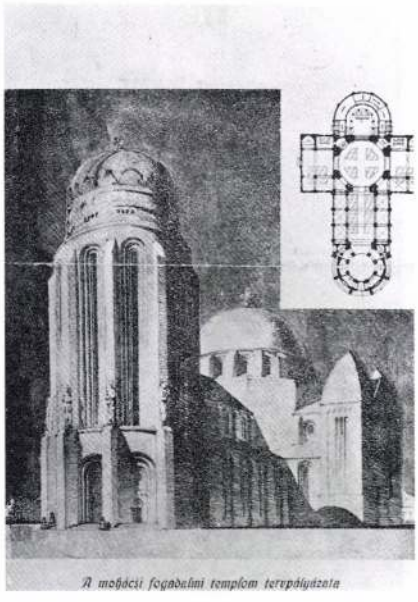

7. ábra. Tervpályázat: a mohácsi fogadalmi templom

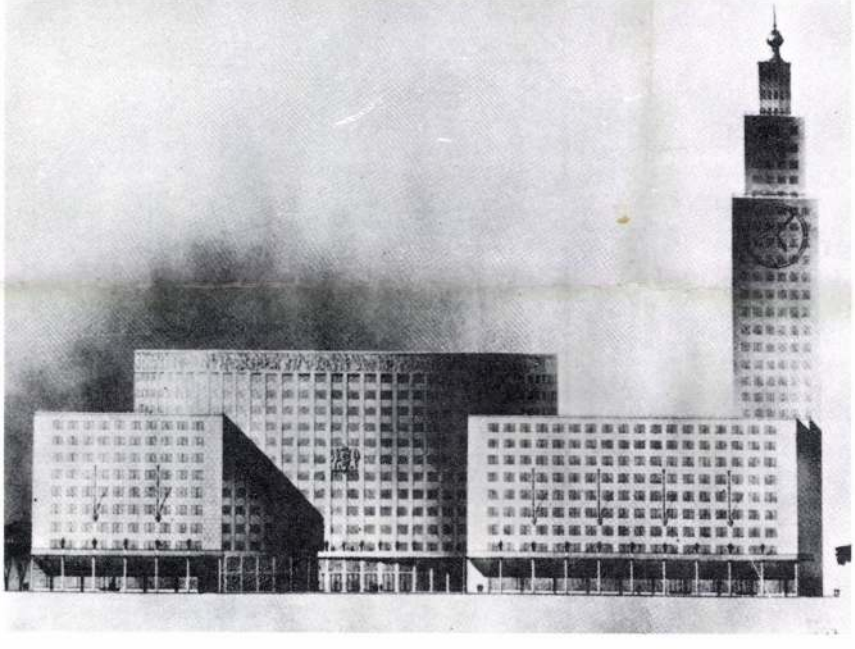

8. ábra. Tervpályázat: Budapest, új városháza

és óvoda terve. Tárnokon elemi iskola, majd Győrött a Torkos kastély helyreállítása.

Ifjabb korában építészeti munkái még nem fordultak a műemlékvédelem felé. Ekkor tervez a budapesti Wekerle telepre lakóházat (1922–1925), Balatonfüreden 100 szobás üdülőt (1926–1927); különösen sikerült a Budán felépült Váradi–Brenner villa, gazdag, mégis modern részletképzésével.

Életművének harmadik pillére az elméleti és gyakorlati építőmunka szintézise, az oktatás. Amint befejezi a Budapesti Műegyetemen tanulmányait (1913–1919), kinevezik tanársegédnek. 1920-ban adjunktus, 1932-ben magántanár, 1935-től 1945-ig a Felsőépítőipariskolán tanár. A Műegyetemen megüresedett Középkori Építészet Tanszékre 1945-ben hívják meg professzornak. Korábbi elméleti munkássága a kastélyokkal kapcsolatban erre a posztra mintegy predesztinálja. Emlékszem színes előadásaira. A téma egészét átfogó vetítéseire, papíron alig követhető virtuóz krétarajzaira a táblán, szívvel-lélekkel szervezett tanulmányi kirándulásaira. Rados Jenő *tudásával tanított, fellépésével nevelt.* Erről nemcsak mint tanítványa a Műegyetemen győződhettem meg, hanem később is, amikor 1957-től mintegy évtizeden át a fertődi Eszterházy kastély rekonstrukcióján dolgozhattam mellette. Minden héten eljött, mindig pontosan az előre megbeszélt időben, és ez minden alkalommal élményszámba menő tanulság volt, sok derűs intermezzóval. Az ő révén itt találkoztam Kodály Zoltánnal, Szabolcsi Bencével és másokkal. Mert Rados Jenő *ifjúkorában zeneszerzőnek készült, és ebből diplomát is szerzett.*

1954-ben Ybl Miklós-díjjal tüntetik ki, 1978-ben Állami díjban részesül, ezenkívül is számtalan kitüntetés birtokosa volt. 1987-ben a Budapesti Műszaki Egyetem tanácsa tiszteletbeli doktorrá avatta. S 1990-ben rubindiplomával ismerték el immár 70 éves építészeti tevékenységét, hiszen 6464. számú építészi oklevelét 1919-ben szerezte.

Ennyi elismerés mellett sem volt könnyű élete: 42 hónap frontszolgálat az első világháborúban, kilakoltatás a családi házból a második világháború végén, az 1956-ot követő kényszernyugdíjazás, néhány „kolléga" visszás magatartása és mindenekelőtt a szeretett feleség hirtelen halála, amit még negyedszázados egyedüllét követett, és amit csak lányának és tanítványainak szeretete enyhített. De mindezeken szemmel láthatóan túltette magát, hiszen életének lényegét az oktató, tervező és elméleti munkában egyaránt *mindenkor megmutatkozó derűs jókedv, békés életszemlélet és mindenkor, mindenkivel szemben korrekt magatartás fémjelezte.*

1992. január 9-én 97. életévében meghalt. Élete lényegét a munka tette ki, aminek metodikáját saját maga jellemezte legjobban azzal az odavetett feljegyzésével: „érdemleges mulasztás nélkül".

Mendele Ferenc

Dr. RADOS JENŐ
1895–1992

1895. április 25-én született Budapesten és 1992. január 31-én vettünk végső búcsút Tőle.

A két dátum között különösen szép életutat tett meg. Számos építészt oktatott, mindegyikük szellemét, jellemét művelte, sokukat féltőn, gondosan támogatott. Többek között engem is. Ma is tiszta szívvel gondolok értékes, érdekes előadásaira, lenyűgöző személyiségére, egyéniségére.

Azt, hogy a szorosan vett tanítványai között nem lehettem, én sajnálom a legjobban és Ő erről nem tehetett. Azokban a stúdiumokban, melyeket Ő vezetett, nem kaptam helyet, talán azért, mert a népi építészettel kapcsolatos affinitását egyesek szándékosan megkérdőjelezték. Ebben az időben az építészettörténettel három tanszék is foglalkozott, de ettől függetlenül alapvetően az igazi Professzornak Őt tekintettük.

Emberi és szellemi értékén túlmenően, egy pár adat életéről: A József nádor Műszaki Egyetem hallgatója, majd adjunktusa. 1932-től egyetemi magántanár. 1935–1945 között a Felsőépítőipari Iskola tanára. 1945–1967 között tanszékvezető egyetemi tanár. (1946–1947 között az építészmérnöki kar dékánja.) Dr. Csonka Pállal együtt – más kiváló professzorokkal társultan – 1956 után már csak korlátozott körülmények között végezhette munkáját. Ekkor kényszerült arra, hogy a VÁTI-ba menjen, ahol 1986-ig aktívan dolgozott.

Ebben az időben készülnek el olyan, számára is mindig örömmel végzett helyreállítási munkái, mint a budapesti Szent Anna-templom, a fertődi Eszterházy-kastély, amelynél a külső architektúra mellett a belső terek kialakításával is foglalkozott. Bélapátfalva, a volt ciszterci apátsági templom helyreállítási munkája egyike volt számára a legkedvesebbeknek. Utolsó nagy volumenű munkáját Ráckevén vállalta, ahol a Savoyai-kastély helyreállítási tervének elkészítése volt a feladat. A Hildebrandt által tervezett barokk kastély felmérését és tervezését külföldi levéltárakban és tervtárakban fellelt dokumentációk felhasználásával készítette el. Valamennyi feladatát kiváló szinten oldotta meg.

Sokoldalúságára csak vázlatosan lehet utalni; számos könyve, publikációja jelent meg: 1935-ben a „Magyar oltárok", a '30-as évek végén (Zádor Annával készített, Gerevich Tibor által szerkesztett) a „Magyar kastélyok", amelyben így ír: „Kastélyaink javarészt nem vetekednek terjedelem és pompa tekintetében a nyugatiakkal, de hatásuk harmóniája, művészi felfogásuk emelkedettsége nem áll azok mögött".

1943-ban jelenik meg „A klasszicizmus építészete Magyarországon" című műve (a Magyar Tudományos Akadémia 1933-as pályázatának elnyerése eredményeként). Ebben a könyvében az építészeti feldolgozást végezte el, rendkívül nehéz körülmények között. A Hild József életművével foglalkozó könyve 1958-ban jelent meg.

Munkásságát az 50-es évek körül fals képzetek igazolására próbálták felhasználni. Többek között az 1951-es Építész Kongresszus és Kiállítás vitája során, ahol az ún. „szocreál" építészet magyarországi szellemi gondolatát a klasszicista építészet hagyományaira próbálták felépíteni – és ebből eredően a jövőképet meghatározni. Visszaéltek kutatási munkásságával, azt szándékosan elferdítették. Az 1953-ban megjelent „A magyar klasszicista építészet hagyományai" című könyvében a hamis ideológiai gondolatoktól félreérthetetlenül elhatárolta magát.

A mellékelt fényképek cáfolják meg azokat a véleményeket, melyek szerint Ő csak főúri kastélyokkal foglalkozott. Ezek a képek igazolják, hogy érzékeny figyelemmel kísérte azokat a kisebb kúriákat Dabason és Kishunhalason, a kastélyok melléképületeit és tar-

Rados Jenő

tozékait, amelyek a klasszicizmus idején épültek és az egyszerűbb szerkezeti és formai elemeket tartalmazzák.

Az építészet mellett a klasszikus zene kíváló művelője és értője volt.

Munkáit többször is elismerték. 1954-ben Ybl-díjat, 1972-ben Magyar Műemlékvédelemért érmet, 1978-ban Állami Díjat, 1986-ban Ybl Miklós Emlékérmet és 1988-ban Csonka Pál Emlékérmet kapott.

Hallgatói, tanítványai az 50-es évek derekán irígykedve tapasztalták, hogy az egyetem lépcsőit kettesével véve sietett munkáját elvégezni. Az 1980-as évek közepén Rados professzor urat az Országos Műemléki Felügyelőség székházában a lift mellett láttam állni. Szinte bocsánatkérően mondta, hogy „a bélapátfalvi kiszállásom során az állványon megrándult a lábam és ezért nem tudok a lépcsőn felgyalogolni, így kénytelen vagyok liften felmenni a harmadik emeletre".

1992. januárjában mindannyiunk megdöbbenésére – hiszen örökéletűnek hittük a PROFESSZOR URAT – beszállt abba a liftbe, amely már nem állt meg a harmadik emeleten.

*

A cikkben közölt fotók szemelvények Rados Jenő gazdag életművéből.

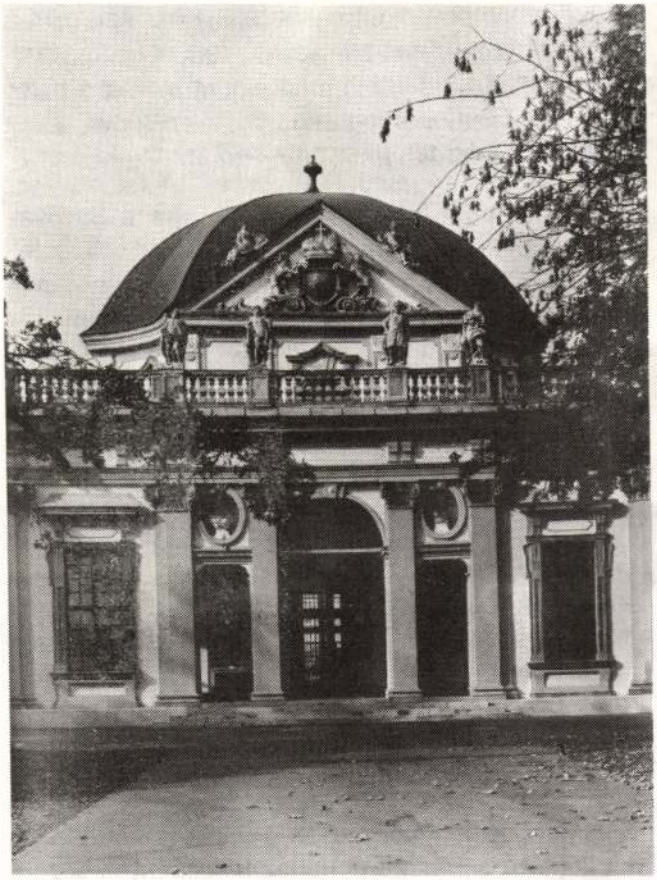

Ráckeve. Volt Savoyai-kastély bejárata

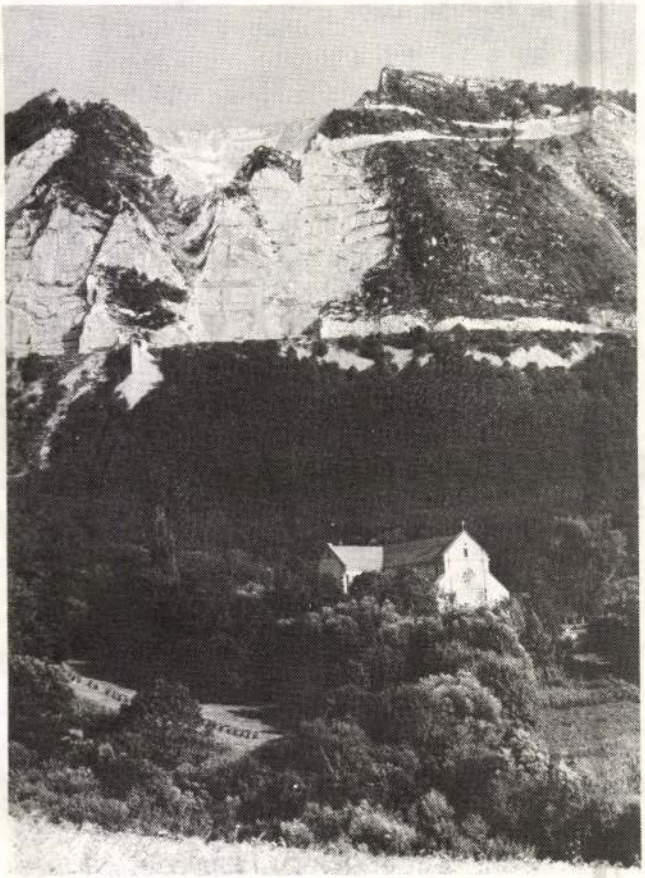

Bélapátfalva. Volt ciszterci apátság

Fertőd. Volt Esterházy-kastély

Hédervár. Volt Héderváry-kastély

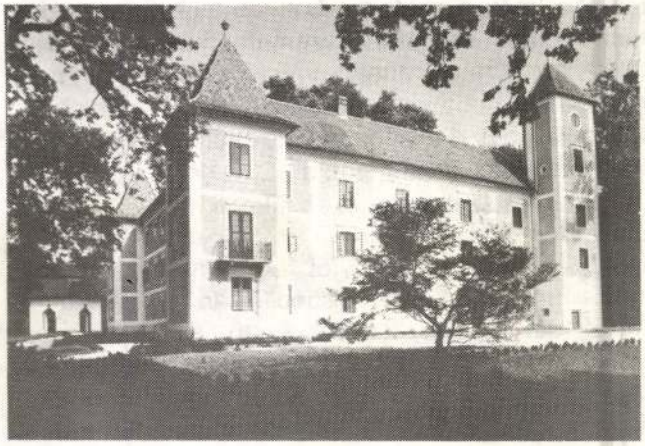

Kiskunhalas. Kúria

Vál. R. k. plébániatemplom

Szilvásvárad. Ref. templom

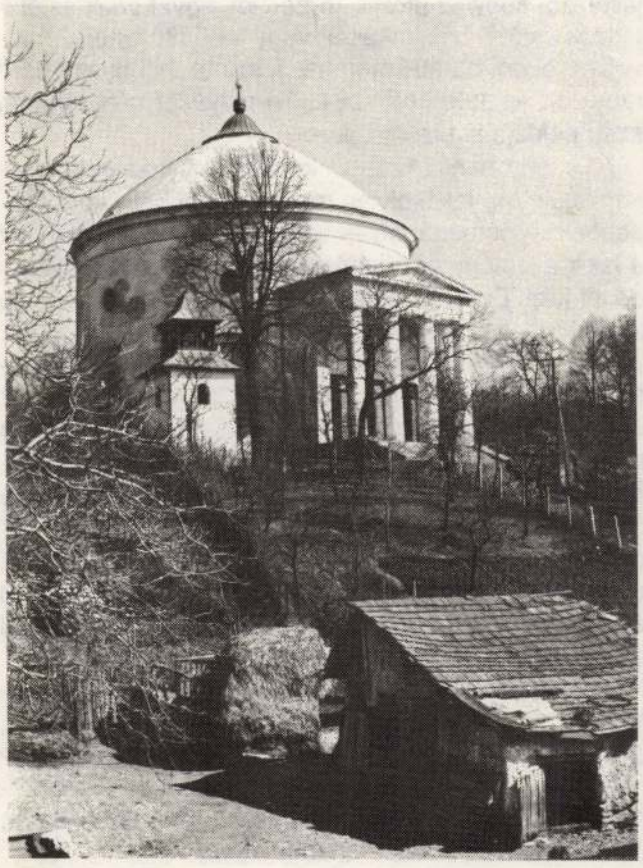

Nagycenk. Széchenyi-mauzóleum

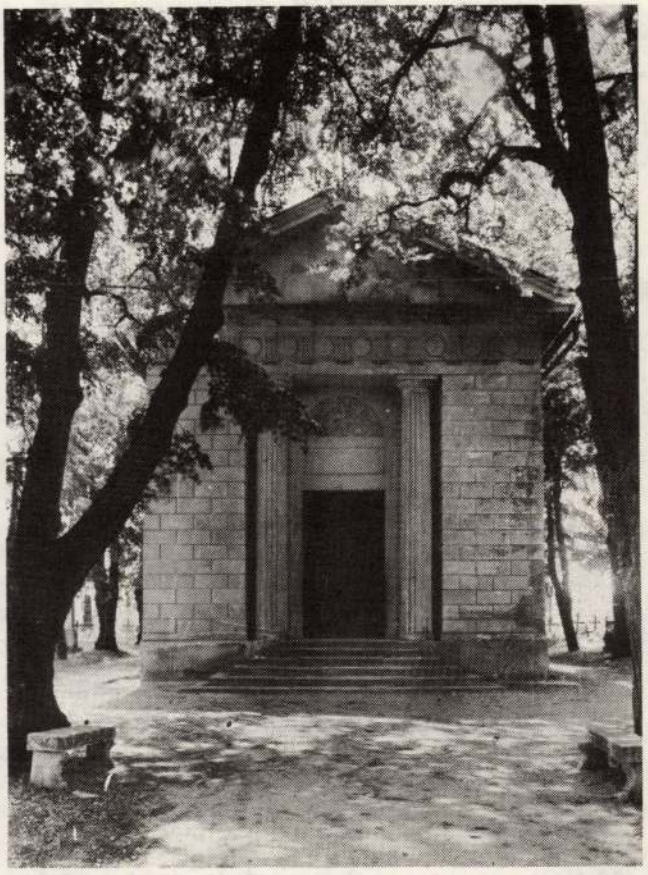

KOVÁCS IMRE

AZ 1991. ÉVI „AZ ÉV LAKÓHÁZA" PÁLYÁZAT TANULSÁGAI

„Az Év Lakóháza" pályázat ma már értékes szakmai hagyományt képvisel. Meggyőződéssel állíthatjuk, hogy rangja van, igény van további fenntartására, sőt továbbfejlesztésére is. Minden más pályázati formával, szakmai elismeréssel szemben rendkívüli előnye, hogy — divatos szóval élve — „alulról" szerveződik és helyi „megmérettetés" után kerül sor az országos „versenyre".

Ez a kétlépcsős pályázati forma több különleges lehetőséget kínál és biztosít egyidejűleg:

— Mindenekelőtt segíti a helyi, regionális szintű „minőségi" lakásépítést azzal, hogy szemléleti és megvalósítási példákat nyújt. Közismert tény, hogy egy-egy jól sikerült, szép épületnek szűkebb és tágabb környezetét is pozitívan befolyásoló hatása van. Az építési tevékenység alakulásában ma is — de bizonyíthatóan minden korban — nagy szerepe van a „minták" — követésének. Ez mind a jó, mind a kevésbé sikeres példákra érvényes. Ezért is van óriási jelentősége annak, hogy minél több igazán jó példa szülessék. Ehhez a pályázat bizonyára támogatást ad.

— További nagy lehetősége a pályázatnak, hogy a konkrét alkotás, megvalósítás elismerésével segíti helyi szellemi műhelyek kialakulását, fejlődését. Egy-egy helyi, vagy országos díj, illetve dicséret a tervező számára olyan szakmai presztízst jelent, amelynek — az e szempontból alig számottevő anyagi elismerésen túl — „műhelyteremtő" hatása is érzékelhető.

— Végezetül van egy — ma szinte mással nem pótolható — kivételes lehetőség is ebben a pályázatban. Az, hogy szinte barométerszerűen jelzi a lakásépítésben bekövetkező gazdasági-társadalmi, építészeti-esztétikai és tervezői-megvalósítási szemléleti változásokat, átalakulásokat.

Az 1991-ben meghirdetett pályázat vázlatos értékelésével ez utóbbi állítást kívánom alátámasztani.

Azon lakások, lakóépületek között, amelyeket tervezőik, kivitelezőik és építtetőik egyaránt „Az Év Lakóháza" pályázatra benyújthatónak ítélnek — a kölcsönös hozzájárulás a pályázáshoz és a teljes nyilvánosság vállalása most is a részvétel feltétele volt — nagymértékben növekszik a magas igényszintű, igen költséges házak aránya. Ez egyrészt a magánerős lakásépítésben bekövetkezett értékeltolódásokra utal, másrészt annak bizonyítéka, hogy mind az építtetők, mind a tervezők körében ez az épület- és igénykategória elsősorban az, amelyet a nyilvánosság előtt is mintaértékűnek vallanak.

Úgy tűnik, hogy vége az egyszerűségével, gazdaságosságával kitűnni akaró megoldásoknak, vagy legalábbis nagyon visszaszorult ez a szemlélet a közfelfogásban.

Az idei pályázaton is sok költséges, szinte luxus kivitelű, rendkívül magas (anyagi) igényességre valló épület jelent meg és viszonylag kevés volt a mértéktartó, az anyagokat és szerkezeteket célszerűen használó és követhető jóízléssel kialakított lakóház. Nagyon jellemző, hogy ez utóbbi körben igen gyakoriak az építészek saját házai, lakásai, vagy az építésznek a közvetlen rokon, baráti körén belül, szinte „hobbyszerűen" tervezett épületei. Az 1991. évi pályázat néhány igen szép példája is bizonyíték erre.

Az a tény, hogy „Az Év Lakóháza" pályázatra benyújtott épületek, lakások egyre igényesebbek, költségesebbek — önmagában — természetesen nem baj, sőt a lakásállomány és lakáskultúra jelentős értéknövekedését jelzi. Ezzel az objektivitással a pályázat jövőbeni kiírásánál és kínálatánál is számolni kell. A gond kettős. Egyrészt a propagált tömeges példák azt a téves benyomást, illetve közfelfogást erősít(het)ik, mintha az építészeti és funkcionális igényesség egyenlő lenne a magas költségekkel, illetve a megvalósított épület méreteivel, a beépített és felhalmozott nagy értékű anyagokkal, berendezésekkel. Másrészt az a veszély — éppen a „minta-követés" miatt — , hogy a reális (területi és anyagi) lehetőségeken alapuló és luxus igényekkel és költségekkel megvalósuló megoldásokat a sokkal szerényebb építészeti, beépítési és gazdasági feltételek és lehetőségek között utánozni próbálják. Így születnek a tizenegynéhány négyzetméteres lakószobákat „gazdagító", egyébként minden funkció nélküli, használhatatlan galériák, a berendezhetetlen, hegyesszögű, kisméretű helyiségek, az építészetileg tartalmatlan és értelmetlen ráakasztott külső díszek stb.

*

Feladatunk azonban inkább a jó példák bemutatása, ezért álljanak itt az ez évi díjazott és dicséretben részesített épületek, lakások.

Részletes építészeti elemzés helyett néhány — az előbbiekben már érintett — tényre, szempontra hívjuk fel ezúttal a figyelmet:

— A Győr, Újkapu utca 23. alatt felépült, nagyon szép, jó arányú, egyszerűségével a zártsorú be-

RADOS JENŐ

Farkasrét

2003.

122.o.

MAGYAR ÉPÍTŐIPAR

1992. XLII. ÉVFOLYAM 3—4. SZÁM

Régi barátsággal ajánlom
nevény megemlékezésemet
Bp. 92.04.28.

Búcsú a Professzor úrtól

Dr.h.c., dr. Rados Jenő állami és Ybl-díjas építész, építészettörténész, nyugalmazott műegyetemi tanár 1992. január 9-én, életének 97. évében, rövid szenvedés után elhunyt — tudatta a gazdag életet néhány sorban tömörítő jelentésben mélységes fájdalommal leánya, Rados Márta, a Budapesti Műszaki Egyetem, a Városépítési Tudományos és Tervező Intézet, a Magyar Építészek Kamarája és Szövetsége.

Nem érzem magam hivatottnak és felkészültnek kibontani, értékelni mindazt, amit a fenti címek takarnak. Megtették, megteszik ezt nálam érdemesebbek és felkészültebbek [1-5]. Csupán a nekem, egyik volt tanítványának legtöbbet jelentőre, a professzor úrra kívánok emlékezni, tőle búcsút venni.

Az utolsó, nagy építész tanári kar utolsóként eltávozott tagja volt. Azon kevesek egyike, akik professzorok maradtak akkor is, amikor erőszakkal eltávolították őket katedrájukról és megfosztották őket címüktől. Tovább tanítottak, nem csak szóval, hanem írással, tettekkel, tervekkel és főleg emberi magatartással. Nekünk, akik ismertük őket, professzor urak maradtak, bárhol és bármilyen munkakörben is tűrték meg őket.

Még ma is élénken emlékszem műegyetemi felvételi vizsgám napjára, 1946 nyarán. Ő és Csonka professzor úr voltak itt az elsők, akikkel majdani tanáraim közül találkoztam. Nem az érettségi vizsgámon kapott jegyek helyességét ellenőrizték, többre voltak kíváncsiak: képességeimre, melyek választott pályámhoz szükségesek.

Rados Jenő 96 évesen.

Következő — immár huzamos — találkozásunk a harmadik félévben indult, amikor középkori építészettörténetet hallgattunk, és főleg rajzoltunk nála. Abban az időben — közvetlenül a háború után — ismeretlen volt a sokszorosított egyetemi jegyzet vagy tankönyv. Azt sajátíthattuk el és abból kellett vizsgáznunk, amit az előadásokon, gyakorlatokon jegyeztünk, rajzoltunk, továbbá amit ennek és nehezen hozzáférhető szakkönyveknek alapján, főleg rajzban, otthon feldolgoztunk. Ma is magam előtt látom a professzor urat, amint biztos kézzel úgy rajzolta fel a táblára a Hagia Sophia metszetét vagy egy bonyolult szerkesztésű mérműves ablakot, hogy körzővel, vonalzóval sem lehet pontosabban és főleg gyorsabban. Kemény próbára tett ezzel mindannyiunkat. Mint e nagy professzornemzedék minden tagja, előadásait mindig maga tartotta. Asszisztenseivel csak a rajztermi gyakorlatokon találkoztunk, de neki onnan sem volt abszenciája.

A negyedik félév vége felé mindegyikünket névről ismert, pedig száznál is többen voltunk az évfolyamban. Az egyik rajztermi gyakorlaton döbbentem rá, hogy kapcsolatunk — tőlem függetlenül — messze megelőzi első személyes találkozásunkat. Akkor már közel egy évtizede elhúnyt, építész édesapámról érdeklődött, aki diák volt, amikor a professzor úr már adjunktus. Negyedszázaddal ezelőtt, talán ugyanennél a rajzasztalnál konzultáltak — ötlött fel bennem a gondolat, és kisfiú koromban elvesztett édesapámat ritkán éreztem ennyire, szinte fizikailag közel magamhoz.

A középkori építészet oktatása nem merült ki a „tananyag"előadásával és végigrajzoltatásával. Ha az idő megfelelő volt, kimentünk a városba — rendszerint a Várba — középkori részleteket mértünk és rajzoltunk. A hosszúra nyúlt „szénszünetre" is hasonló, de nagyobb lélegzetű feladatot kaptunk. Egyik — azóta tragikusan elhunyt — pécsi évfolyamtársammal a Mindenszentek templomát kellett felmérnünk, majd a negyedik félévben feldolgoznunk. A régmúlt idők kövei e szokat-

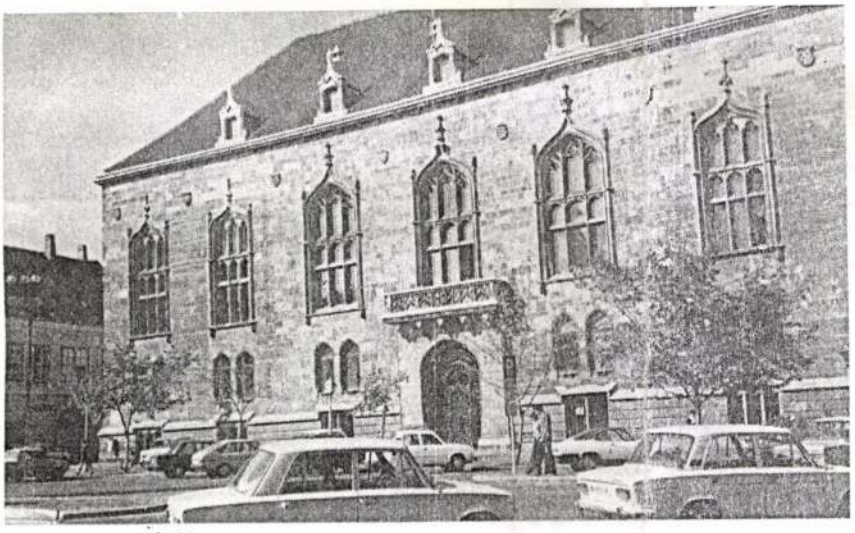

A volt Pénzügyminisztérium

lanul hideg télen kezdtek először felmelegedni számomra, kezdtek élővé válni.

A professzor úr beavatott minket a műemlékvédelem és -helyreállítás (igény volt bőven az ostrom után) időszerű gondjaiba. Mi legyen a barokk homlokzatok alól előbukkant középkori részletekkel, a 19. században restaurálás címén átépített műemlékekkel, a historizáló stílusban épült volt Pénzügyminisztérium helyreállításával? Ez utóbbit végül ő oldotta meg, a ma látható módon, zseniálisan.

Még diákként fedeztem fel a professzor úr nevét a két háború közötti építész folyóiratokban, mint számos korszerű épület tervezőjét és tervpályázat nyertesét. Később megtudtam, hogy hosszú pedagógus pályája során nemcsak a jövő tervező építészeit, de építőmestereit is oktatta.

E nagy nemzedék többi tagjához hasonlóan, meghazudtolta a közismert csípős mondást, hogy „az tanítja a szakmát, aki nem képes a művelésre, és az kutatja, aki nem ismeri". Ezek a sajnos már csak emlékeinkben élő urak úgy voltak professzoraink, hogy szakmájuknak egyidejűleg voltak tudósai, mesterei és művészei, valamint továbbfejlesztői és továbbadói. Legtöbbjük érdeklődése nemcsak közismert szakterületét fogta át, de gyakran magas szinten nyilvánult meg másutt is. Rados Jenő professzor úr a Zeneakadémiát is elvégezte, és sokáig — az építészet mellett — aktívan muzsikált. Iskolateremtő mesterek voltak és kultúremberek.

Visszaemlékezem a professzor úrra, mint az Építészmérnöki Kar dékánjára, aki szívós utóvédharcával kísérelte meg a lehetetlent, a Kar európai színvonalának megőrzését.

Már magam sem dolgoztam a Műegyetemen, amikor hallottam, hogy másokkal együtt őt is leparancsolták a katedráról. Arra sem tartották alkalmasnak 1957 után, hogy a kivitelezői szakon építészettörténeti enciklopédiát adjon elő.

Az élet távol sodort a professzor úrtól, de kapcsolatunk, ha rendszertelenül is, megmaradt. Minden évfolyamtalálkozónkon ott volt. Kezdetben többedmagával, az utolsón már egyedül a professzor urak közül. Keze nyomát látom ma is, szinte naponként a Batthyány téri Szent Anna templomon, valahányszor a Várban, Ráckevén, néha Fertődön járok, ha kezembe veszem a „Magyar kastélyok", a „Magyar oltárok" vagy a „Magyar építészettörténet" című munkáinak egyikét.

Aktivitása hihetetlen mértékű volt, szinte halála percéig. Életének legutolsó éveiben is élvezet volt szavait hallgatni, akár tévéinterjúban, akár előadói emelvényről, akár fehér asztal mellett hangzottak el. Együtt voltunk vacsoravendégek az elmúlt nyáron. Már aggódni kezdtünk, mert késett. Mint utóbb kiderült azért, mert emlékfát ültetett volt gimnáziuma jubileumán. Beszélgetés közben szóba került egyik volt tanítványa emléktáblájának vidéki leleplezése. Legnagyobb meglepetésünkre mondta, hogy — bár szívesen tenné — arra nem tud leutazni, mert már más programja van. Kilencvenhat éves volt, és két botra támaszkodva is alig tudott járni.

Kilencvenhetedik évében hagyott itt minket. Számomra úgy tűnik, hogy a bozótosban, amelyen életutam akarva-akaratlan átvezet, ismét kidőlt vele egy messze látszó, irányt mutató szálfa. Talán az utolsó, — professzoraim közül mindenesetre.

Isten vele Professzor úr!

Visy Zoltán

A Batthyány téri Szent Anna templom

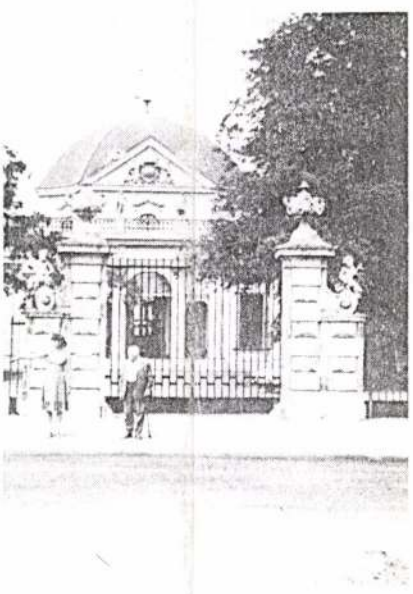

A Savoyai kastélynál Ráckevén

Irodalom

[1] *Gerő László:* Rados Jenő köszöntése. Építés- Építészettudomány, Akadémiai Kiadó, Budapest 1985. pp. 3-4.

[2] *Hajnóczi Gyula:* Rados Jenő, a műegyetemi professzor. U. o. pp. 5-6.

[3] *Dragonits Tamás:* Rados Jenő a Városépítési Tudományos és Tervező Intézetben. U. o. pp. 7-8.

[4] Rados Jenő életpályája. Összeállította: *Bardoly István.* U. o. pp. 9-13.

[5] *Hajnóczi Gyula:* Rados Jenő emlékezete. Magyar Nemzet, 1992. január 16. pp. 10.

Meghívó
EGY ÉPÍTÉSZ SOKSZÍNŰ ÉLETMŰVE
c. emlékkiállításra

Dr. Rados Jenő

1895–1992

építész, a Műegyetem egykori Tanárának
munkásságáról az Építészmérnöki Kar
és az Országos Műemlékvédelmi Hivatal
emlékkiállítást rendez.
A kiállítást megnyitja:

Dr. Istvánfi Gyula

a BME Építészettörténeti és
Elméleti Intézet igazgatója
1995. április 21-én 12.00 órakor
A kiállítás helye:
BME Központi Épület I. e. 71.

a Budapesti Műszaki Egyetem
Építészmérnöki Kara és a
Magyar Tudományos Akadémia
Építészettörténeti és Elméleti Bizottsága
tisztelettel meghívja

Dr. Rados Jenő

születésének centenáriuma alkalmából
1995. április 21-én
a Műegyetemen (1111 Műegyetem rkp. 3.)
tartandó megemlékező összejövetelre.
Az összejövetel
a Rektori Tanácsteremben (I. e. 1.) kezdődik,
és az Oktatói Klub helyiségében (I. e. 66.)
folytatódik.

10 óra Ünnepi megnyitó:
Bíró Péter a BME Rektora
Az ünnepi köszöntők sorát megnyitja:
Finta József az MTA Építészettörténeti és Elméleti Bizottságának az elnöke.
A BME Építészmérnöki Kara által a magyar építészettörténet és műemlékvédelem oktatásában elért kiemelkedő tevékenység elismerésére alapított **Rados Jenő emlékérmet** átadja:
Hofer Miklós az Építészmérnöki Kar Dékánja

12–13 óra Szünet

13 óra **"Rados Jenő legendája"**, a centenáriumra készült emlékkiadvány bemutatása
"Ami a legendából kimaradt" – megemlékezések
Rados Jenő: Trió zongorára hegedűre és csellóra (1912) ősbemutató.
A zeneművet ismerteti: **Horler Miklós.**
Előadják:
Eckhardt Gábor (zongora)
Horváth János (hegedű),
Magyar Gábor (cselló) és

Meghívó

Dr. Rados Jenő

1895–1992

születésének 100. évfordulója
alkalmából rendezendő
megemlékezésre

RADOS Jenő

RADOS Jenő: A ráckevei volt Savoyai-kastélyl müemléki helyreállitása. = Müemlékvédelem, 29, 1985, 1. 16 - 29., ill. E

Ráckeve, Savoyai kastély

tec

st chart

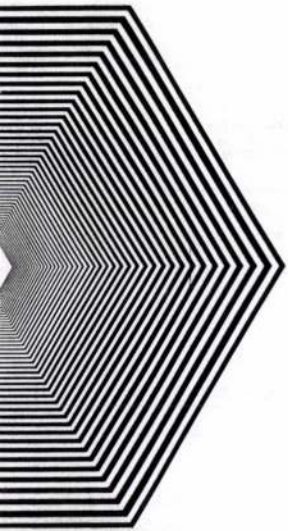

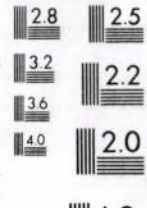
2.8
2.5
3.2
2.2
3.6
4.0
2.0
1.8

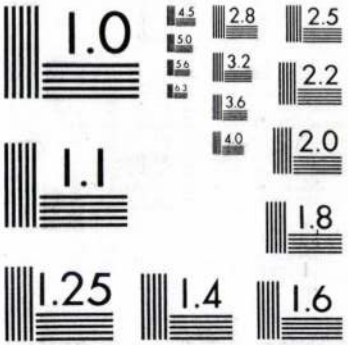
1.0
4.5
5.0
5.6
6.3
2.8
2.5
3.2
2.2
3.6
4.0
2.0
1.1
1.8
1.25
1.4
1.6

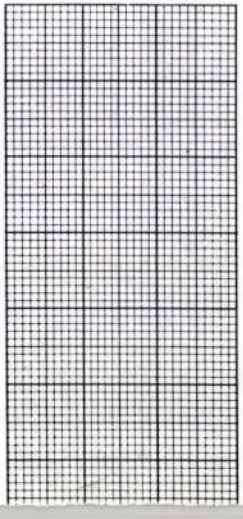

RADOS Jenő épitész

Népszabadásg, 1992. január 11.sz.

Magyar Nemzet, 1992. január 11. 12.p.

1992. január 11., szombat

HÍREK

● MEGHALT RADOS JENŐ. Életének 97. évében, január 9-én elhunyt dr. Rados Jenő állami díjas épitész, nyugalmazott egyetemi tanár. Halálával a magyar építészetelmélet és müemlékvédelem kiemelkedő személyiségét veszitette el.

J

A B
történ
rültje
sérülé
enyhe
került
alatt t
sokkel

AMENAGEMENT DE L'ESPACE
Etudes théoriques
URSS

BAZAZJANC
tva. (De
in : Deko

La descri
tecturale
modèles.
fondamenta

MINERVIN
design).
in : Tehni
pp I-2.

"Bruit d'i
communicat
cet aspect
moniser l'
ration des
du travail
ces, des l
à la cultu
le VNIITE
l'URSS) a
design et
global des

RADOS Jenő építész

600

1978. március 31. Televizió 22,1o VGné

Látogatóban Rados Jenőnél

- Rados Jenő építész 1895. április 25-én született. Ybl díjas, nyugalmazott egyetemi tanár, a Müszaki Tudományok Doktora. 1919-től egyetemi oktatóként több építész generációt tanitott az építészet történetére. Számos jelentős müemléki helyreállitás tervezője, és irányitója. Szakirói munkásságában, pályája során, a magyar építészet történetével foglalkozott.

- Örömmel köszöntöm otthonomban a Tévét, a Tévé nyilvánosságát, az előre megbeszélt látogatásuk alkalmából! Meg kell vallanom azonban, hogy most, amikor magamról kell szólni, kissé elfogódottan állok a nyilvánosság mikrofonja elé. Egy életen keresztül, mint az építészet történet professzora, mindig másokról beszéltem, mások alkotásait elemeztem, biráltam, dicsértem, ez egész más valami, mint önkritikát gyakorolni, vagy önéletrajzot mondani. Mint müemlékhelyreállitó, mindig alázattal igazodtam azoknak a mestereknek a szelleméhez, akik azt a müemléket eredetében létrehozták, és mint építész is, talán tulzottan helyet adtam azoknak az igényeknek, amelyeket egy józan mérséklet diktált mindenkor. Szóval nem tekintem magamnak egy dinamikus forradalmi egyéniségnek, és nem is szerettem sohasem reflektorfényben állni. Édesapám, aki majdnem a nullapontról, kiváló matematikusként, majdan már 24 éves korában egyetemi katedrán állt, a családnak vitathatatlan tekintélye volt anélkül, hogy ezt egy szóval is hangsulyozta volna. Édesanyám a rendszeretet hozta a családba, emellett, mint kitünő zongorista, a zene melegét lopta be közénk. Édesapám matematikus létére is szenvedélyes rajongója volt a képzőmüvészeteknek. És az építészetnek is. Mint a mérnöképitészetnek a dékánja, szoros barátság van és együttmunkában dolgozott a kor egykori nagy építészeivel, Steindl Imrével, a Pachlamint megalkotójával, Hausmann Alajossal, a Királyi Palota és a Kuriának a tervezőjével, Lechner Ödönnel, aki a haladó szellemiséget képviselte, és hát többek között Schulek Frigyessel, aki a Mátyás Templom helyreállitása után a Halász Bástyát álmodta meg. Igy én már fiatal, tehát gimnazista koromban megismertem ezeket a nagyszemélyiségeket, és ezek tekintélye vezérelt, de egyszersmind nehezedett is rám, a további szemléletben.

- A Müegyetem hallgatója, és vele egyidőben zenetörténeti, zeneszerzési tanulmányokat folytatott. 1919-ben megkapta az építési oklevelét, majd ez év tavaszán a Tanácsköztársaság Kormánya kinevezte az Építészettörténeti tanszékre tanársegédnek.

- Az első kinevezésemet a Tanácsköztársaság idején kaptam, és ez rendkivül érdekes volt a további szemléletem kialakulása szempontjából. Köztudomásu, hogy a Tanácsköztársaság 133 napos élete alatt, építészeti vonatkozásban efektiv, alkotott müvek nem igen maradtak, viszont elméletileg a Tanácsköztársaság az oktatás terén, és az építészet egyéb vonatkozásaiban rendkivül

fontos ujitásokat hozott. A Müegyetemen hét uj tanszéket kreált, amelyet épitészekkel töltött be, ezeknek helyük nem volt, mind az épitészeti tanszéken gyültek össze, és igy alkalmam volt közvetlen kapcsolatba lépni azokkal a profeszorokkal, akik a Tanácsköztársaság idején ezeket az ujitásokat behozták, akiket azonban a Horthy beköszöntésével azonnal felmentettek szolgálatuk alól. Az ujitások között, amelyek akkor oktatásra kerültek, a városépitészet, belsőépitészet, az ipari épitészet és az általános képzőművészet történet voltak, amelyek a Tanácsköztársaság bukása után hosszu időre, mint mondom, megszüntek. Az oktatást legfelsőbb fokon az Epitészeti Népbiztosság vezetője, Vágó József irányitotta, Vágó József maga nem volt müegyetemi tanár, de az épitészet alakulására döntő befolyást gyakorolt.

- A századforduló magyar épitészetében már megvannak a gyökerei a modern épitészetnek. A szecesszióban Lechner, Lajta munkássága már a modern épitészet gyökereit találjuk. Ennek ellenére, ugy érzem, hogy a hivatalos épitészet mégkorábbra nyul vissza. Az 1920-as évek, állam által támogatott épitészete, a nuektlektika. Különböző történeti stilusok, ismételt alkalmazása.

- Ez a törés tulajdonképpen a Tanácsköztársaság haladó szellemü tevékenységének egyik negativ tétele volt, mert a Horthy adminisztrációnál mindazt, ami a Tanácsköztársaság idején, mint mértékadó szerepelt, azt többé-kevésbé destruktivnak tekintették, és igy az épitészetben is belevitték azt a politikát, amely nem odatartozik. Na már most a, nekünk a tervezési, a tanszékeken, illetve különösen az épitészet történeti tanszékeken az a nehézségünk volt, hogy feladatokat kellett megoldani, stilusban, anélkül, hogy meg lettünk volna győződve arról, hogy ez a helyes ut. De magánbeszélgetésekben, vitákban, és vázlatokban az egyes feladatoknak a más irányu megoldását is próbáltuk kimunkálni, ami persze csak egy elméleti dolog volt. Ennek voltak aztán gyakorlati kihatásai is, mert egyes kiváló emberek, itt például hadd emlékezzem meg Rüanóczi Gyuláról, aki a neki kiadott és hagyományosan kidolgozott technológiát néhány évvel diplomájának megszerzése után, a Pasaréti Templomban, legkorszerübb felfogásban kiforrott épitőművészi alkotássá valósitotta meg. A puritán szerénységében is igényes modern templom, épitészeti magas kulturájáról ad némi fogalmat.

- Professzor ur tanitványa voltOLáh Gusztáv is, később az Operaház diszlettervezője lett.

- Oláh Gusztávnak egy gótikát értelmező feladatot kellett kiadnom, amelynél nem akartam anatonizmusba esni, és ezért egy olyan élő megoldást adtam ki neki, amelyben a történelmi tanulmányok tényleges valósággá alakulnak, éspedig a Nürnbergi mesterdalnokok harmadik felvonásának , a Hansax jelenetét, ahol egy város, egy középkori városnak a főtere sze epel, amely tervezési szem-

pontból egyrészt azt igényelte, hogy a középkori épületeknek a tanulmányozásával egy korhü képet biztositson. Ennek a megoldásnak. Ő azután a későbbiek folyamán, ezzel kapcsolatban vette fel a kontaktust az Operával, és lett az idők folyamán az Operaház legkiválóbb scenikusa és rendezője. Az épitészet történeti tanulmányok igen jelentősek voltak, arra talán hadd emlékezzek meg arra, hogy a Népstadionunk tervezője, Dávid Károly, akivel nagyon sokat vitatkoztam hallgató korában, a Népstadion elkészülte után meghivott oda, és amikor feltettem neki a kérdést, hogy ártalmára volt-e az, hogy ő a müegyetemi oktatás során annyi épitészetet, történetet, épitészettörténetet tanult, azt mondja, egyáltalán nem, mert el nem tudná képzelni, hogy a kolosszium ismerete nélkül hogy jutott ő volna el addig, hogy a Népstadiont igy, ahogy volt, a maga forgalmi rendszerében, és koncepciójában megtervezhesse.

-Azt érezzük, hogy azon kevés munka, ami a huszas években megvalósult, az különböző történeti stilusjegyeket mutat.

- A templomépitészetnél, ha talán Fábián Gáspár román templomaira hivatkozhatnék, a középkori stilusok voltak kivánatosak. A középületekben inkább barokk, klasszicista vagy reneszansz szellemü megoldásokat láttak szivesen. Itt a barokknak a prevenilására szeretnék utalni, amelyben sokmeglehetősen közepes megoldás mellett, születtek olyan nok is, amelyek a maguk eklektikus, minőségében kualitást képviselnek, Földes Gyulára gondolok. Az ő barokképitészete nem egy felmelegitett neo-neoeklektika, hanem müemléki tanulmányokon alapszik. Ő tudniillik az 1914-15-ös években Pozsony környékén felmérte az akkori coff és később barokk palotákat, épületeket és igy első kézből ismerte a barokknak a formakifejezését és mélyebb szellemiségét is.

- A hivatalos épitészet mellett, a neoeklektika, a neoromán, a neogótika, reneszánsz mellett, másfajta törekvéseket is láthatunk ezidőben.

- Igen, ezek az uj törekvések elsősorban a pályázatok eredményei, és az épitészeti közvélemény nyomása alatt váltak általánossá. Különböző irányokat lehet itt megállapitani. Itt van a Siám csoportjának a tevékenysége, és egyes kiváló épitészeknek egyéni modernizmusa, a modern épitészet kialakulásának egyik nagyon érdekes eseménye volt a Fiumei uti Balesetti Kórház épitésének az ügye, amely egy nyilvános tervpályázattal indult, és a dijnyertesek közt egy külön második pályázatot rendeztek, amely a pályázat alkalmával bevutott, még mindig konzervativ fogantatásu tervek alapján a végső kialakitást hivatott kimunkálni. Ennek a győztese Gerlóczi Gedeon volt, aki egy megoldást hozott, amely megoldás akkor még éles ellentétben volt az akkori épitésügyi szabályzattal, de amely egy mintaszerü modern alkotást hozott létre. Hasonlóan lehet hivatkozni egyes más csoportoknak, igy például a Siam és, illet-

ve Czirpak csoportnak a müködésére, amely azonban inkább, tekintve, hogy állami épitkezésekben ez még mindig nem volt elfogadott, tekintve, hogy a Balhausnak a származéka, inkább magántervezésekben nyilvánult meg. Ebben a csoportban említhetném meg Molnár Farkasnak vagy Fischer Józsefnek az alkotásait. Utóbbinak a Rege Szállója ad fogalmat arról, hogy ez az architektura hogy alakult. Ellenállással szemben még mindig volt. Hát itt volt a mérnöki kamara, egy meglehetősen konzervativ, csoport, illetve intézmény, amely a mérnöki diplomán felül csak egy bizonyos politikai kifogástalanság alapján volt hajlandó akceptálni az épitészeti tevékenységre való jogosultságot. Itt eg yérdekes esetként hadd emlitsem meg Vágó József esetét, aki a Genfi Népszövetségi Palotának a két világháboru közt, a legtekintélyesebb épületnek a tervezője volt, és aki tekintve, hogy a Tanácsköztársaság alatt igen jelentős tevékenységet fejtett ki, a Mérnöki Kamara tagja nem lehetett. S a mérnöki kamara még azt is letiltotta, hogy a telefonkönyvben az illetők épitésznek nevezzék magukat, és igy Vágó József nagyon szellemesen, és az illetékes hatóságok legnagyobb bosszuságára, ugy tétette be magát a telefonkönyvbe, hogy Vágó József magánzó, a Genfi Népszövetségi Palota tervezője. De félre a tréfás értelmezéssel, a második világháboru kezdetéig az épitészetünkben már egy meglehetősen széles sprektum alakult ki az épitészeti irányzatok különböző fokozataiból, amelye természetesen a II.Világháboru sulyos eseményeit követve szinte megszünt, illetve megszakadt. És a felszabadulás után egy uj korszak helyreállitását, indulását kell regisztrálnunk. A modern épitészet legkiválóbb harcosainak, előharcosainak egyike volt Borbiró Virgill, aki kitünő szakfolyóiratában, a Tér és Formában megfelelő poziciót biztositott ennek az irányzatnak. Az épitész oktatás terén pedig dr.Kocsis Iván, aki a maga kiváló tekintélyével az állami irányzatok felé is posszibilissé tette a modern épitészetet oly annyira, hogy a Köztársaság téri bérházaknak, tehát egy állami megrendelésnél már ilyen irányu tervek kerültek szóba és valósultak is meg.

- Professzor ur nemcsak tanitott, hanem pályázatokon is részt vett, sőt több épületet is tervezett.

- Nem mondhatnánk, hogy a tervező épitészeti munka a tevékenységem sulyponti körébe tartozott volna, de annyit mégis dolgoztam ezen a téren is, hogy megtudjam itélni a tervező épitészeknek a helyzetét. És hadd szóljak erről egy kissé, mert ebben a vonatkozásban a közvélemény igen helytelen álláspontot foglal el. A tervező épitész, aki végeredményben mint a münek az elgondolója, levezetője, felelőse, a leghehezebb szerepet tölti be, távolról sem kapja azt az elismerést, amit egyébként megkaphatna, ami őt meg is illetné. Nem szólva arról, hogy egy megvalósult épület olyan felelősséget jelent, hogy annak idők végtelenségéig, amennyiben az fennáll, az összes hibái közszemlére vannak kitéve, ezt nem lehet visszavonni, mint egy irodalmi müvet, egy festményt, szobrot, vagy valamit. Ez

ott áll, és a tervező épitészre rámondják mindazt, ami azon hibaként megállapitható. Viszont azt, hogy ennek az érdeme az ő álmatlan éjszakáit jelentette, azt vajmi kevesen ismerik el. Ha ezeket az ifjukori munkáimat, most ötven év után szemlélem, azok a jótanulónak a megfelelő minősitéssel készült alkotásai, amelyekben a rádiktált fegyelem, hiszen annak idején adjunktus voltam, erősen szerepet játszik. Egy magamfajta fiatal törekvő épitésznek, magának kellett gondoskodni, ha egy valamire való tervezési megbizást akart, és hadd említsek egyet, a multamból erre nézve. A balatonfüredi, mai Arancsillag Szállóról van szó, amely most éppen ötven éve áll és müködik, ez az épület rendkivül nehéz viszonyok közt épült, a hatóságok közrejátszása folytán, nem is a legszebb épület, ennél sokkal szebbet épitettek. Hosszu ideig nem is vállaltam az apaságát, de ma, miután ötven év óta ez Balatonfüred egyetlen szállója, amely egész éven át üzemeltet, kezdek rá büszke lenni. Hadd mondjam el, hogy ez hogy keletkezett. Az 1926-ban körleveleket bocsátottam ki a Veszprémi Takarékpénztárral társulva, a különböző hatóságokhoz, megyékhez, városhoz, MÁV-hoz, stb., hogy fölös összegeikből, pénzmaradványaikból, jegyezzenek szobákat. Egy kilátástalannak látszó kisérletezés volt ez, és meglepően nagyx visszhangra talált, ugyhogy 1926. tavaszán már több, mint száz szoba volt. És ennek alapján, 1926. juniusában elkezdtem a tervezést, 1926. augusztus végén a kivitelt, és a következő évben, 1927. juniusában üzembe helyeztük az épületet, amelynek külön vizellátásáról, szennyviz deritéséről, csatornázásáról kellett gondoskodni, mert hiszen ez akkor még nem volt. Ugyanebben az évben épült a Lillafüredi Palota Szálló is, és az ágyra vetitett költségek ott majdnem tizszeresére rugtak annak, amit Balatonfüreden elértem. Ugyhogy én csöndes óráimban kiszámitottam, hogyha abból a költségből, amit oda fordittam, a Balaton köré épitettek volna szállót, az kb. 1100-1200 ágyat jelentett volna, amely azóta ötven éven keresztül müködhetett volna. Sokkal szabadabban dolgozhatott az ember tervpályázatok révén, ahol semmiféle kötöttsége a kifejezésformának nem volt, és számos pályázaton vettem részt, köztük több első dijat nyertem, de ezek alapján én munkát nem kaptam, mert hiszen volt egy paragrafusa a rendtartásnak, amely állami alkalmazott számára, akkor én adjunktus voltam, vagy magántanár voltam, állami megbizatásnak a kiadását tiltotta.

- 1951. óta a Városépitési Tudományos és TervezőIntézet Müemléki Szakosztályát vezette. Helyreállitója az egri templomnak, a budai Szentena templomnak. Napjainkban, mint nyugdijas, a ráckevei kastély helyreállitását vezeti.

- Ezzel kapcsolatban szükségesnek tartom megjegyezni, hogy nálunk a müemlék helyreállitásnak egész különös jelentősége van. Országunk viszonttagságos multja olyan mértékben tizedelte meg a müemlékeinket, hogy minden egyes követ a végsőkig kell védelmezni. Erre nézve hadd idézzem száz év előtt

elhangzott akadémiai beszédnek egy részletét, amelyben Ipoly Arnold a következő szavakkal utal erre a kérdésre, ezt egyébként én az egyik könyvem mottójául vettem. "A nemzetek nagyságának és tehetségének jelzői nem csupán a történelem lapjai, de kitünőleg a monumentális müvek is. Azon emlékszerü müalkotmányok, melyek néma bár, de élő emlékek, magának a történelemnek kutforrásaiul szolgálnak. Nemzeti multunknak vannak századai, melyekből egy sort nyelvünkön nem vagyunk képesek felmutatni, mig ugyanezen századokból magas müveltségi állapotot tanusitó müemlékek száma maradt ránk. Minden ilyen müemlék elenyésztével tehát nyilván történelmi könyvünk egy-egy lapja szakad ki". Ez tehát a magyar müemlékügy egy nagyon alaposan, szépen megfogalmazott jelentőségét adja, de a lényegre nézve, a következőkben szeretném ezt kiegészíteni. A müemlékek, illetve a müemlék fenntartás, a müemlék helyreállitásnak egyik lényege, hogy az épületek történelmi valóságát mentsük át. De ezt ne ugy, hogy ebből egy fotóhüségi müzeumi darabot létesitsünk, hanem ugy, hogy ezt a mai életbe igyekszünk beleilleszteni, ennek rendeltetést adni, ennek életet biztositani, idegen szóval revitázicót, ujraélesztést biztositani. A müemlék helyreállitásnak egy további rendkivül fontos szempontja aformai kiegészités. Erre nézve részben a athéni karta és a velencei karta nemzetközileg is irányelveket fektet le, amelyeket nálunk Magyarországon, nagyon haladó módon vettek tudomásul, olyannyira, hogy néha már az az érzésem, hogy tovább mentünk a kelleténél. Itt is egy bizonyos harmonikus egységet tartok szükségesnek, amely a müemlékben is a müvészi alkotást akarja érvényesiteni, érvényre juttatni, és nem elégszik meg a didaktikai, az oktatói szempontokkal.

- Beszéljünk elsőként a Bélapátfalvi Ciszter Templomról.

- Müemlékhelyreállitás szempontjából le kell szögezni, hogy a templomnak a rendeltetése nem változott meg. Továbbra is templom, bár a községen kivül, aránylag ritkán van használatban. A helyreállitások zömében arra kellett szorithozni, hogy a későbbi koroknak oda nem való részleteit lehántsa, és ezt a templomot, az egyedüli ciszterciai templomot, amely a maga vizuális egészében az egykori, a ciszterciáknak puritán épitésmódját szemléltető épület, megmentsük ugy, hogy ennek az eredeti jelleg e érzékelhetővé legyen. Ezzel kapcsolatban archeológiaifeltárásokat végeztünk a templom környezetében, a rendháznak a falait feltártuk, ezeket jelzetszerüen a környezetben kifejezésre juttattuk, ugyhogy az egész festői megjelenésében valahogy érzékeltettük az egykori ciszterci objektumnak az életét.

- A Fővárosi Tanács épülete 1720. körül épült, Martinelli tervei szerint, a török háboruk során megsebesült katonák részére. Az egykori palota kápolnája, ma a Fővárosi Tanács kulturterme.

- Egy kápolnából egy kulturtermet kellett létesiteni, amelynek

különböző technikai felszerelései és funkcionális követelményei voltak. A kápolnát II.József ideje alatt hosszában-széltében, falakkal apró helyiségekre szabadalták, és ezt kellett kibelezve, az eredeti teret helyreállitani, ellátni azokkal a függelékes járulékokkal, amelyek a teremnek az üzemeltetését lehetővé tették.

- A Fertődi Kastély helyreállitása tulajdonképpen ugyanennek a helyreállitási gondnak egy bővitett mása.

- Hogy ebből egy harmonikus egész legyen, amelyben a gyakorlati célokat szolgáló épületrészek, éspedig a Magkutató Állomás, és a Mezőgazdasági oktatás, a szárnyakba került, a középső rész pedig a reprezentativ termeket foglalta magában. Hogy azóta Fertőd zenei vonatkozásban a nemzetközileg ismert Interfórum révén, az egész világon ismertté vált, és igy Fertőd talán a legjelentősebb müemlékünk egyike.

- A modern müemlékvédelemnek városméretü müemléki környezetekre kiterjedő elképzelése is vannak. Ennek egy érdekes példája a Budavári Szentháromság téren álló, egykori Pénzügyminisztérium helyreállitása. Ez az épület 1901 és 1904. között épült, Felner Sándor tervei szerint, neogótikus stilusban.

- A volt Pénzügyminisztérium rommá vált maradványainak a helyreállitása nagyon kényes, sokoldalu feladat volt, müemlékvédelemnek a határsz élén állott, urganisztikai vonatkozásban a tér rendezéséhez járult hozzá. Igyekeztünk a müemléki környezetbe, tehát a budai várnegyed kisléptékü házaihoz illeszkedve, egy olyan nagyságrendet biztositani ennek az épületnek, amely nem ri ki a budai várnegyednek az arculatából.

- Munkásságának azonban a legfontosabb területe a tudományos téma volt. Mely témák, mely problémák érdekelték legjobban?

-Tudományos munkát és kutatást én tulajdonképpen már több, mint ötven évvel ezelőtt kezdtem el, és az első általános problléma után, amely a zene és a középkori épitészet viszonyát tartalmazza, azóta több, mint egy fél évszázadon át, nem engedve a nemzetközi általános problémák csábitásának, mindig magyar kérdéssel foglalkoztam. Ezt tartottam a legfontosabbnak, mert hiszen a mi szakirodalmunk szempontjából ezen a téren van a legnagyobb lemaradás.

-A kastélyok, egy épület tipus, a XVII végén, XVII. végén jelenik meg. A főnemesi épitkezés, amely a középkorban, elsősorban avédhetőség, a várakra terjedt ki, a XVIII. századtól egy ujfajta épület tipust hoz, a kastélyt. Miért igatta a kastélyépitészet?

- Hát a kastélyépitészet igy különlegesen érdekes probléma volt

számomra, egyrészt tisztán építészetörténetileg, mert ennek a kora a Szatmári-béke, 1711-utáni időre esett, szakszempontból azonban nem nyult ehhez a kérdéshez senki, holott ennek építészetileg is igen jelentős kihatásai voltak annyiból inkább, mert a török hódoltság utáni, a magyar építő kulturának ez egy olyan fontos tényezőjévé vált, amely nélkül az építészet történetet logikusan és összefoglalóan értelmezni alig lehet. Kastélyaink majdnem mindegyike kimutathatóan egy tipust formált, amely a XVIII. közepe táján alakult ki, és amelyet én Grasalkovits stilusu kastélyok cimén vittem bele a köztudatba, a jellemzője, hogy a középső disztermen, a külső homlokzaton három magas ablakkal jelenik meg, ezt egy kupola szerü tetőrész fedi. Az áthajtó, a tengelyben, a kastély emeletét megközelitő lépcsőhöz vezet, és a szélesség kiterjedésében pedig a főhomlokzatot egy-egy rizalit zárja le. A klasszicizmus korából is lehet ilyen összefüggéseket kimutatni, amelyeknél a nagyon szerény, puritán eszközökkel kialakitott architektura, a harmonikus oszloprenddel, tipannonnal ad különleges jelleget, amely a maga nemes egyszerüségében építészetünkre jellemző.

- Ennek a kastélytipusnak van-e valamilyen rokonsága a Grasalkovits stilusszal?

- Ennek a kastélynak vajmi kevés rokonsága van, mert itt egy nagyon érdekes rokonsági jelenség játszódott le, mig a Grasalkovits kastélyok a XVIII. században , a középső diszteremnek a hangsulyát képviselték, magában a homlokzati architekturában is, addig a klasszicizmusban,amely már inkább a természet, a francia kert felől az angol kert felé fordult, a földszint jutott lényegesebb szerephez, és ez jut kifejezésre magában a homlokzati architekturában is.

- A magyar kastélyok, elpusztult családi levéltárak adatait, a fényképek, megsemmisült enteriőrök, kastélyok képét őrizték meg számunkra. A klasszicizmus épitészete Magyarországon, a reformkor épitészetét ismerteti.

- A klasszicizmus, tehát a reformkor épitészete teljesen ismeretlen vagy alig ismert volt a magyar szakirodalomban, és éppen ezért a Tudományos Akadémia annak idején két egymás utáni évben is pályázatot tüzött ki ennek az anyagnak a tanulmányozására, olyan értelemben, hogya szépitő bizottmány anyagát kellett feldolgozni. A szépitő bizottság különleges tapintattal, hozzá értéssel, társadalmi munka gyanánt irányitotta a város fejlődését. Ebben oroszlánrész jutott Hildnek, akinek több, mint 900 engedélyezési engedélye futott be a szépitményi bizottsághoz. Hild József, akiről köztudomásu, hogy az Esztergomi Bazilikának mai alakját Ő hozta létre, az Egri Székesegyházat épitette, Budapest városképében döntő módonavatkozott bele, azzal, hogy számos egyéb épületterv közt a kirakodó tér, a mai Roseewelt tér minden épületét ő épitette, a Loid Palotától, amelyet sajnos az elmult évtizedekben bontottak le, végig, az egész keleti

fronton. Ez a tér, a maga klasszicista egységében vetekedett a leningrádi Proletár térrel vagy a párizsi Grendon térrel, és számomra, de azt hiszem mások számára is, különösen fájdalmas az, hogy ebből most már csak egyetlen házsor maradt meg. Hildnek, mint épitésznek, a jelentőségét azonban szeretném talán valamivel precizebben és kifejezőbben tolmácsolni, és ezért engedjék meg, hogy a könyvemnek a befejező szakaszából egy részt felolvassak. "Az épitész alkotása, az épület, nemcsak alaprajz, homlokzat, vagy metszet, nemcsak anyag, szerkezet és mesterség, nemcsak funkciót kielégitő tér és tömeg, hanem a maga összességében az a keret, melyben az ember az életét leéli, amely jó vagy rossz megoldásával irányit és növel, végsőfokon pedig épitőjének és lakójának egyaránt korához, környezetéhez alakuló viszonyát határozza meg. Ebben az értelemben az épitész több, mint ilyen vagy olyan épület megtervezője, anyagi megvalósitója, magasabb rendü nevelő ő, aki a foglalat kialakitásával az egész társadalom hagitusának formálásából kiveszi részét. Ilyen épitész volt Hild József, akiről a könyvem megjelenése után rövidesen sikerült egy teret elnevezetni Budapesten.

- 1961-ben megjelent a Magyar épitészet története cimü könyve. A római kori Pannóniától napjainkig, épitészeti örökségünket foglalja össze.

- Évtizedeken át folytatott kutatásaim során egyre világosabbá vált előttem egy összefoglaló épitészet történet létének a hiánya. Nagyon nehezen határoztam el magamat erre, hogy ezen próbálok segiteni, hiszen a magyar épitészeti multnak különböző korai, egymástól lényegesen eltérő módon voltak feldolgozva. Számottevő hiányok voltak különösen az utolsó két évszázad épitészeti alapitását illetőleg, sőt ezek egyesei már szinte fehér foltok voltak, amelyeket külön kutatással kellett volna kiegészitení. Egyes korszakok, mint a klasszicizmus, a czoff, az eklektika, tehát a stilusválogatás kora, a magyar törekvések századforduló körüli alakulása, bizonyos mértékig uj terület volt, amelyet elsőlegesen kellett megfogalmazni, hogy valamennyire összhangba kerüljön a többi korral, amelyek a régebbi középkor centrikus épitészettörténet folyamán már mélyrehatóbb kidolgozást nyertek. Tisztában voltam azzal, hogy egy harmonikus, egyöntetü épitészet történetnek megirása mennyi pótlást igényel, és hogy nem lehet akármennyire is sikerül ezt megoldani, hiba nélkül való. Mégis ugy éreztem, hogy ezeknek a hibáknak az elkövetése inkditékot ad arra, hogy azok kijavitására további kutatások follyanak, tehát a kérdéseknek egyes területei inkább vitaindító jelentőségüek voltak, hogy a további kutatás számára ösztönzést adjanak.

- A könyv valamennyi ismertetője kiemeli, hogy uj megvilágitásban olvashatunk a XIX. század végi, a XX. század eleji épitészetről, különös tekintettel Lechner Ödön, Lajta Béla, és a két világháboru közti épitészetről.

- Ezt én bizonyos mértékig, magamra nézve, természetesnek tartom, mert hiszen a stilus válogatás meseterein és lényeges alkotásait testközelből ismertem meg, Lechnert és Lajtát személyesen volt szerencsém ismerni. Lajtával sokat vitatkoztam. A két világháboru közti kort saját bőrömön érezve, éltem át, tapasztalva éltem át, a legujabb kornál pedig bizonyos mértékig az a furcsa helyzet állt elő, mint egy különös sors-rendelkezés, hogy ennek a szereplői azok voltak, akiknek az épitésszé való válásuknál én ötven évvel ezelőtt bábáskodtam, és akiknek a' müvészetét, munkásságát, mint krónikás voltam szerencsés a könyvemben rögziteni. Külön örömés elégtétel számomra, hogy a magyar épitészet, amelyet eddig a világ ugyszólván alig ismert, munkáiban fel nem dolgozott, és fel nem használt, a könyvem által akéntikusan ismertté válik. Ugy érzem, hogy ezzel a magyar épitészet számára egy megfelelő szolgálatot tettem.

- - -

MDK

Rados Jenő

Szt Anna templom /Batthyány tér/ :

helyreállitotta 1958-ban

Zakariás G. Sándor: Budapest. Bp. 1961. 12.l.

Rados Jenő

1957 MÁJ - 4.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, VIII., Blaha Lujza-tér 3
Telefon: 139-292

1957 MÁJ - 4.

NÓGRÁDI NÉPUJSÁG

Építész szakemberek utaznak a párizsi nemzetközi műemléki kongresszusra

Dr. Major Máté, Kossuth-díjas akadémikus, a Magyar Építőművészek Szövetségének elnöke és dr. Rados Jenő, a Műszaki Egyetem professzora, május 5-én Párizsba utazik, a nemzetközi műemléki kongresszusra. Párizsba viszik a „Ják román építészetünk remeke" című tudományos építészeti szakfilmet is, amelyet Rados professzor irányításával tavaly készítettek a jáki templom 700 éves fennállása alkalmából. (MTI)

A tavasz kezdetével a méhészetben is megkezdődik a szorgos munka. Minden gondos gazda tudja, hogy a méhek beporzó munkája nélkül a gyümölcsös, vagy más hasznos gazdasági növény nem hoz kielégítő termést.

Egyes gyümölcs- és magtermelők mérhetetlen kárt okoznak a népgazdaságnak, mert a virágzás idején alkalmazott permetezéssel elpusztítják legfontosabb segítségüket, ingyen munkásaikat, a méheket.

Földművelésügyi minisztériumi rendelet tiltja a virág-

M.D.K.

Rados Jenő, épitész

a Szervező bizottság tagja

XII. Congrès International des Architectes Budapest 1930. Compte-rendu. Bp.1931. 20.old,

M. D. K.

RADOS Jenő, epitész

Bp. Szentháromság tér, volt jénzügy-
minisztérium átépítésének kove
(Repr.)

Gerő László: A buda vár helyreállítása
Bp. 1957. 76.

M.D.K.

Rados Jenő
építész

A szentháromságtéri volt pénzügy
minisztérium épületét alakította át.

Zolnay László: Újjáépül a budai várnegyed.
Műrészet, 1961. október 18l.

MDK

Rados Jenő

"A Dunántul kastélyai" cimen előadást tartott a Dunántuli mérnök nagygyülésen

MMÉEKözl. 1934. jul. 22.

MDK

Rados Jenő

Dr.B.V.: Magyar kastélyok. Tér és Forma 1939. 6. sz. 107.l.

dr. Rados Jenő, építész M.D.K.

az öt, egyenként 3000 p.-ós díjak egyikét nyerte el a Kútvölgyi-uti gógyintézet terepályázatán.

Vállalkozók Lapja. Bp. 1936. LVII. évf.

okt. 15. sz. 4. old.

Rados Jenő, építész M.D.K.

a kitűzött hat, egyenként 2000 p-ös díjak egyikét nyerte el az OTI Fiumei-uti baleseti Kórházának tervpályázatán

Vállalkozók Lapja. Bp. 1936. LVII. évf.

(sept. 10. sz. 3. old.

M.D.K.

M.D.K.

Rados Jenö

Fertöd, Esterházy kastély helyreállitása.

Müemlévédelem. 1965/3. 140. l.

Rados Jenö épitész

VÁTI M.D.K.

Bélapátfalva, v. ciszterci apátsági monostor külsö helyreállitása,

Tájékoztató

Müemlékvédelem, 1965/3. 174. l.

Dr. Rados Jenő, építész

M.D.K.

magyar templomokról-
höktúr az elszárított tarú-
letekben maradtekről is-tar-
tott előadását a Magyar Mér-
nök és Építész egylet az 1935-
évi Czigler-éremmel tün-
tette ki.

Vállalkozók Lapja. Bp. 1935. LVI. évf.

okt. 2. sz. 4. old.

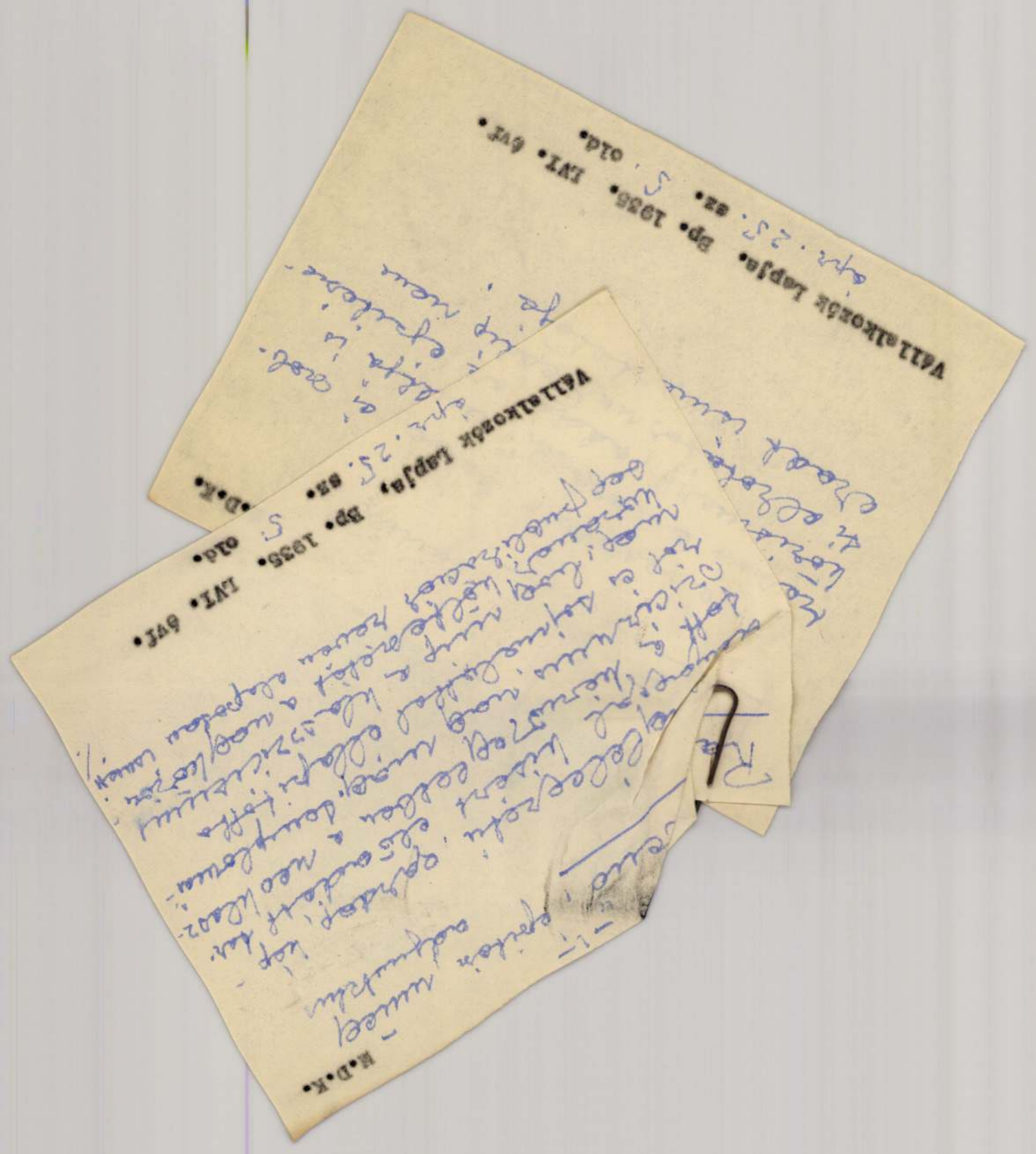

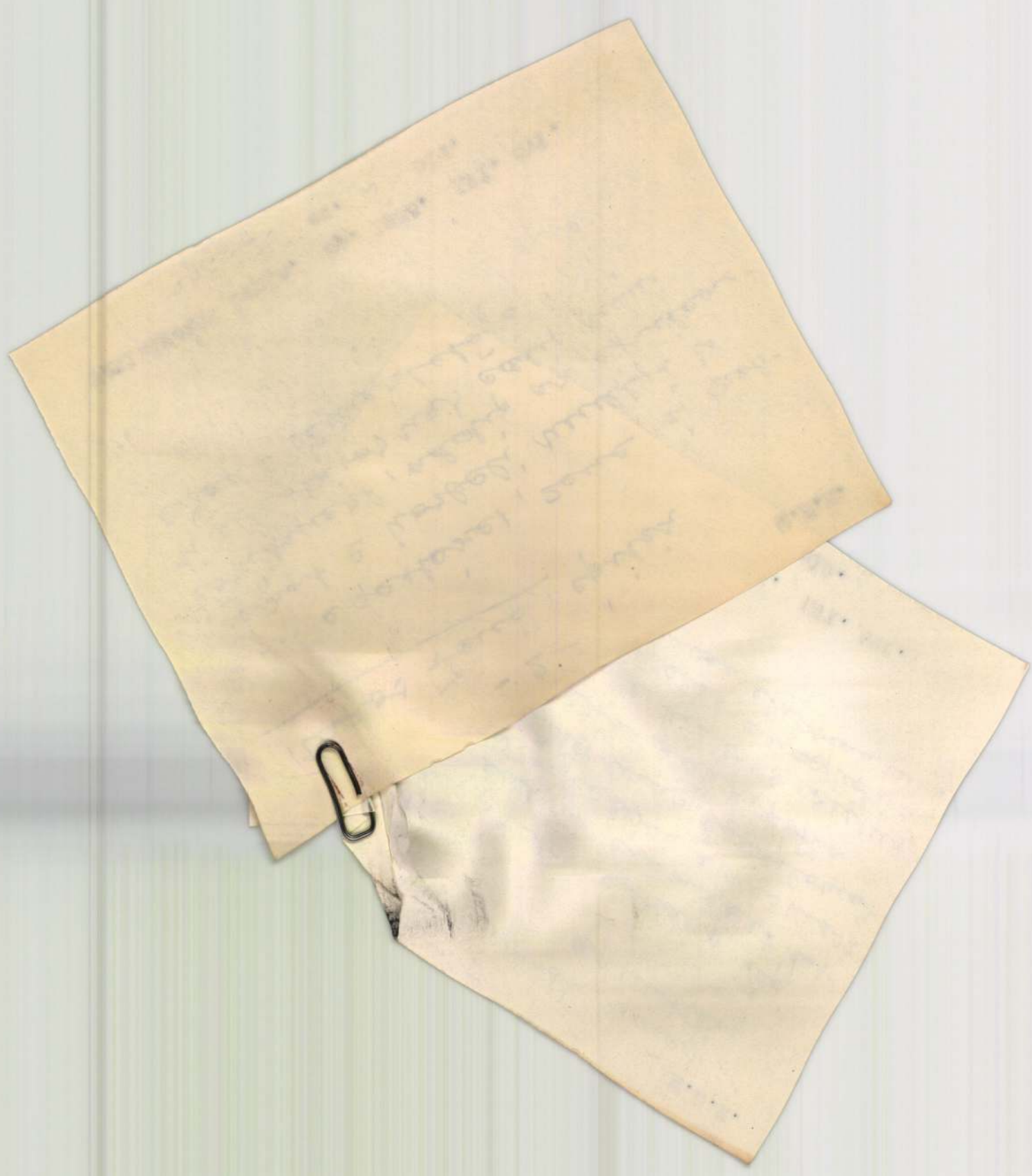

Rezlo.

professor műve Magyarország építészetéről.

Pevsner Nikolaus: Benyomásaim a magyar építészetről.
Új Írás VI. évf. 1966. aug. 18. sz. 103. l.

-1-

M.D.K.

Rados Jenő, építész, műeg adjunktus

naglélegzetű, gazdag kép-anyaggal kísért előadást tartott a kérnőregletben a neoklasszicizmus nag mag. templomairól és sajnálattal állapította meg, hog míg a klasszicizmus korának költeszetét a nagközönség publikációk révén alaposan ismeri /.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1935. LVI. évf.

ápr. 25. sz. 5 old.

M.D.K.

Rados Jenő, építész

... a festészet, zene és nobrészat e korbeli multja is körismert, addig az építészeti alkotásoknak eddig nem eradt ismertetője.

Vállalkozók Lapja. Bp. 1935. LVI. évf.
ápr. 25. sz. 5. old.

M.D.K.

Rados Jenő, dr. épitész

Eger, volt cisztercita templom müemléki helyreállitási terve.

Müemlékvédelem 1 66/2. 127. l.

M.D.K.

Rados Jenő építész

Eger, gőr. kel. szerb templom müemléki helyreállitása

128.1.

Müemlékvédelem 1966/2.

M.D.K.

Rados Jenő, dr

Tata, Kálvária-kápolna restaurálása

Magyar müemlékvédelem 1961-1962, Bp. 1966. 240.l.

M.D.K.

dr. Rados Jenő, építész

a két egyenlő díj egyikét nyerte el az OTI Reumakórházának tervpályázatán

Vállalkozók Lapja. Bp. 1941. LXII. évf.

szept. 4. sz. 4. old.

Π.Ο.Κ.

M.D.K.

dr. Rados Jenő, építés

terve megvételben
részesült a főváros Gyöngyösi
ut - Rákóczi ut sarkán épitén-
dő iskolajának eszmei pá-
lyázatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1941. LXII. évf.

ápr. 3. sz. 5 old.

Rados Jenő

építész

l.

Gerő Bvár

76. l. (Kappel)

77. l.

< Rados Jenő >

K

< > és Zádor Anna:
A klasszicizmus epi-
kéjének Magyarországon.
Tom. Farkas Zoltán:
Magyar Csillag
1943. II. 118, 119. l.

IX.

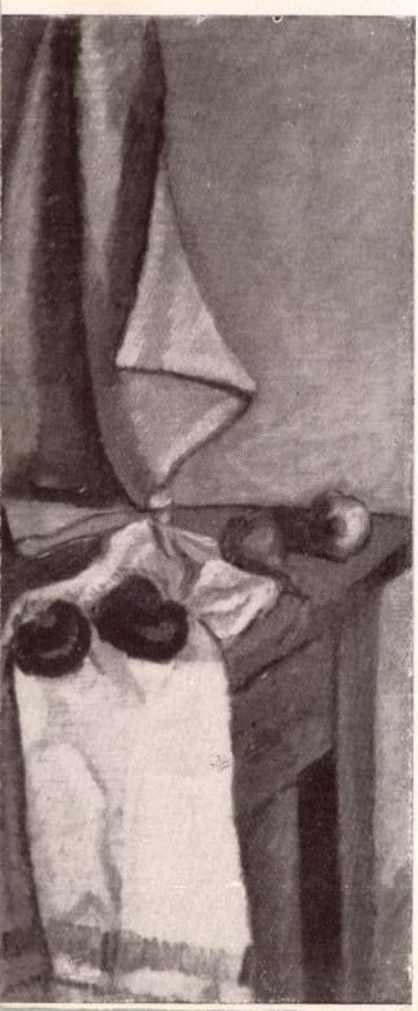

<Rados Jenő>

K

< > és Zádor Anna:
A klasszicizmus épi-
tészete Magyarországon-
Bpest 1943. M Tud Aka-
démia kiadása.
Ism. T. L. Magyar
Építőművészet 1943.
220. l.

s alexandriai szent Katalinhoz,

időkig kihasználatlan volt Alti-
S. Felice kápolnájának oldalfalát
alapján, hogy Ramiro spanyol
g a művész. Később részletesen
az élénk érdeklődést, mellyel
kísérték. Egész legendás törté-
ülése idején éppen Lajos egy k

Ramiro király álmát meséli el
a királynak és a hitetlenek ell'eni
látjuk, díszes trónon, kezében
os korona. Dús haja kibuggyan
dő szakáll kereteli jóságostekin-
el Küküllei leírásának. Arcáról
a árad. A harmadik képen talál-
A király imádságára megjelenik
át. Az imádkozó király ruháját
an dekorálva lovának takarója,
irály mellett fegyverhordozója
z teljesen megfelel Nagy Lajos

Rados Jenő

Zádor Anna és **Rados Jenő: A klasszicizmus építészete Magyarországon.** M. Tud. Akadémia. 428 lap+230 kép. (Fűzve 28.—).

Hivatalos és magánépületeink a barokk mellett leginkább a XIX. században uralkodó klasszicizmus stílusában épültek. Ennek az építészeti iránynak, szorosabban: a XIX. század első fele magyar építészetének feldolgozását e munka kísérli meg első ízben. „Legfőbb feladatunknak éreztük — írják a szerzők — hogy az emlékek lehető nagyszámú bemutatása és rendszerezése mellett a magyar klasszicizmus építészetének sajátos jellegét és az európai művészet egészében elfoglalt helyét megvilágítsuk". *Zádor Anna* művészettörténeti szempontból dolgozta föl az anyagot, az egyes alkotók és tájak szerint rajzolja meg a fejlődés útját. Tanúlmányát fejlett történeti érzék és kifinomúlt művészi ízlés jellemzi. *Rados Jenő* pedig tipologiai szempontból vizsgálja ezt a stílusirányt, egyházi épületek, középületek, magánépületek szerint csoportosítva az építészeti emlékeket. A gondos szakszerűséggel megírt szöveget gazdag, pompásan fényképezett képanyag egészíti ki.

Magyar Kulturszemle

1943 - jun. 15 (6. 7)

134. l.

Alcsut. A kastély kerti homlokzatának főrésze. Épült 1820 körül. „Klasszicizmusunk egyik legszebb vidéki alkotása, keletkezéséről alig tudunk valamit. József nádor építtette, hagyomány szerint Pollack Mihály volt a megalkotója.“ (Rados, Magyar kastélyok.) A klasszicista stílusra jellemző a homlokzat falainak nagy egyszerűsége, sík táblaszerűsége, amelynek díszt és nyomatékot ad a középen elhelyezett négy ion oszlop, a rajtuk nyugvó görögös oromfallal

Magyar kastélyok

Irta: **Lyka Károly**

Mint a Hortobágyot és az Alföldet: a magyar kastélyokat is csak most kezdik fölfedezni. Mindenki tudta, hogy vannak, ha máshonnan nem, hát képes levelezőlapokból. Olvasott is róluk, mint ahogy a Hortobágyról és Alföldről is van egy sereg leírás, meg vers is. Az olvasó ábrándos képeket szőtt magának róluk: való lényegüket, igazi magvukat meg nem közelíthette. Mindenki a szívéhez nőtt hazai érdekességeket látott bennük, de hogy voltaképpen mi bennük a hazai és mi bennük az érdekes, arra nézve alig adhatott magának számot.

A magyar kastélyok is Hamupipőke-álmot aludtak. Egy-két kutató komolyan kezdett egyik-másikkal foglalkozni, de inkább csak másfajta tanulmányok kapcsán. Még ott sem tartunk, hogy tudjuk: mennyit hagyott belőlük reánk a mult.

Ennek van egy különös oka is: általában hamar és könnyen neveznek kastélynak bármely földesúri lakot. Nehéz pontosan elkülöníteni a mi kastélyainkat a kúriától, az udvarháztól. A fogalmak sincsenek még tisztázva a köztudatban. Azután még egy nehézség: a hozzáértő kutató a szerteszórt kastélyok akárhányába még protekció árán sem kap bebocsáttatást, hogy a belső alakítás rendszerét tanulmányozhassa, a családi levéltárból az építéstörténetet kiböngéssze, a tervező művész nevét kinyomozza. Innen van, hogy számos értékes kastélyunk szerzője ismeretlen.

Most azonban változtak a viszonyok, némileg egyoldalúan. Megnőtt ugyanis, sőt megdagadt a kutatók makacs akarata, hozzáfogott a nehézségek legyőzéséhez és máris sikert mutathatnak fel. Ha visszagondolunk a szegény Divald Kornél idejére, aki kölcsönkért ökrösszekéren járta be a Felvidék hegyeinek elhagyott fészkeit és padlásról-padlásra mászkálván előhúzogatta a lomból a régi magyar művészet „kiselejtezett“ kincseit, ha eszünkbe jut, hogyan járta egy ruhakosaras tóttal a magyar alpeseket Borbás Vince, hogy flóránk ritkaságait sorra fölfedezze, hogyan bántak el állami erdőőrök egy másik kitünő flórakutatónkkal: levonjuk a következtetést arra nézve, hogy mit vállal az a valaki, aki tudományos kutatásra indul a legszentebb lelkesedéssel.

No de a kastélyok körül valamivel enyhébb a helyzet. S ennek köszönhető, hogy ebben a pillanatban már van fogalmunk arról, mi is az a magyar kastély.

A puskaporos, ágyús világ előtt a hegyekre épített urasági várak voltak azok, amelyek később kastéllyá változtak. Bástyák fogták körül az urilakot, de ezek a bástyás várak haszontalanoknak bizonyultak az ostromágyúkkal szemben. Az uraság leköltözött a síkságra, a völgybe s ott folytatta úri életét. Főkép a Mária Terézia-korban szaporán épültek, kivált túl a Dunán az efajta kastélyok. Lehetett ilyesmire vállalkozni, mert idehaza ebben a korban túl a Dunán nem kellett már háborús betöréstől tartani. Elsősorban a főnemesség építkezett terjedelmes birtokain, amelyeket éppen ebben a korszakban gyarapított meg, soha nem látott bőséggel. És fénnyel is, mert Mária Terézának sikerült a bécsi udvar köré gyűjteni főnemességünket s magyar urakból aulikus osztrák urakat csinálni. Ők ott összeismerkedtek a barokk és rokokó pompájával s büszkék voltak arra, hogy perzsa mesékbe illő tékozlással mutassák, mekkora urak. Ennek a hajlandóságnak szülötte e kor sok nagyúri vidéki kastélya.

Természetes, hogy az építőművészeket is Ausztriából szerezték. Egyetlenegy magyar születésű tervezőt sem találunk névsorukban. Az is jellemző, hogy mentől inkább közeledünk az osztrák határszélhez: az e korbeli kastélyok száma növekedik.

Mária Terézia fiának, Józsefnek idejében megcsappan az építőkedv, valószínüleg a politikai kiábrándulás vagy lehangoltság következtében. A napoleoni időkben azonban lassan, majd gyorsabban emelkedik az új kastélyok száma.

De Mária Terézia idejétől el egészen a szabadságharcig nemcsak számban, de stílusban, elrendezésben is nagyot változott a kastély. Más a képe és magva a 18. században, más Kossuth, Széchenyi, Petőfi korszakában. Erről a változásról ma már meglehetősen megbízható képünk van. A két tipust nem nehéz egymástól elkülöníteni.

A régebbi tipus az, amely egész elgondolásában a

Uj Idők 1932. máj. 8. (19.)

A gépember

— Elbeszélés —

Irta: **Görög László**

Egy körúti teaüzlet előtt nagy tömeg tolongott. Az üzlet kirakatában, finom teáscsészék és ezüstpapirba csomagolt teásdobozok között, mereven ült a Figura. Stilizált kínai betűkkel telehintett, bő kimonó volt rajta, kopasz fején sárga selyemből készült, kerek sapka, ferde szemöldökei alól két meredttekintetű szem nézett a semmibe, vékony, hosszú, fekete bajusza búsan lógott az orra alatt.

A Figura mozgott. Szabályos időközökben teáscsészét emelt az ajkához, lassan hátrahajtotta fejét, mint aki iszik, aztán ismét leeresztette karját és élesre rajzolt vékony szemöldökét gépies vidámsággal kétszer-háromszor felfelé mozgatta. Közben balkezének mereven kinyujtott mutatóujjával rá-rábökött egy cifra táblára, amelyen kínai stilusú betűkkel jelentették be a publikumnak, hogy a Csu-Pe teánál nincs jobb a kerek világon.

A bámészkodók vitatkozni kezdtek. A sokszerű mozgás, amit a Figura végzett, felkeltette a gyanujukat.

— Svindli az egész! — mondta egy öreg hordár, akit a borravalókra alapozott léte a szkepticizmusba kergetett. — Ez a valami itt nem lehet gép, mert nyelv van a szájában... Ez ember!

Egy kitérdelt nadrágú, bélistás alak letorkolta azzal a drasztikus iróniával, amelyet a hasztalan álláskeresgélés közepette sajátíthatott el:

— Nem mindenki ember, édes öregem, akinek nyelv van a szájában! A kutyának is van nyelve, meg az én volt főnökömnek is... azért mégsem lehet rájuk azt mondani, hogy emberek.

Páran vigyorogtak, de a legtöbb ácsorgó szeme a Figurára nézett, hogy viaszszerű arcát valami emberi rezdülésen kapja rajta. De a Figura nem rezzent meg: tágult, üveges szemmel teázott, egyre csak teázott. Egész merev lénye beleolvadt a Csu-Pe-tea végtelen élvezetébe. A görög istenek ihatták ilyen fáradhatatlanul a nektárt az Olimposzon, amíg be nem ütött a pogány mitológia csődje és az öreg Zeüsz be nem zárta az üzletet örökre.

Két diákforma fiatalember vitatkozott. Az egyik azt állította, hogy a Figura raffinált gépezet, a másik embervolta mellett kardoskodott. A vitatkozásba belekapcsolódtak a közelállók is és amikor a két ifjú így sem tudott dülőre jutni, bementek az üzletbe, hogy maga a tulajdonos tegyen közöttük igazságot.

Kardos úr, a Csu-Pe-tea egyedárusítója, kissé bizalmatlanul fogadta őket, de amikor megtudta, hogy miről van szó, egyszerre felderült az arca. Izgatottan dörzsölte össze kezét örömében és magában megállapította, hogy a Figurának határozottan sikere van. Már-már azon volt, hogy elárulja a valót, amikor hirtelen elhatározta, hogy a Figura köré kerekedett misztikumot a józan reklám szolgálatába állítja.

— Nagyon sajnálom, — mondta, — hogy nem áll módomban nyilatkozni, de cégünk elhatározta, hogy pályázatot hirdet azok között, akik eltalálják a valót. Nagyon értékes pályadíjaink lesznek... érdemes foglalkozni a dologgal!

Mikor a két ifjú kiment az üzletből, Kardos úr nyomban elhatározta, hogy a közönség eszmei vitáját ennek a mindig biztos reklámideának a medrébe tereli és eme elgondolás következtében, öt perc múlva, egy segéd mászott a kirakatba, s nagy táblát akasztott a Figura nyakába a következő felírással:

AKI ELTALÁLJA, HOGY EZ A FIGURA ÉLŐ EMBER-E, AVAGY HOLT GÉPEZET, ÉRTÉKES JUTALOMBAN RÉSZESÜL. MINDEN MEGFEJTŐ 1/8 KILÓ CSU-PE-TEÁT KAP. MIÉRT ÉRTÉKES EZ A JUTALOM? MERT A CSU-PE-TEA A LEGESLEGJOBB A KEREK VILÁGON!

A kirakat előtt álló tömeg felzajgott. Hogyisne! Egy nyolcadkiló valódi Csu-Pe-tea! Ezért már érdemes egy kicsit alaposabban megfigyelni azt a Figurát.

Minden szem a teázó alak merev szemét kutatta. Valaki hátul elkiáltotta magát.

— Remeg a keze!... Ember!

Letorkolták. Attól még lehet gép. A gép is remeg, ha a szerkezete működésben van. Egy szemfüles inasgyerek hirtelen a Figura homlokára mutatott:

— Izzad!!

Lehurrogták. Oktalanul, vita nélkül, de lehurrogták. Annyian ellenezték, hogy a figura ember, hogy nem volt szükség érvekre. A tömeg nem magyaráz. Egy tanárkülsejű bácsi azonban szerényen igyekezett holmi tudományosnak tetsző magyarázattal megokolni a tömeg megállapításait: kifejtette, hogy a kirakatban megszorult meleg levegő lecsapódik a hideg viaszfigura homlokára és ez okozza az izzadás látszatát. A tömeg majdnem megtapsolta, mert a tömeg mindig megtapsolja azt, aki józan érvekkel szentesíti azt az ostobaságot, amit együtt elkövettek.

Ekkor azonban történt valami.

Egy alacsonytermetű, középkorú, szegényesen öltözött asszony furakodott az ácsorgók közé és addig dolgozott a könyökével, amíg az ablaküvegig nem jutott. Kopott fejkendőjéből szomorúan lankadt elő csőrszerű piros orra, az orr mellett mély ráncok húzódtak és ezekben a ráncokban könnycseppek futkároztak vidoran és bátran, mint akik már jól ismerik a sokszor megjárt utat, majd hirtelen fordulattal befolytak a keskeny, reszkető száj szegletén.

Az asszony fázó arcát a kirakat üvegéhez nyomta és könnybenúszó, vízenyős szemét valami mondhatatlan szomorúsággal legeltette a Figura arcán.

De a Figura nem vette észre a kendőbe burkolt, reszkető asszonyt. Csak ült, ült mereven, mint ama Buddha ülhetett valamikor és egyhangúan itta a világmindenség legeslegjobb teáját.

Az asszony kicsit felemelte az egyik kezét, mintha integetni akarna neki, de a bátornak induló mozdulat kezdeti lendületét az ablaküveg gyáva kapirgalásba fojtotta. Aztán mindkét tenyerét nekitámasztotta az üvegnek, odatámasztotta fáradt testét, félarcát átadta az üveg jeges ölelésének és hirtelen, mint akiről a fájdalom minden béklyót levett, zokogni kezdett.

A körülállók nem is figyeltek rá, de a Figura észrevehetetlen lassúsággal odafordult a zokogó asszony felé. A nő tehetetlenül csapkodta a kirakatot és némán, hangtalanúl mozgatni kezdte a száját, mint a siketnémák és könnyben ázó szájával egyetlen mondatot tátogatott a Figura felé:

— Jenő! A Pistikét meg kell operálni...

A Figurának nem mozdult az arca: mereven és rendíthetetlenül bámult bele a semmibe, egyhangúan itta a teát, de a szeméből, merevre tágult két szeméből egyszerre két súlyos könnycsepp gördült alá.

— Sír! — kiáltotta valaki.

A vitatkozó tömeg elnémult. És egyszerre szakadt fel mindenkiből a felismerő mormogás:

— Ember!

Változó idők. Ötven évvel ezelőtt ilyen, szertartásos lengyelkét lejtve szerettek egymásba nagyapáink és nagyanyáink

A Deruga-ügy

— Regény —

Jogos magyar kiadás

Irta: **Ricarda Huch**

15. folytatás

TIZENKETTEDIK FEJEZET.

A báróné ebédre hívta Peter Haset, hogy az író Mingót megismerhesse. A szálló egyik kényelmes, kis szalónjában teríttettek, amelynek fehér, fekete és arany színekkel díszített falait kicsapongó pompájú virágcsokrok borították lángba.

A báróné mosolyogva közölte az íróval, hogy leánya még semmiféle vonatkozásban sem hallott róla.

— A leányom, — mondotta, — kissé közömbös az irodalom iránt. Akárcsak az édesapja. Talán úgyis mondhatnám, hogy nincs elég fantáziájuk . . .

— Vagy inkább: a bárókisasszonynak nagyon is jó az ízlése, — vélte Peter Hase, — mert az ifjúság és a könyvek nem illenek össze. A báró úr pedig, lehet, a régiek felfogását vallja a magáénak, a régiekét, akik megvetették a költőket, mert hazudnak.

— Sokkal kevesebbet olvastam, semhogy ebben a kérdésben állást foglalhatnék, — jegyezte meg a báró — az viszont tény, hogy ujságot szeretek olvasni, mert ami bennük áll: igaz.

— De apa! — nevetett Mingo. — Ki hazudnék, ha nem az ujságok?

— Az ujság talán a legérdekesebb modern éposz, — mondta Peter Hase. — És nincs gyönyörűbb költemény az életnél.

A báróné kétkedően ingatta fejét.

— Azt hiszem, az élethez kevés embernek van igazi tehetsége, — mondotta. — Ritka az olyan ember, akinek az élete nagyvonalú és lendületes. A legtöbbé zilált, kicsinyes, köznapi és unalmas. Nagyon unalmas.

— Igen, a felületes olvasóké, — felelte Peter Hase. — Az életbe is el kell mélyedni.

— Nem érdemes, — mondta a báróné — és amikor úgylátszik, mintha érdemes lenne, rendszerint akkor is undor a vége. Ezt tapasztaltam azzal a titokzatos hölggyel kapcsolatban is, aki, úgylátszik, új fordulatot adott a pernek.

— Inkább köznapi jelenségnek éreztem őnagyságát, mint titokzatosnak, — felelte Peter Hase. — Tengődő teremtés, jólelkű, gyenge, rest, de mint sok más primitív nőben, van benne hajlam a hősiességre.

Mingo edddig majdnem udvariatlan közömbösséggel ült a helyén. Most mélyen elpirult és mohón kérdezte:

— Milyen hölgyről van szó?

— Jelentkezett egy hölgy, — felelte Peter Hase, — aki azt vallotta, hogy azokon a végzetes, októberi napokon Deruga úr őnála tartózkodott; azt a bűncselekményt tehát, amellyel vádolják, nem követhette el.

Az író tartózkodóan beszélt, mert úgy vélte, hogy maga az eset nem társalgási téma, legkevésbbé olyan fiatal leányok számára, mint amilyen a bárókisasszony.

— Úgy-e megmondtam! — diadalmaskodott Mingo. — De kicsoda az a hölgy, hogy Deruga napokig időzhetett nála?

— Előfordul, hogy nőtlen úriemberek, alacsonyabb társadalmi osztályokból származó asszonyokkal kerülnek kapcsolatba, — kezdte magyarázni a báróné. — Az ilyen kapcsolat pótolja náluk a családi életet. Nem akadály az sem, ha a nő igénytelen és műveletlen, mert minél műveletlenebb és igényte-

Eszterháza. A kastély középrésze az udvar felől. Épült 1764—6-ban egy mocsaras őserdőben, igénytelen vadászkastély helyén. Ismeretlen tervező müve. Építtetője Esterházy „fényes“ Miklós, aki 1762-ben a majorátusba kerülve, annak szédületes anyagi lehetőségei segítségével csodaszámba menő rövid idő alatt építtette meg vidéki kastélyaink eme legnagyobbját. A kései barokk mű középrészében van elhelyezve a nagyszerű díszterem, hozzá csatlakozik egy nagyszabású lépcsőház. Rados Jenő „Magyar kastélyok“ című könyvéből, a szerző fényképe nyomán

barokk-stílusé. Az épület alaprajza olyan, mint egy nagy U betű: van egy középrésze s van két szárnya, amelyek előrehúzódva szinte ölelésre tárt karoknak hatnak. Nem egyszerű épülettömb tehát, hanem a szélesség irányába nyújtott. A középrészben van az épület szíve, az építész szemefénye: pontosan az emelet közepén a díszterem, a ragyogó reprezentációs fogadások pompás színhelye. A kor ízlése, nagyúri életrendje a pompa és reprezentáció jegyében élt. Ezzel a nagyméretű, rendkívül gazdag díszű teremmel volt szerves kapcsolatban a nagyszabású lépcsőház, maga is színtere a fényes bevonulásoknak. Az épület e szívéhez fűződött jobbra-balra szoros tengelyrendszerben a többi helyiség.

Ámde 1800 körül nagyot változik a helyzet. A kastély nem a régi többé. Már külseje feszesebb, szigorúbb. Az építész olyasmit keres, amit nemes egyszerűségnek mondhatnánk. S miközben keresi, megtalálni véli azt az antik görög-római építészetben. Valamely e korbeli kastély homlokzata sík táblaszerű: csak a közepe, a bejáró kap díszt: négy vagy hat kemény vonalú görög oszlop ékeskedik ott és tart egy háromszögletes görög oromzatot. Minden vonal, amely nyugtalan volna, minden dísz, amely fölös volna, minden elem, amely erős kidomborodású, vagy árnyékjátékával festői volna: száműzve. De a belső alakítás is más. A nagy reprezentációs terem leköltözött a magas földszintre, a ragyogó lépcsőház tehát elmarad. Ez az empire vagy klasszicizmus világa, amely annyira más, mint a barokké.

És lassankint megváltozik még valami, ami szoros kapcsolatban van a kastéllyal: a kert, a park. A Mária Terézia-korabeli mértani kert, amely nyilegyenes útjaival, nyírott bokraival egykor a barokk-rokokó-világ színes társadalmi farsang-életének volt színhelye, lassanként divatját múlja. Egymás után alakíttatják át mágnásaink, de gazdag polgáremberek is ezt a régibb kert-tipust angolparkká, amely nem lapos, geometrikus gyep- és virágszőnyegeket kíván, hanem mintegy utánozni akarja a természetet. Nagy fák árnyalják a kacskaringós, magános utakat, exotikus cserjék alatt kőpad: a magános szemlélődés pihenőhelye.

Úgy látszik, hogy ebből a két nagy korszakból maradt ránk a legtöbb kastély. Magyaros sajátságnak azt szokták bennük minősíteni, hogy ezeknek az épületeknek beosztásába, sőt formai alakításába is jelentékenyen beavatkozott maga az építtető gazda is: megkívánta, hogy a tervező az ő életrendjéhez simítsa a beosztást, megkívánta, hogy a rendelkezésére álló helyi anyagot használja az építész. Ebből bizonyos helyi vonások alakulhattak ki.

Persze, a klasszicizmus görög-imádatának, a festőiességet számkivető hajlandóságának is véget vetett a világ forgása. Már a Széchenyi-Petőfi-korszakban jelentkezik egy új kastély-tipus, amely egészen más csillagzat jegyében született meg: nemcsak Kisfaludy Sándor zengte romantikus verseit, de romantikusan kezdtek építeni a mesterek is. Egyre-másra megindul a vidéken (Pesten később) az olyan építkezés, amely első láttunkra középkorinak hat. Csakugyan: a középkor román és gótikus formái tünnek fel már korán egynémely túladunai kastélyon és aztán végképpen kiszorítják a görögös ízlést.

A legtöbb pozitív adatot, amely kastélyainkra vonatkozik, csak nemrég gyűjtötte össze egy építészkutató, Rados Jenő dr. és „Magyar kastélyok“ címen díszes albumban adta ki. Ő maga készítette a fényképeket, rajzolta az alaprajzokat is. Megbecsülhetetlen munkát végzett. Hogy mekkora fáradságot jelenthetett ez, azt az olvasó elképzelheti. De az eredmény megérte.

Akik nem érzik a távollétünket, azok a közelünkben se érzik jól magukat.

*

Olyan emberek is vannak, akik azért nem merik magukat próbára tenni, mert attól félnek, hogy esetleg kiállják a próbát.

*

Sok ember jobban jár akkor, ha félreismerik.

KARÁDI EMIL.

MDK

Rados Jenő Budapest

A m. kir. József Müegyetemen oklevelet nyert építészek névjegyzéke 1873-1928-ig. Épitő Ipar - Épitő Müvészet 1931. jun. 1. 89.l.

MDK

Rados Jenő dr. épitész

Borb-Fabr. 56.1.

MDK

Rados Jenő

Uj Idők 1932. máj. 8. /19.sz./

MDK

Rados Jenő

Zádor Anna és Rados J.: A klasszicizmus építészete Magyarországon. Magyar Kulturszemle 1943.jun. 15. /6.sz./

MDK

Rados Jenő

Rados J. és Zádor A.: A klasszicizmus építészete Magyarországon. Magyar Építőművészet 1943. 220.l.

MDK

Rados Jenő

Rados J. és Zádor A.: A klasszicizmus építészete Magyarországon. Ism. Farkas Z.: Magyar Csillag 1943. II. 118,119.l.

Rados Jenő, [építén II] M. Dk

A Szentháromság téri régi pénzügyminisztérium csunya épületét leegyszerűsítette a helyreállításkor. (1950)

Gerő László: Történelmi városok épületegyütteseinek és megújításaknak problémái 16-19.

MŰEMLÉKvédelem, Bp. 1961. 1. sz.

RADOS Jenő építész

M.D.K.

Bp. vár, volt pénzügyminisztérium átépítésének terve -(1947-48) Rept

Az egykori Invalidus-palota kapelusz jónak átépítése Fővárosi Tanácsi kulturteremmé

Rados Jenő: Magyar építészettörtém t Bp. 1961.

370, 371, 373.

MDK

Rados Jenő

Képzőművészet, 1935. 12.o. kép

Rados Jenő MDK.

Központi Tanácsháza./Városház u. 9-11/.
Alapkövét Fortunato prati és Hölbling tette le 1716-ban.
Anton Erhardt Martinelli bécsi épitőm terve szerint készült 1727-35 között.
A főhomlokzaton kisebb átalakitásokat végzett Hegedüs Ármin,1899.
Helyreállitotta 1949-ben Gerő László.
Repr. 237. kép.
A templomteret részben helyreállitotta Rados Jenő 1951-ben.

Zakariás G. Sándor: Budapest. Bp. 1961.
131-132. l.

MDK

dr.Rados Jenö,ép.

I.dijjal kitüntetett pálya terv:

Budapesti Epitöipari Egyetem. Munkatársai:

Weichinger Károly, Rimner János,
Bonta János, Komondi Zoltán,
Krizka György, Polónyi Károly,
Jurcsik Károly, Kapsza Miklós.

Mücs.-IV.M .Képzm.Kiáll. 1954.jan.-febr. Kat.23.1.

MDK

Dr. Rados Jenö, ép.

Ujjáépitett volt Pénzügyminiszterium tervezöje.

Mücs.-IV.M.Képzm.Kiáll. 1954 jan.-febr. Kat. 23.1.

RADOS Jenő

Budatétény vöröskadsereg u. 20.
A Kertészeti Kutatóintézet épülete
(volt kúria) helyreállításának ve-
zetője (1958-59.)

Budapest müemlékei II. Bp. 1962. 623. l.

Rados Jenő [építész]

Stockholmban jan. 18-án magyar építészeti kiállítás nyílik. Előkészítésére Svédországba utazott Rados Jenő és Arnóth Lajos építész.

— : Htr

10.1.

NÉPSZABADSÁG, bn. 1963. jan. 17.

MDK

Rados Jenő

épitész
Toronyház terve

Mücsarnok 1934. dec. 1935 jan.
Jubileumi kiállitás

MDK

Rados Jenő

Kiküldetett az Egyleti kispályázat biráló-bizottságába.
Ismerteti a nov.13-án megtartandó Steindl-emlékünnepé y programmját.

Cikk: A mü- és középit.szakoszt.müködése 1927-évi okt.1-től nov.7-ig.

A Magy.Mérnök- és Epitész-Egylet Közlönye
LXI.k.47-48.sz. 302.o.

Rados Jenő MDK

Jubiláris épitészeti kiállitás a Mücsarnokban.
Épitőme terek Lapja. A Munkaadó. 1934. dec. 13.

MDK

Rados Jenö, ep.

Az Orsz.Lakásépitö Tanács hat áll. bérházra hat csoportban jelölte ki az épitészeket.
Említtetett a III.csoportba tartozik.

.: Az áll. lakásépitö akció.
MMM 1925. XXV.évf. 1-3.sz. 39.l.

Rados Jenő, [építész] MDh

A megnyitón ismertette a kiállítást.

–: Magyar építőművészeti kiállítás nyílt Stockholmban 6-l

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1963. jan. 19.

MDK

Rados Jenő

építész professzor

Eszterháza helyreállitási munkáit vezeti.

Horányi Mátyás: Eszterházi Vigasságok. Bp. 1959.

42.1.

MDK

Rados Jenő

MN és ÉS 68sz. 1928. X.28. 299.1.

M.D.K.

Rados Jenő épitőművész
1959-ben nyugdijaztak az egyetemről.
A fertődi kastély ujjáépitése.

Népszava 1959.szept.22.

Rados Jenő

Tervezte tatai kálvária kápolna helyreállítását

Tájékozlató

Műemlékvédelem 1964. 1. n. 48. l.

Rados Jenő

Tervezte a Satai műrom helyreállítását

Tájékoztató

Műemlékvédelem 1964 1 sz. 48. l.

Milyen kitüntetéseket kapott:

Mikor és hol volt külföldi tanulmányutor

Dr. Radics Jenő

Tervezte a rákóczi Savoyai kastély helyreállítását

Tájékozódás

Műemlékvédelem 1963. 3. 179 l.

Milyen kitüntetéseket kapott: .....

Mikor és hol volt külföldi tanulmányuto

Rados Jenő

Építész, a „Pénzügyminintérium"
~~ott~~ „újra fogalmazta"

Szirmai József: Levél a szerkesztőhöz
a vár építkezéséről

Műemlékvédelem 1962/1 sz. 27. l.

dőiv

ok művészetéről:

Milyen pályázatokon vett részt: . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

Milyen megbizásai voltak (vannak): . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

Jelentősebb müvei:. . . . . .

. . . . . .

Rados Jenő

Építés, könyvet írt

Gerő László: Tájékoztató

Műemlékvédelem 1962, 3 n. 181. l.

MDK

dr. Rados Jenő müegy.tanár

MM és ÉE kiáll. Szombathely, 1934. kat. szept.

Rados

épitész-tanár MDK

Az Országos Müemléki Tervtár értékes anyagainak szerzői közt emliti

Gerő: ÉpMüe 119.o.

MDK

Rados Jenő épitész

Pécs sz.k.város városszabályozási tervpályázata.
Magy.Mérnök és Épitész Egylet Közl. 1928. 15-16.sz.
1o4 l.

MDK

dr. Rados Jenő

építész,

Magy. építőművész küldöttség utazott a Szovjetunióba.
Szabad Nép, 1954. máj. 29.

Rados Jenő dr.

MDK

építész

Hozzászólása az építészettörténeti és müemléki konferencián 1957 okt. 24.én. :

Rados Jenő: A klasszicizmus építészetének magyarországi helyzete középkori vonatkozásban.
ÉKK 1959 3-4.sz. 539-540.o.

MDK

Rados Jenő
építész

Az Anna templom helyreállitása az ő irányitásával folyamatban van.

Zakariás G. Sándor: A budai Batthyány tér
Bp. 1958. 22.o.

M.D.K.

Dr. Rados Jenő
építész

A Városi Tanács 12 építészt szólított fel, hogy a város építészeti koncepciója kérdésében javaslataikat dolgozzák ki. Rados Jenő is ezek között van.

Budapest Városépítészeti Kérdései (1954) 24 lap.

Radosfenő
építész

M.D.K.

A tervezés alapelveiről írt.

Budapest Városépítészeti kérdései (1954.) 37 lap.

MDK

Rados Jenő épitőmüvész, I.fok. 7ooo Ft

Az "Ybl Miklós-dij" kitüntetettjei. Magy. Nemzet 1955. febr. lo. 5 l.

dr Rados Jenő restaurátor-építész M.D.K.

A Központi Városháza épületének kápolnáját dr Rados Jenő 1951. ben állította helyre.

dr Karácsony György: A magyar harcok és zene építészet rövid összefoglalása 1952. Mérnöki Továbbképző Intézet előadás-sorozatából M. 19. 13. l.

MDK

Rados Jenő , épitészmérnök (Budapest)

A kolozsvári Szent Mihály -templom restaurálási terve.

24.o.

Bágyuj Lajos: Beszámoló a kolozsvári Szent Mihály-templom 1956/57 évi helyreállitási munkálatairól.

KelemenEml. 24-32.o.

Rados Jenő dr. épitész MDK

Budapest Várkerület: az ujjáépitett volt pénzügyminisztériumi épület. Repr.

Magyép 1945-55.

Rados Jenő építész

NDK

1954.évi Ybl Miklós díjas I.fokozat

Magyar Építőművészet 1955.IV.évf.3-5.sz. 75.l.

M.D.K.

Dr. Rados Jenő
építész

A Városi Tanács felszólítására a város építészeti koncepciója kérdésében javaslatot dolgozott ki.

Budapesti Városi Tanács V.B. Ismertetője. Bp. 1953. 31 lap.

MDK

Rados Jenő

építész

A Abudai Szentháromság téri volt pénzügyminisztérium épületének restaurálása. 1950.

Gerő : ÉpMüe 411.o.

MDK

Rados Jenő

Magyar Iparművészet, 1932. 119 e.

MDK

Rados Jenő építész

Gönczi-Szabó:Az 1956.évi magyar müvészettörténeti irodalom bibliografiája Müvért 1957.VI.évf.4.sz. 339.l.

RADOS Jenő építész

M.D.K.

Pénzügyminisztérium épületének helyreállítása a Várban

Művért. 1952.

Dercsényi Dezső: Magyar műemlékvédelem a felszabadulás után 151. l

151.

MDK

Rados Jenő, építész,

igen értékes, megvétellel jutalmazott terve. (Pécs; városrend. probl.)

A MMÉE mű- és középítés szakosztálya. - 102 l.
Építő Ipar - Építő Művészet. - 1928 jul. 1. száma

Rados Jenő

MEK

tervei alapján restaurálták 1958-ban
a fertődi Eszterházy kastélyt.

36.o

Sallay Marianna: A fertődi Eszterházy-kastély.
Bp. 1959.

Rados Jenő, dr. műépítész D Dk.

A fertődi Esterházy-kastély helyreállításának, újjáépítésének művészi munkáját irányította.

-: Haydn-emlékünnepség fertődön, a régi népségében helyreállított Esterházy-kastélyban

Népszabadság, bp. 1959. szept. 22. 8. l

MDK

Rados Jenő építész

G-n: Könyvszemle. /Zádor-Rados könyve/
Szépmüvészet, 1941. 1.sz. 34 l.

MDK

Rados Jenő dr.

MCK

épitész

A ~~Kuszwurm-/cukrászda~~

tervei szerint állitották
helyre a volt pénzügyminiszteri palota homlokzatát.

192.o.

Borsos - Sódor - Zádor: Budapest. 1959. Bp.

MDK

Rados Jenö, épitész

A biráló bizottság döntése szerint a tavalyi tervpály
zati dij háromszorosát javasolta.

A most beérkezett 9 pályamü között megvételre ajánlotta a bir. Bizottság fenti pályamüvét.

szombathelyi városszabályozási tervpályázat.
Ép. IP. - MF. Müv. 1922. 171.1.

Rados Jenő MDK

épitész
Gellérthegyi villa

Műcsarnok 1934. dec. 1935. jan.
Jubileumi kiállitás

M.D.K.

Rados Jenő, építész, műegy. adjunktus

terve 15.000 K-ás harmadik díjat nyert Szeresfehérvár rendezésére kiírt pályázaton.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1922. XLIII.évf.

febr. 4. sz. 4. old.

Rados Jenő épitész M.D.K.

A helyreállitás tervezője 1956 1958 közö tt

egyik

mi/t asz É.Müszaki Egy tem Épitészettört. Tsz. /

Kubinszky Mihály -Varga István: A fertődi kastély helyreállitása / 1957-1960 / Müemlékvédelem. 1961 / V. / 3. sz. 149. 1.

M.D.K.

Rados Jenő, építész

terve megvételben
részesült a pécsi vázor-
szabályozási pályázaton

Vállalkozók Lapja, 1928. XLIX. évf.
ápr. 4. sz. 7. old.

Kadás Jenő építész M.D.I.

A helyreállitás müemléki irányitója

Fusinszky Mihály-Varga István: A fertődi kastély helyreállitása /1957-1960/
Müemlékvédelem 1961. / V. / 3. sz. 149.1.

Rados Jenő, építész

M.D.K.

1924. III. 19 - 4
XIV.

nagsikerű előadást tartott a Mérnök és Építészegletben Budapest, városépítésének és városrendezésének történetéről, melynek folyamán két korszakot különböztetett meg: a lassu fejlődésű és a gyors hibontakorasú időszakot. Ezuttal csak az első részt tárgalta és gönyörű képanyag-

Vállalkozók Lapja, Bp. 1923. XLIV. évf.

sz. old.

1924

14

Rados Jenő épitész M.D.K.

Szentháromság tér régi pénzügyminisztérium épületének leegyszerüsitett ujjáépitése.

1950.

Gerő László: Történelmi városok épületegyütteseinek megmentési és megujitásuknak problémái

Müemlékvédelem 1961 /V/ 1. sz. 29.1.

Rados Jenő, építész

M.D.K.

nagysikerű, előadást tartott a Mérnök- és Építészegyletben Budapest város építészetének és rendezésének történetéről, melynek folyamán két korszakot különböztetett meg: a lassu fejlődésű és a gyors ütemű kibontakozás időszakát. Ezúttal csak az első részt tárgalta gyönyörű képanyag bemutatásával.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1924. ~~XVI.~~ XLV. évf.

márc. 19 sz. 4. old.

MDK

Rados Jenő dr.

Rados Jenő dr.: A neoklasszicizmus nagy magyar templomai. Epest 1937.

MDK

Rados Jenő

Székesfehérvár szab.kir.város városrendezé-
sére kiirt tervp.-án a III.dijat 15.000 K.
Rados Jenő nyerte meg.

Épitő Ipar - Épitő Művészet, 1922.febr.15.
27.lap

MDK

Rados Jenő dr. felsőépitőipariskolai r. műegyetemi m.tanár

"A neoklasszicizmus épitészete Magyarorszagon" c. Zádor Annaval együttesen irt művészettörténeti munkájáért, a Budapest székesfővaros altal alapitott jutalommal tüntette ki a Magy.Tud. Akadémia.

József nádor 1939/40. 12.1.

MDK

Rados Jenő

Pécs város által a város rendezési terveinek beszerzésére kiirt pályázaton, tervét megvették.

Cikk: A mű- és középitési szakosztályok ülésének jegyzőkönyve.

A Magy.Mérnök- és Épitész-Egylet Közlönye, 1928. IV.15. 108.lap

MDK

Rados Jenő

Gellérthegyi villa, repr.

Képzőművészet 1935. 80. sz.

MDK

Rados Jenő dr. okl.épitész

"A magyar kastély- és lakóház-épitészet történeti fejlődése" c. tárgykör magántanara.

Józsefnádor,tájékozt. 1941/42. 59.l.

MDK

Rados Jenő dr., a Bpesti Felső Epitőipariskola rendes tanara

"A magyar kastély- és lakóház-epitészet történeti fejlődése" c. tárgykör magantanara.

Józsefnádor tájékozt. 1942/43. 15.1.

MDK

Rados Jenő dr. okl.épitész

"A magyar kastély- és lakóház épitészet történeti fejlődése" c.tárgykör magántanára. Magántanári képesitése megerősittetett a József-Műegyet 1932.nov.14. a József-Nádor Műegyetemen 1935. okt.5.

Pr Józsefműegyet. 1939/40.II. 58.1.

MDK

Rados Jenő dr.

Negyvennyolc pályázó...a Közp.Városháza ujjáépitéséré.
Magyarcrszág 1940. márc. 13. 10.1.

M.D.K.

Rados Jenő épitész

Tata, mürom konzerválása, 1963.

Tájékoztató, rövid hirek

Müemlékvédelem, 1964.1. sz. 48. l.

M.D.K.

Rados Jenő épitész VÁROSTERV

Tata, Kálvária Fellnnr-Múzeum céljára történő helyreállitása

Tájékoztató, rövid hirek

Müemlékvédelem, 1964. 1. sz.

M.D.K.

Rados Jenö, dr

Bélapátfalva, ciszterci templom helyreállitási terve

Tájékoztató, Rövid hirek

Müemlékvédelem, 1965/1. sz. 63. l.

MDK

Rados Jenő építész

A Balatoni Szövetség nyaraló terveit bíráló bizottság tagja volt.

Építő Ipar - Építő Művészet, 1928.máj.1. 67-68.l.

A MÁV idei beruházási tervét az ötödik ötéves tervtörvény előírásainak megfelelően állították össze, mindik. Lakásépítésre és korszerűsítésre csaknem 100 millió forintot költ az idén a MÁV.

Kiállítás Rados professzor életművéből

Egy sikerekben gazdag életmű eredményei tárulnak a látogató elé azon a tudományos kiállításon, amelynek keretében *dr. Rados* Jenő ny. egyetemi tanár alkotásait mutatják be a Városépítési Tudományos és Tervező Intézet Gellérthegy utcai székházának tanácstermében. A kiállítás megrendezését a VÁTI Hild-brigádja kezdeményezte, amely feladatául tűzte ki, hogy a tervezőintézet egykori nagynevű munkatársainak alkotásait időnként bemutatja a nyilvánosságnak, elsősorban a szakmai érdeklődő közönségnek. Ez az első ilyen rendezvény, amely Rados Jenő érdemeire hívja fel a közvélemény figyelmét.

A kiállítást csütörtökön délelőtt *Dragonits* Tamás építész nyitotta meg, nagyszámú közönség jelenlétében. A tanácsterem falain sorakoztak az immár nyolcvannégy esztendős professzor több mint hat évtized alatt alkotott munkáinak dokumentumai, a rengeteg épületterv, a restaurált műemlékek fotói, Rados Jenő szakirodalmi munkáinak vaskos kötetei, a vitrinekben pedig számos kitüntetés:

Rados Jenő hatvan éve van állami szolgálatban, és ma is aktív dolgozója a VÁTI kollektívájának. Egyetemi tanári működése során több mint négyezer tanítványát képezte ki építészekké. Sokáig volt dékánja a Budapesti Műszaki Egyetemnek, több könyvét tankönyvként használják az egyetemen. Különös előszeretettel dolgozott hazánk műemlékeinek restaurálási tervein. A két háború alatt tönkrement vidéki kastélyokat újította fel, így többek között a világhírű Fertődi-kastélyt, továbbá a várbeli Mátyás-templomot, az egri ciszterci templomot, a ráckevei volt Savoyai-kastélyt, a budapesti Szent Anna templomot, és más értékes műemléképületeinket. Sok építészeti tervpályázaton nyert első díjakat, kitüntetéseket.

A Rados-kiállítás január 18-ig marad nyitva.

(g. j.)

RADOS JENŐ

Magyar Hírlap 1979. jan. 12 S.o.

gondot táplálásuk jelenti, mondotta a szülészeti osztály főorvosa. A kórház Párizsból kapott miniatűr injekciós tűket, hogy a tápanyagot ezeken keresztül adagolhassák a rendkívül kis súlyú babáknak.

19.30: Tv-híradó. 20.00: Delta. 20.20: Családi kör. 21.10: Kanadai gyorsfotók. SZ. 21.15: Zongora a levegőben. Magyar film. SZ. 22.45: Tv-híradó 3. 2. **műsor:** 20.00: Műsorismertetés. 20.01: Olsen bandája. SZ. Dán bűnügyi filmvígjáték. 21.15: Öt perc meteorológia. 21.20: Tv-híradó 2. 21.40—22.35: Virágot Algernonnak. Monodráma.

Él, mint hal a vízben — szokták mondani.

De vajon hogyan él a hal a vízben?

AZ

ÁLLATVILÁG

januári számából megtudhatja!

Ezúttal ugyanis a folyók, tavak, patakok, kék óceánok titokzatos világába kalauzolja el olvasóit a színes zoológiai magazin

Művészek a vízben
Útközet a delfinekkel
Aranyhal-farm az erőmű tövében
Óriáshalunk a harcsa
Régi idők halászata
és még sok érdekes, szines írás

az ÁLLATVILÁG januári számában!

Rados Jenő

Ybl-díj 1978.

Magyar Építőművészet
1978/5

Állami-díj, 1978

Dr. Rados Jenő
nyugalmazott egyetemi tanár

Az építészképzésben, a magyar építészettörténeti kutatásban végzett kimagasló munkásságáért, életművéért

MDK

Rados Jenó

A Székesfehérvár városrendezésére kiirt tervp.-on III.dijat nyert Rados Jenó.

Épitő Ipar - Épitő Művészet,1922.márc.15. 43.lap

MDK

Rados Jenő dr. épitész

"A magyar kastély- és lakóház-épitészet történeti fejlődése" c. tárgykör magántanára. Magántanári képesitése megerösittetett 1932.nov.14.-én és 1935.okt.5.-én.

Pr Józsefműegyet 1939/40.I. 60.1.

MDK

MDK

dr.Rados Jenö, épitész-tanár

Dr.Rados Jenö irányitása mellett a köv. felvételezést és megrajzolást végezték a tanulók.

Dr.Rados Jenö: Kolozsvári müemlékek.
A m.kir.áll. ép-ip.felsö isk. 1941-2 évi szünidei felvételei. Bp.1943.

MDK

Dr. Rados Jenő, építész-tanár

Dr. Rados Jenő irányítása mellett a köv. felvételek zést és megrajzolást végezték a tanulék.

Dr. Rados Jenő: Kolozsvári műemlékek.
A m. kir. áll. ép-ip. felső isk. 1941-2 évi szünidei felvételei. Bp. 1943.

Dr. Rados Jenő [ ]

A M. Építőművészek Szövetségében tájékoztatta a sajtót a megemlékezésekről.

–: Ünnepi megemlékezések Hild József halálának századik évfordulóján

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1967. március 4.

Rados Jenő, [ ] MDH

Előadást tartott a Hild József-emlékünnepen.

—: Hír 8.

NÉPSZABADSÁG, Bn. 1967. márc. 9.

Rados Jenő
építén

Bp., a volt Pénzügyminisztérium
műemléki környezetbe tervezése

Rados: Magyar építészettőt.
Műszaki K. 1971.

410.

Rasla Lenz
ejnitén

Bp, a volt Pénzügyminisztérium
mű'emlékei kőrnyezetbe tervezése

Rasla: Magyar ép'lehettőt
Műszaki K. 1941.

410.

Rados Jenő
építész

Invalidus palota kápolnájának
átalakítási terve kultúrteremmé

Rados: Magyar építészettört. 406.
Műszaki K. 1971.

Paolo Levi
Via Po 25

Università Popolare Torinese
Via Petrarca 12

Paolo Mezzo Via Petrarca T. 1205
Mercoledì K. 1374

Rados Jenő
építész

Fertődi Eszterházy-kastély kutatóintézetté, technikummá és Haydn-múzeummá alakítás terve.

Rados: Magyar építészettört. 406.
Műszaki K. 1971.

Rasla Jenő
épitén

Terbőli Esztertnány-hasbély kata-
bintérettel, technikumnak és Hagyon-
-mázeumnak alakulásáig. Ferre.

Rasla: Magyar épitésettrit. 406
Műszaki K. 1941.

Rados Jenő
építén

~ restaurálta a budai St. Anna temp-
lomot

Rados: Magyar építénettört.
Műszaki K. 1971.

406.

Laolo Jenő
a'yu'te'a

N vestamsa'lta a Budai H. Szinai temp-
lomot

Laolo Magyar e'yu'te'nett ST.
Mikola Ki. 1971.

406.

Rados Jenő

N.U. 933/10

— **Rados Jenő „Magyar kastélyok" c. műve nyerte az idei Fittler-érmet.** A Magyar Mérnök és Építész Egylet mű- és középitési szakosztálya hétfőn délután *Orbán* Ferenc elnökletével szakülést tartott, amelyen folytatták a belterjes városi házépités előmozditásáról megindított vitát. Az ülésen hirdették ki a Fittler-érem odaitélő bizottságának javaslatát, mely szerint az érmet ezévben *Rados* Jenő dr. nyerte el „Magyar kastélyok" cimü munkájával, mely az elmult esztendő folyamán megjelent legjobb épitészeti szakmunka.

NU. 933. T. 10.

Vámos Ferenc

Rados Jenő: Magyar épitészett9rténet. Bp.,1962.
MÉ XI.évf.2/3.sz. 1962 211 - 214.p.

dr. Rados Jenő, építészmérnök,
1021 nyugalm. egyetemi tanár

1978. április 1. Televizió 19,3o VGné

TV-Hiradó

- Ma délben az Országház zsufolásig megtelt Kupolacsarnokában, Aczél György, a Párt Politikai Bizottságának tagja, a Minisztertanács elnökhelyettese köszöntötte az Állami és Kossuth-dij, valamint a Kiváló- és Érdemes Müvész cimmel kitüntetetteket. A Minisztertanács hazánk felszabadulásának 33. évfordulója alkalmából Állami Dijjal jutalmazta dr.Ábrahám Sándor dombhegyházi körzeti orvost, Berendi Tibort, a Ferencvárosi Állomás főnökét. Megosztott Állami Dijat kapott a Metró-épitők egyik kollektivája, köztük Boros András brigádvezető. Állami Dijas lett Dienes Béla, az Egyesült Izzó vezérigazgatója és Kereszturi Dezső akadémikus. Megosztott dijat kapott Kovalcsik Antal, a Faddi Nevelőotthon igazgatója és két nevelőtársa. Az Oroszláni Szénbányák MSZBT Szocialista Brigádjának alapitó tagjai, közöttük Kurucz János. Ugyancsak Állami Dijat kapott Lakatos Éva, az Országos Filharmónia igazgatója. Pach Zsigmond Pál, a Történettudományi Intézet igazgatója. Dr.Rados Jenő épitészmérnök, nyugalmazott egyetemi tanár. Megosztott dijat kapott két munkatársával együtt Tót Róza a kocséri Petőfi Termelőszövetkezet elnöke. A Zalaegerszegi Ruhagyár József Attila Szocialista Brigádja,közöttük Tót Sándorné brigádvezető. Kossuth dijban részesült többek között Darvas Iván szinmüvész, Dózsa Imre balettáncos,Eck Imre koreográfus, Galgóczi Erzsébet iró, Kántor Sándor a Némüvészet mestere, Magris Agemennon, szobrász müvész, Sára Sándor filmoperatőr, és Szabó Magda iró.

A Minisztertanács a Magyar Népköztársaság Kiváló Müvésze cimet adományozta többek között Havas Ferenc szólótáncosnak, Kazimir Károly igazgató-főrendezőnek, Lukács Miklósnak, az Operaház igazgatójának, Martin Ferenc festőművésznek, Wild Tibor szobrászmüvésznek, Seregi László koreográfusnak és Szinetár Miklósnak, aTelevizió müvészeti igazgatójának.

Érdemes Müvész cimben részesült többek között Bágya András zeneszerző, Gobár Richard balettmester, Garazs Dezső szinmüvész, Hajnal Gabriella gobleintervező müvész, Horvát Ádám, a Televizió rendezője, Katkics Ilona a Televizió rendezője, Marton Frigyes, a Rádió rendezője, Sass Sylvia magánénekes, és Sztankai István szinmüvész.

- Ma délben a Fészek Klubban párt- és állami vezetők jelenlétében a Kulturális miniszter által adományozott irodalmi és müvészeti dijakat Boros Sándor kulturális miniszterhelyettes adta át. József Attila dijat kapott irói munkásságáért többek között Illés Endre, Kardos G.György, és Moldova György.
A Balázs Béla Dijjal kitüntetett müvészek között van Fehér György, és Nemere László rendező, valamint Tóth A.Pál diszlettervező, a Televizió munkatársai.
Erkel Ferenc dijat négyen kaptak. Közöttük Lendvai Kamilló zeneszerző.
A szinüvészek közül Jászai Mari Dijjal jutalmazták többek kö-

zött Kozák András, a Thália Szinház tagját, Pogány Juditot, a Kaposvári Csiky Gergely Szinház tagját.
A nyolc Liszt Ferenc dijas müvész között van Pongor Ildikó szólótáncos.
Munkácsy Mihály Dijat 13-an kaptak, közöttük Finta László ipari formatervező, Mészáros András karikaturista, és Rótfalvi Sándor szobrászmüvész.

1021

1978. március 31. Televizió 22,1o VGné

Látogatóban Rados Jenőnél

- Rados Jenő épitész 1895. április 25-én született. Ybl dijas, nyugalmazott egyetemi tanár, a Müszaki Tudományok Doktora. 1919-től egyetemi oktatóként több épitész generációt tanitott az épitészet történetére. Számos jelentős müemléki helyreállitás tervezője, és irányitója. Szakirói munkásságában, pályája során, a magyar épitészet történetével foglalkozott.

- Örömmel köszöntöm otthonomban a Tévét, a Tévé nyilvánosságát, az előre megbeszélt látogatásuk alkalmából! Meg kell vallanom azonban, hogy most, amikor magamról kell szólni, kissé elfogódottan állok a nyilvánosság mikrofonja elé. Egy életen keresztül, mint az épitészet történet professzora, mindig más sokról beszéltem, mások alkotásait elemeztem, biráltam, dicsértem, ez egész más valami, mint önkritikát gyakorolni, vagy önéletrajzot mondani. Mint müemlékhelyreállitó, mindig alázattal igazodtam azoknak a mestereknek a szelleméhez, akik azt a müemléket eredetében létrehozták, és mint épitész is, talán tulzottan helyet adtam azoknak az igényeknek, amelyeket egy józan mérséklet diktált mindenkor. Szóval nem tekintem magamnak egy dinamikus forradalmi egyéniségnek, és nem is szerettem sohasem reflektorfényben állni. Édesapám, aki majdnem a nullapontról, kiváló matematikusként, majdan már 24 éves korában egyetemi katedrán állt, a családnak vitathatatlan tekintélye volt anélkül, hogy ezt egy szóval is hangsulyozta volna. Édesanyám a rendszeretet hozta a családba, emellett, mint kitünő zongorista, a zene melegét lopta be közénk. Édesapám matematikus létére is szenvedélyes rajongója volt a képzőmüvészeteknek. És az épitészetnek is. Mint a mérnöképitészetnek a dékánja, szoros barátság van és együttmunkában dolgozott a kor egykori nagy épitészeivel, Steindl Imrével, a Pachlamint megalkotójával, Hausmann Alajossal, a Királyi Palota és a Kuriának a tervezőjével, Lechner Ödönnel, aki a haladó szellemiséget képviselte, és hát többek között Schulek Frigyessel, aki a Mátyás Templom helyreállitása után a Halász Bástyát álmodta meg. Igy én már fiatal, tehát gimnazista koromban megismertem ezeket a nagyszemélyiségeket, és ezek tekintélye vezérelt, de egyszersmind nehezedett is rám, a további szemléletben.

- A Müegyetem hallgatója, és vele egyidőben zenetörténeti, zeneszerzési tanulmányokat folytatott. 1919-ben megkapta az épitési oklevelét, majd ez év tavaszán a Tanácsköztársaság Kormánya kinevezte az Épitészettörténeti tanszékre tanársegédnek.

- Az első kinevezésemet a Tanácsköztársaság idején kaptam, és ez rendkivül érdekes volt a további szemléletem kialakulása szempontjából. Köztudomásu, hogy a Tanácsköztársaság 133 napos élete alatt, épitészeti vonatkozásban efektiv, alkotott müvek nem igen maradtak, viszont elméletileg a Tanácsköztársaság az oktatás terén, és az épitészet egyéb vonatkozásaiban rendkivül

fontos ujitásokat hozott. A Müegyetemen hét uj tanszéket kreált, amelyet épitészekkel töltött be, ezeknek helyük nem volt, mind az épitészeti tanszéken gyültek össze, és igy alkalmam volt közvetlen kapcsolatba lépni azokkal a profeszorokkal, akik a Tanácsköztársaság idején ezeket az ujitásokat behozták, akiket azonban a Horthy beköszöntésével azonnal felmentettek szolgálatuk alól. Az ujitások között, amelyek akkor oktatásba kerültek, a városépitészet, belsőépitészet, az ipari épitészet és az általános képzőművészet történet voltak, amelyek a Tanácsköztársaság bukása után hosszu időre, mint mondom, megszüntek. Az oktatást legfelsőbb fokon az Épitészeti Főbiztosság vezető je, Vágó József irányitotta, Vágó József maga nem volt müegyetemi tanár, de az épitészet alakulására döntő befolyást gyakorolt.

- A századforduló magyar épitészetében már megvannak a gyökerei a modern épitészetnek. A szecesszióban Lechner, Lajta munkássága már a modern épitészet gyökereit találjuk. Ennek ellenére, ugy érzem, hogy a hivatalos épitészet mégkorábbra nyul vissza. Az 1920-as évek, állam által támogatott épitészete, a nuektlektika. Különböző történeti stilusok, ismételt alkalmazása.

- Ez a törés tulajdonképpen a Tanácsköztársaság haladó szellemü tevékenységének egyik negativ tétele volt, mert a Horthy adminisztrációnál mindazt, ami a Tanácsköztársaság idején, mint mértékadó szerepelt, azt többé-kevésbé destruktivnak tekintették, és igy az épitészetben is belevitték azt a politikát, amely nem odatartozik. Na már most a, nekünk a tervezési, a tanszékeken, illetve különösen az épitészet történeti tanszékeken az a nehézségünk volt, hogy feladatokat kellett megoldani, stilusban, anélkül, hogy meg lettünk volna győződve arról, hogy ez a helyes ut. De magánbeszélgetésekben, vitákban, és vázlatokban az egyes feladatoknak a más irányu megoldását is próbáltuk kimunkálni, ami persze csak egy elméleti dolog volt. Ennek voltak aztán gyakorlati kihatásai is, mert egyes kiváló emberek, itt például hadd emlékezzem meg Rüanóczi Gyuláról, aki a neki kiadott és hagyományosan kidolgozott technológiát néhány évvel diplomájának megszerzése után, a Pasaréti Templomban, legkorszerübb felfogásban kiforrott épitőművészi alkotássá valósitotta meg. A puritán szerénységében is igényes modern templom, épitészeti magas kulturájáról ad némi fogalmat.

- Professzor ur tanitványa voltOLáh Gusztáv is, később az Operaház diszlettervezője lett.

- Oláh Gusztávnak egy gótikát értelmező feladatot kellett kiadnom, amelynél nem akartam anatonizmusba esni, és ezért egy olyan élő megoldást adtam ki neki, amelyben a történelmi tanulmányok tényleges valósággá alakulnak, éspedig a Nürnbergi mesterdalnokok harmadik felvonásának , a Hansax jelenetét, ahol egy város, egy középkori városnak a főtere sze epel, amely tervezési szem-

pontból egyrészt azt igényelte, hogy a középkori épületeknek a tanulmányozásával egy korhü képet biztositson. Ennek a megoldásnak. Ő azután a későbbiek folyamán, ezzel kapcsolatban vette fel a kontaktust az Operával, és lett az idők folyamán az Operaház legkiválóbb scenikusa és rendezője. Az épitészet történeti tanulmányok igen jelentősek voltak, arra talán hadd emlékezzek meg arra, hogy a Népstadionunk tervezője, Dávid Károly, akivel nagyon sokat vitatkoztam hallgató korában, a Népstadion elkészülte után meghivott oda, és amikor feltettem neki a kérdést, hogy ártalmára volt-e az, hogy ő a müegyetemi oktatás során annyi épitészetet, történetet, épitészettörténetet tanult, azt mondja, egyáltalán nem, mert el nem tudná képzelni, hogy a kolosszium ismerete nélkül hogy jutott ő volna el addig, hogy a Népstadiont igy, ahogy volt, a maga forgalmi rendszerében, és koncepciójában megtervezhesse.

-Azt érezzük, hogy azon kevés munka, ami a huszas években megvalósult, az különböző történeti stilusjegyeket mutat.

- A templomépitészetnél, ha talán Fábián Gáspár román templomaira hivatkozhatnék, a középkori stilusok voltak kivánatosak. A középületekben inkább barokk, klasszicista vagy reneszansz szellemü megoldásokat láttak szivesen. Itt a barokknak a prevenilására szeretnék utalni, amelyben sokmeglehetősen közepes megoldás mellett, születtek olyan nok is, amelyek a maguk eklektikus, minőségében kualitást képviselnek, Földes Gyulára gondolok. Az ő barokképitészete nem egy felmelegitett neo-neoeklektika, hanem müemléki tanulmányokon alapszik. Ő tudniillik az 1914-15-ös években Pozsony környékén felmérte az akkori coff és később barokk palotákat, épületeket és igy első kézből ismerte a barokknak a formakifejezését és mélyebb szellemiségét is.

- A hivatalos épitészet mellett, a neoeklektika, a neoromán, a neogótika, reneszánsz mellett, másfajta törekvéseket is láthatunk ezidőben.

- Igen, ezek az uj törekvések elsősorban a pályázatok eredményei, és az épitészeti közvélemény nyomása alatt váltak általánossá. Különböző irányokat lehet itt megállapitani. Itt van a Siám csoportjának a tevékenysége, és egyes kiváló épitészeknek egyéni modernizmusa, a modern épitészet kialakulásának egyik nagyon érdekes eseménye volt a Fiumei uti Balesceti Kórház épitésének az ügye, amely egy nyilvános tervpályázattal indult, és a dijnyertesek közt egy külön második pályázatot rendeztek, amely a pályázat alkalmával befutott, még mindig konzervatiy fogantatásu tervek alapján a végső kialakitást hivatott kimunkálni. Ennek a győztese Gerlóczi Gedeon volt, aki egy megoldást hozott, amely megoldás akkor még éles ellentétben volt az akkori épitésügyi szabályzattal, de amely egy mintaszerü modern alkotást hozott létre. Hasonlóan lehet hivatkozni egyes más csoportoknak, igy például a Siam és, illet-

ve Czirpak csoportnak a müködésére, amely azonban inkább, tekintve, hogy állami épitkezésekben ez még mindig nem volt elfogadott, tekintve, hogy a Balhausnak a származéka, inkább magántervezésekben nyilvánult meg. Ebben a csoportban említhetném meg Molnár Farkasnak vagy Fischer Józsefnek az alkotásait. Utóbbinak a Rege Szállója ad fogalmat arról, hogy ez az architektura hogy alakult. Ellenállással szemben még mindig volt. Hát itt volt a mérnöki kamara, egy meglehetősen konzervativ, csoport, illetve intézmény, amely a mérnöki diplomán felül csak egy bizonyos politikai kifogástalanság alapján volt hajlandó akceptálni az épitészeti tevékenységre való jogosultságot. Itt eg yérdekes esetként hadd emlitsem meg Vágó József esetét, aki a Genfi Népszövetségi Palotának a két világháboru közt, a legtekintélyesebb épületnek a tervezője volt, és aki tekintve, hogy a Tanácsköztársaság alatt igen jelentős tevékenységet fejtett ki, a Mérnöki Kamara tagja nem lehetett. S a mérnöki kamara még azt is letiltotta, hogy a telefonkönyvben az illetők épitésznek nevezzék magukat, és igy Vágó József nagyon szellemesen, és az illetékes hatóságok legnagyobb boszszuságára, ugy tétette be magát a telefonkönyvbe, hogy Vágó József magánzó, a Genfi Népszövetségi Palota tervezője. De félre a tréfás értelmezéssel, a második világháboru kezdetéig az épitészetünkben már egy meglehetősen széles sprektum alakult ki az épitészeti irányzatok különböző fokozataiból, amelye természetesen a II.Világháboru sulyos eseményeit követve szinte megszünt, illetve megszakadt. És a felszabadulás után egy uj korszak helyreállitását, indulását kell regisztrálnunk. A modern épitészet legkiválóbb harcosainak, előharcosainak egyike volt Borbiró Virgill, aki kitünő szakfolyóiratában, a Tér és Formában megfelelő pozíciót biztositott ennek az irányzatnak. Az épitész oktatás terén pedig dr.Kocsis Iván, aki a maga kiváló tekintélyével az állami irányzatok felé is posszibilissé tette a modern épitészetet oly annyira, hogy a Köztársaság téri bérházaknak, tehát egy állami megrendelésnél már ilyen irányu tervek kerültek szóba és valósultak is meg.

- Professzor ur nemcsak tanitott, hanem pályázatokon is részt vett, sőt több épületet is tervezett.

- Nem mondhatnánk, hogy a tervező épitészeti munka a tevékenységem sulyponti körébe tartozott volna, de annyit mégis dolgoztam ezen a téren is, hogy megtudjam itélni a tervező épitészeknek a helyzetét. És hadd szóljak erről egy kissé, mert ebben a vonatkozásban a közvélemény igen helytelen álláspontot foglal el. A tervező épitész, aki végeredményben mint a münek az elgondolója, levezetője, felelőse, a leghehezebb szerepet tölti be, távolról sem kapja azt az elismerést, amit egyébként megkaphatna, ami őt m eg is illetné. Nem szólva arról, hogy egy megvalósult épület olyan felelősséget jelent, hogy annak idők végtelenségéig, amennyiben az fennáll, az összes hibái közszemlére vannak kitéve, ezt nem lehet visszavonni, mint egy irodalmi müvet, egy festményt, szobrot, vagy valamit. Ez

ott áll, és a tervező épitészre rámondják mindazt, ami azon hibaként megállapitható. Viszont azt, hogy ennek az érdeme az ő álmatlan éjszakáit jelentette, azt vajmi kevesen ismerik el. Ha ezeket az ifjukori munkáimat, most ötven év után szemlélem, azok a jótanulónak a megfelelő minősitéssel készült alkotásai, amelyekben a rádiktált fegyelem, hiszen annak idején adjunktus voltam, erősen szerepet játszik. Egy magamfajta fiatal törekvő épitésznek, magának kellett gondoskodni, ha egy valamire való tervezési megbizást akart, és hadd emlitsek egyet, a multamból erre nézve. A balatonfüredi, mai Aranycsillag Szállóról van szó, amely most éppen ötven éve áll és müködik, ez az épület rendkivül nehéz viszonyok közt épült, a hatóságok közrejátszása folytán, nem is a legszebb épület, ennél sokkal szebbet épitettek. Hosszu ideig nem is vállaltam az apaságát, de ma, miután ötven év óta ez Balatonfüred egyetlen szállója, amely egész éven át üzemeltet, kezdek rá büszke lenni. Hadd mondjam el, hogy ez hogy keletkezett. Az 1926-ban körleveleket bocsátottam ki a Veszprémi Takarékpénztárral társulva, a különböző hatóságokhoz, megyékhez, városhoz, MÁV-hoz, stb., hogy fölös összegeikből, pénzmaradványaikból, jegyezzenek szobákat. Egy kilátástalannak látszó kisérletezés volt ez, és meglepően nagyx visszhangra talált, ugyhogy 1926. tavaszán már több, mint száz szoba volt. És ennek alapján, 1926. juniusában elkezdtem a tervezést, 1926. augusztus végén a kivitelt, és a következő évben, 1927. juniusában üzembe helyeztük az épületet, amelynek külön vizellátásáról, szennyviz deritéséről, csatornázásáról kellett gondoskodni, mert hiszen ez akkor még nem volt. Ugyanebben az évben épült a Lillafüredi Palota Szálló is, és az ágyra vetitett költségek ott majdnem tizszeresére rugtak annak, amit Balatonfüreden elértem. Ugyhogy én csöndes óráimban kiszámitottam, hogyha abból a költségből, amit oda fordittam, a Balaton köré épitettek volna szállót, az kb. 1100-1200 ágyat jelentett volna, amely azóta ötven éven keresztül müködhetett volna. Sokkal szabadabban dolgozhatott az ember tervpályázatok révén, ahol semmiféle kötöttsége a kifejezésformának nem volt, és számos pályázaton vettem részt, köztük több első dijat nyertem, de ezek alapján én munkát nem kaptam, mert hiszen volt egy paragrafusa a rendtartásnak, amely állami alkalmazott számára, akkor én adjunktus voltam, vagy magántanár voltam, állami megbizatásnak a kiadását tiltotta.

- 1951. óta a Városépitési Tudományos és TervezőIntézet Müemléki Szakosztályát vezette. Helyreállitója az egri templomnak, a budai Szentena templomnak. Napjainkban, mint nyugdijas, a ráckevei kastély helyreállitását vezeti.

- Ezzel kapcsolatban szükségesnek tartom megjegyezni, hogy nálunk a müemlék helyreállitásnak egész különös jelentősége van. Országunk viszonttagságos multja olyan mértékben tizedelte meg a müemlékeinket, hogy minden egyes követ a végsőkig kell védelmezni. Erre nézve hadd idézzem száz év előtt

elhangzott akadémiaix beszédnek egy részletét, amelyben Ipolyi Arnold a következő szavakkal utal erre a kérdésre, ezt egyébként én az egyik könyvem mottójául vettem. "A nemzetek nagyságának és tehetségének jelzői nem csupán a történelem lapjai, de kitünőleg a monumentális müvek is. Azon emlékszerü müalkotmányok, melyek néma bár, de élő emlékek, magának a történelemnek kutforrásaiul szolgálnak. Nemzeti multunknak vannak századai, melyekből egy sort nyelvünkön nem vagyunk képesek felmutatni, mig ugyanezen századokból magas müveltségi állapotot tanusitó müemlékek száma maradt ránk. Minden ilyen müemlék elenyésztével tehát nyilván történelmi könyvünk egy-egy lapja szakad ki". Ez tehát a magyar müemlékügy egy nagyon alaposan, szépen megfogalmazott jelentőségét adja, de a lényegre nézve, a következőkben szeretném ezt kiegésziteni. A müemlékek, illetve a müemlék fenntartás, a müemlék helyreállitásnak egyik lényege, hogy az épületek történelmi valóságát mentsük át. De ezt ne ugy, hogy ebből egy fotóhüségi müzeumi darabot létesitsünk, hanem ugy, hogy ezt a mai életbe igyekszünk beleilleszteni, ennek rendeltetést adni, ennek életet biztositani, idegen szóval revitázicót, ujraélesztést biztositani. A müemlék helyreállitásnak egy további rendkivül fontos szempontja aformai kiegészités. Erre nézve részben a athéni karta és a velencei karta nemzetközileg is irányelveket fektet le, amelyeket nálunk Magyarországon, nagyon haladó módon vettek tudomásul, olyannyira, hogy néha már az az érzésem, hogy tovább mentünk a kelleténél. Itt is egy bizonyos harmonikus egységet tartok szükségesnek, amely a müemlékben is a müvészi alkotást akarja érvényesiteni, érvényre juttatni, és nem elégszik meg a didaktikai, az oktatói szempontokkal.

- Beszéljünk elsőként a Bélapátfalvi Ciszter Tempolomról.

- Müemlékhelyreállitás szempontjából le kell szögezni, hogy a templomnak a rendeltetése nem változott meg. Továbbra is templom, bár a községen kivül, aránylag ritkán van használatban. A helyreállitások zömében arra kellett szoritkozni, hogy a későbbi koroknak oda nem való részleteit lehántsa, és ezt a templomot, az egyedüli ciszterciа templomot, amely a maga vizuális egészébenaz egykori, a ciszterciáknak puritán épitésmódját szemléltetőa épület, megmentsük ugy, hogy ennek az eredeti jelleg e érzékelhetővé legyen. Ezzel kapcsolatban archológiaifeltárásokat végeztünk a templom környezetében, a rendháznak a falait feltártuk, ezeket jelzetszerüen a környezetben kifejezésre juttattuk, ugyhogy az egész festői megjelenésében valahogy érzékeltettük az egykori ciszterci objektumnak az életét.

- A Fővárosi Tanács épülete 172o. körül épült, Martinelli tervei szerint, a török háboruk során megsebesült katonák részére. Az egykori palota kápolnája, ma a Fővárosi Tanács kulturterme.

- Egy kápolnából egy kulturtermet kellett létesiteni, amelynek

különböző technikai felszerelései és funkcionális követelményei voltak. A kápolnát II.József ideje alatt hosszában-széltében, falakkal apró helyiségekre szabadalták, és ezt kellett kibelezve, az eredeti teret helyreállitani, ellátni azokkal a függelékes járulékokkal, amelyek a teremnek az üzemeltetését lehetővé tették.

- A Fertődi Kastély helyreállitása tulajdonképpen ugyanennek a helyreállitási gondnak egy bővitett mása.

- Hogy ebből egy harmonikus egész legyen, amelyben a gyakorlati célokat szolgáló épületrészek, éspedig a Magkutató Állomás, és a Mezőgazdasági oktatás, a szárnyakba került, a középső rész pedig a reprezentativ termeket foglalta magában. Hogy azóta Fertőd zenei vonatkozásban a nemzetközileg ismert Interfórum révén, az egész világon ismertté vált, és igy Fertőd talán a legjelentősebb müemlékünk egyike.

- A modern müemlékvédelemnek városméretü müemléki környezetekre kiterjedő elképzelése is vannak. Ennek egy érdekes példája a Budavári Szentháromság téren álló, egykori Pénzügyminisztérium helyreállitása. Ez az épület 1901 és 1904. között épült, Felner Sándor tervei szerint, neogótikus stilusban.

- A volt Pénzügyminisztérium rommá vált maradványainak a helyreállitása nagyon kényes, sokoldalu feladat volt, müemlékvédelemnek a határsz élén állott, urganisztikai vonatkozásban a tér rendezéséhez járult hozzá. Igyekeztünk a müemléki környezetbe, tehát a budai várnegyed kisléptékü házaihoz illeszkedve, egy olyan nagyságrendet biztositani ennek az épületnek, amely nem ri ki a budai várnegyednek az arculatából.

- Munkásságának azonban a legfontosabb területe a tudományos téma volt. Mely témák, mely problémák érdekelték legjobban?

-Tudományos munkát és kutatást én tulajdonképpen már több, mint ötven évvel ezelőtt kezdtem el, és az első általános probléma után, amely a zene és a középkori épitészet viszonyát tartalmazza, azóta több, mint egy fél évszázadon át, nem engedve a nemzetközi általános problémák csábitásának, mindig magyar kérdéssel foglalkoztam. Ezt tartottam a legfontosabbnak, mert hiszen a mi szakirodalmunk szempontjából ezen a téren van a legnagyobb lemaradás.

-A kastélyok, egy épület tipus, a XVII végén, XVII. végén jelenik meg. A főnemesi épitkezés, amely a középkorban, elsősorban avédhetőség, a várakra terjedt ki, a XVIII. századtól egy ujfajta épület tipust hoz, a kastélyt. Miért igatta a kastélyépitészet?

- Hát a kastélyépitészet igy különlegesen érdekes probléma volt

számomra, egyrészt tisztán épitészetörténetileg, mert ennek a kora a Szatmári-béke, 1711-utáni időre esett, szakszempontból azonban nem nyult ehhez a kérdéshez senki, holott ennek épitészetileg is igen jelentős kihatásai voltak annyiból inkább, mert a török hódoltság utáni, a magyar épitő kulturának ez egy olyan fontos tényezőjévé vált, amely nélkül az épitészet történetet logikusan és összefoglalóan értelmezni alig lehet. Kastélyaink majdnem mindegyike kimutathatóan egy tipust formált, amely a XVIII. közepe táján alakult ki, és amelyet én Grasalkovits stilusu kastélyok cimén vittem bele a köztudatba, a jellemzője, hogy a középső disztermen, a külső homlokzaton három magas ablakkal jelenik meg, ezt egy kupola szerü tetőrész fedi. Az áthajtó, a tengelyben, a kastély emeletét megközelitő lépcsőhöz vezet, és a szélesség kiterjedésében pedig a főhomlokzatot egy-egy rizalit zárja le. A klasszicizmus korából is lehet ilyen összefüggéseket kimutatni, amelyeknél a nagyon szerény, puritán eszközökkel kialakitott architektura, a harmonikus oszloprenddel, tipanonnal ad különleges jelleget, amely a maga nemes egyszerüségében épitészetünkre jellemző.

- Ennek a kastélytipusnak van-e valamilyen rokonsága a Grasalkovits stilusszal?

- Ennek a kastélynak vajmi kevés rokonsága van, mert itt egy nagyon érdekes rokonsági jelenség játszódott le, mig a Grasalkovits kastélyok a XVIII. században , a középső diszteremnek a hangsulyát képviselték, magában a homlokzati architekturában is, addig a klasszicizmusban,amely már inkább a természet, a francia kert felől az angol kert felé fordult, a földszint jutott lényegesebb szerephez, és ez jut kifejezésre magában a homlokzati architekturában is.

- A magyar kastélyok, elpusztult családi levéltárak adatait, a fényképek, megsemmisült enteriőrök, kastélyok képét őrizték meg számunkra. A klasszicizmus épitészete Magyarországon, a reformkor épitészetét ismerteti.

- A klasszicizmus, tehát a reformkor épitészete teljesen ismeretlen vagy alig ismert volt a magyar szakirodalomban, és éppen ezért a Tudományos Akadémia annak idején két egymás utáni évben is pályázatot tüzött ki ennek az anyagnak a tanulmányozására, olyan értelemben, hogya szépitő bizottmány anyagát kellett feldolgozni. A szépitő bizottság különleges tapintattal, hozzá értéssel, társadalmi munka gyanánt irányitotta a város fejlődését. Ebben oroszlánrész jutott Hildnek, akinek több, mint 900 engedélyezési engedélye futott be a szépitményi bizottsághoz. Hild József, akiről köztudomásu, hogy az Esztergomi Bazilikának mai alakját Ő hozta létre, az Egri Székesegyházat épitette, Budapest városképében döntő módonavatkozott bele, azzal, hogy számos egyéb épületterv közt a kirakodó tér, a mai Roseevelt tér minden épületét ő épitette, a Loid Palotától, amelyet sajnos az elmult évtizedekben bontottak le, végig, az egész keleti

fronton. Ez a tér, a maga klasszicista egységében vetekedett a leningrádi Proletár térrel vagy a párizsi Grendon térrel, és számomra, de azt hiszem mások számára is, különösen fájdalmas az, hogy ebből most már csak egyetlen házsor maradt meg. Hildnek, mint épitésznek, a jelentőségét azonban szeretném talán valamivel precizebben és kifejezőbben tolmácsolni, és ezért engedjék meg, hogy a könyvemnek a befejező szakaszából egy részt felolvassak. "Az épitész alkotása, az épület, nemcsak alaprajz, homlokzat, vagy metszet, nemcsak anyag, szerkezet és mesterség, nemcsak funkciót kielégitő tér és tömeg, hanem a maga összességében az a keret, melyben az ember az életét leéli, amely jó vagy rossz megoldásával irányit és növeli, végsőfokon pedig épitőjének és lakójának egyaránt korához, környezetéhez alakuló viszonyát határozza meg. Ebben az értelemben az épitész több, mint ilyen vagy olyan épület megtervezője, anyagi megvalósitója, magasabb rendü nevelő ő, aki a foglalat kialakitásával az egész társadalom hagitusának formálásából kiveszi részét. Ilyen épitész volt Hild József, akiről a könyvem megjelenése után rövidesen sikerült egy teret elnevezetni Budapesten.

- 1961-ben megjelent a Magyar épitészet története cimü könyve. A római kori Pannóniától napjainkig, épitészeti örökségünket foglalja össze.

- Evtizedeken át folytatott kutatásaim során egyre világosabbá vált előttem egy összefoglaló épitészet történet létének a hiánya. Nagyon nehezen határoztam el magamat erre, hogy ezen próbálok segiteni, hiszen a magyar épitészeti multnak különböző korai, egymástól lényegesen eltérő módon voltak feldolgozva. Számottevő hiányok voltak különösen az utolsó két évszázad épitészeti alapitását illetőleg, sőt ezek egyesei már szinte fehér foltok voltak, amelyeket külön kutatással kellett volna kiegésziteni. Egyes korszakok, mint a klasszicizmus, a czoff, az eklektika, tehát a stilusválogatás kora, a magyar törekvések századforduló körüli alakulása, bizonyos mértékig uj terület volt, amelyet elsődlegesen kellett megfogalmazni, hogy valamennyire összhangba kerüljön a többi korral, amelyek a régebbi középkor centrikus épitészettörténet folyamán már mélyrehatóbb kidolgozást nyertek. Tisztában voltam azzal, hogy egy harmonikus, egyöntetü épitészet történetnek megirása mennyi pótlást igényel, és hogy nem lehet akármennyire is sikerül ezt megoldani, hiba nélkül való. Mégis ugy éreztem, hogy ezeknek a hibáknak az elkövetése inkditékot ad arra, hogy azok kijavitására további kutatások folyjanak, tehát a kérdéseknek egyes területei inkább vitaindító jelentőségüek voltak, hogy a további kutatás számára ösztönzést adjanak.

- A könyv valamennyi ismertetője kiemeli, hogy uj megvilágitásban olvashatunk aXIX. század végi, a XX. század eleji épitészetről, különös tekintettel Lechner Ödön, Lajta Béla, és a két világháboru közti épitészetről.

- Ezt én bizonyos mértékig, magamra nézve, természetesnek tartom, mert hiszen a stilus válogatás mesetereit és lényeges alkotásait testközelből ismertem meg, Lechnert és Lajtát személyesen volt szerencsém ismerni. Lajtával sokat vitatkoztam. A két világháboru közti kort saját börömön érezve, éltem át, tapasztalva éltem át, a legujabb kornál pedig bizonyos mértékig az a furcsa helyzet állt elő, mint egy különös sors-rendelkezés, hogy ennek a szereplői azok voltak, akiknek az épitésszé való válásuknál én ötven évvel ezelőtt bábáskodtam, és akiknek a' müvészetét, munkásságát, mint krónikás voltam szerencsés a könyvemben rögziteni. Külön örömés elégtétel számomra, hogy a magyar épitészet, amelyet eddig a világ ugyszólván alig ismert, munkáiban fel nem dolgozott, és fel nem használt, a könyvem által akéntikusan ismertté válik. Ugy érzem, hogy ezzel a magyar épitészet számára egy megfelelő szolgálatot tettem.

- - -

Dr. Rados Jenő professzor 80 éves

A ma „javakorú" építészeket mind tanította, de a fiatalok is szinte kivétel nélkül ismerik. Lankadatlan aktivitása, pontossága közmondásszerű, ő a fáradhatatlan szakember mintaképe. Hivatásérzetből az emberi és szakmai erkölcs biztos talajáról példájával nevelte az építészeket. Ezért övezi őt osztatlan tisztelet és szeretet nyolcvanadik születésnapján.

Dr. Rados Jenő professzor Budapesten született 1895. április 25-én. A Budapesti „Műegyetem" hallgatójaként 1913—1919 között végezte építészeti tanulmányait, melyeket három év harctéri szolgálat szakított meg. 1919-ben a Műszaki Egyetemen tanársegéddé nevezik ki, 1920-ban adjunktussá lép elő, 1931-től magántanár, 1935-től a Felsőépítőipari Iskola tanára. 1945-ben a középkori építészeti tanszék vezetője, műegyetemi ny. r. tanár; 1957-ben bekövetkezett nyugdíjba vonulásáig itt ad elő, tanít, dolgozik. Több évtizedes építész-oktató tevékenysége mellett szakirodalmi és épülettervezési munkássága jelentős. Számtalan folyóiratcikk, tanulmány és kisebb publikáció mellett a magyar építészettörténeti szakirodalom hézagpótló műveit alkotta: *Magyar kastélyok* (1931), *Magyar oltárok* (1938), *A magyar klasszicizmus építészete* (1941), *A klasszicizmus építészete Magyarországon* (Dr. Zádor Annával, 1943), *Építéstörténeti összefoglalás* (1951), *Tata* (1964), *Hild József* (1957) és a „capolavoro": *Magyar építészettörténet* (1961, 1971, 1975). Épülettervezési tevékenységének kezdetén 1922—1925 a Budapest Wekerle telepi lakóház áll, ezt követi 1926—1927 a balatonfüredi üdülőszálló (ma „Aranycsillag"), 1946-ban a budai Várban a Pénzügyminisztérium újjáépítése. Ezzel a munkával kapcsolódik be a jelentős hazai műemlékhelyreállítások sorába, melyeket később a VÁTI-nál 1953 óta másodállásként betöltött műemléki osztályvezetés keretében folytat: fertődi Eszterházy kastély helyreállítás (1957—1960; munkatársakkal), a budapesti Szent Anna templom restaurálása (1956—1973), az egri volt cisztercita templom és a görögkeleti templom restaurálása (1965—1970). Munkásságát elismerések szegélyezték: Ybl-díj I. fokozat (1954), Munka Érdemrend arany fokozat, A Magyar Műemlékvédelemért emlékérem, a műszaki tudományok doktora tudományos fokozat (1958), kiadói nívódíj stb. És ami talán még ennél is több, a magyar építésztársadalom megbecsülése.

Dr. Rados Jenő 80. életévének betöltése után is aktív; újabb könyvek kiadását tervezi, a ráckevei kastély szakszerű helyreállítása körül tevékenykedik, kiállításokat rendez, s mindenütt segít, ahol a fiatalabbak erői lankadnak.

Pályafutását anekdoták és legendák kísérik, a negyven évvel ezelőtti „Megfagyott muzsikus"-tól az élő szájhagyományig. Csak egyet szeretnék itt feljegyezni. A VÁTI-ban történt, hogy valamelyik épület helyreállításához vázlattervet kértek Rados Jenő professzortól. A határidő sürgetett, ezért félve kérdezték meg tőle, mikorra tudja elkészíteni (gondolatban többhónapos vagy féléves határidő távlatában reménykedve), ám ő a feladat felmérése után megkérdezte, hogy keddre megfelel-e? S keddig elkészítette a munkát.

Öt és fél évtizedes munkásságát ez a csodálatos mentalitás jellemezte: mindig egészen természetesnek tartotta, hogy alaposan, pontosan és gyorsan dolgozzék.

Azt hiszem, hogy a *Magyar Építőművészet* hasábjain az egész magyar építésztársadalom jókívánságait tolmácsolhatjuk Dr. Rados Jenő professzor 80. születésnapja alkalmából.

K. M.

Magyar Építőművészet
1975/4

bútorüzletet és a Centrum iparcikkáruházat. A három épület funkcionális és többé-kevésbé formai egységet is alkot, noha tömbjeik eltérő magasságúak és az összekötő járdákat fedő tetőt kevés érzékkel komponálták (vagy építették?).

A középnagyságú hazai városok központjának korszerű építészeti együttessé fejlesztése is éppen korunkat jellemző folyamat, s remélhető, hogy Salgótarján, Szekszárd, Kecskemét vagy Veszprém mellé nemsokára Zalaegerszeget is kimagasló példaként sorolhatjuk. Az áruházi együttes ezt a „sansz"-ot nem kisebbítette, de nem is növelte. Az urbanizálódás ugyanis Zalaegerszeg e pontján — megítélésem szerint — magasabb épületet kívánt volna meg (melynek alsó szintjein elfértek volna az áruházak is). A forgalmas útkereszteződéstől, Zalaegerszeg igazi központjától az áruházak felé pillantva ugyanis a régi földszintes házak léptékét és a mögöttük feltáruló tűzfalakat látjuk. Ez a látvány ugyan „megjavul", amikor a moziépület és az ABC Áruház között átpillantunk a keleti városrészre és tökéletessé fokozódik, amikor az ABC Áruház mögül elénk tárul a Centrum Áruház tömbje, mely nemcsak egy szinttel tekintélyesebb, de homlokzata is megnyerőbb. Ebből a nézőpontból tudatosult bennem, hogy az együttes magas kvalitású architektonikus alkotás. Zalaegerszeg általános, nagy iramú fejlődése az én felfogásom szerint itt mégis zártabb épületsor-tervezést igényelt volna. Ügyes viszont az áruházak közötti lépcsős átjáró a mélyebben fekvő

* Az épületegyüttest folyóiratunk jelen számának 39. oldalán ismertetjük

Az együttes telepítésének alapvető funkcionális gondolata az épületek alá kanyarodó rakodóút, ami nemcsak az áruházak zavarmentes és folyamatos feltöltését biztosítja, de a belvárost is mentesíti a rakodás műveleteinek és a göngyölegnek nem mindig tetszetős látványától. Ez az alagsori rakodóút — mely mindhárom üzletegységet kiszolgálja — zavartalan áthidalást biztosít az említett harántirányú gyalogjárdának is. A rakodótér szükséges szélessége és a felette levő „utca-födém" szerkezetének gazdaságossága is ügyesen mérlegelt (mégha a bútorüzlet panaszkodik is, hogy még szélesebb föld alatti úttest kedvezőbb lenne). A rakodó és a Kosztolányi út közötti alagsort a bútor- és a Centrum Áruház esetében egyaránt felerészben — a rakodó oldalán — raktárnak, a másik fele részben — az utca felőli oldalon — üzlettérnek hasznosították. Az áruházak tehát többszintesek, megfelelő — áruházaknál szokásos — belső kapcsolattal. Az iparcikk áruháznak ezenkívül még egy emelete is épült, ebben raktárak, irodák és szociális helyiségek kaptak helyet. Az üzletek funkcionális elrendezése tehát alapvetően jó. Kár, hogy mindehhez kisebb hibák társulnak, melyek az üzletek életét hátrányosan befolyásolják. És kár, hogy néha az olyan hiba, amit az építész csak azért vétett, mert az egészet látva, s azt jónak ítélve mellékesként egy-két részletet nem oldott meg szakszerűen, az üzemeltető szemében nagy hibává terebélyesedett, talán jogosan azért, mert minden nap tüskeként zavarja munkáját. Ilyen hiba a bútorüzletben a számlázó helyiség és a közönség közötti pult és a felette levő ablak rosszul megválasztott mérete, ill. magassága. Valóban, aki itt fizetni akar vagy OTP-

Rados Jenő épitészmérnök ny. egyetemi tanár

"Dijak, kitüntetések – 1978." cimmel a lap felsorolja a kitüntetett müvészek névsorát: Állami dijban részesült **Rados Jenő** épitészmérnök, nyugalmazott egyetemi tanár. Kossuth dijjal jutalmazták **Feledy Gyula** grafikusmüvészt, Jankovics Marcell rajzfilmrendezőt, Makrisz Agamemnon és Vigh Tamás szobrászmüvészeket.

Élet és Irodalom, Bp. 1978. ápr. 8.
XXII. évf. 14. sz. 8. lap.

dr Rados Jenő, épít.kör.

az építészképzésben, a magyar építészettörténeti kutatásban végzett kimagasló munkásságért, életművéért

DR. RADOS JENŐ Ybl Miklós-díjas építészmérnöknek, nyugalmazott egyetemi tanárnak;

5.

-: Állami díjasok.

Népszabadság, Bp. 1978. ápr. 1.

dr Rados Jenő, építész

Állami-díjat kapott.

Az építészképzésben, a magyar építészettörténeti kutatásban végzett kimagasló munkásságáért, életművéért

DR. RADOS JENŐ

Ybl Miklós-díjas építészmérnöknek, nyugalmazott egyetemi tanárnak,

– Az 1978. évi Állami és Kossuth-díjasok 6-7.

Esti Hírlap Bp. 1978. ápr. 7.

dr. Rados Jenő, építész

Plakettet kapott.

– : A műemlékvédelem centenáriumi ünnepsége az Akadémián

7.

Népszabadság, Bp. 1972. ápr. 12.

Rados Senő

ME-VÁTI

a Belapátfalvi ciszterciba tpl.

helyreállításának építésze

– emlétve

Magyar építészet 1945-70

256. old.

Dr. Rados Jenő

Készítette az egri Ciszterci rend Rác templom helyreállítási tervét.

Depresényi Dezső, Entz Géza, Havassy Pál, Mepesényi Ferenc: Magyar műemlékvédelem 1969-70. Budapest, 1972

3811

Rados Jenő"

tervei alapján állitották helyre a bélapát-
falvai román stílusú templomot 1958-67 között.

Merényi F.: L'ultimo quarto di Secolo
della Tutela dei Monumenti in Ungheria.
Acta Historiae Artium, Budapest, 1972.
1-2 sz.

441

Rados Jenő

az MTA Építésztelméleti és Történeti Bizottságának a ezen belül az Építészettörténeti Albizottságnak tagja.

Rubinszky Mihály: Az MTA Építésztelméleti és Történeti Bizottságának tevékenysége 1967-1969. években.
Éptud, 1970 /II/, 3-4.sz. 445-448.1.

...ros Jenő

részletes beszámolót terjentett a Bizottság elé a ráckevei kastély helyreállításának szükségességéről.

dr. Kubinszky Mihály: Az MTA Építészetelméleti és Történeti Bizottságának tevékenysége 1967-1969.években.
Éptud, 1970 /II/, 3-4.sz. 445-448.1.

Rados Jenő

1945 ben a Műegyetem középkori építéstani tanszékének vezetője lett.

Szentkirályi Zoltán: Adatok a magyar építészképzés történetéhez. - Építud, 1971 /III/, 4.sz. 439-465.l.
464.l.

Rados Jenő

teroci alapján állitották helyre 1960-ban a
rákevei Savoyai Jenő kastélyát.

Merényi F.: L'ultimo quatro di Secolo
della Tutella dei Monumenti in Ungheria.
Acta Historiae Artium, Budapest, 1972
1-2 p.

551

Rados Jeno

Ferenczy Dóroty, Hajnóczi Gyula, Nagy Elemér, Varga István együttműködésével állították helyre a Pertőd-i Esterházy kastélyépületet.

Meremyi F.: L'ultimo quarto di Secolo della Tutela die Monumenti in Ungheria. Acta Hist. Artium, Budapest, 1972. 1-2, 12. 531

dr Radocsay
építész

A „Magyar műemlékvédelemért"
emlékplakettet kapta.

---- .... ----

Művészet, 1972. május - 30. oldal

Rados Jenő

könyvét ismerleti

Szabó Árpád: Rados Jenő: Magyar épitészettörténet, 2.kiadás. - Magyar Épitőmüvészet, 1971.5.sz.64.1.

219

Pedro José

Instituto de Ingeniería

Rados Jenő

Rados Jenő emlékezik Borbiró Virgilre, méltatja élet-művét; közli a Králik Lászlóval közösen tervezett budaörsi repülőtér épületeinek fényképet.

Rados Jenő: Emlékezés Borbiró Virgilre.

51. l.

Magyar Építőművészet, 1971. 6.sz.

Rados Jenő, építész

Az Esterházy-kastély helyreállítását irányította.

— : Régi nézőképben a pertődi kastély

3.

EST/HIRLAP, Bp. 1972. júl. 6.

Rados Jenő

állitotta helyre a fertődi Esterházy kastélyt. 315 sz. reprodukció.

Merényi Ferenc: A magyar építészet 1867-1967. Budapest 1970.

1171

Rados Jenő"

állitottā helyre a Bp.-i Szentháromság téri volt Pénzügyminiszterium épületét. 295. sz. reprodukció.

Merényi Ferenc: A magyar építészet 1867-1967. Budapest 1970.

1151

„Rados Jenő"

epitész, Ybl díjas, stb., számos műemlék helyreállítására nyutott be tervet.

Berza László, Bernát György, Erdei Ferenc stb.: Budapest Lexikon, Budapest 1973. 1335 l

9771

Rados Jenő, építész

Tervei nevint építették újjá
a ráckevei Savoyai-kastélyt.

— : Hír

8.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1975. jan. 26.

dr. Rados Jenő építészmérnök

a „Magyar műemlékvédelemért"

plakettet kapta, a nyugalmazott

egyetemi tanár.

Képszabadság, 1942. ápr. 12.

RADOS JENO, müépitész

Szombathelyen 19zz-ben a varos rendezési tervének palamüveit biraltak.megvették egyenként 20.000 koronaért nados Jenő,épitész,müegyetemi adjunktus,Palasty Béla oki.épitész,szkiov.mérnök és Winkler Vilmos ny.müszaki tanacsos palyamüveit. 434.old.

HORVÁTH

HORVÁTH FERENC: Szombathely város harmadik városrendezési terve 429.old

VASI SZEMLE, XXIV.évf. 1970. 3.szám, Szombathely

Dr. Rados Jenő

tervei alapján állitták helyre a tatai Kálvária kápolnát 1963.

Deresényi Dezső, Entz Géza stb.: Magyar műemlékvédelem 1963-66. Budapest 1969.

2621

dr. Rados Jenő

tervei alapján végeztek állagmegóvási munkálatokat a tatai műromon.

Dercsényi Dezső, Entz Géza stb.: Magyar műemlékvédelem 1963-66. Budapest 1969

2621

Rados Jenő

tervei alapján és irányítása mellett a bélapátfalvai cisztercita apátság templomát 1965-66.

Dercsényi Dezső, Entz Géza s.k. i Magyar műemlékvédelem 1963-66. Budapest 1969

2361

Rados Jenő

tervei perint képült el 1963-ban a tatai műrom konzerválása.

Dercsényi Dezső, Entz Géza stb.: Magyar műemlékvédelem 1963-66.

Budapest 1969.

2331

Rados Jenő, építész

Megkoszorúzta Pollack Mihály sírját.

— : Hír

8.

Népszabadság, Bp. 1973. aug. 31.

Rados Jenő

tervei alapján épitették ujja 1970-ben az egri Széchenyi u. 55. sz. a. róc templomot.

Veit Pál stb.: Heves megye műemlékei I.
Magyarországi műemléki topográfiája VIII. köt.
Budapest, 1972.

5731

Rados Jenő"

tervei szerint állítottók helyre az egri Széchenyi u. 15. sz. a. jegszuita templomot. 1968-69.

Voit Pál stb.: Heves megye műemlékei II.

Magyarország műemléki topográfiája VIII. köt.

Budapest, 1972.

5391

Rados Jenő

a Fertédi volt Esterházy-Zestiky

helyreállításával építése

151, 152, 153. Tép

Magyar Műemlékvédelem 1969-70

Bp. 1972 Akad. Kiadó

197. old.

Rados Manó

a lajta Béla tervezte Vas utcai iskola

ruhatárának vasrácsozata szinte azonos kompozíciót mutat

azzal a cseréplandallóval, melynek középső fémdombo-

ritását - Rados Manó kivitelezésében - Kozma Lajos tervezte.

Koós Judith:Kozma Lajos munkássága Bp.1975 Akadémiai

97.old

Rados Jenő professzor

A Szentháromság téren lévő pénzügyminisztériumi épület a második világháborúban súlyosan megrongálódott. Rados Jenő nem akarta a Fellner féle neogotikus épületet mássá formálni, csak a Vár léptékébe belesimítani, abból az adottságból kiindulva, hogy úgy is romokban hever, ah lebontás helyett, jó érzékű építészeti átfogalmazással egy a tér északi oldalát nagyon jól lezáró lényegében eklektikus, de jó épület keletkezett.

Művészeti Magazin 75/12.

1975. XII. 19. TV. 21.35 Gné

Rados Jenő, építész

Tervei alapján állították helyre a bélapátfalvi középkori templomot. (Több témakép.)

Dr. Valter Ilona: A bélapátfalvi monostor 168-172.

Élet és Tudomány, Dr. 1975. jan. 24.

XXX
4.

Rados Jenő, építén

Rados Jenő: Magyar építénettörténet
c. műve (3. kiadás)

↓

—: Most jelent meg 14,

NÉPSZABADSÁG,

Bp. 1975. okt. 5.

1021

1975.VII.26. 17,50 N. Tv

Gazdátlan kastélyok

- ...nem a szomszéd faluból jöttem gyerekekkel tanulmányi sétára.

- Mostmutatja meg a kastélyt?

- Igen.

- Hát mit szól hozzá?

- Hát siralmes, ahogy kinéz. Évek óta sajnos a külseje nem változott, talán már nyolc éve, hogy minden második évben ide járunk, de amit itt látni az borzalmas. Romos állapotban van ez az épület, semmi javulást nem lehet rajta látni.

- Mit lehetne csinálni belőle?

- Lehetne belőle muzeumot, alkotóházat, valamit kellene, mert hogy igy nem maradhat, ez nagyon-nagy szégyen. Ahogy áll jelenleg ez a kastély, mert még a gyerekek szeme is megakad, tanár néni, ez kastély? Hát ez egy rom. Hát ebben muzeum van? Hát ezt nem is tételezzük fel, hogy ez egy kastély, hát ez egész romos állapotban van.

- Ki hordta szét?

- Hát legnagyobb részét mondhatnám aztat a környékbeli lakosság.

- Milyen volt a berendezése a kastélynak?

- Hát a berendezés, az sok butorból állt, nagy része müérték volt és hát képek, főleg aztán sok könyv, váza, szőnyegek, függönyök, ilyesmik. Háboru után bejöttek sokan lakni.

- Mit gondolnak, mit lehetne csinálni ebből kastélyból?

- Hát fogalmam sincs, hogy mit kellene ebből csinálni.

- De meg kellene óvni, nem?

- Az biztos. Ez nagy érték volt.

- Meg kellene óvni, még mindig nem késő, bár hamarabb kellett volna kezdeni, főleg ~~helybéliek~~ a beázás ellen.

- Maguk helybéliek, hogy tekintenek erre a kastélyra?

- Hát fájó szivvel, én gyerekkoromtól itt voltam.

- Annyit mondhatok, hogy köz és nemzeti kár származott belőle, tehát egy közösségi kár, amiről hát talán nagy részben nem is igen lehetettt tenni.

- Szép a történelmi környezet egyébként nem?

- Nagyon szép hely ez, gyönyörü és jó egészséges levegője van, nyolcvan éve itt élek.

- Mit tetszik gondolni, mit lehetne csinálni ebből az egész majki kolostárvárosból?

- Hát én azt hiszem, hogy ez legjobb volna egy vadásztanyának.

- Elszomorodik az ember szive, ha látja, hogy most hogy néz ki.

- Bizony borzasztó ez. Nem lett volna ez ilyen, hogyha a front után mindjárt megcsinálták volna. Még meg lehetett volna menteni sokmindent.

- Tulajdonképpen nincs is gazdája.

- Nincs, senki se, senkise törődik vele.

- Nagyon szépek ezek a majki barátlakások, no de milyen érzés lakni benne?

- Hát részben kényelmetlen, nincsen vizvezeték, nincsen rendes padló.

- Milyen itt lakni?

- Én nagyon szeretem, szeretem a természetet. Az a probléma, hogy egyedül a mi lakásunkban van meg ez a kápolna és az zavar.

- A környékbeliek szeretnek itt lakni?

- Én szeretnék itt lakni, ha modernebb volna a lakás.

- Nagyon sokan panaszkodnak az itteni lakásokra.

- Hát a lakások mondjuk ebből a szempontból rosszak ugye, hogy nincs meg az a bizonyos kényelem és az a bizonyos tisztaság, az a tisztaság higiénia, ami kellene egy modern lakásban.

- Szivesen elmenne innen?

- Hát ha megfelelő lakást kapnék.

- Mi van most ebben a lovasberényi kastélyban?

- Semmi jórformán, a tsz-nek van benn mütrágya és az ÁFÉSZ-nak van benn cement, mész.

- És a tsz-é vagy niencs gazdája?

- Nincs gazdája egyáltalán azt lehet mondani, gazdája tulajdonképpen lenne a Müemlékvédelem, de sajnos évek óta nem törődik vele senki ugy néz ki, hogy siralom ránézni az épületre. Ami a legfontosabb az, hogy már életveszélyes a közelében járni,

Sajnos van benne egy lakó, azt hiszem ugyan kettő, de én az ő helyükben nem maradnk a kastélyban egy napig sem, mert sosem lehet tudni, hogy kijön a lakásából nem esik a fejére egy tégla ami pedig végzetes lehet.

- És valamikor szép park lehetett, de seholsem látom a régi fákat, kivágták a régieket?

- Igen a nagyját, meg kipusztultak. Itt ahol állunk egy nagy hársfa volt, állitólag akkor ültettek 771ében, amikor azt a kápolnát renoválták.

- Faluban beszélnek, a községben egyáltalán arról, hogy itt van ez a kastély, hát nem fáj a szivük érte?

- De nagyon soknak. Mindig változtak a gazdái ennek az épületnek, de viszont senki nem törődött vele, hanyagolták annyira, hogy most már hasznavehetetlenné válik.

- Nekünk fáj is nagyon.

- Ezt a filmet, amelyből most részleteket láttak a mult esztendőben forgattuk májusban. Mi tagadás nagyon nyugtalanitott bennünket mindaz, amit láttunk és elhatároztuk, hogy megnézzük mi történik egyesztendő mulva, pontosan, részletesen, gondosan utánanézünk. Sajnos jobb cimet most sem tudtunk adni, mint ezt.

- Bevezetésként nézzük és hallgassuk a magyar kástélyok épitészet és müvészettörténetének legjobb ismerőjét Rados Jenő professzort.

- A magyar kastélyok vidéki kiemelkedő jelentőségü épületek. Értékelésük tekintetében egyesek a misztikus, romantikus légkörrel való kapcsolatban különösen becsülik őket, mások viszont a feudalizmus osztályellentéteinek dokumentumaiként birálatokat is ejtenek meg velük szemben. Akárhogy is legyen a dolog, a kastélyok épitészeti szempontból kiemelkedő jelen tőségü épületek, amelyeknek a hatása a magyar architekturára kétségkivül jelentős. Talán érdemes megnézni, hogy hogy is épültek ezek a kastélyok. Főuraik a középkorban erődited lakóhelyeket épitettek maguknak, amelyeknél a tömbszerü, fortifikatórikus részletek voltak a döntőek. A törökhódoltság után épültek azok a kastélyok, amelyeknél szabadabb kibontakozó alaprajz és tágasabbb téralakitással a lakálosabbá vált. ezeknek a kastélyoknak a létrejötte a törökhódoltság utáni rettenetes pusztitás, anyaghiány a szakmai tradiciónak a megszünése folytán majdnem lehetetlenné vált éos- és csak egyes főuraknak volt lehetősége jobb gazdasági helyzetük, kiváló szakértők és megfelelő anyagi bázis alapján ilyeneket létesiteni ezekben hasznositani azokat a fejlődési momentumokat, amelyeket külföldről át lehetett venni. Ha ezek után megnézzük, hogy vannak-e sajátos hazai jelenségek vagy jellegek ezekben a kastélyokban, akkor erre egy különleges példával szeretnék utalni. Itt a képen látjuk a Grassalkovich kastélyoknak a tipusát, amelyeknél egyenként mindenütt szerepel a középrésznek a nagyterme, három ablakos, erkélyes diszteremével. A fölötte

lévő oromzat, amely a cimert foglalja magában és az áthajtó, amely az u-alaku udvarba vezet. Ennek a tipusnak a megvilágitására szeretnék bemutatni néhány kastélyt. Itt látjuk most Nagytéténytt, amely Budapest közelében az egykori Rudnyánszky kastély felhasználásával egész kiváló muzeumot létesitett. Itt van Pécel, amelynél ugyanazokat a motivumokat látjuk, tehát a középtérnek a kiemelkedő alakitását, az oldal rizalitokat, amely pillanatnyilag már üdülő. Itt látjuk Noszvalyt bocsánatot kérek MÁV kórház, - Noszvaly, amely szakszervezeti üdülővé vált. És a következőben bár nem ebbe a korba tartozik vagy valamivel későbbi látjuk a Széchenyi kastélyt, amely ma Közlekedési Muzeumként örökiti meg épittetőjének az emlékét. Ezek a jellegükben egységes kastélyok meglehetősen elterjedtek Pest környékén és Magyarország azokon a területein, amelyeket a törökhódoltság tartott megszállva. Vannak ezektől meglehetősen eltérő különlegs jellegü kastélyok és ezek között se elsősorban szeretném Fertődöt megemliteni, amely a maga architechtológikus jellegében, nagyszabásu kompoziciójában, amely az egész vidékre kiterjed különleges értéket képvisel és müemléki szempontan tul zenei müvészeti szempontokat is hallat lanul magasra emelt a maga korában olyannyira, hogy még ma is Fertőd a tévé által Interfórumon világgá sugárzott emlék a maga zenei kapcsolataival világviszonylatban meglehetősen elismerést jelentett. A XVIII. század után a reformkor lényegében sokkal egyszerübb, tisztább épitészeti elemekkel dolgozott, a klasszikus oszlop rend, amelyet itt látunk az alcsúti kastélynál, melyet annak idején József nádor épittetett és tervezője nem kisebb ember volt, minnt Pollach Mihály a Nemzeti Muzeum alkotója mutatja ennek a tipusnak egy legszebb példáját, de sajnos ma ez romállapotban van. Ugyancsak ezt a jelleget képviseli a bodajki kastély, amelyet itt most a háboru utáni elpusztult állapotában látunk, amelyet azonban a Müemlékek Országos Bizottsága már restaurált ugy, hogy uj rendeltetésének áll szolgálatában. Ugyanilyen jellegü a fóti kastély, a Károlyiak egykori kastélya a maga ht oszloprendes posztikuszával és nagyon kiegyensulyozott harminókus architekturájával, ez ma a Fóti jermekotthonnak a magja és igy hát különösen jelentős szolgálatot tesz. A továbbiakban a XIX. század kastélyainak a kiegészitéseként szeretném bemutatni még a Festetich, a keszthelyi Festetich kastélyt, mely fokozatosan épült ki és a XIX. század második felében nyerte mai alakját és ma muzeum, zenei intézmények és zenei, koncertek, agrárkultura célok szolgálatában áll.

- Köszönöm szépen. Professzor ur aggodalmában azt hiszem osztozik minden látogató, talán azok is, akik most csak a filmrészleteket látták. Ettől függetlenül azonban az elmult harminc esztendő alatt mégis történt valami a kastélyok megóvása és helyreállitása tekintetében. Dr. Barcza Géza az Országos Müemléki Felügyelőség osztályvezetője sokszor beszélt már erről müsorainkban. Engedje meg, hogy most kicsit nézzük ezt közelebbről.

Kastélyaink a II.világháboruban.

- Hát elég nehezen vészelték át kastélyaink a II. világháborut, nagyon sok megsérült közülük, volt gazdáik külföldre távoztak és sok üresen maradt. Azokat a kastélyokatis, amelyeket használatba vettek, olyan tulajdonosok vették át, akiknek anyagilag nem álltak rendelkezésükre a ,anyagika nem álltak rendelkezésre a fenntartásra, igy mondhatjuk azt, hogy a II. világháboru után körülbelül egy 15 éves nagyságban azeknek a kastélyoknak az állapota erősen leromlott.

- Most leltározzunk. Hány kastélyt védenek?

- 524 kastélyt védünk, ezek között kuriák is szerepelnek. Ez körülbelül az összes müemléki állományunknak egy olyan hat százalékát teszi ki és hárommillió légkörméter ez a kastély anyag, amit hogyha a legszerényebben becsülünk is legalább három milliárd forint értéket ér épület értékben. A legtöbb kastély Pest megyében, a kuriák is itt vannak többségében, Borsod, Vas és Veszprém megyében található az országban. A kastélyok zöme mintegy 90 százaléka állami tulajdonban van, ezeknek a kisebb kuriáknak a tulajdona van egyesek magántulajdonaként, személyi tulajdonaként mintegy 10 százalék. A tulajdonosok, illetve az állami épületeknél a kezelő szervek kötelesek fönntartani az épületeiket, ~~kastélyt~~ kastélyaikat, tehát a fenntartás gondja a a tulajdonos, a kezelőé és azt is mondhatjuk, hogy többségük ben azért nem annyira vészes a helyzet, ahogyan Rados profeszszo ur mondta, mert kastélyaink többsége megfelelő célra van hasznositva jelenleg és müszaki állapotuk is kielégitő.

- Mit jelent ez a szó, amelyet annyit használunk, hogy megfelelő célra való felhasználás? Mit értünk alatta?

- Hát én azt bocsátanám előre, elsősorban, hogy a legrosszabb használat is jobb, minthogyha a kastély gazda nélkül, üresen áll. De azért vannak itt fokozatok. Nyilván olyan használatra kell törekedni, amely méltó a müemlék müvészeti és történelmi multjának értékéhez, olyanra, amelynél az uj használat megvalósitása a lehető legkevesebb rombolással, az értékek feláldozásával jár együtt. Hogyha ezt teljesiteni tudjuk, akkor lényegileg már nagy problémánk nincs, mert a hasznositásnak még egy lényeges szempontját is figyelembevéve mindent meg tudunk valósitani. Azt, hogy tudniillik az a legjobb hasznositás, ha a müemlék megtekintését a nagy tömegek részéről a legteljesebben tudjuk lehetővé tenni.

- Kedves Barcza doktor, gondolom az elmondottak a felhasználás lényegét jelentik, ez a felhasználás elve. De kérem mondjon pél dát arra, jó példákat, hogy milyen felhasználási csportok vagy jelleggk képzelhetők el vagy oldódtak meg.

- A legjobb felhasználási forma a muzeumi hasznositás, mert ott semmit változtatni nem kell az épület belső sem, ugyanugy

ahogyan felépitették kerülhet bemutatásra. Itt láthatjuk a nagycenki Széchenyi kastélynak a lépcsőházát, egy muzeumi céllal berendezett helységét, amelyek nagyszerüen hasznosulnak a müemléki épületen belül. A következők a ~~Széchenyi-~~ szécsényi Forgács kastélyt látjuk, amiben szintén muzeum müködik, most indul be a muzeumi hasznositás. A nagytétényi Rudnyánszky kastély a hires Butormuzeumunk, aminek sajnos egy szárnya azért jobb hasznositást is igényelhetne, itt egy elfektető gyermek gyógypedagógiai intézmény müködik. Jobb lenne, ha ezt is kulturális célra lehetne hasznositani. A fertődi Esterházy kastélyról nem kell sokat mondani, Rados professzor ur is elmondta már, itt ténylegesen nagy kulturális rendezvény lehetőségek is kinálkoznak. A másik igen jó hasznositási mód az idegenforgalmi, illetve üdülési célu hasznositás. Ezek közül is egyet kettőt, első a bükki Szapáry kastély, aminek a belsejét látjuk, ami idegenforgalmi tutistaszállodaként müködik. ó a második képünkön a bodajki helyreállitott kastélyunkat látjuk, ahol lovasiskola müködik. Következő a nagyvázsonyi Zichy kastély, amiben turistaszálló müködik. Az üdülési célu hasznositás is igen jó, ilyen például a bozsoki kastély, amiben mellesleg még Tanácsi Továbbképző Intézet is müködik, ilyen a noszvalyi kastély, amelyik most már tanácsi üdülő és továbbképző intézet egyuttal vagy ilyen például a szigligeti Lengyel Kuria, amelyik a kastélyoknak egy különlegesen szép tipusát, kisebb kastélyok tipusát mutatja. Az egyéb müvelődési és oktatási célu hasznositás általában megfelelőnek mondható, néha pontosan az iskolai célokat nem elégiti ki néhány kastélyunk, gondolok elsősorban a középfolyosós kastélyokra. Az ilyen jellegüek közül a Fóti Gyermekvárost mondanám és azon kivül még a diszadobi Andrássy kastélyt, amely szintén gyermekvároxként müködik és a közeljövőben ürül meg, talán fölmerülhetne az a gondolat, hogy valami vizügyi muzeumot vagy egyebet, hiszen itt indult el a Tisza szabályozása - nem lehetne-e belőle csinálni. Igazg tási célokra is jól hasznositathatók ezek a kastélyok, itt példaként csak egyet mondok a kisterenyei Solymosi kastélyt, ahol tanácsház müködik és különböző kulturális intézmények. Az egészségügyi és szociális célu hasznositás az már nem mondható egyértelmüen jónak. Egyrészt tul sok tul nagymérvü átalakitással jár az ilyen funkcióra igénybevétel, másrészt pedig a megtekintés lehetősége is korlátozott. Ezek közül a hatvani Grassalkovich kastélyt, mint kórházat és a péceli Ráday kastélyt mutatjuk. Általában nem jó a vegyes rendeltetésü hasznositás. A vegyes rendeltetés mindig egy nagy problémával jár a sokféle hasznositás, erősen rongálja az épületet, hamar lehasználódik. Erre példa, a legjobb példa, idézőjelben a legjobb példa az edényi Kóbor kastély, ahol szükséglakások raktár és irodák vannak együtt. Nem jó az ilyen hasznositás, kulturális rendeltetést kellene biztositani ennek az épületnek is. Vannak olyan kastélyaink, amelyk jobb sorsra lennének érdemesek. Nem egyértelmüen mondható az, hogy nem lehet szociális otthon egy kastélyban. Szükség esetén igenis szociális otthonként is hasznositani, de például a gödöllői Grassalkovich kastélyban szociális otthont fönntartani, véleményem szerint luxus nem megengedhető értéke a környezeti értéke és a Budapesthez való közelsége miatt. Ezt feltétlenül muzeum, idegenforgalmi célokra kellene használni.

- És hát lényegileg az utolsó kategória az üresen álló kastélyok, ahol mint a téma maga gazdátlanul álló kastélyok, ennek egyik példáját mutatjuk a turai Slossberger kastélyt Buapesttől 60 kilométerre, amiben iskola müködött eddig, kiürült és mostan vár ja, hogy ki legyen a gazdája. Ezekben az esetekben nyilván mi azt tüzzük magunk elé, hogy a legjobb fölhasználást tudjuk biztositani, de az épület megemtése érdekében nagyon gyakran kompromisszumokra kényszerülünk.

- Megragadott az a mondta, hogy a legegyszerübb felhasználás is jobb, mint tulajdonképpen az üresen álló. Ettől függetlenül a gond az, hogy nagyon sok kastélynak tulajdonképpen nincs gazdája, ezért kiválasztottunk néhányat és erről készitettünk azt hiszem, hogy nagyon jellemző és a lényeget nagyon jól mutató filmet. Nézzük csak meg.

- Napfürdőzünk a ráckevei Szavolyai kastély teraszán. Tulajdonképpen nagyon egyszerü volt ahelyzetünk, csak el kellett söpörni aszemetet, félrea törmeléket is és máris eleülhettünk. És jól is dinult ezt a beszélgetés, mert találkoztunk és megismerkedhettünk Rados Jenő professzorral, aki építészek generációit tanitotta végig és könyveit a könyvet szerető emberek nagyon jól ismerik. Ön csodálatos könyvet irt, könyvészeti ritkaság ma már a Magyar kastélyok cimü munka, végigjárta valamikor a régi kastályokat. Most kedves professzor ur, valamennyi könyv, az ön müve és más müvészettörténeti könyvek is ugy emlegetik a ráckevei kastélyt, mint valami különös épitészeti alkotást. Ki épitette?

- Johann Lucas Hildebrandt közép-európai barokk épitészet egyik legzseniálisabb mestere, akit Szavolyai Jenő herceg kiváló érzékkel bizott meg kastélya megépitésében. Szavolyai Jenő her ceg sosem lakott itt, bár beiktatták, lánya révén az uralkodó házra szállt az objektum és fokozatosanegyre inkább gazdasági célok szolgálatába került. A II. világháboru után egy meglehetős kaotikus állapotban, itt erdészeti hivatalt, magkutató állomást, mentő állomást és 16 önkényesen beköltöző lakót találunk, amelyek semmiképpen sem voltak méltóak Johann Lucas Hildebrandt nagyszabásu alkotásának a kitöltésére.

- Ami most történik az a várható felhasználás számára való minél tökéletesebb előkészités, tehát egy olyan értelmü állag megóvás, amely az adott keretek közé a különböző változó felhasználásoknak a beillesztését lehetővé teheti.

- Minden eshetőségre felkészülnek.

- Minden eshetőségre, persze ez nem könnyü és nem lehet ad infinitum dolgozni, mert most már döntő módon lényeges volna végre tisztázni, hogy mi lesz ez, ebből és aztán, mert csak ezen az alapon lehet gazdaságosan és megfelelő müemléki szinten ennek a helyreállitását, restaurálását biztositani.

- Egy évvel ezelőtt készitettük ezt a filmet. Emlékszem akkor az egész televiziós stáb mgglehetősen lehangoltan jött haza és azt gondoltuk most valami nagy változás történik. Egyáltalán hát mi történt az elmult egyesztendő alatt? Kérdezem dr. Tillinger Istvántól az Országos Müemléki Felügyelőség igazgatójától.

- Az elmult egy év folyamán gondolom ehhez a tévéfilm is nagyjában hozzájárult az utóbbi négy kastélynál bizonyos előreléPésekről lehet ma beszélni. A bajnai Sándor Metternich kastélyt a Komárom megye és az OMF költségével lényegében állagmegóvási munkáknak vetettük alá, ezek nagyjából, egészében elvégződtek, menet közben a kastély hasznositására partnert is tudtunk szerezni, a Bábolnai Állami Gazdaság vállalta magára a további munkálatok elvégeztetését, ennek költségeit, vállalta, hogy mint vendégházat ezt a kastélyt hasznositani fogja. Kevésbé eredményes a munkánk a lovasberényi Cziráky kastély esetbénen ami még ma is üresen áll, sőt állapota az elmult esztendőben

tovább romlott. Az Országos Müemlékvédelmi Felügyelőség elkészitette az állagmegóvási terveket és tervünk az, hogy 1976-ban Fejér megye tanácsával közösen hozzákezdünk az állagmegóvási munkák elvégzéséhez, hogy a további romlást megakadályozzuk. Ennél a tételnél örömmel mondhatom azt el, hogy a tavalyi kastélyokról szóló előadás nyomán a lovaberényi és Szécsi szigeti kastélyok helyreállitásához a Földmérő és Talajvizsgáló Vállalat Reitter Ferenc KISZ szervezete társadalmi munkában különböző szakmai felméréseket és vizsgálatok elvégzését vállalta és végre is hajtotta. Példájuk ugy gondolom követésre méltó és hasznos segitség ezeknek a komoly nemzeti értékeknek az utolsó percben való megmentéséhez. A filmen bemutatott majki remeteség és kastély állagvédelmi munkáit megkezdtük és folytatjuk. Az Orsszlányi Városi Tanács már két cella lakást kiüritett és minden remény megvan arra, hogy a jövő esztendőben az összes lakások kiürülnek. A fő épületek állagvédelmét követően kivánjuk sorba venni ezeknek a remetelakásoknak a helyreállitását. Amig az állagvédelmi munkák el nem készülnek különösképpen nem foglalkoztatunk, nem foglalkozunk azzal, hogy ki lesz majd a kezelője, de már azért gondolatban számitásba vettünk néhány elképzelést, hogy megfelelő üzemeltetőt találjunk ehhez az objektumhoz is. Örömmel számolhatok be arról, hogy a ráckevei Szavolyai kastélynál hozzákezdtünk a helyreállitáshoz. Az Épitésügyi és Városfejlesztéi Minisztériumhoz tervező vállalatok, mint gazdák vállalják a helyreállitás költségeit és remélhető, hogy 1979-re befejezzük a helyreállitást és a kastély, mint alkotóház ezeknek a vállalaoknak megkezdi a müködését.

- Nagyon sok megnyugtató volt abban, amit Tillinger elvtárs elmondott, de bennünk azért állandóan csak egy kérdés, egy sürgető kérdés van. Mit kellene tenni annak érdekében, hogy ezek a helyreállitások még gyorsabban és akadálymentesebben follyanak?

- Tehát lényegében felügyelőségünknek az illetékes tanácsokkal együtt alapvető kérdés az, hogy a legszükségesebb állagmegóvási munkákat elvégezve a partnerokat, a megfelelő pénzösszegeket előteremtve funkcióba állitsuk, de ugyanakkor párhuzamosan ehhez megteremtsük azokat az épitőipari kapacitásokat is, amelyek feltélenül szükségesek ahhoz, hogy ezek a nemzeti értékek a mi életünkben hasznos, a mi és a gyerekeink számára kulturális és hasznositható intézményekké váljanak. Csak ilyen komplex szemlélettel látom én biztositottnak, hogy megmentsük ezeket az értékeket a jövő számára.

- Nagyon köszönöm önnek és a jelenlévő beszélgető partnereknek, hogy ennyire tárgyilagosan és leplezetlen őszinteséggel mondták el a nyilvánosság előtt örömüket és gondjukat. Azt mondják kedves nézőink, hogy a kövek tulélik az embert. Dehogy élik tul. Tuléli az embert az a gondoskodás, amelyel tovább adja a nemzeti értékeket. A multat tovább adja unokáinknak, majd a következő nemzedékeknek, ezekkel is el kell egyszer számolni. Ugye egyetértünk ebben kedves nézőink?

1021

dr. Rados Jenő, épitész, nyug. egyetemi tanár

1980.III.24. 4,25 N.

Jó reggelt!

- Az Ybl Miklós Épitőipari Müszaki Főiskola hallgatói nyáron Zala megyei falvait járták és fotókat, felméréseket készitettek a népi épitészet emlékeiről. Az összegyüjtött anyagot az Épitőmüvészek Szövetsége székházában mától kiállitáson mutatják be. A kiállitást Rados Jenő nyugalmazott egyetemi tanár nyitja meg. Vele beszélget Bánki Ilona.

- Mit jelentenek ezek a felmérések az épitészet számára?

- A régi faluszerkezet természetesen egész más adottságokból fejlődött, mert a parasztházak annak idején ugyanaz épitette, aki azt lakta, aki tervezte, sőt aki kivitelezte egy kalákában és aki használta. Ma ezek az egyes tényezők egymástól elváltak és éa házaknak a ... alaprajza,

- négyszöglet.

- Négyszögletes alaprajz igen, a tetőzetnek sátortető vagy mandzartszerü kialakitása további bővitést, módositást nem tesz lehetővé, lényeges kötöttségek vannak.

- A négyszögletes alaprajzu, sátortetős ház, azt hiszem a városi házakat igyekszik utáni és közben a falu nem azonos azért a várossal, tehát másféle feladatokat kell elláttnia a falusi háznak, mint egy városi háznak.

- Sokszor nem a valódi igényeket próbálják kielégiteni, hanem

hanem reprezentativ szempontok játszanak, csempe homlokzati kialakitás, keritések státusz szimbólumként való elfifrázása és a többi. Az, hogy most ezek a felmérések a hagyományos megoldásokat bemutatják, az mindenesetre egy tájékoztatást ad a multról. De ezeknek az összegyüjtése távolról sem értékelhető mondjuk olyan mértékben, mint például Vikár, Kodály, Bartók-féle népzenei gyüjtés, amelynek az anyaga a müzenében is felhasználást nyert. Ez az épitészetben valószinüleg alig valósitható meg vagy legalábbis sokkal nehezebbb. De mint egy épitészeti oltóanyagnak abedolgozása talán jobbá, nemesebbé tudja formálni a jövő falunak a képét.

1021

Dr. Rados Jenő építész

1979.XI.24.Petőfi, 9.3o/KJnó/
Hogy tetszik lenni ?

Nyugdijasok müsora. A mikrofonnál Gobbi Hilda.

- Bizony üres már a fecskefészek, a gólyafészek, vándormadaraik elköltöztek. A tudósok szerint fele sohasem tér vissza hozzánk, elpusztulnak a tengerek és a sivatagok fölött. Ezen nem tudunk változtatni. De törődjünk legalább azokkal a madarakkal, akik télire is velünk maradnak és a befagyott földön, a csupasz fákon nem találnak eleséget. Nem kerülnek sok munkába csak egy kis szeretetbe. Két-három deszka darabból madáretetőt fabrikálni és kiakasztani az udvarra, a tornácra a kertbe, vagy az erkélyre. Ezek a védtelen kismadarak télen ugyszólván mindenevők, s végtelenül hálásak egy marék napraforgóért, egy kiakasztott szalonnabőrért, kettévágott dióért. Higyjék el kedves hallgatóink ! Sokszorosan megszolgálják nekünk mérhetetlen hasznosságukkal és szépségükkel. Azzal, hogy vannak. Ezeken a későn virradó és emiatt elég nyomasztó téli reggeleken nincs szebb látvány, mint az ablakpárkányon lakmározó kismadarak, akik fürgeségükkel, kecsegségükkel életrevalóságukkal előlegezik, igérik nekünk a tavaszt.

A Fertődi kastélyt 1766-ban épittette Herceg Eszterházy Miklós és a második világháboru után ujjáépittette Dr.Rados Jenő építész.
A fertődi Eszterházy kastély Magyarország legszebb kastélya. Aki járt már ott kedves hallgatóink közül megcsodálhatta a ritka szépségü kovácsolt vas diszkaput, a hatalmas diszparkot, a tükörfényes termek sorát.

A magyar történelem előző évszázadai amit nagy költőnk vérzivataros évszázadoknak nevezett a 15o évig tartó török uralom, a 9 éves Rákóczi szabadságharc nem kedvezett az épitészeknek. Sőt. Azt is lerombolta, ami már volt. Az épittető herceg az európai szinvonalhoz akart felzárkózni ezzel a kastéllyal, ezért lemásolta a francia királyok hires versaillei kastélyának a stilusát. A háboru alatt sulyos károk érték az épületet és állagát tovább rontotta az akkori szüklátókörü politika, amely egy kastélyban /minden kastélyban / nem müemlékét látott, nem történelmünk egy hozzánk tartozó egy darabját, hanem a lerombolt rend egy szimbólumát látta és nem bánta, néha elősegitette, hogy tovább romboldjék.

Szerencsére idővel ez a folyamat megállt, igy került sor arra is, hogy Dr.Rados Jenő restaurálhassa az Eszterházy kastélyt.

Azt hinnénk kedves hallgatóink ezzel minden rendben van. A megsértett világrend helyrebillent. De éppen a Tükör egyik legutóbbi számában olvastam egy cikket. Kastélyt vegyenek ! cimmel. Bizony még mindig sok müemlékünk van ebek

harmincadján. Amiket érdemes volna megmenteni a jövőnek. Én arra kérném Dr.Rados Jenő épitészt jelképesen persze, hogy a fertődi kastélyhoz hasonlóan a többi müemlékünket is mentsék meg az utókornak.
Hallgassuk hát a ripertőt, amelyet Tóth Gabriella készitett a neves épitésszel.

- Professzor ur ! Az első dij, amelyet életében kapott 1914-ben a Kauser Eigl dij volt, amelyet a Müszaki Egyetem legjobb tanulmányi eredményt elérő elsőéves hallgatójának adták. A legutolsó pedig 1978-ban az állami dij.

- A két évszám közt meglehetős sok minden volt. Ha vissza akarok gondolni arra az első dijra egész furcsa dolgok jutnak eszembe.

Müegyetemi hallgatóxxx voltam és a Kauser Reigl dij kétezer arany forint volt, ami a mai értékelésben egy nagyon nagy összeg és a gyakorlat az volt, hogy ezt a müegyetemi év megnyitóján adták át, adták volna át, ha közbe az nem történt volna, hogy az édesapám,mert rektorrá választották és családi hagyomány szerint ő ragaszkodott ahhoz, hogy rektor nem adhatja át fiának a dijat és ezt jótékony célra kellett átadni. Ez volt életem egyik legnagyobb keresete, amely eluszott anélkül, hogy élveztem volna.

Az utolsó az állami dij, amelyet már sajnos továbbiak követtek, az előgx kompromittáló gyémánt diploma amely azt jelenti, hogy hatvan év alkotó munkára tekinthetek vissza.

- Mi volt az a munka, amelyet a legjobban szerettx és mire a legbüszkébb ?

- Annyifelé orientálódtam és mindenben amit csináltam örömömet és élvezetemet találtam, hogy nagyon nehezen tudnék egyet ebből kiválasztani.
Erősen befolyásolta munkásságomat életkörülményeimnek szélsőséges változása, mert hiszen müegyetemi tanulmányaim során máris be kellett vonulnom és résztvenni az első világháboru nehéz éveiben a doberdói pokolban, az isonzó csatákban és ezzel a legszebb fiatalságom éveiből négyet vesztettem el, aminek a pótlását egy életen keresztül nem tudtam megvalósitani.

- És mégis hogyan tetszett aztán ujrakezdeni az életet 1918 után ?

- 1918-ban még oklevelem megszerzése előtt a Müegyetem meghivott tanársegédnek és minthogy megürültek előttem az állások gyorsan lettem adjunktus és magántanár. Összesen közel 4o évet töltöttem az épitész oktatás magas fo-

kozatában.

- Igen, hiszen 1945 után a Müszaki Egyetem tanszékvezető nyilvános rendes tanára tetszett lenni.

- Igen, ezalatt az idő alatt négyezer egynéhány hallgató ment át azon, hogy épitésszé való válásában én bábáskodtam bizonyos mértékig. Egyrészt előadásokkal, gyakorlatokkal, felmérésekkel és adminisztrativ módon ugy, hogy a negyvenes években az Épitészmérnöki Kar dékánja voltam.

- Egészen nyugdijba vonulásáig professzor ur. Ez mikor is volt ?

- 1957-ben vonultam nyugdijba és egy napi szünetelés nélkül vállaltam tovább a Városépitési Tervező Intézet Müemléki osztályának az irányitását. Majd amikor megfelelő rendeletekkel ez nem volt lehetséges, mert hiszen nyugdijasnak nem volt szabad egy ilyen adminisztrativ vezető poziciót betölteni, mint ugyanennek az osztálynak, illetve müemlék csoportnak tervező épitésze.
Máig is naponta bejárok a VÁTI-ba ez a Várostervező Intézetnek az irodájába és éppen tegnap voltam Ráckevén kint, hévvel, nem kocsival, hogy az ottani munkámnak az egykori Savolyai kastélynak épitész otthonná, alkotóházzá való átépitését megfelelően próbáljam irányitani.

- Professzor ur a beszélgetést azzal kezdtük, hogy kapott egy dijat 1914-ben aztán az utolsót 1978-ban. De a kettő között nagyon sok dij van. Ybl dijat kapott 1954-ben, azután a legjobb müszaki könyvért járó nivó dijat, ezt 1962-ben, ezután természetesen a magyar müemlék védelemért miniszteri elismerést kapott, az épitőipari kiváló dolgozója munkaérdemrend arany fokozata és sorolhatnám.

Akkor, hogyha ezekután a nagyszerü alkotások után nem jutalmaztak volna dijakkal akkor ez megtörhette volna, vagy szomoruvá, vagy bizalmatlanná tette volna, vagy ugy érezte volna, hogy nem érdemes adni, alkotni ?

- Ezt nem mondhatnám. Számomra a dijak mindenesdtre bizonyos ösztönző jelleggel érvényesültek, de azért mindezektől függetlenül én magában a munkában, az alkotásban, a lehetőségek kideritésében és felhasználásában leltem örömömet.

- Professzor ur 85 éves

- Orvosok szerinti szójárásával élve koromnak megfelelő fizikai és hangulati állapotban érzem magamat. Persze nem haragudnék, hogyha éppen hatvan évvel fiatalabb lehetnék most, de én szerény ember vagyok és hadd mondjam meg rossz

szójátékkal szivesen venném, hogyha ujra kezdhetném a hatvenkedést, értve azalatt, hogy 7o-es év, 71-es, 73-as év, ami mások számára már egy fölső határt szokott jelenteni.

- Mit tetszett csinálni az elmult 1o esztendőben ? Mi volt az ami elégedetté, vagy boldoggá, vagy jókedvüvé tette ?

- Azt hogy egy napig nem hagytam abba a munkát, hogy kerestem az életben mindig azt, ami magasabb értelemben kielégitő, szép. Talán egy kicsit tul szigoru voltam magamhoz ifju koromtól kezdve, de ennek az előnyeit most élvezem, mert még mindig rengeteg olyasmi van, ami különlegességével ebben a korban is komoly tartalmat tud adni az életnek.

Id. Rados Jenő, Ybl-díjas építész, egyetemi tanár:

A Magyar Nemzeti Galéria

Barokk tervek és vázlatok

1650–1760

című kiállítását

1981. február 17-én, kedden délután 4 órakor

Rados Jenő

egyetemi tanár, a műszaki tudományok doktora

nyitja meg

—

Budavári Palota „D" épület, III. emelet

—

Megtekinthető: 1981. február 17-től május 31-ig

Meghívó

RADOS JENŐ

Gerő László: Pest-Buda építészete az egyesitéskor c. könyvéről irt ismertetése

Müemlékvédelem, 1974. xxx 1. sz. 54-55.l.

Rados Jenő

Rados Jenő: Gerő László: Pest-Buda építészete az egyesitéskor. /Könyvismertetés/

Műemlékvédelem, 1974. 1. sz.

54-55.l.

RADOS JENŐ

„A SZÁZÉVES BUDAPEST ÉPÍTÉSZETE"
A MAGYAR ÉPÍTŐMŰVÉSZEK SZÖVETSÉGE
kiállítása a MŰCSARNOKBAN

~~1973 május 3-~~
1973 május 12. - június 3.

Müemlékvédelem, 1973. 4. sz. 247. l.

RADOS Jenő építész

RADOS Jenő: Kémeknek néztek bennünket. = Pavilon, 2/3.sz. 1990. 48 - 5o. p. ill.

Visszaemlékezés egy 1918-as Albániában és Koszóvóban tett műemlékfelmérő utazásról. Ezen vett részt.

elemezte. Állandó, de minőségében mindig változó fu
zeumok pedagógiai szerepe a közművelődésben, a fe
ban, az iskolán kívüli nevelésben. Mindig kifejeződik
tevékenységében az adott szaktudományok korabeli
választhatatlan szemléletük a kortárs művészet helyze
potától is. Ha ma a múzeumok válságáról van szó, ak
említett jellemvonások és funkciók elbizonytalanodá
magyarázatot keresni. A pedagógiai és közművelődés
fogalmazását nehezíti, hogy az avantgarde új irányai
a vizuális kultúra egyre inkább hangzatosan és tudat
gén halmazzá lett, nem fogadott el semmiféle célori
lyosbította a helyzetet, hogy a múzeumokon belül e
arányeltolódás következett be a közművelődési funkc
mányos feldolgozás igénye és lehetősége között. Töb
mányág született és vált önálló diszciplínává – mint p
antropológia, a szociológia, a szemiotika stb. –, me
san megkérdőjelezik az eddigi szaktudományok érvé
azokkal ellentétben nem elsősorban tárgyorientációjú
szettörténet vonatkozásában pl. nemcsak és nem el
adott kor művészeti emlékei a kutatás tárgya, hane
lom képszükséglete", a tárgy sem csak esztétikai obje
„civilizációs objektum". A modern művészet ugyancs
jelezte a művészet korábbi tárgyorientációját. Minde
zeológiáját paradox.helyzetbe hozza: egyrészt él mé
másrészt egyre erőteljesebb a funkcióorientáció fel

Marosi Ernő az időszakos és állandó kiállítások kérd
kozott. Álláspontja szerint a múzeumok gyűjtőtev
természetes célkitűzése az univerzális jelleg. Haza
között ennek megvalósítása elsősorban a fővárosi mú
rul. Az egyetemesség követelményével viszont ell
a múzeumok specializálódása („szépművészeti", „ip
„történeti" területekre), ill. a „fővárosi" és „országos"
szeti Múzeum esetében pedig az „egyetemes" és „ne
sa. Az univerzalitás igényét nagy mértékben kielégítH
sok különböző fajtái. Módszertani szempontból lény
ran nem kellően érvényesített követelmény az erede
lat alkalmazásának egyértelmű elvi elválasztása. A
mányos célja az eredeti tárgyak egybevetése, a kieg

3301.

Az építész szerepe Ráckeve fejlesztésében : Építészhallgatók nemzetközi alkotótábora : Ráckeve '83 / rend. a Budapesti Műszaki Egyetem, a Magyar Építőművészek Szövetsége és a Magyarok Világszövetsége ; [főszerk. Polónyi Károly] ; [ford. Sárkány Vera, Vörös Mária] ; [írta Polónyi Károly et al.] = The role of the architect in the development of Ráckeve : International workshop seminar for student of architecture / org. by the Technical University of Budapest, the Hungarian Section of the U.I.A. ... and the World Federation of Hungarians. – Bp. : BME, 1984. – 192 p. : ill. ; 21 cm

ISBN 963 421 426 6 fűzött : ár nélkül

RADOS Jenő

---

1. Ráckevei nemzetközi alkotótábor, 1983 = Ráckeve international workshop seminar, 1983 / Polónyi Károly. – p. 7-16.
2. A ráckevei Savoyai kastély építészek és műszaki tervezők alkotóházává történt műemléki helyreállításáról = Das Schloss des Prinzen von Savoyen / Rados Jenő (1895-). – p. 23-27.
3. Gondolatok az 1983. évi nyári Ráckevei alkotótáborról = Gedanken zu dem Sommer-Workshop Seminar 1983 in Ráckeve / Lázár Tamás. – p. 30-32.
4. A csoportvezető szubjektív visszaemlékezése a csoportmunka élményeiről = Subjective recollections of the group leader of the community work / Bodonyi Csaba (1943-). – p. 32-33.
5. Ráckeve múltja és egyénisége = Le passé et l'identité de Ráckeve / Horler Miklós. – p. 37-49.
6. A kecskeméti példa = The example of Kecskemét / Kerényi József (1938-). – p. 49-54.
7. Magyar falusi építészet - a néprajzi értelmezés néhány lehetősége = Hungarian rural architecture - some ethnographic interpretations / Hofer Tamás. – p. 99-105.
8. A vidéki portak funkciójának változása = Changes in the function of rural manors / Tukacs Béla. – p. 112-119.
9. Magyar modell '83 : A mezőgazdasági funkciójú településszerkezet fejlődésének összefüggése a gazdasági változásokkal = The Hungarian model '83 : Relations between the agricultural settlement structure and the economic changes / Bitó János (1936-). – p. 120-130.
10. Üdülőterületek vizsgálata, mint társadalmi érintkezési területek = Zones de récréation comme domaines du contact social / Fekete Miklós Árpád. – p. 169-173.
11. Visegrád = Visegrád / Makovecz Imre (1935-). – p. 174-175.

298.
Szemtől szemben. – Budapest : Gondolat, 1974-
8 cm
SSN 0324–7384 = Szemtől szemben
:929
82.1
Harsányi Zoltán (1912-). Gauguin → 3457.
Kristó Nagy István (1921-). Edvard Munch → 3478.
Szabadi Judit (1943-). Gulácsy Lajos → 3529.

Tatlin → 3545.

Uj magyar rajzművészet Rippl-Rónaitól Vajdáig →
549.

299.
Ungarische Volkskunst / herausgegeben von Gyula
Ortutay. – 1– . – [Bp.] : Corvina, [1968]- . – 19 cm
Szerkesztő 1983-tól Hofer Tamás. – Megjelenik angol, francia és
magyar nyelven is. – 1983-tól számozatlan
SSN 0324–7945 = Ungarische Volkskunst
.031.4(=945.11)
9(=945.11):7
82.1
Baloghné Horváth Terézia. Ungarischer
olkstümlicher Schmuck → 1575.
Kunt Ernő (1920-). Volkskunst Ungarischer
Dorffriedhöfe → 1632.

1
Területrendezés. Városépítés. Kertépítés
→ 502.3/.8; 72; 91

Építészetünk doyenje

Dehogy kell kétszer csengetnem: már nyitja is az ajtót, invitál befele. Amikor pedig kérdéseimmel kezdenék szöszmötölni, gyorsan megelőz. Kedélycsiklandóan szabadkozik: — Kicsit kihagy az agyam az utóbbi időben. Olykor parancsra sem jön elő egy-két fránya szó. Néhány tőmondatra azért futja még, te meg boldogulj el velük, ahogy tudsz.

Nem sokáig süpped az emlékei közé. Rögtön tollba mond: — Matematikus édesapám a Műszaki Egyetem rektora volt. Én pedig kitüntetéssel végeztem a gimnáziumot és egyetemi tanulmányaimat. Közben zeneszerzést tanultam a Nemzeti Zenedében. És zongorázni, hegedülni. De jött az első világháború. Nem hagytak ki belőle: öt évet töltöttem a doberdói harctéren. '19-ben fejeztem be az egyetemet és nyomban kineveztek tanársegédnek. '20-ban adjunktus, később magántanár majd rendes egyetemi tanár lettem. 1945 után pedig a Műszaki Egyetem tanszékvezetője. Terveztem és kivitelező építész is voltam. 1951-ben elvállaltam a VÁTI műemlékvédelmi osztályának a vezetését. De álljunk itt meg egy szuszszanásra...

— *Rajtam a sor, professzor úr: — Ön állította helyre a fertődi Esterházy-kastélyt, a ráckevei Savoyai-kastélyt, a budapesti Szent Anna-templomot, az egri ciszterci és ugyanott a görögkeleti templomot...*

— Írtam néhány könyvet is. Ott vannak az asztalon. Mindenem jól működik még, a szemem viszont...

— *Magyar kastélyok, Magyar oltárok, A klasszicizmus építészete Magyarországon, Magyar építészettörténet...*

EMLÉKEK SZÁRNYAIN
II/1.: SZOMBAT, KOSSUTH 20.00

— Sok mindenre elegendő az ilyen hosszú élet. De az öregség csak akkor elviselhetetlen, ha az ember elkezd tétlenkedni, unatkozni. Én még mindig nem unatkozom. Az időt viszont nem lehet megállítani.

Anouilh bölcsességével — „Az ember az időt akarta megállítani, amikor kövekből házat épített, mert ezek

RADOS Jenő építész
Rádió és Televízió Újság 1990. 11. sz. 2. p.

tartósak és örökkévalóak." — mondanék ellent a magyar építészet doyenjének, a *95 éves Rados Jenő*nek.

Hisz az időt akarta ő is megállítani. És az idő megállt felette. Álljon még!

(brassai)

MÁRCIUS 17

zsi, aki ha élne, vele együtt ünnepelhetné a neves születésnapot. (Cikk a 2. oldalon)

43

)WA, Elzbieta: A
bi iban. [Regény.]
(F saba.) Bp. 1976,
(E 263 p. 20 cm.
nyvek./

44

JACKSON, Stanley: Caruso.
rbás

Beszélgetés Rados Jenő professzorral
II/1. rész
Hangfelvételről km. S. Mannaberg Rózsi

A magyar építőművészek doyenje április-ban ünnepli 95. születésnapját. A múlt században, éveinek számával megegyező esztendőben született. 1910-ben már a Nemzeti Zenede hegedűtanszakán tanul és lelkesen lapoz Dienzl Oszkárnak, a kor neves zongorakísérőjének. Nagy koncertek tanúja, ezekre emlékezik, de mindenekelőtt a Nemzeti Zenede század elejí hangulatára, neves tanáraira, világhírűvé vált növendékeire. Hangfelvételről társul a beszélgetéshez egykori kamarazenepartnere, évfolyamtársa, Mannaberg Rózsi

p.

Nagy Erzsébet.) Bratislava, 1964,
Slov. vydav. krasnej lit. 218
p. táblák. 21 cm-

RADOS Jenő

KUROCZ Béla: A magyar építészet dolgozója: Látogatás dr. Rados Jenő professzornál. [Interjú]. = MN XLVII. 268. 1984. nov. 15. 5. p.

M T A Nemzetközi Kapcsolatok Főosztály

1991. é v i d e v

/ÖSSZESITŐ TÁ

Intézet neve:

M e g n e v e z é s	1990. évi jóvál deviza tervsz
1.Központi Ft-fedezetű devizakeretek:	
- rubel elszámolású	
Ebből igazgatói igény	

RADOS Jenő:

Dr. Hültl Dezső (1870-1945)
az É.K.M.E. Évk. 1955/56. Bp. 1957., 88-89. old.

Rados Károly

Kisplasztikus

1906 – 1910

Érmiss 1930. 87. l.

Rados Károly

Domboritott vér tála, repr.

Magyar Iparmúvészet

1911. 396 l.

MAG
IPARMŰ

AZ ORSZÁGOS MAGYAR IPARMŰ
ÉS AZ ORSZ. MAGYAR IPARMŰVÉ

A VALLÁS- ÉS K
ÜGYI MAGY. KI
MEGBÍZÁSÁBÓL

GYÖRGYI

Dados Károly

díszítő festőiparban

I. díj.

Értesítik 1910/11. 13. l.

Hadjárat.

Az 1848-49-iki szabadság
midőn a felfegyverzett népfel
léli. A középtérben város lát
zik.

Kny., mér. a vk

Szn. 36
170-98-

Rados Károly

Végbiz. jó eredm.

Eötvinisk 1910/11.

16. l.

Pénzügyminiszter, m. Kir. III 170.

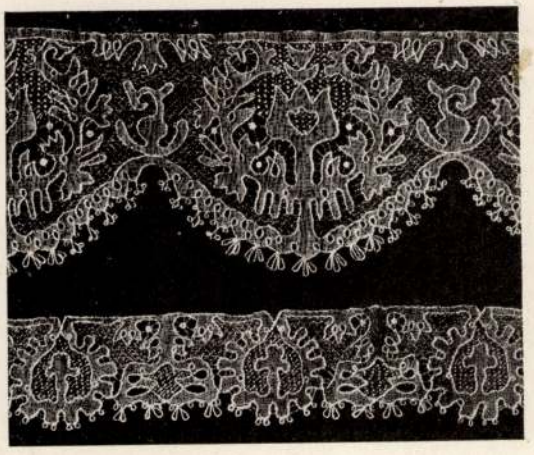

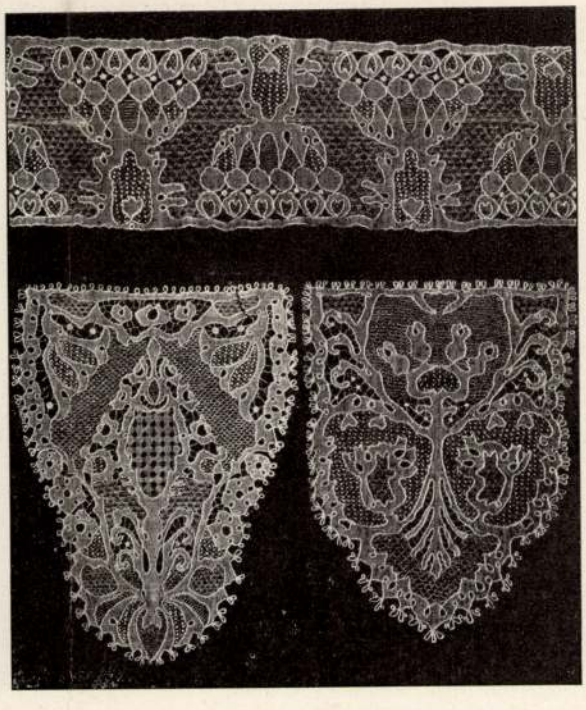

Var.ott csipkék, tervezte Tar Antal, készült a halasi csipketelepen. Fehér szattyánbőr-főkötő horgolt csipkedíszszel, tervezte és készitette Csapó Irisz. Tarsoly, tervezte és készitette Kántor Katalin. Öv, szines selyemhimzéssel, tervezte és készitette Apáthy Mária
⟨Tanár: Mihalik Gyula⟩

Iparm. isk. Erk
1911-12.

17. tábla

Rados Károly

K

A oválb

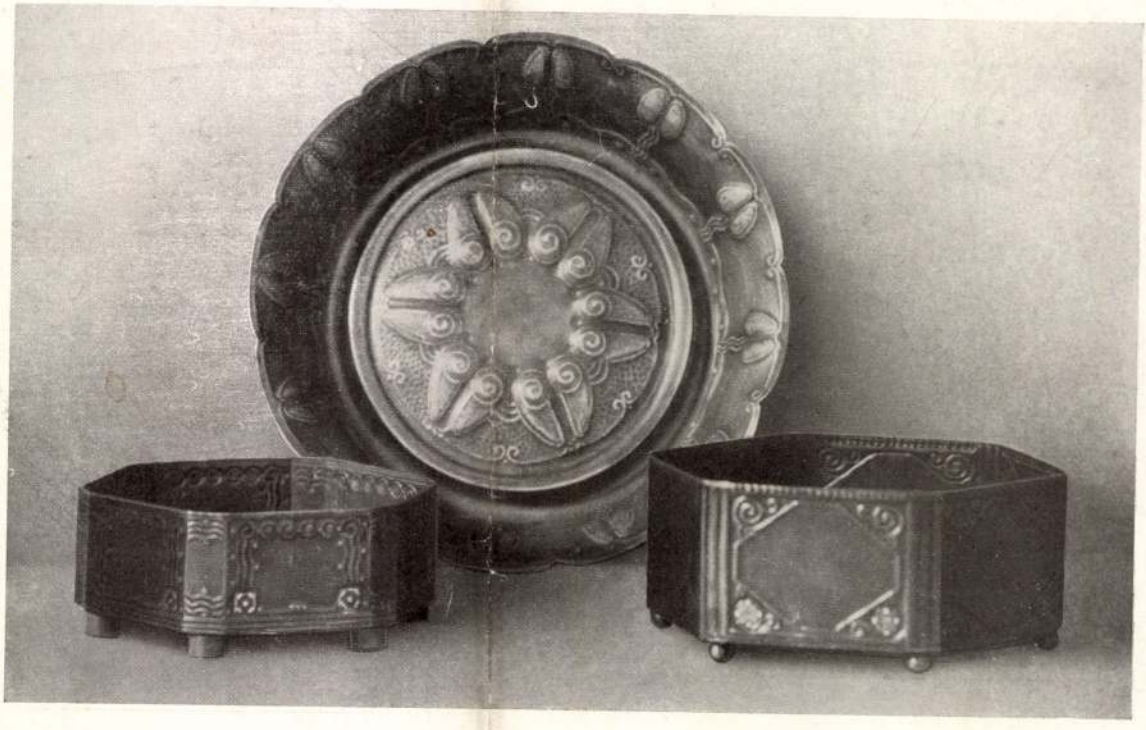

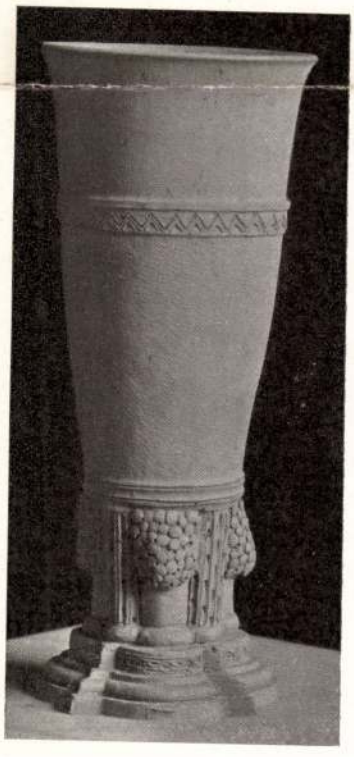

Fémdomboritások Szabó Juliától
Öt koronás tervezete Rados Károlytól. Menyegzői billikom Szabó Lászlótól
Festett fatárgyak, növendékek tervei után készültek a műkedvelő-tanfolyamon

⟨Tanár: Herpka Károly⟩
⟨Tanár: Loránfi Antal⟩
⟨Tanár: Mihalik Gyula⟩

18. tábla

MDK

Rados Károly

Öt koronés tervezete, repr.

Iparm.isk.évk. 1911-12. 18.tábla

MDK

Rados Károly

domboritott réztál

Magy. Iparmüvészet, 1911. évf. 396 1. képpel

Rados Kornél, építész 7 Dk.

A Magyar Építőművének Szövetsége közgyűlésén
felszólalt

A magyar építőművészek célja: az építészet fejlesztése,
a szocializmus építésének szolgálata

Népszabadság, Bp. 1959. okt. 28. 9.l

M.D.K.

Rados Kornél
építész

Realis és gyakorlati feladatok-ról ir.

Budapest Városépitészeti Kérdései (1958) 66 lap

MDK

Rados Kornél, építész

Építőgép-javító nemzetközi tudományos konferencia kezdődött Budapesten. A tanácskozást Rados Kornél nyitotta meg.

— : Hír

8.

NÉPSZABADSÁG Bp. 1966. nov. 24.

dr. Rados Kornél, [építész]

„A magyar építéstudomány mai helyzete és fejlesztési terve" címmel előadást tartott a bécsi Collegium Hungaricumban.

– : Röviden

6.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1964. jún. 4.

Rados Kornél

az Építéstudományi Intézet igazgatója

cikk

Építés - Építészet

1949. I. évf. 3. sz. 59. l.

(Az Építéstudományi Intézet termelési értekezlete.)

Rados Kornél: Az Építéstudományi Intézet termelési értekezlete.

u. o. 59-60. l.

Jeri

Budapest, 1906. XII/24.

Bizottsága, Vámsliget. Szépm
vészeti múzeu

„ORSZÁGOS TÖRVÉNYTÁR“, A MAGY. KIR. PÉNZÜGYMINISZTERIUM
OGIAI ÉS FÖLDMÁGNESSÉGI INTÉZET HIVATALOS KIADVÁNYAINAK,
. ÁLLAMNYOMDA TÉRKÉPKIADVÁNYAINAK **FŐBIZOMÁNYOSA.**

m. k. pénzügyigazgatáshoz 2008/1881. sz. a. leérkezett rendelete értelmében.

—93.	Fizetendő Budapesten koronaértékben	
bizásából.		
lhúzva tokba . .	6	.–
—"— —"—	3	.–
	9	.–

Budapest, Nagy Sándor könyvnyomdájából

〈 Rados Kornél 〉

cikke

( ) Budapest vá-
rosrendezése és a
háromcsés tere.
Áls. Mérnök. 1948.
122 – 128. l.

EMI NYOMDA
OLTJA
AJOS-UTCA 18
ALAPÍTÁSI ÉV 1577
K: 37.473 ÉS 57.124.

KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA BUDAPEST

DÉLKEDMENTES
(1856/1870 B. M. sz. rendelettel megállapított személyes illetékmentesség folytán.)

iemlékek Országos Bizottsága

Budapest

CSAK JELEN LEMBE	EGYSÉGÁR		ÖSSZES ÁR		ÖSSZES ÁR	
	AP	f.	AP	f.	AP	f.
Slovakei						

Kelt Budapesten, 1936. március 21.

(Rados Kornél)

cikke

⟶ A harminc-
éves Szovjetunió
városépítészete.
Budapest 1947.
443–445. l.

1

vele
ber
mi
mon
tato
lékek
vetés
mát
2000
kámi
kámt
ez ö

± és verzélyesen
omladozó

Br2 930. Divald graf. müint.

Rados Kornél

Ipartelepek építészete. Szerk. Rados Kornél. - Bp, Akadémiai Kiadó. - Épületgépészeti és építészeti szempontok az ipartelepek telepítésénél és tervezésénél. ... Irták Acsay László, Austerweil Lajos stb. - 1966, Akadémiai Nyomda.

Az 1966. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört.Ért. 1969. 3.sz. 243-283.l./ 248. l.

<Rados Kornél>

cikke

<> Az előregyártás jelentősége az ötéves terv tükrében. Építés-Építészet. 1950. 7. sz. 450-462. l. Számos ábrával.

Rados Kornél cikkeit eddig nem igen dolgoztam fel. Nem tartom alkotó művésnek, inkább tudósnak

kiadóhivatal bizonyit
gazdasági viszonyok m
pirbeszerzés nehézség
hetetlen, azért kell
vő XI. - XXII. kötete
szeszoritani, tehát m
számára nem feltétlen

Meg vagyunk győz
és a mai megnehezült
támogatnak bennünket

(Rados Kornél)

építész (?)

cikke

1.) Az építéstudomány időszerű kérdései. Építés – Építészet, 1949. I. évf. 1–2. sz. 53–56. l.

00

00

0

0

Sztehlo

(Rados Kornél)

cikke

<> Épitkezések nervezése és gépesítése.
Építés–Építészet
1949. I. évf., 4. sz. 63–64. l. Ábrákkal.

Rados Kornél

Könyvismertetések

Építés – Építészet

1949. I. évf. 1–2. sz.

ból Kolozsvárra az adó hiva-
talhoz elküldeni – azon
meghagyással – hogy azt
hivatalos postautalványon
intézik el és az összeget
lakásomra I. Attila utcza
10 szám alá küldjék nekem
be. Szíves eljárásáért
köszönetem kifejezve
vagyok őszinte tisztelettel

Kiss Lívé
Mölcsi István

(Radics Kornél)
cikke

( ) Vasbetongerendák
gyártása. Építés—
Építészet. 1949. I—
évf. 3 sz. 63, 64 l.
ábrával

30
FILLER
1908
VALLAS-
M. K. MINISTE

Rados Kornél, építész

Műegyetemi tanár. A Munka Érdemrend arany fokozatát kapta.

— : Kitüntetések

8.

Népszabadság, Bp., 1972. jan. 4.

Rado Lajos

l.

Páth. 1509.

Rados Mária, F.

cikke: Kórházak esztétikája - Magyar Építőművészet, 1968. 3. sz. 48-51. l.

Az 1968.évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája. - Művtört.Ért. 1971.2.sz. 149-162. l.

153.l.

M. D. K.

RADOS Márta építész

Tihany község málókörnyéke rendezése (A Mesteriskola zárthőrű pályázata)

II. díj

Magyar Építőművészet 1959. 1/2. sz. 80. l.

MDK

Rados Márta épitész

terve III.dij repr.

Hidasi Lajos:XIII.kerületi rendelőintézet tervpályázata Magyar Épitőművészet 1955.IV.évf.11-12.sz. 363.l. 368.l.

Rados Márta, F.

Rados Márta, F.: 10 munkahelyes rendelőintézet, Lenti. /Ulrich Ferenc építész, Sz. Remete Anna belsőépitész./ - Müszaki Tervezés, 1966. 11.sz. 14-16. l.

Az 1966. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört.Ért. 1969. 3.sz. 243-283.l./ 249. l.

Rados Márta épitész M.D.K.

Orvostovábbképzőn Intézet , Sebészeti Több
tervpályázata
27ooo Ft-os dijazás

Társtervező: Makó Lóránt- Szabó Dénes

Magyar Épitőművészet 1966/5. 2-3.l.

F. Rados Máste –
Ligeti Tamás – Förster Tamás

Tervük kiemelt megvételben részesült.

Magyar Televizió Székház tervpályázata 1967.

Magyar Építőművészet 1968. 6.sz.2.1.

Rados Márta, építész

Négy és fél hónapos tanulmányúton volt a svéd fővárosban. Dec. 11-én Stockholm címmel vetítettképes előadást az Építőművészek Szövetsége székházában.

–: Kis híradó

2

ESTI HIRLAP

bp. 1964. dec. 9.

F. Rados Márta, [építén]

L: Eltér Ishán

–: szövetségi kérek

10–12

Magyar

Építőművészet Bp. 1983

83/4

F. Rados Mártai építén

L: Tillai Ernő

– . követségi kérek

Magyar 8.

Építőművészet, Bp. 1983 83/6

RADOS Kornél

Szabó János

Búcsú egy kiváló építésztől

Ma temetik Rados Kornélt

Népszabadság, 1985. június 27. 8.

forerunner of the sta
34 a reaction against the
his eulogy of the arti
day's greatest living
most eminent figures o
painting, according hi
35 Giotto, Michelangelo a
saw Cézanne's historic
ilar terms. When char
of form in 1911 he wro
the sense that Giotto,

Radocsai Jenö MDK

az első dijat nem adták ki.

Harmadik dijat nyert.

Az Állatkert plakátpályázatának eredményét....

Magyar Nemzet.1941.okt.25. 7.1.

Radossi Jenő

festő

a budapesti állatkert

plakátpályázatán 1941-

ben III. díj.

Magyar Nemzet

1941. okt. 25.

ROMÂNIA

Primăria .....

Județul .....

—

..... 194...

Nr. .....

—

Raport despre înaintarea citației neînmânată.

Domnule .....,

La adresa Dvs. Nr. ..... *194....*

Avem onoare a vă înainta, aci alăturat, ...

Radoss Jenő

grafikus

l.

Magy. Iparm.

1941. 132. l.

körül : Életkép.

Radosnyai-kas-
tély

Képe repr.

Fraknói Vilmos

Pármány Péter.
Bp. 1886. 25. l.

7	
8	
9	
10	

..... oldal. ..... drb utalvány.

Postautalványokat kiállította:

.....
olvasható aláírás.

Az összegek

.....
olvashat

566. rakt. szám.

Magyar állami nyomda.

Radosnyai kastély

RADOSNYAI KASTÉLY.

Vas. Lap. 1886. 247. l.

RADOSZA Attila

Lóska Lajos: Mészáros Katalin, Miszlai Sándor és Radosza Attila kiállitása : Almássy téri Szabadidő Központ. In. Uj Tükör, XXIII.évf. 21.sz.1986. 3-4.p.

brand. Bp. 1924, Pfeifer, Apostol ny. 196, 2 p. 16 cm.
/Filozófiai könyvtár 6./

Egységár: 20.-Ft

197/87
NOVITZKY N. László: Egyesült erővel. A magyar könyvnyomdászok ötvenévi szakszervezeti tevékenységének története. [Bp. 1912]. Magyarországi Könyvnyomdászok és Betűöntők Segélyező Egyesülete. 559 p. 3 t. 26 cm.

Egységár: 200.-Ft

198/293
Növénytermesztési alapismeretek. (Szerk.: Dobos Zoltán.) Bp. 1964, Mezőgazd. K. 357 p. 1 t. 24 cm.

Egységár: 30.-Ft

Radoslajevics Péter

festő

Pancsováról, 1812

Lásd

Fleischer Bécs 77. l.

Radoskói templom harangjai (Sáros vm)

l

Arch. Ért 1920–22 114, l.

731. KÉT VÁZA, porcellán, lapitott am virágcsokorral. Elbogen, 1837. — Zv dekor. Elbogen, 1837.

732. LEVÉLNYOMÓ, porcellán és bisku Briefbeschwerer, Porzellan und Bisk

733. VIRÁGTARTÓ VÁZA, Porcellán, d 1840 körül. — Blumenvase, Porzel dekor. Böhmisch, um 1840.

734. A VIG SZABÓ, fehér porcellánszobo figur. Wien, 1840.

735. MOSDÓKÉSZLET, porcellán, domb kefe- és szivacstartó. Bécs, 1860. — Waschschüssel, Krug, Seife-, Zahnbü

736. SZELENCE, porcellán, oldalán és föd A fedő belsején Erős Ágost mellképe lalatban. Meissen, 1730 k. (Lannaau sächsischem Wappen. Im Deckel in Moriczburg. Meissen, um 1730.

737. BELLONA, porcellán, szinezéssel: ál — Bellona, Porzellan, farbig: eine s

738. KÉT DISZEDÉNY, porcellán, amfo

ız foglalatban. Türkiszkék alapon, aranyozott diszitéssel, , XIX. sz. — Grosses Prunkgefäss, Porzellan in Bronze dekor, Szenen farbig und Blumen. Sèvres, XIX. Jh.

porcelláncsoport, fa tövében két puttó alakjával, magas r mintája. Bécs, 1760 k. — Allegorie der Aritmetik, ermeyer. Wien, um 1760.

rcelláncsoport. Bécs, 1846. — Humoristische Tanzszene,

s porcelláncsoport, széken ülve. Bécs, 1847. — Mutter e Porzellangruppe. Wien, 1847.

es porcelláncsoport, két férfi egy-egy nőalakkal, ekével, n, XVIII. sz. — Allegorie der Wirtschaft, farbige Por-

csoport, három nőalakkal. Meissen, XVIII. sz. — Amor Meissen, XVIII. Jh.

nes porcelláncsoport. Bécs, 1844. — Mutter mit zwei n, 1844.

agas, sziklás talapzaton, Grassi mintája. P. mintázójegy. ellanfigur, auf hohem Felsensockel. Modell Grassi. Wien,

Rádosi templom

oltárszobrai
ifj. Veit Stosstól.
XVI. sz.

Arch. Ért 1917

6.
Pázmány Péter ú. n.
kisebb keresztje.

PÜSPÖKI MELLKERESZTEK

Rádosi templom

l.

Balogh Erdélyi ren

neom.

KIRÁLYI EGYETEMI MAGYAR NYOMDA

30 nap **JÚNIUS** 26. hét

22 Vasárnap		Paulin *Paulina*
23 Hétfő		Ediltrud *Zoltán*
24 Kedd		K. Ján. szül. *Iván*
25 Szerda		Vilmos *Vilmos*
26 Csütörtök		János és Pál *János, Pál*
27 Péntek		László kir. *László*
28 Szombat		Ireneus *Arszlán*

Rádosi oltár
(Erdély)

Ker. és Ev. kent János
sobrai

Dívald Magyrinvenel.

1641.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Rádosi oltár

reneszánsz

l.

Rotterdami

161, 162. l.

163 l.

164. l.

képekkel

1.–58. ll, I. –XXX.
képes lébla

Wien
Prandel u. Ewald
1866

RADOSZA Attila grafikus

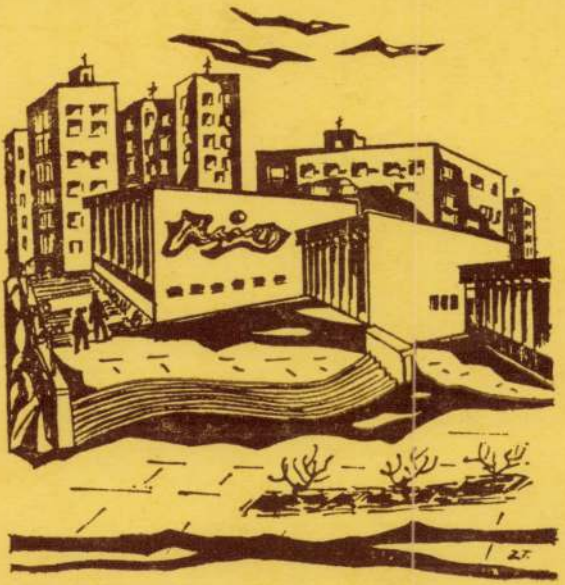

Meghívó

A kiállítás vendége:

Bak Zoltán gitárművész

*

A kiállítás megtekinthető:

1989. október 4-től október 20-ig

hétfőtől péntekig 14—18 óráig

A győri Városi Könyvtár, Herman Ottó u. 22.

tisztelettel meghívja

RADOSZA ATTILA

grafikusművész

kiállításának megnyitására

1989. október 3-án, kedden 17 órára

F. k.: Orbánné dr. Horváth Márta

SZGV 89.10010

Rádosi templomkastély

(Radeln, Magyarkülső vm)

Kép. repr.

Sigerus

Bizottsága az elmult évtized

tató kiállitást rendez a Nemzeti

MEGHÍVÓ

A Szombathelyi Képtár
tisztelettel meghívja barátait

RADOSZA ATTILA

grafikusművész
(Győr)

KIÁLLÍTÁSÁNAK

megnyitására

A verniszázs szónoka:

VILLÁNYI LÁSZLÓ

költő
a Műhely c. folyóirat
főszerkesztője

Az 1991. december 6-án 17 órakor kezdődő megnyitásra és beszélgetésre szeretettel várja a Művész és a Képtár

A kiállítás január 5-ig látható.

Kiadja a Szombathelyi Képtár 500 példányban
Szombathely, Rákóczi F. u. 12.
A kiállítást rendezte: Salamon Nándor
Grafika: Reczetár Ágnes
F. k.: Dr. Gráfik Imre
Készült a Sylvester-Print Kft. Nyomdában
Felelős vezető: Varró Attila ügyvezető igazgató

A Képtár nyitvatartása:
szerdától vasárnapig: de. 10–12 óráig
du. 14–17 óráig
hétfőn és kedden zárva

RADOSZA ATTILA

A KIÁLLÍTÁSEL

Radosza Attila sajátos törvények szerint épülő képi világ teremtőjeként lép elénk. Elképzelhető, hogy a felfedezés stádiumában közvetlenebb élményeket gyűjtött a természeti látványból. E hatásoknak mára teljesen nyoma veszett munkáiban. Eljátszadozhatnánk ama gondolattal is, hogy tán a technika eszközeivel feltárt felszín alatti mikrovilágból vezette le máris egyedülinek látszó formarendjét. A tapasztalás rögvest cáfolja e gyanakvásunkat is. Az érzékelés határain túli organizációk többsége zárt rendszert mutat a mikroszkóp keresőjében. Radosza „lényei", síkjai és terei pedig éppen nyitottságukkal bizonyítják gondolatiságukat s avatják tevékeny részessé a rezonanciára kész befogadót.

Alakzatai – éppen elvontságuk okán – alig írhatók le. Csak a papír vagy vászon hangsúlytalan egyenesei zárják le időlegesen kompozícióit, de egyetlen pillanatig sem keltik az „itt a vége" érzetét. Szabad formák kötöttségtől mentes, lassú kavargásának vagyunk tanúi. Alig fedezhetünk fel centrális elemet. Néha egy hajlékony ív, megbillent horizont, alig hangsúlyozott átló tartja a rendszert, amely hol sötét, hol meg világos színfolyamoktól ölelten folytatódik tovább – a végtelen távolába. Képzeletünkben kozmikus ködök, sötét barlangok, felcsapó tengerhullámok képzete ébredhet, de mindez alig több az iránykeresés kényszerénél. Művei az anarchiától mentes szabadság, a szárnyaló fantázia megtestesítői.

Radosza Attila személyében ígéretes művész áll elénk. Kibontakozását nem kísérte „kritikai tűzijáték", mégis figyelemre érdemes produkció áll mögötte. Életrajza pár mondatba összefoglalható. 1965-ben született Győrött. 1983–1989 között járt a Képzőművészeti Főiskolára. Diplomamunkájára Kondor Béla-díjat kapott. A mesterképzőt követően Derkovits-ösztöndíjas. Budapesten, Győrött, Kiskunmajsán volt önálló kiállítása. St. Lambrechtben – 1990-ben Tornay Endre Andrással és M. Hedwiggel szerepelt. Győrött él. Grafikával és festészettel foglalkozik.

Salamon Nándor

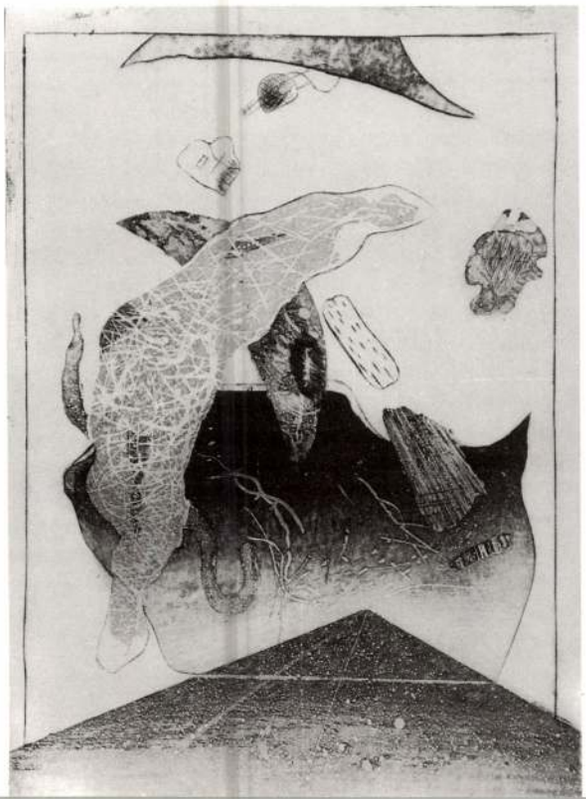

ATTILA RADOSZA

9030 Győr, Gyönygyszem u. 7. HUNGARY

He was born in 1965 in Győr. He attended the Academy of Fine Arts in Budapest from 1983 to 1989. He is a graphic artist.

Individual exhibitions:

1986 Almássy téri Szabadidőközpont, Budapest
1987 Fiatal Művészek Klubja, Budapest
1989 Városi Könyvtár Galéria, Győr
1990 Városi Könyvtár, Kiskunmajsa
1991 Graffi Galéria, Győr

Group shows among others:

1987 Országos Grafikai Biennálé, Miskolc
1986-1991 Győr
1990 „...und nichts anders...", St. Lambrecht, Austria
1991 Alpen Adria, Graphikbiennal, Udine Olaszország

Prizes:

Scholarship named after Kondor Béla
Derkovits scholarship

Exhibited works:

Without title 1989 mixed t. 700x1000 mm
Cím nélkül 1989 vegyes t. 700x1000 mm
Without title 1989 mixed t. 700x1000 mm
Cím nélkül 1989 vegyes t. 700x1000 mm

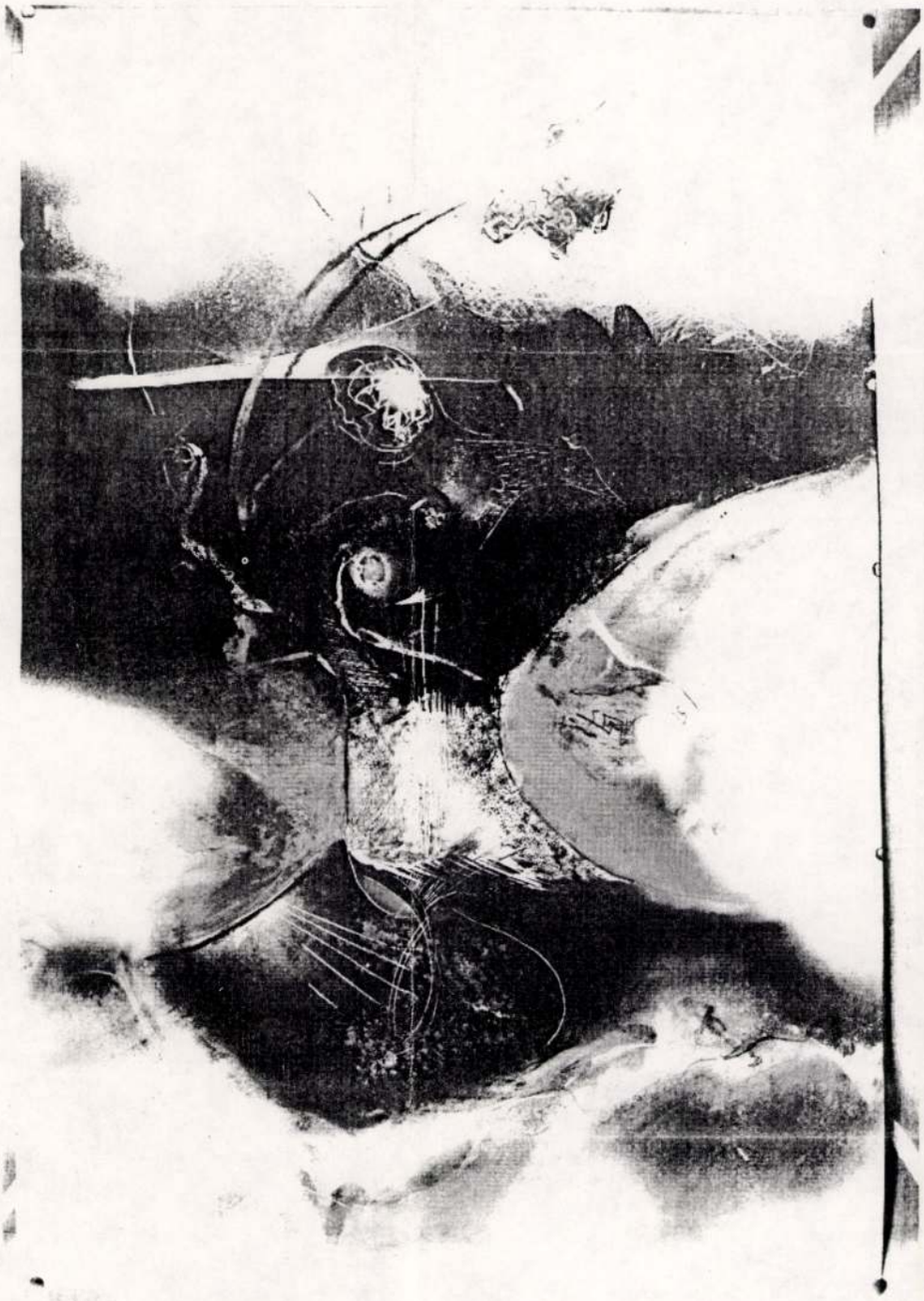

RADOSZA Attila

I. NGB

RADOSZA

A IX. Kerületi Önkormányzat és a
Ferencvárosi Pincegaléria meghívja Önt

RADOSZA ATTILA

képzőművész kiállítására
1998. szeptember 5-én 6 órára.
Megnyitja

N. Mészáros Júlia

művészettörténész
a győri Városi Művészeti Múzeum
igazgatója.
A kiállítás megtekinthető Budapest,
IX. Mester u. 5. vasárnap és hétfő
kivételével szeptember 28-ig 10-6 óráig.

Támogatja a Nemzeti Kulturális Alap
Képzőművészeti Kollégiuma
Szeretettel várom:

Radosza Attila

Internet: www.webservice.hu/art/radosza/

Új Művészet
részére

Budapest
Bótkony u. 10.

1054

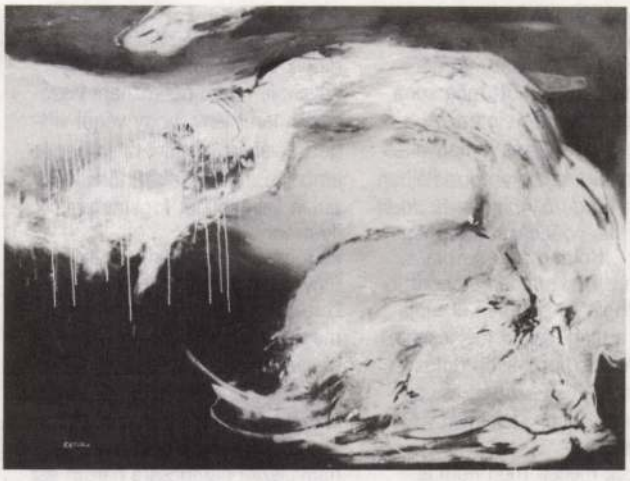

Radosza Attila:
Ovidius után, 1994,
olaj, vászon, 200×150 cm

hangulat, a hölgyek és urak dekoratív koszorúja, a csupa márvány és üveg előtér eleganciája és ami ezt a kellemes érzést tudatosan bár, de nem tolakodóan előidézi, a rendkívül elegánsan installált, harmonikusan rendezett kiállítás.

Tizenegy festmény. Radosza Attila legújabb munkái. Radosza nem tolakodó ember, nem harsány, nem sokkoló. Fiatal művész, de már jó ideje elismert grafikus és festő. Dolgozik, tanít, teszi a dolgát. Készülnek a képek, alakul a pálya. Az elmúlt évek díjai, a következetesen járt út egy szép igéretes jövőt sejtet. Ez a tizenegy kép tudatos válogatás eredménye. Radosza zenél. Zenél magának gitárja húrjain, és zenél nekünk itt a kiállításon, egy belső, izgalmas, nagyformátumú zenét, vásznon, olajban elbeszélve. A kortársak közül *Nádler István* vagy akár *Gyémánt László* zenei ihletettségű képei juthatnak eszünkbe. Széles színfoltdallamok és rövid pizzicatók. Dallamívek és csöndek, súlyos csöndek. Misztikus hangulatok, drámák, túlvilági és evilági történések, intim belsők, férfiérzések. Itt nincs szó kitörésről, lázadásról, sem harsány manírról. Meditáció, csöndes magány, a helyzet lírai elfogadása látszik, de mindez nem enerváltság, nem koravén allűr, sokkal inkább a belső béke a harmónia keresése, ami ezeken a műveken szembetűnő. Mit emelhetnénk ki ebből a műegyüttesből? Talán a megragadóan izgalmas *Fehér fátyol*t, a fanyar ízű *Ördögnász*t? Én talán még három képet emelnék ki, Radosza eddigi festészetének kiemelkedő darabjait: a *Repülj*t, a *Bárká*t és az *Ovidius után*t. E három kép egyaránt magában hordozza az eddigi munkák eszenciáját és a továbblépés útját is jelöli. Költészet, zene, és festészet együttesen van jelen a munkákon. Antik költészet, nemes és komor. Huszadik századi zene, Bartók és Sztravinszkij. Mai festészet, itt és most. Ízlésesen tálalva, alázatosan vállalva a blattolást a nagy produkció alá.

A tárlat megnyílt. Kezdődik az előadás. A kiállításmegnyitó balettrajongó közönség elfoglalja helyét. Az előtér fényárban úszik. A nézőtéren kihunynak a fények. A Győri Balett egy izgalmas Carmina Burana balettet ad elő. Sodróívű, jól bevált dallamok, színes forgatag, biztos siker. S míg bent a balettkar playback zenére táncol, addig az előtér szikrázó márványcsendjében vállalva a megméretést, unplugged szól az egyszemélyes zenekar.

■ *HÜBER ANDRÁS*

a veszprémi Várban. Somogyi egyébként alapító tagja a Galériának, ám ezt a kiállítását már nem érhette meg. Így együtt még soha nem került közönség elé ez az anyag. A szenvedés és a megváltás pillanatainak drámai kompozícióiban a kiállítást rendező *Aba-Novák Judit* a művész ars poéticáját látta megvalósulni: ,,Boldog az a szobrász, aki ebben a két, minden emberit magába foglaló jelképben el tudja mondani a maga legszemélyesebb sorsát, élete legfontosabb dolgait: hitét, hivatását, szerelmét, családját, örömeit, düheit, félelmeit és nehéz gyászát."

S mindezek mellett még nem is említettük a két hommage-kiállítást *Duray Tibor* és *Karácsonyi Irén* tiszteletére s nem szóltunk *Raffay Béla* általam marokkó szobroknak nevezett, apróságukban is univerzális méretű érzelmeket és viszonyokat tartalmazó szobrainak kiállításáról sem.

És nem mehetünk el szó nélkül – hiszen vállalt feladat ez is – a határon túli művészek bemutatásának ténye mellett. Elsőként a sepsiszentgyörgyi *Etna*-csoport mutatkozott be, szinte egyidőben budapesti tárlatukkal. Megjelenésük a Veszprém és Sepsiszentgyörgy közötti kapcsolat újjászületésének élményét nyújtotta az összetartozás, összekapcsolódás új lehetőségét érzékeltette.

A Vajdaságból két művész robbant be a megye és a város művészeti életébe. Közülük elsőként *Szajkó István* debütált elementáris erővel a Mestermű Galériában. (A Galéria azóta már rendezett egy kiállítást a művésznek Zircen is, tovább tágítva így megyei megjelenési tereit.) Műveinek kritikusi kulcsszavai: átszellemítés, átlényegülés, a hétköznapiból a mélyebb szférákba emelés. Veszprémi ihletettségű munkáin a történelem mint képalkotó faktor s mint újabb gondolati súlypont jelenik meg és gazdagító erővel hat. *Penovác Endre* rajzai is tovább gazdagították a Galéria összképét. ,,Szép és tiszta" – hangzott a visszhang, s hozzá tehetjük: végtelenül emberi. Ezt – paradox módon – puli-témájú rajzai mondatják velem, ahol ember s állat egyáltalán nem hétköznapi viszonyára derül fény, hogy végül világossá váljon: a művész ember és ember tisztázottnak tűnő tisztázhatatlan kapcsolatát fogalmazza meg ily módon.

Három esztendő zárul most le szerény, mondhatnánk lelki ünnepség keretében az idei költészet napi megnyitóval, ahol Nagy László is megidéztetik. A Mestermű Galéria szimbolikus jelentőségű és nagyon is reális értékű gesztusai tovább szaporodnak. A ,,Műveld a csodát" nagylászlói parancsára három esztendős értékes bizonyítványával már eddig is jelesre felelt.

■ *PRAZNOVSZKY MIHÁLY*

Kint és bent

RADOSZA ATTILA KIÁLLÍTÁSA A GYŐRI NEMZETI SZÍNHÁZBAN

,,Mint ahogyan hangyák hosszú sora jön-megy a fűben,
szájában tartván hordja az ennivalót,
mint ahogyan méhek raja röpköd a jószagú réten,
s szedve a méz cseppjét, száll a kakukkfüvön át,
úgy fut a nők raja is színházba, ha híres a játék,
oly sok szépet látsz, azt se tudod kire nézz.
Látni sietnek, s hogy lássák őket, sereglenek;
tiszta szeméremnek nagy veszedelme e hely."

Ovidius

Derűs, enyhe, márciusi hétvége. Bimbóznak a rügyek, nyílnak a kiállítások. Estélyi ruhás hölgyek és urak, csillogó autócsodák és egyszerű Trabantok. Ünnep van. Bemutatót tart a Győri Balett.

A színház előterébe érve az első meglepetés egy elegáns, az ünnepi hangulatot emelő képzőművészeti kiállítás, *Radosza Attila* festőművész tárlata. Mind a balettbemutatóra érkező színházi publikum, mind a kiállításmegnyitóra érkező közönség kellemesen érzi magát. Izgalmasan bizsergető érzés egy premier előtti

RADOSZA ATTILA

ÚJ MŰVÉSZET

2000/nov.

P-9765

2.0.

1123. FÜLEP LAJOS

Főtiszteletű és Nagyméltóságú Püspök

megszervezése tárgyában, előadva, hog
ménnyel, de hogy van remény a kezdemé
jelentem, hogy a munka csakugyan megi
egyszer összejönnek a konfirmált lány
idősebb asszonyok egyelőre csak a val
nem nagy eredmény, de kezdetnek elég
se kapcsolódnak be, megmaradunk a fia
vezeti, két óra hosszat szoktak tarta
baj, a megfelelő helyiség hiánya, ez

RADOSZA Attila

Radosza Attila: Struktúrák börtöne

Ö	K	O	L	L	É	G	I	U	M
A	R	T	G	A	L	É	R	I	A

1035 Budapest, Szél utca 11-13.

Tisztelettel
meghívjuk önt és barátait

Radosza Attila
festőművész

kiállításának megnyitójára
2000. november 9. csütörtök 18 óra

Megnyitja:
Huber András
képzőművész

A kiállítás megtekinthető
2000. nov. 9-28-ig hétköznap 10-19 óráig

VÉCSEY JÁNOS KÖRNYEZETVÉDELMI SZAKKOLLÉGIUM
1035 BUDAPEST, SZÉL U. 11-13.

MAGYARORSZÁG
026
FORINT

LÓSKA LAJOS
mův. tört. részére
BUDAPEST
FELSŐ-ZÖLDMÁLI U. 61-65
„A"

1025

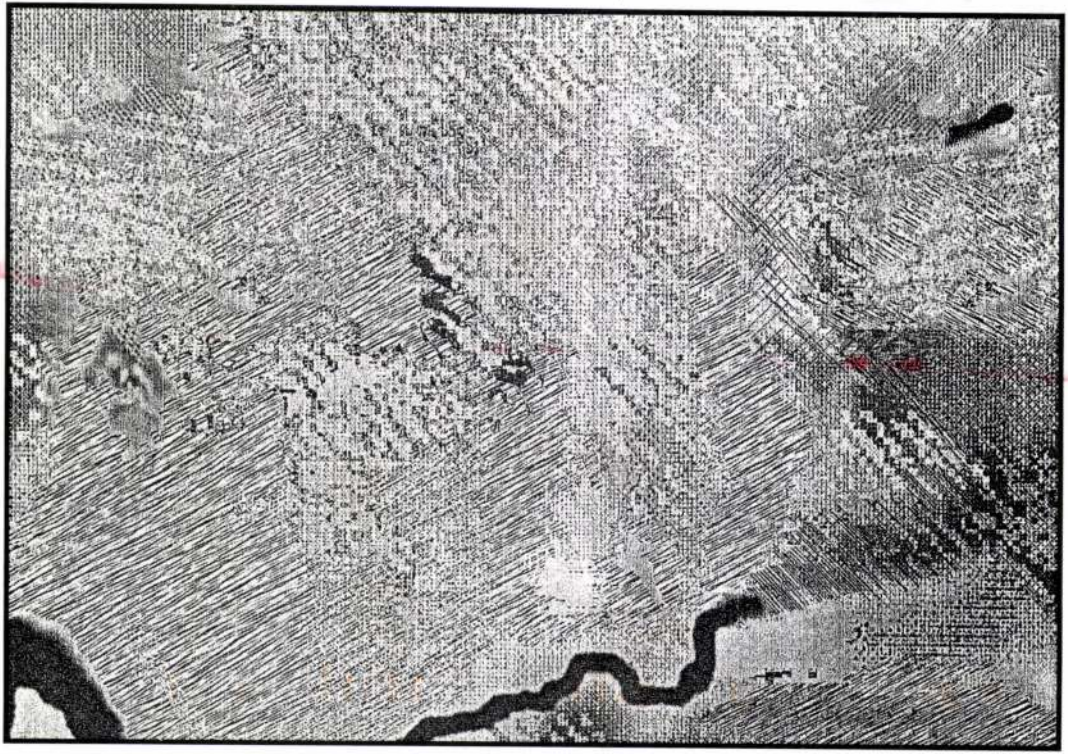

RADOSZA Attila

BRIS

ANDRÁS

nkciója szerint is. De a kirajzások és kultikus niverzalizálódási" folyamatok mégis cso-rtszervező erőként, identitás-megerősítés-nt hatnak környezetükkel szemben. S ndehhez a vallási és történeti emlékezet is retet ad azzal, hogy nemcsak egy-egy hely-n (egyházashely, vallási központ, kolostor, eklőhely vagy város) piaci pozícióját javítja, nem a zarándokutak hálózata révén az eu-bai kultuszkapcsolatok megerősödése is gbemegy.

Lucidus Kiadó, 2001, 318 oldal, 1950 Ft)

n.
ogy mennyire komplex jelenség egy ilyes-a városi térben zajló demográfiai, kulturális, zdasági, közigazgatási és vallási változás, azt

Sonkoly Gábor: Erdély rosai a XVIII–XIX. században

ű munkájában követhetjük nyomon. Son-(talán elsőként a kortárs magyar társada-történeti gondolkodásban) a nyolcvanas-ncvenes évtized útkereső francia (és euró-történésznemzedékének nyomdokain jár-nonosítja meg azt a „kvantitatív történet-i modellt", amely nem löki el magától a éneti segédtudományok eszköztárát (pél-l a forráskritikát, a történeti demográfiát z ezek bonyolult matematikai számítások-kiegészített adatbázisát). Hanem egyszerű-egy új paradigmába helyezi tárgyát és a krotörténeti („világfolyamati") vagy város-tóriai alapok metodikáját, Erdély (feltétele-t) városrendszerének adóösszeírások és pszámlálások alapján meghatározható ur-nizációtörténetét. Munkája azonban annyi-l több mint alapkutatás, hogy a nagyváro-k modernizációs folyamatait egy olyan tér-gben végzett forráselemzésre építi, amelyről upán igen szűkös, foghíjas és pontatlan kirodalom forog közkézen. Sonkoly az Ate-r magyar–francia doktoriskola és a francia nales-hagyomány ötvözetével kezeli a tör-neti városdefiníciókat, a jogi önállóságú er-yi poliszokat, a gazdaság mellett a politikai nyelvi-kulturális központként funkcionáló lepüléseket, azok polgárosodási folyamatait glalja, érintve a városrendszerben elfoglalt lyüket, a városszerkezet és a civilizációs ha-sok egységét, a középkori struktúrákból fa-adó preindusztriális feltételeket és városok-ak vidékükkel (továbbá más városokkal) negerősödő kapcsolatát. A szerző a kortárs rancia mikro-történetírás és a tértudomá-nyok jeles képviselőinek munkásságából ösz-zeállított tanulmánygyűjtemény egyik szer-kesztőjeként már korábban is fölhívta magára figyelmet. Ez a monográfia – melyet szerzője rancia és magyar doktori értekezésként is negvédett – azt a gondolatiságot és kritikai ttitűdöt tükrözi, amely a kommerciális és az dminisztratív városfunkciók értékelésén túl a városlakó mint speciális életmódot folytató, értékrendet fenntartó, polgárságot formáló és kulturális örökséget gyarapító szereplő fon-tosságát is kiemeli. Szakítva az erőltetett ipa-rosításból fakadó „hamis városfogalmak" kényszerű alkalmazásával. A történelem „sze-replőiről" beszél, de cselekvő aktorairól gon-dolkodik, intézményeket elemez, de viselke-dési módokat, társadalmi identitást, közösségi negnyilvánulásokat és konvenciókat nevez neg közben, s nem elvontan, hanem szituáci-ókba helyezve gondolkodik a helyi élet össze-rűségeinek és kölcsönhatásainak normatív endjéről, az érintettek életpályától és helyzet-ől függő kompetenciájáról, térbeli mozgásai-ól és környezeti kapcsolatairól is.

(L'Harmattan Kiadó, Atelier Füzetek, 2001. 79 oldal, 2250 Ft)

ha már a kortárs társadalomtudományi ondolkodás új irányáról, a szociológia, a rténetírás, a szociálpszichológia és a nép-jz érintkezési területén áthúzódó értelme-smódokról teszek említést, mint egymásra melő témák és felfogásmódok üdvözlendő ndenciájáról, hadd kerüljön ebbe a kör-ezetbe az a már korántsem kortárs, de indmáig meghaladhatatlanul örökbecsű busz is, amelyet Hofer Tamás szerkesztett ykori kutatótársa írásaiból.

Fél Edit: Régi falusi társadalmak

szegző cím alatt egybeválogatott néprajzi ta-lmányai a század egyik kivételes kutató-yéniségétől és iskolateremtő mesterétől szár-aznak, aki hosszú életútján (1910–1988) és néprajzos pályáján a magyar falusi társadalmak kutatását tekintette legfőbb feladatának. Miként a Sonkoly Gábor használta források a városról, ugyanúgy szolgált Fél Edit számára is bázisadatként a paraszti társadalom nemzetségi és kapcsolati hálózatában feltárt szabályosságok sora, a rokonsági rend és a jogszokások, az egyéni életút társadalmi fontosságának mérlegelése, a társas munka, az istentiszteletek és az önkép, a viselet és a testtechnikák áttekintése, a népi társadalmi belső uralmi (patrónus-kliens) viszonyai. Születésről, házasodásról, családszervezésről, munkakultúráról, temetésről és halálképről lévén szó, akár a matyók, a kalotaszegiek, a tiszaigariak vagy az átányiak szempontjából tekinti át a helyi társadalmak fogalmát és sajátosságait, kiegészítve ezeket fél évszázad kutatási-megfigyelési anyagával. Az elemzett települések életmódját ez a tizennyolc tanulmány úgy mutatja be, mint „régi falusi társadalmak" egységes, de belülről is tagolt világát, s ebben a szerző a beavatott nézőpontját képviseli, így a helyismeret biztonságát és a saját kultúrájában kutató etnológus szerepének, vállalásának tisztázását külön is értéknek minősíthetjük.

(Kalligram Könyvkiadó, 2001. 404 oldal, 3200 Ft)

Ha nem is a saját kultúrájában, de a kultúrában uralkodó „rossz közérzet" freudi teóriája mentén gondolja tovább a civilizáció környezetfüggő és csoportideálok szerint megkülönböztethető tényeit

Róheim Géza: A kultúra eredete és szerepe

lapjain. A kultúra kutatóit, antropológusokat, filozófusokat követve törekszik eddig nem publikált nagyességéjében azokat a nem-nyugati kultúrákat megértetni, amelyekben az „ödipális struktúrák univerzalitását" véli kimutathatónak. A civilizációt és a kultúrát Róheim úgy értelmezi, mint ami „mindazt tartalmazza, ami az emberi nemben az állati szint felett van". Sorra veszi a társadalmi terepeken kutató antropológusok szokáselemzéseit, naplóikban rögzített történeteket és meséket, s ezekből próbálja értelmezni, miként rendelkezünk „meghosszabbodott gyermekkorunk" kulturális mögöttesével „kollektív pszichikai rendszeralakzatokat" tartósítani vagy elhárító mechanizmusokként megformálni. A civilizációegyesítő vagy „kapaszkodási" törekvéseink mögött (Freudot követve) Erosz szerepét és az ember biológiai fejlődésében, az elhúzódó érlelődésben és a vágyhelyettesítő tevékenységekben látja megnevezhetőnek, ide értve azt a folytonos keresgélést is, amely az egyént a család, a törzs, a közösségek, a nemzet megtalálására ösztökéli. A „primitív ember" aránylag jól oldja meg ezt a programját a kicsiny társadalmakban, de „a nagy egységekben élő civilizált embernek sokkal bonyolultabb a feladata (...) az ember alkatilag a lehetetlent kísérli meg. (...) A civilizáció az elhúzódó gyermekkorból ered, és szerepe a biztonságnyújtás. Hatalmas hálózata a többé-kevésbé sikeres kísérleteknek, melyek célja megoltalmazni az emberiséget a tárgyvesztés veszélyétől...". A kötet homéroszi záró soraiban a „Múzsa, az Anyaistennő szeretetétől övezve a delphusi babérlombbal megkoszorúzott Költő, az Ember az Idő és a Valóság fölé emelkedik."

(Animula Kiadó, 2002. 107 oldal, 1500 Ft)

E valóságnak és a tudományos vagy köznapi jelentéshorizontoknak szintúgy izgalmas tematikája az emberi test mint szociális objektum, mint olyan felszín, amelyen „a társadalom jelen- és múltbeli eseményei, történései hagynak nyomot; másképpen kifejezve, amelyre az intézményes és nem intézményes hatalom írja jeleit"... – a testek „nem »születnek«, nem a természet »adományai«, hanem konstrukciók, amelyeknek létrejötte a társadalom jelentésadási, szimbolizációs tevékenységeivel függ össze"... Ennek filozófiai, pszichológiai, szociológiai és antropológiai kérdéskörnek hallatlanul izgalmas körüljárását vállalták a

Csabai Márta–Erős Ferenc szerk.: Test-beszédek

Köznapi és tudományos diskurzusok a testről

címen közreadott kötet szerzői. A kutatási elemzéseket kínáló könyv tanulmányai a testreprezentációk, ideák és vélekedések, valóságos és képzelt testek formáiról, elvárásainkról és naiv elméleteinkről, értékelő szándékainkról és identitás-alakító feltételrendszerekről szólnak. Kulturális diskurzusokról tehát, Homérosz ideáljaitól napjaink divatjaiig, szépség és önmegjelenítés, egészség és betegség komplex rendszeréről árulkodva. Ha nem lenne profán a képzet, azt mondhatnánk, hogy történetileg és pszichológiailag vetkőztetik le testünket és elménket. Amit pedig e „meztelen" állapotról elmondanak, az riasztóbb, mint puszta meghökkentés, de része a „másik" tekintete is, amelyhez embervoltunkat idomítani próbáljuk.

(Új Mandátum Könyvkiadó, 2002. 211 oldal, 2200 Ft)

SZEIFERT JUDIT:

Tárlat

A jövő ősképei

Nincs kezdet és nincs vég. Csak folyamatos, egymásba áttűnő, egymást átható színfutamok.

A folyamatosság, a mozgás tartja életben az univerzumot, a bolygókat, a társadalmakat, az egyéneket, a szerveket, a sejteket és az atomokat. A genetikai örökítés által folytatódunk utódainkban, ahogy mi magunk is láncszemei vagyunk ennek a folyamatnak.

Radosza Attila a művészetre alkalmazza a genetikai örökítés fogalmát – a művészetet a mozgatórugók, a mozgások szerves és alapvető részének tekinti, és azzá is avatja képei által.

Nem törődve az aktuális művészeti divatokkal, a trendek vizuális olvasztótégelyével, csak személyes elvárásainak igyekszik megfelelni ebben a személytelen világban. Nem korszerű akar lenni, hanem időtálló és ugyanakkor időtlen. A képzőművészet hagyományos eszközeinek, mesterségbeli alapjainak átörökítésére; örökbe vételére és örökbe adására törekszik. A megjelenítés módja és tárgya egyszerre újszerű és tradicionális, modern és archaikus, személyes és egyetemes, dinamikus és lírai. Ugyancsak dialektikus módon a valóságot absztrakt kifejezési eszközökkel közvetíti felénk. Mégis organikusak a formák, a felületek, valamint a fakturális struktúrák. Tizenöt év. A világegyetem, az emberiség vagy a művészet története felől szemlélve csupán egy pillanat. Egy fiatal alkotó esetében a pályakezdésnek, a művészi gondolkodás formálódásának, az útkeresésnek meghatározó, és kemény munkával nehezített, viszonylag hosszú időszaka ez. Ekkor alakul az alkotói személyiség, körvonalazódnak a technikai és formai keretek, letevődnek a művészi munka alapjai. Ennek az időszaknak a keresztmetszetét adja Radosza Attila jelenlegi győri tárlata. Radosza a szürreális-figuratív fekete-fehér metszetektől, amelyeket a nyolcvanas évek közepén készített, a fragmentális képi gondolkodás, illetve a színek világa felé lépett a kilencvenes évek elején. Az évtized közepére a gesztusok, a színes foltok, a vastagon egymásra rakott festékrétegek egyre meghatározóbb elemei lettek képeinek. Kis kitérőt tett a kor egyik legújabb médiuma, a számítógép, illetve az abban rejlő grafikai és festői lehetőségek irányába. Ezek az experimentális alkotások a zenei struktúrák felé nyitottak utat. Azóta készült festményein a zene, illetve a ritmus alapvető kompozíciós eszközökké váltak.

Személyes világai a vásznakon, illetve grafikai lapokon a világegyetem tükörképei, végtelenbe húzó egek és végeláthatatlan tengerek ikonjai lesznek. Azt a helyet láthatjuk meg általuk, ahol elválnak a „mennyezet fölött való vizek a mennyezet alatt való vizektől" – ahogy az a biblia teremtéstörténetében olvasható.

Radosza Attila művei az örökkévaló pillanat dokumentumai, amelyek által mi magunk is az ősi rejtély részeseivé válunk. Egyenként pillanthatunk be a közös titokba. Leselkedhetünk a kitárulkozó világ felé.

Beavatottak lehetünk. A teremtés előtti őskozmosz vagy a teljes pusztulás utáni galaxis szemlélői. Egyszerre tárul fel a semmi és a végtelen, a kint és a bent, a fenn és a lenn. Amikor még nincsenek emberek. Amikor már nincsenek emberek. Csak a szervetlen anyagokból felépülő világűr és az éjszaka prizmáján kettétört nappalok.

Ez a kezdet és ez a vég.

(Radosza Attila tárlata a győri Városi Művészeti Múzeum Váczy Péter-gyűjteményében november 3-ig látható.)

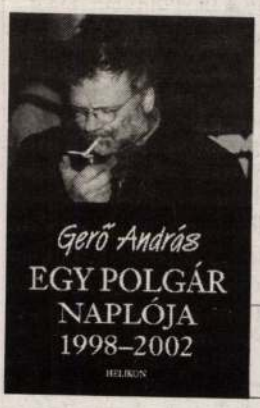

ifj. KORSÓS ANTAL
Jógászportrék
1980 Ft

Kapható a Helikon Könyvesházban
(VI., Bajcsy-Zsilinszky út 37.)
és más könyvesboltokban

GERŐ ANDRÁS
Egy polgár naplója
2480 Ft

WILHEIM ANDRÁS:

Istvánffy

Idestova jó húsz-huszonöt évvel ezelőtt, rendszeres közös ebédeléseinkkor a Fortuna sörözőben, jó barátaimmal eljátszottunk a gondolattal, hogy merő tréfából kitalálunk egy ismeretlen, zseniális komponistát, akiről korábban senki sem tudott semmit, s a zenetudomány összes lehetséges eszközeit bevetve megalkotjuk életrajzát, megírjuk műveit, vagyis megteremtjük mögéje azt a filológiai hátteret, amellyel el lehet hitetni, hogy létezett; sőt olyannyira létezett, hogy az életmű kutatható és kutatandó – oda lehet állni vele a nyársat nyelt szakma nyilvánossága elé, s mindenki el fogja majd hinni, hogy valóban: felfedeztünk valakit a magyar zenetörténet tépett múltjából – Marbot-effektus, természetesen, ám az orrok alá borsot törés nemes szándékától vezéreltetve is...

A sors fintora, hogy ezt a hamisítást meg sem kellett tenni; ott porladt az életmű székesegyházi kottatárak és hercegi levéltárak másfél századig háborítatlan polcain, feledésbe merülve, észrevétlenül. Először Bárdos Kornél nagy zenei városmonográfiáinak dokumentumai és e kötetek Vavrinecz Veronika készítette lajstromai adtak hírt egy figyelemre méltón tevékeny komponista életművének körvonalairól. Mindaddig, azonban, amíg átgondolt kutatási program nem tette lehetővé a néhány fennmaradt mű partitúrába való összeírását az énekes és hangszeres szólamokból, senki nem is sejtette, hogy Istvánffy Benedek (1733–1778) személyében jelentős magyar komponistája volt a XVIII. század zenetörténetének – e műveket közel kétszáz esztendeig senki sem hallotta s nem olvasta kottában sem (egy-egy szólamot látva ugyanis legföljebb csak sejteni lehet egy mű formátumát, képet alkotni róla aligha). Dobszay László – aki a tervezett filológiai játéknak is egyik aktivistája volt... – foglalkozott először érdemben a komponista művészetével *Magyar zenetörténet*ében – jól éreztetve már, hogy valóban újra kell írni zenei múltunk e fejezetét. Koncerten is elhangzott a kisebb művek közül jó néhány, s lemez is készült belőlük Simon Albert vezényletével, majd valamivel később két miséjét is felvették; s elkezdtek megjelenni a kották is, a *Musicalia Danubiana* sorozatában (a közelmúltban hagyta el a nyomdát a harmadik gyűjtemény); tanulmányméretű monográfia is született, Farkas Zoltán tollából. Elmondhatjuk, hogy jelenlegi ismereteink szintjén végre minden zenemű, adat, következtetett kutatási eredmény hozzáférhető a szélesebb közönség számára is, ami Istvánffy Benedek munkásságából fennmaradt.

RADOSZA ATTILA
SZÁMÍTÓGÉPGRAFIKAI KIÁLLÍTÁSA

A VÁROSI MŰVÉSZETI MÚZEUMBAN
(GYŐR, NEFELEJCS KÖZ 3.)
MEGTEKINTHETŐ FEBRUÁR 20-TÓL MÁRCIUS 22-IG,
HÉTFŐ KIVÉTELÉVEL NAPONTA 10-17 ÓRÁIG.

Február 20-án, pénteken 17 órakor:

MŰVÉSZ - KÖZÖNSÉG TALÁLKOZÓ

Vezeti:

VÁRAY LÁSZLÓ

Vendégek:

FARSANG SÁNDOR és HÚBER ANDRÁS

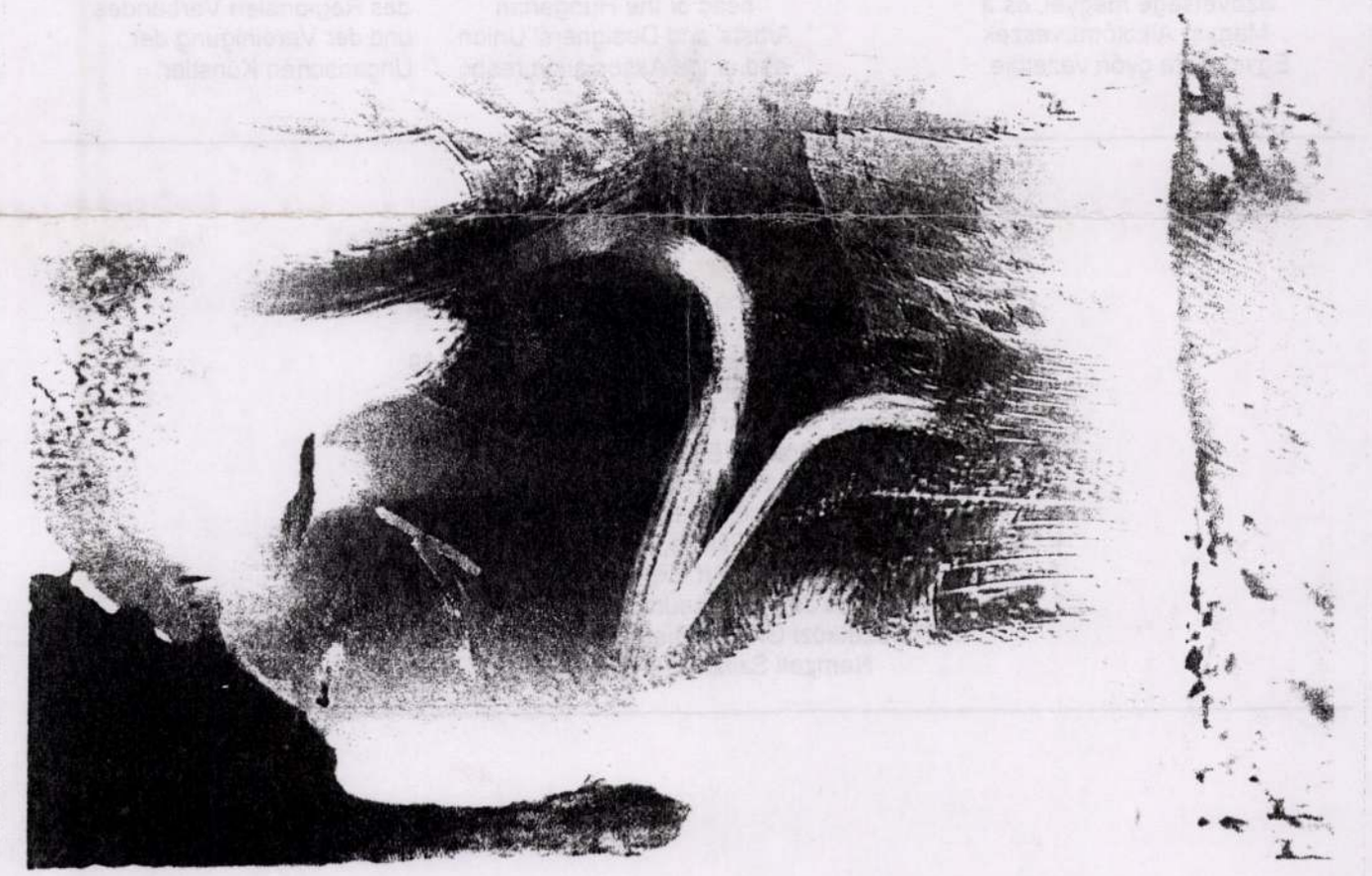

RADOSZA Attila

RADOSZA ATTILA

Győrött született.	1965	Born in Győr.	Geboren in Győr.
Tanulmányok a budapesti Képzőművészeti Főiskolán.	1983-87	Studies at the Academy of Fine Arts in Budapest.	Studien an der Akademie für bildende Kunst in Budapest.
Mesterképző.	1987-89	Master- training.	Meisterbildung.
A Győri Balett Művészeti Szakközépiskolájának igazgatóhelyettese.	199?-	Teaching at secondary school of Ballet Dance and Visual Art and at the Margit Kovács Hand Craft School in Győr.	Unterrichtet in der Kunstschule für Balett,Tanze und Visuelle Kunst und in der Margit Kovács Schule für die Handwerk.
Kondor Béla- díj.	1987	Béla Kondor Prize	Béla Kondor- Preis.
Derkovits- ösztöndij.	1989-92	Derkovits Scholarship.	Derkovits- Stipendium.
Őszi Tárlat díja, Győr.	1994	Prize of the autumn exhibiton.	Preis der Herbstausstellung in Győr.
Tagja a Magyar Képző- és Iparművészek, a Magyar Grafikusművészek Szövetségének és a Magyar Alkotóművészek Egyesületének.		Member of the Hungarian Artists' and Designers', of the Graphic Artists' Union and of the Hungarian Artists'	Mitglied des Verbandes der Ungarischen Künstlern, der Ungarischen Graphiker und der Vereinigung der
A Képző- és Iparművészek Szövetsége megyei, és a Magyar Alkotóművészek Egyesülete győri vezetője.	1992-	Association. County and city head of the Hungarian Artists' and Designers' Union and of the Association resp.	Ungarischen Künstler. Leiter des Regionalen Verbandes und der Vereinigung der Ungarischen Künstler.

KIÁLLÍTÁSOK:

Almási téri Szabadidő Központ, Budapest, 1986
Fiatal Művészek Klubja, Budapest, 1987
Országos Grafikai Biennálé, Miskolc, 1987, 1989
Megyei Tárlat, Győr, 1987, 1989
Városi Könyvtár Galéria, Győr, 1989
Alpok- Adria Grafikai Biennálé, Udine, 1989, 91
Szombathelyi Képtár, Szombathely, 1992
"Pannonia '92", Eisenstadt, Szombathely, 1992
R. Lugeck Galerie, Bécs, 1993
Budapest Art Expo, 1993
Xántus János Múzeum, Győr, 1993
II. Nemzetközi Grafikai Biennálé, Győr, 1993
Nemzeti Színház, Győr, 1995

RADOSZA

A IX. Kerületi Önkormányzat és a
Ferencvárosi Pincegaléria meghívja Önt

RADOSZA ATTILA

képzőművész kiállítására
1998. szeptember 5-én 6 órára.
Megnyitja

N. Mészáros Júlia

művészettörténész
a győri Városi Művészeti Múzeum
igazgatója.

A kiállítás megtekinthető Budapest,
IX. Mester u. 5. vasárnap és hétfő
kivételével szeptember 28-ig 10-6 óráig.

Támogatja a Nemzeti Kulturális Alap
Képzőművészeti Kollégiuma

Szeretettel várom:

Radosza A.

Internet: www.webservice.hu/art/radosza/

RADOSZA ATTILA
SZÁMÍTÓGÉPGRAFIKAI KIÁLLÍTÁSA

A VÁROSI MŰVÉSZETI MÚZEUMBAN
(GYŐR, NEFELEJCS KÖZ 3.)
MEGTEKINTHETŐ FEBRUÁR 20-TÓL MÁRCIUS 22-IG,
HÉTFŐ KIVÉTELÉVEL NAPONTA 10-17 ÓRÁIG.

Február 20-án, pénteken 17 órakor:

MŰVÉSZ - KÖZÖNSÉG TALÁLKOZÓ

Vezeti:
VÁRAY LÁSZLÓ
Vendégek:
FARSANG SÁNDOR és HÚBER ANDRÁS

RADOSZA Attila

Győrött született.	1965	Born in Győr.	Geboren in Győr.
Tanulmányok a budapesti Képzőművészeti Főiskolán.	1983-87	Studies at the Academy of Fine Arts in Budapest.	Studien an der Akademie für bildende Kunst in Budapest.
Mesterképző.	1987-89	Master- training.	Meisterbildung.
A Győri Balett Művészeti Szakközépiskolájának igazgatóhelyettese.	1997-	Teaching at secondary school of Ballet Dance and Visual Art and at the Margit Kovács Hand Craft School in Győr.	Unterrichtet in der Kunstschule für Balett,Tanze und Visuelle Kunst und in der Margit Kovács Schule für die Handwerk.
Kondor Béla- díj.	1987	Béla Kondor Prize	Béla Kondor- Preis.
Derkovits- ösztöndíj.	1989-92	Derkovits Scholarship.	Derkovits- Stipendium.
Őszi Tárlat díja, Győr.	1994	Prize of the autumn exhibiton. Member of the Hungarian Artists' and Designers', of the Graphic Artists' Union and of the Hungarian Artists' Association. County and city head of the Hungarian Artists' and Designers' Union and of the Association resp.	Preis der Herbstausstellung in Győr. Mitglied des Verbandes der Ungarischen Künstlern, der Ungarischen Graphiker und der Vereinigung der Ungarischen Künstler. Leiter des Regionalen Verbandes und der Vereinigung der Ungarischen Künstler.
Tagja a Magyar Képző- és Iparművészek, a Magyar Grafikusművészek Szövetségének és a Magyar Alkotóművészek Egyesületének.			
A Képző- és Iparművészek Szövetsége megyei, és a Magyar Alkotóművészek Egyesülete győri vezetője.	1992-		

KIÁLLÍTÁSOK:

Almási téri Szabadidő Központ, Budapest, 1986
Fiatal Művészek Klubja, Budapest, 1987
Országos Grafikai Biennálé, Miskolc, 1987, 1989
Megyei Tárlat, Győr, 1987, 1989
Városi Könyvtár Galéria, Győr, 1989
Alpok- Adria Grafikai Biennálé, Udine, 1989, 91
Szombathelyi Képtár, Szombathely, 1992
"Pannonia '92", Eisenstadt, Szombathely, 1992
R. Lugeck Galerie, Bécs, 1993
Budapest Art Expo, 1993
Xántus János Múzeum, Győr, 1993
II. Nemzetközi Grafikai Biennálé, Győr, 1993
Nemzeti Színház, Győr, 1995

VÁROSI MŰVÉSZETI MÚZEUM GYŐR

MEGHÍVÓ

A Városi Művészet Múzeum tisztelettel meghívja Önt és Családját következő programjaira:

Február 20-tól március 22-ig: **RADOSZA ATTILA** számítógépgrafikai kiállítása
Helyszín: Váczy Péter – gyűjtemény, kamaraterem (Győr, Nefelejcs köz 3.)
Megtekinthető: hétfő kivételével naponta 10-17 óráig.

Február 20., pénteken 17 óra: **MŰVÉSZ - KÖZÖNSÉG TALÁLKOZÓ**
RADOSZA ATTILA grafikusművésszel
Váray László zenetanár beszélget.
Vendég: Farsang Sándor festőművész és Húber András szobrászművész.
Helyszín: Váczy Péter-gyűjtemény (Győr, Nefelejcs köz 3.)

Február 20-tól március 22-ig : **KORTÁRS MAGYAR ÉREMMŰVÉSZET** - Válogatás a Soproni Múzeum éremanyagából
Helyszín: Városi Képtár (Esterházy-palota, Győr, Király utca 17.)
Megtekinthető: hétfő kivételével naponta 10-18 óráig.

Február 23., hétfő, 17 óra: Az ötvösség kezdetei és az ókor ötvösművészete
Az Iparművészeti Kollégium előadássorozatának programja.
Helyszín: Váczy Péter-gyűjtemény (Győr, Rákóczi. F.u.6., bejárat a Nefelejcs köz 3. felől.)

Február 26-tól április 5-ig: **SZALAY LAJOS GRAFIKAI KIÁLLÍTÁSA**
Helyszín: Városi Képtár (Esterházy-palota, Győr, Király utca 17.)
Megtekinthető: hétfő kivételével naponta 10-18 óráig.

Február 28., szombat 10.30 óra: **ZENÉS KÉPTÁRLÁTOGATÁS**
Közreműködik: SOÓS BRIGITTA, PÉTERI TIBOR és SZABÓ CSABA, a Zeneművészeti Főiskola hallgatói.
A koncertet Szalai Lajos grafikáinak bemutatása követi.

Tisztelettel várjuk Önöket programjainkra!

9022 GYŐR, RÁKÓCZI FERENC U. 6. POSTACÍM: 9002 GYŐR, PF. 693 TEL/FAX: (96) 318 141

RADOSZA Attila

1993. április 3., szombat Kisalföld. MŰVÉ

Győriek részvételével

Sikeres akció volt

A *Budapesti Tavaszi Fesztivál* egyik jelentős eseménye volt a napokban zárult – nagyszabású *képzőművészeti vásár és kiállítás*. A közép-európai művészeti seregszemlén, jelentős számban és minőségben vett részt és jelent meg a szakma. A képzőművészetet menedzselő galériák, szakemberek, üzletemberek, művészek, valamint a vásárlátogató közönség szinte hihetetlen módon megmozdult – naponta zsúfolt standok és nagy mozgás zajlott és üzletkötés.

Több mint *40 galéria* – köztük a már korábbi nyugati galériások mellett Szlovénia, Ausztria, Románia, Bulgária, Görögország is megjelent jelentős szakmai színvonalon. A magyar cégek közül kiemelhető Kulturtrade–Polieder–Leonart–Digit-Art–Intart. És a magyar design: alkalmazott grafika, animátor, bútor, csomagolás, belsőépítészet, textilterv, video, reklám, látvány, díszlet.

Radosza Attila egyik műve a budapesti bemutatón.

Budapest főpolgármesterhelyettese, *Marschall Miklós*, megnyitójában kiemelte: „szinte a galériák reneszánsza látszik".

A győri művészek bemutatkozását *Csete Zoltán* és *Csete Zoltánné* a Győri Vár-Art Galéria vezetői szervezték meg. A kiállított anyag sok szakmai elismerést hozott a galériának. Jól összeállított, színvonalas kortárs művészeti anyag volt Győrből. A résztvevő művészek: *Ézsiás István* szobrászművész, *Radosza Attila* festőművész, *Selényi Károly István* festőművész, *Tolnay Imre* grafikusművész, *Szalkai Károly* festőművész.

A galéria vezetői úgy nyilatkoztak, hogy a jelentős művészeti seregszemlén való részvétel nagyon fontos, sikeres akció volt.

Győr-Moson-Sopron Megyei
Kárrendezési Hivatal

TERMŐFÖLD-ÁRVERÉSI HIRDETMÉNY!

Az 1991. évi XXV. törvény 20. paragrafus (1) bekezdésében foglalt rendelkezés alapján Töltéstava községben az „Aranykalász" Mgtsz, Töltéstava által kijelölt termőföldterületre a második

ÁRVERÉST KITŰZÖM.

1. Az árverés helye: Töltéstava, Kultúrház.
2. Az árverés ideje: 1993. május 4., 10 óra.
3. Az árverésre kerülő nagyüzemi tábla:

Település	Táblaszám	Helyrajzi szám	Terület	Művelési ág	AK érték	Korlátozó intézkedések
Töltéstava		03/2 A-ból	13 ha 6608 m²	szántó	278,66	
Töltéstava		04/20 C,F-ből	19 ha 3756 m²	szántó	391,34	
Töltéstava	Felső táplány	012/1 A-ból	1 ha 7445 m²	szántó	40,56	
Töltéstava	Temetői dűlő	059/4 A-ból	36 ha 9484 m²	szántó	801,79	
Töltéstava		0168/A-ból	14 ha 6368 m²	szántó	376,86	
Töltéstava		0151/5 B	42 ha 5071 m²	szántó	1004,31	
Töltéstava		0160/A	1 ha 8754 m²	gyep	4,50	
Töltéstava		0160/B-ből	6 ha 1949 m²	szántó	150,10	
Töltéstava		0160/C	4653 m²	gyep	1,12	
Töltéstava		0160/D	4 ha 7057 m²	gyep	11,29	
Töltéstava		0160/G	1 ha 9879 m²	gyep	4,77	
Töltéstava	Felső táplány	016	62 ha 7286 m²	szántó	1490,47	
Töltéstava		04/44	4339 m²	szántó	12,06	04/42 04/43 04/44
Töltéstava		04/26 A	4 ha 8308 m²	szántó	134,29	
Töltéstava		04/26 B	4670 m²	gyep	1,12	
Töltéstava		04/32	2 ha 4402 m²	szántó	67,84	
Töltéstava		012/6 A	17 ha 3261 m²	szántó	491,87	
Töltéstava		012/6 B	2 ha 9532 m²	gyep	26,58	
Töltéstava		012/6 F	1 ha 9177 m²	gyep	17,26	
Töltéstava		012/6 G	2 ha 7125 m²	szántó	75,41	
Töltéstava		012/8	4417 m²	szántó	12,28	
Töltéstava	Felső táplány	020	23 ha 4109 m²	szántó	723,63	gázv. szolg. jog
Töltéstava		012/2	9254 m²	szántó	25,73	
Töltéstava	Berceli dűlő	0209 B-ből	36 ha 4482 m²	szántó	858,62	
Töltéstava	Temetői dűlő	057	17 ha 5016 m²	szántó	231,02	4-8000 63,36 AK államiból
Töltéstava	Temetői dűlő	051/4	15 ha 3087 m²	gyep	82,97	5-3333 28.91 AK államiból
Töltéstava	Temetői dűlő	068	14 ha 3605 m²	gyep	74,07	
Töltéstava	Söptér puszta	0185/A	1 ha 3020 m²	gyep	3,12	
Töltéstava	Söptér puszta	0185/B	16 ha 4330 m²	szántó	412,88	
Töltéstava	Berceli dűlő	0190/A	109 ha 9241 m²	szántó	2764,83	

Az árverést megelőzően egyezségi kísérletben van helye, amely 1000,– Ft/AK alapulvételével közvetlen földtulajdon szerzéséhez vezethet.

Radoszályevics Lajos M.D.K.

B p. "Ybl Miklós" Ifjuségi Park épitésvezetője

Tervező épitész:Pázmándi Margit, Kéry Zoltán

Tervezés ideje:1962 i. kivitelezés :1962 III-VI. 20.

repr.

Magyar Építőművészet 1962 /6. 16-18.l.

Rádóczi Lőrinc

ötvösinas

Szombathely

1660.

l.

Horváth Tibor

30. l.

M.D.K.

Frano Radov, kőfaragó (zárai)

Valószínűleg Budán is dolgozott Mátyás király udvarában.

Cvito Fisković: Magyarország és Dalmácia művészeti kapcsolatai a középkorban és a reneszánsz idején

Művészettörténeti Értesitő, Bp.1967.XVI.évf. 2.sz.

98. old.

M.D.K

RADOVAN György

1923-ban Nagybánya a Szabadiskola tagja

Réti: Nagybánya ... 335.l

M. D. K.

RADOVAN György

1922-ben Nagybányán a Szabadiskola tagja

Réti: Nagybánya.... Bp. 1954 335.l.

Radovano XIII. 17

a trani székesegyház

kapujának stilusa hasonló a Eva-

és magyarnak beli magyar stilus-

a templom- hoz. (Jáák). Valószínu-

nak is leg egy ideig

fenti lasd Magyarországon

volt az Duran dolgozott.

építése és

123. l.

Radványi ?

Budapest, 1908. IX p

Mélyen tisztelt klöadó Úr

Hazaérkezve fogadtam a ce
nyeszegi kiküldetésre vona
kosó nagybecsü átiratát
a tiszteletteljesen jelentes
hogy Dr. Pozsta Béla tana
úrral abban állapodtu

Radovano, Maestro.

A trani székesegyház oroszlános főkapuját 1240-ben faragta Maestro R., ~~[illegible]~~ kiben neve alapján (Radvány?) magyar mestert sejthetünk-

irod

Berkes László: Dalmát – magyar kultúrhatások. Délvidéki Szemle 1944. 5. sz. 225. l.

Budinis: Gli artisti in Ungheria. L'opera del genio italiano ell'estero. Roma 1936. 19.

Fa, mag. 28·8 cm.

OSZTRÁK FESTŐ, XVIII. száza

Ábrahám és az angyalok

Izsák és Rebeka

Fa, olaj, egyenkint 45×60 cm.
Maszlaghy II., 164 és 165. sz

OSZTRÁK FESTŐ, XVIII. száza

Magdolna

Fa, olaj, 18×13 cm.

Szent Jeromos

Fa, olaj, 18×13 cm.

OSZTRÁK FESTŐ, XVIII. száza

Jézus meggyógyítja a beteg asszonyt

Jézus az írástudók közt

Fa, olaj, egyenkint 26×32 cm.
Maszlaghy: Az esztergomi érse
Magyar Sion, VII., 1876., 116

OSZTRÁK FESTŐ, XVIII. száza

Kronos

Réz, olaj, 30×22 cm.

OSZTRÁK FESTŐ, XVIII. száza

Mária Terézia

Vászon, olaj, 90×74 cm.
Maszlaghy II., 473. szám.

Radovano

nobrán

Budinés

19. l.

Budapest, 1918. okt. 15.

V. Nádor-utca 25. Tőzsdepalota.

ef m.kir. vasgyári főnök urnak

várfelügyelő,

Vajdahunyad.

tesiteni, hogy küldtünk b. címére

megbizásából, a vajdahunyadi vár

n

Radovano Mastro
(Radvány?)
kőfarajó
l.
Gerevich románkoriemlé
27. l.

technikája	mérete m-ben		pénz-nem
	mag.	szél.	

zó	cime és leirása

Radovanus

Kőfaragó 1240.

l.

Díval Magyarmüveml.

Vesztes M. Rocchitót 1894
28 kr.) — Elsőrömoltatott 1895:
elsőrömolósta mérve l. az 54
1894: x.20-án Sokay J., d
to Gy. a vesztes hirajánlm

...isse
...zadig balra fordulva. Jézus ~~ki~~ anyjának bal
... ~~meg~~fogja, előre hajolik és megoldja (a balra térdelő és
...átort, a kinek fejére a Madonna jobb kezét tette,
...ét dicsfény vesci körül. Az előbbinek öltözete
...ha; az utóbbié pedig piros köntös, szűk ujakkal,
...ikos szegélylyel. ~~Végre~~ A donator ~~fején~~ kendőt,
~~szükujú~~ magas ruhát visel.

...méretei 69: 32.5 cm
Ára 67 frt 28 kr.

65.

Radovanus

dalmát mester

1240..

tranidóm

~~[illegible]~~ lásd

Bzsolt II. 535 l.

..... nevü munkás igazolta

.....

a művezető aláírása.

vezem:

.....

y helyettesének
sa.

Endrényi Imre, Szeged.

Radvanus

szobrász

Trau (Dalmácia) műépítmé-
nyei között első helyen áll a 3
hajós boltozatos román stylu-
székesegyház. Részletei közülar
előcsarnok a különösen a dom-
bormüvektől borított portale
tünik ki, nagyobbe a monarchia
e nemű legszebb emlékeinek.
Rajta megtaláljuk müvészé-
nek Radvanus-nak nevét
az 1240 ik évszamot.

Sz

77. C

Radovanov Mátyás l.
Alegreti M.

Radovano (Mantova)

scultore

l.

Brindisi 19. l.

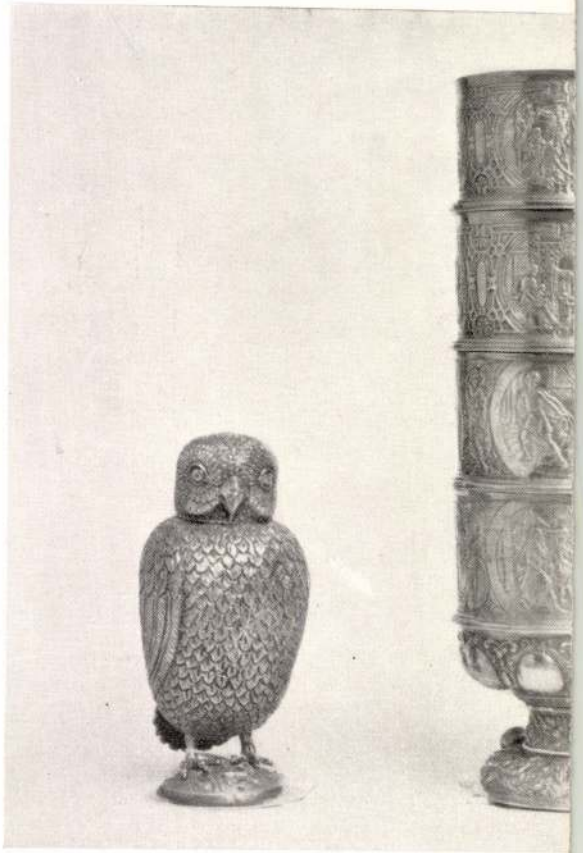

801

922

Radovanus

dalmát Esperagó

1240.

lásd okv

Dívald 1927

43 l.

Telefon 688.	**SZEGED DÉLVIDÉKI ÁLTALÁNOS FOGYASZTÁSI SZÖVETKEZET** **SZEGED, Tisza Lajos-körút 71. szám.**	Telefon 688.

SZEGED, 191 3 március hó 6

JEGYZÉK.

Nagy Szentiványi Gyula úrnak

Helyben.

1912-ben	Kérü számla októberig	K 180 55

Šarka Radova

Madár-ház
/porcelán, 20 cm /

P.Szücs Julia: A kellemetlenné vált kellemes. Művészet, 1978. november/ 10.oldal.

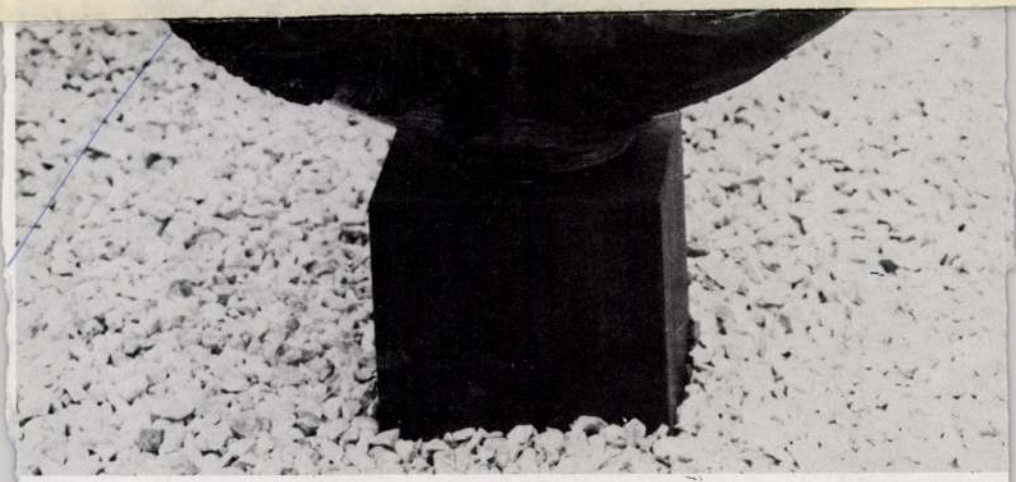

echnika realitásait. Álpompájuk – Staindl esetében –, álpátoszuk az, ami gyanakvást elt. Milyen sivárnak kell lenni annak a be- onfalnak, mennyi kikoplalt unalommal kell

rendelkező porcelánfestőkből is keve lenne, ha komolyabb ipari bázis és fo pen magasabb ízléskultúra húzódna n

Š.RADOVAN

Nincs olyan szentendrei festő, aki ha a várost ábrázolja, ne festené meg a Tanácsháza homlokzatát, ami szintén nagyon jellemző forma Szentendrén.

- A régi város müemlékeit leginkább a közlekedés fenyegeti. Abban az időben, amikor a város mai formája kialakult, a forgalom még nem okozott gondot, inkább csak kellemes, élénkitő

Rádori Pipyska, tervezőt ejtőn

1977. VIII. 19. 20.01 TV, 2. műsor – Vné –
Szentendre, a szeretett város

elem volt. A régi város utcái alkalmatlanok a megnövekedett forgalom lebonyolitására. Az utak szélesitésének igénye kivánta meg a város rendezését, amelynek egyik fontos eleme, elve az, hogy a bontást igyekszik elkerülni. A városrendező Budapestről érkezett. Rádovi Piroska, tervező-épitész.

- Szentendre városrendezési tervei készitésénél, éppúgy mint minden más város esetében elsősorban az ittélő lakosság, tehát az ittélő emberek érdekeit tartjuk szem előtt. De miután ebben a városban nemcsak állandó lakosok élnek a maguk megszokott, otthonos körülményeik között, hanem Budapestről igen sokan, a lakosság számát, az ittélő lakosság számát majdnem meghaladó nagyságrendben jönnek ide nyaralni emberek, az ő szempöntjaikat is figyelembe kell venni minden olyan müszaki létesitmény tervezésénél, amely az ő életüket is befolyásolja.

- A városképben fontos szerepe van a Dunának. Szentendre a Dunára támaszkodik. A parti közlekedés azonban, amelyet a Duna-kanyar forgalma is terhel, annyira megélénkült, hogy a várost elválasztja saját folyójától. A müemlékvédő tervező, az öreg Szentendre egységét a belső városmag határának kijelölésével igyekszik megőrizni, ezzel a legértékesebb részt megóvja attól, hogy utakkal szabdalják szét. Még a terv előkészitése előtt szenvedélyes vita volt a közlekedési szakemeberek és a városrendezők között.

- Nevezetesen most épül egy új, városközpontot elkerülő út, amelyet korábban közlekedési szakemeberek a Duna-parton kivántak volna szélesiteni és vezetni és ezáltal az egész városközpont szerkezet szétrobbant volna. Most, eléggé kompromisszumos megoldással ezt utat, a belső, legértékesebb történeti városmagot elkerülve, javasoljuk megépiteni és ezáltal az ittélők közlekedési, valamint mindennapi életigényeiken jelentősen fogunk tudni segiteni, viszont olyan áldozatok fognak bekövetkezni, amelyek a városközponthoz csatlakozó, festői, kis, alacsony beépitésü tömbök megszünését jelentené, s fogja jelenteni.

- A müvészek, akik ett élnek, a várost magukénak érzik. Szeretnék a házakat jelenlegi formájukban őrizni. Vitatársuk az épitész. Ő itéli meg, hogy az átépitett házaknak melyik formáját kell helyreállitani, mit kell megőrzni és mit kell bontani. Igy sok épitményt, amelyek a lakók ragasztottak a házakhoz, el kell távolitani. Szentendre mindig szeretettel fogadta a müvészeket, otthont és mütermet adott nekik. Most hallgatnia kell rájuk. Tizenötezer lakosa között hatvan müvész él.

/ Zene /

/ Zajok /

- A régi várost azok a müvészek féltik legjobban, akik maguk nem laknak történelmi levegőt árasztó házakban. A régi Szentendre szélére épült új müvésztelep jól tervezett, modern településs. A városnak ezt a helyét nyugodtan nevezhetjük az " örködő szem " városrészének. Szentendre legszebb részei a dombok, a lankás begyoldalak, ahonnan csodálatos kilátás nyilik a tájra, de ez a páratlanul szép vidék nyári hétvégeken szinte elviselhetetlenül szüknek tünik azok számára, akik szabadidejüket töltik itt. Alig húsz esztendővel ezelőtt ezeken a lejtőkön barackosok és szőlőskertek virultak, a termésből bort és pálinkát készitettek, de kistermelői munka helyébe lépő új termelési módszer nem tudott mit kezdeni ezekkel az alkalmatlan területekkel. A városrendezés figyelmét is elkerülte, igy született meg a szabadon, kuszán és tervszerütlenül kialakitott szép kilátás városrész. Az egykori szőlő-és gyümölcstermesztés emléke az a sok pince, amely a lombok belsejében megmaradt, például a Szamárhegyen. Ezek üresen állnak és pusztulnak.

/ Zene /

Az üreges dombokban szinte megoldhatatlanul nehéz probléma a viz elvezetése, de azt sem lehet hagyni, hogy a pincék egy napon beomoljanak, hogy a domb egy része összeroskadjon.

/ Zörejek /

A csaknem száz borospincéből csak néhányat hasznositanak. Az egyikben virágzó kisgazdaság van. Gomba terem benne. Egy másik pincében kocsmát rendeztek be.

Nehéz dolguk van a város gazdáinak, bármilyen körültekintéssel is közeledneк a témához. A felújitásra kerülő házak lakóinak nehéz megmagyarázni, hogy a korszerü helyreállitás szellemében nyúlnak hozzá a régihez, hiszen az épület igazi arcát akarjék kibontani a sokféle átépités alól.

/ Ének /

A város legszebb pontja a főtér, ahol éppen a La Mancha lovagja cimü musical próbái folynak. A próbákon gyakori vendég Szakonyi Károly.

/ Részlet a darabból /

- Nekünk természetesen mint másoknak voltak barátaink és vannak barátaink, akikhez az ember elszaladt, meghivta őket vagy elment hozzájuk, dehát az kevés és nem ugyanaz, mint amire egy kisvárosi közösségben az ember szeretne élni és amikor ide kijöttünk, kiderült, hogy valóban itt őriz valamit az a táj, a szomszédok, idegenek természetes kapcsolódása.

- Fontosabb tevékenységünk tulajdonképpen a városközpont részletes rendezési terv, részletes tervével kapcsolatosan bonyolodott, ahol is az érdekek analizálása még konkrétabbá kellett, hogy váljék. Egyrészt azért, mert az ittélő lakosság mindennapi élete erősen összeütközik a város, a védendő város épületeinek, úthálózatának érdekeivel. Ez az érdekösszeütközés az ellátottság tekintetében jelentkezik elsősorban és abban, hogy a jövendő város épületei a mai értelemben vett lakásigényeit, funkcionális igényeit nem elégitik ki.

- Az ujjáépitett házak közül a legnagyobbakat a közösség számára hasnositják. Galériákra, múzeumokra, klubokra van szükség az aktiv kultúrális életet élő városban. A többemeletes házak földszintjén üzleteket, éttermeket lehet berendezni, a régiségboltok is fontosak a turisták számára. Ezek is helyet kaphatnak egy felújitott, régi épületben. Egy-egy régi épület homlokzati kutatásakor több épitési szakaszt is felfedeznek. Ilyenkor az épitész dönti el, hogy melyik maradványt tartja értékesnek, melyiket őrzi meg. A kiegészitás világosan elválik az eredetitől. Az új technológia új anyagokat és új eszközöket használ. A történelmi városrészeket teljes egészében megőrzik. Az állami tulajdonban lévő épületekkel nincs probléma, de a kisebb házak magántulajdonban vannak és ezekkel sok a gond. A tulajdonosnak általában nincs elég pénze a felújitásra. A külső tatarozást kölcsönből elvégeztetni, de a belső tér rendbehozatalára már nem lehet kötelezni. A müemléki házak új funkcióját sem könnyü megtalálni. A vendéglátó iparnak

nem fizetődik ki a kis egységek fenntartása, márpedig ezekben a kis házakban csak intim méretü helyiségeket lehet kialakitani. Viszont ha sem üzlet, sem más szolgáltatás nem kap helyet a belső városmagban, nehezebb lesz az ottlakók élete. A védett terület kihalt rezervátummá válik. Bizonyára e megfontolás alapján terveztek élelmiszerüzletet annak a most helyreállitott müemléképületnek a földszintjére is.

/ zörejek /

Az öreg kockakövek kiszabadultak az aszfalt alól, az utca visszakapja eredeti formáját. Védelem az eredeti utcaszerkezetre, városképre és müemlékre egyformán vonatkozik. És mi történik a többi városrészben, ahol kevesebb a történelmi emlék? Ott is megszabják a beépités formáit, a magasságot és az arányokat, a régihez igazitják. Az új müvelődési ház tervezője Hoffer Miklós mondja:

- Történelmi városban, müemléki környezetben tervezni tulajdonképpen azt mondhatnám, hogy egy nagyszerü kényszert jelent a tervezőnek, hiszen itt alkalmazkodni kell a milliöhöz. Például abban a városban, Szentendrén, amelyik talán egyike az utolsó városainknak, ahol még olyan harmonikus együttesben megmaradt a régi, az épitészek, az épitésznek, aki ma épit és ma tervez itt, feltétlenül egy visszahúzottabb, másodrendü szerepet kell vállalnia. Ez nem jelenti azt, hogy az épület a karakteréről lemondjon. Tulajdonképpen Szentendrén az épületek csodálatos festői együttese mellett a sziluett egy kiemelkedő, nagy érték. Hát hogyha magunk elé idézzük azt a városképet, amit Szentendrén fogad bennünket, a tornyoknak a festői sziluettje, mögötte a kis, apró házakból törpölt konturú, régi város, abban egy mai épület az feltétlenül úgy illeszkedik harmonikusan, hogyha horizontális jellegü marad. Alacsony marad. Nem volna szabad itt egy olyan magas épületet épiteni, ami konkurál ezekkel a régi épületekkel.

/ Zene /

- Szentendre növekszik. Az egyik végében van a lakótelep, 21 kilométerre a fővárostól, amelyet akár budapestinek is lehetne nevezni. Ez sokat enyhit a lakásgondokon. A legelfogultabb szakember is elismeri, hogy hibátlan müemléki együttes aligha lehet Szentendréből csinálni. A müvészek városa viszont az épületeken belül is élményt kinál, mint például a Czóbel-múzeumban, a Templom téren.

/ Zene /

Meg kell őrizni és fel kell újitani a régi épületeket, de a bontást nagyon meg kell gondolni. Ha majd végképp elkerülhetet-

lenné válik, végezze el ezt a munkát a következő generáció.

/ Zene /

Szent András apostol lett. Innen a település neve: Szentendre. .....aligha változott Endrére, ha a csatát vesztett szerbek, akik a városba menekültek nem nevezik el Szvetij Ondrejnek. A törökök elpusztították a várost. Az életben maradottak és a később idetelepült magyarok őrizték meg a Szentendre nevet.

- Szentendre, a szeretett város című filmünket látták kedves hallgatóink.

Radovanus mester, nobrán

II. D. K.

A Fran-i katedrális főbejáratát faragta (12. n.)

K. Divald: Old Hungarian Art. London 1931. 57.

apparve una vena di inusitato fuoco. Poi rise.

Se Martino Kazal si era pentito, non lo so, sapevo soltanto che era stato fidanzato della nonna quand'era ancora ragazza. Ne facevano spesso il nome, perchè era stato «celebre» ai suoi tempi. Aveva considerato troppo esiguo per lui il mondo, e tanto aveva voluto allargarlo con la sua mazza intorno a sè che alla fine i gendarmi glielo resero veramente stretto stretto. Venne impiccato a Czegléd nel '61. Evidentemente mia nonna allo specchio, tutta agghindata, stava conversando con quella bella macchia di Martino Kazal. La vedevo bene allo specchio guardarmi coi suoi occhietti gialli e imbambolati. Il naso lungo e secco si staccava dal volto come un gancio al disopra della bocca sdentata...

Qualcuno da fuori bussò all'ultima finestra, poi gridò:

— C'è qualcuno in casa?

La nonna alzò gli occhi. Piegò la piccola, secca e puntuta testa da un lato come l'anitra quando scruta il cielo, fece un gesto di impazienza col braccio poggiato sul fianco, poi mormorò a voce bassissima:

— Sei venuto, Martino Kazal... Lo sapevo che saresti venuto a prendermi un giorno...

Ebbe un singhiozzo forte e profondo, poi girando su sè stessa, cadde con un rombo sulla terra nuda del pavimento.

La porta si aperse ed entrò Jóska, il conciapentole. *a. b.*

Cornelio Budinis: *Gli artisti italiani in Ungheria.* — Pubblicazione de «L'Opera del Genio Italiano all'Estero». I[a] Serie, con prefazione di Valerio Mariani. Roma, 1936/XIV, pag. 190. Tav. CLXXXIII.

Fra i fattori e gli influssi dell'arte in Ungheria, il campo più vasto e fecondo è certamente quello tenuto dagli artisti italiani. In ogni periodo della vita artistica ungherese riscontriamo l'influsso dell'arte italiana, sia attraverso artisti italiani già identificati dai documenti, sia nella concezione artistica dei monumenti, i cui ideatori ed esecutori sono ancora da scoprire negli archivi. Non dobbiamo però dimenticare che esiste un'arte antica ungherese, riflesso di uno specifico senso artistico, la quale raccoglie nelle varie epoche l'influsso artistico italiano con più o meno spiccata intensità, secondo che in quella data epoca le direzioni delle tendenze artistiche vadano di pari passo, si rintegrino o siano digradanti. Così è differente anche la sorte dei numerosissimi artisti italiani che lavorarono in Ungheria. Tutta una vasta letteratura — quasi tutta in lingua magiara — studia l'attività degli artisti italiani in Ungheria; ed il Budinis non ha avuto altra mira che di riunire in un grosso volume l'opera di questi artisti più o meno conosciuti.

Il lavoro del Budinis non è completo e neanche perfetto. Mancano gli ultimi tocchi, i definitivi rifacimenti che la sua morte precoce gli impedì di apportarvi. Abbiamo l'impressione di un'opera ideata in più grandi e profonde dimensioni, interrotta, e poi terminata alla lesta. Questo fatto risulta anche dalla Nota bibliografica aggiunta al volume, dove mancano non soltanto le più recenti pubblicazioni, ma anche quelle già antiche ed indispensabili per la conoscenza dell'arte in Ungheria.

D'altra parte pare che l'autore abbia avuto l'intenzione — come risulta chiaramente anche dal titolo del libro — di dimostrare ed illustrare la vasta attività artistica degli artisti italiani rintracciabili nei documenti, di raccogliere lessicograficamente tutti i dati pubblicati fin'ora e riferentisi ad italiani; mentre la penetrazione e la diffusione dello spirito artistico italiano, i risultati degli influssi diretti o magari indiretti, non lo interessano; ed in questo egli è stato forse influenzato anche dai limiti imposti al volume, il quale, tuttavia, è diventato un grosso volume imponente.

Tutto ciò vuol dire che il Budinis non potè ancora arrivare alla sintesi degli influssi diretti ed indiretti dell'arte italiana su quella d'Ungheria, ma si è dovuto accontentare di rac-

proprie impressioni di vita. Ogni capitolo del volume, ogni immagine del libro scopre nuovi orizzonti : entriamo in un mondo che nessun altro libro riuscirà mai a farci conoscere. Si spalanca innanzi a noi una porta che non solo potevamo tranquillamente considerare chiusa in eterno per la civiltà intesa in senso moderno, ma che, nella sua ermeticità, non poteva nemmeno destare la nostra curiosità, dato che tutt'al più, si poteva pensare, nascondeva una vita grigia di squallore e di miseria, non certo interessante per l'uomo corrotto dalla vita della capitale. Con Lajos Kádár invece conosciamo uno scrittore nel senso più profondo della parola : uno scrittore, il quale forse non è conscio della potenza dei quadri che descrive, della vastità delle visioni che sgorgano dalla sua penna, della lirica pura che distribuisce per la salvezza dell'umanità che con lui riuscirà a prender contatto. E' inutile voler riassumere il contenuto del romanzo : è la storia del povero pastore del Bassopiano ungherese che vive la sua vita tra le miserie e le gioie, tra le superstizioni e le credenze del suo mondo, per essere poi trascinato dalla guerra in Russia, ove diventa minatore : poi ritorna in patria e riprende il mestiere del pastore, con gli occhi rivolti un'altra volta all'ossessionante pianura che non conosce pietà e che allo sguardo fiso e storno dell'uomo risponde con lo sguardo fiso e storno del proprio orizzonte. Null'altro. Ma forse mai come dinanzi a questo romanzo abbiamo sentito tutta la tragicità di quello che significa «scrivere in ungherese». Quando e come l'Europa potrà venire a contatto con uno scrittore del tipo di Lajos Kádár? Perchè, ne siamo convinti, l'Europa e la sua letteratura ne guadagnerebbero : nel romanzo di Kádár la letteratura di tutti i tempi si rinnova, riappare vista attraverso l'acqua limpida e cristallina di un ruscello di montagna per ridiventare una fonte cui potrebbero abbeverarsi intere generazioni avvenire. Ripetiamo : ci troviamo di fronte ad un miracolo. Siamo tentati di tradurre un breve brano del romanzo, convinti che, naturalmente, non riusciremo neppur lontanamente a ridare l'essenza dell'originale, scritto nella lingua genuina dei pastori del Bassopiano. Ma l'atmosfera stessa in cui si svolge l'episodio del romanzo che scegliamo è di tale potenza nella sua semplicità che speriamo di dare ai lettori se non altro l'impressione delle altezze che il Kádár riesce a raggiungere :

Sopraggiunse l'estate. Come tutti gli anni venni preso dai brividi freddi. Avevo assorbito fin da bambino il malanno coi vapori del padule vicino. Ero diventato pelle ed ossa: avevo appena la forza di camminare. Eravamo in due a casa, io e la nonna, entrambi malati. I fratelli e la madre stavano zappando in qualche terra lontana. Il babbo e mio fratello Paolo si curavano dei cani, dal padrone. Mia madre m'aveva detto che se avessi avuto la forza di alzarmi avrei dovuto badare a che l'abbeveratoio del pollame fosse pieno d'acqua: se fosse stato vuoto, avrei dovuto riempirlo.

Una sera, con le labbra avvizzite dalla febbre, stavo disteso sul materasso in un angolo buio della capanna: d'un tratto vedo mia nonna che si alza lenta dalla tana in cui si era distesa e si pone a sedere sul suo vecchio trono, sul banco accanto al focolare, annidandovisi. Mi sembrava che stesse meglio, perchè aveva preso ad ordinare in testa il fazzoletto con tutta leggerezza.

Poi d'improvviso, con un'abilità che era tutta una smentita alla sua tarda età, si inginocchiò sulla nuda terra del pavimento e trasse dal cassetto di una sua vecchia cassapanca uno scialle di seta, ridotto a cencio dal tempo e dall'umidità. Lo pose a mo' di piramide sul capo e sembrò volare verso lo specchio.

— Ehj! Piroska, Piroska . . . Ricordi ancora? — chiese a sè stessa mia nonna e mettendo le mani sui fianchi prese a pavoneggiarsi dondolando innanzi allo specchio. — Lo so, lo so che te ne sei pentito: lo so che sei pentito, Martino Kazal, di avermi abbandonata! . . . — e nella sua voce incolore

cogliere il materiale in grandi linee, di pubblicarlo con numerosissime belle illustrazioni e renderlo così accessibile al pubblico italiano e straniero, e di dare nello stesso tempo incitamento a più approfondite ricerche per le quali questo libro servirà da ottimo punto di partenza e da utile manuale di consultazione.

Nei primordi dell'arte medioevale in Ungheria e soprattutto nelle piante delle prime basiliche fondate da Santo Stefano, e costruite per la maggior parte nel sec. XI, il Budinis rileva con giusta acutezza il semplice e puro tipo lombardo, ma riconosce dappertutto lo scalpello di maestri comacini o stranieri, affermando «che in tutta la costruzione di questo periodo va ricercata a priori l'opera di stranieri, perchè gli Ungheresi, nomadi fino a poco tempo prima ed appena entrati nella cerchia dei popoli cristiani, non avevano ancora alcuna tradizione di arte monumentale . . .» Egli dimentica così che gli Ungheresi di allora si erano domiciliati in Ungheria press'a poco da due secoli e che nella decorazione delle prime cattedrali appaiono motivi i quali non si possono spiegare che con l'intervento e la collaborazione di maestri o di aiuti ungheresi — e qui pensiamo prima di tutto ai frammenti di scultura della cattedrale di Veszprém che risalgono ai primi decenni del sec. XI. Attraverso questo punto di vista possiamo capire come al Budinis sfuggano nei bassorilievi della cattedrale di Pécs (Cinquechiese), eseguiti verso la metà del sec. XII, i caratteri stilistici prettamente ungheresi, e che egli basatosi su analogie italiane soprattutto iconografiche (Modena, Duomo), neghi la possibilità della collaborazione di artisti ungheresi, confondendo la derivazione stilistica con l'esecuzione tecnica, che naturalmente è più rozza del modello originale. Ancora più lontane reminiscenze si palesano nelle sculture della chiesa benedettina di Ják (metà del sec. XIII), capolavori di quella bottega ungherese che — dopo aver fuso in uno stile proprio le varie correnti stilistiche italiane ungheresi, dalmate e germaniche — portò la sua attività, fra altre città anche a Vienna. Si deve tener presente che l'Ungheria in quell'epoca era la più grande potenza politica e culturale in tutta l'Europa centrale, quando l'Austria non era ancora che una marca di confine, e quando nella Dalmazia, allora provincia dell'Ungheria, lavoravano ben numerosi maestri ungheresi, come, p. e., Maestro Radovano (Radvány o Radványi) al duomo di Trau.

Con l'avvento al trono d'Ungheria della dinastia degli Angioini i rapporti artistici italo—ungheresi vanno sempre allargandosi. Tutto il regno di Lodovico il Grande è un rifiorire delle forme italiane che vanno affermandosi ancora meglio sotto il lungo regno di Sigismondo, cioè nella prima metà del '400. Fin qui risalgono i primordi della Rinascenza in Ungheria che di solito e generalizzando, viene identificata nella persona di Mattia Corvino, e nella cultura eminentemente umanistica della sua corte. Oltre ai numerosissimi codici miniati della Biblioteca Corvina, in gran parte opera di artisti italiani — quei pochi avanzi di architettura e di scultura che conosciamo di quell'epoca, provengono nella maggior parte dalla reggia di Buda, illustrando così la limitata sfera della penetrazione del Rinascimento in Ungheria durante quell'epoca.

Il vero Rinascimento non fiorisce da noi che dopo la morte di questo re, quando ad Esztergom (Strigonia), a Pécs, a Vác, a Siklós, a Gyulafehérvár (Albagiulia), a Kolozsvár e così via dicendo, troviamo non solo frammenti di un unico edificio, ma ben conservate grandi costruzioni di ispirazione italiana. È un gran merito del Budinis di aver trasferito il Rinascimento ungherese dall'epoca di Mattia Corvino al sec. XVI, appoggiandosi in questo sulla testimonianza precisa dei monumenti stessi. Il Rinascimento perdurò in Ungheria sino al sec. XVII assumendo questa volta caratteri già schiettamente ungheresi; ma questo fatto non riferendosi più

Corvina-Rassegna Italo-Ungherese. Marzo 1938. Nuova serie. N° 3.

all'opera di artisti italiani all'estero, non potè troppo interessare l'autore.

Un'altra giusta osservazione del Budinis è che il barocco ungherese è presente già nel seicento e non soltanto nell'arte di seconda mano del settecento, malgrado le tendenze delle nuove ricerche ungheresi. I monumenti e le opere d'arte di Nagyszombat (Tirnavia), Lorettom, Kassa, Eperjes, Boldogasszonyfalva, Nyitra, ecc., sono molto più originali ed artistiche che le costruzioni settecentesche del territorio che nel seicento era ancora occupato dai turchi. Anche la collaborazione degl'italiani è artisticamente maggiore e più elevata nel seicento, mentre nel settecento predomina solo il loro numero, col sopravvento dell'arte monarchica di Vienna.

Liberatasi dal fascino della corte viennese nel periodo del neoclassicismo l'arte ungherese ritrova i suoi tradizionali e diretti rapporti con l'Italia. Nella costruzione e nella decorazione delle grandi cattedrali di Strigonia e di Agria (Eger), si affermano nuovamente architetti, scultori e pittori italiani.

Passando così in rivista la sorte e le opere degli artisti italiani in Ungheria, e considerando la diffusione del genio artistico italiano, si può concludere che nelle fasi più felici della nostra storia tanto politica quanto artistico-culturale, furono le ispirazioni e i modelli italiani ad animare gli scalpelli e i pennelli degli artisti ungheresi. E questo tradizionale rapporto artistico non è un fenomeno storico sorpassato, perchè continua ad agire anche nel presente, ed il genio artistico italiano feconda l'attività della moderna scuola formatasi nell'Accademia d'Ungheria a Roma.

Ladislao Pálinkás

Atti del convegno italo-ungherese di studi sullo stato Fascista. In 8°, pp. 450.

È uscito con questo titolo, quale volume XXVI delle pubblicazioni dell'Istituto di Diritto Internazionale della R. Università di Pécs (dirette dal prof. Francesco Faluhelyi), il rendiconto del convegno scientifico organizzato nel 1934 che ha avuto — come dichiarò nella prefazione al volume S. E. Giuseppe Bottai — una importanza di duplice aspetto. «Nel primo aspetto (il convegno) conferma il desiderio di intendersi sempre più profondamente di due popoli amici; nel secondo, porta al di là dei confini, sul terreno severo e sereno della discussione puramente scientifica, la dimostrazione della solidità e dei valori sociali e civili dello Stato Fascista, conquista anticipatrice di epoca nuova». La pubblicazione è bilingue, per cui non mancherà di interesse riportare l'indice delle conferenze pronunciate, omettendo tuttavia i discorsi inaugurali e di saluto: Anselmo Anselmi: Funzionamento dei Sindacati; La Magistratura del Lavoro; La potestà normativa del Consiglio Nazionale delle Corporazioni. Filippo Carli: Principi generali dell'economia corporativa; La politica economica corporativa; Le crisi economiche e il sistema corporativo. — Arnaldo Volpicelli: Natura e universalità giuridica della Corporazione; Individuo e Stato nella concezione corporativa. Carlo Balás de Sipek: Nuove vie della politica sociale; Stefano Varga: L'importanza economica del Fascismo per l'estero. — Prof. Francesco Faluhelyi: L'importanza del Fascismo nel diritto internazionale. Se questa prima parte del volume offre allo studioso le basi necessarie ad una indagine scientifica del Fascismo, alla seconda parte, più movimentata perchè contiene tutte le domande, le risposte e controrisposte pronunciate nel corso delle discussioni, dovrà rifarsi chiunque voglia valutare, dal punto di vista ungherese, le realizzazioni del Fascismo nel campo giuridico, economico e culturale. Che dalle discussioni sia sorto un panorama completo, che i singoli problemi siano stati trattati veramente da ogni lato, di ciò ognuno può avere la sicurezza solo se scorre l'elenco di coloro che hanno

A restaurátor művészek
meghívják Önt
az 1998. augusztus 13-án 17 órakor
a Vigadó Galériában megnyíló
csoportos kiállításukra
Cím: Budapest V., Vigadó tér 2.

RADOVICS KRISZTINA

A kiállítást megnyitja: dr. Eisler János művészettörténész

Közreműködik az Erkel Ferenc Kamarazenekar

A kiállítás augusztus 30-ig tekinthető meg

Nyitvatartási idő: hétfő kivételével naponta 10-18 óráig

ifj. Bíró László
Budai Sándor
Csanda Jenő
Dabrónaki Béla
Hernády Szilvia
Jeney Zoltán
Juhász Györgyi
Laurentzy Mária
Marjai Zoltán
Menráth Péter
Radovics Krisztina
Szalay György

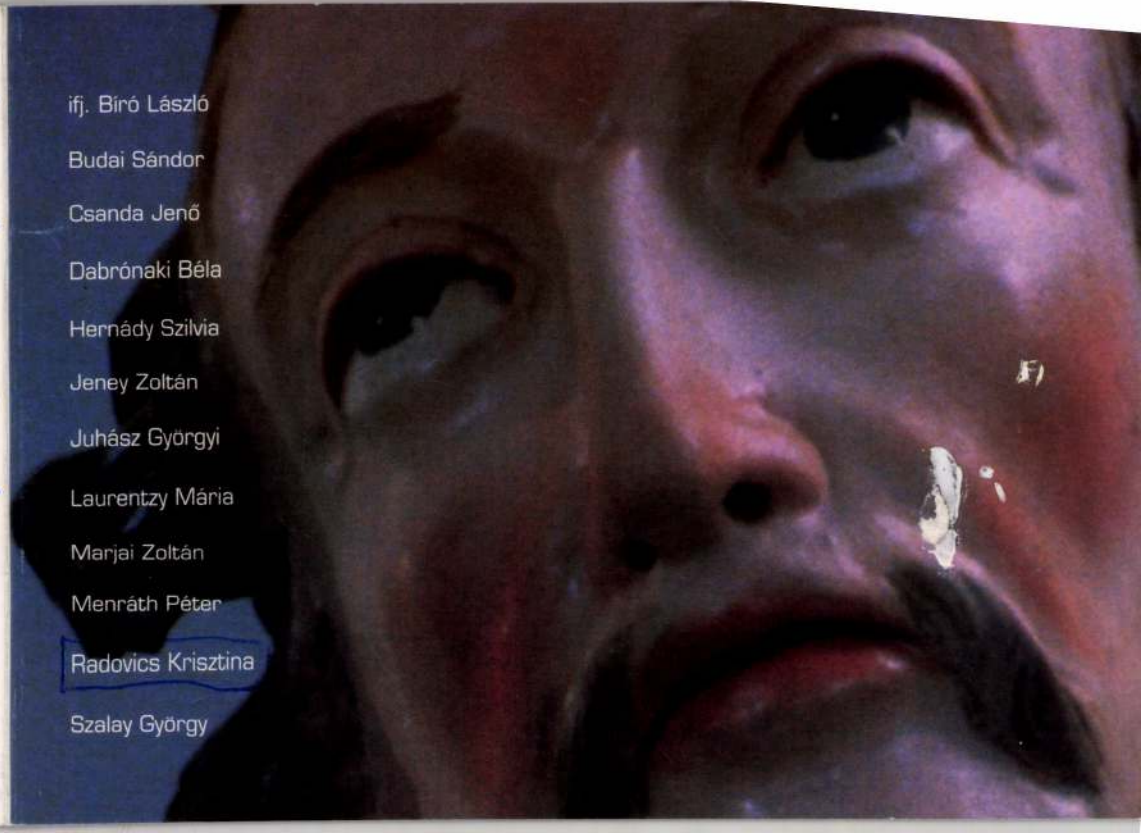

VIGADÓ GALÉRIA

A kiállítás támogatói:

Művészeti és Szabadművelődési Alapítvány, Magyar Alkotóművészeti Közalapítvány,
Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete, Magyar Nemzeti Galéria, Astra Pharmaceuticals Hungary,
Magyar Restaurátor Egyesület, Soros Alapítvány, Tihanyi Bencés Apátság, Zirci Ciszterci Apátság

folyamatos múlt

Radovics Iván

festő Zomborban
a megszállás alatt
iród
z

Uj Hirek (Zombor)
1930. máj. 30.
(Nagyszerűnek igér-
kezik a szombori festő-
művészek kollektív
kiállítása.)

BUDAPEST,..... .....
IX. HŐGYES ENDRE UTCA 10
TELEFON: 182-595

Radovics Ivánné

1917/18 - 1919/20

Ferkèpzomfoiskèvk

125.0.

Radovits Iván

szül. Verseczen 1894 jun. 22
gör kel. tanítói oklevet
1917/18 I. elsőéves művész-
nov. Réti I. és Pilch D.
1917/18 II. elsőéves n.o.
(szül. 1897 jun. 21)
1918/19 I. másodéves Réti I.
1918/19 II. " " "
1919/20 I–II. harmadéves
n.o.

Hortobágy VIII. 126.

RADOVICS KRISZTINA

Magyar Iparművészet az
ezredforduló 2003

195.l.

Radu Gábor

Rajz, vegyv.

Korunk, Kolozsvár, 1970/6. 9.53.l.

Radovits hánló, festő MDK

hekkó-vénlet az
Amerikai-úti párthánlól : R

— : (— növeg — kép —) 109. l.

Könyvtáros, bp. 1965. február XV/2

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Radovits László

A KÖNYVTÁROS

1965 FEB

1021

Radovits László: Szekkó-részlet az Amerikai úti pártházból

nyesebb könyvtárosok körében a könyv iránt. Érthető is ez, hiszen mi, könyvtárosok, ott vagyunk az irodalom és a közönség között, munkánkat azon a területen fejtjük ki, amelyet a könyv jelöl címében. Végre egy mű, amely a mi munkánk legfontosabb tartalmi célkitűzésével foglalkozik — gondoltuk, és kíváncsiak voltunk, hogy világítja meg a szerző a közönség és az irodalom kapcsolatának kialakulását, fejlődését, hogy elemzi a közönség és irodalom viszonyát és milyen tanulságokat kaphatunk hivatásunk teljesítéséhez ebből a műből.

A szerző a problémát csak vázlatosan tárgyalja, mert szerinte a teljesség irodalomtörténet lenne. Így az irodalom történetét a közönség igényének fejlődése és a művek hatásának számbavétele szempontjából tekinti át. Egy kicsit az irodalmat élvező tömegek történetét akarja megírni. Idéz megállapításokat, hogy a közönség nélkülözhetetlen feltétele az irodalom fejlődésének, hogy az irodalom kialakulásának ihletője a tömegek irodalmi igénye s hogy az irodalmat végeredményben a tömegek érdeklődése szülte.

A bevezető után műfaji áttekintést

RADT ÁDÁM, gombkötőinas

20.-Polák G spur gombkötőmester műhelyében tanult: Haingerikler Ferenc 1731.május 24-től 1735.május 11-ig. Török Károly 1733.nov.1-1736.febr.15.-Gott János 1735.jún.12-1739.jan.4.-Radt Ádám 1740.jan 12-1743.jan.23.-Keil Mátyás 1746.marc.19-1749.szept.1 399.old.

SZŐVÉNYI ISTVÁN: Kőszegi gombkötőmesterek és műhelyek keletkezésüktől megszünésükig 395.old

SAVARIA, A Vas Megyei Múzeumok Értesitője, 5-6. 1971-72. Szombathely, 1975

JOSEPHUS RADT, puskamüves

A táblázatban nem szereplő mesterek adatai:
Josephus Radt puskamüves 1767.jan.21-én lett szegedi polgár."a nemes Temesi Bánságból,a Csanádi kerületben Szent-Miklós falváról"jött városunkba.
37.old

T.KNOTIK MÁRTA: XVIII.-XIX.századi fémtárgyak és mesteremeberek 19.old

A Móra Ferenc Múzeum Évkönyve, 1972/73. I.
Szeged, 1974

~~Rxgt~~ Radt, ?Thoma3, asztaloslegény

Győrben 1674-1699 között megfordúlt asztaloslegények jegyzéke: "Radt, ? Thoma3, Schwabischgemünd, 1692." 118.old. 13.jegyz

Batári Ferenc: asztaloslegények Győrött a XVII.században - Adatok Győr város asztalosmüvességének történetéhez 93.old

Arrabona, 9. - Xantus János Múz. Győr, 1967.
A Győri Múz Évkönyve

Radt /Roth/ Th./Thomas/,asztaloslegény
--- ---

Győrben 1674-1699 között megfordúlt asztaloslegények jegyzéke származási hely szerint:"Schwabisch-gemünd-gemündt9Roth /Radt/ Th." 123.old

Batári Ferenc: Asztaloslegények Győrött a XVII. században - Adatok Győr város asztalosmüvességének történetéhez 9[illegible].old

Arrabona,9.- Xantus János Múz.Győr,1967.- A Győri Múz.Evkönyve

Radtdolt, Erhardt

A legrégibb nyomtatott és illusztrált magyar krónika, Thuróczi János Chronica Hungarorum c. műve 1488-ban, egyidejűleg Augsburgban és Brünnben jelent meg; 66, részben ismétlődő, s Erhardt Radtdolt nevével megkülönböztethető fametszet díszíti.

Gerevich Tibor — Genthon István: A magyar táblaképfestészet kézikönyve. Budapest, 1935 XXXII. l.

MDK

Erhardt Radthold német fametszö mester.

Thuróczi János Chronica Hungarorum c.mü 1488. /Augsburgban és Brünnben egyidejüleg jelent meg/ legrégibb nyomtatott é illusztrált magyar krónika 66 történeti tárgyu fametszeteit ö készitette.

Tóth Ervin: A régi magyar fametszö müvészet története. Debreceni Szemle. 1940. 247-324.old.

RADU Elena M.D.K

1927-ben Nagybányán a Szabadiskola tagja

Réti: Nagybánya.... Bp. 1954. 338.l.

Radu Gábor

~ rajza
Ress.

Korunk 1970. VI. 953. old.

RADOVITS Iván

M.D.K.

1918-ban Nagybányán a habadiskola tagja

Réti: Nagybánya... Bp. 1954. 333. l

MDK

Radovits hánló, festő

Egy olvasó nőalak:

Repr.

Radovits hánló: Szekkó-részlet az Amerikai úti párthá z ból 109. lap

A Könyvtáros, 13/1. 1965. február XV/2

Radovics Simon

ötvös

1732-ben Pécsett működött,
Budán tanulta mesterségét.
Évenként saját bevallása szerint
5 lat Stustól dolgozott fel.

Dr. Illésy János. Magyarországi
ötvösök 1732-ben. Arch. Ért.
1904 évf. 386. l.

ségi nyomda Budapest.

Radovics Sándor

debreceni szurszabót

1870-ben egy kivarott szür eladásáért a céh 5 forintra büntette.

(Tehát a debreceni szurszabót nagyobbrészemég ekkor sem készitett cifraszurt.)

Györffy szür

139. l.

Radovics Sándor

nyírszabó Debrecen

kötegyáni születésü
volt s mint segéd
1858-ban jött Debe-
cenbe.

Györffy nyír

137. l.

Radovics Sándor

szürszabó Debrecen

1862-1871

Györffyszur

136. l.

- Ennél az üres standnál már alig látni valamit, ez is jelzi, hogy sikere volt.
- Én csak a társszerző vagyok, a férjem, Ráduczi László a főtervezője.
Hát relativ, hogy drágák, mert kicsi, apró játékok, nagyon munkaigényesek, és átlagban 80.- forintba kerülnek. De hát, ha boltba elmegyünk egy muanyag snassz

hiszen van egy olyan régi perzsa közmondás, hogy jobb valamit egyszer személyesen látni, mint százszor hallani felőle.

1981. VI. 14. Petőfi 20.48
Válasszi!
Május végén kétnapos iparművészeti vásár volt az Óbudai Kiscelli kastélyban.

játékot venni, annak az ára, azt hiszem még ezt is meghaladja.

Ez a két autó...

- Mi az előnye ennek a játéknak a műanyag játékkal szemben?

- Hát a természetes anyag először is, ugye ami már nagyon ritkaság. Ha a hangja szép, formailag, tehát eleve úgy vannak csinálva, ami a gyerek korának sajátosságainak megfelel.
- Ahogy a gyerekek rajzolnak, abból is szemléltetően lehet látni, hogy milyen egyszerű formában rajzolja le az autót, szóval minden sallang és díszítés nélkül, a tubusát lerajzolja az autónak, annak kereke van, ami a lényege, tehát hogy van az autónak teste, annak kerekei, amin mozog.
- Nagyon sok óvónéni volt itt, aki azt mondta, hogy szeretné, ha az óvodákba ilyen játékot tudna vinni.
- És mi az akadálya?
- Hát hogy nem lehet kapni.
- Csak ilyen vásárokon?
- Igen, hát ez egy eléggé kivételes alkalom, pont amiatt, hogy nagyon munkaigényes. Csinálnánk is nagyon szívesen, de nem tudom, hogy, nem az, hogy el tudnánk-e adni, mert gyakorlatilag, ha kiállnánk egy utcasarokra, akkor is el tudnánk adni egy óra alatt azt a mennyiséget, amit csinálunk, de azért jobb volna, ha ez egy szélesebb vásárlóközönséget, főleg ez alatt értem a TRIÁLt, vagy olyan kereskedelmi vállalatot, aki igazán forgalmazza ezeket a játékokat, ők érdeklődnének utána, mert végtére is ők látják...
- Tudnak-e róla egyáltalán?
- Nem tudom, hogy megjelennek-e egy ilyen vásáron. Hát én nem tudom értesíteni a TRIÁLt. Lehet, hogy azt is lehetne csinálni, hogy fognám és a dobozzal én elmennék a TRIÁL-hoz, hogy vajon kell-e nekik?
- Hát mi lenne a módja akkor, hogy ha az ember végre megálmodik egy nagyon szép gyerekjátékot, praktikus gyerekjátékot, hogy akkor az eljusson az illetékesig?
- Hát nem tudom, mert nem ismerjük az adminisztratív utat. Ez egy külön szakma azt hiszem. Nem?
Legalább volt 30-40 olyan kisiparos, aki jött és mondta, hogy ő üzletben árulna ilyet nagyon szívesen.
De egy olyan kereskedelmi cég se volt még itt, aki azt mondaná, hogy jaj de jó, akkor mi áruljuk ezt a játékot. Ezt nem értem.

- Pillanatnyilag ugy áll a helyzet, hogy ez a része az iparmüvészetnek nagyon nincs megbecsülve, és tulajdonképpen nem is arra van szükségünk, hogy megbecsüljék, hanem...
- Hanem ami hiányzik, hogy menedzseljék ezeket a fiatal iparmüvészeket.
És ezt nagyon nehéz összehozni.
Mert, ha mondjuk valakinek van érzéke a gyerekjátékokhoz, vagy bármilyen más formatervezett tárgyhoz, szükség van tehetségre...
- Minden tárgynak szüksége van erre, ami létezik...
- ... akkor az nem biztos, hogy párosul egyfajta menedzselési készséggel is. Itt is az a gond, hogy bár kelendőek ezek az áruk, még ilyen drágán is - mert valóban drágák -, tehát igény van rá és észreveszik a szépet itt is, csak hát hogy jusson el az illetékesekig?
- Igen, hát reméljük, hogy erre a közeljövőben lehetőségünk nyilik. A Müvészeti Alap is létrehoz egy ugynevezett menedzser-irodát, és a fiatal iparmüvészek is ezügyben mozgolódnak, különösen a KISZ szervezetünk, hogy a fiatal iparmüvészeknek létrehozzuk a studiót, ami kifejezetten a fiatal iparmüvészeknek ilyen irányu és és egyéb irányu érdekeit képviseli. És hát reméljük, hogy itt változások lesznek, és nem azt fogjuk várni, hogy az ipar kopogtasson, hanem megpróbálunk elébe menni a dolgoknak.
- Tehát szervezett keretek között kell megkeresni az ipart, mert gondolom, hogy igy nem tárgyalópartnerek külön-külön a müvészek.
- Igen, ez ez a legnagyobb baj, és nagyon sokan vagyunk és szinte minden müvészeti ág megteremtette már magának erre a lehetőséget, a képzőmüvészektől a fotomüvészekig. Az iparmüvészeknek ez még nem sikerült.
- Nagyon tetszenek ezek a kis bábok. Ezek a kézre huzható bábok, egyrészt. A bőrdiszmüveseknek nagyon aranyos dolgai vannak, és most an a feleségem születésnapja közeledik, ezek a kis klipszek és a fülbevalók.
- Emlitette, hogy a TV hiradóban lett figyelmes erre a vásárra.
- Igen.
- Mi hozta ide ki?
- Falusi gyerek vagyok, és emlékek elsősorban.
Az emlékek mindig megszépülnek az idők távlatában.
Áll-e ez a vásárra, a régi megszépült vásári emlékekkel állja-e a versenyt?

- Hát is, is. Szóval tulekedés, tömeg van, érdekes dolgok vannak, amiket az ember vehet. De talán az, hogy én úgy kerültem fel Pestre, ninesenek meg az ismerősök, szóval ez egy kisebb szükebb ismerős körben jöttem ki. Ott ugye a falumbeliekkel együtt egymást licitálhattuk, szóval egymást a másikra felhivhatta a figyelmét, hogy mit vegyen, mi a szép. Itt azt hiszem, még az ismeretlenek is, ahogy a gyerek kezén van például az a báb, az hivta fel a figyelmemet a bagolyra. De mindenképpen állja, mindenképpen állja, és talán a szinvonalát, hát szóval jót nevettünk azon az "Isten hozott" hogyhivjákon a falvédőkön, hogy "A vacsora kárbavész, ha a ferjem másra néz", meg ilyen hulyeségeket árultak akkor, szóval azt hiszem, hogy ez egy kicsit szinvonalasabb, mint az akkori.
- Nem azok a bóvli dolgok vannak, hanem a részletek is sokkal szebben vannak kivitelezve. Ennek mindig lesz is jövője. Szerintem többször kell ilyet rendezni.
- Hagyományos vásári hangulatteremtő eszközök itt vannak. Mézeskalácsostól kezdve a rezesbandáig.
- Hát az kell is. Kell az embereknek. Megadja a hétvége hangulatát egy ilyen vásár.
- Ezek a tárgyak hatással vannak az emberekre? Befolyásolják az emberek hangulatát mondjuk?
- Persze. Hát én nagyon sok embert elnézegettem itt. Hát mondjuk ez a vásár, meg van ez a kiállitás is itt, akkor hát oda is bemegy az ember, és megnézi a régi parasztházat, a konyhát, a szobát, és ez mindenkinek úgy, amit hallott vagy látott, aki már idősebb, vagy a fiatalabbak, amit hallottak, úgy felidéződik bennük ez a gondolat.
- Érdemes tehát igy kapcsolni a dolgokat? Mint mondjuk itt a Zichy kastélyban, ahol mód van a vásári hangulat élvezésére is, és esetleg bevonulni egy-egy csendesebb muzeum szobába?
- Igen szerintem nagyon jó ez a kapcsolat.
- Nos, hát ami az elképzelés volt, ezek szerint észrevehető is. Eszreveszik az emberek azt a törekvést, hogy szebbet, esztétikusabb dolgot akartok, az eddigi megszokottnál.
- Nagyon örülünk, hogy végül is ez kiderül, ezért készült ez a dolog.
- Remélem, hogy egyre gyakoribbak lesznek az ilyenfajta rendezvények, és személyesen lehet meggyőződni a hasznosságáról, a hangulatteremtő lehetőségeiről,

RĂDULESCU Alberia

M.D.K.

L920-ban Nagybányán a Szabaiskola tagja

Réti: Nagybánya.... Bp. 1954 334.1.

M.D.K.

M.D.K.

RADULESCU Fanni

1924-ben Nagybányán a Szabadiskola tagja

Réti: Nagybánya ... 336. l

RADULESCU Stefania M.D.A.

1925-ben Nagybányán a szabadiskola tagja

Máté: Nagybánya... 337.1.

RADULESCU Stella

M.D.K.

1919-ben Nagybányán a Szab adiskola t gja

Réti: Nagybánya.... Bp. 1954. 333.l.

Radulovich

1818

l.

Eperjessy 1929

10 l

Áthozat :	50.500 P.
.....	2.000 "
lekre	2.000 " 1060.-
Teleki- laköltsé-	500 "
Összesen :	55.000 P.

Ráduly Ervin

ält. tanf

Ferkápzomfoisk vk
1939-41. 147. l.

MDK

Raduly János 2o korona

Cs: Az iparműv. iek. jub. kiáll. ... Épitő ipar, 49.sz. 1905. dec. 3. 4o5 l.

MDK

Raduly Jenő

faldiszitmény

Szakirodalom. Magyar Iparművészet, 1903. 303.l.

MDK

Raduly Jenő

Falidiszitményei a Mintalapokban.

Müvészet 1904, 209 l.

Ráduly János

Kisplasztikus

1902-5

Élmunk 1930. 87. l.

B R U N N E R L .

Ld.HERING :Ma.o.fest.mut-ban.15.

Ráduly János

Háromszék vármegé-
tól 200 k.

Értimisk 1902/3. 59. l.

~~Amsterdam~~ III. 192.

Ráduly János

Keresk. min.-től

1200 k. külföldi öztöndíj

Értímisk 1908/9.

14. l.

540 – Ismeretlen festő.
A XVIII. századból.

540. Szirmay István.

van ábrázolva)

Derékig, kissé jobbra fordul
jában pedig levelet tart ezen czimzé
Szirma B...inyo S: C: R: M. Do
vállaira omló haja, bajusza és szaka
na, szeme szürke. Bársony-atillájár
vannak, zsinórzásuk arany derekát

Vászon, méretei 85.5: 61.
Az Enea Lanfranconi gyüjte
Átvétetett az 1895: V. 30-án
No 675.).

540

904:V.3.

Raduly János

~~[illegible]~~

Ski-bajnok,

repr.

Magyar Iparmúvészet

1907. 249. l.

Ráduly János

EMKE töl 300 K

Eötimisk 1904/5

16 l.

Ráduly János

bronztintatartó

repr.

Értímisk 1905/6.

Ráduly János

EMKE-től 300 k.

Értímisk

1905/6.

18. l.

EGYEI HATÓSÁGTÓL.

os Bizottságának

Budapest, VI.

~~Mátheszi ut 1.~~

ikos utca 10

Ráduly János

kereskr. min. től 1200 k
segély külföldi tanul-
mányokra

Értimisk 1907/8.

19. l.

Raduly János

Kül./öldi tanulmány-
utra 1200 Kor

Kitimisk

1906/7

16. l.

Ráduly János

EMKE-től 300 k

Értimisk 1903/4

32. l.

LYI ÜGYIGAZGATÓSÁG

II. 13. — Telefon: 18-9-26.

Bizottságának,

kos u 10

Budapest.

VI. állatkertsétt

1.

Ráduly János

kisplasztikus

Végbz. jeles eredm.

Értimisk 1905/6.

20. l.

Raduly János

Fafarajó 1910

úvod

z

Bevpestikové

1007. l.

Ráduly János

Zafarajó

l.

Szinészeti Lexikon

I. 475. l.

— *Akarja, hogy eltávozzam?*

Ráduly János

ipparszüvész

l.

Vámossy Klára

A hazai bábjáték

Bp. 1941. 39. l.

Ráduly János

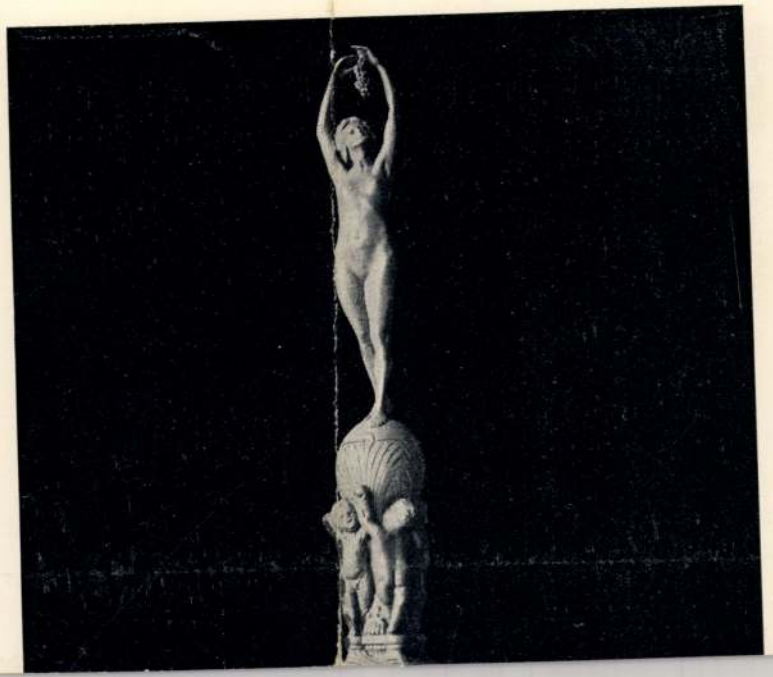

KISPLASZTIKAI SZAKOSZTÁLY
TANÁR: LÓRÁNFI ANTAL

III. DÍJ

TERVEZTE ÉS MINTÁZTA
RÁDULY JÁNOS

Magyar Iparművészet
1905. 237. l.

RÁDÓCZY (F.) LÁSZLÓ

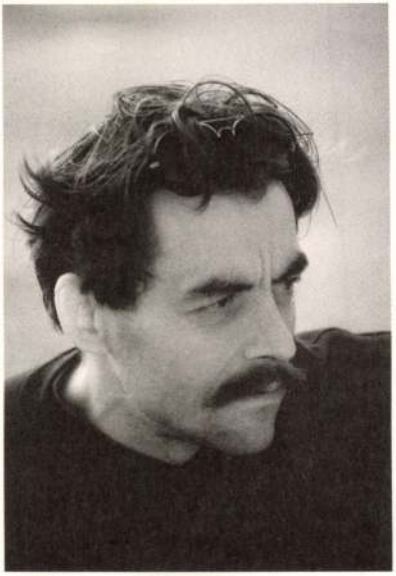

1953-ban születtem.
1979-ben belsőépítészként diplomáztam a Magyar Iparművészeti Főiskolán,
még ebben az évben Pécsre költöztünk, azóta itt élek és dolgozom.

18 évesen – Kós Károly életművével ismerkedve – kezdtem felfogni, hogy az építészet olyan komplex műfaj, amelybe a várostervezéstől a székig sok minden beletartozik.
Önmagában kevésnek éreztem, hogy csak belsőépítész, vagy bútortervező, vagy akár épülettervező legyek. Diplomával a zsebemben 10 éven keresztül dolgoztam az építész tervezési jogosultság megszerzéséért, mert nem akartam elfogadni a szakosodás rám kényszerített korlátait.
1991-ben először történt meg velem, hogy egy általam tervezett épületben lehetőséget kaptam belsőépítészeti tervezésre, sőt a megvalósításban „kétkezi" munkámmal is részt vehettem.
Talán megmosolyogni való, de számomra itt kezdődik a teljesség...

Fontosabb megvalósult munkáim:
Pécs, Alkotmány utca, Xavér Söröző (belső) 1980
Pécs, Siklósi városrész, Lila ABC 1982
Kaposvár, Zárda utcai 105 lakásos épületegyüttes 1983–88
Pécs, Király utca, Palatinus Szálló felújítása 1984–88
Ózd, Zalai út feletti sorházas lakótelep 1986–89
Pécs, Rákóczi út, Piccolo Sörbár (belső) 1986
Pécs, Király utca, Dóm Söröző (belső – Dévényi Sándorral) 1987
Paks, Dózsa György utcai 22 lakásos épület 1988–90
Pécs, Citrom utca, Fondéria Galéria (belső) 1990
Pécs, Citrom utca, divatáruüzlet (belső) 1990
Orfű, Dollár utcai Söröző (belső) 1990
Székesfehérvár, Palotaváros Üzletház 1989–91
Székesfehérvár, Agrobank-fiók (belső) 1991–92
Zalakaros, Gránit Gyógyfürdő Rt.
Gyógypark, 1. medence környezetterve 1991
Gyógypark, 2. medence átalakítása és lefedése 1991–92

RÁDÓCZY (F.) LÁSZLÓ
építész - iparművész
vez. tervező É–1.02.045
Pécs, Nagyszkókói út 24.
H–7635 Tel.: 72/35-348

STUDIO:
PÉCS, MEGYE U. 11
H-7621 * TEL 21665

Fondéria Galéria, Pécs

Palatinus Szálló, Pécs

Dóm Söröző, Pécs

Piccolo Söröző, Pécs

Palotaváros Üzletház, Székesfehérvár

Agrobank-fiók, Székesfehérvár

Ózd, Zalai út

Kaposvár, Zárda utca

Palotaváros Üzletház, Székesfehérvár

Agrobank-fiók, Székesfehérvár. Falikarok

Zalakaros, gyógyfürdő

Kiállítás a Pécsi Kisgalériaban
(Pécs, Szent István tér 4.)
1992. augusztus 28–szeptember 27.

A kiállítás és a kiadvány támogatói:
A&A Kft., Budapest
Agrobank Rt.
Gránit Gyógyfürdő Rt.
Kopa Kft.
Maticska Miklós asztalosmester
PÉCSITERV

Fotók:
Körtvélyesi László
Panyik István
Pesti András